

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

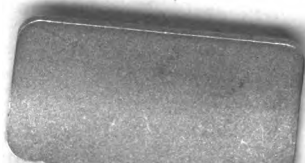
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

1000

(Wagon 140)

B. or. 166 d

[Biblia, Tajak, NT]

SURAT BRASI

DJANDJI TAHETA

TUHAN DAN DJURU-SALAMAT IKEI

JESUS KRISTUS.

~~~~~

Injalinan bara puna bahsa, iä tä bara bahsa Hellenes, akan bahsa ole Ngadju,
hong pulau Borneo.

~~~~~

ILAMBAGAN HONG LEWU KAPSTAD, TANAH APRIKA, AWI PIKE DAN PHILIP.

NJELO 1846.

= Div. 130

HOROE

KARÄ SURAT DJANDJI TAHETA.

	Baun surat.
1. Ewangelion, injurat Mattäus, aton 28. bagi - - -	1.
2. Ewangelion, injurat Markus, aton 16. bagi - - -	59.
3. Ewangelion, injurat Lukas, aton 24. bagi - - -	96.
4. Ewangelion, injurat Johannes, aton 21. bagi - - -	155.
5. Tjerita penggawin karä rasul, injurat Lukas, aton 28. bagi -	201.
6. Surat rasul Paulus akan olo Romani, aton 16. bagi - -	261.
7. Surat rasul Paulus akan olo Korintus, idjä solake, aton 16. bagi	286.
8. Surat rasul Paulus akan olo Korintus, idjä daä, aton 13. bagi	311.
9. Surat rasul Paulus akan olo Galatia, aton 6. bagi - -	328.
10. Surat rasul Paulus akan olo Epesus, aton 6. bagi - -	336.
11. Surat rasul Paulus akan olo Pilippi, aton 4. bagi - -	345.
12. Surat rasul Paulus akan olo Kolossa, aton 4. bagi - -	351.
13. Surat rasul Paulus akan olo Tesselonika, idjä solake, aton 5. bagi - - - - - - - - - -	357.
14. Surat rasul Paulus akan olo Tesselonika, idjä duä, aton 3. bagi	363.
15. Surat rasul Paulus akan Timoteus, idjä solake, aton 5. bagi	366.
16. Surat rasul Paulus akan Timoteus, idjä duä, aton 4. bagi -	373.
17. Surat rasul Paulus akan Titus, aton 3. bagi - - -	378.
18. Surat rasul Paulus akan Pilemon, aton 1. bagi - - -	381.
19. Surat rasul Paulus akan olo Ibrani, aton 13. bagi - -	382.
20. Surat rasul Jakobus, aton 5. bagi - - - - -	401.
21. Surat rasul Petrus, idjä solake, aton 5. bagi - - -	408.
22. Surat rasul Petrus, idjä duä, aton 3. bagi - - - -	415.
23. Surat rasul Johannes, idjä solake, aton 5. bagi - - -	419.
24. Surat rasul Johannes, idjä duä, aton 1. bagi - - -	426.
25. Surat rasul Johannes, idjä telo, aton 1. bagi - - -	427.
26. Surat rasul Judas, aton 1. bagi - - - - -	428.
27. Surat pengerina, injurat rasul Johannes, aton 22. bagi -	430.

EWANGELION, INJURAT MATTÄUS.

BAGI 1.

I. *Horoe utus Jesus Kristus.*—II. *Kadjarian Jesus Kristus.*

I.—1. Surat utus Jesus Kristus, anak Dawid, anak Abraham.

2. Abraham manak Isaak; Isaak manak Jakob; Jakob manak Juda dan karä paharie.

3. Juda manak Pares dan Sera, indue Tamar; Pares manak Esrom; Esrom manak Aram.

4. Aram manak Aminadab; Aminadab manak Nahasson; Nahasson manak Salmon.

5. Salmon manak Boos, indue Rahab; Boos manak Obed, indue Rut; Obed manak Jesse.

6. Jesse manak Dawid, radja tä; maka radja Dawid manak Salomo, indue, idjä bahut sawan Uria.

7. Salomo manak Roboam; Roboam manak Abia; Abia manak Asa.

8. Asa manak Josapat; Josapat manak Joram; Joram manak Osias.

9. Osias manak Joatam; Joatam manak Aghas; Aghas manak Esekias.

10. Esekias manak Manasse; Manasse manak Amon; Amon manak Josias.

11. Josias manak Jeghonnias dan karä paharie; katika olo Jehudi tawanan intu Babel:

12. Maka limba olo Jehudi terei tawanan intu Babel Jeghonnias manak Salatiel; Salatiel manak Sorobabel.

13. Sorobabel manak Abiud; Abiud manak Eliakim; Eliakim manak Asor.

14. Asor manak Sadok; Sadok manak Aghim; Aghim manak Eliud.

15. Eliud manak Eleaser; Eleaser manak Mattan; Mattan manak Jakob.

16. Jakob manak Josep, banan Maria; awi Maria Jesus djari inakan, idjä begarä Kristus.

17. Maka karä tilape bara Abraham sampei Dawid aton äpatwalas tilap; dan bara Dawid sampei olo Jehudi tawanan intu Babel aton äpatwalas tilap; dan bara katika olo Jehudi tawanan intu Babel sampei Kristus aton äpatwalas tilap.

II.—18. Maka kadjarian Jesus Kristus kaloto ampie. Krana amon indue, Maria, djari imopo Josep, helo bara äwen duä tä hindjä, maka gitan iä betihi awi Rogh brasi.

19. Maka Josep, banae, aton tetek, dan djaton maku mempahawen iä, tapi hendak melihi iä sasuni.

20. Tapi amon iä menirok talo tä, itä, melaikat pangkahai Tuhan menanggo iä huang nupi,

koa: Josep, anak Dawid, äla mikä menduan Maria, sawam, krana idjä awang djari huang iä, aton bara Rogh brasi.

21. Iä karä manak hatuä, sewut arae Jesus, krana iä tä karä menjalamat untkup olo ajue bara karä dosa.

22. Maka karä talo to mendjadi, uka tulus augh Tuhan, idjä injewut nabi, koa:

23. "Itä, budjang bawi karä betihi, dan iä karä manak hatuä, olo akan menjewut arae Immanuel," rima, djaka injalinan: Hatalla dengan ikei.

24. Maka amon Josep misik betiro, iä mawi tumon melaikat Tuhan djari memetä iä, dan menduan sawae;

25. Dan iä djaton mengasene iä, sampei iä djari manak anake hatuä, idjä solake; dan iä menjewut arae Jesus.

BAGI 2.

- I. *Olo pintar bara hila timor menale Jesus.*
 II. *Jesus imbit olo hadari akan Misir.*
 III. *Radja Herodes mempatei anak olo korik hong Betlehem.* IV. *Jesus buli akan Nasaret.*
-

I.—1. Maka metohe Jesus inakan hong Betlehem, tanah Judea, djaman radja Herodes, itä, olo pintar bara hila timor дума akan Jerusalem,

2. Koa: Hong kwe aton radja olo Jehudi, idjä haru inakan indue? Krana ikei djari mitä bintang ajue hila timor, dan ikei djari дума, hendak menjemba iä.

3. Maka amon radja Herodes

mehining augh tä, iä tangkedjet, haiak salepa Jerusalem.

4. Dan iä mirak karä kapala imam tuntang olo tamat surat, sambil mariksa intu äwen tä kaleka, Kristus akan inakan indue.

5. Koan äwen denga: Intu Betlehem, tanah Judea; krana kaloto augh surat nabi:

6. "O Betlehem, tanah Juda, toto ikau dia korik haliei intu bentok karä mantir Juda; krana bara ikau karä blua Mantir tä, idjä menjakatik djelahan olo ajungku, Israel tä."

7. Tä Herodes mengahau olo pintar tä kabuat, dan mariksa intu iä katika bintang tä haru lembut.

8. Dan iä menjoho äwen tä akan Betlehem, koa: Lius, gau anak tä bua-bua, dan amon keton sondau iä, sanan tä akangku, nakara jaku kea menale, menjemba iä.

9. Maka amon olo tä djari mehining augh radja, iä belalu hagoet. Dan itä, bintang idjä gitae hila timor hagoet intu baue, sampei djetä дума dan tendä tambuan kaleka anak tä aton.

10. Maka amon olo tä mitä bintang tä, iä paham hanjak atei,

11. Palus tamä huma, dan mitä awau tä dengan Maria, indue; maka iä mehingkep, menjemba iä, sambil mukei ramoe, dan menenga aka bulau, dupa, minjak.

12. Maka olo tä imetä Hatalla huang nupie, belä iä buli tinei akan Herodes, dan äwen tä buli akan tanahn ajue mehoroedjalan awang beken.

II.—13. Maka limba olo tä djari buli, itä, melaikat Tuhan

menanggo Josep huang nupie, koa : Misik, duan awau tuntang indue, belalu hadari akan Misir, dan melei hetä, sampei jaku menjoho ikau ; krana Herodes karä menggau anak to, uka mempatei ia.

14. Maka ia misik, menduan awau tuntang indue hamalem, belalu hadari akan Misir.

15. Dan ia melei hetä, sampei Herodes djari matei ; uka tulus augh Tuhan, awang inje-wut nabi, koa : “ Bara Misir aku djari mengahau Anakku.”

III.—16. Maka amon Herodes mitä, olo pintar djari memunga ia, ia paham blait, dan ia menjoho olo mempatei karä anak olo intu Betlehem, dan intu karä sarau lewu tä, idjä duä njelo umure tuntang idjä tapas bara tä, tumon katika, idjä djari iseke bua-bua intu olo pintar.

17. Tä maka augh nabi Jeremia mendjadi tulus, idjä hamau :

18. “ Augh lembut huang Rama, paham tarahinge, tangise, tatume ; Rahel menatum anake, dan ia djaton maku impangat, basa ia tä djaton.”

IV.—19. Maka amon Herodes djari matei, itä, melaiikat Tuhan menanggo Josep huang nupi intu Misir, koa :

20. Misik, duan awau tuntang indue, palus lius akan tanah Israel ; krana olo djari matei, idjä djari menggau hambaruan awau to.

21. Maka ia misik, menduan awau tuntang indue, dan дума akan tanah Israel.

22. Tapi amon ia mehining, Arkelaus marentah Judea, indu gantin liau bapae, Herodes, ma-

ka ia mikä hagoet akan hetä ; tapi ia imetä Hatalla huang nupi, dan hagoet akan Galilea.

23. Dan ia дума dan mangkalewu huang lewu, idjä Nasaret arae ; uka tulus augh nabi : “ Ia akan inggarä Nasareus.”

BAGI 3.

I. *Johannes pampandoi mesuman penuman Kristus.* II. *Jesus impandoi awie.*

I.—I. Maka katika tä Johannes pampandoi hagoet, dan mesanan augh Hatalla intu padang Judea,

2. Koa : Hoba keton, krana karadjaan sorga djari tokep.

3. Krana ia aton, idjä djari insanan nabi Jesaia, koa : “ Aton augh olo mentehau hong padang : Awi menatap djalan akan Tuhan ! parampar kaleka aka !”

4. Maka Johannes makeian arepe hapan bulun onta, dan mengkepan babat upak meto intu kahange ; maka penginae aton sangkalap tuntang madu.

5. Tä aton blua, menanggo ia, olo Jerusalem, tinei olo bara salepa tanah Judea, dan bara karä tanah, awang darah Jordan.

6. Dan olo tä impandoi awie huang Jordan, limba ia djari mengaku karä dosae.

7. Maka amon ia mitä, arä olo parisi dan olo saduki menale panpandoin ajue, koan ia denga : O kadjarian lalidi ! äwe djari menjoho keton hadari, mahakan kalait awang harian ?

8. Maka awi keton memplua buah kahoba awang patut.

9. Dan äla keton mado, heudak hamau huang arep keton : Apang ikei aton Abraham. Krana aku hamau dengan keton, bara hatu to kea Hatalla tau membelom anak akan Abraham.

10. Maka kapak djari indanan intu uhat upon kaju, dan genep upon, idjä djaton memuali bahalap, akan inaweng, belalu inganan akan apui.

11. Toto, aku mempandoi keton akan kahoba, hapan danum ; tapi rehian bara aku aton duma idjä kwasa bara aku, akan ää tä jaku djaton beguna mäton sarumpahe ; ää tä karä mempandoi keton dengan Rogh brasi tuntang dengan apui.

12. Huang lengän ajue aton kiap, dan ää karä memprasi karaiäe toto-toto ; ää karä menempunan parei tä huang lepaue, tapi apis tä ää karä menyusul hapan apui awang djaton terbelep.

II.—13. Katika tä Jesus duma bara Galilea akan Jordan, menale Johannes, uka impandoi awie.

14. Tapi Johannes mengahana ää, koa : Patut jaku impandoi awim, dan ikau menanggo aku ?

15. Tapi Jesus tomba dan hamau denga : Naughe to, krana tumon to patut ita melalus salepa kateteke. Tä ää menjoho ää.

16. Maka limba Jesus impandoi, ää belalu djakat bara danum ; dan itä, langit buap aka, dan ää mitä Rogh Hatalla mohon, kilau burong dara, palus melei hundjue.

17. Dan itä, augh blua bara langit, koa : Ää to aton Anakku, idjä äka huangku, ää jaku mengilak.

BAGI 4.

I. Jesus iningkes iblis. II. Ää minti murid, dan menampara madjar olo.

I.—1. Palus tä Jesus jaga Rogh akan padang, uka ää iningkes awi iblis.

2. Dan limba ää puasa äpat pulu andau dan äpat pulu alem, maka ää blau.

3. Dan idjä peningkes tä menggapä ää, koa : Djaka ikau aton Anak Hatalla, awi ikau hamau, uka batu to mendjadi tepong.

4. Tomba ää, koa : Aton augh surat : “Olo djaton belom awi tepong bewe, baja awi genep bawak kotak, idjä blua bara njaman Hatalla.”

5. Tä iblis maga ää akan lewu brasi, sambil mependeng ää hundjun babungan human Hatalla,

6. Dan hamau denga : Djaka ikau aton Anak Hatalla, sewu kangiwa, krana aton augh surat : “Ää karä memetä melaikat ajue sabab ikau, dan äwen tä karä mäton ikau hundjun lengäe, belä paim patarang batu.”

7. Koan Jesus denga : Tinei aton augh surat : “Äla ikau mepingkes Tuhan, Hatallan ajum.”

8. Limba tä iblis maga ää mendai hukit, awang paham gantong, dan memprahan aka sekarä karadjaan kalunen tuntang kahaie,

9. Sambil hamau denga : Talo to handiaj aku hendak menenga akam, djaka ikau mehingkep, menjemba aku.

10. Tä koan Jesus denga : Inda bara öku, satan ! krana

aton augh surat: "Ikau akan indu menjemba pangkahai Tuhan, Hatallan ajum, dan akan indu menempo tanggar ia bewe."

11. Tä iblis melihi ia, dan itä, melaikat duma dan menonggo ia.

II.—12. Maka amon Jesus mehining, Johannes djari inutup olo, ia hagoet akan Galilea.

13. Dan ia melihi Nasaret, palus bebungkat, mangkalewu hong Kapernaum, idjä intu saran danau, intu tanah Sebulon dan Naptali;

14. Uka tulus augh, idjä injewut nabi Jesaia, koa:

15. "Tanah Sebulon dan tanah Naptali, intu saran danau, dipa Jordan, dan Galilea idjä aka olo kapir:

16. "Olo tä, idjä mondok huang kakaput, djari mitä blawa awang hai; blawa djari lembut akan olo tä, idjä mondok huang tanah, huang kandjungen pampatei."

17. Bara katika tä Jesus menampara mesanan augh Hatalla, sambil hamau: Hoba keton, krana karadjaan sorga djari tokep.

18. Maka amon Jesus menandjong hong saran danau Galilea, ia mitä olo hampahari, idjä kalambutan, duä biti, Simon, idjä inggalar Petrus, dan Andreas, paharie; äwen tä melabu pasat akan danau, krana ia aton olo melauk.

19. Koan ia dengau äwen tä: Kanto keton, omba aku, maka aku akan menjoho keton menawan olo.

20. Maka äwen tä belalu melihi pasate, dan omba ia.

21. Maka limba ia djari hagoet bara hetä, ia mitä olo hampahari beken hindei, idjä kalambutan, duä biti, Jakobus, anak Sebedeus, dan Johannes, paharie; äwen tä aton huang arut, hindjä Sebedeus, bapae, dan menumpang pasate, maka ia mengahau äwen tä.

22. Maka äwen tä belalu melihi arut tuntang bapae, dan omba ia.

23. Maka Jesus mengumbang salepa Galilea, dan ia madjar huang karä sinagoge, sambil mesanan brita bahalap bara karadjaan, dan mempakälä karä ampin perse tuntang karä ampin kapähän olo arä.

24. Maka brita bara ia sampei salepa Siriä; dan olo maga aka olo handiai idjä haban, idjä aton hakabeken ampin perse dan kapähä, tinei olo idjä ingumpang dewa, dan olo idjä gila tumon bulan hoba, dan olo kait kedjang, maka ia mempakälä olo tä.

25. Maka paham arä olo omba denga bara Galilea, bara Dekapolis, bara Jerusalem, bara Judea, dan bara dipa Jordan.

BAGI 5.

I. Jesus mesanan, äwe idjä salamati. II. Ia menantu dan menarang augh Torat, idjä menintu olo pemunoh, III. olo habandong, IV. olo penjapa, V. olo pelait.

I.—1. Maka amon Jesus mitä olo arä tä, ia mendai bukit dan mondok, dan murid ajue menggapi ia.

2. Maka iä membuka njamae, madjar olo tä, koa :

3. Selamat olo idjä mengkemä tapas huange, krana akan iä aton karadjaan sorga.

4. Selamat olo idjä kapähä atei, krana iä karä impangat.

5. Selamat olo idjä belemo atei, krana akan iä kalunen karä indu penataue.

6. Selamat olo idjä blau dan haus belei menggau kateteke, krana iä karä beso.

7. Selamat olo idjä masi, krana iä karä iasi.

8. Selamat olo idjä brasi atei, krana iä karä menampaja Hatalla.

9. Selamat olo idjä menggau kabuahe, krana iä karä inggarä anak Hatalla.

10. Selamat olo idjä ingasingen olo sabab kateteke, krana akan iä aton karadjaan sorga.

11. Selamat keton, amon olo menjapa dan mengasingen keton sabab aku, dan menawa keton, hapan karä augh papa haiak menendjaro.

12. Hanjak rantang keton, krana upah keton aton hai huang sorga ; krana, kalotä olo djari mengasingen karä nabi, idjä helo bara keton.

13. Keton aton uja kalunen. Tapi amon uja mendjadi betawa, hapan en olo tau mengahing tä tinei ? Djetä djaton guna enen hindei, baja uka inganan akan ruar, dan ihundjeng olo.

14. Keton aton blawa kalunen. Lewu idjä imangun hundjun bukit djaton tau besilim.

15. Djaton kea olo pudji menotong sumbo, dan mina tä penda takare, baja hundjun tantahac, maka djetä memplawa

olo handiai, idjä aton huang huma.

16. Kalotä bua blawa keton mandang intu baun olo, nakara olo mitä penggawin keton idjä bahalap, dan menara Bapa keton idjä huang sorga.

II.—17. Æla keton mado, aku djari duma hendak mengarak Torat atawa augh karä nabi ; aku djaton djari duma uka mengarak, baja uka melalus tä.

18. Krana toto, jaku hamau dengan keton, sampei langit tuntang petak nihau lilap, maka idjä kabawak atawa idjä katitik Torat mahin dia akan nihau, gegä augh tä tulus samandiai.

19. Sabab tä maka olo, idjä mengarak prentah Idjä awang korik haliei, sambil madjar olo kalotä, iä akan inggarä korik haliei huang karadjaan sorga ; tapi idjä akan mawi dan akan madjar tä, iä karä inggarä hai huang karadjaan sorga.

20. Krana aku hamau dengan keton, djaka dijä katetek keton menangkalau katetek olo tamat surat dan olo parisi, maka keton djaton akan tamä karadjaan sorga.

21. Keton djari mehining, aton augh intu tato hiang kaloto : “Æla ikau mempatei olo ; maka äwe idjä mempatei olo djaton tau dia bua hukum.”

22. Tapi aku hamau dengan keton, gegenep olo, idjä salah melait paharie, iä akan indu bua hukum intu mantir bitjara korik ; dan olo idjä menjewut paharie : Raka,—iä akan indu bua hukum intu mantir bitjara hai. Tapi olo idjä menjewut

kolae : O olo gila,—iä akan indu bua hukum apui naraka.

23. Sabab tä, amon ikau mimbit talo inengam akan mesbeh, dan hetä ikau mingat, paharim aton buku akan melait ikau :

24. Awi ikau mempelei talo inengam hetä, intu baun mesbeh, palus lius, ngabua arepm helo dengan paharim, dan limba tä buli, mendjuluk talo inengam.

25. Bua ikau bedjeleng rera dengan olo, idjä melawan ikau, sangkom ikau aton hindjä denga huang djalan, belä olo idjä melawan ikau mendjuluk ikau akan mantir, dan mantir tä mendjuluk ikau akan kapiri, dan ikau belalu inganan akan sipir.

26. Toto, aku hamau dengam, ikau djaton akan bluaä bara hetä, sampei ikau djari menahor lepa lepa.

III.—27. Keton djari mehining, aton augh intu tato hiang : “Æla ikau habandong.”

28. Tapi aku hamau dengan keton, genep olo, idjä menampaja olo bawi akan mipen iä, olo tä djari habandong denga huang ateie.

29. Tapi amon matam idjä hila gentau mempalajang ikau, sintak, kanan tä ; krana bontong ikau, djaka ramon berengm idjä kabawak nihau, dan äla salepa bitim inganan akan naraka.

30. Dan amon lengäm idjä hila gentau mempalajang ikau, tettek, kanan tä ; krana bontong ikau, djaka ramon berengm idjä kabawak nihau, dan äla salepa bitim inganan akan naraka.

31. Djari kea imetä : “Olo idjä hatolang dengan sawae, pa-

tut menenga surat talak aka.”

32. Tapi aku hamau dengan keton, olo handiai, idjä hatolang dengan sawae, salah bara buku habandong, olo tä menjoho iä habandong ; tinei olo, idjä mesawä olo bawi idjä djari inganan banae, iä kea habandong.

IV.—33. Tinei keton djari mehining, tato hiang djari imetä : “Æla ikau halalian augh sapat, baja melalus augh sapat akan pangkahai Tuhan.”

34. Tapi aku hamau dengan keton, äla haliei keton menjapa ; äla menjapa menjewut langit, krana djetä aton padadusan Hatalla.

35. Æla kea keton menjapa, menjewut petak to, krana djetä aton galang paie. Æla kea menjapa, menjewut Jerusalem, krana djetä aton lewu radja hai tä.

36. Æla kea ikau menjapa, menjewut takolokm, krana idjä krambar balaum mahin dia tau inampam beputi atawa bebilem.

37. Baja patut kotak keton aton : jo, jo,—dia, dia ; augh idjä menangkalau tä aton bara kapapa.

V.—38. Keton djari mehining augh kaloto : “Mata indu gantint mata, dan kasinga indu gantint kasinga.”

39. Tapi aku hamau dengan keton, äla keton melawan olo papa ; baja djaka olo menangkap pipim idjä hila gentau, ules idjä beken tä kea aka.

40. Dan olo idjä hendak pado dengam, ahat menduan klambim awang pandak, naughe iä menduan klambim awang pandjang kea.

41. Dan djaka olo hadjadjuan

ikau maga iä milion Idjä, kala aga iä dua milion.

42. Tenga akan olo, idjä blaku intu ikau, dan ala mules arepm bara olo, idjä hendak menalisi talo bara ikau.

43. Keton djari mehining augh kaloto: "Ikau akan indu sinta uläm, dan ikau akan indu besingi musohm."

44. Tapi aku hamau dengan keton, sinta keton musohn keton; laku berkat akan olo, idjä menjapa keton; awi memalä kahalape akan olo, idjä besingi keton; dan laku doa akan olo, idjä merarat dan mengasingen keton:

45. Nakara keton mendjadi anak Bapan keton, idjä huang sorga; krana iä melembut matandaun ajue akan olo papa dan akan olo bahalap, dan iä menjoho udjan mohon akan olo tettek dan akan olo darhaka.

46. Krana djaka keton sinta olo tä bewe, idjä sinta keton, narei upah akan keton? Djaton olo pabean kea pudji mawi tumon tä?

47. Dan amon keton menabe paharin keton bewe, narei keton mawi melebien bara olo beken? Djaton olo kapid kea pudji mawi tumon tä?

48. Bua keton mendjadi tindu, kilau Bapa keton, idjä huang sorga, aton tindu.

BAGI 6.

I. *Jesus menjoho ita huang karä penggawin ita menehiu Hatalla, dan äla menehiu olon.* II. *Iä menjoho ita menggau talo sorga paham bara talo kalunen.*

I.—1. Ingat keton, äla melalus penggawiu keton awang bahalap

intu baun olo, hendak iuampaja awie; djaka dia, maka keton djaton bara upah intu Bapan keton, idjä huang sorga.

2. Kalotä, amon ikau menenga sadeka, äla menjoho sarunei impahiau intu baun, kilau olo haliau pudji mawi huang sinagoge dan hong djalan, uka iä inara olo. Toto, aku hamau dengan keton, olo tä djari lepa menduan upahe.

3. Tapi amon ikau menenga sadeka, äla lengäm awang hila sambil akan katawan talo, awang iawi lengäm idjä hila gentau;

4. Nakara sadekam aton besahokan; maka Bapam, idjä menangkilik kaleka besahokan, karä memalä ikau bakrina.

5. Dan amon ikau blaku doa, äla ikau kilau olo haliau; krana iä tä radjin blaku doa, sarei iä aton huang sinagoge, atawa mendeng intu äka djalan hambalang, mangat iä gitan olo. Toto, aku hamau dengan keton, olo tä djari lepa menduan upahe.

6. Tapi amon ikau blaku doa, tamä karongm, kuntji lawange, dan laku doa intu Bapam, idjä aton intu äka suni; maka Bapam idjä menangkilik kaleka suni, karä memalä ikau bakrina.

7. Dan amon keton blaku doa, äla keton beruek, muläng augh keton, kilau olo kapid; krana olo tä mado, awi kutoh tutore iä karä menduan talo lakue.

8. Maka äla keton kilau iä. Krana Bapa keton katawan talo katapas keton, helo bara keton blaku intu iä.

9. Maka awi keton blaku doa

kaloto : Apang ikei, idjä huang sorga ! aram imprasi ;

10. Karadjaanm duma ; kahendakm djadi, kilau huang sorga, kakai kea hundjun petak.

11. Tenga talo kinan akan ikei andau to ;

12. Dan ampun karä kasalahn ikei, kilau ikei kea mampun olo, idjä aton salah dengan ikei ;

13. Dan äla menamaan ikei huang tingkese, baja lapas ikei bara talo papa. Krana ajum aton karadjaan, tuntang kwasa, tuntang kabaie katahi-tahi. Amen.

14. Krana djaka keton mampun dosan olo, Bapa keton, idjä huang sorga, akan mampun keton kea.

15. Tapi djaka keton djaton mampun dosan olo, Bapa keton djaton kea akan mampun dosan keton.

16. Dan amon keton puasa, äla keton bilut baue, kilau olo haliau ; krana iä tä memapa baue, mangat gitan olo iä puasa. Toto, aku hamau dengan keton, olo tä djari lepa menduau upahe.

17. Tapi amon ikau puasa, undus takolokm, saup baum ;

18. Uka djaton gitan olo, ikau puasa, baja gitan Bapam, idjä intu äka suni ; maka Bapam, idjä menangkilik kaleka suni, karä memalä ikau bakrina.

II.—19. Äla keton menampunan akan keton penataue huang kalunen, äka gagat dan tagar merusak tä, äka olo penakau memingkas palus menakau.

20. Tapi nampunan akan keton penataue huang sorga, äka gagat dan tagar djaton merusak tä, äka olo penakau djaton

memingkas, djaton kea menakau.

21. Krana äka penataun keton, hetä kea atein keton.

22. Mata aton sumbo bereng. Tä, amon matam aton budjur, maka salepa berengm karä blawa.

23. Tapi amon matam aton papa, salepa berengm karä kaput. Maka djaka blawa tä, idjä huang ikau, aton kaput, maka kakaput tä kilen !

24. Djaton ole, idjä biti menempo haiak duä ; krana iä akan besingi Idjä tä, dan sinta idjä beken, atawa iä akan heret dengan Idjä tä, dan mengabelä idjä beken. Djaton ole, keton menempo Hatalla haiak mamon.

25. Sabab tä aku hamau dengan keton, äla keton gogop atei menehiu pabelom keton, narei indu kinan keton, narei indu hapan makeian arep keton. Djaton pabelom hai bara talo kinan, dan bereng hai bara pakeian ?

26. Awi keton menampaja burong penda langit ; iä djaton malan, djaton kea menggetem, dan iä djaton menampunan ramo huang lepau ; maka Bapa keton, idjä huang sorga, membelom iä. Djaton keton hai haiiei bara burong tä ?

27. Maka äwe keton tau memandjang umure idjä hasa, awi iä gogop atei ?

28. Dan buhen keton gogop atei sabab pakeian ? Itä keton kambang lilie hong tana, kilen iä belom ; iä djaton begawi, djaton kea menganti.

29. Tapi aku hamau dengan keton, mahin Salomo huang

karâ kahaie djaton djari imakeian kilau idjâ kapating kambang tâ.

30. Tapi amon Hatalla kalotâ makeian oru hong tana, idjâ andau to aton, dan djewu djetâ inganan akan apui : djaton paham haream iâ akan makeian keton, o olo idjâ tapas pertjaja ?

31. Tagal tâ, âla keton gogop atei, sambil hamau : Narei ikei akan indu kuman, atawa narei ikei akan indu mihop, atawa narei akan indu pakeian ikei ?

32. Krana talo tâ samandiai inggau olo kapir. Krana Bapa keton idjâ huang sorga katawan, keton akan indu hapan talo handiai tâ.

33. Maka awi keton solake menggau karadjaan Hatalla tungtang katetek ajue, tâ talo handiai tâ karâ indahang akan keton.

34. Tagal tâ, âla keton gogop atei menehiu andau djewu, krana andau djewu karâ meuehiu talo ajue ; ombet akan genep andau aton kapâhân ajue.

BAGI 7.

- I. *Jesus mengahana ita mahukum olo.*
 II. *Iâ menjoho ita blaku doa, III. dan toto mahaga augh ajue.*

I.—I. Æla keton mahukum, belâ keton bua hukum.

2. Krana keton akan bua hukum tâ, idjâ hapan keton mahukum olo ; dan dengan takur, idjâ hanggap keton menakar, karâ inakar akan keton kea.

3. Tapi narei ikau mitâ talosop, idjâ huang matan paharim, maka batang tâ, idjâ huang

matam kabuatm, ikau djaton mingat.

4. Atawa kilen ikau akan hamau dengan paharim : Helo, aku mahanggot talosop bara matam,—maka itâ, batang aton huang matam !

5. O olo haliau ! helo kanan batang bara matam, dan limba tâ ikau akan mengkemâ mengan talosop bara matan paharim.

6. Æla keton menenga talo awang brasi akan aso, dan âla menganan mutiaran keton akau bawoi, belâ iâ mehundjeng tâ hapan paie, palus mules arepe, memisak keton.

II.—7. Laku keton, maka karâ inenga akan keton ; awi keton menggau, maka keton akan sondau ; tega, maka karâ iuap akan keton.

8. Krana olo handiai idjâ blaku aton mendino ; dan olo idjâ menggau aton sondau, dan akan olo idjâ menega karâ iuap.

9. Atawa âwe aton bara keton, olo kalunen, idjâ menenga batu, amon anake blaku tepong ?

10. Dan amon anake blaku lauk, aton iâ meuega handipâ aka ?

11. Maka amon keton, olo idjâ papa, pudji menenga talo bahalap akan anak keton, paham haream Bapa keton idjâ huang sorga karâ menenga talo bahalap akan olo tâ, idjâ blaku intu iâ.

12. Maka talo handiai, idjâ kahendak keton olo mawi dengan keton, awi keton tâ kea dengan olo, krana djeto aton augh Torat, augh karâ nabi.

III.—13. Tamâ baun tonggang awang sekâ ; krana hai baun tonggang dan lomba djalan tâ, idjâ maga akan kabinasa, dan arâ olo tamâ hetâ.

14. Kilen sekâ baun tonggang, kilen simit djalan tâ, idjâ maga akan pabelom ! Dan isut olo sondau tâ.

15. Haga arep keton bara nabi penendjaro, idjâ menale keton hanggap pakeian tebiri, tapi intu huang iâ aton harimau idjâ besiak.

16. Keton akan mengasene iâ awi buahe. Aton kea olo memupol buah anggor bara batang talinggang, atawa buah korma bara batang duhi ?

17. Kaloto genep upon bahalap memuah bahalap, tapi upon papa memuah papa.

18. Djaton ole, upon bahalap memuah papa, djaton ole kea upon papa memuah bahalap.

19. Genep upon, idjâ djaton memuah bahalap, inâweng, palus inganan akan apui.

20. Tagal tâ maka keton akan mengasene iâ awi buahe.

21. Djaton olo handiai, idjâ hamau denganku : O Tuhan, o Tuhan !—karâ tamâ karadjaan sorga, baja olo tâ, idjâ numon kahendak Apangku, idjâ huang sorga.

22. Arâ olo karâ hamau denganku intu andau tâ : O Tuhan, o Tuhan, djaton ikei djari menudjum hapan aram, dan hapan aram ikei djari manganan dewa, dan hapan aram ikei djari mawi arâ penggawi idjâ kwasâ ?

23. Tâ jaku karâ mesanan

dengan olo tâ : Djaton haliei aku djari kasene keton ; inda bara aku, keton idjâ mawi talo papa.

24. Maka genep biti, idjâ mehining aughku dan menumon tâ, jaku karâ menanding iâ dengan olo pintar, idjâ memangun humae hundjun bukit batu.

25. Maka djadi udjan paham, tinei danum soho, dan barat menampur, menepâ huma tâ, dan djaton kea djetâ belongkang, krana djetâ djari imangun hundjun bukit batu.

26. Tapi genep biti, idjâ mehining aughku, dan djaton menumon tâ, iâ karâ inanding dengan olo humong, idjâ memangun humae intu âka baras.

27. Maka djadi udjan paham, tinei danum soho, dan barat menampur, menepâ huma tâ, dan djetâ belongkang lepa, rampar intu petak.

28. Maka amon Jesus djari memutus karâ kotak tâ, olo arâ djungun awi adjar ajue.

29. Krana iâ aton madjar kilau olo idjâ bara kwasâ, dan djaton kilau olo tamat surat.

BAGI 8.

Penggawi heiran idjâ iawi Jesus. Iâ mempaküll: I. olo besamagh; II. djipea komandand olo soldadu; III. empon Petrus idjâ bawi. IV. Iü paterei barat dan riak. V. Iü manganan dewa.

I.—1. Amon Jesus mohon bara bukit, maka paham arâ olo om-ba denga.

2. Dan itâ, olo besamagh aton duma, menjemba iâ, koa: Tuhan, djaka ikau maku, ikau tau memprasi aku.

3. Maka Yesus mendjudju lengâe, menindjek iâ, koa: Jaku maku, djadi ikau brasi. Maka palus olo tâ mendjadi brasi bara peres samagh.

4. Koan Yesus denga: Itâm, âla mesuman tâ akan olo; baja lius, prahan arepin akan imain, dan awi meluput parapahe idjâ imetâ Moses, indu toros kasaksian akan olo tâ.

II.—5. Maka sana iâ tamâ Kapernaum, komandand olo soldadu menango iâ, dan blaku intu iâ,

6. Koa: Tuhan, djipengku menter huang huma kait kedjang, paham iâ kapâhâ.

7. Maka koan Yesus denga: Aku hendak menango, mempakâlâ iâ.

8. Tomba komandand, koa: Tuhan, jaku djaton beguna ikau tamâ penda sapaun humangku, baja awi ikau hamau idjâ kabawak kotakm bewe, maka djipengku karâ kâlâ.

9. Krana aku aton olo kalunen bewe, idjâ memenda prentah, dan aton olo soldadu penda prentahngku; maka aku menjoho olo Idjâ: Lius!—tâ iâ lius; dan aku menjoho awang beken: Kanto!—tâ iâ menale; dan jaku menjoho djipengku: Awi talo to!—maka iâ mawi djetâ.

10. Maka amon Yesus mehining augh tâ, iâ heiran, dan hamau dengan sekarâ olo, idjâ omba iâ: Toto, aku hamau dengan keton, huang Israel mahin dia aku djari sondau kapertjaja idjâ kaloto.

11. Tapi aku hamau dengan keton, arâ olo karâ duma bara timor dan bara barat, dan karâ

mondok kuman dengan Abraham dan Isaak dan Jakob huang karadjaan sorga;

12. Tapi anak karadjaan sorga karâ inganan akan ruar, akan âka kaput pidjem; hetâ aton tangise dan kakeret kasingâ.

13. Maka koan Yesus dengan komandand: Lius, dan kilau ikau djari pertjaja, kalotâ djadi akam. Maka djipâc mendjadi kâlâ djam tâ kea.

III.—14. Maka Yesus tamâ human Petrus, dan iâ mitâ empon Petrus idjâ bawi menter bedarem.

15. Dan iâ menjingkap lengâc, maka peres bedarem melihi iâ, dan iâ mendeng, sambil menonggo âwen tâ.

16. Maka tokep kaput olo maga aka arâ olo, idjâ ingumpang dewa, dan iâ menganau karâ dewa tâ hapan augh, sambil mempakâlâ olo handiai, idjâ aton kapâhâ.

17. Nakara mendjadi tulus augh nabi Jesaia, koa: "Iâ kabuat djari menduan kapâhân ita, dan karâ peres ita iâ djari menanggong."

IV.—18. Maka amon Yesus mitâ olo arâ mengaliling iâ, iâ menjoho olo berajar akau dipa.

19. Maka olo tamat surat idjâ biti menango, sambil hamau denga: Guru, aku hendak omba ikau, alo kangkwe ikau lius.

20. Koan Yesus denga: Intu mamar aton lowang, âka melei, dan intu burung penda langit aton sarangae; tapi intu Anak olon djaton aton kaleka iâ mendanan takoloke.

21. Maka idjâ biti murid ajue awang beken hamau denga:

Tuhan, soho aku lingkus helo, mengubur apangku.

22. Tapi koan Jesus denga : Ikau omba aku ; naughe olo matei mengubur olo ajue idjâ matei.

23. Maka iâ djakat arut, dan murid ajue omba iâ.

24. Maka itâ, danau paham hagatang, sampei arut inutup awi riak ; tapi iâ betiro.

25. Maka muridanggapi, mepisik iâ, koa : Tuhan ! awat ikei, ikei nihau !

26. Koan iâ denga : Buhen keton mikâ, o olo, idjâ tapas pertjaja. Tâ iâ mendeng, mepudji riwut dan danau, maka djetâ mendjadi tadoh haliei.

27. Maka olo tâ sangang, koa : Kilen ampi olo to ? krana riwut tuntang danau kea menumon augh ajue.

V.—28. Dan amon iâ djari sampei dipa sampei tauahn olo Gergasi, aton hasampok denga duâ biti, olo idjâ ingumpang de-wa ; iâ tâ duma bara kubur, dan iâ aton besiak haliei, sampei olo djaton bahanji manjak djalan djetâ.

29. Maka itâ, âwen tâ mengkeriak, koa : Narei gawin ikei dengam, Jesus, Anak Hatalla ! Aton ikau menale heto, hendak mengapahâ ikei helo bara wajae ?

30. Maka kedjau bara hetâ aton kawan bawoi, paham karâ, idjâ murep.

31. Tâ dewa blaku intu iâ, koa : Djaka ikau menganan ikei, soho ikei mengumpang kawan bawoi tâ.

32. Koan iâ denga : Lius keton. Tâ karâ dewa blua, belalu mengumpang karâ bawoi

tâ. Maka itâ, kawan bawoi tâ lepa sewu bara saran tiwing akan danau, belalu buseng huang danum.

33. Maka sakatike hadari, menale lewu, dan mesanan talo handiai tâ, tuntang perkaran olo idjâ ingumpang dewa.

34. Maka itâ, salepa lewu tâ blua, menambang Jesus ; dan amon âwen tâ mitâ iâ, maka iâ blaku, uka iâ minda bara saran tanahn ajue.

BAGI 9.

I. Jesus mepakülâ olo kait kedjang. II. Iâ minti Mattîus mendjadi muride, sambil menggalas augh olo parisi dan augh murid Johannes. III. Iâ mem-belom haluli anak Jairus idjâ bawi, dan mepakülû olo bawi idjâ tarohan daha, IV. tinei arû olo haban awang beken.

I.—1. Maka iâ tamâ arut, belalu dimpa, dan iâ sampei lewun ajue.

2. Maka itâ, olo mimbit aka idjâ biti hundjun kaleka betiro, idjâ kait kedjang. Amon Jesus mitâ kapertjajan âwen tâ, koan iâ dengau olo idjâ kait kedjang : Hanjak ateim anak ; karâ dosam djari iampun.

3. Maka itâ, isut biti olo tamat surat mado huang ateie : Olo to menawa Hatalla.

4. Maka Jesus mitâ pikir ateie, belalu hamau : Buhen keton mado talo papa huang atein keton ?

5. Krana idjâ kwe aton mura, hamau : Karâ dosam djari iam-pun ? atawa hamau : Mendeng, tandjong ?

6. Tapi maugat keton kata-

wan, Anak olon tempon kwasa mampun dosa hundjun petak ; —(tâ koan iâ dengan olo idjâ kait kedjang :) Mendeng, katan kalekam betiro, dan tanggo humam.

7. Maka olo tâ mendeng, dan menauggo humae.

8. Maka olo arâ sangang, amon iâ mitâ talo tâ, dan iâ menara Hatalla, idjâ djari menenga kwasa kalotâ akan olon.

II.—9. Dan amon Jesus hagoet bara kane, iâ mitâ olo mondok intu pabean, Mattäus arae ; dan iâ hamau denga : Omba aku. Maka iâ tâ mendeng palus omba iâ.

10. Maka djadi, amon iâ mondok kuman intu humae, itâ, arâ olo pabean dan olo bedosa menauggo, omba kuman dengan Jesus dan dengan murid ajue.

11. Maka amon olo parisi mitâ talo tâ, koan iâ dengan murid : Buhen Guru keton ompat kuman dengan olo pabean, dengan olo bedosa ?

12. Maka Jesus mehining augh tâ, dan hamau denga : Olo brigas dia usa hapan tabit, baja olo haban.

13. Tapi lius keton dan menggaug rimau augh djeto : “Aku mengilak asi, dan djaton parapae.” Krana aku djaton djari duma membawa olo tetek, baja membawa olo bedosa, uka hoba.

14. Tâ murid Johannes menauggo iâ, koa : Buhen ikei dan olo parisi paham puasa, tapi murid ajum djaton puasa ?

15. Koan Jesus denga : Tau kea kolan bakal bana linga-lingau

angate, sangkom bakal bana hindjâ denga ? Tapi andau karâ sampei, maka bakal bana induan bara iâ, tâ iâ karâ puasa.

16. Maka olo djaton pudji menumpang klambi sakalat awang kupit hapan rabit tumpang taheta ; krana rabit tumpang tâ berantat tinei bara klambi, dan petoke mendjadi papa baream.

17. Djaton kea olo pudji mina anggor awang taheta huang kambut upak meto awang usang ; djaka beken, maka kambut berabit, dan anggor betusu, tinei kambut tâ nihau ; melainkan olo pudji mina anggor taheta huang kambut upak meto awang tahta ; tumon tâ kadeduâ haiak ihaga.

III.—18. Amon iâ menutor augh tâ akan âwen tâ, itâ, olo mantir idjâ biti aton duma, menjemba iâ, koa : Anakku idjâ bawi djari matei na ; tapi tanggo, awi mendanan lengâm hundjue, dan iâ karâ belom.

19. Maka Jesus mendeng dan omba denga, impahaiak muride.

20. Maka itâ, aton olo bawi idjâ tarohan daha duâwalas njelo katahi ; iâ tâ menggapi bara likute, dan mengarimas palimping klambie.

21. Krana iâ mado huang ateie : Djaka aku tau mengarimas klambie bewe, maka jaku karâ kâlâ.

22. Tapi Jesus mules arepe, sambil mitâ iâ, dan hanau : Tangga-tanggar ateim, o anakku ; kapertjajam djari mendo-hop ikau. Maka olo bawi tâ palus kâlâ bara djam tâ kea.

23. Maka amon Jesus tamâ

human mantir, sambil mita olo penjuling dan olo arâ, idjâ ridu,

24. Koan iâ denga : Inda keton ! krana anak tâ djaton djari matei, baja iâ betiro. Maka olo tâ menatawâ iâ.

25. Maka limba olo arâ tâ djari lepa ibarake, iâ tamâ, menjingkap lengâe, maka anak tâ misik.

26. Maka britan ajue blua akan salepa tanah hetâ.

IV.—27. Maka amon Jesus hagoet bara hetâ, olo bebutâ, duâ biti, menuntut i, idjâ mentehau, koa : Pasi ikei, anak Dawid !

28. Dan amon iâ tamâ huma, olo bebutâ mahandar iâ, dan Jesus hamau dengan âwen tâ : Aton keton pertjaja, aku tau mawi talo to ? Koan âwen tâ denga : Jo, Tuhan.

29. Tâ Jesus menindjek matae, koa : Djadi dengau ketou tumon kapertjajan keton.

30. Maka matan âwen tâ imparenang. Maka Jesus paham memetâ iâ, koa : Ingat keton, âla olo mehining talo awang djari.

31. Tapi âwen tâ lius, mesanan iâ huang salepa tanah tâ.

32. Dan amon âwen tâ djari blua, itâ, olo maga aka idjâ biti awang bisu, awang ingumpang dewa.

33. Dan limba dewa djari inganan, maka olo bisu tâ hakotak. Maka olo arâ handiai hengan, sambil hamau : Djaton pudji talo kaloto gitan intu olo Israel.

34. Tapi koan olo parisi : Awi mantir karâ dewa iâ menganan dewa.

35. Maka Jesus menansaran karâ lewu, karâ kaleka pakan, sambil madjar olo huang karâ sinagoge olo tâ, dan mesanan Ewangelion karadjaan, dan iâ mepakâlâ karâ ampin perese, karâ ampin kapâhâ intu olo arâ tâ.

36. Dan amon iâ mitâ olo arâ, iâ paham angkat asi denga ; krana olo tâ aton uju dan kasaburan, kilau tebiri, idjâ djaton bara sakatike.

37. Tâ iâ hamau dengan murid ajue : Aton kutoh talo akan indu inggetem, tapi olo penggetem aton isut biti.

38. Laku keton intu Tuhan, idjâ tempon talo inggetem, nakara iâ menjoho olo penggetem akan tanan ajue.

BAGI 10.

Jesus solake menjoho muride hagoet, mesanan augh Hatalla.

I.—1. Maka Jesus mengahau duâwalas murid ajue, dan iâ menenga akan âwen tâ kwasa mawi karâ dewa papa, uka iâ manganan djetâ, dan kwasa mepakâlâ karâ ampin perese, karâ ampin kapâhâ.

2. Maka aran duâwalas rasul kaloto : idjâ solake, Simon, awang begalar Petrus, dan Andreas, paharie icjâ kalambutan ; Jakobus, anak Sebedeus, dan Johannes, paharie idjâ kalambutan.

3. Pilippus dan Bartolomeus ; Tomas dan Mattâus, olo pabean tâ ; Jakobus, anak Alpeus, dan Lebbeus, idjâ kea injewut Taddeus ;

4. Simon Kananites, dan Judas Iskariot, idjâ kea mendjnal iâ.

5. Æwen duâwalas tâ Jesus menjoho hagoet, dan memetâ iâ, koa : Æla keton hagoet mehoroe djalan olo kapir, dan âla tamâ lewun olo Samaritan.

6. Baja lius, tale tebiri human Israel, idjâ laiang.

7. Dan haiak keton lius, awi keton mesuman brita, dan hamau : Karadjaan sorga djari tokep.

8. Pakâlâ olo haban, awi memisik olo matei, prasi olo besamagh, kanan karâ dewa. Kwasa to keton djari mendino inenga bewe, tenga tâ kea, âla blaku upah.

9. Æla keton menggau bulau, âla salaka, âla tambaga akan babat keton.

10. Æla keton menggan kambut akan djalan, âla duâ klambi, âla sarumpa, âla soka. Krana olo penggawi patut mendino penginae.

11. Dan amon keton tamâ lewu atawa pakan, awi keton mehining hua-bua, âwe hetâ idjâ patut, dan hetâ keton akan melej, sanpei keton hagoet tinei.

12. Dan amon keton tamâ huma, awi keton menabe tâ.

13. Maka djaka huma tâ aton patut, kasanang keton karâ mohon aka ; tapi djaka djetâ djaton patut, kasanang keton karâ buli akan keton.

14. Dan amon olo djaton maku menarima keton, djaton kea maku mehining augh keton : blua bara huma atawa bara lewu tâ, birik petak bara pain keton.

15. Toto, aku hamau dengan keton, intu andau hukum maka kadjarian tanah Sodom dan tanah Gomorra karâ mehian bara kadjarian lewu djetâ.

16. Itâ, aku menjoho keton kilau tebiri akan parak harimau ; bua keton aton pintar kilau handipâ, dan budjur atei kilau burong dara.

17. Tapi djaga arep keton bara olo kalunen, krana iâ karâ mendjuluk keton akan huma bitjara,* dan keton karâ imukul sapu huang sinagoge ajue.

18. Dan keton karâ iaga olo menabarep mantir, menaharep radja, tagal aku, akan indu kasaksian aka, dan akan olo kapir.

19. Tapi amon olo mendjuluk keton, âla keton gogop atei mengumang helo kilen atawa narei keton akan indu hakotak ; krana djam tâ kea karâ inenga akan keton augh, idjâ bua keton menjewut.

20. Krana djaton keton aton idjâ hakotak, baja Rogh Bapan keton, idjâ hakotak huang keton.

21. Krana pahari karâ mendjuluk paharie akan indu impatei, dan bapa kalotâ kea anake ; tiuei anak karâ menggatang arepe melawan indu bapae, sambil mempatei iâ tâ.

22. Dan keton karâ injingi olo handiai tagal arangku ; tapi olo idjâ magon tanggar sanpei kalepahe, iâ karâ injalamat.

23. Tapi amon olo mengasingen keton huang lewu Idjâ, dari keton akan lewu beken. Krana toto, aku hamau dengan keton, keton djaton karâ menansaran

hapus karâ lewun Israel, sampei Anak olon akan duma.

24. Murid djaton aton hai bara gurue, djaton kea djipen aton hai bara tempoe.

25. Ombet akan murid, uka iâ mendjadi kilau gurue, dan ombet akan djipen, uka iâ mendjadi kilau tempoe. Amon olo djari menggarâ tempon huma Beelsebul, dia paham haream kalotâ ungkup olo humae !

26. Maka âla keton mikâ iâ. Krana djaton aton talo besilim, baja djetâ akan ingarina kea, djaton kea aton talo sahokan, baja djetâ akan katawan olo.

27. Augh idjâ inutorku akan keton huang kakaput, sanan keton tâ huang blawa ; dan augh, idjâ imbisik akan pinding keton, awi keton mesuman tâ bara sapaun huma.

28. Dan âla keton mikâ olo kalunen, idjâ mempatei bereng, maka iâ djaton tau mempatei liau ; tapi bua keton mikâ iâ, idjâ tau merusak liau tuntang bereng huang naraka.

29. Djaton olo pudji mendjual duâ kongan burong ampit sigar ? Maka dialo idjâ kongan burong tâ lawo akan petak, djaka dia tumon kahendak Bapan keton.

30. Tapi balau takolok keton kea djari isâ samandiai.

31. Tagal tâ, âla keton mikâ ; keton aton labeh bara arâ burong ampit.

32. Maka genep olo, idjâ mengaku aku hong baun olo, aku kea hendak mengaku iâ hong baun Apangku, idjâ huang sorga.

33. Tapi olo idjâ milim aku

D

hong baun olo, aku kea hendak milim iâ hong baun Apangku, idjâ huang sorga.

34. Æla keton mado, aku djari duma mimbit kasanang akan petak to ; aku djaton djari duma mimbit kasanang, baja padang maka.

35. Krana jaku djari duma madjik olo melawan bapae, madjik anak idjâ bawi melawan indue, dan menantu idjâ bawi melawan empoe idjâ bawi.

36. Dan idjâ hindjâ huma denga, iâ tâ akan mendjadi musohn olo.

37. Olo idjâ sinta bapae atawa indue melebihi bara aku, iâ djaton beguna akangku ; dan olo idjâ sinta anake idjâ hatuâ atawa anake idjâ bawi melebihi baru aku, iâ djaton beguna akangku.

38. Dan olo idjâ djaton meng-gatang sampalake akan hundjun arepe, dan manjak aku, iâ djaton beguna akangku.

39. Olo idjâ sondau pabelom ajue, iâ karâ nihau tâ, dan olo idjâ nihau pabelom ajue tagal aku, iâ karâ sondau tâ.

40. Olo idjâ menduan keton, iâ menduan aku ; dan olo idjâ menduan aku, iâ menduan iâ tâ, idjâ djari menjoho aku.

41. Olo idjâ menduan nabi, basa iâ tâ aton nabi, iâ karâ mendino upahn nabi ; dan olo idjâ menduan olo tetek, basa iâ tâ aton olo tetek, iâ karâ mendino upahn olo tetek.

42. Dan âwe idjâ mempihop idjâ biti olo korik to, hapan sangkir danum sadingen bewe, basa iâ tâ aton murid, toto, aku hamau dengan keton, iâ djaton akan nihau upahe.

BAGI II.

I. *Jesus mesanan Johannes. II. Iâ mem-
pujji olo idjâ bantus pertjaja; III. dan
mengetau olo menale iâ.*

I.—1. Maka amon Jesus terei memetâ duâwalas murid ajue, iâ hagoet bara hetâ, uka madjar olo dan mesanan augh Hatalla huang karâ lewu.

2. Maka amon Johannes huang sipir mehining penggawin Kristus, iâ menjoho duâ biti murid ajue,

3. Uka âwen tâ hamau denga : Aton ikau iâ tâ, idjâ akan indu duma, atawa bua ikei mentei olo beken ?

4. Tomba Jesus dan hamau denga : Lius keton, sanan akan Johannes talo keton mehining dan mitâ.

5. Olo bebutâ tau mitâ dan olo kait kedjang menandjong, olo besamagh mendjadi brasi, dan olo badengen mehining, olo matei impisik, dan Ewangelion insanan akan olo pähä belom.

6. Maka selamat iâ, idjâ djaton tantarang angkat atei tagal aku.

7. Maka limba âwen tâ hagoet buli, Jesus hamau menehiu Johannes intu olo arâ : Keton djari blua akan padang, hendak mitâ talo en ? Dârâ humbang, idjâ ionggä awi riwut ?

8. Atawa keton djari blua hendak mitâ talo en ? Olo idjâ hanggap pakeian awang lamos ? Itâ, olo idjâ hanggap pakeian awang lamos aton melei intu human radja.

9. Atawa keton djari blua hendak mitâ talo en ? Nabi ?

Toto, koangku dengan keton, iâ aton hai bara nabi.

10. Krana djeto iâ, idjâ inutor surat : Itâ, aku menjoho me-laikat ajungku intu baum, idjâ akan menatap djalan ajum intu baum.

11. Toto, aku hamau dengan keton, dialo idjâ biti karâ olo tâ, idjâ inakan olo bawi, aton hai bara Johannes pampandoi ; tapi idjâ korik haliei huang karadjaan sorga aton hai bara iâ.

12. Maka bara katika Johannes pampandoi palus sampei kamento karadjaan sorga inggaga olo, dan olo penggaga menduan tâ.

13. Krana karâ nabi dan Torat djari menudjum sampei Johannes.

14. Dan amon keton hendak pertjaja tâ, iâ aton Elias, idjâ akan indu duma.

15. Olo idjâ bara pinding akau mehining, kâlâ iâ mehining.

16. Tapi dengan âwe aku akan menanding hamputan olo to ? Iâ aton kilau anak olo, idjâ mondok intu pakan, dan mentehau kolae,

17. Sambil hamau : Ita djari menjuling akan keton, dan keton djaton maku bebigal ; ita djari mesanan kapähän ita akan keton, dan keton djaton maku menangis.

18. Krana Johannes djari duma, iâ djaton omba kuman, djaton omba mihop, maka koan olo : Iä ingumpang dewa.

19. Anak olon duma, iä kuman dan mihop, maka koan olo : Itâ, to aton olo penguman dan olo pemihop, kola olo pabean tuntang olo bedosa. Tapi ka-

pintare impahalap awi karä anake.

II.—20. Tä iä menampara paham mumpudji lewu, äka kutoh penggawin ajue djari mendjadi, dan iä djaton djari hoba :

21. Pajah ikau, Korasin! pajah ikau, Betsaida! krana djaka intu Tirus dan Sidon djari mendjadi penggawi kalotä, kilau djari mendjadi huang keton, mikä tahi iä djari menjasal hapan tappi bidak, hapan kawo.

22. Tapi koangku dengan keton, intu andau hukum kadjarian Tirus dan Sidon karä mehian bara kadjarian keton.

23. Dan ikau, Kapernaum, idjä djari inggang sampei langit, ikau karä inolak kaliwa sampei naraka! krana djaka huang Sodom djari mendjadi talo kalotä, kilau djari mendjadi huang ikau, mikä sampei andau to iä magon melei.

24. Tapi koangku dengan keton, intu andau hukum kadjarian Sodom karä mehian bara kadjarian.

III.—25. Katika tä tomba Jesus, koa : Jaku menara ikau, Apang, Tempon langit dan petak, basa ikau djari menjahokan talo to bara olo pintar dan bara olo herati, dau djari mengarina tä akan anak korik.

26. Jo, Apang! krana kaloto aton kakilakm.

27. Talo handiai djari injaragh akangku awi Apangku; dan dialo idjä bitik kasene Anak, baja Bapa, djaton kea olo kasene Bapa, baja Anak, dan olo idjä äka Anak hendak mengarina iä.

28. Kanto, tale aku, keton handiai idjä häka atei tuntang

katanggongan, maka aku hendak menjauang keton.

29. Gatang pakalungku akan hundjun keton, dan adjar intu aku, krana jaku aton balemo dan randa atei, tumon tä keton akan sondau kasanang akan hambaruan keton.

30. Krana pakalungku aton lamos, tanggongangku aton mehian.

BAGI 12.

I. Jesus menarang prentah sabat. II. Augh nabi Jesaia mendjadi tulus intu Jesus. III. Dosa dengan Rogh brasi. IV. Jesus mesanan, äwe idjä aton kolae toto.

I.—1. Katika tä Jesus hagoet andau sabat mehoroe tanan olo; maka murid ajue blau, dan iä meramong tikil parei, dan kuman tä.

2. Maka sana olo parisi mitä tä, koan iä tä denga : Itäm, muridm mawi talo, awang djaton patut iawi intu andau sabat.

3. Koan iä dengan äwen tä : Djaton keton djari membasa talo, idjä iawi Dawid, amon iä blau tuntang olo idjä aton denga ?

4. Djaton iä tamä human Hatalla, dan kuman tepong tampaja, idjä djaton patut iä kuman, dia kea olo idjä denga, baja idjä akan indu kinau imam bewe ?

5. Tingi, djaton keton djari membasa huang Torat, imam huang human Hatalla memapa andau sabat, dan djaton kea iä tä bara salah ?

6. Tapi aku hamau dengan

keton, heto aton lä, idjä aton hai bara human Hatalla.

7. Tapi djaka keton herati rimaugh : "Aku mengilak asi, dan djaton parapahe," mikä keton djaton djari menjalah olo to, idjä djaton bara salah.

8. Krana Anak olon aton Tuhan andau sabat.

9. Maka iä minda bara kane, dan tamä sinagoge olo tä.

10. Dan itä, aton hetä olo anu, idjä matei lengäe. Maka olo misek iä, koa : Kilen, patut keaompokälä olo intu andau sabat ? (Djetä, uka iä tau mendawa iä.)

11. Tapi koan iä dengan äwen tä : Æwe keton, idjä tempon tebiri idjä kongan, amon djetä lawo huang kali andau sabat, djaton akan menjingkap tä dan mendjidjit tä blua ?

12. Maka kilen kakedjau halangan olo dengan tebiri ? Tumon tä, tau bewe mawi talo bahalap intu andau sabat.

13. Tä koan iä dengan olo haban : Tadjok lengäm. Maka iä menantadjok tä, dan djetä belalu mendjadi kälä, sama kilau lengäe awang beken kea.

14. Maka olo parisi blua, dan iä menirok, menggau akal, uka mempatei iä.

II.—15. Tapi Jesus katawan tä, dan iä minda bara hetä, dan kutoh olo ompat denga, dan iäompokälä olo tä samandiai.

16. Dan iä paham mempudji olo tä, belä iä mesanan iä.

17. Nakara tulus augh, awang inutor nabi Jesaia, koa :

18. "Itä, djipengku, idjä djari intiku, idjä äka kataungku, idjä

paham ingilak hambaruangku ; aku hendak mina Roghku hundedue, dan iä akan mesanan hukum akan olo kapir.

19. "Iä djaton akan habantah, dan djaton akan ridu, dan olo djaton akan mehining augh huang djalan.

20. "Därä awang rupäi iä djaton maku memelek, dan sampurre awang baja papinit bewe iä djaton maku membelepep, sampei iä mimbit hukum akan kamanange.

21. "Dan huang aran ajue olo kapir akan harap."

III.—22. Tä olo maga aka idjä biti, idjä ingumpang dewa, iä tä aton bebutä dan bisu ; maka iäompokälä olo tä, sampei iä, idjä bebutä dan bisu, tau mitä dan tau hakotak.

23. Maka olo arä handiai teräwen, dan hamau : Djaton iä to anak Dawid ?

24. Tapi amon olo parisi mehining tä, koan iä : Olo to djaton menganan dewa, baja awi Beelsebul, mantir karä dewa.

25. Tapi Jesus kasene pikir ateie, dan hamau denga : Genep karadjaan, idjä hambbilang melawan sama arepe, akan rusak ; dan genep lewu atawa huma, idjä hambbilang melawan sama arepe, djaton tau melei.

26. Maka djaka satan menganan satan, iä hambbilang melawan sama arepe ; maka kilen karadjaan ajue tau melei ?

27. Dan djaka aku menganan dewa awi Beelsebul, maka awi äwe anak keton menganan iä ? Tagal tä, äwen tä iä, idjä akau mahukum keton.

28. Tapi djaka aku menganan

dewa awi Rogh Hatalla, toto, karadjaan Hatalla djari sampei keton.

29. Atawa kilen olo tau tamä human ologaga, sambil merampas milik ajue, djaka dia iä memasong olo gaga tä helo ? Maka limba tä iä akan merampas ramon humae.

30. Olo idjä djaton hindjä aku, iä melawan aku, dan olo idjä djaton menempunan akangku, iä menjaburan.

31. Tagal tä aku hamau deng-an keton : Karä ampin dosa dan karä augh papa hapae menjapa Hatalla tau iampun akan olo ; tapi menjapa Rogh djaton tau iampun akan olo.

32. Dan amon olo menjewut augh, hapae menjapa Anak olon, djetä tau iampun aka, tapi olo idjä menjewut augh, hapae menjapa Rogh brasi, djetä djaton tau iampun aka, mahin hila to dia, mahin hila kane djaton kea.

33. Atawa keton mimbul upon bahalap, maka buahe bahalap ; atawa keton mimbul upon papa, maka buahe papa. Krana awi ampin buahe upon kasenan.

34. O kadjarian lalidi, kilen keton tau hakotak talo bahalap, basa keton aton papa ? Krana bara kakontep ateie njama hakotak.

35. Olo bahalap memplua talo bahalap bara penataun ateie awang bahalap, dan olo papa memplua talo papa bara penataun ajue awang papa.

36. Tapi aku hamau dengan keton, tagal gene-genep bawak kotak awang djaton berguna,

awang djari injewut olo, 'olo akan indu tomba intu andau hukum.

37. Krana awi augh kotakm ikau akan impahalap, dan awi augh kotakm ikau akan ihukum.

38. Tä tomba isut biti olo tamat surat dan olo parisi, koa : Guru, ita nahuang mitä kata heiran bara ikau.

39. Tapi iä tomba dan hamau denga : Hamputan olo idjä papa dan habandong menggau kata ; tapi kata djaton karä inenga aka, baja kata nabi Jonas.

40. Krana kilau Jonas djari aton huang kuain lauk ludan telo andau telo alem : kalotä Anak olon karä aton telo andau telo alem intu atein petak.

41. Olo Niniwe karä misik intu andau hukum haiak dengan girir olo djeto, dan olo tä karä menjalah iä ; krana iä tä djari hoba awi augh idjä insuman Jonas ; maka itä, idjä hai bara Jonas aton heto.

42. Radja bawi bara salatan karä misik intu andau hukum haiak dengan girir olo djeto, dan iä karä menjalah iä ; krana iä djari duma bara saran petak, mangat mehining kapintar Salomo ; maka itä, idjä hai bara Salomo aton heto.

43. Tapi amon dewa idjä papa djari blua bara olo, iä mengumbang kaleka keang kamahau, menggau kasanange, dan djaton sondau.

44. Tä iä hamau : Has, aku buli akan humangku, äka aku djari blua. Dan amon iä duma, maka iä sondau tä boang, imapas dan imbungas.

45. Tã iã hagoet, menduan ompat denga udju dewa awang beken, idjä papa bara iã kabuat; maka äwen tã tamã dan melei hetã. Maka kadjarian olo tã idjä harian mendjadi papa bara idjä solake. Kaloto akan mendjadi kea dengan girir olo to idjä papa.

IV.—46. Maka amon iã hindei terei hakotak dengan olo arã, itã, indue tuntang paharie mendeng ruar, hendak hakotak denga.

47. Maka koan olo denga: Itãm, indum tuntang paharim mendeng ruar, hendak hakotak denga.

48. Tapi tomba iã dan hamau dengan olo, idjä djari mesanau tã intu iã: Æwe aton indungku? dan äwe aton paharingku?

49. Dan iã meuantadjok leng-æe nintu murid ajue, koa: Itã, indungku tuntang paharingku.

50. Krana olo idjä menumon kahendak Apangku, idjä huang sorga, olo tã aton paharingku idjä hatuã, dan paharingku idjä bawi, dan indungku.

BAGI 13.

I. *Paribasa bara ūpat ampin tana tuntang rimae; II. bara parei habalut dengan girigit; III. bara lawak sawi dan bara ragi. IV. Riman paribasa bara parei habalut dengan girigit. V. Paribasa bara djawet intu tana, bara mutiara dan bara pasat. VI. Jesus inaua olo hong Nasaret.*

I.—1. Djadi, andau tã kea Jesus blua huma, dan mondok hong saran danau.

2. Maka paham arã olo hampung denga, sampei iã tamã

arut, dan mondok hetã, maka olo arã tã samandia mendeng intu sarã.

3. Dan iã menutor aka arã perkara hapan paribasa, koa: Itã, olo penawur aton hagoet, hendak menawur bawake.

4. Dan haiak iã menawur, maka belae aton lawo akan saran djalan, dan burong duma, belalu kuman tã lepa.

5. Awang beken aton lawo akan äka batu, djaton aton arã petake; maka djetã belalu lembut, basa tã djaton timben intu petak.

6. Tapi amon matanandau mendai, djetã mehutup, dan basa tã djaton bara uhat, maka djetã palus keang.

7. Maka belae awang beken aton lawo parak duhi, dan duhi tã mendjadi hai; dan melambon djetã.

8. Maka belae awang beken tinci aton lawo akan petak awang bahalap, dan djetã me-muah, aton lipet saratus, aton lipet djebawen pulu, aton lipet telo pulu.

9. Olo idjä bara pinding akan mehining, kälã iã mehining.

10. Maka murid menggapi iã, dan hamau denga: Buben ikau hatutor dengan olo tã, hapan paribasa?

11. Tomba iã dan hamau denga: Basa akan keton djari inenga, uka keton herati talo besilim karadjaan sorga; tapi akan olo tã djetã djaton djari inenga.

12. Krana akan olo, idjä mina talo, karã indahang hindei, uka aton kutoh intu iã; tapi bara olo, idjä djaton mina talo,

karä induan kea, idjä aton intu iä.

13. Sabab tä aku hakotak dengan olo tä hapan paribasa, basa iä, haiak merenang, djaton mitä, dan haiak mehining djaton mehining, dan djaton herati tä.

14. Dan intu olo tä augh nudjum Jesaia mendjadi tulus, idjä kaloto: "Hapan pahining keton akan mehining, dan djaton herati, dan hapan mata awang marenang keton djaton kea akan mitä."

15. "Krana atei djelahan olo to aton belulang, dan behali iä mehining dengan pinding ajue, dan iä mengambutep matae: belä iä mitä hapan matae, dan mehining hapan pindinge, dan herati hapan ateie, dan hoba, dan aku mepakälä iä."

16. Maka selamat matan keton, basa iä mitä! selamat pinding keton, basa iä mehining!

17. Krana toto, koangku dengan keton, arä nabi, arä olo te tek djari taharu hendak menampaja talo, idjä keton mitä, dan djaton iä djari mitä tä; dan djari taharu hendak mehining talo, idjä keton mehining, dan djaton iä djari mehining tä.

18. Maka hining keton riman paribasa olo penawur.

19. Amon olo mehining augh karadjaan, dan djaton herati tä, maka aton duma idjä papa, palus menampat augh, idjä djari inawur huang ateie; djetä iä, idjä inawur akan saran djalan.

20. Maka idjä inawur huang äka batu, djetä iä, idjä mehining augh tä, belalu menarima tä dengan kahanjake.

21. Tapi iä djaton bara uhat

huang arepe, baja iä tä pura hoba, dan sana kadjakä atawa kasingen lembut tagal augh tä, ateie belalu tantarang angate.

22. Maka idjä inawur parak duhi, djetä iä, idjä mehining augh tä; tapi kagogop ateie tagal perkaran kalunen to, dan tipun katataue melambon augh tä, dan djetä menjawab.

23. Maka idjä inawur akan petak awang bahalap, djetä iä, idjä mehining augh tä haiak herati; maka iä memuah kea, aton idjä memuah lipet saratus, aton idjä lipet djehawen pulu, aton idjä lipet telo pulu.

II.—24. Paribasa awang beken iä menutor akan olo tä, koa: Karadjaan sorga inanding dengan olo, idjä menawur bawak bahalap huang tanan ajue.

25. Tapi pesan olo betiro aton duma olo, idjä hamusoh denga, dan menawur bawak girigit parak parei tä, palus hagoet.

26. Maka amon parei haduring dan memuah, tä girigit kea gitan.

27. Maka djipäe menanggo tempon huma, dan hamau denga: Tuan, djaton ikau djari menawur bawak awang bahalap huang tanam? maka bara kwe girigit tä lembut?

28. Maka koan iä denga: Olo musoh djari mawi tä. Maka koan djipäe denga: Maku ikau menjoho ikei hagoet, menempunan tä?

29. Tapi koan iä: Æla, belä amon keton menempunan girigit, keton haiak tä kea merunap parei.

30. Naughe duä-duä tä belom haiak, sampei waja getem; maka

waja getem jaku hendak menjoho olo penggetem : Tempunan keton girigit tä helo, awi memeteng tä akan petenge, uka keton menusul tä; tapi parei tä awi keton memumpang akan lepaungku.

III.—31. Paribasa awang beken iä menutor akan olo tä, koa : Karadjaan sorga aton kilau bawak sawi, idjä induan olo, dan imbul huang tanan ajue.

32. Djetä toto aton korik bara karä ampin bawake ; tapi amon haduring, djetä mendjadi hai bara karä ampin sajor, dan mendjadi upon, sampei burong langit menesek hetä, dan menjajaran intu edahe.

33. Paribasa awang beken iä menutor akan olo tä : Karadjaan sorga aton kilau idjä kabawak rahi, idjä induan olo bawi dan iäwoi awie dengan telo gantang tunek tepong, sampei djetä lepa iragi.

34. Talo handiai tä Jesus menutor akan olo arä hapan paribasa, maka salah bara paribasa iä djaton hakotak denga ;

35. Uka mendjadi tulus augh, awang insanan nabi, koa : “ Jaku hendak membuka njamangku, menutor paribasa ; aku hendak mesanan talo idjä besilim bara kadjarian kalunen sampei to.”

IV.—36. Tä Jesus melapas olo arä tä, dan buli humae. Maka murid ajue mahandar iä, koa : Awi menarang akan ita riman paribasa girigit huang tana.

37. Maka tomba iä dan hamau denga : Idjä menawur ba-

wak bahalap tä, iä tä aton Anak olon.

38. Maka tanae aton kalunen. Maka bawak idjä bahalap, iä tä anak karadjaan ; maka girigit, iä tä anak kapapahe.

39. Maka olo musoh, idjä djari menawur äwen tä, iä tä iblis ; maka waja getem aton kalepahe kalunen ; maka olo penggetem tä aton melaikat.

40. Djadi, kilau girigit inempunan belalu inusul awi apui, kalotä maka intu kalepahe kalunen kea.

41. Anak olon karä menjoho melaikat ajue, dan iä tä karä mnuempunan menganan bara karadjaan ajue karä talo patarange, dan olo handiai idjä mawi talo papa.

42. Dan iä karä menganan djetä akan kalcka apui ; hetä akan aton tangise tuntang kakeret kasingä.

43. Tä olo tetek karä manjakowong kilau matanandau huang karadjaan Bapae. Olo idjä bara pinding akan mehining, kälä iä mehining.

V.—44. Tinei karadjaan sorga aton kilau djawet, awang bakalian huang tana. Maka olo sondau belalu menjahokan tä, dan awi kahanjak ateie iä hagoet, mendjual talo handiai idjä intu iä, dan memili tana tä.

45. Tinei karadjaan sorga aton kilau olo bedagang, idjä menggau mutiara awang bahalap.

46. Iä tä sondau mutiara Idjä, awang paham berega, dan iä belalu hagoet, mendjual talo handiai idjä intu iä, dan memili mutiara tä.

47. Tinei karadjaan sorga

aton kilau pasat, idjä ilabu olo huang tasik, dan idjä menempunan karâ ampin lauk.

48. Amon djetâ kontep, maka olo menunda tâ akan sarâ, dan iâ mondok, minti lauk awang bahalap akan tambuan ajue, tapi idjä papa inganae.

49. Tumon tâ karâ mendjadi intu kalepah waja to; melaikat karâ hagoet, dan memisa olo papa dengan olo tetek,

50. Palus menganan olo tâ akan kaleka apui; hetâ akan aton tangise tuntang kakeret kasingâ.

51. Koan Jesus denga: Djari keton herati sekarâ augh to? Koan äwen: Jo, Tuhan.

52. Koan iâ denga: Tagal tâ, genep olo tamat surat, idjä djari badjar perkara karadjaan sorga, aton kilau olo tempon huma, idjä memplua barâ penataue talo taheta dan talo awang tahi.

VI.—53. Maka djadi, amon Jesus djari mahapus karâ paribasa tâ, iâ hagoet bara hetâ.

54. Dan iâ duma akan puna tanah ajue, sambil madjar olo huang sinagoge awang hetâ, sampei olo tâ djungun, sambil hamau: Bara kwe iâ djari sondau kapintar to, dan kwasa awang kaloto?

55. Djaton iâ to anak tukang kaju? djaton aran indue Maria? dan paharie Jakobus, dan Joses, dan Simon, dan Judas?

56. Djaton karâ olo hampaharie idjä bawi hindjä dengan ikei? Maka bara kwe iâ djari mendino talo handiai tâ?

57. Dan angkat atein äwen tâ tantarang awie. Tapi koan Je-

sus denga: Nabi djaton pudji betawa, baja intu puna tanah ajue, dan huang human ai.

58. Dan iâ djaton mawi arâ talo kwasa hetâ, basa olo tâ djaton pertjaja.

BAGI 14.

I. *Johannes pampandoi impatei Herodes.*
II. *Jesus pakanan limü kojan olo, hapan limü kabawak tepong.* III. *Iâ menandjong hundjun danau.*

I.—1. Katika tâ kea Herodes, radja tanah bagi äpat, mehinig brita Jesus.

2. Dan iâ hamau dengan djipen ajue: Iâ tâ Johannes pampandoi; iâ djari misik bara olo matei, dan tagal tâ aton kwasa kalotâ huang iâ.

3. Krana Herodes djari menawan Johannes, sambil djari memasong iâ, dan djari menganan iâ akan sipir, tagal Herodias, sawan paharie Pilippus, idjä kalambutan.

4. Krana koan Johannes denga: Djaton patut ikau hindjä denga.

5. Dan iâ hendak mempatei iâ, tapi iâ mikâ olo arâ, krana olo menduan Johannes akan nabi.

6. Tapi amon olo mawi pesta andau indue manak Herodes, anak Herodias, idjä bawi, bebigal intu bentok huma, dan iâ ingilak Herodes.

7. Tagal tâ iâ mendjandji denga, tuntang sapa, iâ hendak menenga aka talo handiai idjä ilakue.

8. Maka awi iâ helo djari iadjar indue, iâ hamau: Tenga

akangku to kea takolok Johannes pampandoi hundjun pinggan lomba.

9. Maka radja pahâ atei ; tapi sabab sapae dan sabab olo idjâ omba kuman denga, maka iâ menjoho, uka djetâ inenga aka.

10. Dan iâ menjoho olo metek ujat Johannes huang sipir.

11. Dan takoloke imbit olo hundjun pinggan lomba, maka djetâ inenga akan anak bawi tâ, dan iâ mimit tâ akan indue.

12. Maka murid ajue duma, menduan bukange, dan mengubur tâ ; dan iâ hagoet, mesanan tâ akan Jesus.

II.—13. Amon Jesus mehinng tâ, maka iâ mahakan hetâ, harut akan kaleka benjem, iâ kabuat bewe. Amon olo arâ mehinng tâ, maka bara karâ lewu olo tâ manjak iâ menandjong.

14. Maka Jesus blua, dan mitâ olo arâ tâ ; dan iâ paham angat pengasi dengan olo tâ, dan iâ mempakâlâ oloe idjâ haban.

15. Maka amon andau hendak halemei, murid ajue menggapi iâ, koa : Heto aton kaleka benjem, dan andau djari liwa ; awi ikau malapas olo arâ tâ, mangat iâ hagoet, menale lewu, dan memili talo kinan aka.

16. Tapi koan Jesus denga : Dia usah olo tâ hagoet ; tenga keton talo kinan aka.

17. Koan âwen tâ denga : Ikei djaton aton talo kinan heto, baja limâ kabawak tepong, dan duâ kongan lauk.

18. Maka iâ hamau : Imbit talo tâ kanto, akangku.

19. Dan iâ menjoho olo arâ

mondok intu kaleka oru. Limba tâ iâ menduan limâ kabawak tepong tuntang duâ kongan lauk tâ, dan iâ menanggera akan langit, memberkat tâ ; dan iâ mendarei tepong dan menenga tâ akan murid ; maka murid mendjuluk tâ akan olo arâ.

20. Dan olo tâ kuman samandiai, dan mendjadi beso ; maka iâ menempunan tisan karâ kiwak tepong, duâwalas lontong kontep.

21. Maka karâ olo, idjâ djari kuman, aton sampei limâ kojan hatuâ hirahe, beken tinei olo bawi dan anak olo.

III.—22. Maka palus Jesus hadjadjuan murid ajue tamâ arut, dan betolak hanimpa helo bara iâ, sangkom iâ akan melapas olo arâ.

23. Dan limba iâ djari melapas olo arâ, maka iâ mendai bukit, iâ kabuat, hendak blaku doa. Dan amon talo djari kaput, iâ aton kabuat hetâ.

24. Katika tâ arut aton intu bentok danau, paham intakan awi riak, krana riwut duma bara haluan.

25. Maka tampalawâ Jesus menango iâ, menandjong hundjun danau.

26. Maka amon murid mitâ iâ menandjong hundjun danau, âwen tâ tangkedjet, koa : Tâ kambâ ! Dan iâ mengkeriak sabab kikahe.

27. Maka Jesus belalu haktak denga, koa : Sana-sanang keton, aku aton to ; ala mikâ.

28. Tomba Petrus dan hamau denga : Tuhan, djaka aton ikau, soho aku menango ikau hundjun danum.

29. Maka koan iâ : Tanggo, kanto ! Tâ Petrus mohon bara arut, dan iâ menandjong hundjun danum, mahandar Jesus.

30. Maka iâ mitâ riwut awang paham, dan iâ mikâ ; dan amon iâ hendak leteng, maka iâ mengkeriak, koa : 'Tuhan, awat aku !

31. Maka Jesus belalu mendjuluk lengâe, menjingskap iâ dan hamau denga : O olo tapas pertjaja, buhen ikau bembang atei ?

32. Dan amon iâ djakat arut, maka riwut melajan.

33. Maka olo idjâ aton huang arut menggapi, dan menjemba iâ, koa : Toto, ikau aton Anak Hatalla !

34. Dan amon iâ djari dimpa, iâ sampei tanah Genesaret.

35. Maka amon olo lewu tâ mengasene iâ, âwen tâ menjoho olo mengumbang salepa tanah awang hakaliling, dan maga aka olo handiai idjâ aton kapâhâ ;

36. Dan iâ blaku Jesus menjoho olo tâ menindjek palimping klambie bewe ; maka olo handiai, idjâ menindjek tâ, mendjadi kâlâ.

BAGI 15.

I. *Jesus mempudji hadat olo.* II. *Olo bawi Kanani.* III. *Jesus pakanan apat kojan olo, hapan udju kabawah tepong.*

I.—1. Tâ olo tamat surat dan olo parisi, idjâ djari duma bara Jerusalem, menango Jesus, koa :

2. Buhen murid ajum mengarak hadat olo bakas ? krana

iâ djaton menjau lengâe, amon iâ hendak kuman.

3. Tomba iâ dan hamau denga : Maka buhen keton mengarak prentahn Hatalla awi hadat keton ?

4. Krana Hatalla djari memetâ keton, koa : "Horumat bapam tuntang indum ;" tinei : "Idjâ menjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iâ impatei."

5. Tapi koan keton : Budjur olo tâ, idjâ hamau dengan bapae atawa dengan indue : Djeto akan indu parapahe ; djaka dia kalotâ, maka hapan tâ aku tau mendohop ikau ;—dan djaton iâ mahorumat bapae atawa indue.

6. Dan keton djari mempa-lemo prentahn Hatalla awi hadat keton.

7. O olo, haliau ! bua Jesaia djari menudjum mawi keton, koa :

8. "Hamputan olo to menggapi aku hapan njamae, dan hapan totoke iâ menara aku, tapi atein ajue aton kedjau bara aku.

9. "Tapi haiang bewe iâ mahorumat aku, basa iâ madjar augh adjare, prentahn olo bewe."

10. Maka iâ membawa olo arâ, dan hamau denga : Hining keton dan herati bua-bua.

11. Talo idjâ tamâ njama djaton memali olo, tapi talo idjâ blua bara njama, talo tâ memali olo.

12. Tâ murid ajue menggapi iâ dan hamau denga : Aton ikau katawan, olo parisi besingi atei, amon iâ mehining augh tâ ?

13. Tapi tomba iâ, koa :

Karâ talo imbul, awang djaton djari imbul Apangku idjâ huang sorga, akan indu irukat.

14. Naughe iâ, iâ aton olo bebutâ, idjâ mengagalan olo bebutâ; tapi amon olo bebutâ Idjâ mengagalan olo bebutâ awang beken, maka duâ-duâ karâ lawo akan kali.

15. Maka tomba Petrus dan hamau denga: Awi ikau menarang paribasa to akan ikei.

16. Maka koan Jesus: Kilen keton kea aton inagon humong?

17. Hindei keton herati, talo handiai, idjâ tamâ njama, palus akan knai, dan inganan akan djamban?

18. Tapi idjâ blua bara njama, djetâ lembut bara atei, dan djetâ aton idjâ memali olo.

19. Krana bara atei aton lembut pikir awang papa, iâ tâ: kahendak mempatei olo, habandong, bekindji, menakau, menendjaro, menjapa.

20. Maka djetâ aton, idjâ memali olo; tapi kuman hapan lengâ idjâ djaton djari ienjau helo, djetâ djaton memali olo.

II.—21. Maka Jesus harikas bara hetâ, dan minda akan baris tanah Tirus dan Sidon.

22. Maka itâ, olo bawi Kananani duma bara baris tanah tâ, dan iâ mengkeriak, koa: Pasi aku, Tuhan, anak Dawid, anakku idjâ bawi paham ingapâhâ iblis!

23. Tapi iâ djaton tomba denga, idjâ kabawak kotak mahin dia. Maka muride menggapi, dan blaku intu iâ, koa: Lapas iâ, krana iâ mengkeriak, menuntut ikei.

24. Tomba iâ denga: Aku djaton djari injoho, baja akan

tebiri human Israel, idjâ djari laiang.

25. Tapi olo bawi tâ menokep, menjemba iâ, koa: Tuhan, dohop aku!

26. Tapi tomba iâ dan hamau: Djaton patut, olo menduan tepong anake, dan mendjaka tâ akan anak aso.

27. Maka koan iâ: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso kuman papate, idjâ gagar bara medjan tempoe.

28. Tâ tomba Jesus dan hamau denga: O olo bawi! kaper-tjajam aton hai; djadi dengam tumon kahendakm. Maka anake idjâ bawi palus kalâ bara djam tâ kea.

III.—29. Maka Jesus hagoet bara hetâ, dan iâ sampei saran danau Galilea. Maka iâ mendai bukit dan mondok hetâ.

30. Maka arâ olo menale iâ, idjâ maga olo kait kedjang, olo bebutâ, olo bisu, olo idjâ hules berenge, dan arâ olo awang beken, dan olo mendjaka âwen tâ intu âka pain Jesus; maka iâ mepakâlâ âwen tâ;

31. Sampei olo arâ tâ sangang, amon iâ mitâ olo bisu haketak, olo hules berenge mendjadi budjur, olo kait kedjang menandjong, dan olo bebutâ tau nitâ talo; dan olo tâ mahorumat Hatallan olo Israel.

32. Maka Jesus membawa murid ajue dan hamau: Aku paham angkat pengasi dengan olo arâ tâ, krana to djari telo andau iâ melei dengangku, dan talo kinan djaton aton intu iâ; maka aku djaton maku menjoho iâ buli blau knai, belâ iâ tengengei helat djalan.

33. Maka koan murid ajue denga : Bara kwe ita, huang kaleka benjem to, menduan talo kinan, ombet akan membeso olo kalotâ arâ ?

34. Maka koan Jesus denga : Pirâ kabawak tepong aton intu keton ? Maka koan äwen : Udju kabawak, tinei isut kongan lauk korik.

35. Maka iâ menjoho olo arâ mondok hong petak.

36. Dan iâ menduan udju kabawak tepong, tinei lauk tâ, dan iâ memberkat tâ, mendarei tâ, sambil menenga tâ akan murid ajue ; maka murid mendjuk tâ akan olo arâ.

37. Maka iâ samandiai kuman, dan mendjadi beso, dan olo menempunan tisan kiwak tepong, udju lontong kontep.

38. Maka olo idjä djari kuman aton sampei âpat kojan hatuâ karâe, beken tinei olo bawi dan anak olo.

39. Maka Jesus melapas olo arâ tâ, dan iâ djakat arut, palus duma akan tanah Magdala.

BAGI 16.

I. Jesus mengotak olo parisi. II. Petrus mengaku, Jesus aton Kristus. III. Jesus mesanan kapühâ, idjä akan indu bua iâ kabuat dan olo ajue.

I.—1. Maka olo parisi dan olo saduki duma, meningkes iâ, dan menjoho iâ memprahan aka kata heiran bara langit.

2. Tapi tomba iâ dan hamau denga : Amon andau djari halemei, koan keton : Andau karâ mandang, basa aton uhat marau.

3. Maka handjewu : Karâ andau papa, basa langit bahandang balut babilem ampie. Olo haliau ! keton maher mengasene katan langit, djaton keton tau mengasene katan waja to ?

4. Hamputan olo to, awang papa dan habandong, menggau kata ; tapi kata djaton karâ inenga aka, baja katan nabi Jonas. Maka iâ melihi olo tâ, palus hagoet.

5. Maka amon murid ajue sampei dipa, iâ djari kalapean mimbit tepong.

6. Maka koan Jesus denga : Itâ keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi dan olo saduki.

7. Maka äwen tâ mado huang arepe, koa : Djetâ, basa ikei djaton mimbit tepong.

8. Tapi Jesus katawan tâ dan hamau denga : Narei keton mado huang arep keton, o olo tapas pertjaja, basa keton djaton mimbit tepong ?

9. Hindei keton herati ? Djaton keton menehiu limâ kabawak tepong tâ akan limâ kojan biti, dan pirâ lontong keton menjuang tinei ?

10. Djaton kea keton mingat udju kabawak tepong tâ akan âpat kojan biti, dan pirâ lontong keton menjuang ?

11. Kilen keton djaton herati, aku djaton menehiu tepong, amon jaku menjoho keton mendjaga arep keton bara ragin olo parisi dan olo saduki ?

12. Tâ äwen tâ herati, iâ djaton menjoho iâ mendjaga arepe bara ragin tepong, baja bara ragin adjar olo parisi dan olo saduki.

II.—13. Maka Jesus sampei

saran lewu Kaisaria Pilippi, dan iâ misek murid ajue, koa : Æwe, koan olo, aku, Anak olon, aton ?

14. Koan äwen : Belae hamau, ikau aton Johannes pampandoi ; maka olo beken, ikau aton Elias ; tinei awang beken, ikau aton Jeremia, atawa idjâ bitî karâ nabi horan.

15. Koan iâ denga : Tapi narei koan keton, äwe aku ?

16. Maka tomba Simon Petrus, koa : Ikau aton Kristus tâ, Anak Hatalla idjâ belom.

17. Tomba Jesus, dan hamau denga : Selamat ikau, Simon, anak Jonas, krana isi dan daha djaton djari mengarina tâ akam, baja Apangku, idjâ huang sorga.

18. Maka aku kea hamau dengam, ikau aton *Petrus*, dan hundjun *petra* to (rima : batu karang) aku hendak memangun ungkup ajungku, dan baun tonggang naraka djaton akan mempala iâ.

19. Maka aku hendak menenga akam anak kuntji karadjaan sorga ; idjâ imasong ikau hundjun petak, iâ tâ imasong huang sorga ; dan idjâ iliwus ikau hundjun petak, iâ tâ liwus huang sorga.

20. Tâ iâ mengahana murid ajue mesuman akan olo, iâ aton Kristus.

III.—21. Bara katika tâ Jesus menampara mesanan akan murid ajue, iâ akan indu hagoet akan Jerusalem, dan mengkemâ arâ kapâhâ awi olo bakas, dan awi kapala imam, dan awi olo tamat surat, dan iâ akan impatei, dan andau telo iâ akan misik haluli.

22. Maka Petrus menduan iâ kabuat, dan mempudji iâ,

koa : Pasi arepm, Tuhan ! âla talo tjonon tâ akan bua ikau.

23. Maka iâ mules arepe dan hamau dengan Petrus : Inda, menalikut aku, satan ! ikau aton âka kabelângku, krana ikau djaton menehiu talo Hatalla, baja talo idjâ ain olo.

24. Tâ Jesus hamau dengan karâ murid ajue : Djaka olo hendak omba aku, iâ akan indu kalapean arepe, dan akan mengganggang sampalake, dan omba aku.

25. Krana olo idjâ hendak mahaga pambelom ajue, iâ karâ nihau tâ ; tapi olo idjâ nihau pambelom ajue tagal aku, iâ karâ sondau tâ.

26. Krana narei olo bontong, amon iâ supa salepa kalunen, tapi memparugi hambaruae ? Atawa narei olo tau menenga hapan menewus hambaruae ?

27. Krana Anak olon karâ duma huang kahain Bapae, impahaiak melaikat ajue. Tâ iâ karâ memalâ genep olo tumon penggawie.

28. Toto, koangku dengan keton, isut bitin keton, idjâ mendeng heto, djaton akan mengkemâ pampatei, sampei iâ mitâ Anak olon duma huang karadjaan ajue.

BAGI 17.

- I. *Ampin Jesus impahatap.* II. *Iâ mempalkâ olo idjâ gila tumon bulan hoba.*
 III. *Iâ menahor wang kapala.*
-

I.—1. Maka djehawen andau rehian Jesus menduan Petrus, Jakobus dan Johannes, palarie,

dan maga âwen tâ kabuate akan bukit awang gantong.

2. Dan ampie hoba intu baun âwen tâ, baue manjakowong kilau matanandau, dan pakeiae mendjadi beputi kilau blawa.

3. Dan itâ, Moses tuntang Elias gitan âwen tâ, haiak hatutor denga.

4. Maka tomba Petrus dan hamau dengan Jesus: Tuhan, heto ita aton mangat; djaka ikau menjoho ita, maka ita hendak menampa heto pasa, telo kabawak, akam Idjâ, akan Moses Idjâ, dan Idjâ akan Elias.

5. Maka haiak iâ hakotak, itâ, baun andau awang blawa mengandjungen iâ, dan itâ, aton augh bara baun andau, koa: Iâ to Anakku, idjâ âka huangku, iâ aku mengilak; hining iâ.

6. Dan amon murid mehining augh tâ, iâ mehingkep intu baue, sambil paham mikâ.

7. Maka Jesus menggapi dan menindjek âwen tâ, sambil hamau: Mendeng, dan âla mikâ.

8. Maka âwen tâ menanggera, dan djaton mitâ talo en-en, baja Jesus kabuat.

9. Maka amon iâ mohon bara bukit, Jesus memetâ iâ, koa: Æla mesanan talo gitan keton akan olo, sampei Anak olon djari misik bara olo matei.

10. Maka murid ajue misek iâ, koa: Maka narei koan olo tamat surat, Elias akan indu duma helo?

11. Maka Jesus tomba, dan hamau denga: Elias toto karâ duma helo, dan mengabua tinei talo handiai.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari duma, dan olo

djaton djari kasene iâ, baja djari mawi denga talo kahendake; kalotâ Anak olon kea akan bua kapâhâ awi olo tâ.

13. Tâ murid herati, iâ menehiu Johannes pampandoi intu iâ.

II.—14. Dan amon iâ djari sampei olo arâ, maka idjâ biti menggapi iâ, mendeko utute menaharep iâ,

15. Sambil hamau: Tuhan, pasi anakku, krana iâ aton gila genep totok bulan, dan iâ paham kapâhâ; krana kinjap iâ lawo akan apui, dan kinjap akan dandum.

16. Maka aku djari maga iâ akan muridm, dan âwen tâ djaton tau mempakâlâ iâ.

17. Maka tomba Jesus, koa: O hamputan olo idjâ djaton pertjaja, dan idjâ hatambalik atei! Kilen katahi aku akan hindjâ dengan keton? Kilen katahi aku akan indu menjerenan arepku dengan keton? Aga iâ kanto, akangku.

18. Maka Jesus mumpudji iâ, palus dewa tâ blua bara iâ, dan anak olo tâ mendjadi kâlâ bara djam tâ kea.

19. Tâ murid menggapi Jesus kabuat, koa: Buhen ikei djaton tau menganan iâ?

20. Maka koan Jesus denga: Sabab keton djaton pertjaja. Krana toto, aku hamau dengan keton, amon aton intu keton kapertjaja kilau bawak sawi be-we, maka keton akan hamau dengan bukit to: Inda bara heto akan hikau,—maka iâ karâ minda, dan dialo talo Idjâ, awang djaton ole iawi keton.

21. Tapi talo to djaton blua

baja awi blaku doa dan awi puasa.

22. Maka amon áwen tá meng-umbang Galilea, koan Jesus denga : Anak olon akan injaragh akan lengân olo kalunen ;

23. Dan olo tá karâ mempatei iâ ; maka andau telo iâ karâ misik. Maka áwen tá paham kapâhá atei.

III.—24. Maka amon iâ sampei Kapernaum, olo idjá memumpang didraghma menale Petrus, sambil hamau : Kilen Gurun keton, djaton iâ menahor didraghma ?

25. Koan iâ : Pudji dia ! iâ menahor kea. Dan amon iâ tamâ huma, Jesus menanselo iâ, koa : Kilen kameam, Simon ? Radja kalunen, bara áwe iâ pudji menduan beah atawa wang kapala ? bara anak ajue atawa bara olo beken ?

26. Koan Petrus denga : Bara olo beken. Jesus hamau denga : Tumon to karâ anake aton empas.

27. Tapi belâ ikei menantang angkat ateie, lius ikau akan danau, labu pisi, duan lauk, idjá solake injintakm, dan rakang njamae, maka ikau karâ sondau idjá stater ; duan djetâ, dan tenga tâ akan áwen takiri jaku dan takiri ikau.

BAGI 18.

I. Patut ikei randa atei. II. Æla mempalajang olo. III. Prentah tehiu olo, idjá salah dengan ikei. IV. Paribasa bara radja, idjá mitong dengan djipâe.

I.—1. Maka djam tá kea murid mahandar Jesus, koa : Æwe

kea idjá aton hai huang karadjaan sorga ?

2. Maka Jesus membawa anak olo tabela, mempendeng iâ tá intu bentok áwen,

3. Dan hamau : Toto, koangku dengan keton, djaka keton dia hoba dan mendjadi kilau anak olo, keton djaton tau tamâ karadjaan sorga.

4. Maka olo idjá memparanda arepe kilau anak olo to, iâ tá aton hai huang karadjaan sorga.

5. Dan amon olo menduan idjá biti anak olo idjá kaloto huang arangku, iâ menduan aku.

II.—6. Tapi olo idjá mempalajang idjá biti olo korik to, idjá pertjaja huang aku, bontong iâ, djaka bindang batu awang hai ingkepan intu ujate, dan iâ impaleteng intu labehun tasik.

7. Pajah kalunen sabab talo palajang. Krana djaton tau dia talo palajang duma, tapi pajah olo tâ, idjá menjampe talo palajang tâ.

8. Tapi amon lengâm atawa paim mempalajang ikau, tetek tâ, kanan tâ ; krana bontong ikau, ikau pukong dan bekudong tamâ pabelom, dan âla ikau, tuntang lengâm dan paim duâ-duâ, inganan akan apui awang katatabi.

9. Dan amon matam mempalajang ikau, sintak tâ, kanan tâ ; krana bontong ikau, djaka ikau aton matam silah, dan ikau tamâ pabelom, dan âla ikau, tuntang matam sansila, inganan akan narakan apui tâ.

10. Ingat keton, âla keton tulas dengan idjá biti olo korik to ; krana aku hamau dengan keton, melaikat ajuc

huang sorga aton magon menampaja baun Apangku idja huang sorga.

11. Krana Anak olon djari duma, hendak menjalamat idja binasa.

12. Kilen angkat kamean keton? Djaka intu olo aton saratus kongan tebiri, dan idja kongan tebiri ta lajang: djaton ia akan melihi idja djelatien pulu djelatien ta, palus hagoet akan bukit, menggau idja awang lajang ta?

13. Dan pihak ia sondau ta, toto, aku hamau dengan keton, ia hanjak atei tagal djetâ paham bara tagal djelatien pulu djelatien kongan, idja djaton djari lajang.

14. Kalotâ kea djaton aton kahendak intu Bapan keton, idja huang sorga, idja biti olo korik to nihau.

III.—15. Tapi amon paharim aton salah dengam, lius, awiempudji ia haiak keton awen duâ aton kabuat bewe. Amon ia mehining ikau, ikau djari bontong paharim.

16. Tapi amon ia djaton mehining ikau, duan hindei idja duâ biti dengam, uka salepa bitjara mendeng intu njaman duâ telo olo saksi.

17. Dan amon ia djaton mehining augh awen ta, sanan ta akan salepa ungkup; tapi djaka ia djaton kea menumon augh salepa ungkup, itong ia kilau olo kapir dan kilau olo pabean.

18. Toto, aku hamau dengan keton, idja imasong keton hundjun petak, djetâ imasong kea huang sorga; dan idja iliwus

keton hundjun petak, djetâ liwus kea huang sorga.

19. Tinei koangku dengan keton, djaka duâ bitin keton mempakat hundjun petak tagal sekarâ ampin talo, idja hendak ilakue, maka talo ta karâ mendjadi aka awi Apangku idja huang sorga.

20. Krana äka duâ telo biti hapumpong huang arangku, hetâ aku hindjä äweu ta.

IV.—21. Ta Petrus menggapi ia, koa: Tuhan, hakampirâ aku akan indu mampun paharingku, idja salah denganku? ombet hangkudju?

22. Koan Jesus denga: Dia ombet hangkudju; aku hamau dengam, sampei kudju pulu lipet hangkudju.

23. Tagal ta karadjaan sorga inanding dengan radja, idja hendak mitong dengan djipen ajue.

24. Maka amon ia menampara mitong, olo iaga aka, idja butang intu ia sapulu kojan talanta.

25. Dan basa ia djaton mina talo hapan menahor, maka Tuhan menjoho ia indjual, tuntang sawae, tuntang anake, tuntang talo handiai, awang intu ia, akan hapan menahor utange.

26. Tapi djipae mehingkep, menjemba ia, koa: Tuhan, pasi aku, entei hindei, karâ aku menahor lepa utangku akam.

27. Tapi Tuhau menjanjang djipen ta, dan ia melapas ia, tinei utang ta ia mampun aka.

28. Maka djipen ta blua, dan ia sondau djipen beken, idja kakola denga, idja butang denga saratus dinar; maka ia menjing-

kap iä, mahekak iä, koa: Tahor akangku utangm.

29. Maka djipen tä mehingkep intu äka paie, dan blaku intu iä, koa: Pasi aku, entei hindei; karä aku menahor lepa akam.

30. Tapi iä djaton maku, baja hagoet, meunganan iä akan sipir, sampei iä djari menahor utange.

31. Tapi amon karä djipen awang beken mitä talo awang djadi, äwen tä paham kapähä atei, dan iä lius, mesanan akan Tuhan talo handiai, awang djari mendjadi.

32. Tä Tuhan mengahau djipen idjä solake tä, dan hamau denga: O djipen idjä tulas! karä utangm tä aku djari mampun akam, basa ikau blaku asi intu aku.

33. Djaton patut ikau kea masi djipen tä, idjä hakola dengam, kilau aku kea djari masi ikau?

34. Maka Tuhan paham blait, sambil menjaraghi iä akan olo pengapähä, sampei iä djari menahor talo handiai iä butang denga.

35. Kalotä Apangku kea idjä huang sorga akan mawi dengan keton, amon keton, genep biti dengan paharie, djaton mampun karä kasalahc, hapan toto atei.

BAGI 19.

- I. *Prentah menehiu hadat hatolang.* II. *Jesus memberkat anak korik.* III. *Olo tabela idjä tatau.* IV. *Upahn murid Jesus.*

I.—1. Maka djadi, amon Jesus terei mesanan karä augh tä, iä

minda bara Galilea, dan dumä akan saran Judea, idjä dipa Jordan.

2. Maka paham arä olo omba iä, dan iä mempakälä äwen tä hetä.

3. Maka olo parisi menanggo iä, ahat meningkes iä, sambil hamau denga: Tau kea olo meunganan sawae tagal buku range-rangei?

4. Tapi tomba iä dan hamau denga: Djaton keton djari membasa, iä, idjä mendjadian iä solasolake, djari mendjadian iä hatuä Idjä dan bawi Idjä?

5. Sambil hamau: "Tagal tä olo karä melihi bapae tuntang indue, dan leket dengau sawae, dan äwen duä tä akan aton isi Idjä."

6. Tumon tä äwen tä djaton hindei aton duä, baja isi Idjä. Maka idjä djari impahindjä Hattalla, äla olo memisa tä.

7. Koan olo tä denga: Maka kilen Moscs djari memetä ikei menenga surat talak akan olo bawi, dan meunganan iä?

8. Koan iä dengan olo tä: Sabab katekang atein keton Moses djaton djari mengahana keton meunganan sawan keton, tapi bara solake djaton kalotä.

9. Tapi aku hamau dengan keton, olo idjä meunganan sawae, djaka dia awi buku habandong, dan mesawä olo beken, maka olo tä habandong; dan iä tä kea habandong, idjä mesawä olo bawi, idjä djari ingauan banae.

10. Koan murid ajue denga: Amon perkaran olo hatuä deng-an sawae aton kalotä, maka behali mesawä.

11. Tapi koan iä denga:

Djaton olo handiai mangkat augh to, baja iä idjä äka djetä djari inenga.

12. Kraua aton olo botq, idjä bara knain indue inakan kalotä; tinei aton olo boto, idjä djari imboto olo; tinei aton olo boto, idjä djari memboto arepe tagal karadjaan sorga. Olo idjä tau mangkat tä, kalä iä mangkat tä.

II.—13. Tä olo mimit anak awau aka, uka iä mingkes lengäe akan hundjue, sambil blaku doa; maka murid mempudji äwen tä.

14. Tapi koan Jesus: Naughe anak korik tä, äla mengahana iä menggapi aku; krana akan olo idjä kaloto aton karadjaan sorga.

15. Maka iä mingkes lengäe akan hundjun anak tä, dan hagoet bara hetä.

III.—16. Maka itä, aton olo idjä biti menale iä, sambil hamau denga: O Guru idjä bahalap, narei talo bahalap jaku akan indu mawi, uka aku mendino pabelom idjä katatahi?

17. Maka koan iä denga: Narei ikau menggarä aku bahalap? Djaton aton idjä bahalap, baja Idjä: Hatalla. Tapi djaka ikau hendak tamä pabelom, haga karä prentah.

18. Koan iä denga: Prentah idjä kwe? Maka koan Jesus: Prentah to: Æla ikau mempatei olo; äla habandong; äla menakau; äla menendjaro.

19. "Horumat bapam tungtang indum." Tinei: "Sinta kolam, kilau arepm kabuat."

20. Koan olo tabela denga: Talo tä handiai jaku djari mahaga bara pesangku tabela; narei aku tapas hindei?

21. Jesus hamau denga: Amon ikau nahuang mendjadi tindu, lius, djual talo handiai, idjä intu ikau, dan tenga tä akan olo pähä belom; tumon tä ikau aton penataue hong sorga; dan duma kanto tinei, omba aku.

22. Maka amon olo tabela mehining augh tä, iä lius kapähä ateie, krana arä ramo aton intu iä.

23. Maka koan Jesus dengan murid ajue: Toto, aku hamau dengan keton, behali olo tatau tamä karadjaan sorga.

24. Tinei aku hamau dengan keton, mura onta mehoroelawang pilus, bara olo tatau tamä karadjaan Hatalla.

25. Maka amon murid mehining tä, iä djungun haliei, koa: Æwe kea, idjä tau injalamat?

26. Maka Jesus menantuneng äwen tä, dan hamau denga: Talo to djaton tau mendjadi awi olo, tapi awi Hatalla talo handiai tau mendjadi.

IV.—27. Tä tomba Petrus dan hamau denga: Itä, ikei djari melihi talo handiai, dan djari omba ikau; narei kea ikei akan mendino?

28. Maka koan Jesus denga: Toto, aku hamau dengan keton, keton idjä djari omba aku, maka katika kalunen inaheta haluli, amon Anak olon karä mondok hundjun padadusan kahaie, keton kea karä mondok hundjun duäwalas padadusan, dan marentah duäwalas ungup Israel tä

29. Dan genep olo, idjä melihi huma, atawa pahari idjä hatuä, atawa pahari idjä bawi, atawa bapa, atawa indu, atawa sawa,

atawa anak, atawa tana tagal arangku, lipet saratus iä karä menduan tä, tinei pabelom awaug katatahi akan indu penataun ajue.

30. Maka arä olo idjä solake karä mendjadi idjä rehian haliei, dau olo idjä rehian haliei karä mendjadi idjä solake.

BAGI 20.

I. *Paribasa bara olo, idjä injoho begawi intu pambulan anggor.* II. *Jesus mesanan kapähüe.* III. *Murid Jesus hai atei.* IV. *Jesus mepakähä olo bebütä, duä biti.*

I.—1. Krana karadjaan sorga aton kilau tempon huma, idjä hagoet haiak djedjewu, hendak mupah olo begawi akan pambulan anggor ajue.

2. Dan amon iä djari mendjandji denga idjä dinar upahn idjä andau, maka iä menjoho äwen tä akan pambulan anggor ajue.

3. Tinei iä blua djam telo, dan mitä olo beken mendeng hong pakan undaug-anding.

4. Dan iä hamau dengan olo tä kea : Lius keton kea akan pambulan anggor ajungku, maka talo idjä patut aku karä menahor akan keton.

5. Maka olo tä lingkus. Tinei iä blua djam djehawen dan djam djelatien hirah, dan mawi tumon tä kea.

6. Maka amon iä blua djam sawalas, iä sondau olo beken mendeng hetä mundang-manding arepe, dan iä hamau denga : Narei keton mendeng heto hapus andau undang-anding ?

7. Koan äwen tä denga : Basa olo djaton djari mupah ikei. Koan iä denga : Lius keton kea akan pambulan anggor, maka talo äwang patut keton karä mendino.

8. Tapi amon andau tokep tamä, koan tempon pambulan anggor dengan mandur ajue : Bawa olo penggawi, dan tahor upahe aka, tamparam bara olo idjä rehian, palus sampei olo idjä solake.

9. Dan amon duma äwen tä, idjä djari tamä gawie djam sawalas, maka iä mendino gegenep biti sadinar.

10. Maka amon olo idjä solake tä duma, angate iä karä mendino labeh ; maka iä tä kea mendino gegenep biti sadinar.

11. Dan amon iä mendino tä, iä mepudji tempon huma tä,

12. Koa : Olo idjä rehian tä djari begawi baja idjä djam, maka ikau djari mendatar iä dengan ikei, idjä djari menanggung hapus andau kabehat gawi dengan kalaso.

13. Tapi tomba iä dan hamau dengan idjä biti olo tä : Ulä, aku djaton memikir ikau ; djaton ikei djari hadjandji idjä dinar ?

14. Duan talo ajum, dan lius. Maka aku hendak menenga akan olo idjä rehian to datar kilau ajum.

15. Atawa djaton tau aku mawi talo kakendakku dengan talo ajungku ? Atawa aton matam papa, basa aku aton bedjoha ?

16. Kalotä olo idjä rehian haliei akan mendjadi idjä solake, dan olo idjä solake akan mendjadi idjä rehian haliei. Krana

arâ olo aton, idjä djari trawei, tapi aton isut biti, idjä djari inti.

II.—17. Maka Jesus hagoet akan Jerusalem, dan hong djalan iâ menduan duâwalas nurid tä kabuat, dan hamau denga :

18. Itä, ikei menale Jerusalem, maka Anak olon karâ injaragh akan kapala imam dan akan olo tamat surat, maka olo tä karâ mahukum iâ akan indu impatei,

19. Sambil menjaragh iâ akan olo kapid, uka iâ iuräe, dan imukul sapu, dan ilantak hong kaju sampalaki ; tapi andau telo iâ karâ misik haluli.

III.—20. Tä indu anak Sebedeus, haiak dengan anake, mahandar, menjemba iâ, hendak blaku talo intu iâ.

21. Koan iâ denga : Narei kahendakm ? Koan olo bawi tä denga : Soho anakku duâ to mondok, Idjä hila gentaum, Idjä hila sambilm huang karadjaan ajum.

22. Tapi tomba Jesus, koa : Keton djaton katawan talo narei keton blaku. Tau keton mihop sangkir, idjä aku akan indu mihop ? dan tau keton impandoi deungan pampandoi, idjä äka jaku impandoi ?

23. Koan äwen denga : Tau kea. Maka koan iâ dengan äwen : Sangkirku keton akan mihop, dan dengan pampandoi, idjä äka jaku impandoi, keton akan impandoi ; tapi idjä mondok tä hila gentaukungku dan hila sambilku, djaton aku idjä menenga tä, baja djetä ain olo tä, idjä äka Apangku djari menjimpan tä.

24. Maka amon äwen sapulu

tä mehining augh tä, iâ perseng-en atei dengan pahari duâ biti tä.

25. Maka Jesus membawa olo tä, dan hamau : Tawau keton, mantir karâ ungkup olo kalunen mawi olo ajue kilau tuan, dan olo hai hapau kwasamawi olo ajue.

26. Tapi äla kalotä dengan keton ; baja olo idjä hendak mendjadi hai intu keton, iâ akan indu menonggo keton ;

27. Dan olo idjä hendak mendjadi membatang intu keton, bua iâ aton djipen keton.

28. Kilau anak olon djaton djari duma uka inonggo olo, baja nakara iâ menonggo, dan menjaragh pambelome, hapan menewus, mengganti olo arä.

IV.—29. Maka amon iâ blua bara Jerigho, paham arä olo omba denga.

30. Dan itä, olo bebutä, duâ biti, mondok intu saran djalan ; dan amon iâ mehining Jesus mahalau hetä, maka iâ mengkeriak, koa : Pasi ikei, Tuhan, anak Dawid !

31. Maka olo arä mempudji iâ, mangat iâ suni. Tapi iâ tä pähes hindei mengkeriak, koa : Pasi ikei, Tuhan, Anak Dawid !

32. Maka Jesus tendä, membawa äwen tä, dan hamau denga : Narei keton nahuang, jaku mawi deungan keton ?

33. Koan äwen denga : Tuhan, uka matan ikei merenang.

34. Maka Jesus paham angkat pengasi denga, dan iâ menindjek matae ; maka palus matae merenang ; dan olo tä ompat denga.

BAGI 21.

I. *Jesus tamä Jerusalem.* II. *Iä menjapa upon sikon.* III. *Iä mumpudji olo Jehudi, basa olo 'tä bakulas pertjaja.* IV. *Paribasa bara olo, idjä menjewa pambulan anggor.*

I.—1. Maka amon iä djari tokep Jerusalem, dan djari duma tokep Betpage, intu pain bukit upon undus, Jesus menjoho duä bitu murid ajue,

2. Sambil hamau denga : Tale keton lewu, idjä tintun baun keton, maka keton belalu karä sondau kalidei bawi, idjä indjarat olo, tuntang anake ; enggak iä, aga iä akangku.

3. Maka djaka olo mengahana keton, awi keton hamau : Tuhan akan indu hapan iä ;—maka olo belalu karä menjoho keton.

4. (Maka talo handiai tä mendjadi, uka tulus augh, idjä inje-wut nabi, koa :

5. “Sanan akan anak bawi Sion : Itäm, radjamaton menale ikau, iä randa atei, dan iä menongkang kalidei bawi, tinei anake, anak kalidei idjä menanggong awise.”)

6. Maka murid lingkus, dan iä mawi tumon augh Jesus djari memetä iä.

7. Iä maga kalidei bawi tuntang anake, dan iä mina pakeian ajue intu hundjue, dan mempondok Jesus hundjue.

8. Maka bilak samandiai olo arä tä membirang pakeiae hundjun djalan ; dan olo beken menetek edahn kaju, dan mendjaka tä akan djalan.

9. Maka olo arä idjä menandjong intu baue tuntang idjä menuntut iä, mengkeriak, koa :

Hosanna akan anak Dawid imberkat iä, idjä duma huang aran Tuhan ! Hosanna huang ngambo !

10. Maka amon iä tamä Jeru'salem, surak-sirok salepa lewu tagal iä, koa : Æwe iä to ?

11. Koan olo arä : Iä to aton Jesus, nabi tä, idjä bara Nasaret hong Galilea.

12. Maka Jesus tamä human Hatalla, dan menganau olo handiai, idjä mendjual dan memili talo huang huma Hatalla, sambil membaring medjan tukang rear tuntang karosin olo, idjä mendjual burong dara.

13. Dan iä hamau dengan olo tä : Aton augh surat : “Humangku akan inggarä huma sombajang.” Tapi keton djari mendjadian tä kalekan olo bigal.

14. Maka olo bebutä dan olo kait kedjang menanggo iä huang human Hatalla, dan iä mempakälä äwen tä

15. Maka amon kapala imam dan olo tamat surat mitä talo heiran, idjä iawie, tinei anak olo, idjä mengkeriak huang huma Hatalla, koa : Hosanna akan anak Dawid !—olo tä blait.

16. Dan iä hamau denga : Aton ikau mehining augh äwen tä hamau ? Maka koan Jesus denga : Jo ; djaton keton pudji membasa : “Bara ujaman anak korik dan anak awau ikau djari menjimpan horumat ?”

17. Dan iä melibi äwen tä, blua bara lewu, menale Betania, dan iä bara malem hetä.

II.—18. Maka haiak dje-djewu, amon iä haluli akan lewu, iä blau.

19. Dan amon iä mitä upon sikon hong saran djalan, iä ma-handar tä ; tapi iä djaton supa talo en-en intu taroke, baja dawen bewe ; dan iä hamau denga : Sampei katatahi buah djaton akan lembut bara ikau tinei. Maka upon sikon tä belalu keang.

20. Dan amon murid mitä tä, iä sangang, koa : Kilen selenga to kea upon sikon djari keang ?

21. Maka tomba Jesus dan hamau denga : Toto, koangu dengan keton, djaka keton pertjaja dan atein keton djaton bembang, djaton keton tau mawi bewe talo upon sikon to, tapi djaka keton hamau kea dengan bukit to : Gatang arepm, sewu akan tasik, maka karä mendjadi kalotä.

22. Dan talo handiai, idjä ilaku keton huang lakun doa keton, amon keton pertjaja, maka keton karä mendiuo tä.

III.—23. Djadi, limba iä djari tamä human Hatalla, pesan iä madjar olo, maka kapala imam tuntang bakas olo arä menanggo iä, koa : Hapan kwasa idjä kwe ikau mawi talo to ? Dan äwe djari menenga kwasa tä akam ?

24. Maka tomba Jesus dan hamau dengan olo tä : Jaku kea hendak misek keton augh Idjä ; djaka keton mesanan tä akangu, maka aku kea hendak mesanan akan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo to.

25. Pampondoin Johannes, bara kwe tä ? bara sorga atawa bara olo kalunen ? Maka äwen tä hatirok sama arepe, koa : Djaka ita hamau : Bara sorga,—tä iä akan hamau dengan ita :

Maka buhen keton djaton djari pertjaja denga ?

26. Tapi amon ita hamau : Bara olo kalunen,—maka ita mikä olo arä ; krana iä handiai menduan Johannes akan nabi.

27. Maka tomba äwen tä dengan Jesus, koa : Ita djaton katawan tä. Maka koan iä kea dengan äwen : Djaton kea aku hamau dengan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo to.

28. Tapi kilen angkat kamean keton ? Aton olo, idjä tempon anak duä biti, dan iä menale idjä solake, koa : Anak, lius, begawi andau to huang pambulan anggor ajungku.

29. Tapi tomba iä tä, koa : Dia aku maku ;—tapi rehiau bara tä iä menjasal, palus lius.

30. Maka iä menale anak idjä beken, dan memetä iä kalotä kea. Maka tomba iä tä, koa : Saja tuan !—tapi iä djaton lius.

31. Äwe bara äwen duä tä djari menumon kahendak bapa ? Koan äwen denga : Idjä solake tä. Koan Jesus denga : Toto aku hamau dengan keton, olo pabeau dan lontäi tamä karadjaan Hatalla niurah bara keton.

32. Krana Johannes djari menanggo keton huang djalan kateteke, maka keton djaton djari pertjaja denga ; tapi olo pabeau dan lontäi djari pertjaja denga ; dan alo keton mitä djetä, djaton kea keton menjasal limba tä, uka keton pertjaja denga.

IV.—33. Hining keton paribasa awang beken : Aton olo tempon huma, idjä mawi pambulan anggor, dan iä mengaram-

bang tä, dan mengali kaleka mahamis, dan memangun tjan-di ; dan iä menjoho olo membulan menjewa tä, palus iä halisang.

34. Maka amon wajan buah djari tokep, iä menjoho djipen ajue menale olo membulan, uka menduan guajahn buahe.

35. Maka olo membulan menduan djipäc, dan memukul idjä, dan mempatei idjä, dan idjä beken imanting awie hapan batu.

36. Tinei iä menjoho djipen awang beken, arä bara idjä solake, maka olo membulau mawi iä tä kalotä kea.

37. Tapa iä menjoho anake menale olo tä, koa ; Toto, anakku iä karä mikä.

38. Maka amon olo membulan mitä anake, koan iä sama arepe : Iä tä aton idjä mendino penatau, has ! ikei mempatei iä, dan menduan penataue akan ikei.

39. Dan olo tä menduan iä, menganan iä äkan ruar pambulan anggor, dan mempatei iä.

40. Maka amou tempon pambulan anggor tä duma, narei iä karä mawi dengan olo membulan tä ?

41. Koan olo tä denga : Iä karä mengapähä dan mempatei olo papa tä, dan menjoho olo membulan awang beken menjewa pambulan anggor, idjä menenga aka guajahn buah intu waja.

42. Koan Jesus denga : Hindei keton djari membasa huang surat : “ Batu, idjä inganan tukang menampa huma, iä tä djari mendjadi galang putinge ;

awi Tuhan talo tä djari mendjadi, dan djetä aton heiran intu matan ikei ?”

43. Tagal tä aku hamau dengan keton, karadjaan sorga karä induan bara keton, dan karä inenga akau olo kapid, idjä menenga buahe.

44. Maka olo, idjä lawo hundjun batu to, akan pusit darei ; tapi olo, idjä äka batu tä lawo hundjue, iä tä ramok awie.

45. Maka amon kapala imam tuntang olo parisi mehining karä paribasa tä, äwen tä herati, iä menutor tä menggarit, menintu iä.

46. Dan olo tä hendak menjingkap iä, tapi olo tä mikä olo arä, basa olo arä menduan iä akan nabi.

BAGI 22.

1. *Paribasa bara pesta anak radja mesawä.*
 II. *Wang kapala.* III. *Kamisik olo matei.* IV. *Prentah idjä membatang.*
 V. *Äwe Kristus tä ?*

I.—1. Maka tomba Jesus dan hatutor tinei dengan olo, hapan paribasa, koa :

2. Karadjaan sorga aton kilau radja, idjä mawi pesta mesawä akan anake.

3. Dan iä menjoho djipäc menduan olo, idjä djari iraweie, akan pesta mesawä ; maka olo tä djaton maku menale.

4. Tinei iä menjoho djipen awang beken, koa : Sanan akan olo idjä djari irawei : Itä, pengingku djari simpan, karä sapingku tuntang meto awang beseput djari injambali, dan

talo handiai djari tatap ; tale keton pesta mesawâ.

5. Tapi olo mengabelâ tâ, palus hagoet, Idjâ akan tanae, Idjâ beken akan dagangan ajue.

6. Maka olo beken tinei menjingkap djipâe, mempahawen iâ dan mempatei iâ.

7. Maka amon radja mehining talo tâ, iâ paham blait ; dan iâ menjoho soldadun ajue mempalomos olo pemuno tâ, dan menusul lewue.

8. Tâ koan iâ dengan djipen ajue : Pesta mesawâ toto djari simpan, tapi olo idjâ irawei djaton beguna omba tâ.

9. Tapi lius keton akan sampang djalan, dan pirâ-pirâ olo keton sondau, rawei iâ akan pesta mesawâ.

10. Maka djipen tâ blua akan djalan, dan memumpung olo handiai idjâ sondaue, alo iâ papa, alo iâ bahalap ; maka karâ medja mendjadi kontep awi olo idjâ mondok.

11. Maka radja tamâ, hendak menjengok olo idjâ omba kuman ; dan iâ mitâ hetâ idjâ biti, idjâ djaton hapan pakeian pesta mesawâ.

12. Dan iâ hamau denga : Ulâ, kilen ikau djari tamâ heto, djaton hapan pakeian pesta mesawâ ? Maka olo tâ gagom.

13. Tâ koan radja dengan olo ajue : Pasong paie lengâe, duan iâ, palus kanan iâ akan kaleka idjâ kaput pidjem haliei ; hetâ aton tangise dan kakeret kasingâ.

14. Krana arâ olo djari irawei, tapi isut olo djari inti.

II.—15. Tâ olo parisi hagoet dan hatirok sama arepe, menggau akal, uka mendjarat iâ awi kotak ajue kabuat.

16. Dan äwen tâ menjoho murid ajue tuntang olo Herodes menale iâ, dan bamau : Guru, ita katawan, ikau aton budjur, dan dengan katotohe ikau madjar djalan Hatalla intu olo, dan ikau djaton paraba olo, krana ikau djaton menampaja baun olo.

17. Maka sanan akan ikei, kilen angkat kameam ? Patut menahor asil akan kaisar, atawa dia ?

18. Tapi Jesus katawan kabangang olo tâ, dan iâ hamau : O olo haliau, buhen keton meningkes aku ?

19. Prahan akangku rear asil, idjâ kabawak. Maka äwen tâ menenga aka sadinar.

20. Koan iâ denga : Ain äwe bintik tamunan dan bintik alamat djeto ?

21. Koan äwen denga : Ain kaisar. Tâ koan iâ denga : Tabor keton akan kaisar idjâ ain kaisar, dan akan Hatalla idjâ ain Hatalla.

22. Amon äwen tâ mehining augh tâ, iâ saugang, dan olo tâ melihi iâ belalu hagoet.

III.—23. Andau tâ kea iâ inale olo saduki, idjâ melawan adjar tehiu kamisik olo matei ; dan olo tâ misek iâ,

24. Koa : Guru, Moses hamau : “ Djaka olo aton matei, idjâ djaton djari manak, maka paharie akan indu menduan sawae, dan manak akan paharie.”

25. Maka hindjä ikei djari aton udju biti olo hampahari ; maka idjâ bakas tâ mesawâ, dan iâ matei ; dan basa anake djaton, maka iâ melihi sawae akan paharie.

26. Kalotâ kea idjâ duâ tâ, dan idjâ telo, sampei lepa âwen udju tâ.

27. Têpa, rehian bara âwen tâ samandiai, olo bawi kea matei.

28. Maka huang kamisik olo matei, akan âwe kea bara olo udju biti tâ iâ akan indu sawac? Krana âwen tâ samandiai djari mesawâ iâ.

29. Tomba Jesus dan hamau denga : Keton aton salah, awi keton djaton katawan surat, djaton kea kwasan Hatalla.

30. Krana huang kamisik olo matei iâ djaton mesawâ, dan djaton bebanâ, melainkan iâ aton kilau melaikat Hatalla huang sorga.

31. Tapi idjâ tehiu perkara kamisik olo matei tâ, djaton keton djari membasa augh, awang inutor Hatalla akan keton, koa :

32. "Jaku aton Hatallan Abraham, dan Hatallan Isaak, dan Hatallan Jakob?" Maka Hatalla djaton aton Hatallan olo matei, baja Hatallan olo belom.

33. Maka amon olo arâ mehining augh tâ, iâ paham sangang tagal adjar ajue.

IV.—34. Amon olo parisi mehining, iâ djari mangop njaman olo saduki, maka olo tâ hapumpong;

35. Dan idjâ biti olo tâ, iâ tâ olo tamat surat, misek iâ hapan meninges iâ, sambil hamau :

36. Guru, prentah idjâ kwe aton idjâ membatang huang Torat?

37. Maka koan Jesus denga : "Ikau akan indu sinta pangkahai Tuhan, Hatallan ajum, hapan salepa ateim, hapan salepa ham-

baruam, hapan salepa kaharitim."

38. Djeto aton prentah idjâ membatang dan hai.

39. Maka prentah idjâ duâ aton kilau djeto kea : "Ikau akan indu sinta olo dengam, kilau arepm kabuat."

40. Duâ prentah to menapan salepa Torat dan karâ surat nabi.

V.—41. Dan amon olo parisi djari hapumpong, maka Jesus misek iâ,

42. Koa : Kilen angkat keton tagal Kristus tâ? Anak âwe iâ? Koan âwen tâ denga : Anak Dawid.

43. Koan iâ dengan âwen : Maka kilen Dawid menjewut iâ huang Rogh Tuhan ajue, koa :

44. "Tuhan djari hamau dengan Tuhanguku : Mondok hila gentaugku, sampei jaku mina karâ musohm mendjadi galang paim?"

45. Amon Dawid menjewut iâ Tuhan, maka kilen iâ aton anak ajue?

46. Maka idjâ kabawak kotak mahin dia olo tau tomba denga, dan limba andau tâ djaton kea olo peta misek iâ hindei.

BAGI 23.

- I. *Jesus mepudji olo parisi intu murid ajue.*
 II. *Iâ miap olo parisi dan olo tamat surat.* III. *Iâ mesanan tjelaha, awang akan bua olo Jehudi.*
-

I.—1. Tâ Jcsus hakotak dengan olo arâ dan dengan murid ajue,

2. Koa : Hundjun karosin

Moses aton mondok olo tamat surat dan olo parisi.

3. Maka talo handiai iâ menjoho keton mahaga, bua keton mahaga dan mawi tâ; tapi penggawie âla keton menumon. Krana aughe aton, tapi gawie djaton.

4. Krana iâ memeteng tanggungan awang bebehath dan behali akan indu âton, sambil mina tâ akan bahan olo, tapi hapan tundjuke mahin dia iâ maku menggerak tâ kabuate.

5. Karâ penggawie olo tâ mawi, uka iâ inampaja olo. Iâ mempalmaba salampeie, katan agama, dan mempahai palimping klambie.

6. Iâ radjin mondok intu kaleka idjâ membatang, amon iâ omba pesta, dan iâ menggau karosi awang membatang huang sinagoge.

7. Tinei iâ mengilak tabehn olo intu pakan, dan iâ radjin inggarâ olo : Guru, guru !

8. Tapi âla keton menjoho olo menjewut keton guru, krana Gurun keton aton Idjâ, iâ tâ Kristus; maka keton handiai aton hampahari.

9. Dan âla keton menggarâ olo kalunen bapan keton, krana Bapa keton aton Idjâ, iâ tâ idjâ huang sorga.

10. Dan âla keton menjoho olo menggarâ keton tempo, krana Idjâ aton Tempon keton, iâ tâ Kristus.

11. Maka iâ, idjâ hai intu keton, iâ tâ akan indu menonggo keton.

12. Maka olo idjâ menggarang arepe, iâ karâ imparanda ;

tapi olo idjâ memparandâ arepe, iâ karâ inggatang.

II.—13. Tapi pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! Krana keton menguntji karadjaan sorga intu baun olo ; krana keton kabuat djaton tamâ hetâ, dan olo idjâ hendak tamâ keton djaton menjoho tamâ.

14. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! krana keton memparohot lepa human balo, menduan akan indu buku hendak mawi sombajang pandjang ; tagal tâ keton karâ bua hukum awang bebehath haream.

15. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! krana keton mengumbang tasik tuntang petak, ahat menantiring idjâ biti tamâ agaman keton ; dan amon iâ djari tamâ, maka keton menampa iâ anak naraka, salipet kapapae bara kapapan keton.

16. Pajah keton, olo maga idjâ bebutâ ! idjâ hamau : Olo idjâ menjapa, menjewut human Hatalla, djetâ djaton memen ; tapi olo idjâ menjapa menjewut bulau human Hatalla, iâ patut menanggung tâ.

17. O olo awang humong dan bebutâ ! Krana idjâ kwe aton hai ? bulau atawa huma Hatalla, idjâ memprasi bulau tâ ?

18. Tinei koan keton : Olo idjâ menjapa menjewut mesbeh, djetâ djaton memen ; tapi olo idjâ menjapa menjewut penenga, idjâ intu hundjue, iâ patut menanggung tâ.

19. O olo awang humong dan bebutâ ! Krana idjâ kwe

aton hai ? penenga atawa mesbeh, idjá memprasi penenga tâ.

20. Tagal tâ, olo idjá menjapa menjewut mesbeh, iâ menjapa menjewut tâ tuntang sekarâ talo awang hundjuc.

21. Dan olo idjá menjapa menjewut human Hatalla, iâ menjapa menjewut tâ tuntang lâ, idjá melei huange.

22. Dan olo idjá menjapa menjewut sorga, iâ menjapa menjewut padadusan. Hatalla tuntang lâ, idjá mondok huudjun tâ.

23. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! krana keton menahor bagi sapulu bara djintan, bara tumber, bara manjan, tapi keton melihi perkarang Torat awang behehat toto, iâ tâ hukum, asi, tuntang kapertjaja. Maka talo to patut iawi, dan talo beken tâ kea âla belih.

24. O olo maga awang bebuta ! idjá menapis njamok, dan menelen onta.

25. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! krana keton memprasi sangkir dan pinggan hila ruar, tapi hila huang djetâ aton besuang talo rampas, besuang kapapa.

26. O olo parisi awang bebuta ! solake awi ikau memprasi sangkir dan pinggan hila huange, uka hila ruar kea djetâ mendjadi brasi.

27. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! krana keton aton kilau kubur awang injapu beputi, idjá toto bahalap ampie intu ruar, tapi intu huang djetâ kontep tolang

olo matei, kontep karâ ampin karam talo.

28. Kalotâ ampin keton kea intu ruar gitan tetek intu baun olo, tapi intu huang keton aton kontep kaliae, kontep kadarhaka.

29. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau ! krana keton memangun kubur nabi, dan membungas sanggaran olo tetek,

30. Haiak hamau : Djaka ita djari belom djaman taton ita, toto ita djaton djari mempakat denga, mendjadi tiwas dengan dahan nabi.

31. Kalotâ keton menjaksi mawi arep keton, keton aton anak karâ olo tâ, idjá djari mempatei olo nabi.

32. Maka keton kea mengontep takar taton keton.

33. Handipâ ! anak hanjalawan ! kilen keton akan mahakan hukum naraka ?

III.—34. Tagal tâ, itâ, aku menjoho menale keton nabi, dan olo pintar, dan olo tamat surat ; maka belae olo tâ karâ impatei keton, dan ilantak keton hong kaju sampalaki, dan belae karâ imukul sapu awi keton huang sinagoge keton, dan karâ ingasingen, iharak awi keton bara lewu Idjá akan lewu awang beken.

35. Nakara sekarâ dahan olo tetek, idjá djari inusu akan hundjun petak, menata takolok keton, menampara bara dahan Abel idjá tetek, palus sampei dahan Sakarias, anak Baraghia, idjá djari impatei keton helat human Hatalla dengan mesbeh.

36. Toto, koangku dengan

keton, talo tá handiai akan menata hamputan olo djeto.

37. Jerusalem, Jerusalem ! ikau idjá mempatei nabi, dan memaunting hapan batu olo, idjá djari injoho menango ikau, kilau kakinjap djari aku bendak memumpung karâ anakm, kilau pehok memumpung anake penda palapase ; tapi keton dia djari maku.

38. Itâ, human keton karâ belihi akan keton benjem dan karak-karaka.

39. Krana aku hamau dengan keton : Bara katonto keton djaton akan mitâ aku, sampei keton karâ hamau : Imberkat iâ, idjá duma huang aran pangkahai Tuhan !

BAGI 24.

I. *Jesus mesanan kata penuman ajue.* II. *Olo sening andau akan indu mendâ tâ.*

I.—1. Maka Jesus blua belalu hagoet bara human Hatalla ; maka murid ajue menggapi iâ, memprahan aka ampin tampan human Hatalla.

2. Maka koan Jesus denga : Djaton keton mitâ karâ talo to ? Toto, aku hamau dengan keton, idjá kabawak batu djaton akan belihi hundjun kolae, idjá djaton ingarak.

3. Maka amon iâ mondok hundjun bukit upon undus ; murid menggapi iâ kabuate, koa : Sanan akan ikei, prea karâ talo tá akan mendjadi ? dan narei indu katan penumam tuntang kalepahe kalunen ?

4. Tomba Jesus dan hamau denga : Ingat keton, belâ olo mempalaing keton.

5. Krana arâ biti karâ lembut hapan arangku, koa : Jaku aton Kristus !—dan iâ karâ memahir arâ olo.

6. Maka keton akan indu mehining olo aton haklahi, tinei augh brita olo haklahi ; ingat keton, âla keton tangkedjet ; krana djaton tau dia talo handiai tá mendjadi, tapi hindei aton kalêpahe.

7. Krana utus olo Idjá karâ mawi utus awang beken, dan karadjaan Idjá karâ mawi karadjaan awang beken ; tinei hetâ-hetâ karâ aton lau dan perese tuntang kagerek petak.

8. Maka talo handiai tá aton tampanan kadjakâ.

9. Tâ olo karâ menjaragh keton akan kapâhâ, dan iâ karâ mempatei keton, dan keton karâ injingi awi sekarâ djelahan olo tagal arangku.

10. Tâ, maka atein arâ olo karâ patarang angate, dan idjá biti karâ menjaragh awang beken, kola karâ besingi kolac.

11. Dan arâ nabi penendjaro karâ duma, dan menamput arâ olo.

12. Dan basa karisange dahang-mendahang, maka sintan olo arâ mendjadi sadingen.

13. Tapi olo idjá melei tetep sampei kalepahe, iâ tá karâ injalamat.

14. Maka Ewangelion to bara karadjaan akan insanan hapus kalunen indu kasaksian mawi sekarâ djelahan olo. Tâ, maka kalepahe duma.

15. Maka amon keton karâ.

mitâ talo kabelâu kakarake tâ, idjâ insanan nabi Daniel, mendeng intu kaleka awang brasi, (bua olo idjâ membasa mingat djeto!)

16. Tâ, kâlâ olo idjâ intu Judea hadari akan bukit.

17. Dan olo idjâ hundjun sapaun huma, âla iâ mohon, uka menduan talo bara huma.

18. Dan olo idjâ hong tana, âla iâ buli ahah menduan pakeiae.

19. Maka pajah olo idjâ betihi dan olo idjâ menusu anak katika tâ.

20. Maka bua keton blaku doa, belâ darin keton lawo musim sadingen, atawa andau sabbat.

21. Krana katika tâ karâ paham kadjakâ, kilau djaton djari aton bara solake kalunen palus sampei katonto, djaton kea karâ mendjadi tinei kalotâ.

22. Dan amon karâ andau tâ djaton inapas, idjâ biti mahin dia injalamat; tapi sabab olo inti maka karâ andau tâ karâ inapas.

23. Tâ, djaka olo hamau deng-an keton: Itâ, Kristus aton heto atawa hetâ!—âla keton pertjaja.

24. Krana arâ Kristus penendjaro dan arâ nabi penendjaro karâ duma, sambil mawi kata awang hai dan heiran, sampei iâ, djaka ole, akan menamput olo inti kea.

25. Itâ keton, helo bara talo tâ mendjadi, aku djari mesanan tâ akan keton.

26. Maka amon olo hamau dengan keton: Itâ, iâ aton huang padang, âka tunis;—âla ke-

ton menale;—Itâ, huang karong ia!—âla keton pertjaja.

27. Krana kilau kilat lembut bara hila timor, dan menjabiuntir palus sampei hila barat, kalotâ kea penuman Anak olon karâ.

28. Krana âka hantu aton, hetâ burong kamiak hakampeleng.

29. Maka palus kea limba kadjakâ karâ andau tâ matanandau karâ ingaput, dan bulan karâ nihau pandange, dan karâ bintang karâ gagar bara langit, dan kwasa karâ langit kea karâ ionggâ.

30. Tâ, maka kata Anak olon karâ memala huang langit; tâ, maka sekarâ utus olo hundjun petak to karâ menangis, sambil mitâ Anak olon duma hundjun baun andau langit, tuntang kwasa, tuntang paham kahaie.

31. Dan iâ karâ menjoho melaiikat ajue hapan sarunei idjâ batarik aughe, dan âven tâ akan memumpang olo intie bara äpat matan riwut, bara puting langit Idjâ, palus sampei puting awang beken.

32. Maka bara upon sikon adjar keton paribasa to: amon edahe djari behidjau, dan amon dawâe menjalundik, maka keton katawan, musim pandang djari tokep.

33. Kalotâ kea, amon keton mitâ talo handiai to, bua keton katawan, kalawon talo tâ djari tokep, aton intu baun tonggang.

34. Toto, koangku dengan keton, hamputan olo to djaton akan nihau, sampei talo to lepa djari mendjadi.

35. Langit tuntang petak akan

nihau, tapi karâ aughku djaton haliei akan nihau.

II.—36. Tapi andau tâ atawa djam tâ dialo idjâ bitu katawan, melaikat hong sorga mahin dia, baja Bapa bewe.

37. Maka kilau djaman Noah, kalotâ kea penuman Anak-olon akan mendjadi.

38. Krana kilau intu katika tâ, helo bara danum soho djakat petak, olo handiai aton kumau, mihop, mesawâ, babanâ, sampei andau Noah tamâ benama ;

39. Dan olo djaton mengasene tâ, sampei danum soho tâ djakat petak, palus menamput olo tâ samandiai : kalotâ penuman Anak-olon kea karâ.

40. Katika tâ olo hatuâ, duâ bitu, karâ aton hong tana, maka idjâ bitu karâ induan, idjâ beken karâ ilih.

41. Duâ bitu olo bawi karâ memipis behas hong bindang, maka idjâ bitu karâ induan, idjâ beken karâ ilih.

42. Bua keton djaga, basa keton djaton katawan, djam idjâ kwe kea Tuhan keton akan duma.

43. Tapi bna keton katawan talo to : djaka tempon huma djari katawan, bagin alem idjâ kwe maling akan duma, toto iâ hendak menouggo, dan djaton iâ hendak menjoho humae imingkas olo penakau.

44. Tagal tâ, bua keton kea aton tatap ; krana djam, idjâ djaton iado keton, Anak-olon akan duma.

45. Maka âwe kea aton djipen budjur dan pingat tâ, idjâ inggatang Tuhan ajue manggau

karâ anak olo ajue, uka iâ menenga aka talo kinan intu katika awang patut.

46. Selamat djipen tâ, idjâ injondau Tuhan mawi tumon tâ, amon iâ duma.

47. Toto aku hamau dengan keton, iâ karâ menggatang djipen tâ, uka iâ manggau karâ ramoe.

48. Tapi amon djipen idjâ papa tâ karâ hamau huang ateic : Tuhan ku tabi duma ;—

49. Dan iâ menampara memukul djipen awang beken, sambil kuman dan mihop dengan olo bebusau :

50. Maka Tuhan djipen tâ karâ sampei andau iâ djaton menaha, dan djam iâ djaton katawan ;

51. Dan karâ mahampas iâ, sambil menantu bagin ajue dengan olo haliau ; hetâ karâ aton tangise tuntang kakeret kasingâ.

BAGI 25.

I. *Paribasa bara sapulu budjang bawi.* II. *Paribasa bara tuan, idjâ mensahan rear intu djipue.* III. *Hukum idjâ rehian.*

I.—1. Katika tâ karadjaan sorga inanding dengan sapulu budjang bawi, idjâ menduan sumbohe dan hagoet, hendak menambang bakal bana.

2. Maka limâ bitu âwen tâ aton pintar, dan limâ bitu awang beken tâ aton humong.

3. Maka idjâ humong tâ menduan sumbohe, tapi iâ djaton mimbit undus.

4. Tapi idjâ pintar tâ menduan

undus huang sarangae, tuntang sumbohe.

5. Maka amon bakal-bana tahi duma, âweu tâ parontok samandiai, palus betiro.

6. Maka bentok alcm aton augh mengkeriak : Itâ, bakal bana aton duma ! lius keton, uka menambang iâ !

7. Tâ budjang bawi misik samandiai, dan menjimpan sumbohe.

8. Maka idjâ humong tâ hamau dengan âwen idjâ pintar : Tenga akan ikei bagin undus keton, krana sumbohn ikei hendak belep.

9. Tapi tomba âwen idjâ pintar, koa : Æla, belâ ikei tapas haiak keton. Kâlâ keton menale olo pendjual, dan memili akan keton.

10. Maka kahum olo tâ menale, hendak memili, bakal-bana duma ; dan âwen idjâ simpan tamâ haiak denga akan pesta mesawâ ; palus lawang inguntji.

11. Limba tâ, maka budjang bawi awang beken kea duma, koa : O Tuhan, Tuhan ! uap akan ikei.

12. Tapi tomba iâ, koa : Toto, aku hamau dengan keton, jaku dia kasene keton.

13. Tagal tâ, djaga keton, krana keton djaton katawan andau, djaton katawan djam, Anak olou akan duma.

II.—14. Krana aton kilau olo idjâ halisang akan tanah beken membawa karâ djipen ajue, sambil mensahan ramoe intu âwen tâ.

15. Maka akan idjâ biti iâ menenga limâ talanta, akan idjâ beken iâ menenga duâ ; akan

idjâ beken tinei iâ menenga Idjâ, akan genep biti tumon ka-heratin ajue ; dan iâ belalu hali-sang.

16. Maka iâ, idjâ djari menduan limâ talanta, hagoet, hapan tâ bedagang, dan iâ bontong limâ talanta awang beken.

17. Kalotâ kea idjâ djari menduan duâ, iâ kea bontong duâ awang beken.

18. Tapi idjâ djari menduan Idjâ tâ, iâ hagoet, melowaug pe-tak, dau menjahokan hetâ rear tempoe.

19. Maka tahi rehian tempon djipen tâ buli, dan iâ mitong denga.

20. Maka duma iâ, idjâ djari menduan limâ talanta, sambil mimbit limâ talanta awang beken, koa : Tuan, limâ talanta ikau djari mensahan intu aku ; itâm, limâ talanta awang beken tinei jaku djari bontong denga.

21. Koan tempoe denga : Kâlâ, djipen idjâ bahalap dan budjur ; ikau djari mahaga budju-budjur talo isut, jaku hendak mangkat ikau mahaga talo arâ ; tamâ ikau kahanjak tempom.

22. Maka idjâ djari menduan duâ talanta duma kea, koa : Tuan, duâ talanta ikau djari mensahan intu aku ; itâm, duâ talanta awang beken tinei jaku djari bontong denga.

23. Koan tempoe denga : Kâlâ, djipen idjâ bahalap dau budjur ; ikau djari mahaga budju-budjur talo isut, jaku hendak mangkat ikau mahaga talo arâ ; tamâ ikau kahanjak tempom.

24. Maka duma kea idjâ djari

menduan talanta Idjä, koa: Tuan, jaku kasene ikau, ikau aton olo idjä karas, ikau menggetem äka ikau djaton djari menawur, dan ikau meraup äka ikau djaton djari menatajan talo.

25. Dan awi aku mikä, maka aku djari lius, menjahokan talantam huang petak; itâm, to aton idjä ajum.

26. Tapi tomba tempoe dan hamau denga: O djipen idjä papa dan kadian! aton ikau katawan aku menggetem äka aku djaton djari menawur, dan meraup äka aku djaton djari menatajan talo?

27. Tâ toto patut ikau mendjaman rear ku akan tukang rear, menjoho tâ bedjalan, uka, amon aku duma, aku tau menduan tinci idjä ajungku tuntang anake.

28. Duan talanta Idjä tâ bara iâ, dan teuga tâ akan iâ, idjä mina sapulu talanta.

29. Krana akan genep biti, idjä mina talo, karâ indahang hindci, uka aton kutohe intu iâ; tapi bara iâ, idjä djaton mina talo, maka talo inae kea karâ induan bara iâ.

30. Dan djipen tâ idjä djaton beguna kanan akan kaleka kaput pidjen; hetâ karâ aton tangise dan kakeret kasingâ.

III.—31. Maka amon Anak-olon duma huang kahaie, impahaiak karâ melaiikat idjä brasi, tâ iâ karâ mondok hündjun padadusan kahaie.

32. Dan sekarâ utus olo akan imumpong menaharep iâ, dan iâ karâ memisa olo kalunen, kilau sakatike memisa tebiri bawi denga tebiri hatuâ.

33. Maka tebiri bawi iâ karâ menjoho mendeng hila gentae, tapi tebiri hatuâ hila sambil.

34. Tâ radja karâ hamau dengan äwen idjä hila gentau: Kanto, keton idjä imberkat Apangku, dino karadjaan, idjä djari injimpan akan keton helo bara kadjarian kalunen.

35. Krana aku djari blau, dan keton djari pakanan aku; aku djari teah belei, dan keton djari mempihop aku. Jaku djari aton olo tamuei, dan keton djari menduan aku akan huma.

36. Jaku djari aton halowei, dan keton djari makeian aku; jaku djari aton haban, dan keton djari madja, menjengok aku; jaku djari aton hong sipir, dan keton djari menanggo aku.

37. Tâ olo tetek karâ tomba denga, koa: Tuhan, prea ikei djari mitâ ikau blau, dan djari pakanan ikau? atawa teah belei, dan djari mempihop ikau?

38. Dan prea ikei djari mitâ ikau aton olo tamuei, dan djari menduan ikau akan huma? atawa halowei, dan djari makeian ikau?

39. Dan prea ikei djari mitâ ikau haban, atawa huang sipir, dan djari madja, menjengok ikau?

40. Maka radja akan tomba dan hamau denga: Toto, aku hamau dengan keton, tumon keton djari mawi talo to dengan idjä biti paharingku idjä korik haliei, maka keton djari mawi tâ dengangku.

41. Tâ iâ karâ hamau dengan äwen idjä hila sambil: Inda bara aku, olo idjä tersapa, akan apui awang katatahi, idjä djari injim-

pan akan iblis dan akan karâ dewan ajue.

42. Krana aku djari blau, dan keton djaton djari pakanan aku; aku djari teah belei, dan keton djaton djari mempihop aku.

43. Jaku djari aton olo tamuei, dan keton djaton djari menduan aku akan huma; jaku djari aton halowei, dan keton djaton djari makeian aku; jaku djari atou haban dan huang sipir, maka keton djaton djari madja, menjengok aku.

44. Tâ, maka olo tâ kea karâ tomba, koa: Tuhan, prea ikei djari mitâ ikau blau, atawa teah belei, atawa olo tamuei, atawa halowei, atawa haban, atawa huang sipir, dan ikei djaton djari menonggo ikau?

45. Tâ iâ karâ tomba denga, koa: Toto, aku hamau dengan keton, talo keton djaton djari mawi dengan idjâ biti paharingku to, idjâ korik haliei, maka keton djaton djari mawi tâ denganku.

46. Dan olo tâ palus akan kapâhâ awang katatahi, tapi olo idjâ tetek akan pabelom awang katatahi.

BAGI 26.

- I. *Olo hai hatirok, hendak mempatei Jesus.*
- II. *Jesus inata dengan minjak.* III. *Penginan hamalem.* IV. *Jesus mesanan pampateie djari tokep.* V. *Getsemane.* VI. *Jesus inawan olo.* VII. *Iâ inga menaharep bitjaran olo hai.* VIII. *Petrus milim iâ.*

I.—1. Maka limba Jesus djari mahapus karâ augh tâ, iâ hamau dengan murid ajue:

2. Keton katawan, limba ka-

duâ aton pesta paska, maka Anak-olon karâ injaragh, uka iâ ilantak hong kaju sampalaki.

3. Tâ karâ kapala imam tungtang olo tamat surat, tinei bakas olo arâ tâ hapumpong huang human imam hai, idjâ Kaiapas arae.

4. Dan olo tâ membulat augh, uka menawan Jesus, hapan tipu, dan mempatei iâ.

5. Maka koan âwen tâ: *Ela* katika pesta, belâ mendjadi karidu olo arâ.

II.—6. Maka amon Jesus aton intu Betania, huang human Simon, olo besamagh,

7. Olo bawi menggap iâ, idjâ mimbit kasa bahalap, besuang minjak awang paham berega, dan iâ menusu tâ hundjun takoloke, kahum iâ mondok kuman.

8. Amon murid ajue mitâ tâ, maka iâ paham blait, koa: Akan en djetâ inganan?

9. Krana minjak to djari tau indjual hai regae, dan inenga akan olo pâhâ belom.

10. Maka amon Jesus mengasene tâ, koan iâ dengan âwen: Buhen keton maur olo bawi to? krana iâ djari mawi talo bahalap denganku.

11. Krana olo pâhâ belom aton dengan keton katatahi, tapi aku djaton melei katatahi dengan keton.

12. Krana hapan menatap aku ingubur, maka iâ djari menusu minjak to hundjun berengku.

13. Toto, aku hamau dengan keton, intu karâ kaleka salepa kalunen Ewangelion to insanan, hetâ karâ insanan kea talo iâ djari mawi, akan indu pengingat ajue.

14. Tâ idjâ biti olo duâwalas tâ, idjâ Judas Iskariot arae, menale kapala imam,

15. Koa : Narei keton hendak menenga akangku, maka aku hendak menjaragh iâ akan keton? Maka olo tâ menenga aka telo pulu kabawak rear beputi.

16. Bara katika tâ iâ mimpâ kalineke, uka menjaragh iâ.

III.—17. Maka andau solake bara karâ andau olo pudji kuman tepong awang djaton iragi, murid menale Jesus, dan hamau denga : Intu kwe ikau menjoho ikei menjimpan akam penganan paska ?

18. Koan iâ : Lius akan lewu, tale olo hong kane, dan hamau denga : Koau Guru, wajangkku djari tokep ; intu humam aku tuntang muridku hendak mawi paska.

19. Maka murid mawi tumon Jesus djari memetâ iâ, dan menjimpan paska.

20. Maka tokep kaput iâ mondok kuman haiak âwen duâwalas tâ.

21. Maka sangkom kuman koan iâ : Toto, aku hamau dengan keton, idjâ biti keton akan mendjual aku.

22. Maka olo tâ paham kapâhâ atei, dan genep biti olo tâ menampara hamau denga : Mikâ aku iâ tâ, Tuhan !

23. Tapi tomba iâ, koa : Idjâ haiak aku menamâan lengâe huang pinggan, iâ tâ akan mendjual aku.

24. Maka toto, Anak-olon aton lius, kilau djari injurat tehiu iâ : tapi pajali olo tâ, idjâ mendjual Anak-olon ! bahalâp aka,

djaka olo tâ djaton inakan indue.

25. Maka tomba Judas, idjâ mendjual iâ, koa : Mikâ aku iâ tâ, Guru ? Koan iâ denga : Kilau koam.

26. Dan sangkom kuman maka Jesus menduan tepong, memberkat tâ, mendarei tâ, dan menenga tâ akan murid, sambil hamau : Duan, kuman, djeto aton berengku.

27. Tinei iâ menduan sangkir, memberkat tâ, menenga tâ akan âwen, koa : Ihop keton handiai bara to.

28. Krana djeto aton dahangkku, daha djandji taheta, idjâ inusu akan ampun dosa ganti olo arâ.

29. Tapi aku hamau dengan keton, bara katonto aku djaton akan mihop hindei bara djohon buah anggor, sampei andau tâ, amon aku karâ mihop tâ taheta haiak keton huang karadjaan Apangku.

IV.—30. Maka limba iâ djari menjanji, menara Hatalla, maka iâ blua, menale bukit upon undus.

31. Tâ koan Jesus dengan âwen tâ : Atein keton handiai karâ tantarang angate tagal aku alem to. Krana aton augh surat : “ Jaku hendak memukul sakatike, dau sekarâ tebiri kawan ajue karâ bilang-bilang-an.”

32. Tapi limba aku djari misik bara olo matei, aku hendak hagoet intu baun keton akan Galilea.

33. Maka tomba Petrus dan hamau denga : Alo olo handiai tantarang angkat ateie tagal ikau,

ateiku djaton haliei akan tantarang angate.

34. Koan Jesus denga : Toto, aku hamau dengam, alem to kea, helo bara djagau menando, ikau karâ milim aku hantelo.

35. Koan Petrus denga : Alo aku akan matei haiak ikau, djaton kea aku hendak milim ikau. Tumon tâ kea aton augh murid handiai.

V.—36. Tâ Jesus haiak âwen tâ tamâ kabon, Getsemane arae, dan iâ hamau dengan murid : Mondok keton heto, sampei jaku hagoet, blaku doa kane.

37. Dan iâ mimit Petrus tuntang duâ anak Sebedeus, dan iâ pâhâ atei dan paham-kasekâ angate.

38. Tâ koan iâ dengan âwen : Hambaruangku paham kapânâ sampei matei. Melei heto, ini dengangku.

39. Dan iâ miar isut, mehingkep intu baue, blaku doa, koa : Apangku, djaka ole, inda bara aku sangkir to ; tapi âla tumon kahendakku, baja tumon kahendak ajum.

40. Dan iâ menanggo murid, dan sondau âwen tâ betiro ; dan iâ hamau dengan Petrus : Kilen keton djaton tau mini dengangku idjâ djam ?

41. Djaga keton dan blaku doa, belâ keton bua tingkese. Toto, rogh aton pehias, tapi isi aton belemo.

42. Maka tinei, handuâ, iâ lius blaku doa, koa : Apangku ! djaka dia ole sangkir to minda bara aku, baja aku akan mihop tâ, kâlâ kahendakm djadi.

43. Maka iâ duma dan son-

dau âwen tâ betiro haluli, krana matae aton bebehath awi tiro.

44. Dan iâ melihi olo tâ, hagoet haluli, blaku doa hantelo, hapau augh tâ kea.

45. Limba tâ iâ menale murid ajue, dan hamau denga : Kilen keton betiro dan melajan kanton ! Itâ, djam djari tokep, maka Anak-olou karâ injaragh akan lengän olo bedosa.

46. Misik ! ita hagoet ! itâ, olo idjâ mendjual aku djari tokep.

VI.—47. Dan kahum iâ magon hakotak, itâ, Judas, idjâ biti âwen duâwalas tâ, duma, dan arâ olo haiak denga, idjâ mimit padang dan dârâ kaju, idjâ injoho kapala imam dan bakas olo arâ.

48. Maka olo idjâ mendjual iâ djari menenga kata akan olo arâ, koa : Idjâ injiumku, djetâ iâ, singkap iâ.

49. Dan iâ belalu menggapi Jesus, koa : Selamat, Guru ! Dan iâ menjium iâ.

50. Maka koan Jesus denga : Ulâ, kasen ikau djari kanto ? Tâ olo menggapi, mendanan lengâe intu Jesus dan menawan iâ.

51. Maka itâ, idjâ biti olo tâ, awang hindjâ Jesus, mendjulok lengâe, menjilak padange, dan iâ memangki djipen imam hai, menjampal pindinge.

52. Tâ koan Jesus denga : Namâan padangm huang kumpang haluli, krana olo handiai, idjâ menduan padang, akan ni-hau awi padang.

53. Atawa aton ikau mado, aku djaton tau blaku intu Apangku to kea, dan iâ karâ menjoho

akangku labeh bara duâwalas legion melaikat ?

54. Maka amon kalotâ, kilen augh surat akan mendjadi tulus, idjâ mesanan, djaton tau dia talo mendjadi tumon to ?

55. Limba tä koan Jesus dengan olo arâ : Kilau djaka hendak mawi bigal keton djari hagoet, hapan padang, hapan dârâ kaju, hendak menawan aku ; nongkang andau jaku djari mondok dengan keton madjar olo huang human Hatalla, maka keton djaton djari menawan aku.

56. Tapi talo handiai to mendjadi, nakara surat nabi mendjadi tulus.

VII.—57. Maka olo, idjâ djari menawan Jesus, maga, iä akan Kaiapas, imam hai tä, äka olo tamat surat dan olo bakas djari hapumpang.

58. Maka Petrus omba iä kedjau intu likute, sampei akan paseban imam hai ; dan iä tamä hetâ, dan mondok dengan kapi, uka mitâ kaputusan.

59. Maka karâ kapala imam dan olo bakas, tuntang sekarâ mantir bitjara menggau augh tenendjaro mawi Jesus, uka mempatei iä ; tapi djaton iä sondau.

60. Alo arâ saksi penendjaro djari hapumpang hetâ, djaton kea iä sondau.

61. Maka tepa aton duma duä bitu saksi penendjaro, koa : Olo to djari hamau : Aku hakon mengarak human Hatalla, dan huang katelo jaku akan membangun tä tinei.

62. Maka imam hai mendeng, dan hamau denga : Djaton ikau

tomba ? Narei olo to mendawa ikau ?

63. Maka Jesus suni. Maka tomba imam hai dan hamau denga : Jaku menjapa ikau dengan Hatalla idjâ belom, sannan akan ikei, djaka ikau aton Kristus, Anak Hatalla !

64. Koan Jesus denga : Kilau koam. Tapi aku hamau dengan keton, bara to keton karâ mitâ Anak-olon mondok hila gentaun kwasa, dan duma hundjun baun-andau intu langit.

65. Tä imam hai merabit klambie, koa : Iä menawa Hatalla ; saksi djesen ita tapas hindei ? Itâ, to keton kabuat djari mehining, iä menawa Hatalla.

66. Kilen angkat kamean keton ? Tomba olo tä, koa : Patut iä matei.

67. Tä olo meludja baue, sambil memendong iä.

68. Maka olo beken menangkap baue, koa : Awi menudjum akan ita, o Kristus, äwe iä idjâ menangkap ikau ?

VIII.—69. Maka Petrus mondok intu ruar, intu paseban. Dan djipen bawi idjâ bitu menggapi iä, koa : Ikau kea djari hindjâ dengan Jesus, olo Galilea tä.

70. Maka iä milim intu baun olo handiai, koa : Jaku dia herati talo idjâ injewutm.

71. Dan amon iä blua akan tambiran, maka djipen bawi idjâ beken mitâ iä, dan hamau dengan olo idjâ aton hetâ : Olo to kea djari hindjâ dengan Jesus, olo Nasaret tä.

72. Maka iä milim tinei tuntang sapa, koa : Jaku dia kasene olo tä.

73. Maka rehian isut äwen idjä mendeng hetä menggapi, dan hamau dengan Petrus : Toto, ikau kea aton olo kalotä, krana augh kotakin kea mesanan ikau.

74. Tä ä bemiät, haiak menjapa arepe : Jaku djaton kase-ne olo tä. Maka hembentä kea djagau menando.

75. Maka Petrus mingat augh Jesus, idjä djari insanae aka : Helo bara djagau menando, ikau karä milim aku hantelo. Dan ä blua akan ruar, meuangis paham.

BAGI 27.

I. *Judas mempatei arepe awi ää bagalaba atei.* II. *Jesus iriksa Pilatus.* III. *Jesus imaya olo soldadu.* IV. *Ää matei hong kaju sanpalaki.* V. *Talo heiran sana ää matei.* VI. *Jesus ingubur.* VII. *Kubur ajue inonggo olo soldadu.*

I.—1. Maka amon talo lius sawah karä kapala imam tuntang bakas olo arä membulat augh melawan Jesus, uka mempatei ää.

2. Dan ää memasong ää, maga ää bara hetä, dan menjaragh ää akan tamanggong Pontius Pilatus.

3. Tä Judas, idjä djari mendjual ää, amon ää mitä Jesus ihukum olo, maka ää menjasal, dan ää melian telo pulu kabawak rear beputi tä akan kapala imam dan akan olo bakas,

4. Koa : Jaku djari mawi dosa, basa jaku djari mendjual daha, idjä djaton aton kasalahe. Tapi koan äwen : Narei gawin

ikei denga ? Ikau akan mepanggong tä.

5. Maka ää mendjaka rear beputi tä akan human Hatalla, belalu hagoet ; dan ää lius, menggantong arepe.

6. Maka kapala imam menduan rear beputi tä, koa : Djaton patut ikei mina tä huang tabalan Hatalla, krana djetä aton regan daha.

7. Maka limba olo tä djari mawi bitjara, ää hapau tä memili tanan tukang blanei, akan ääa kubur olo tamuei.

8. Tagal tä tana tä injewut tanan daha, sampei andau to.

9. Tä augh mendjadi tulus, idjä injewut nabi Jeremia, koa : “Maka olo menduan telo pulu kabawak rear beputi,—regan olo, idjä iudjuale, idjä irega kalotä awi olo Israel,—

10. “Dan ää djari menenga tä hapau memili tauan tukang blanei, kilau Tuhan djari menjoho aku.”

II.—11. Maka Jesus mendeng menaharep tamanggong ; dan tamanggong misek ää, koa : Aton ikau radja olo Jehudi ? Koan Jesus denga : Kilau koam.

12. Dan amon ää ingarana kapala imam dan olo bakas, ää djaton tomba en-en.

13. Tä koan Pilatus denga : Djaton ikau mehining karä augh, idjä hapau olo mendawa ikau ?

14. Tapi sabab talo Idjä mahin dia ää tomba, sampei tamanggong paham hengan.

15. Maka andau pesta tä tamanggong pudji melapas akan olo arä idjä biti olo inawan bara sipir, idjä ääa ilakue.

16. Maka katika tä aton idjä

biti huang sipir, idjā paham darhaka, Barrabas arae.

17. Maka amon olo arā djari hapumpong, koan Pilatus denga: Idjā kwe keton blaku, aku melapas akan keton? Barrabas, atawa Jesus, idjā injewut Kristus?

18. Krana iā katawan, olo djari menjaragh iā awi kahirie.

19. Maka pesan iā mondok hundjun karosi bitjara, sawae menjoho olo mesanan aka: Æla mengarait arepm dengan perkarau olo tetek tâ, krana aleu ndau jaku paham djari ingapâhâ huang nupi tagal iâ.

20. Maka kapala imam tungtang olo bakas mandjo olo arâ, uka iâ blaku liwus Barrabas, dan mempatei Jesus.

21. Maka tomba tamanggung dan hamau denga: Idjā kwe bara äwen duâ to keton blaku, aku melapas akan keton? Koan olo: Barrabas.

22. Koan Pilatus denga: Tapi narei aku akan mawi dengan Jesus, idjā injewut Kristus? Koan olo handiai denga: Lantak iâ hong kaju sampalaki!

23. Tapi koan tamanggung: Maka narei kea kasalahe? Maka paham haream olo tâ mengkeriak, koa: Lantak iâ hong kaju sampalaki!

24. Amon Pilatus mitâ, iâ djaton tau niar, baja karidun olo mendjadi paham haream, maka iâ menduan danum, menjau lengäe intu baun olo arâ, koa: Jaku aton brasi bara dahan olo tetek to; keton akan menang-gong tâ.

25. Maka tomba olo arâ han-

diai, koa: Kälâ dahan ajue menata ikei tuntang anak ikei!

26. Tâ iâ melapas Barrabas aka; tapi limba Jesus inukul sapu, iâ mendjuluk iâ, uka iâ injampalaki.

III.—27. Tâ olo soldadu ain tamanggung menduan Jesus akan huma bitjara, dan memumpong salepa djelahae, mawi iâ.

28. Dan iâ mengkak pakeiae, dan makeian iâ hapan klambi beludu awang paudjang.

29. Tinei iâ mendarâ kapiahn radja, hapan duhi, dan mingkes tâ hundjun takoloke, dan huang lengän gentau e olo tâ mingkes tetek humbang; dan iâ mendeko utute intu baun ajue, sambil murâ iâ, koa: Tabe, radja olo Jehudi!

30. Dan olo tâ meludja iâ, tinei iâ menduan tetek humbang tâ, mahäwes takoloke.

31. Dan amon olo tâ djari murâ iâ, iâ mengkak klambi awang paudjang, dan makeian iâ hapan pakeian ajue kabuat, sambil maga iâ, uka menjampalaki iâ.

IV.—32. Maka amon olo tâ blua lewu, iâ hasupa dengan olo Kirene, Simon arae, dan olo hadjadjuan iâ tâ mâton kaju sampalakie.

33. Dan amon iâ sampei äka, idjā injewut Golgota, (rima: äka bangun takolok,)

34. Maka olo menenga aka tjuka häwoi talo bepait akan indu mihop; tapi amon iâ mengkemä tâ, iâ djaton maku mihop.

35. Dan limba olo djari menjampalaki iâ, maka iâ membagi karâ pakeiae, sambil bedadu; (uka tulus augh, idjā injewut nabi: "Olo djari membagi pa-

keiangku akan sama arepe, dan tagal klambiugku iä djari bedadu.”)

36. Dan olo tâ mondok hetâ, sambil nenounggo iä.

37. Maka ambo takoloke olo mengkepan buku iä matei, idjä tersurat kakai : “Iä to aton Jesus, radja olo Jehudi.”

38. Limba tä olo bigal düä bitu injampalaki haiak denga ; idjä bitu hila gentauce, idjä beken hila sambil.

39. Maka olo idjä mahalau hetâ paham menjapa iä, menggiling takoloke,

40. Sambil hamau : Tjä ikau, idjä hakon mengarak human Hatalla, dan memangun tä tineu huang katelo ! Dohop arepin ; djaka ikau aton Anak Hatalla, mohon bara kaju sampalaki !

41. Maka kalotâ kea kapala imam murâ iä tuntang olo tamat surat dan olo bakas, koa :

42. Olo beken iä djari mendohop, arepe iä djaton tau mendohop. Djaka iä aton radja olo Israel, kälâ iä mohon to bara kaju sampalaki, maka ita hendak pertjaja huang iä.

43. Iä djari harap Hatalla ; kälâ to Hatalla meliwus iä, amon iä kilak denga ; krana iä djari mesanan arepe : Aku aton Anak Hatalla.

44. Kolotâ maka olo bigal kea, idjä injampalaki haiak denga, memapa iä.

45. Maka djam djehawen talo mendjadi kaput hapus petak, sampei djam djelatien.

46. Maka djam djelatien hirah Jesus mengkeriak, hapan hai aughe, koa : *Eli ! Eli ! lamma sabaghtani ?* rima : *Ha-*

tallangku ! Hatallangku ! buhen ikau djari melihi aku ?

47. Koan isut bitu olo idjä mendeng hetâ, amon iä mehining augh tä : Iä aton membawa Elias.

48. Maka idjä bitu äwen tä bedjeleng hadari, menduan kambang batu, menjuang tä dengan tjuka, madjok tä intu humbang, dan mempihop iä.

49. Tapi koan olo beken : Terei, ita mitâ, djaka Elias duma, dan mawat iä.

50. Maka Jesus mentchau tineu hapan hai aughe, dan melian tahasenge.

V.—51. Maka itâ, dinding benang huang human Hatalla berabit pontong haruâ, bara ngambo palus sampei ngiwa ; dan petak honggâ, tineu bukit batu pusit.

52. Dan kubur olo buap, dan arâ hantun olo brasi, idjä djari betiro matei, misik ;

53. Dan blua bara kubur, limba Jesus djari belom haluli, sambil mesanan arepe akan arâ olo.

54. Maka komandand soldadu tuntang olo idjä denga, idjä menonggo Jesus, amon iä mitâ petak honggâ, dan mitâ talo idjä mendjadi, maka iä paham mikâ, koa : Toto, iä aton Anak Hatalla.

55. Maka aton hetâ arâ olo bawi, idjä menampaja bara kedjau, idjä djari omba Jesus bara Galilea, uka menonggo iä.

56. Aton Maria Magdalena, tineu Maria indu Jakobus dan Joses, tineu indu anak Sebedeus.

VI.—57. Maka halalemei aton duma olo tatau bara Ari-

matia, arae Josep, idjä kabuat aton murid Jesus.

58. Iä tä menanggo Pilatus dan blaku hantun Jesus. Tä Pilatus menjoho menenga hantu tä aka.

59. Maka Josep menduan hantu tä, memungkus tä hapan benang lamos awang beputi,

60. Dan mingkes tä huang kubur kabuate awang taheta, idjä djari imahat huang batu. Dan limba iä djari menggaling batu hai akan baun-touggang kubur, maka iä lius.

61. Maka aton hetâ Maria Magdalena, tuntang Maria beken tä; âwen tä mondok tendipa kubur.

VII.—62. Maka andau dje-wu, iä tä andau limba andau olo menjimpan talo, karâ kapala imam tuntang olo parisi hapumpung, menaharep Pilatus,

63. Koa: Tuan, ita mingat, kahum olo palajang to belom, maka iä djari hamau: Limba telo andau aku karâ misik haluli.

64. Maka kâlâ ikau menjoho olo menonggo kubur, sampei andau telo, belâ mikâ murid ajue duma hamalem, meuakau ia, dan hamau deugan olo arâ: Iä djari misik bara olo matei;— dan tipu idjä rehian karâ papa bara idjä solake.

65. Koan Pilatus denga: Duan bewe olo soldadu; lius, touggo kubur tumon kahendak keton.

66. Maka âwen tä lius, dan menjoho olo soldadu menonggo kubur tä; tinei iä mentjatjak batu.

BAGI 28.

I. Jesus belom haluli. II. Iä mesanan arepe akan murid hong Galilea.

I.—1. Maka limba andau sabat, amon talo hendak sawah andau minggu, duma Maria Magdalena dan Maria idjä beken tä, hendak menjengok kubur.

2. Dan itâ, petak paham honggä; krana melaikat Tuhan mohon bara langit, mahandar, menggaling batu bara baun-touggang, dan mondok hundjun tä.

3. Maka ampie aton kilau kilat, dan pakeiac beputi, kilau udjan habungkus.

4. Maka awi kikâhe olo penonggo tä sabanen, ampie kilau olo matei.

5. Tapi tomba melaikat dan hamau dengan olo bawi: Æla mikâ keton, krana tawangku, keton menggau Jesus, idjä djari ilantak hong kaju sampalaki.

6. Iä djaton aton heto, krana iä djari misik, tumon aughe. Kanto, itâ keton kaleka Tuhan djari menter.

7. Dan lius gulo-gulong, sannan akan murid ajue, iä djari misik bara olo matei. Dan itâ, iä karâ hagoet intu baun keton akan Galilea, kane keton karâ mitâ iä. Itâ, aku djari mesanan tä akan ketou.

8. Maka olo bawi tä bedjeleng blua bara kubur dengan kikâ tuntang paham kahanjake, dan âwen tä hadari, mangat mesanan tä akan murid ajue.

9. Tapi amon âwen tä hagoet hendak mesanan tä akan murid ajue, itâ, Jesus hasupa denga, koa: Selamat keton. Maka

äwen tâ menggapi, menjingkap paie, dan menjemba iâ.

10. Tâ koan Jesus denga: Æla mikâ, lius, sanan akan paharingku, uka iâ hagoet akan Galilea; maka hetâ iâ akan mitâ aku.

11. Maka amon olo tâ djari hagoet, itâ, belaehe olo penonggo tâ tamâ lewu, mesanan akan kapala imam talo handiai, idjâ djari mendjadi.

12. Dan olo tâ hapumpang dengan karâ olo bakas, mawi bitjara, dan iâ menenga kutoh rear akan olo soldadu tâ,

13. Koa: Suman keton akan olo: Murid ajue djari duma hanalem, dan menakau iâ, kakum ikei betiro.

14. Maka djaka augh to sampei pinding tamanggong, ikei hendak mengataui iâ, belâ keton bua kapähâ en-en.

15. Maka äwen tä menduan rear tâ, dan mawi kilau iâ djari iadjar. Maka olo Jehudi manggau augh tâ sampei andau to.

II.—16. Maka murid äwen sawalas tâ hagoet akan Galilea, akan bukit idjâ äka Jesus djari menjoho iâ.

17. Dan amon olo tâ mitâ iâ, iâ menjemba iâ, tapi belaehe aton bembang atei.

18. Maka Jesus mahandar, hakotak denga, koa: Karâ kwasa huang sorga dan hundjun petak djari inenga akangku.

19. Lius keton, namâan karâ utus olo mendjadi murid, awi mempandoi iâ huang arau Bapa, huang aran Anak, huang aran Rogh brasi;

20. Dan adjar iâ menumon talo handiai, idjâ djari imetâku intu keton. Maka itâ, aku aton hindjä keton seniug andau, sampei kalepahe kalunen. Amen.

EWANGELION, INJURAT MARKUS.

BAGI I.

I. *Jesus insanan dan impandoi awi Johannes.* II. *Jesus minti murid.* III. *Iâ mempakâlâ olo idjâ ingumpang dewa ;* IV. *empon Petrus idjâ bawi, dan arâ olo awang beken ;* V. *olo besamagh.*

I.—1. Tamparan Ewangelion Jesus Kristus, Anak Hatalla.

2. Tumon augh idjâ injurat nabi Jesaia : “Itâ, jaku menjoho melaikat ajungku hagoet intu baum, idjâ akan menjimpan djalan ajum intu baum.

3. “Augh guru hong padang : Tata-tatap djalan akan Tuhan ! parampar kaleka aka !”

4. Maka Johannes aton mem-pandoi olo hong padang, sam-bil mesauan pampandoi kahoba akan ampun dosa.

5. Maka aton blua, menanggo iâ salepa tanah Judea, tinei olo Jerusalem samaudiai ; dan lim-ba olo tâ djari mengaku dosae, maka iâ impandoi awie huaug batang-danum Jordan.

6. Maka Johannes makeian arepe hapan bulun onta, tinei babat upak meto aton ingkepan intu kahange, dan iâ kuman sangkalap tuntang madu.

7. Maka iâ mesanan brita, koa : Rehian bara aku aton duma olo, idjâ kwasa bara aku ; akan iâ tâ aku djaton beguna sontop, meugkak talin sarum-pahe.

8. Toto, aku mem-pandoi keton hapan danum, tapi iâ karâ mem-pandoi keton dengan Rogh brasi.

9. Maka djadi-intu karâ andau tâ, Jesus duma bara Nasaret, hong tana Galilea, dan iâ im-pandoi Johannes huang Jordan.

10. Dan iâ belalu djakat bara danum, dan mitâ langit buap, maka Rogh, kilau burong dara, mohon akan hundjun iâ.

11. Tinei augh blua bara sorga : Ikau aton Anakku, idjâ âka huangku ; ikau aku mengi-lak.

12. Maka Rogh belalu maga iâ akan padang, kaleka benjem.

13. Dan iâ aton hetâ huang kaleka benjem äpat pulu andau, iningkes awi satan ; iâ hindjâ meto parakaju, maka melaikat menonggo iâ.

II.—14. Maka limba Johan-nes djari inutup olo, Jesus duma akan Galilea, mesunan Ewan-gelion karadjaau Hatalla,

15. Koa : Waja djari sampei, dan karadjaan Hatalla djari tokep ; hoba keton haiak per-tjaja augh Ewangelion.

16. Maka amon iâ aton menandjong hong saran danau Galilea, iâ mitâ Simon dan An-dreas, paharie idjâ kalambutan ; olo tâ melabu pasat akan danau, krana âwen tâ aton olo melauk.

17. Maka koan Jesus denga :

Omba keton aku, maka aku akan menjoho keton menawan olo.

18. Maka âwen tâ belalu melihi pasate, dan omba iâ.

19. Dan limba iâ djari hagoet isut bara hetâ, iâ mitâ Jakobus, anak Sebedeus, tuntang Johannes, paharie idjâ kalambutan; âwen tâ aton huang arut, menumpang pasate.

20. Belalu iâ membawa olo tâ. Maka âwen tâ melihi bapae Sebedeus huang arut, tuntang olo bupah, dan omba iâ.

III.—21. Maka iâ tamâ Kapernaum; dan palus kea andau sabat iâ tamâ sinagoge, madjar olo.

22. Maka olo djungun awi adjare; krana kilau idjâ tempon kwasa iâ madjar olo tâ, dan djaton kilau olo tamat surat.

23. Maka huang sinagoge olo tâ aton idjâ biti, awang ingumpang dewa papa, iâ tâ mengkeriak,

24. Koa: Terei! narei gawin ikei dengam, o Jesus, o Nasaret? Ikau djari duma, hendak merusak ikei. Jaku kasene ikau, ikau aton Idjâ brasi intu Hatalla.

25. Maka Jesus mengotak iâ, koa: Suni, dan blua bara iâ.

26. Maka dewa papa tâ menunda iâ, sambil mengkeriak hapan hai aughe, belalu blua bara iâ.

27. Maka olo handiai djungun, sambil misek adohn kolae, koa: En tâ? Narei adjar taheta tâ? Krana hapan kwasa iâ memetâ dewa idjâ papa kea, dan iâ tâ menumon aughe!

28. Maka britan ajue belalu

sampe tanah handiai, idjâ hakaliling Galilea.

IV.—29. Maka iâ palus blua bara sinagoge, dan tamâ human Simon dan Andreas, impahaik Jakobus tuntang Johannes.

30. Maka empo Simon idjâ bawi menter bedarem, maka palus olo mesanan iâ aka.

31. Maka iâ menggapi, menjingkap lengâe, mempondok iâ; maka peres bedarem belalu melihi iâ, dan iâ menonggo olo tâ.

32. Maka tokep kaput, sana matanandau belep, olo maga aka olo handiai idjâ iawi perese, tinci olo idjâ ingumpang dewa.

33. Dan salepa lewu tâ aton hapumpang intu baun tonggang.

34. Maka iâ mempakâlâ arâ olo idjâ haban awi hakabeken ampin perese, dan iâ menganan arâ dewa; tapi iâ djaton menjoho dewa tâ hakotak, basa âwen tâ kasene iâ.

35. Maka tampalawei, amon talo hindei sawah, iâ misik, blua bara lewu, dan menale kaleka benjem, sambil blaku doa hetâ.

36. Maka Simon tuntang olo idjâ denga, menggoang iâ;

37. Dan amon olo tâ sondau iâ, maka iâ hamau denga: Olo handiai menggau ikau.

38. Maka koan iâ denga: Has, ita menale lewu beken idjâ tokep tâ, uka hetâ kea aku mesanan augh; krana tagal tâ aku djari duma.

39. Dan iâ aton mesanan augh huang karâ sinagoge olo, intu salepa Galilea, sambil menganan dewa.

V.—40. Maka olo besamagh, idjâ biti, menale iâ, sambil blaku intu iâ, haiak mendeko utute,

dan hamau denga : Djaka ikau hendak, ikau tau memprasi aku.

41. Maka Jesus paham angkat asi, dan iâ mendjuluk lengâe, menindjek iâ, dan hamau denga : Jaku hendak, djadi ikau brasi.

42. Maka limba iâ djari menjewut augh tâ, peres samagh belalu nihau, dan olo tâ djadi brasi.

43. Maka Jesus mumpudji iâ belalu melapas iâ,

44. Dan hamau denga : Itâm, âla mesanan talo en-en, akan idjâ bitu mahin dia; baja lius, prahan arepm akan imam, dan tagal ikau mendjadi brasi tenga talo, idjâ imetâ Moses, akan indu toros kasaksian aka.

45. Maka olo tâ blua, dan menâmpara mesanan arâ tjerita, dan menarong augh tâ, sampei Jesus djaton hiudei bakrina tau tamâ lewun olo, baja iâ melei ruar intu kaleka benjem, dan bara karâ matan riwut olo menanggo iâ.

BAGI 2.

I. *Jesus mampakulâ olo kait kedjang. II. Iâ minti Lewi (iâ tâ Mattâus) mendjadi muride. III. Adjar tehiu puasa, IV. dan tehiu gawi intu andau sabat.*

I.—1. Maka isut andau rehian Jesus tamâ tinei Kapernaum, dan olo mehining, iâ aton intu huma.

2. Maka palus kea arâ olo hapumpang, sampei âka awang intu baun huma djaton kea tau muat olo tâ; dan iâ mesanan augh aka.

3. Maka aton olo menale iâ, mimbit olo kait kedjang, idjâ iwanggong âpat bitu,

4. Dan amon âwen tâ djaton

ole menggapi iâ tagal olo arâ, maka âwen tâ mengarak sapau tambuan kaleka iâ aton; dan limba iâ djari memetok tâ, maka iâ muloh sasuroh, âka olo kait kedjang tâ meuter.

5. Maka amon Jesus mitâ kapertjajae, koan iâ dengan olo kait kedjang : O anak, karâ dosam djari iampun.

6. Tapi aton mondok hetâ olo tamat surat isut bitu, iâ tâ mado huang ateie :

7. Narei olo to menawa Hatalla kalotâ? Æwe tau mampun dosa, baja Hatalla kabuat bewe?

8. Maka Jesus belalu katawan huang ateie, olo tâ mado talo kalotâ intu huange, dan iâ hamau denga : Narei keton mado talo tâ huang atein keton?

9. Krana idjâ kwe aton mura? hamau dengan olo kait kedjang : Dosam djari iampun? atawa hamau : Mendeng, gatang sasurohm, dan lius?

10. Maka uka keton katawan, Anak olon tempon kwasa mampun dosa hundjun petak,—(koan iâ dengan olo kait kedjang :)

11. Aku hamau dengam, mendeng, gatang sasurohm, palus lius akan humam.

12. Maka olo tâ palus mendeng, dan iâ menggatang sasurohe sambil blua, haiak gitan olo handiai, sampei olo handiai djungun, dan mempahai Hatalla, koa : Djaton haliei ikei pudji mitâ talo kalotâ.

II.—13. Maka iâ hagoet tinei akan saran danau, dan olo arâ handiai menale iâ, dan iâ madjar olo tâ.

14. Dan amon iâ mahalau hetâ, iâ mitâ Lewi, anak Alpeus, mon-

dok intu pabean, dan iâ hamau denga : Omba aku. Maka iâ tâ mendeng, dan omba denga.

15. Djadi, amon iâ mondok kuman intu human ajue, maka arâ olo pabean dan olo bedosa mondok kuman haiak Jesus dan haiak muride, krana olo tâ aton arâ biti, dan iâ djari omba denga.

16. Maka amon olo tamat surat dan olo parisi mitâ iâ kuman dengan olo pabean dan dengan olo bedosa, koan olo tâ dengan murid ajue : Kilen iâ kuman dan mihop deungan olo pabean dan dengan olo bedosa ?

17. Maka amon Jesus mehinng augh tâ, koan iâ denga : Olo brigas dia usa hapan tabit, baja olo haban. Jaku djaton djari duma membawa olo tetek, baja membawa olo bedosa, uka iâ hoba.

III.—18. Maka murid Johannes tuntang olo parisi kinjap puasa, dan olo tâ menale iâ dan hamau denga : Buhen murid Johannes dan murid olo parisi puasa, tapi murid ajum djaton puasa ?

19. Maka koan Jesus denga : Tau kea kolan bakal bana puasa, sangkom bakal bana hindjâ denga ? Katahin iâ melei dengan bakal bana, djaton tau iâ puasa.

2). Tapi andau karâ sampei, maka bakal bana induan bara iâ; tâ iâ karâ puasa intu andau tâ.

21. Olo djaton pudji hapan rabit tumpang sakalat taheta menumpang klambi awang kupit; djaka beken, maka rabit tumpang taheta tâ berantat, menamput kea bara klambi kupit tâ, dan petoke mendjadi papa haream.

22. Djaton kea olo mina anggor awang taheta huang kambut upak meto awang usang; djaka beken, maka anggor taheta merabit kambut tâ, dan anggor betusu, tinei kambut tâ nihau; baja anggor taheta patut ina huang kambut taheta.

IV.—23. Maka djadi, andau sabat Jesus mehoroe tanan olo, maka muride, haiak menandjong, menampara merampong tikil parei.

24. Maka koan olo parisi denga : Itâni, buhen olo tâ mawi talo, awang djaton patut iawi intu andau sabat ?

25. Maka koan iâ dengan olo tâ : Hindei keton djari membasa talo, idjâ iawi Dawid, amon iâ aton tapas, dan amon iâ blau tuntang olo idjâ denga ?

26. Kilen iâ tamâ human Hatalla, djaman Abjatar, imam hai tâ, dan kuman tepong tampaja, idjâ djaton patut kinan olo, baja olo inam bewe, tinei iâ menenga kea akan olo idjâ denga ?

27. Maka koan iâ denga : Andau sabat mendjadi tagal olon, djaton olo mendjadi tagal andau sabat.

28. Tumon tâ, Anak-olon aton Tuhan andau sabat kea.

BAGI 3.

I. *Andau sabat Jesus mempaküllu olo idjâ pisit lengâe.* II. *Iâ mahakan akan saran danau.* III. *Iâ minti duâwalas rasul tâ.* IV. *Dosa dengan Rogh brasi.* V. *Jesus mesanan, âwe idjû kolae toto.*

I.—1. Maka iâ tamâ sinagoge tinei, maka hetâ aton olo idjâ matei lengâe.

2. Maka olo mengalati iä, djaka iä karä mepakälä olo tä andau sabat, uka iä tau menda-wa iä.

3. Maka koan iä dengan olo idjä matei lengäe : Mendeng intu bentok.

4. Dan iä hamau dengan olo idjä mengalati iä : Patut olo mawi talo bahalap andau sabat, atawa talo papa? Patut maha-ga olo, atawa patut mepatei olo? Maka olo tä gagom.

5. Maka iä menampaja olo idjä hakaliling, tuntang kalaite, dan iä pähâ atei, awi atein äwen tä kalotä batekang. Dan iä hamau dengan olo tä : Tadjok lengäm. Maka iä menautadjok tä, dan lengäe ingabua, mendjadi kalä, sama kilau idjä beken.

6. Maka olo parisi blua, dan iä belalu mepakat dengan olo Herodes mawi iä, uka merusak iä.

II.—7. Maka Jesns tuntang murid ajue minda akan danau ; maka paham arä olo omba denga, olo bara Galilea dan bara Judea :

8. Dan bara Jerusaleum, dan bara Idumea, dan bara dipa Jordan, tinei olo bara saran Tirus dan Sidon, paham karä olo. Olo tä djari mehining talo heiran idjä djari iawie, dan olo tä menango iä.

9. Maka iä memetä murid ajue, uka arut magon simpan aka, tagal olo arä, belä olo tä menjekä iä.

10. Krana iä djari mepakälä olo arä, sampei olo handiai, idjä aton kapähä, merobo iä, hendak menindjek iä.

11. Karä dewa papa kea, haiak

mitä iä, wehingkep intu bauc, sambil mengkeriak, koa : Ikau aton Anak Hatalla !

12. Maka iä paham mem-pudji äwen tä, belä iä tä mesanan iä mendjadi bakrina.

III.—13. Maka iä mendai bukit, dan membawa olo idjä kahendak kabuuate, maka olo tä mahandar iä.

14. Maka iä minti duäwalas biti, uka äwen tä melei denga, dan uka iä akan menjoho olo tä mesanan augh Hatalla ;

15. Dan uka olo tä mina kwasa mepakälä olo haban, dan manganan karä dewa.

16. Maka iä menggalar Simon tä Petrus ;

17. Tinei Jakobus, anak Se-bedeus, dan Johannes, paharin Jakobus idjä kalambutan ; (maka iä menggalar äwen tä Boanerges, rima : anak njaho ;)

18. Tinei Andreas, dan Pilip-pus, dan Bartolomäus, dan Mat-täus, dan Tomas, dan Jakobus, anak Alpeus, dan Taddeus, dan Judas Kananites ;

19. Tinei Judas Iskariot, idjä kea mendjual iä.

IV.—20. Maka iä tamä hu-mae ; maka olo arä hapumpung tinei, sampei iä mahin dia tau kuman.

21. Maka amon awang kolae mehining tä, iä blua, hendak menjingkap iä ; krana koan iä tä : lä njanjau.

22. Maka koan olo tamat su-rat, idjä djari duma bara Jerusa-leum : Iä ingumpang Beelsebul ; —tinei : Awi mantir karä dewa iä manganan dewa.

23. Maka limba iä membawa äwen tä, iä hakotak denga, ha-

pan paribasa : Kilen satan tau menganan satan ?

24. Maka djaka karadjaan hambalang, melawan sama arepe, karadjaau tâ djaton tau melei.

25. Dan djaka olo idjâ kahu-
ma hambalang, melawan sama arepe, huma tâ djaton tau melei.

26. Maka djaka satan melawan arepe, dan haklahi sama arepe, iâ djaton tau melei, baja kalepahe djari sampei.

27. Dialo idjâ biti tau tamâ human olo gaga, dan merampas milik ajue, djaka dia iâ memasing olo gaga tâ helo ; limba tâ iâ akan merampas ramon huinae.

28. Toto, jaku hamau dengan keton, karâ ampin dosa tau ianipun akan anak olo kalunen, mabin kea karâ augh papa, idjâ hapae menjapa Hatalla.

29. Tapi olo idjâ djari menjapa Rogh brasi, palus katatahi iâ djaton supa ampun, baja iâ akan indu bua hukum awang katatahi.

30. Krana äwen tâ djari hamau : Jâ ingumpang dewa papa.

V.—31. Maka indue tuntang paharie duma, dan amon iâ mendeng ruar, iâ menjoho olo mengahau iâ.

32. Maka olo arâ mondok meugaliling iâ. Koan olo denga : Itäm, indum tuntang paharim aton intu ruar, sambil menggau ikau.

33. Maka tomba iâ denga, koa : Æwe aton indungku atawa pahariungku ?

34. Maka iâ menampaja äwen idjâ denga, idjâ mondok hakaliling, dan hamau : Itâ, to indungku dan paharingku.

35. Krana olo idjâ menumon

kahendak Hatalla, iâ tâ aton paharingku idjâ hatuâ, dan paharingku idjâ bawi, dan indungku.

BAGI 4.

I. *Paribasa bara äpat ampin tana.* II. *Ri-ma paribasa tâ.* III. *Isut paribasa awang beken.* IV. *Jesus menjoho riwut dan riak mendjadi tadoh.*

I.—1. Maka tinei iâ menampara madjar olo hong saran danau ; dan paham arâ olo hapumpung denga, sampei iâ tamâ arut, dan mondok kalotâ hundjun danau ; maka olo arâ handiai aton hong petak, intu saran danau.

2. Maka iâ madjar arâ perkara intu olo tâ, hapan paribasa, dan iâ hamau denga, sangkom iâ madjar olo tâ :

3. Hining keton ! Itâ, olo penawur aton blua, hendak menawur bawake.

4. Maka djadi, kahum iâ menawur, belae lawo akan saran djalan, dan burong duma, belalu kuman tâ lepa.

5. Tapi belae aton lawo akan âka batu, djaton aton arâ petake ; djetâ belalu lembut, basa tâ djaton timben intu petak.

6. Tapi amon matanandau mendai, djetâ mehutup, dan basa tâ djaton bara uhat, maka djetâ palus keang.

7. Tinei belae aton lawo parak duhi ; maka duhi mendjadi hai sambil melambon tâ, dan djetâ djaton memuah.

8. Maka belae lawo akan petak awang bahalap ; djetâ haduring, mendjadi hai dan me-

muah, aton idjâ memuah lipet telo pulu, dan aton idjâ lipet djehawen pulu, dan aton idjâ lipet saratus.

9. Olo idjâ bara pinding akan mehining, kâlâ iâ mehining.

II.—10. Amon olo arâ tâ djari buli, maka olo idjâ denga tuntang âwen duâwalas tâ misek riman paribasa tâ intu iâ.

11. Koan iâ denga: Akan keton djari inenga, uka keton herati talo besilim karadjaan Hatalla, tapi akan âwen idjâ ruar talo handiai tâ insanau awi paribasa;

12. Uka iâ aton mata dan mitâ, dan djaton mengasene tâ, dau uka iâ aton pinding dan mehining, dan djaton herati tâ; belâ iâ akan hoba, dan karâ dosae iampun aka.

13. Dan iâ hamau dengan olo tâ: Aton keton djaton herati paribasa to? maka kilen keton karâ herati karâ paribasa awang beken?

14. Olo penawur aton iâ, idjâ meuawur augh.

15. Maka djetâ iâ, idjâ akan saran djalan: amon augh inawur, dan amon iâ mehining tâ, satan belalu duma, dan menduan augh, idjâ djari inawur huang atin olo tâ.

16. Kalotâ djetâ iâ, idjâ inawur akan aka batu: sana iâ mehining augh, iâ belalu menduan tâ tuntang kahanjake.

17. Tapi iâ djaton bara uhat huang arepe, baja iâ tâ pura hoba; limba tâ, sana kadjakâ atawa kasingen lembut tagal augh tâ, angat ateie belalu tantarang.

18. Maka djetâ iâ, idjâ inawur

parak duhi: iâ mehining augh tâ;

19. Tapi kagogop ateie tagal perkarau kaluneu to, dan tipun katatauc, tinei kipen menintu karâ talo beken tamâ ateie, melambon augh tâ, dan djetâ menjawang.

20. Maka djetâ iâ, idjâ inawur hong petak idjâ bahalap: idjâ mehining augh, sambil menu-mon tâ, dan iâ menuuah, aton idjâ lipet telo pulu, aton idjâ lipet djehawen pulu, aton idjâ lipet saratus.

III.—21. Dan iâ hamau denga: Pudji kea sumboh iuotong, uka tâ ina penda takar, atawa penda sasuroh? djaton uka tâ ina hundjun tantahac?

22. Krana djaton aton talo besahokan, baja djetâ akan ingarina; djaton kea aton talo patutup, idjâ dia karâ iuap.

23. Djaka olo bara pinding akan mehining, kâlâ iâ mehining.

24. Dan iâ hamau denga: Ingat keton talo keton mehining. Dengan takar, idjâ hanggap keton menakar, kari inakar akan keton; dan akan keton idjâ mehining karâ indahang labe.

25. Krana akan olo idjâ mina talo, karâ inenga hindei; dan idjâ djaton mina talo, maka idjâ aton intu iâ kea karâ induan bara iâ.

26. Maka koan iâ: Karadjaan Hatalla kaloto ampie, kilau amon olo menawur bawake akan tanae;

27. Dan iâ betiro dan misik, handau hamalem, maka bawak tâ haduring dan djala-djalan

pandjang, olo tâ kabuat djaton katawan kadjarian tinei.

28. Krana petak kabuat mem-palenbut buah, solake batange, limba tâ patinge, limba tä tikil buah idjâ intu patinge.

29. Maka amon buah djari masak, iâ palus mempait gentoh mawi tâ, basa waja getem djari sampei.

30. Maka koan iâ: Dengan en ita akan menanding karadjaan Hatalla? atawa hapan paribasa en ita akan menamunan tâ?

31. Djetâ kilau bawak sawi, idjâ, amon imbul hong petak, aton korik bara karâ ampin bawake, idjâ hundjun petak.

32. Tapi limba imbul djetâ lembut, dan mendjadi hai bara karâ ampin sajour, dan djetâ medah pandjang, sampei burong langit tau menjarangan intu kandjungâc.

33. Maka iâ menutor augh aka, hapan arâ paribasa awang kalotâ, tumon äwen tau mehinng tâ.

34. Maka salah bara paribasa iâ djaton hakotak denga; maka akan muride kabuat iâ menarang sekarâ augh tâ.

IV.—35. Maka andau tâ kea, amon talo sasanja, koan iâ dengan äwen: Has, ita akan dipa danau.

36. Maka äwen tâ melihi olo arâ dan menduan iâ, kilau iâ aton huang arut; maka isut arut awang beken tinei mempahaiak iâ.

37. Maka lawo pusok njawong awang paham, dan mendjaka riak menamá arut, sampei arut bilak kontep.

38. Maka iâ aton hila kamuri, dan iâ betiro hapan bantal. Maka olo mempisik iâ dan hamau denga: Guru! kilen ikau djaton paraba ikei nihau?

39. Maka limba iâ misik, iâempudji barat, dan hamau dengan danau: Suni, tadoh ikau! Maka barat melajan, palus mendjadi tadoh haliei.

40. Maka koan iâ dengan äwen tâ: Kilen keton kalotâ pikâ? Kilen keton tapas pertjaja?

41. Maka olo tâ paham mikâ, dan hakotak sama arepe: Maka äwe olo tâ, basa barat kea dan danau menumon augh?

BAGI 5.

1. *Jesus menganan dewa hong tanah Gadarâ. II. Iü mepakâlâ olo bawi idjâ tarohan daha. III. Iü membelom anak Jairus idjâ matei.*

I.—1. Maka iâ sampei akan dipa danau, akan tanahn olo Gadarâ.

2. Dan amon iâ djakat bara arut, palus aton hasampok deuga olo, idjâ ingumpang dewa papa, idjâ duma bara kubur.

3. Iâ tâ aton äka mclei hong kubur, dan dialo idjâ biti tau memasong iâ, hapan rantei mahin dia.

4. Krana kinjap iâ djari ima-song olo hapan tali hapan rantei, tapi iâ djari menggeto tali, dan rantei djari pingkar awie, dan dialo idjâ biti tau mempalinga iâ.

5. Maka magon hantâ, handau hamalem, iâ aton hundjun bukit dan intu kubur, haiak

mengkeriak dan memantu arepe hapan batu.

6. Maka amon iâ mitâ Jesus bara kedjau, iâ hadari menale, menjemba iâ,

7. Dan iâ mengkeriak, hapan hai aughe, koa: Narei gawingku dengam, Jesus, Anak pangkahai Hatalla? Aku paham blaku intu ikau, âla mengapâhâ aku.

8. Krana iâ djari hamau denga: O dewa papa, blua bara olo to.

9. Dan iâ misek iâ: Æwe aram? Maka koan iâ: Legion arangku, krana ikei aton arâ biti.

10. Dan dewa paham blaku intu iâ, belâ iâ maharak iâ bara tanah djetâ.

11. Maka aton hetâ intu bukit kawan bawoi arâ, idjâ murep.

12. Maka karâ dewa tâ blaku intu iâ, koa: Soho ikei menale bawoi, uka ikei mengumpang djetâ.

13. Maka Jesus belalu menjoho iâ; dan dewa papa tâ blua, mengumpang bawoi; maka kawan tâ sewu bara tiwing akan danau, (aton duâ kojan kongan karâe hirah,) dan matei buseng huang danau.

14. Maka olo, idjâ menjakatik bawoi tâ, hadari, mesanan talo tâ intu lewu dan intu tana. Maka olo blua, hendak menjengok talo awang djari menjadi.

15. Maka iâ duma sampei Jesus, dan mitâ olo idjâ ingumpang dewa aton mondok, hapan pakeian, dan kaharatie djari buli, iâ tâ olo, idjâ djari ingum-

pang legion tâ. Maka olo tâ mikâ.

16. Maka âwen idjâ djari omba mitâ, mesanan akan olo tâ talo, idjâ djari mendjadi dengan olo awang ingumpang dewa, tinei perkaran bawoi tâ.

17. Dan olo tâ blaku intu Jesus, uka iâ minda bara saran tanahn ajue.

18. Maka amon iâ tamâ arut, olo idjâ bihin ingumpang dewa blaku intu iâ, uka iâ tau omba denga.

19. Tapi Jesus djaton menjoho iâ, baja hamau denga: Lius, tale humam dan olo ajum, dan mesanan aka talo hai, idjâ iawi pangkahai Tuhan akam dan kilen iâ djari masi ikau.

20. Maka olo tâ hagoet dan menampara mesanan intu Dekapolis talo hai, idjâ iawi Jesus aka; dan olo handiai sangang.

II.—21. Maka amon Jesus djari dimpa haluli, hapan arut, paham arâ olo hapumpang denga, dan iâ aton dara danau.

22. Maka itâ, aton duma kapala sinagoge, idjâ biti, Jairus arae; dan amon iâ mitâ iâ, iâ mehingkep intu paie,

23. Sambil paham blaku intu iâ, koa: Anakku idjâ bawi hendak mehotos; jaku blaku intu ikau, tale, awi mendanan lengâm hundjuc, mangat iâ kâlâ, tumon tâ iâ karâ belom.

24. Maka Jesus omba denga; tinei paham arâ olo omba denga; olo tâ mehupi iâ.

25. Maka aton olo bawi, idjâ tarohan daha duâwalas njelo kati.

26. Iâ tâ djari menjarenan arâ kapâhâ awi arâ olo tabit, dan

karâ ramoe djari lepa nihau indu upahu tabit tä, dan talo handiai tä djaton beguna aka, baja iâ kapähâ haream tinei.

27. Maka amon iâ djari mehinig britan Jesus, iâ mehoroe olo arâ mahandar bara likute, dan menindjek palimping klambie.

28. Krana koan iâ : Djaka aku menindjek klambie bewe, karâ jaku kälä.

29. Maka palus tarohan dahac terei, dan iâ mengkemâ huang berenge, iâ djari kälä bara kapähâ tä.

30. Maka Jesus belalu mengkemâ huang arepe kwasa djari blua bara iâ, dan iâ mules intu bentok olo arâ, koa : Æwe djari menindjek klambingku ?

31. Maka koan murid ajue denga : Itâm, olo atâ menjekä ikau, kilen ikau hamau : Æwe djari n'enindjek aku ?

32. Tapi iâ bilik-bilingau, uka mita iâ, idjä djari mawi tä.

33. Maka olo bawi tä duma, haiak mikâ tuntang hagendjä, basa iâ katawan talo, idjä djari mendjadi denga, dan iâ mehinigkep intu baue, dan mesanan denga salepa tjerita tä toto-toto.

34. Maka koan iâ denga : O anakku, kapertjajam djari mawat ikau, lius dengan selamat, dan aton ikau kälä bara kapähäm.

III.—35. Sangkom iâ hakotak hindei, maka isut biti djipeu kapala sinagoge duma, koa : Anakm idjä bawi djari matei, narei ikau mempähäka Guru hindei ?

36. Maka Jesus belalu mehinig augh, idjä insanan äwen,

dan iâ hamau dengan kapala sinagoge : Æla mikâ, pertjaja bewe.

37. Dan iâ djaton menjoho olo omba denga, baja Petrus dan Jakobus, tinei Johannes, paharin Jakobus idjä kalambutan.

38. Dan iâ tamâ human kapala sinagoge, dau mitâ karidu, tinei olo idjä paham menatum tuntang melenta.

39. Maka haiak iâ tamâ, iâ hamau dengan olo tä : Narei keton meridu tuntang menatum ? Anak tä djaton djari matei, baja iâ betiro.

40. Maka olo menatawä iâ. Tapi iâ maharak olo tä handiai, dan iâ menduan bapan anak tä tuntang indue, tuntang olo idjä denga, dau iâ tamâ äka anak tä menter.

41. Dan iâ menjingkap lengän anak, dan hamau denga : Talita kumi !—djetä, injalinan : O anak bawi, aku hamau denga, misik !

42. Maka anak bawi tä belalu misik sambil menandjong, krana iâ aton duâwalas njelo umure. Maka olo tä sangang sabanen ampie.

43. Maka iâ paham memetä olo tä, äla olo beken akan katawan talo tä, dan iâ menjoho olo pakanan anak tä.

BAGI 6.

I. Jesus tnawa olo hong Nasaret. II. Jesus menjoho muride hagoet, mesanan augh Hatalla. III. Johannes pampandoi impatei Herodes. IV. Jesus pakanan limü kajan olo, hapan limü kabuwak tepong. V. Iâ menandjong huntjun danau. VI. Arâ olo haban impakälä awie.

I.—1. Maka iâ hagoet bara hetä, dan iâ duma akan puna

tanahn ajue, maka murid ajue ompat denga.

2. Dan amon djari andau sabbat, iä menampara madjar olo huang sinagoge. Maka arä olo idjä mehining adjare, mendjadi djungun awi tä, koa : Bara kwe talo kalotä aton intu iä ? dan narei kapintare tä, idjä djari inenga aka ? dan narei talo kwasa kalotä, idjä indjadian awi lengän ajue ?

3. Djaton iä tä aton tukang kaju, anak Maria ? paharin Jakobus, dan Joses, dan Judas, dan Simon ? dan karä paharie awang bawi, djaton iä magon aton heto hindjä ikei ? Maka atein äwen tä angkat tantarang tagal iä.

4. Maka koan Jesus denga : Nabi djaton pudji betawa, baja intu puna tanahn ajue, dan intu karä kolae, dan intu olo kabalin ajue.

5. Maka iä djaton tau mawi hetä talo kwasa en-en, baja hundjun isut biti olo haban iä mina lengäe, sambil mempakälä iä.

6. Maka iä hengan basa olo tä kalotä bakulas pertjaja, dan iä menasaran karä lewu hetä, sambil madjar.

II.—7. Maka iä mengahau äwen duäwalas tä, dan menjoho iä hagoet menduä menduä, dan iä menenga aka kwasa mawi dewa awang papa.

8. Dan iä memetä äwen tä, älä iä minbit talo akan djalan, baja soka bewe ; älä buta, älä talo kinan, älä kea rear huang babate ;

9. Baja uka iä hapan sarumpa, tapi älä hapan duä klambi.

10. Dan iä hamau denga : Huma idjä djari inamä keton, hetä meleï, sampei keton minda bara lewu tä.

11. Maka djaka olo djaton maku menduan keton, dan djaton maku mehining augh keton, hagoet bara hetä, birik petak idjä leket intu tatap pain keton, akan indu torose melawan olo tä. Toto, koangku dengan keton, kadjarian Sodom dan Gomorra karä mehian intu andau hukum bara kadjarian lewu djetä.

12. Maka äwen tä hagoet, sambil mesanan, uka olo akan hoba.

13. Dan iä menganan arä dewa, tinci iä mohos arä olo haban hapan undus, sambil mempakälä iä.

III.—14. Maka radja Herodes mehining talo tä, (krana arae djari bescwut,) dan iä hamau : Johannes pampandoi djari misik bara olo matei, maka tagal tä karä kwasa tä aton huang iä.

15. Koan olo beken : Iä aton Elias. Maka olo beken tinci hamau : Iä aton nabi, atawa kilau idjä biti karä nabi kea.

16. Tapi amon Herodes mehining augh tä, koan iä : Iä aton Johannes, idjä djari inetek ujate iawiku ; iä tä djari misik bara olo matei.

17. Krana Herodes djari menjoho olo menawan Johanues, dan djari memasong iä, sambil menutup iä huang sipir, tagal Herodias, sawan Pilippus, paharie idjä kalambutan, basa Herodes djari mesawä olo bawi tä.

18. Krana koan Johannes dengan Herodes : Djaton patut ikau mesawä sawan paharim.

19. Maka Herodias mengalut, hendak mempatei iâ, tapi iâ djaton tau.

20. Krana Herodes mikâ Johannes, basa iâ katawan, iâ tâ aton olo tetek dan brasi, dan iâ mahaga iâ ; tinei iâ mehining iâ, sambil menumon arâ augh se-wute, dan iâ radjin mehining iâ.

21. Tapi amon aton andau idjâ bua, amon Herodes, andau indue djari manak iâ, mawi penginean akan karâ tuan dan akan karâ mantir, tinei akan olo awang hai intu Galilea :

22. Tâ anak Herodias idjâ bawi tamâ hetâ, bebigal, dan iâ ingilak Herodes dan ingilak olo idjâ omba kuman. Maka koan radja dengan anak bawi : Laku intu aku bararangei talo kahendakm, aku hendak menenga tâ akam.

23. Dan iâ mendjandji denga tuntang sapa : Narei-narei kea ikau blaku intu aku, jaku hendak menenga tâ akam, sampei sabagi karadjaangku.

24. Tapi anak tâ blua dan hamau dengan indue : Narei aku akan blaku ? Maka koan iâ tâ : Takolok Johannes pampandoi.

25. Maka iâ palus tamâ, menggulong arepe, menale radja, sambil blaku intu iâ, koa : Aku nahuang ikau menenga akangku palus to kea takolok Johannes pampandoi hundjun pinggan lomba.

26. Maka radja paham kapâhâ atei ; tapi sabab karâ sapae, dan sabab olo idjâ omba kuman, iâ djaton maku anak bawi tâ blaku haiang.

27. Dan radja belalu menjoho

mandur gantongan, dan memetâ iâ menduan takoloke.

28. Maka iâ tâ hagoet, mene-tek ujate huang sipir, dan iâ mimbit takoloke hundjun pinggan lomba, dan menenga tâ akan indue.

29. Maka amon murid Johannes mehining tâ, iâ duma, menduan bukange, dan mingkes tâ huang kubur.

IV.—30. Maka karâ rasul tâ haluli tinei akan Jesus, dan menjerita aka talo handiai, talo iâ djari mawi, dan talo iâ djari madjar olo.

31. Maka koan iâ denga : Tale kaleka benjem, keton kabuat bewe, dan melajan isut. Krana aton arâ olo idjâ tesek buli, sampei djaton aton hila iâ tau kuman.

32. Maka iâ hagoet harut akan kaleka benjem, iâ kabuat bewe.

33. Tapi amon olo arâ mitâ iâ harikas, dan arâ biti kasene iâ : maka bara karâ lewu olo hadari, hapumpang hetâ, dan olo tâ sampei hetâ helo bara iâ ; dan olo tâ menango iâ.

34. Maka amon Jesus blua, iâ mitâ kutoh olo, maka angate paham masi olo tâ, basa iâ tâ aton kilau tebiri, idjâ djaton bara sakatike ; dan iâ menampara madjar olo tâ arâ perkara.

35. Maka amon andau bilak lepa, murid ajue menggapi iâ, koa : Kaleka to aton benjem, dan andau djari liwa.

36. Lapâs olo tâ, uka iâ menale lewu dan äka pakan idjâ hakaliling, dan memili talo kinnan aka ; krana iâ djaton mina talo hapan pakanan arepe.

37. Tapi tomba Jesus dan ha-

mau denga : Awi keton menenga talo kinan aka. Maka koan âwen tâ denga : Aton ikau menjoho ikei hagoet memili tepong barang duâ ratus dinar, hapan pakanan olo tâ ?

38. Maka koan iâ denga : Pirâ kabawak tepong aton intu keton ? lius, awi mariksa tâ. Maka limba âwen djari mariksa tâ, koan iâ : Limâ kabawak, tinei duâ kongan lauk.

39. Maka iâ memetâ âwen, uka iâ menjoho olo handiai mondok hatoko-tokong, aka oru behidjau.

40. Maka olo mondok hapulau, aton saratus, aton limâ pulu.

41. Maka iâ menduan limâ kabawak tepong dan duâ kongan lauk tâ, dan iâ menanggera akan langit, memberkat tâ ; dan iâ mendarei tepong tâ, sambil menenga tâ akan murid ajue, nakara iâ menenga tâ akan olo tâ, tinei lauk tâ iâ membagi akan olo handiai tâ.

42. Maka olo handiai kuman, dan mendjadi beso.

43. Dan iâ menempunan kiwake idjâ tisa, duâwalas lontong kontep ; tinei tisan lauk.

44. Maka karâ olo, idjâ djari kuman tepong tâ, aton limâ kohan biti olo hatuâ.

45. Maka palus Jesus hadjadjuan murid ajue tamâ arut, dan harikas helo bara iâ akan dipa, akan Betsaida, sangkom iâ akan melapas olo arâ.

46. Maka limba iâ djari melapas olo tâ, iâ mendai bukit, blaku doa hetâ.

V.—47. Dan amon talo djari

kaput, arut tâ aton intu bentok danau, dan tonggal iâ aton hong petak.

48. Dan iâ mitâ, âwen tâ paham kapahâ bedajong awi menusong riwut. Maka tokep tampalawâ Jesus menanggo iâ, menandjong hundiun danau, ampie kilau hendak mahalau âwen tâ.

49. Maka amon âwen tâ mitâ iâ menandjong hundjun danau, iâ menaha, djetâ aton kambâ, dan âwen tâ paham mengkeriak.

50. Krana âwen tâ handiai mitâ iâ, dan iâ tangkedjet. Maka iâ belalu hakotak dengan âwen tâ, dan hamau denga : Sana-sanang atein keton, jaku aton to, âla mikâ.

51. Dan iâ djakat arut âwen tâ, palus riwut melajan. Maka âwen tâ paham djungun angkat ateie, sambil sangang.

52. Krana iâ hindei djari mendjadi pintar awi tepong tâ ; krana ateie aton batekang.

VI.—53. Maka limba iâ djari dimpa, iâ sampei tanah Gene-saret, dan hetâ iâ tuli.

54. Maka amon iâ djakat bara arut, olo hetâ belalu kasene iâ,

55. Dan olo tâ mengumbang salepa tanah awang hakaliling ; maka olo handiai menduan karâ olo haban, mâton iâ tuntang sasurehe akan kaleka iâ mehining Jesus aton.

56. Maka magon, amon iâ tamâ aka pakan, atawa kota, atawa lewu, olo mingkes olo haban tâ hundjun djalan lomba, dan blaku intu iâ, uka olo tâ tau menindjek palimping klambie bewe ; maka pirâ-pirâ idjâ menindjek iâ, mendjadi kalâ kea.

BAGI 7.

I. *Jesus mumpudji hadat olo.* II. *Olo bawi Kanani.* III. *Olo idjil badengen tuntang bisu.*

I.—1. Maka olo parisi dan isut biti olo tamat surat, idjä djari duma bara Jerasalem, hapumpung denga.

2. Dan amon olo tä mitä, isut biti murid ajue kuman tepong hapan lengä awang pali, adohe, awang djaton djari ienjau, maka iä mumpudji äwen tä.

3. (Krana olo parisi tuntang olo Jehudi samandiai djaton maku kuman, djaka dia helo kinjap iä djari menjau lengäe, hapan hadat olo bakas ;

4. Dan amon iä buli akan huma, iä djaton maku kuman, djaka dia mandoi helo ; tinei arä hadat awang beken iä djari menanggung, hendak manggau tä, andi-andi : menjau sangkir, dan kusong, dan apar, dan sasuroh.)

5. Limba tä olo parisi dan olo tamat surat misek iä : Buhen murid ajum djaton mahaga hadat olo bakas, baja iä kuman, hapan lengä awang pali ?

6. Tapi tomba iä dan hamau denga : Bua Jesaia djari menudjum mawí keton, o olo haliau, huang augh surat idjä kaloto : “ Hamputan olo to menara aku hapan totoke, tapi ateie aton kedjau bara aku.

7. “ Tapi haiang bewe iä mahorumat aku, basa iä madjar talo adjare, idjä aton prentahn olo bewe.”

8. Krana keton menganan prentahn Hatalla, dan mimbiug hadat olo, andi-andi : keton

menjau kusong, dan sangkir ; dan arä hadat kalotä awang beken keton menumon.

9. Maka koan iä dengan olo tä : Keton toto djari menganan prentahn Hatalla, nakara keton mahaga hadat keton.

10. Krana koan Moses : “ Horumat bapam tuntang indum ;” tinei : “ Idjä memapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatei.”

11. Tapi koan keton : Budjur gawin olo tä, idjä hamau dengan bapae atawa dengan indue : Aton korban, (rima : djeto akan indu parapahe,) idjä tau hapangkumendohop ikau :—

12. Dan keton mengahana iä menenga talo akan bapae tuutang indue.

13. Dan kaloto keton mempalemo augh Hatalla awi hadat keton, awang djari impendeng keton ; maka arä talo kalotä keton mahaga.

14. Maka iä membawa olo arä handiai, sambil hamau denga : Hining keton handiai, dan herati aughku bua-bua.

15. Dialo talo idjä, awang aton intu ruar olo, tau memali iä, amon tamä akan huange, tapi talo idjä blua bara iä, djetä aton talo idjä memali olon.

16. Djaka olo aton bara pinding indu mehining, bua iä mehining !

17. Maka amon iä melihi olo arä, dan tamä huma, murid ajue misek riman paribasa tä intu iä.

18. Koan iä denga : Kilen, keton kea aton kalotä humong ? Djaton keton herati, karä talo awang ruar, amon tamä olo, djaton tau memali iä ?

19. Krana djetâ djaton tamâ atei, baja knai, belalu djetâ inganan hong djamban.

20. Maka koan iâ: Talo idjä blua bara olo, djetâ memali olo.

21. Krana bara huange, bara atein olo blua karâ pikir awang papa, kabandong, ahah kandji, ahah mempatei olon;

22. Ahah menakau, kisite, kadhahaka, tipu, pikir halikâ, kahirie, augh sapa, kadjoho, kahumonge.

23. Karâ talo papa to blua bara huange, maka talo to memali olo.

II.—24. Maka iâ harikas bara hetâ, sambil hagoet menale sarau Tirus dan Sidon, dan iâ tamâ huma, djaton iâ maku olo katawan iâ atou hetâ; tapi djaton tau iâ melel besilim.

25. Krana olo bawi djari mehining britan ajue; maka intu iâ aton anak bawi, idjä ingumpang dewa papa; iâ tâ menale, sambil mehingkep intu paie,

26. (Maka olo bawi tâ aton olo kapor, utus tanah Sirapoinike,) dan iâ blaku intu iâ, uka iâ menganan dewa tâ bara anake idjä bawi.

27. Tapi koan Jesus denga: Soho anak olo mendjadi beso helo; krana djaton patut menduan tepong anak olo, dan mendjaka tâ akan anak aso.

28. Tapi tomba iâ dan hamau denga: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso penda medja kuman papate, tisan anak olo.

29. Tâ koan Jesus denga: Tagal augh to, lius ikau, dewa djari blua bara anakm.

30. Dan amon olo bawi sampei humae, maka dewa djari

blua, dan anake idjä bawi aton menter huang sasurohc.

III.—31. Maka Jesus minda tinci bara saran Tirus dan Sidon, dan duma akan danau Galilea, mehoroe tanah Dekapolis.

32. Dan olo maga aka olo badengen, idjä biti, idjä behali hakotak; dan olo blaku intu iâ, mangat iâ mina lengäe hundjun olo tâ.

33. Maka iâ menduan olo tâ bara olo arâ kabuate, dan iâ madjok tundjuke huang pinding olo tâ, dan iâ meludja, mendjek djelae hanggap tâ.

34. Dan iâ menanggera akan langit, sambil mungu, dan hamau denga: Eppata! rima: bangam!

35. Maka pindinge belalu habanga, dan peteng djelae bengkak, dan iâ hakotak budjur.

36. Maka iâ memetâ olo tâ, âla iâ mesanan talo tâ akan olo; tapi alo kilen kea iâ memetâ olo tâ, paham haream olo mesuman tâ.

37. Maka karâ olo tâ paham terâwen angate, sambil hamau: Iâ djari mawi talo handiai bahalap; olo badengen iâ menjoho mehining; olo idjä djaton tau hakotak iâ menjoho hakotak.

BAGI 8.

- I. Jesus pakanan upat kojan olo hapan udju kabawak tepong. II. Iâ mengotak olo parisi, idjä blaku kata heiran bara langit. III. Iâ mepakâlâ olo bebüt. IV. Petrus mengaku, Jesus aton Kristus. V. Jesus mesuman kapâhün olo, idjä menempo iü.*
-

I.—1. Katika tâ kea, amon paham arâ olo aton hapumpung,

dan talo indu kinac djaton aton, maka Jesus mengabau murid ajue, dan hamau denga :

2. Paham angkat asingku deng-an olo arâ tâ; krana djari telo andau to iâ mclei denganku, dan iâ djaton mina talo kinan.

3. Amon aku menjoho iâ buli huma tuntaug blau knaie, karâ iâ tengengei hong djalan; krana belahé olo tâ djari duma bara kedjau.

4. Maka murid ajue tomba denga: Kilen olo tau membeso karâ olo tâ hapan tepong huang kaleka benjem to?

5. Maka iâ misek âwen: Pirâ kabawak tepong keton mina? Koan âwen: Udju kabawak.

6. Maka iâ menjoho olo arâ mondok hundjun petak. Dan iâ menduan udju kabawak tepong, memberkat dan mendarei tâ, dan menenga tâ akan murid ajue, uka iâ menjaragh tâ; maka âwen menjaragh tâ akan olo arâ.

7. Tinci aton isut kongan lauk korik; maka iâ memberkat tâ, dan menjoho âwen menjaragh tâ kea.

8. Maka olo kuman dan mendjadi beso; maka iâ menempunan karâ kiwak awang betisa, udju lontong kontep.

9. Maka karâ olo idjâ djari kuman, aton sampei âpat kojan biti hirah. Maka Jesus melapas olo tâ.

II.—10. Maka iâ, tuntang muride, palus tamâ arut, dan iâ sampei tanah Dalmanuta.

11. Maka olo parisi blua, dan menampara hasuat denga, sambil menjoho iâ memprahan aka kata heiran bara langit, hapan meningkes iâ.

12. Maka iâ mungu huang ateie, sambil hamau: Narei hamputau olo to blaku kata? Toto, aku hamau dengan keton, kata dia akan inenga akan hamputan olo to.

13. Dan iâ melihi olo tâ, djakat arut tinci, palus hanimpa.

14. Maka âwen tâ djari kalapean mimbit tepong, baja idjâ kabawak tepong bewe aton huang arut.

15. Maka iâ memetâ âwen, koa: Itâ keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi dan bara ragin Herodes.

16. Maka âwen tâ hatirok sama arepe, koa: Tâ, basa ikei djari kalapean mimbit tepong.

17. Maka Jesus katawan tâ dan hamau denga: Narei keton hatirok, basa keton djaton mina tepong? Hindei keton mingat, hindei keton herati? Magon keton mina atei idjâ kilau belulang?

18. Alo matan keton merenang, djaton kea keton mitâ? alo keton bara pinding, djaton kea keton mehining, djaton mingat?

19. Amon aku djari membagi limâ kabawak tepong akau limâ kojan biti, pirâ lontong kontep keton menjuang dengan kiwak awang betisa? Koan âwen: Du-âwalas.

20. Maka amon aku djari membagi udju kabawak tepong akan âpat kojan biti, pirâ lontong kontep keton menjuang dengan kiwak awang betisa? Koan âwen: Udju.

21. Maka koan iâ denga: Kilen keton djaton herati?

III.—22. Maka iâ sampei

Betsaida. Tâ olo maga aka olo bebutâ, idjâ biti, sambil blaku intu iâ, uka iâ mengerimas iâ tâ.

23. Maka iâ menjingkap lengân olo idjâ bebutâ, sambil maga iâ akan ruar lewu. Dan iâ meludja matae, tinei iâ mingkes lengâe hundjun olo tâ, sambil misek iâ, djaka iâ mitâ talo.

24. Maka olo tâ menanggera, koa: Jaku mitâ olo idjâ menandjong, ampic sarowa upon kaju.

25. Limba tâ sindâ tinei iâ mingkes leugâe hundjun matan olo tâ, dan menjoho iâ menanggera; maka iâ ingabua tinei, dan tau betantu mitâ talo handiai.

26. Dan Jesus menjoho olo tâ buli humac, koa: Æla tamâ lewu, âla kea mesanau talo to akan idjâ biti olo lewu tâ.

IV.—27. Maka Jesus tuntang muride hagoet, menale lewu Kaisarca Pilippus. Maka hong djalan iâ misek muride, dan hamau denga: Narei koan olo, aku, Anak-olon, aton?

28. Tomba âwen: Johannes pampandoi; maka koan olo beken, ikau aton Elias; tinei olo beken hamau, ikau aton idjâ biti bara karâ nabi idjâ horan.

29. Maka koan iâ dengan âwen: Tapi narei koan keton, âwe aku? Maka tomba Petrus dan hamau denga: Ikau aton Kristus.

30. Maka iâ paham mengahana âwen tâ, âla âwen tâ mesanan iâ kalotâ intu olo.

V.—31. Maka iâ menampara madjar âwen tâ, djaton tau dia Anak-olon mengkemâ arâ kapahâ, dan iâ karâ inganan olo

bakas, kapala imam tuntang olo tamat surat, tinei iâ akan impatei; maka limba telo andau iâ akan misik haluli.

32. Maka augh tâ iâ mesanau bakarina. Tâ Petrus menggapi iâ, sambil mempudji iâ.

33. Maka iâ mules arepe, menampaja murid ajue, dan iâ mempudji Petrus, koa: Inda, menalikut aku, satan! krana ikau djaton menchiu talo Hatala, baja talo olon.

34. Dan iâ mengahau olo arâ hapumpong, haiak dengan muride, sambil hamau denga: Olo idjâ hendak menuntut aku, iâ akan indu kalapean arepe, dan akan menggang sampalakie, dan akan menuntut aku.

35. Krana olo idjâ hendak mahaga pabelom ajue, iâ karâ nihau tâ; tapi olo idjâ nihau pabelom ajue tagal aku dan tagal Ewangelion, iâ karâ soudau tâ.

36. Krana narei olo bontong, amon iâ supa salepa kaluncu, tapi merugi hambaruac?

37. Atawa narei olo tau menenga hapau menewus hambaruac?

38. Krana olo idjâ mahamen aku dan mahamen karâ aughku intu hamputan olo to, idjâ habandong dan bedosa, maka Anak-olon kea karâ mahamen iâ, amon iâ duma huang kahain Bapae, impahaiak melaikat idjâ brasi.

39. Maka koan iâ denga: Toto, jaku hamau dengan keton, isut biti olo, idjâ mendeng heto, djaton akan mengkemâ pampatei, sampei iâ mitâ karadjaan Hatalla duma tuntang kwasa.

BAGI 9.

I. *Ampin Jesus impahalap.* II. *Iâ mampakûta anak hatuâ idjâ gila.* III. *Olo randa atei karâ hai huang sorga.* IV. *Æla mepalajang olo.*

I.—1. Maka djehawen andau rehian Jesus menduan Petrus, Jakobus dan Johannes, dan maga âwen tâ kabuat mendai bukit awang gantong. Maka ampie hoba intu baun âwen ;

2. Pakeiae lenta ampie, mendjadi beputi seliei kilau udjan habungkus, tukang sapu hong petak to djaton tau memuti talo kalotâ.

3. Maka Elias tuntang Moses gitan âwen, dan iâ tâ aton hakotak dengan Jesus.

4. Maka tomba Petrus sambil hamau dengan Jesus : Guru, heto ita aton mangat, dan ita hendak memangun heto pasa, telo kabawak, akam Idjâ, dan akan Moses Idjâ, dan akan Elias Idjâ.

5. Krana iâ djaton katawan talo iâ menjewut ; krana âwen tâ paham mikâ.

6. Maka baun-andau mengandjungen iâ, dan aton augh bara baun-andau : “ Iâ to Anakku, idjâ âka huangku ; hining iâ.”

7. Maka palus âwen tâ bilik-bilingau, dan iâ djaton mitâ idjâ biti hindei, baja Jesus bewe aton denga.

8. Maka amon iâ mohon bara bukit, Jesus memetâ âwen tâ, âla akan idjâ biti iâ akan mesanan talo itâe, sampei Anak-olon djari misik bara olo matei.

9. Maka murid menjingkap

augh tâ, dan misek sama arepe, narei rima augh tâ : “ misik bara olo matei.”

10. Maka âwen tâ misek iâ, koa : Kilen koan olo tamat surat, Elias akan indu duma helo ?

11. Maka tomba iâ dan hamau denga : Elias toto akau duma helo, dan mengabua talo handiai ; kalotâ kea augh akan mendjadi tulus, idjâ tersurat menehiu Anak-olon, iâ akan mengkemâ arâ kapâhâ, dan akan ingunan.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari duma, dan olo djari mawi denga talo kahendake, kilau djari tersurat menintu iâ.

II.—13. Maka amon iâ sampei murid, iâ mitâ arâ olo atou denga, tinei olo tamat surat aton habantah denga.

14. Maka olo arâ handiai mitâ iâ, belalu olo tâ djungun, dan iâ hadari, menggapi iâ, sambil menabe iâ.

15. Maka iâ misek olo tâ : Narei augh idjâ hatakian keton denga olo to ?

16. Maka tomba idjâ biti bara olo arâ tâ, koa : Guru, jaku djari maga anakku akam, iâ ingumpang dewa awang bisu.

17. Dan intu karâ kaleka dewa mentakan iâ, belalu menunda iâ, sampei iâ haburâ njamae, dan kasingae hakeret, dan isi memisit. Maka aku djari menjoho muridm menganan iâ, tapi iâ djaton kabawa.

18. Tomba iâ denga, koa : O hamputan olo, idjâ bantus pertjaja ! Kilen katahi aku akan hindjâ dengan keton ? Kilen katahi aku akan menjereuan

arepku dengan keton ? Aga iä akangku.

19. Maka olo maga iä aka. Dan amon iä mitâ iä, dewa tâ belalu menunda iä, sampei iä lawo akan petak gulaug-galing, haiak haburâ njamae.

20. Maka iä misek bapae : Kilen katahi iä djari kaloto ? Koan iä tâ : Bara pesan iä tabela.

21. Maka tipus iä djari menganan iä akan apui dan akan danum kea, hendak merusak iä ; tapi djaka ikau tau, pasi ikei, dohop ikei.

22. Tapi koan Jesus denga : Toto, djaka ikau tau pertjaja ; talo handiai ole djadi intu iä, idjä pertjaja.

23. Maka bapa anak tâ belalu mengkeriak tuntang menangis, koa : Aku pertjaja, o Tuhan, awat ateiku, idjä behali pertjaja !

24. Maka amon Jesus mitâ, olo arâ hadari hapumpang hetâ, iä mempudji dewa papa tâ, dan hamau denga : O dewa idjä bisu dan badengen, aku memetâ ikau, blua bara iä, dan âla mengumpang iä hindei.

25. Maka iä paham mengkeriak, sambil menunda anak tâ, palus blua. Maka ampin anak tâ kilau matei, sampei koan arâ olo, iä djari mehotos.

26. Maka Jesus menjingkap lengâe, sambil mependeng iä, tâ iä mendeng.

27. Maka limba iä tamâ huma, murid ajue misek iä kabuate : Buhen ikei djaton tau menganan iä ?

28. Koan iä dengan âwen tâ : Ampu to djaton maku blua awi

talo en-en, baja awi blaku doa dan awi puasa.

III.—29. Maka iä minda bara hetâ, dan hagœt mehoroë Galilea ; maka iä djaton maku, olo katawan tâ.

30. Krana iä madjar muride, dan hamau denga : Anak-olou karâ injaragh akan lengân olo kalunen, dan olo tâ karâ mem-patei iä ; maka limba iä impatci olo, iä karâ misik haluli andau telo.

31. Maka âwen tâ djaton herati augh tâ, dan iä mikâ misek rima intu iä.

32. Maka iä sampei Kaper-naum, dan amon iä djari tamâ huma, iä misek âwen tâ : Narei buku, keton habantah sama arep keton hong djalan ?

33. Maka âwen tâ gagom ; krana iä djari habantah hong djalan hatakian kahaic.

34. Maka iä mondok, mengahau âwen duâwalas tâ, dan hamau denga : Amon olo hendak mendjadi membatang, kâlâ iä mendjadi rehian haliei, dan mendjadi akan indu djipen olo handiai.

35. Dan iä menduan anak olo tabela, mingkes tâ intu bentok âwen, dan iä memangkut anak tâ, sambil hamau dengan âwen :

36. Olo idjä menduan anak olo idjä kaloto, huang arangku, iä menduan aku ; dan olo idjä menduan aku, iä djaton menduan aku, baja Iâ, idjä djari menjoho aku.

37. Maka tomba Johannes denga, koa : Guru, ikei djari mitâ olo, idjä biti, iä tâ meuganan dewa, hapan aram, tapi iä djaton omba ikei ; dan ikei djari

19. Maka Herodias mengalut, hendak mempatei iâ, tapi iâ djaton tau.

20. Krana Herodes mikâ Johannes, basa iâ katawan, iâ tâ aton olo tetek dan brasi, dan iâ mahaga iâ ; tinei iâ mehining iâ, sambil menumon arâ augh sewute, dan iâ radjin menining iâ.

21. Tapi amon aton andau idjâ bua, amon Herodes, andau indue djari manak iâ, mawi penginean akan karâ tuan dan akau karâ mantir, tinei akan olo awang hai intu Galilea :

22. Tâ anak Herodias idjâ bawi tamâ hetâ, bebigal, dan iâ ingilak Herodes dan ingilak olo idjâ omba kuman. Maka koan radja dengan anak bawi : Laku intu aku bararangei talo kahendakm, aku hendak menenga tâ akam.

23. Dan iâ mendjandji denga tuntang sapa : Narei-narei kea ikau blaku intu aku, jaku hendak menenga tâ akam, sampei sabagi karadjaangku.

24. Tapi anak tâ blua dan hamau dengan indue : Narei aku akan blaku ? Maka koan iâ tâ : Takolok Johannes pampandoi.

25. Maka iâ palus tamâ, menggulong arepe, menale radja, sambil blaku intu iâ, koa : Aku nahuang ikau menenga akangku palus to kea takolok Johanues pampandoi hujdjun pinggan lomba.

26. Maka radja paham kapâhâ atei ; tapi sabab karâ sapae, dan sabab olo idjâ omba kuman, iâ djaton maku anak bawi tâ blaku haijan.

27. Dan radja belalu menjoho

mandur gantongan, dan memetâ iâ menduan takoloke.

28. Maka iâ tâ hagoet, mene-tek ujate huang sipir, dan iâ mimbit takoloke hujdjun pinggan lomba, dan menenga tâ akan indue.

29. Maka amon murid Johannes mehining tâ, iâ duma, menduan bukange, dan mingkes tâ huang kubur.

IV.—30. Maka karâ rasul tâ haluli tinei akan Jesus, dan menjerita aka talo handiai, talo iâ djari mawi, dan talo iâ djari madjar olo.

31. Maka koan iâ denga : Tale kaleka benjem, keton kabuat bewe, dan melajan isut. Krana aton arâ olo idjâ tesek buli, sampei djaton aton hila iâ tau kuman.

32. Maka iâ hagoet harut akan kaleka benjem, iâ kabuat bewe.

33. Tapi amon olo arâ mitâ iâ harikas, dan arâ biti kasene iâ : maka bara karâ lewu olo hadari, hapumpong hetâ, dan olo tâ sampei hetâ helo bara iâ ; dan olo tâ menanggo iâ.

34. Maka amon Jesus blua, iâ mitâ kutoh olo, maka angate paham masi olo tâ, basa iâ tâ aton kilau tebiri, idjâ djaton bara sakatike ; dan iâ menampara madjar olo tâ arâ perkara.

35. Maka amon andau bilak lepa, murid ajue menggapi iâ, koa : Kaleka to aton benjem, dan andau djari liwa.

36. Lapâs olo tâ, uka iâ menale lewu dan äka pakan idjâ hakaliling, dan memili talo kinnan aka ; krana iâ djaton mina talo lapan pakan arepe.

37. Tapi tomba Jesus dan ha-

mau denga : Awi keton menenga talo kinan aka. Maka koan äwen tâ denga : Aton ikau menjoho ikei hagoet memili tepong barang duâ ratus dinar, hapan pakanan olo tâ ?

38. Maka koan iä denga : Pirâ kabawak tepong aton intu keton ? lius, awi mariksa tâ. Maka limba äwen djari mariksa tâ, koan iä : Limâ kabawak, tinei duâ kongan lauk.

39. Maka iä memetä äwen, uka iä menjoho olo handiai mondok hatoko-tokong, äka oru behidjau.

40. Maka olo mondok hapulau, aton saratus, aton limâ pulu.

41. Maka iä menduan limâ kabawak tepong dan duâ kongan lauk tâ, dan iä menanggera akan langit, memberkat tâ ; dan iä mendarei tepong tâ, sambil menenga tâ akan murid ajue, nakara iä menenga tâ akan olo tâ, tinei lauk tâ iä membagi akan olo handiai tâ.

42. Maka olo handiai kuman, dan mendjadi beso.

43. Dan iä menempunan kiwake idjä tisa, duâwalas lontong kontep ; tinei tisan lauk.

44. Maka karâ olo, idjä djari kuman tepong tâ, aton limâ kobjan biti olo hatuâ.

45. Maka palus Jesus hadjadian murid ajue tamä arut, dan harikas helo bara iä akan dipa, akan Betsaida, sangkom iä akan melapas olo arä.

46. Maka limba iä djari melapas olo tâ, iä mendai bukit, blaku doa hetä.

V.—47. Dan amon talo djari

kaput, arut tâ aton intu bentok danau, dan tonggal iä aton hong petak.

48. Dan iä mitä, äwen tä paham kapähä bedajong awi menusong riwut. Maka tokep tam-palawä Jesus menanggo iä, menandjong hundiun danau, ampie kilau hendak mahalau äwen tâ.

49. Maka amon äwen tä mitä iä menandjong hundjun danau, iä menaha, djetä aton kambä, dan äwen tä paham mengkeriak.

50. Krana äwen tä handiai mitä iä, dan iä tangkedjet. Maka iä belalu hakotak dengan äwen tä, dan hamau denga : Sana-sanang atein keton, jaku aton to, äla mikä.

51. Dan iä djakat arut äwen tä, palus riwut melajan. Maka äwen tä paham djungun angkat ateie, sambil sangang.

52. Krana iä hindei djari mendjadi pintar awi tepong tâ ; krana ateie aton batekang.

VI.—53. Maka limba iä djari dimpa, iä sampei tanah Gene-saret, dan hetä iä tuli.

54. Maka amon iä djakat bara arut, olo hetä belalu kasene iä,

55. Dan olo tä mengumbang salepa tanah awang hakaliling ; maka olo handiai menduan karâ olo haban, mäton iä tuntang sasu-rohe akan kaleka iä mehining Jesus aton.

56. Maka magon, amon iä tamä äka pakan, atawa kota, atawa lewu, olo mingkes olo haban tä hundjun djalan lomba, dan blaku intu iä, uka olo tä tau menindjek palimping klambie bewe ; maka pirâ-pirâ idjä menindjek iä, mendjadi kälä kea.

BAGI 7.

I *Jesus mumpudji hadat olo.* II. *Olo bawi Kanani.* III. *Olo idjü badengen tuntang bisu.*

I.—1. Maka olo parisi dan isut biti olo tamat surat, idjä djari duma bara Jerasalem, hapumpong denga.

2. Dau amon olo tä mitâ, isut biti murid ajue kuman tepong hapan lengâ awang pali, adohe, awang djaton djari ienjau, maka iâ mumpudji äwen tä.

3. (Krana olo parisi tuntang olo Jehudi samandiai djaton maku kuman, djaka dia helo kinjap iâ djari menjau lengäe, hapan hadat olo bakas ;

4. Dan amon iâ buli akan huma, iâ djaton maku kuman, djaka dia maudoï helo ; tinei arâ hadat awang beken iâ djari menanggong, hendak manggau tâ, andi-andi : menjau sangkir, dan kusong, dan apar, dan sasuroh.)

5. Limba tä olo parisi dan olo tamat surat misek iâ : Buhen murid ajum djaton mahaga hadat olo bakas, baja iâ kuman, hapan lengâ awang pali ?

6. Tapi tomba iâ dan hamau denga : Bua Jesaia djari menudjum mawí ketou, o olo haliau, huang augh surat idjä kaloto : “ Hamputan olo to menara aku hapan totoke, tapi ateie aton kedjau bara aku.

7. “ Tapi haiang bewe iâ mahorumat aku, basa iâ madjar talo adjare, idjä aton prentahn olo bewe.”

8. Krana keton menganan prentahn Hatalla, dan mimiug hadat olo, andi-andi : keton

menjau kusong, dan sangkir ; dan arâ hadat kalotâ awang beken keton menumon.

9. Maka koan iâ dengan olo tä : Keton toto djari menganan prentahn Hatalla, nakara keton mahaga hadat keton.

10. Krana koan Moses : “ Horumat bapam tuntang iudum ;” tinei : “ Idjä memapa bapae atawa indue, djaton tau dia iâ impatei.”

11. Tapi koan keton : Budjur gawin olo tä, idjä hamau dengan bapae atawa dengan indue : Aton korban, (rima : djeto akan indu parapahe,) idjä tau hapangku mendohop ikau :—

12. Dan keton mengahana iâ menenga talo akan bapae tuutang indue.

13. Dau kaloto keton mempalemo augh Hatalla awi hadat keton, awang djari impendeng keton ; maka arâ talo kalotâ keton mahaga.

14. Maka iâ membawa olo arâ handiai, sambil hamau denga : Hining keton haudiai, dan herati aughku bua-bua.

15. Dialo talo idjä, awang atou intu ruar olo, tau memali iâ, amon tamâ akan huange, tapi talo idjä blua bara iâ, djelâ atou talo idjä memali olou.

16. Djaka olo aton bara pinding indu mehining, bua iâ mehining !

17. Maka amon iâ melihi olo arâ, dan tamâ huma, murid ajue misek riman paribasa tä intu iâ.

18. Koan iâ denga : Kilen, keton kea aton kalotâ humong ? Djaton keton herati, karâ talo awang ruar, amon tamâ olo, djaton tau memali iâ ?

19. Krana djetâ djaton tamâ atei, baja knai, belau djetâ inganan hong djamban.

20. Maka koan iâ: Talo idjä blua bara olo, djetâ memali olo.

21. Krana bara huange, bara atein olo blua karâ pikir awang papa, kabandong, ahah kandji, ahah mempatei olon;

22. Ahah menakau, kisite, kadhahaka, tipu, pikir halikâ, kahirie, augh sapa, kadjoho, kahumonge.

23. Karâ talo papa to blua bara huange, maka talo to memali olo.

II.—24. Maka iâ harikas bara hetâ, sambil hagoet menale sarau Tirus dan Sidon, dan iâ tamâ huma, djaton iâ maku olo katawan iâ aton hetâ; tapi djaton tau iâ melel besilim.

25. Krana olo bawi djari mehining britan ajue; maka intu iâ aton anak bawi, idjä ingumpang dewa papa; iâ tâ menale, sambil mehingkep intu paie,

26. (Maka olo bawi tâ aton olo kapir, utus tanahe Sirapoinike,) dan iâ blaku intu iâ, uka iâ menganan dewa tâ bara anake idjä bawi.

27. Tapi koan Jesus denga: Soho anak olo mendjadi beso helo; krana djaton patut menduan tepong anak olo, dan mendjaka tâ akan anak aso.

28. Tapi tomba iâ dan hamau denga: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso penda medja kuman papate, tisan anak olo.

29. Tâ koan Jesus denga: Tagal augh to, lius ikau, dewa djari blua bara anakm.

30. Dan amon olo bawi sampei humae, maka dewa djari

blua, dan anake idjä bawi aton menter huang sasurohe.

III.—31. Maka Jesus minda tinci bara saran Tirus dan Sidon, dan duma akan danau Galilea, mehoroeh tanah Dekapolis.

32. Dan olo maga aka olo badengen, idjä biti, idjä behali hakotak; dan olo blaku intu iâ, mangat iâ mina lengäe hundjun olo tâ.

33. Maka iâ menduan olo tâ bara olo arâ kabuate, dan iâ madjok tundjue huang pinding olo tâ, dan iâ meludja, mendndjek djelae hanggap tâ.

34. Dan iâ menaggersa akan langit, sambil mungu, dan hamau denga: Eppata! rima: bangam!

35. Maka pindinge belalu habanga, dan peteng djelae bengkak, dan iâ hakotak budjur.

36. Maka iâ memetâ olo tâ, âla iâ mesanan talo tâ akan olo; tapi alo kilen kea iâ memetâ olo tâ, paham haream olo mesuman tâ.

37. Maka karâ olo tâ paham terâwen angate, sambil hamau: Iâ djari mawi talo handiai bahalap; olo badengen iâ menjoho mehining; olo idjä djaton tau hakotak iâ menjoho hakotak.

BAGI 8.

- I. *Jesus pakanan äpat kojan olo hapan udju kabawak tepong.* II. *Iâ mengotak olo parisi, idjä blaku kata heiran bara langit.* III. *Iâ mempakâlâ olo bebütâ.* IV. *Petrus mengaku, Jesus aton Kristus.* V. *Jesus mesuman kapähän olo, idjä menempo iâ.*
-

I.—1. Katika tâ kea, amon paham arâ olo aton hapumpang,

dan talo indu kinac djaton aton, maka Jesus mengahau murid ajue, dan hamau denga :

2. Paham angat asingku deng-an olo arâ tâ; krana djari telo andau to iâ melei denganku, dan iâ djaton mina talo kinan.

3. Amon aku menjoho iâ buli huma tuntang blau knaie, karâ iâ tengengei hong djalan; krana belahc olo tâ djari duma bara kedjau.

4. Maka murid ajue tomba denga: Kilen olo tau membeso karâ olo tâ hapan tepong huang kaleka benjem to?

5. Maka iâ niisek äwen: Pirâ kabawak tepong keton mina? Koan äwen: Udju kabawak.

6. Maka iâ menjoho olo arâ moudok hundjun petak. Dan iâ menduan udju kabawak tepong, memberkat dan mendarei tâ, dan menenga tâ akan murid ajue, uka iâ menjaragh tâ; maka äwen menjaragh tâ akan olo arâ.

7. Tinci aton isut kongan lauk korik; maka iâ memberkat tâ, dan menjoho äwen menjaragh tâ kea.

8. Maka olo kuman dan mendjadi beso; maka iâ menempunan karâ kiwak awang betisa, udju lontong kontep.

9. Maka karâ olo idjâ djari kuman, aton sampei äpat kojan biti hirah. Maka Jesus melapas olo tâ.

II.—10. Maka iâ, tuntang muride, palus tamâ arut, dan iâ sampei tanah Dalmanuta.

11. Maka olo parisi blua, dan menampara hasuat denga, sambil menjoho iâ memprahan aka kata heiran bara langit, hapan meningkes iâ.

12. Maka iâ mungu huang ateic, sanbil hamau: Narei hamputan olo to blaku kata? Toto, aku hamau dengan keton, kata dia akan inenga akan hamputan olo to.

13. Dan iâ melihi olo tâ, djakat arut tinci, palus hanimpa.

14. Maka äwen tâ djari kalapean mimbit tepong, baja idjâ kabawak tepong bewe aton huang arut.

15. Maka iâ memetâ äwen, koa: Itâ keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi dan bara ragin Herodes.

16. Maka äwen tâ hatirok sama arepe, koa: Tâ, basa ikei djari kalapean mimbit tepong.

17. Maka Jesus katawan tâ dan hamau denga: Narei keton hatirok, basa keton djaton mina tepong? Hindei keton mingat, hindei keton herati? Magon keton mina atei idjâ kilau belulang?

18. Alo matan keton merenang, djaton kea keton mitâ? alo keton bara pinding, djaton kea keton mchiuing, djaton mingat?

19. Amon aku djari membagi limâ kabawak tepong akau limâ kojan biti, pirâ lontong kontep keton menjuang dengan kiwak awang betisa? Koan äwen: Du-âwalas.

20. Maka amon aku djari membagi udju kabawak tepong akan äpat kojan biti, pirâ lontong kontep keton menjuang dengan kiwak awang betisa? Koan äwen: Udju.

21. Maka koan iâ denga: Kilen keton djaton herati?

III.—22. Maka iâ sampei

Betsaida. Tâ olo maga aka olo bebutâ, idjâ biti, sambil blaku intu iâ, uka iâ mengerimas iâ tâ.

23. Maka iâ menjingkap lengân olo idjâ bebutâ, sambil maga iâ akan ruar lewu. Dan iâ meludja matae, tinei iâ mingkes lengâe hundjun olo tâ, sambil misek iâ, djaka iâ mitâ talo.

24. Maka olo tâ menanggera, koa: Jaku mitâ olo idjâ menandjong, ampic sarowa upon kaju.

25. Limba tâ sindâ tinei iâ mingkes lengâe hundjun matan olo tâ, dan menjoho iâ menanggera; maka iâ ingabua tinei, dan tau betantu mitâ talo handiai.

26. Dan Jesus menjoho olo tâ buli humac, koa: Æla tamâ lewu, âla kea mesanan talo to akan idjâ biti olo lewu tâ.

IV.—27. Maka Jesus tuntang muride hagoet, menale lewu Kaisarea Pilippus. Maka hong djalan iâ misek muride, dan hamau denga: Narei koan olo, aku, Anak-olon, aton?

28. Tomba âwen: Johannes pampandoi; maka koan olo beken, ikau aton Elias; tinei olo beken hamau, ikau aton idjâ biti bara karâ nabi idjâ horan.

29. Maka koan iâ dengan âwen: Tapi narei koan keton, âwe aku? Maka tomba Petrus dan hamau denga: Ikau aton Kristus.

30. Maka iâ paham mengahana âwen tâ, âla âwen tâ mesanan iâ kalotâ intu olo.

V.—31. Maka iâ menampara madjar âwen tâ, djaton tau dia Anak-olon mengkemâ arâ kapâhâ, dan iâ karâ inganan olo

bakas, kapala imam tuntang olo tamat surat, tinci iâ akan impatei; maka limba telo andau iâ akan misik haluli.

32. Maka augh tâ iâ mesanan bakarina. Tâ Petrus menggapi iâ, sambil mempudji iâ.

33. Maka iâ mules arepe, menampaja murid ajue, dan iâ mempudji Petrus, koa: Inda, menalikut aku, satan! krana ikau djaton menchiu talo Hatala, baja talo olon.

34. Dan iâ mengahau olo arâ hapumpong, haiak dengan muride, sambil hamau denga: Olo idjâ hendak menuntut aku, iâ akan indu kalapean arepe, dan akan mengatang sampalakie, dan akan menuntut aku.

35. Krana olo idjâ hendak mahaga pabelom ajue, iâ karâ nihau tâ; tapi olo idjâ nihau pabelom ajue tagal aku dan tagal Ewangelion, iâ karâ soudau tâ.

36. Krana narei olo bontong, amon iâ supa salepa kalunen, tapi merugi hambaruae?

37. Atawa narei olo tau menenga hapan menewus hambaruae?

38. Krana olo idjâ mahamen aku dan mahamen karâ aughku intu hamputan olo to, idjâ habandong dan bedosa, maka Anak-olon kea karâ mahamen iâ, amon iâ duma huang kâhain Bapae, impahaiak melaiak idjâ brasi.

39. Maka koan iâ denga: Toto, jaku hamau dengan keton, isut biti olo, idjâ mendeng heto, djaton akan mengkemâ pampatei, sampei iâ mitâ karadjaan Hatalla duma tuntang kwasa.

BAGI 9.

I. Ampin Jesus impahalap. II. Iâ mampakâlâ anak hatuâ idjä gila. III. Olo randa atei karâ hai huang sorga. IV. Ela mampalajang olo.

I.—1. Maka djehawen andau rehian Jesus menduan Petrus, Jakobus dan Johannes, dan maga âwen tâ kabuat mendai bukit awang gantong. Maka ampie hoba intu baun âwen ;

2. Pakeiae lenta ampie, mendjadi beputi seliei kilau udjan habungkus, tukang sapu hong petak to djaton tau memuti talo kalotâ.

3. Maka Elias tuntang Moses gitan âwen, dan iâ tâ aton haktak dengan Jesus.

4. Maka tomba Petrus sambil lamau dengan Jesus : Guru, heto ita aton mangat, dan ita hendak memangun heto pasa, telo kabawak, akam Idjä, dan akan Moses Idjä, dan akan Elias Idjä.

5. Krana iâ djaton katawan talo iâ menjewut ; krana âwen tâ paham mikâ.

6. Maka baun-andau mengandjungen iâ, dan aton augh bara baun-andau : “ Iâ to Anakku, idjä âka huangku ; hining iâ.”

7. Maka palus âwen tâ bilik-bilingau, dan iâ djaton mitâ idjä biti hindei, baja Jesus bewe aton denga.

8. Maka amon iâ mohon bara bukit, Jesus memetâ äwen tâ, âla akan idjä biti iâ akan mesanan talo itâe, sampei Anak-olon djari misik bara olo matei.

9. Maka murid menjingkap

augh tâ, dan misek sama arepe, narei rima augh tâ : “ misik bara olo matei.”

10. Maka âwen tâ misek iâ, koa : Kilen koan olo tamat surat, Elias akan indu duma helo ?

11. Maka tomba iâ dan hamau denga : Elias toto akau duma helo, dan mengabua talo handiai ; kalotâ kea augh akan mendjadi tulus, idjä tersurat menehiu Anak-olon, iâ akan mengkemâ arâ kapâhâ, dan akan inganan.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari duma, dan olo djari mawi denga talo kahendake, kilau djari tersurat menintu iâ.

II.—13. Maka amon iâ sampei murid, iâ mitâ arâ olo aton denga, tinei olo tamat surat aton habantah denga.

14. Maka olo arâ handiai mitâ iâ, belalu olo tâ djungun, dan iâ hadari, menggapi iâ, sambil menabe iâ.

15. Maka iâ misek olo tâ : Narei augh idjä hatakian keton dengan olo to ?

16. Maka tomba idjä biti bara olo arâ tâ, koa : Guru, jaku djari maga anakku akam, iâ ingumpang dewa awang bisu.

17. Dan intu karâ kaleka dewa mentakan iâ, belalu menunda iâ, sampei iâ haburâ njamae, dan kasingae hakeret, dan isi memisit. Maka aku djari menjoho muridm menganan iâ, tapi iâ djaton kabawa.

18. Tomba iâ denga, koa : O hamputan olo, idjä bantus pertjaja ! Kilen katahi aku akan hindjä dengan keton ? Kilen katahi aku akan menjerenau

arepku dengan keton ? Aga iâ akangku.

19. Maka olo maga iâ aka. Dan amon iâ mitâ iâ, dewa tâ belalu menunda iâ, sampei iâ lawo akan petak gulang-galing, haiak haburâ njamae.

20. Maka iâ misek bapae : Kilen katahi iâ djari kaloto ? Koan iâ tâ : Bara pesan iâ tabela.

21. Maka tipus iâ djari menganan iâ akan apui dan akan danum kea, hendak merusak iâ ; tapi djaka ikau tau, pasi ikei, dohop ikei.

22. Tapi koan Jesus denga : Toto, djaka ikau tau pertjaja ; talo handiai ole djadi intu iâ, idjâ pertjaja.

23. Maka bapa anak tâ belalu mengkeriak tuntang menangis, koa : Aku pertjaja, o Tuhan, awat ateiku, idjâ behali pertjaja !

24. Maka amon Jesus mitâ, olo arâ hadari hapumpang hetâ, iâ mempudji dewa papa tâ, dan hamau denga : O dewa idjâ bisu dan badengen, aku memetâ ikau, blua bara iâ, dan âla mengumpang iâ hindei.

25. Maka iâ paham mengkeriak, sambil menunda anak tâ, palus blua. Maka ampin anak tâ kilau matei, sampei koan arâ olo, iâ djari mehotos.

26. Maka Jesus menjingkap lengâe, sambil mpendeng iâ, tâ iâ mendeng.

27. Maka limba iâ tamâ huma, murid ajue misek iâ kabuate : Buhen ikei djaton tau menganan iâ ?

28. Koan iâ denga âwen tâ : Ampî to djaton maku blua awi

talo en-en, baja awi blaku doa dan awi puasa.

III.—29. Maka iâ minda bara hetâ, dan hagoet mehoroce Galilea ; maka iâ djaton maku, olo katawan tâ.

30. Krana iâ madjar muride, dan hamau denga : Anak-olon karâ injaragh akan lengân olo kalunen, dan olo tâ karâ mempatei iâ ; maka limba iâ impatci olo, iâ karâ misik haluli andau telo.

31. Maka âwen tâ djaton herati augh tâ, dan iâ mikâ misek rima intu iâ.

32. Maka iâ sampei Kapernaum, dan amon iâ djari tamâ huma, iâ misek âwen tâ : Narci buku, keton habantah sama arep keton hong djalan ?

33. Maka âwen tâ gagom ; krana iâ djari habantah hong djalan hatakian kahaie.

34. Maka iâ mondok, mengahau âwen duâwalas tâ, dan haniau denga : Amon olo hendak mendjadi membatang, kâlâ iâ mendjadi rehian haliei, dan mendjadi akan indu djipen olo handiai.

35. Dan iâ menduan anak olo tabela, mingkes tâ intu bentok âwen, dan iâ memangkut anak tâ, sambil hamau dengan âwen :

36. Olo idjâ menduan anak olo idjâ kaloto, huang arangku, iâ menduan aku ; dan olo idjâ menduan aku, iâ djaton menduan aku, baja Iâ, idjâ djari menjoho aku.

37. Maka tomba Johannes denga, koa : Guru, ikei djari mitâ olo, idjâ biti, iâ tâ menganan dewa, hapan aram, tapi iâ djaton omba ikei ; dan ikei djari

mengahana iâ, basa iâ djaton omba ikei.

38. Tapi koan Jesus : Æla mengahana iâ ; krana toto, olo idjä mawi talo kwasa hapan arangku, djaton palus tau mengotok aku.

39. Krana olo idjä djaton melawan ita, iâ mendohop ita.

40. Krana olo idjä mempihop keton hapan sangkir besuang danum, basa keton aton baris Kristus, toto, aku hamau deng-an keton, olo tâ djaton akan nihau upahn ajue.

IV.—41. Maka olo idjä mempalajong idjä biti olo korik to, idjä pertjaja huang aku, bontong iâ, djaka bindang batu awang hai ingkepan intu ujate, palus iâ inganan akan tasik.

42. Maka amon lengäm mempalajang ikau, tetek tä ; bontong ikau pukong tamâ pambelom, dan äla ikau, haiak mina lengäm duä-duä, lius akan naraka, akan apui awang djaton terbelep ;

43. Æka handipæe djaton mactei, dan apui djaton imbelep.

44. Dan amon paim mempalajang ikau, tetek tä ; bontong ikau bekudong tamâ pambelom, dan äla ikau, haiak mina paim duä-duä, inganan akan naraka, akan apui awang djaton terbelep ;

45. Æka handipæe djaton mactei, dan apui djaton imbelep.

46. Dan amon matam mempalajang ikau, sintak tä ; bontong ikau tamâ karadjaan Hatala, haiak matam sila, dan äla ikau, haiak aton matam sansila, inganan akan apui naraka ;

47. Æka handipæe djaton mactei, dan apui djaton imbelep.

48. Krana djaton tau dia genep biti iuja dengan apui, dan genep parapahe patut iuja dengan uja.

49. Uja tâ aton bahalap ; tapi amon uja mendjadi betawa, hapan en keton akan mengahing tâ tinci ? Ina uja intu keton, dan hakabua sama arep keton.

BAGI 10.

I. Prentah tehiu hadat hatolang. II. Jesus memberkat anak korik. III. Olo tabela idjä tatau. IV. Upah murid Jesus. V. Jesus mesanan kapihän ajue. VI. Murid Jesus hai atei. VII. Bartimäus, olo bebutä tä.

I.—1. Maka iâ harikas bara hetä, dan hagoet akan tanah Judea, idjä dipa Jordan ; maka olo arä hapumpung tinci denga, dan, tumon hadate, iâ madjar olo tâ tinei.

2. Maka olo parisi menale, sambil misek iä, djaka patut bana menganan sawae ; maka olo tâ hendak meningkes iä.

3. Maka tomba iä, dan hamau denga : Narei Moses djari memetä keton ?

4. Koan olo tâ : Tumon augh Moses ole, ita menjurat surat talak, dan menganan sawa.

5. Maka tomba Jesus, dan hamau denga : Tagal katekang atein keton iä djari menjurat prentah tä akan keton.

6. Tapi intu solake kalunen Hatalla djari menampa iä hatuä bawi.

7. “ Tagal tä olo akan melihi bapac tuntang induc, dan leket dengan sawae.

8. "Dan äwen duä tâ akan mendjadi isi Idjä." Sampei äwén tâ djaton hindei aton duä, baja isi Idjä.

9. Maka idjä djari impahindjä Hatalla, äla olo memisa tâ.

10. Maka huang huma murid ajue misek iä tinei tagal perkara tâ.

11. Koan iä denga: Olo idjä menganan sawae, dan mesawä olo beken, iä aton salah habandong nintu idjä solake tâ.

12. Kalotä amon olo bawi menganan banae, dan bebanä olo beken, iä habandong.

II.—13. Tâ olo mimbit anak awau aka, mangat iä mina lengäe hundjue; tapi murid mempudji äwen idjä mimbit iä.

14. Maka amon Jesus mitä tâ, iä paham blait, dan hamau denga: Soho anak korik menggapi aku, äla mengahana iä; krana akan olo idjä kaloto aton karadjaan Hatalla.

15. Toto, jaku hamau dengan keton, olo idjä djaton menarima karadjaan Hatalla kilau anak korik, iä djaton karä tamä hetä.

16. Dan iä memangkut anak tâ, mina lengäe hundjue, dan memberkat iä.

III.—17. Maka amon iä blua akan djalan, aton olo idjä biti hadari, menale iä, dan mendeko utute intu baue, sambil misek iä: O Guru idjä bahalap, narei jaku akan indu mawi, uka pambelom idjä katatabi aton indu penataungku?

18. Maka koan Jesus denga: Narei ikau menggarä aku bahalap? Dialo idjä biti aton bahalap, baja Idjä: Hatalla.

19. Ikau katawan prentah: "Äla ikau habandong; äla mempatei olo; äla menakau; äla menendjaro; äla memikir olo; horumat bapam tuntang indum."

20. Tapi tomba olo tâ, dan hamau denga: Guru, talo handiai tâ aku djari mahaga bara pesangku tabela.

21. Maka Jesus menampaja iä, sambil sinta iä, dan hamau denga: Talo Idjä tapas intu ikau; lius, djual talo handiai ikau mina, dan tenga tâ akan olo pähâ belom; tumon tâ ikau karä mina penataue hong sorga; palus tale kanto, omba aku, sambil menanggung sampalaki.

22. Maka djauen angkat olo tâ awi augh djetä, dan iä lius tuntang kapähâ atei; krana arä ramo aton intu iä.

23. Maka Jesus bilik-bilingau, dan hamau dengan murid ajue: Kilen behali olo tâ, idjä mina arä ramo, akan tamä karadjaan Hatalla.

24. Maka murid mendjadi djungun awi karä kotak ajue. Tapi tomba Jesus tinci, dan hamau denga: O anak, kilen behali olo tâ, idjä harap dengau karä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

25. Mura onta mehoroc lowang pilus, bara olo tatau tamä karadjaan Hatalla.

26. Maka murid njanjau haliei angate, sambil hamau sama arepe: Äwe kea, idjä tauinja-lamat?

27. Maka Jesus menanturä äwen tâ, koa: Talo to djaton tau iawi olo; tapi beken Hatalla.

ia ; krana talo handiai tau iawi Hatalla.

IV.—28. Maka koan Petrus denga : Itâm, ikei djari melihi talo handiai, dan djari omba ikau.

29. Tomba Jesus, koa : Toto, aku hamau dengan keton, djaton aton idjâ biti, idjâ melihi huma, atawa pahari idjâ hatuâ, atawi pahari idjâ bawi, atawa bapa, atawa indu, atawa sawa, atawa anak, atawa tana tagal aku dan tagal Ewangelion :

30. Baja iâ akan sondau to kea, sangkom pambelom djeto, lipet saratus karâ huma, tuntang pahari idjâ hatuâ, tuntang pahari idjâ bawi, tuntang bapa, tuntang indu, tuntang anak, tuntang tana, haiak dengan kadjakâ, tinei hila kane pambelom idjâ katatahi.

31. Tapi arâ olo idjâ solake karâ mendjadi rehian haliei, dan olo idjâ rehian haliei karâ mendjadi idjâ solake.

V.—32. Maka iâ aton helat djalan, hagoet akan Jerusalem ; dan Jesus menandjong intu baun âwen tâ ; maka âwen tâ djungun sambil menuntut iâ tuntang kikahe. Maka tinei iâ menduan âwen duâwalas tâ, dan iâ menampara mesanan akan âwen tâ, talo idjâ akan indu bua iâ :

33. Itâ, ita menale Jerusalem ; maka Anak-olon karâ injaragh akan kapala imam dan akan olo tamat surat ; olo tâ karâ mahukum iâ akan indu impatei, sambil menjaragh iâ akan olo kapir.

34. Iâ tâ karâ murâ iâ, dan memukul iâ, dan meludja iâ, tinei mempatei iâ ; maka andau telo iâ karâ misik haluli,

VI.—35. Maka Jakobus âwen duâ Johannes, anak Sebedeus, menggapi iâ, koa : Guru, ikei nahuang, ikau mawi dengan ikei talo ikei akan blaku intu ikau.

36. Koan iâ denga : Narei keton hendak, aku mawi dengan keton ?

37. Maka koan âwen tâ denga : Soho ikei mondok, idjâ biti hila gentaum, idjâ biti hila sambilm huang kahaim.

38. Tapi Jesus hamau dengan âwen tâ : Keton djaton herati, talo narei keton blaku. Tau keton mihop sangkir, idjâ ihopku ? tau keton impandoi dengan pampandoi, idjâ âka jaku impandoi ?

39. Koan âwen tâ denga : Tau kea. Maka Jesus hamau denga : Toto sangkir, idjâ ihopku, keton akan mihop, dan dengan pampandoi, idjâ âka jaku impandoi, keton karâ impandoi.

40. Tapi idjâ mondok tâ hila gentaungku dan hila sambilku, djaton aku idjâ menenga tâ, tapi djetâ ain olo tâ, idjâ âka djetâ djari injimpan.

41. Maka amon âwen sapulu mehining tâ, iâ menampara per-sengen atei awi Jakobus âwen duâ Johannes.

42. Tapi Jesus membawa âwen tâ, dan hamau denga : Keton katawan, iâ tâ idjâ inggarâ olo marentah karâ ungkup olo kalunen, kilau tuan iâ tâ mawi oloe, dan karâ olo hai baris olo kalunen hapan kwasa mawi oloe.

43. Tapi âla kalotâ dengan keton, melainkan âwe idjâ hendak mendjadi hai intu keton, iâ akan indu menonggo keton.

44. Dan âwe idjâ hendak mendjadi membatang intu keton, bua iâ aton djipen olo handiai.

45. Krana Anak-olon kea djaton djari duma, uka inonggo olo, baja nakara iâ menonggo, dan menjaragh pambelome hapan menewus, mengganti olo arâ.

VII.—46. Maka iâ sampei Jerigho ; dan amon iâ blua bara Jerigho, impahaiak murid ajue, tuntang olo arâ, maka anak Timâus, Bartimâus, olo bebutâ tâ, mondok intu saran djalan, sambil blaku sadeka.

47. Dan amon iâ mehining, Jesus, olo Nasaret tâ, atou mahalau, maka iâ menampara mengkeriak, sambil hamau : O anak Dawid, Jesus, pasi aku !

48. Maka olo arâempudji iâ, menjoho iâ suni ; tapi iâ pâhes hindei mengkeriak : O anak Dawid, pasi aku !

49. Maka Jesus tendä, menjoho olo mengahau iâ ; tâ olo mengahau olo idjâ bebutâ tâ, dan hamau denga : Sana-sanang ikau, mendeng ; iâ mengahau ikau.

50. Maka iâ manganan kahowute, belalu mendeng sambil menale Jesus.

51. Tomba Jesus dan hamau denga : Narei ikau nahuang jaku mawi denga ? Maka koau olo bebutâ denga : Guru, uka aku tau mitâ talo.

52. Maka koan Jesus denga : Lius, kapertjajam djari mendo-hop ikau. Maka belalu iâ tau mitâ talo, dan iâ ompat denga huang djalan.

BAGI 11.

I. Jesus tamâ Jerusalem. II. Iâ menjapa upon sikon. III. Iâ memprasi human Hatalla. IV. Adjar Jesus, amon muride menehiu upon sikon, idjâ djari injapae. V. Olo misek, âwe idjâ djari menjoho Jesus.

I.—1. Amon iâ djari tokep Jerusalem, sampei Betpage dan Betania, intu pain bukit upon undus, maka Jesus menjoho duâ biti murid ajue,

2. Sambil hamau denga : Lius keton, tale lewu idjâ tintun baun keton, dan palus, sana keton tamâ hetâ, keton karâ sondau anak kalidei, idjâ indjarat olo ; engkak tâ dan aga tâ kanto.

3. Maka pihak olo hamau dengan keton : Narei gawin keton kalotâ ?—awi keton hamau : Tuhan akan indu hapan tâ ;—maka belalu olo karâ menjoho tâ akan to.

4. Maka âwen tâ hagoet, dan sondau anak kalidei tâ ruar hong djalan, indjarat dara baun tonggang ; maka äwen tâ mengkak tâ.

5. Maka belalé olo idjâ mendeng hetâ hamau denga : Narei keton mengkak anak kalidei tâ ?

6. Maka âwen tâ hamau, kilau iâ djari imetâ Jesus ; tâ olo menjoho iâ.

7. Maka iâ maga anak kalidei tâ akan Jesus ; dan iâ mina pakeiae intu hundjue, sambil meng-gatang Jesus akan hundjue.

8. Maka arâ olo membirang pakeiae huang djalan, dan olo beken menetek edahn kaju, dan mendjaka tâ akan djalan.

9. Maka olo idjâ menandjong intu baue, tinei olo idjâ menuntut iâ, mengkeriak, koa : Hosan-

na! imberkat iâ, idjâ duma huang aran Tuhan!

10. Imberkat karadjaan Dawid, bapan ikei, idjâ duma huang aran Tuhan! Hosanna huang ngambo!

11. Maka Jesus tamâ Jerusalem, tinei human Hatalla; maka limba iâ mariksa talo handiai awang hakaliling, dan amon andau djari halemei, iâ hagoet akan Betania, tuntang muride.

II.—12. Maka andau djewu, amon iâ haluli tinei bara Betania, maka iâ blau.

13. Dan amon iâ mitâ upon sikon bara kedjau, idjâ aton dawâe, maka iâ menale, djaka iâ tumon tâ akan sondau buah kea; maka amon iâ sampei, iâ djaton sondau talo en-en, baja dawâe; krana waja buahn sikon hindei aton.

14. Tomba Jesus dan hamau denga: Djaton tinei olo akan kuman buahm palus katatahi! Maka murid ajue mehining augh tâ.

III.—15. Maka iâ sampei Jerusalem. Dan Jesus tamâ human Hatalla, sambil menampara maharak olo, idjâ mendjual dan idjâ memili huang human Hatalla; dan iâ membalik medjan tukang rear, tinei karosin olo, idjâ mendjual burong dara.

16. Dan iâ djaton menjoho idjâ biti mâton talo mehoree human Hatalla.

17. Maka iâ madjar olo, sambil hamau denga: Djaton aton augh surat: "Humangku akan inggarâ huma sombajang akan karâ utus olo?" Tapi keton djari mendjadian tâ lowang olo bigal.

18. Maka olo tamat surat dan karâ kapala imam mehining augh tâ, dan iâ menggau akal, uka merusak iâ, krana olo tâ mikâ iâ, basa olo arâ handiai sangang tagal adjar ajue.

19. Maka amon andau djari halemei, iâ hagoet akau ruar lewu.

IV.—20. Maka haiak djedjewu, amon iâ mahalau hetâ, iâ mitâ upon sikon tâ djari keang, palus sampei ubate.

21. Maka Petrus menehiu tâ, sambil hamau denga: Guru, itâm, upon sikon, idjâ injapam, djari keang!

22. Tomba Jesus dan hamau dengan âwen tâ: Pertjaja ketou huang Hatalla.

23. Krana toto, aku hamau dengan keton, alo kea olo karâ hamau dengan bukit to: Gantang arepm, sewu akan tasik!—dan iâ djaton bembang huang atei, baja pertjaja, talo iâ menjewut karâ mendjadi: maka talo iâ menjewut toto karâ mendjadi aka.

24. Tagal tâ jaku hamau dengan keton, talo handiai, idjâ ilaku keton huang laku-doa keton, pertjaja bewe keton karâ mendino tâ, maka talo tâ toto karâ akan keton.

25. Dan amon keton mendeng blaku doa, djaka olo aton salah dengan keton, ampun keton tâ, nakara Bapa keton idjâ huang sorga mampun kea karâ kasalahn keton.

26. Tapi djaka keton djaton mampun olo, Bapa keton, idjâ huang sorga, djaton kea karâ mampun kasalahn keton.

V.—27. Maka haluli iâ tamâ

Jerusalèm ; dan amon iâ menandjong huang human Hatalla, maka kapala imam dan olo tamat surat tinei olo bakas menale,

28. Sambil hamau denga : Hapan kwasa idjâ kwe ikau mawi talo tâ ? dan âwe djari menenga kwasa to akam, sampei ikau tau mawi talo tâ ?

29. Maka tomba Jesus dan hamau denga : Jaku kea hendak misek keton augh Idjâ ; djaka keton tomba aughku, maka aku kea hendak mesanan akan keton, hapan kwasan âwe aku mawi talo to.

30. Pampandoin Johannes, atou tâ bara sorga atawa bara olon ? Tomba aughku ?

31. Maka olo tâ hatirok sama arepe, koa : Djaka ita hamau, bara sorga,—tâ iâ karâ hamau : Maka buhen keton djaton djari pertjaja denga ?

32. Atawa, aton ita akan hamau, bara olon ?—Maka iâ mikâ olo arâ, krana olo handiai menduan Johaunes akan nabi toto.

33. Maka tomba olo tâ dan hamau denga : Ita djaton katawan tâ. Maka tomba Jesus dan hamau denga : Djaton kea aku hamau dengan keton, hapan kwasan âwe aku mawi talo to.

BAGI 12.

I. *Paribasa bara olo idjâ menjewa pambulan anggor.* II. *Wang kapala.* III. *Kamisik olo matei.* IV. *Prentak idjâ mematang.* V. *Æwe Kristus tâ?* VI. *Jesus mepulji olo tamat surat.* VII. *Duâ sigar balu tâ, idjâ paham irega Jesus.*

I.—1. Maka iâ menampara hakotak dengan olo tâ hapan pari-

basa : Aton olo, idjâ membulan pambulan anggor, dan iâ mengarambang tâ, dan mengali kaleka mahamis, dan memangun tjandi ; dan iâ menjoho olo pambulan menjewa tâ, palus iâ hali-sang.

2. Tapi intu wajaie iâ menjoho idjâ biti djipen ajue menale olo pambulan tâ, uka iâ menduan bara olo pambulan bagin buah pambulan anggor tâ.

3. Maka olo tâ menduan iâ, memukul iâ, dan menjoho iâ buli boang.

4. Tinei iâ menjoho djipen awang beken, idjâ biti, menale olo tâ ; maka iâ tâ kea imanting olo tâ, hapan batu, dan olo tâ mepahimang takoloke, dan menjoho iâ buli tuntang kahawâ halici.

5. Tinei iâ menjoho djipen awang beken, idjâ biti ; maka iâ tâ impatei olo tâ ; tinei arâ djipen awang beken, maka olo tâ memukul belahc, dan belahc impatei awie.

6. Maka aton hindci intu iâ anak hatuâ idjâ tonggal, idjâ âka kataue ; maka tepa iâ menjoho iâ tâ kea akan olo tâ, koa : Anakku olo tâ karâ mikâ kea.

7. Tapi koan olo pambulan tâ sama arepe : Iâ tâ aton, idjâ mendino penataue ; has ! ikei mepatei iâ, maka penatau tâ karâ akan ikei.

8. Dan olo tâ menduan iâ, mepatei iâ, dan menganan iâ akan ruar pambulan anggor.

9. Maka narci tempon pambulan anggor tâ karâ mawi ? Iâ karâ duma, dan merusak olo pambulan tâ, sambil menenga

pambulan anggor tä akan olo beken.

10. Hindei keton djari membasa augh surat to : “ Batu, idjä inganan tukang memangun humma, iä tä djari mendjadi galang putinge.

11. “ Awi Tuhan talo tä djari mendjadi, dan djetâ aton heiran intu matan ikei?”

12. Maka olo tä mengkemä menjingkap iä, tapi iä mikä olo arä ; krana olo tä herati, iä menutor paribasa tä menggarit, meniutu iä ; maka olo tä melihi iä dan hagoet.

II.—13. Maka olo tä menjoho isut biti olo parisi, tuntang olo Herodes, uka iä tä menipan iä awi kotak ajue kabuat.

14. Dan amon olo tä sampei, koan iä denga : Guru, ikei katawan, ikau aton budjur, dan ikau djaton paraba olo ; krana ikau djaton menampaja ampin olo, tapi huang katotohe ikau mesanan djalan Hatalla. Kilen, patut menahor asil intu kaisar, atawa dia ? Aton ikei akan indu menahor tä, atawa dia ?

15. Maka iä katawan kaliaun olo tä, dan iä hamau denga : Buhen keton meningkes aku ? Imbit akangku dinar, idjä kabawak, mangat aku mitâ tä.

16. Maka olo mimbit idjä kabawak. Dan iä hamau dengan olo tä : Ain äwe bintik tamunan to, dan surat alamat ? Koan olo tä denga : Ain kaisar.

17. Maka tomba Jesus dan hamau denga : Tahor keton akan kaisar, idjä ain kaisar, dan akan Hatalla, idjä ain Hatalla. Maka olo sangang sabab iä.

III.—18. Maka iä inalc olo

saduki, idjä melawan adjar tehiu kamisik olo matei, dan olo tä misek iä, koa :

19. Guru, Moses djari menjurat akan ikei : “ Djaka olo aton pahari, dan pahari tä matei, melihi sawae, tapi anake djaton aton : maka paharie akan indu menduan sawae, dan manak akan paharie.”

20. Maka aton udju biti hamapahari ; dan idjä solake tä mesawä ; maka iä matei, dan djaton djari manak.

21. Tä idjä duä tä menduan sawae, dan iä matei : maka iä djaton kea djari manak ; tinei idjä telo tä kalotâ kea.

22. Maka lepa äwen udju tä menduan iä, dan iä djaton manak. Tapa, limba äwen handiai tä, olo bawi tä kea matei.

23. Maka huang kamisik olo matei, amon äwen tä misik haluli, akan äwe kea bara olo udju biti tä iä karâ akan indu sawae ? Krana äwen udju tä djari mesawä iä.

24. Maka tomba Jesus dan hamau denga : Djaton keton salah adohe, basa keton djaton katawan surat, djaton kea kwasan Hatalla ?

25. Krana limba iä djari misik bara olo matei, maka iä djaton mesawä dan djaton bebanâ, baja iä aton kilau melaikat huang sorga.

26. Tapi idjä tehiu perkara, olo matei tä karâ belou haluli, hindei keton djari membasa huang surat Moses, kilen Hatalla, huang pulau duhi tä, hamau denga : “ Jaku aton Hatallan Abraham, dan Hatallan Isaak, dan Hatallan Jakob ?”

27. Maka Hatalla djaton aton Hatallan olo matei, baja Hatallan olo belom. Maka tumon tä, paham kasalah adohn keton.

IV.—28. Maka idjä biti olo tamat surat, idjä djari mehining awen tä hatakian augh tä, sambil herati, bua haliei Jesus djari tomba augh olo tä, iä tä mahandar, sambil misek iä : Pren-tah idjä kwe aton, idjä membatang bara sekarä prentah ?

29. Maka Jesus tomba denga : Djeto prentah, idjä membatang bara karä prentah : “ Hining Israel, pangkahai Tuhan, Hatallan ikei, tonggal Iä bewe aton Tuhan ;

30. “ Dan ikau akan sinta Tuhan, Hatallan ajum, hapan salepa ateim, hapan salepa kapintarm, hapan salepa kaabasm.”

31. Djeto aton prentah idjä membatang. Maka prentah idjä duä to aton kilau djetä kea : “ Ikau akan indu sinta olo dengam, kilau arepm kabuat.” Djaton aton prentah beken hindei, idjä hai bara tä.

32. Maka koan olo tamat surat tä denga : Tä toto, Guru, toto haliei aton aughm, aton baja Idjä, dan salah bara lä djaton aton Tuhan beken.

33. Dan sinta iä hapan salepa atei, hapan salepa kapintare, hapan salepa hambaruan, hapan salepa kwasa, dan sinta olo beken kilau arepe kabuat : djetä aton hai bara karä parapahe idjä ingähu, dan bara karä parapahe idjä injambali.

34. Maka amon Jesus mitä, iä tomba tuntang kaharati, koan iä denga : Ikau djaton aton kedjau bara karadjaan Hatalla.

Maka dialo idjä biti behanjt misek iä tinei.

V.—35. Maka tomba Jesus, sangkom madjar huang human Hatalla, koa : Kilen koan olo tamat surat, Kristus aton anak Dawid ?

36. Krana Dawid kabuat huang Rogh brasi hamau : “ Tuhan djari hamau dengan Tu-hangku : Mondok hila gentaungku, sampei jaku mina karä musohm akan indu galang paim.”

37. Tä Dawid kabuat menggarä iä Tuhan, maka kilen iä aton anake ?

VI.—38. Maka olo arä handiai radjin mehining iä. Maka sangkom madjar, iä hamau denga : Djaga arep keton bara olo tamat surat, idjä radjin menandjong kakendang hapan klambi pandjang, idjä menggau tabehu olo intu pakan,

39. Dan karosi idjä membatang huang sinagoge, tinei kaleka idjä membatang kahum pesta.

40. Iä memparohot lepa human balu, menduan akan indu buku hendak mawi sombajang pandjang. Iä karä bua hukum idjä bebehath haream.

VII.—41. Maka Jesus mondok tendipa tabalan Hatalla, sambil mitä, kilen olo arä mingkes rear akan tabalan Hatalla. Maka arä olo idjä tatau mingkes arä.

42. Maka aton menale balu, idjä pähä belom, iä mingkes duä sigar huange, iä tä saduit.

43. Maka Jesus mengahau muride, sambil hamau denga : Toto, jaku hamau dengan keton, balu to, idjä pähä belom, djari

menenga labeu bara olo tã samandiai, idjã djari mingkes rear buang tabalan Hatalla.

44. Krana olo handiai tã djari menenga djekisut bara kutuh ramoe, tapi iã tã djari menenga lepa talo isut idjã intu iã, salepa belandjæe.

BAGI 13.

I. *Jesus mesanan kata penuman ajue.* II. *Olo akan indu mendã iã sening andau.*

I.—1. Maka amon iã blua bara human Hatalla, koan idjã bitu murid ajue denga: Guru, itãm, kilen ampin batu tã, kilen ampi tampan huma!

2. Maka toniba Jesus dan hamau denga: Aton ikau mitã karã tampa idjã hai tã? Batu djaton karã belihi hundjun batu, idjã djaton ingarak.

3. Maka amon iã mondok hundjun bukit upon undus, tendipa human Hatalla, tã Petrus, Jakobus, Johannes tuntang Andreas misek iã kabuat:

4. Sanan akan ikei, prea talo tã akan mendjadi? dan narei katan katika, talo handiai tã karã lepa tulus?

5. Maka Jesus tomba dengan äwen, dan hamau: Inga-ingat keton, belã olo mempalaajang keton.

6. Krana arã olo karã lembut hapan arangku, koa: Jaku aton iã;—dan iã karã memahir arã olo.

7. Tapi amon keton mehining olo haklahi, dan mehining augh brita olo haklahi, äla keton tangkedjet; krana djaton tau dia

talo tã mendjadi, tapi hindef aton kalepahe.

8. Krana utus olo Idjã karã menggatang arepe mawi utus olo awang beken, dan karadjaan Idjã kalotã karã mawi karadjaan awang beken; maka petak karã honggã hetã-hetã, tinei aton lau dan talo kikãh.

9. Djetã aton tampanan kadjakã. Tapi ingat keton arep keton kabuat; krana olo karã mendjulok keton akan mantir bitjara, dan keton karã imukul olo huang sinagoge, dan keton karã menaharep wakil radja, dan menaharep radja, sabab aku, akan indu kasaksian melawan iã.

10. Dan akan sekarã djelahan olo kalunen Ewangclion akan indu insanan helo.

11. Maka amon olo maga keton, hendak menjaragh keton, äla keton helo gogop atei tagal augh, idjã bua inutor keton, dan äla mengarangka augh tã helo; baja augh, idjã karã inenga akan keton djam tã kea, augh tã bua keton menjewut; krana djaton keton aton idjã hakotak, baja Rogh brasi.

12. Maka pahari karã menjaragh paharie akan indu impatei, kalotã kea bapa karã menjaragh anake, dan anak karã menggatang arepe melawan indu bapae; sambil mempatei iã.

13. Dan keton karã injingi olo handiai tagal arangku; tapi idjã melei tetep sampei kalepahe, iã karã injalamat.

14. Maka amon keton karã mitã talo kabelã kakarake tã, idjã insanan Daniel, meudeng intu kaleka idjã djaton patut; (bua olo idjã membasa, mingat

tâ!) tä bua olo idjä intu Judea hadari akan bukit.

15. Dan olo idjä hundjun sa-paun huma, äla iä mohon akan huma, äla kea iä tamâ hetâ, uka wenduan talo bara huma.

16. Dan olo idjä aton huang tana, äla iä buli, ahat menduan pakeian ajue.

17. Maka pajah olo idjä beti-hi, dan olo idjä menusu anak katika tä.

18. Maka bua keton blaku doa, belâ darin keton lawo musim sadingen.

19. Krana katika tä karâ paham kadjakâ, djaton djari aton kalotâ bara tamparan sekarâ talo idjä djari inampa Hatalla, palus sampei to, djaton kea akan mendjadi tinei kalotâ.

20. Dan djaka Tuhan djaton menapas karâ andau tä, dialo idjä biti tau injalamat; tapi sabab olo inti, idjä djari intie, iä djari menapas karâ andau tä.

21. Maka katika tä, amon olo hamau dengan keton; Itâ, heto aton Kristus!—atawa: Itâ, kane!—äla keton pertjaja.

22. Krana arâ Kristus penendjaro dan arâ nabi penendjaro karâ lembut, sambil mawi kata dan talo heiran, uka iä, djaka ole, menamput olo inti tä kea.

23. Tapi keton, djaga arep keton; itâ, jaku djari mesuman akan keton talo handiai tä, helo bara djetâ mendjadi.

24. Maka intu karâ andau tä kea, limba kadjakâ tä, matanandau karâ ingaput, dan bulan karâ nihau pandange.

25. Dan karâ bintang langit karâ gagar bara hetâ, dan karâ kwasä, idjä huang langit, karâ

ionggä kea.

26. Tä olo karâ mitâ Anak-olon duma hundjun baun-andau langit, hapan paham kwasäe tuntang paham kabaie.

27. Tä iä karâ menjoho me-laikat ajue, memumpang olo in-tie bara äpat matan riwut, bara saran petak palus sampei saran langit.

II.—28. Maka bara upon sikon adjar keton paribasa to: amon edahe djari behidjau, dan amon dawäe menjalundik, maka keton katawan, musim pandang djari tokep.

29. Kalotâ kea, metohe keton karâ mitâ, talo tä mendjadi, bua keton katawan, kalawon talo tä djari tokep, aton intu baun-tong-gang.

30. Toto, aku hamau dengan keton, hamputan olo to djaton akan nihau, sampei talo tä djari lepa mendjadi.

31. Langit tuntang petak akan nihau, tapi aughku djaton haliei akan nihau.

32. Tapi andau tä atawa djam tä dialo idjä biti katawan, me-laikat hong sorga mahin dia, Anak-olon mahin dia, baja Bapa bewe.

33. Inga-ingat keton, djaga tuntang blaku doa, krana keton djaton katawan, prea waja tä sampei.

34. Kilau olo, idjä hendak halisang, melihi humae, mempe-lei kwasäe intu djipen ajue, dan menjoho genep biti melalus gawin ajue, tinei iä memetâ olo penonggo, uka iä mendjaga.

35. Tumon tä djaga keton, krana keton djaton katawan, prea Tuhan huma tä duma, mi-

kä ambo alem, atawa bentok alem, atawa tampalawä, atawa duru sawah ;

36. Belä iä salenga kea sampei, dan sondau keton betiro.

37. Maka augh aku hamau dengan keton, augh tä kea aku hamau dengan olo handiai : Djaga keton !

BAGI 14.

I. *Jesus inata dengan minjak ; Judas hendak mendjual iä.* II. *Jesus kuman penginan paska.* III. *Penginan hamalem Tuhan Jesus.* IV. *Jesus mesanan, pam-pateie djari tokep.* V. *Getsemane.* VI. *Jesus inawan olo.* VII. *Jesus iriksa Kaiapas.* VIII. *Petrus milim Jesus.*

I.—1. Maka duä andau helo bara pesta paska, dan bara pesta olo kuman tepong awang djaton iragi, kapala imam dan olo tammat surat menggau akal, kilen iä tau menawan iä hapan tipu, palus mempatei iä.

2. Tapi koan iä : Æla katika pesta, belä mendjadi karidun olo arâ.

3. Maka amon iä aton intu Betania, huang human Simon, olo besamagh, dan mondok kuman hetâ, aton duma olo bawi, idjä mimbit kasa bahalap, besuang minjak nardu toto, awang paham berega ; maka iä memusit kasa, dan menusu minjak tä hundjun taköloke.

4. Maka aton isut biti murid persengen angat ateie, dan hamau : Kanduen minjak tä nihau kalotä ?

5. Krana minjak tä djari tau indjual laheb telo ratus dinar, dan inenga akan olo pähä belom. Maka olo tä paham melait iä.

6. Tapi koan Jesus : Naughe iä, buhen keton maur iä ? Penggawi awang bahalap iä djari mawi dengangu.

7. Krana olo pähä belom aton dengan keton katatahi, dan amon keton nahuang, keton tau bedjoha dengan olo tä ; tapi aku djaton melei katatahi dengan keton.

8. Talo iä sampet mawi, djetä iä djari mawi ; iä djari menanselo olo mohos berengku, hapan minjak, akan indu ingubur.

9. Toto, aku hamau dengan keton, intu karâ kaleka salepa kalunen Ewangelion to insanan, hetä karâ insanan kea talo iä djari mawi, akan indu pengingat ajue.

10. Maka Judas, olo Iskariot, idjä biti äwen duäwalas tä, hagoet, menale kapala imam, hendak mendjual iä aka.

11. Maka amon olo tä mehining tä, iä hanjak atei, dan mendjandji hendak menenga rear aka. Maka iä mimpa kalineke akan menjaragh iä.

II.—12. Maka andau solake karâ andau tä, amon olo pudji kuman tepong awang djaton iragi, amon olo pudji menjambali anak tebiri paska, koan murid ajue denga : Akan kwe ikau menjoho ikei lius, menjimpan talo, maugat ikau kuman paska tä ?

13. Maka iä menjoho duä biti murid ajue, dan hamau denga : Lius, tale lewu ; maka olo idjä mâton blanei, besuang danum, karâ hasupa dengan keton ; tuntut iä.

14. Dan kaleka iä tamä, sanan akan tempon huma tä : Koan

Guru, intu kwe aton karong, aka aku dengan muridku akan kuman paska ?

15. Iä tä karâ menindjok akan keton karong loteng awang hai, idjä djari injimpan dan inatap; hetâ awi keton menjimpan tä akan ikei.

16. Maka murid ajue hagoet, palus tamä lewu, dan iä sondau talo handiai kilau Jesus djari mesanan tä aka, dan iä menguan paska tä.

17. Maka tokep kaput iä duma tuntang muride.

18. Maka amon äwen tä mondok, hendak kuman, koan Jesus: Toto, aku hamau dengan keton, idjä biti keton, idjä kuman denganku, karâ mendjual aku.

19. Maka äwen tä kapähä atei, sambil hamau denga, idjä tindjam kolae: Mikä aku iä? Dan idjä beken: Mikä aku iä?

20. Maka tomba iä dan hamau denga: Idjä biti keton olo duäwalas to, idjä haiak aku kuman bara pinggan lomba to.

21. Maka toto, Anak-olon lius, kilau djari injurat tehiu iä; tapi pajah olo tä, idjä mendjual Anak-olon! bahalap aka, djaka olo tä djaton inakan indue.

III.—22. Maka sangkom iä kuman Jesus menduan tepong, memberkat tä, mendarei tä, dan menenga tä aka, sambil hamau: Duan, kuman, djeto aton berengku.

23. Tinei iä menduan sangkir, memberkat tä, menenga tä aka; dan äwen tä handiai mihop bara tä.

24. Koan iä denga: Djeto aton dahangku, daha djandjin taheta, idjä inusu ganti olo arä.

25. Toto, aku hamau dengan keton, djaton hindei aku karâ mihop bara buah upon anggor, sampei andau tä, amon aku karâ mihop tä taheta huang karadjaan Hatalla.

IV.—26. Maka limba iä djari menjanji hapan menara Hatalla, iä hagoet akan bukit upon undus.

27. Koan Jesus dengan olo tä: Alem to atein keton handiai karâ tantarang angate tagal aku; kрана aton augh surat: "Jaku hendak memukul sakatike, dan tebirie handiai karâ bilang-bilangan."

28. Maka limba aku djari misik bara olo matei, aku hendak hagoet intu baun keton akan Galilea.

29. Maka koan Petrus denga: Alo olo handiai tantarang angkat ateie tagal ikau, toto aku djaton.

30. Maka koan Jesus denga: Toto, aku hamau dengam, andau to, alem to kea, helo bara djagau menando handuä, ikau karâ milim aku hantelo.

31. Maka Petrus paham hindei mendähän aughe, koa: Alo aku akan indu matei haiak ikau, aku djaton kea hendak milim ikau. Kalotä kea augh äwen tä samandiai.

V.—32. Maka äwen tä duma sampei kabon, Getsëmane arae; dan iä hamau dengan muride: Mondok heto, sangkom aku blaku doa.

33. Maka iä mimbit denga Petrus, Jakobus dan Johannes, dan iä paham kasekä angkat ateie, dan paham kapähä huange.

34. Dan iä hamau dengan äwen: Hambaruangku aton pa-

ham kapähä, sampei pampatei ;
melei heto, ini denganku.

35. Dan iä miar isut, mehing-
kep intu petak, dan blaku, djaka
ole, uka djam tä mahalau iä.

36. Dan iä hamau : Abba,
Apang ! talo handiai tau indjadi-
am ; inda sangkir to bara aku.
Tapi äla tunon kahendakku,
baja tunon kahendak ajum.

37. Maka iä duma dan sondau
âwen tä betiro ; dan iä hamau
dengan Petrus : Simon, aton
ikau betiro ? Djaton ikau tau
mini idjä djam ?

38. Djaga keton dan blaku
doa, uka äla keton tamâ tingke-
se ; toto, rogh aton pehias, tapi
isi aton belemo.

39. Maka sindâ tinei iä ha-
goet, blaku doa, menjewut augh
tä kea.

40. Maka iä buli, dan sondau
âwen tä betiro tinei, krana matae
aton bebehath awi tirohe, dan
âwen tä djaton katawan, narei
iä akan indu tomba denga.

41. Maka hantelo iä duma,
dan hamau dengan âwen tä :
Kilen keton magon betiro dan
melajan ! To djari ombet ! djam
djari sampei ; itâ, Anak-olon in-
jaragh akan lengân olo bedosa.

42. Mendeng ! ita hagoet. Itâ,
olo idjä mendjual aku djari tokep.

VI.—43. Maka palus, ka-
hum iä magon hakotak, Judas,
idjä biti olo duâwalas tä, duma,
impahaiak olo arâ, idjä mimbit
padang dan dârâ kaju, idjä injo-
ho kapala imam, dan olo tamat
surat, dan olo bakas.

44. Maka iä, idjä mendjual iä,
djari menenga kata akan olo tä,
koa : Idjä injiumku, djetâ iä ;
singskap iä dan aga iä bua-bua

45. Dan amon iä sampei, ma-
ka iä belalu menggapi iä, koa :
Guru, Guru !—dan iä menjium iä.

46. Tâ olo menjingskap dan
menawan iä.

47. Maka idjä biti olo idjä
mendeng denga menjilak pa-
dang, memangki djipen iman
hai, menjampal pindinge.

48. Maka tomba Jesus dan
hamau dengan olo tä : Kilau
djaka hendak mentakan olo bigal
keton djari hagoet, hapan pa-
dang, hapan dârâ kaju, hendak
menawan aku.

49. Nongkang andau aku djari
melei dengan keton, madjar olo
huang human Hatalla, maka ke-
ton djaton djari menawan aku ;
tapi, uka karâ augh surat men-
djadi tulus.

50. Tâ murid ajue melihi iä
samandiai, palus hadari.

51. Maka aton mengalulut iä
olo tabela idjä biti, iä tä aton
halowei, iä hapan baja kahowut ;
maka olo tä menjingskap iä.

52. Maka iä menganan kaho-
wute, dan hadari halowei, ma-
hakan olo tä.

VII.—53. Maka olo maga
Jesus akan imam hai ; hetâ aton
hapumpang karâ kapala imam
dan olo bakas, tinei olo tamat
surat.

54. Maka Petrus djari menga-
lulut iä kedjau intu likute, sam-
pei akan paseban imam hai ; dan
iä mondok dengan karâ kapiri,
sambil mandang hetâ intu apui.

55. Maka imam hai dan karâ
mantir bitjara menggau augh
saksi, mawi Jesus, uka tau mem-
patei iä ; tapi iä djaton sondau.

56. Krana arâ olo mengarana
iä, tapi augh djaton sama.

57. Maka isut biti mendeng, mengarana iä, koa :

58. Ikei djari mehining iä hamau : Aku hakon mengarak human Hatalla to, idjä inampa awi lengân olo, dan huang telo andau aku hendak menampa idjä beken, idjä djaton inampa awi lengân olo.

59. Maka djaton kea aughe tau sama.

60. Maka imam hai mendeng intu bentok, dan misek Jesus, koa : Djaton ikau tomba ? narei olo tâ mendawa ikau ?

61. Maka iä suni, djaton tomba en-en. Tâ sindâ tinei imam hai misek iä, dan hamau denga : Aton ikau Kristus, Anak Hatalla, idjä patut inara ?

62. Maka koan Jesus : Jaku aton iä ; maka keton karâ mitä Anak-olon mondok hila gentauan kwasa, dan duma hundjun baun-andau langit.

63. Maka imam hai merabit klambie, koa : Akan en ita menggau olo saksi hindei ?

64. Keton kabuat djari mehining, iä menawa Hatalla. Kilen angkat huang keton ? Maka olo handiai mahukum iä, bua iä akan indu impatei.

65. Maka belaehe olo tâ menampara meludja iä, dan iä menutup baue, memendong iä, sambil hamau denga : Awi ikau menudjum. Maka kapiri menäkap baue.

VIII.—66. Maka kahum Petrus aton liwa intu paseban, idjä biti djipen bawi ain imam hai aton duma ;

67. Dan amon iä mitä Petrus idjä mandang hetä, maka iä menantuneng iä, koa : Ikau kea

djari hindjä dengan Jesus, olo Nasaret tâ.

68. Tapi iä milim, koa : Jaku dia kasene iä, djaton kea jaku herati talo sewutm. Dan iä blua akan tambiran, maka djagau menando.

69. Maka amon djipen bawi tâ mitä iä haluli, iä hamau deng-an olo idjä mendeng hetâ : Iä tâ kea hindjä ungkup olo tâ.

70. Maka iä milim tinei. Maka harian isut, sindâ tinei olo idjä mendeng hetä hamau deng-an Petrus : Toto, ikau kea hindjä ungkup olo tâ, krana ikau kea aton olo Galilea, augh kotakm aton sama kea.

71. Maka iä menampara be-miat tuntang menjapa arepe, koa : Aku djaton kasene olo tâ, idjä inehiu keton.

72. Palus tâ kea djagau menando handuâ. Maka Petrus mingat augh, idjä inutor Jesus aka : Helo bara djagau menando handuâ, hantelo ikau karâ milim aku. Tâ Petrus hadari blua, sambil menangis.

BAGJ 15.

- I. *Jesus iriksa Pilatus, dan iurâ olo soldadu.*
 II. *Jesus matei hong kaju sampalaki.*
 III. *Talo heiran, sana iä matei.* IV. *Jesus ingubur Josep.*

I.—1. Maka belalu kea duru sawah kapala imam tuntang olo bakas, dan olo tamat surat, dan karâ mantir bitjara mawi bitjara, dan iä memasong Jesus, maga iä, dan menjaragh iä akan Pilatus.

2. Maka Pilatus misek iä : Aton ikau radja olo Jehudi ? Ma-

ka tomba iâ, dan hamau denga :
Tumon koam.

3. Maka kapala imam paham mendawa iâ tagal arâ buku.

4. Tâ Pilatus misek iâ tinei, koa : Djaton ikau tomba en-en ? Itâm, iâ menjalah ikau tagal arâ perkara.

5. Maka Jesus djaton tomba hindei, sampei Pilatus sangang.

6. Maka andau pesta iâ pudji melapas aka idjâ bitî bara sipir, idjâ kwe kea ilaku olo.

7. Maka aton idjâ bitî, Barrabas arae, idjâ inawan haiak olo mamok, idjâ huang amok tâ djari mempatei olo kea.

8. Maka olo arâ mengkeriak, sambil blaku, uka iâ mawi denga tumon hadate.

9. Tomba Pilatus dengan olo tâ, koa : Aton keton nahuang aku melapas akan keton radjan olo Jehudi ?

10. Krana iâ katawan, kapala imam djari menjaragh iâ awi kahirie.

11. Maka kapala imam mandjo olo arâ, kâlâ djaka iâ melapas Barrabas aka.

12. Maka tomba Pilatus tinei dan hamau denga : Maka narei keton menjoho aku mawi dengan iâ to, idjâ, koan keton, aton radja olo Jehudi ?

13. Olo tâ mengkeriak tinei : Lantak iâ hong kaju sampalaki !

14. Tapi koan Pilatus denga : Narei talo papa kea iâ djari mawi ? Maka paham haream olo tâ mengkeriak : Lantak iâ hong kaju sampalaki !

15. Maka Pilatus hendak menjanang olâ tâ, dan iâ melapas Barrabas aka, dan limba Jesus inukul sapu, maka iâ menjaragh

iâ, uka iâ ilantak hong kaju sampalaki.

16. Tâ olo soldadu maga iâ blua akan paseban human bi-tjara, dan iâ mirak salepa djelaha.

17. Dan iâ makeian iâ hapan klambi beludu, dan limba iâ djari mendarâ kapiahn radja, hapan duhi, maka iâ mingkes tâ hundjun takoloke.

18. Dan olo tâ menamparâ menabe iâ : Tabe, radja olo Jehudi !

19. Dan olo tâ memukul takoloke, hapan tetek humbang, tinei iâ meludja iâ, dan iâ mende-ko utute, menjemba iâ.

II.—20. Maka limba murâ iâ olo tâ mengkak klambi beludu, dan makeian iâ hapan pakeiau ajue kabuate. Dan olo tâ maga iâ blua, uka melantak iâ hong kaju sampalaki.

21. Maka, olo tâ memaksa idjâ bitî, Simon, olo Kirena, idjâ buli bara tana dan mahalau betâ, (iâ tâ aton bapa Aleksander dan Ropus,) uka iâ mâton kaju sampalaki.

22. Maka olo maga iâ sampei kaleka Golgota, djetâ injalinan : âka banguu takolok.

23. Maka olo menenga aka anggor, hâwôi talo bepait, akan indu mihop.

24. Tâ olo melantak iâ hong kaju sampalaki ; dan iâ membagi pakeian ajue, sambil bedadu, hapan memutus, idjâ kwe indu bagin genep bitî.

25. Maka andau aton djam telo, amon olo menjampalaki iâ.

26. Maka buku iâ indawa aton tersurat tambuan takoloke kaloto : “ Radja olo Jehudi.”

27. Maka olo menjampalaki haiak denga duâ biti olo bigal, idjä biti bila gentae, dan idjä biti hila sambile.

28. Tâ surat mendjadi tulus, idjä kakai aughe: "Iâ djari imbaris olo dengan olo darhaka."

29. Maka olo idjä mahalau hetâ paham menjapa iâ, menggiling takoloke sambil hamau: Tjâ! ikau idjä mengarak human Hatalla, dan memangun: tâ tinei huang katelo.

30. Dohop arepm, dan mohon bara kaju sampalaki.

31. Kalotâ kea kapala imam tuntang olo tamat surat hurâ sama arepe, mawi iâ, koa: Olo beken iâ djari mendohop, arepe iâ djaton tau mendohop!

32. O Kristus, radja olo Israel! mohon to bara kaju sampalaki, mangat ikei mitâ dan pertjaja.

33. Maka amon andau sampei djam djehawen, talo mendjadi kaput hapus petak, sampei djam djelatien.

34. Maka djam djelatien Jesus mengkeriak hapan hai aughe, koa: *Eloi! Eloi! lamma sabaghtani?* Djetâ, amon injelinan: O Hatallangku! Hatallangku! buhen ikau djari melihi aku?

35. Maka belabe olo idjä mendeng hetâ, haiak mehining tâ, hamau: Itâ, iâ membawa Elias.

36. Tapi idjä biti hadari, menjuang kambang batu dengan tjuka, madjok tâ intu humbang, sambil mempihop iâ, koa: Karâ, ikei mitâ, djaka Elias duma dan menipas iâ.

37. Maka Jesus mentehau,

hapan hai aughe, dan meliau tahasenge.

III.—38. Maka dinding benang huang huma Hatalla berabit pontong haruâ, bara ngambo palus sampei ngiwa.

39. Maka amon komandaud olo soldadu, idjä meudeng hatendipa iâ, mitâ, iâ mehotos haiak mentehau kalotâ, koan iâ: Olo to toto aton Anak Hatalla.

40. Maka aton kea isut biti olo bawi, idjä menampaja bara kedjau; iâ tâ: Maria Magdalena, tinei Maria, indu Jakobus idjä korik tuntaug Joses, tinei Solome;

41. Ewen tâ kea djari omba denga, sambil menonggo iâ, pesan iâ hong Galilea; tinei arâ biti awang beken, idjä djari hagoet akan Jerusalem haiak denga.

IV.—42. Maka haleme-lemei, (basa andau tâ aton andau menjimpan talo, iâ tâ andau idjä bihin bara andau sabat,)

43. Aton duma Josep, olo Arimatia, mantir bitjara idjä besewut, idjä kabuat kea mentei karadjaan Hatalla. Maka iâ tâ mempahanji arepe, dan tamâ huma menaharep Pilatus, sambil blakú hantun Jesus.

44. Maka Pilatus sangang, djaka iâ djari matei; dan iâ menjoho mengahau komandand, dan misek intu iâ, djaka tahi iâ djari matei.

45. Dan limba iâ djari mehining brita bara komandand, maka iâ menenga hantu tâ akan Josep.

46. Iâ tâ memili benang awang lamos, dan iâ menipas hantu, memungkus tâ hapau benang lamos tâ, dan iâ mingkes

tä huang kubur, idjä djari imahat huang batu ; dan iä menggaling batu akan baun touggang kubur.

47. Maka Maria Magdalena dan Maria iudu Joses menjengok, kilen olo mina iä.

BAGI 16.

I. Melaikat mesanan, Jesus aton belum haluli. II. Jesus mesanan arepe akan muride, dan menjoho äwen tä mesanan Ewangelion. III. Jesus mendai akan sorga.

I.—1. Amon andau sabat djari halau, maka Maria Magdalena, dan Maria indu Jakobus, tinei Salome, memili talo mangat ewaue, hendak hagoet mohos iä.

2. Maka andau minggu, haiak djedjewu haliei, iä menale kubur, amon matanandau lembut.

3. Maka koan iä sama arepe : Ewe karä menggaling akan ikei batu bara baun-touggang kubur ?

4. Dan amon iä menanggera, iä mitä batu tä djari inggaling ; krana djetä aton paham hai.

5. Dan amon iä djari tamä kubur, maka iä mitä olo tabelamondok hila gentau ; iä hapan klambi pandjang awang beputi ; maka äwen tä tangkinja.

6. Maka koan iä tä denga : Ela keton tangkinja ; keton menggau Jesus, olo Nasaret tä, idjä djari injampalaki ; iä djari misik, iä djaton heto ; itä keton kaleka olo djari mingkes iä.

7. Maka lius, sanan dengan murid ajue dan dengan Petrus, iä karä hagoet intu baun keton akan Galilea ; hetä keton karä mitä iä, kilau iä djari hamau dengan keton.

8. Maka olo bawi blua dan hadari bara kubur, krana äwen tä hagendjä dan paham sangang ; dan iä djaton mesanan talo enen akan olo, kraua iä mikä.

II.—9. Maka limba iä misik, andau minggu haiak djedjewu, solake Jesus mesanan arepe akan Maria Magdalena, idjä äka iä djari mengauan udju dewa.

10. Iä tä hagoet, mesanan tä akan äwen, idjä djari hindjä denga, idjä pähä atei tuntang menangis.

11. Amon olo tä mihining iä belum, dan djari gitau olo bawi tä, maka olo tä djaton pertjaja.

12. Limba tä iä mesanan arepe, hapan ampie awang beken, akan duä biti olo tä, kahum iä menandjong, menale tana.

13. Maka olo tä kea hagoet, mesanan tä akan äwen idjä beken ; maka olo tä kea äwen tä djaton pertjaja.

14. Limba tä iä mesanan arepe akan olo sawalas tä, amon iä tä mondok kuman ; dan iä memudji äwen tä, basa iä aton bantus pertjaja dan batekang atei, basa iä djaton djari pertjaja augh olo, idjä djari mitä iä djari misik.

15. Dan iä hamau denga : Lius keton, kumbang salepa kalunen, sanan Ewangelion akan sekarä olo kalunen.

16. Olo idjä djari pertjaja dan djari impandoi, iä karä injalamat ; tapi olo idjä bantus pertjaja, iä karä bua hukum.

17. Maka djeto aton kata, idjä karä iawi olo idjä pertjaja : huang arangku olo tä karä mengannan dewa, karä hakotak hapan bahsa taheta ;

18. Handipä iä karâ mengka-
tan, dan amon iâ mihop talo,
idjâ tau mempatei olo, djaton iä
pâhâ awi tâ. Hundjun olo ha-
ban iä akan mina lengâe, dan
olo tâ karâ kâlâ.

III.—19. Maka Tuhan, limba
iä djari hakotak denga, ingga-

tang akan sorga, dan mondok
hila gentauu Hatalla.

20. Maka olo tâ hagoet, me-
sanen augh Hatalla hetâ-letä ;
maka Tuhan mendohop iä, sam-
bil mendâhän augh olo tâ awi
kata heiran, idjâ mempahaiak
augh tâ.—Amen.

EWANGELION, INJURAT LUKAS.

BAGI 1.

I. *Penamäan.* II. *Brita: Johannes pam-pandai karä inakan induc.* III. *Brita: Jesus, Anak Hatalla, karä inakan induc.* IV. *Maria madja Elisabet.* V. *Njanjian Elisabet, menara Hatalla.* VI. *Johannes inakan induc dan injunat.* VII. *Njanjian Sakarias, menara Hatalla.*

I.—1. Maka arä olo djari menampara, merinting tjeritan karä talo idjä betantu haliei intu ita.

2. Kilau djari injampeï akan ita awi olo, idjä kabuat bara solake djari mitä talo tä haiak mahaga augh tä.

3. Kalotä kea aku, limba aku mariksa bua-bua karä talo tä bara tampara, djari menggarä bahalap, menjurat akam, Teopilus, idjä bahalap.

4. Mangat ikau tawa katoton talo tä, awang djari iadjar olo intu ikau.

II.—5. Maka djaman Herodes, radja tanah Judea, aton imam, ara Sakarias, baris Abia, dan sawa bara djelahan anak äson Aaron, ara Elisabet.

6. Äwen duä tä aton bahalap intu baun Hatalla, menumon karä prentah dengan hadat pangkahai Tuhan budju-budjur.

7. Iä djaton manak, basa Elisabet manang, dan iä äwen duä djari bakas.

8. Maka djadi, amon iä me-

lalus gawin imam intu baun Hatalla intu padjon ajue,

9. Tumor hadat gawin imam, dan iä akan indu menotong garo, maka iä tamä human pangkahai Tuhan.

10. Dan olo arä aton blaku doa hila ruar katahin gawi hagarö.

11. Maka iä aton mitä melaiikat pangkahai Tuhan, mendeng hila gentau kaleka hagarö.

12. Dan amon Sakarias mitä iä, maka iä tangkedjet, belalu mikä.

13. Tapi melaiikat hamau denga: Äla mikä, Sakarias! krana laku-doam djari tarima, dan sawam, Elisabet, karä manak akam hatuä, arae ikau akan menjewut Johannes.

14. Maka ikau karä supa kahanjake tuntang kamangate, dan arä olo karä hanjak awi iä inakan induc.

15. Krana iä karä hai intu baun pangkahai Tuhan; anggor dengan talo ihop awang bahari iä djaton akan mihop, dan iä besuang Rogh brasi bara knain induc.

16. Iä karä moba arä olo Israel menintu iä akan pangkahai Tuhan, Hatallan ajue.

17. Tinei iä akan hagoet intu baun Hatalla huang rogh dan huang kaabas Elias, moba atein

bapa menintu anake, dan olo idjä bantus akan kaharatin olo tetek, uka menatap akan pangkahai Tuhan olo arâ idjä pehias.

18. Koan Sakarias dengan melaikat : Awi talo en aku akan mengasene tâ ? Krana aku bakas, dan sawangku djari tahi umure.

19. Tomba melaikat denga, koa : Jaku aton Gabriel, idjä mendeng intu baun Hatalla, dan aku djari injoho hakotak dengam, haiak mesanan akam talo tä.

20. Dan itâm, ikau karâ bisu dan djaton tau hakotak, sampei andau talo tâ akan mendjadi, djeto basa ikau djaton djari pertjaja aughku, idjä karâ mendjadi intu katikae.

21. Maka olo arâ mentei Sakarias dan aton sangang, awi iâ menahi huang huma Hatalla.

22. Dan amon iâ blua, maka iâ djaton tau hakotak dengan olo, dan olo tâ mengasene, iâ djari mitâ talo huang huma Hatalla. Maka iâ mengipei olo arâ, dan magon bisu.

23. Maka djadi, amon karâ andau gawin ai djari hapus, iâ buli huma.

24. Limba tâ Elisabet, sawa, batihi, dan iâ menjahokan arepe limâ bulan katahi, koa :

25. Tumon to pangkahai Tuhan mawi denganku katika iâ menangkilik aku, uka menganan kahawängku dengan olo.

III.—26. Maka bulan djehawen melaikat Gabriel injoho Hatalla akan lewu huang Galilea, idjä Nasaret ara,

27. Menale budjang bawi, idjä djari imopo olo hatuâ, Josep

arae, idjä bara utus Dawid, dan aran budjang bawi tâ Maria.

28. Maka melaikat tamâ menggapi iâ, koa : Selamat ikau, idjä djari iasi ! Pangkahai Tuhan aton dengam, ikau idjä imberkat intu bentok karâ olo bawi.

29. Dan sana iâ mitâ melaikat, maka iâ tangkedjet awi aughe, haiak menirok menggau riman augh tabeh tä.

30. Koan melaikat denga : Æla mikä, Maria ; krana ikau djari supa asi intu Hatalla.

31. Dan itâm, ikau karâ batihi, dan manak hatuâ, arae akan injewutm Jesus.

32. Iâ karâ hai, haiak begarâ Anak pangkahai Tuhan. Dan Hatalla, pangkahai Tuhan, karâ menenga aka padadusan bapae, Dawid.

33. Tinei iâ akan mendjadi Radja human Jakob palus kata-tahi, dan karadjaan ajue djaton katawan kalepae.

34. Maka Maria hamau deng-an melaikat : Kilen talo tâ akan mendjadi, basa aku dia katawan olo hatuâ ?

35. Tomba melaikat dan hamau denga : Rogh brasi karâ mohon akam, dan kwasan pangkahai Tuhan akan mengandjungen ikau, awi tä kea Idjä brasi tä, idjä karâ inakam, akan indu begarâ Anak Hatalla.

36. Dan itâm, Elisabet, kolom aton batihi kea, metoh iâ bakas, anake hatuâ, dan to iâ, idjä injewut olo manang, djari tokep djehawen bulan.

37. Krana djaton aton talo Idjä, idjä dia tau iawi Hatalla.

38. Koan Maria : Itâm, aku djipen pangkahai Tuhan ; djadi

denganku tumon aughm. Tâ melaiikat melihi iâ.

IV.—39. Maka katika tâ Maria bedjeleng hagoet akan bukit, menale lewu anu intu tanah Juda.

40. Dan iâ tamâ human Sakarias, menabeh Elisabet.

41. Maka djadi, amon Elisabet mehining augh tabehn Maria, anake menangkadjok huang knaie, dan Elisabet belalu besuang Rogh brasi,

42. Haiak mentchau hapan hai aughe, koa: Imberkat ikau intu karâ olo bawi, dan imberkat buah knaim.

43. Dan awi en aku kalotâ, indu Tuhanku menanggo aku?

44. Krana itâm, sana augh tabehn sampei pindingku, maka anak menangkadjok huang knaingu awi kahanjake.

45. Dan selamat ikau idjâ djari pertjaja; krana talo awang djari insanan akam awi pangkakai Tuhan akan mendjadi karâ.

V.—46. Maka koan Maria: Hambaruangku mempahai pangkakai Tuhan.

47. Dan ateiku hanjak huang Hatalla, Djuru-salamatku.

48. Krana iâ djari menangkilik karendah djipâe; itâ, bara to aku injewut selamat awi karâ utus olo.

49. Krana talo hai iâ djari mawi denganku, iâ idjâ kwasa dan idjâ brasi arae.

50. Asin ajue haradjur palus akan anak âso, olo idjâ mikâ iâ.

51. Iâ djari mawi talo hai hapan lengâe, iâ menjanjau olo bedjoho huang karâ pikir ateie.

52. Olo kwasa iâ menipas, dan olo korik iâ menggangtang.

53. Olo blau iâ menjuang dengan talo bahalap, dan olo tatau iâ menjoho buli boang.

54. Israel, olo ai iâ menduan, mangat iâ mingat asie.

55. Kilau iâ djari hakotak dengan tato ikei, dengan Abraham tuntang karâ anak âso sampei katatahi.

56. Maka Maria melei dengan Elisabet eteke telo bulan, limba tâ iâ buli huma.

VI.—57. Maka bulan djari sampei, Elisabet akan indu manak, dan iâ manak hatuâ.

58. Maka olo idjâ hindjâ lewu tuntang olo idjâ hakola denga aton mehining, pangkakai Tuhan djari masi iâ paham, dan äwen tâ hanjak mempahaiak iâ.

59. Maka djadi intu andau hanja olo menanggo, hendak mengatib anak tâ, haiak menggarâ iâ Sakarias tumon aran bapae.

60. Tomba indue, koa: Æla, baja iâ akan indu inggarâ Johannes.

61. Koan äwen tâ denga: Djaton idjâ biti karâ kolam, idjâ kalotâ ara.

62. Maka olo tâ mengipei bapa, menjoho iâ mesanan ara.

63. Tâ iâ blaku batu äka menjurat, dan iâ menjurat, haiak hamau: Johannes aran ai. Maka olo tâ handiai hengan.

64. Maka hembentâ njamae tuntang djelae mendjari budjur, dan iâ hakotak haiak menara Hatalla.

65. Maka olo handiai mikâ angate idjâ melei hakaliling iâ, dan hapus bukit tanah Judea olo paham hasarita karâ talo tâ.

66. Dan olo idjâ mehining talo tâ, mengumang tâ huang

atei, dan hamau : Kilen kea ampin anak tâ karâ ? Maka lengän pangkahai Tuhan mempahaiaik iâ.

VII.—67. Maka Sakarias, bapa, besuang Rogh brasi, dan menudjum, koa :

68. Horumat akan pangkahai Tuhan, Hatallan olo Israel, krana iâ djari menango haiak meliwus djelahan olo ajue.

69. Dan djari mpendeng akan ikei tandok salamet luang human Dawid, olo ajue.

70. Kilau iâ djari hamau awi karâ nabi idjä brasi, idjä djari aton bara tampanan kalunen.

71. Dan meliwus ikei bara karâ musoh, dan bara lengän olo handiai idjä besingi ikei.

72. Uka iâ masi tatö ikei, sambil menehiu djandjie idjä brasi.

73. Tuntang sapa idjä inang-gonge akan Abraham, bapan ita, uka menjoho ita,

74. Limba ita iliwus bara lengän musoh, menempo iâ, djaton tawan kikâh,

75. Huang karasi, huang kate-teke intu baun ajue sekarâ andau pambelom ikei.

76. Maka ikau, anak, karâ begarâ nabin pangkahai Tuhan ; krana ikau akan menandjong intu baun pangkahai Tuhan, menatap karâ djalan ajue,

77. Haiak menenga akan djelahan olo ajue kaharatin salamet, awi mampun dosan ajue.

78. Tagal paham angkat pengasin Hatallan ikei, idjä hapan palembut bara ngambo madja ikei ;

79. Uka mesanan arepe'akan olo idjä mondok huang kakapute

dan huang kandjungen pampatei, mangat menintu pain ikei akan djalan salamet.

80. Maka anak tâ mendjadi hai, haiak abas huang rogh, dan melel huang padang, sampei katika iâ akan indu menaharep olo Israel.

BAGI 2.

I. Jesus inakan intu Betlehem. II. Jesus injunat. III. Jesus imprahan huang huma Hatalla ; augh nudjum Simeon äwen duâ Hanna. IV. Jesus intu Nasaret. V. Jesus mempahaiaik indu bapa akan Jerusalem.

I.—1. Maka djadi katika tâ kea aton blua prentah kaisar Augustus, uka salepa kalunen akan indu injurat.

2. Dan surate idjä solake tä mendjari kahum Kirenus aton tamanggong intu Siria.

3. Maka olo handiai hagoet, uka injurat, genep biti akan puna lewun ajue.

4. Tâ Josep kea hagoet bara Galilea, bara lewu Nasaret, akan Judea, menale lewun Dawid, idjä Betlehem ara, basa iâ bara huma dan bara utus Dawid.

5. Uka iâ injurat äwen duâ Maria, sawae, idjä djari imopoe, dan idjä batihi.

6. Maka djadi, amon äwen tä hetâ, andau djari sampei, Maria akan manak.

7. Dan iâ manak hatuâ idjä solake, memungkus iâ hapan benang, dan mepeter iâ huang dulang, basa akan äwen tä djaton kaleka intu huma.

8. Maka tokep lewu tâ aton sakatike huang padang, idjä menonggo kawan meto hamalem.

9. Dan itâ, melaikat pangka-

hai Tuhan mendeng daraha, dan kahain pangkahi Tuhan menjangkowong hakaliling iâ, maka olo tâ paham mikâ.

10. Koan melaikat denga: Æla mikâ, krana itâ, jaku mesanan akan keton kahanjake awang paham, idjâ akan olo handiai.

11. Iâ tâ, akan keton andau to Djuru-salamat djari inakan, idjâ aton Kristus, pangkahi Tuhan, intu lewun Dawid.

12. Maka djeto kata akan keton, keton karâ sondau anak tâ habungkus huang benang, menter huang dulange.

13. Palus aton hindjâ melaikat tâ tawon talo belom bara sorga, idjâ menara Hatalla, koa:

14. Horumat akan Hatalla huang ngambo, kasanei hundjun petak, kakilake dengan olo kalunen!

15. Maka limba melaikat bara iâ kangambo akan langit, sakatike tâ hamau sama arepe: Has ita hagoet akan Betlehem, mitâ talo awang djari hetâ, idjâ insanan pangkahi Tuhan akan ita.

16. Dan âwen tâ bedjeleng duma, belalu sondau Maria âwen duâ Josep, tinei anak awau tâ menter huang dulange.

17. Dan amon âwen tâ djari mitâ iâ, maka hapus lewu âwen tâ mesanan augh, idjâ djari inutor aka bara anak tâ.

18. Maka olo handiai idjâ mehining tâ heiran awi brita, idjâ insanan aka awi sakatike.

19. Tapi Maria mingkes sekarâ augh tâ, mengumang tâ huang ateie.

20. Maka sakatike tâ buli,

mempahai dan menara Hatalla awi talo handiai idjâ hininge idjâ gitae, kilau djari inutor aka.

II.—21. Maka amon djari sukup kahanja andau, uka anak tâ ingatib, maka arae injewut olo Jesus, idjâ insanan melaikat helo bara iâ huang knain indue.

III.—22. Maka amon Maria djari menjukup karâ andau memprasi arepe, tumon prentah Moses, tâ anak tâ iaga âwen tâ akan Jerusalem, uka memprahan iâ akan pangkahi Tuhan;

23. Tumon augh Torat pangkahi Tuhan: "Sekarâ hatuâ, idjâ solake inakan indue, akan indu inggarâ brasi akan pangkahi Tuhan."

24. Tinei uka meluput para-pahe tumon augh Torat pangkahi Tuhan, duâ kongan burong kuku, atawa duâ kongan anak burong dara.

25. Maka itâ, aton olo intu Jerusalem, idjâ Simeon arae, iâ tâ aton tetek haiak mikâ Hatalla, dan iâ mentei kamangat olo Israel, tinei Rogh brasi hindjâ denga.

26. Akan iâ djari insanan augh Hatalla awi Rogh brasi, iâ djaton akan katawan pampatei helo bara iâ mitâ Kristus idjâ bara pangkahi Tuhan.

27. Maka awi Rogh brasi iâ tamâ huma Hatalla, dan amon indu bapa mimbit tamâ anake, iâ tâ Jesus, uka mawi denga tumon hadat Torat:

28. Maka Simeon mengkipit iâ tâ, menara Hatalla, haiak hamau:

29. To ikau, o Tuhan, aton menjoho aku, idjâ djipem, lius dengan selamat, tumon aughm.

30. Krana matangku djari mita salamet ajum ;

31. Idjä djari injimpam intu baun sekarâ utus olo ;

32. Talo blawa akan memplawa olo kapid, dan akan kahain djelahan-olo ajum, Israel.

33. Maka Josep âwen duâ indue heiran awi augh idjä inutor bara iâ.

34. Maka Simeon memberkat âwen tä, dan hamau dengan Maria, indue : Itâ, iâ to impendeng akan mempalawo dan akan menggang arâ olo intu Israel, dan akan kata, idjä akan indu imbantah olo.

35. Tinei ateim kea ihoroe padang, uka pikir atei olo arâ mendjadi karina.

36. Maka aton Hanna, nabi bawi, anak Panuel, baris anak äso Asser, iâ djari tahi umure, dan djari belom hindjä bana udju njelo, limba budjang.

37. Maka iâ halo, umure tokep hanja pulu âpat njelo, iâ djaton pudji melihi huma Hatalla, baja hapan puasa, hapan laku-doa iâ menempo Hatalla hamalem handau.

38. Iâ djam tä kea menggapi, mengaku pangkahai Tuhan, haiak mesanan iâ akan olo handiai, idjä aton mentei kaliwuse intu Jerusalem.

IV.—39. Dan amon âwen tä djari melalus talo handiai tumon Torat pangkahai Tuhan, maka iâ haluli tinei akan Galilea, akan lewun ajue Nasaret.

40. Maka anak tä mendjadi hai, abas huang Rogh, tinei paham kapintare, dan asin Hatalla mempahaiak iâ.

V.—41. Maka indu bapa sening njelo hagoet akan Jerusalem, omba pesta paska.

42. Dan metoh iâ djari duâwalas njelo umure, amon âwen tä djari kangambo akan Jerusalem, tumon hadat pesta,

43. Dan djari menjukup karâ andau, hendak buli, maka anak tä, Jesus, melei intu Jerusalem, dan Josep, äwen duâ indue dia katawan tä.

44. Tapi âwen tä menaha iâ hindjä olo arâ huang djalan, belalu hagoet idjä andau, menggau iâ intu awang kola intu awang kasena.

45. Dan amon djaton sahondau iâ, maka äwen ta haluli akan Jerusalem, menggau iâ.

46. Maka djadi limba katelo äwen tä sahondau iâ huang huma Hatalla, mondok intu bentok karâ guru, mehining haiak misek iâ.

47. Maka sangang olo handiai idjä mehining iâ, awi kapintare, awi augh tomba.

48. Dan haiak mitâ iâ, maka âwen tä terâwen, dan indue hamau denga : Anakku, buhen ikau kalotâ dengan ita ? Itäm, bapam tuntang aku djari menggau ikau dengan kapähâ.

49. Koan iâ denga : Kasen keton menggau aku ? Dia keton tawa, huang talo ain Apangku aku akan indu melei ?

50. Maka äwen tä djaton herati augh, awang inutore aka.

51. Maka iâ omba äwen tä mohon, dan melei intu Nasaret, sambil memenda iâ tä. Dan indue mahaga karâ talo tä huang ateie.

52. Maka Yesus mendahang kapintare, kambo bereng, dan asi dengan Hatalla dan dengan olon.

BAGI 3.

I. *Johannes hagoet menjoho olo hoba, haiak mesanan Yesus Kristus.* II. *Yesus impandoi.* III. *Utus Yesus trinting.*

I.—1. Maka njelo limâwalas kaisar Tiberius aton marentah, kahum Pontius Pilatus aton tamanggung intu Judea, kahum Herodes aton radja tanahn bagi äpat hong Galilea, dan Philippus, paharie, radja tanahn bagi äpät hong Iturea dengan Trakonitis, kahum Lisanas aton radja tanahn bagi äpat hong Abilene,

2. Kahum Annas äwen duâ Kaiapas aton imam hai, maka augh Hatalla sampei Johannes, anak Sakarias, huang padang.

3. Dan iâ mengumbang hapus tanah batang-danum Jordan, membrita pampandoin kahoba akan ampun dosa.

4. Kilau djari injurat huang surat sekarâ augh Jesaia, nabi tä, idjä hamau: "Aton augh olo mentehau huang padang: Awi menatap djalan akan pangkahai Tuhan, parampar kaleka aka!

5. "Karâ loau akan injuang, karâ bukit tuntang longkoh akan imparanda, talo awang bengkok akan imbudjur, dan äka lewalewau akan indu inampa mendjadi djalan rampar.

6. "Tinei sekarâ isi akan mitä salamät Hatalla."

7. Maka Johannes hamau dengan olo arâ, idjä hagoet a-

kan ruar, uka impandoi awie: O kadjarian lalidi, äwe menjoho keton hadari, mahakan kalaite awang harian.

8. Sabab tä awi keton memplua buah kahoba awang patut, dan äla keton mado, hendak hamau huang arepe: Abraham atou apang ita. Krana jaku hamau dengan keton: Hatalla tau membelom anak akan Abraham bara batu to.

9. Maka kapak djari indanan kea intu uhat batang kaju, dan genep batang, idjä dia memuah bahalap, akan indu inäweng, palus intarik akan apui.

10. Maka olo arâ misek iä, koa: Narei ita akan indu mawi?

11. Tomba iä dan hamau denga: Äwe idjä aton klambi duä, bagi akan iä, idjä djaton, dan idjä aton talo kinan, awi tumon tä kea.

12. Maka aton kea duma olo pabean, uka impandoi, dan hamau denga: Guru, narei ita akan indu mawi?

13. Koan iä denga: Äla keton blaku labeh bara bagin keton.

14. Maka aton kea olo soldadu misek iä, koa: Narei ita akan indu mawi? Koan iä denga: Äla keton mehenjek atawa memikir olo, dan terei huang keton dengan upah keton.

15. Dan amon olo arâ mentei haiak menirok samandiai huang atei, aja-ajau Johannes aton Kristus tä:

16. Maka Johannes tomba dengan olo handiai, koa: Aku mempandoi keton hapan danum; tapi aton duma iä tä, idjä kwasa bara aku, djaton aku be-

guna aka mengkak tali surumpah; ia karā mempandoi keton hapan Rogh brasi tuntang apui.

17. Huang lengân ajue aton kiap, dan ia karā memprasi karaiac, menempunan parei akan huang lepaue, tapi djogo ia karā menusul hapan apui awang djaton terbelep.

18. Tumon to ia menutor arā augh beken hindei, mesanan Ewangelion akan olo arā.

19. Tapi Herodes, radja tā, amon ia impudji Johannes tagal Herodias, sawan paharie, Pilipus, dan tagal talo papa handiai, idjā iawi Herodes :

20. Maka ia mendahang djeto kea hindei, ia tā ia mengorong Johannes huang sipir.

II.—21. Maka djadi, amon olo arā impandoi dan Jesus kea impandoi haiak blaku doa, tā langit buap,

22. Dan Rogh brasi kabuat mohon aka kilau burong darah, dan augh memala bara langit, koa : lkau aton Anakku, idjā āka huangku, ikau aku mengilak.

III.—23. Maka Jesus to, e-teke telo pulu njelo umure, amon ia menampara, dan ia, idjā, tumon patongan olo, anak Josep, aton anak Eli,

24. Ia anak Mattat, ia anak Lewi, ia anak Melki, ia anak Janna, ia anak Josep,

25. Ia anak Mattatias, ia anak Amos, ia anak Naum, ia anak Esli, ia anak Naggai,

26. Ia anak Maat, ia anak Mattatias, ia anak Semei, ia anak Josep, ia anak Juda,

27. Ia anak Johannes, ia anak

Resa, ia anak Serobabel, ia anak Salatiel, ia anak Neri,

28. Ia anak Melki, ia anak Addi, ia anak Kosam, ia anak Elmodam, ia anak Er,

29. Ia anak Joses, ia anak Elieser, ia anak Jorim, ia anak Mattat, ia anak Lewi,

30. Ia anak Simeon, ia anak Juda, ia anak Josep, ia anak Jonan, ia anak Eliakim,

31. Ia anak Meleas, ia anak Mainan, ia anak Mattata, ia anak Natan, ia anak Dawid,

32. Ia anak Jesse, ia anak Obed, ia anak Boos, ia anak Salmon, ia anak Nahasson,

33. Ia anak Aminadab, ia anak Aram, ia anak Esrom, ia anak Pares, ia anak Juda,

34. Ia anak Jakob, ia anak Isaak, ia anak Abraham, ia anak Tara, ia anak Nahor,

35. Ia anak Saruh, ia anak Ragau, ia anak Palek, ia anak Heber, ia anak Sala,

36. Ia anak Kainan, ia anak Arpaksad, ia anak Sem, ia anak Noah, ia anak Lamegh,

37. Ia anak Metusala, ia anak Enogh, ia anak Jared, ia anak Maleleel, ia anak Kainan,

38. Ia anak Enos, ia anak Set, ia anak Adam, ia anak Hatalla.

BAGI 4.

I. Jesus iningkes iblis. II. Jesus mesanan brita intu Nasaret. III. Jesus madjar olo intu Kapernaum haiak manganan dewa. IV. Jesus mepakālā empon Simon tuntang arū olo haban beken.

I.—1. Maka Jesus, kontep Rogh brasi, buli bara Jordan,

dan awi Roghtâ iâ iaga akan pandang.

2. Dan iâ iningkes iblis âpat pulu andau katahi, djaton iâ kuman talo idjâ-idjâ huang karâ andau tâ, dan amon djetâ hapus, maka iâ blau.

3. Koan iblis denga: Djaka ikau Anak Hatalla, awi ikau hamau dengan batu to, mangat iâ mendjadi tepong.

4. Tomba Jesus denga, koa: Aton augh surat: "Djaton awi tepong bewe olo belom, baja awi genep bawak augh Hatalla."

5. Tâ iblis maga iâ mendai bukit gantong, dan memprahan aka sekarâ karadjaan kalunen huang idjâ kapidjep matâ katahi.

6. Koan iblis denga: Sekarâ kwasa to tuntang kahalape aku hendak menenga akam; kraua djetâ djari inenga akangku, dan aku menenga tâ akan olo idjâ kahendakku.

7. Djaka ikau to hendak menjemba aku, maka talo tâ ajum samandiai.

8. Tomba Jesus dan hamau denga: Inda bara aku, iblis; kraua aton augh surat: "Semba pangkahai Tuhan, dan menempo iâ bewe."

9. Maka iblis maga iâ akan Jerusalem, mependeng iâ hundjun babungan human Hatalla, sambil hamau denga: Djaka ikau aton Anak Hatalla, sewu bara heto kangiwa.

10. Krana aton augh surat: "Iâ karâ menjoho melaikat tagal ikau, uka iâ tâ mahaga ikau,

11. "Haiak mâton ikau hundjun lengâ, uka âla haliei paim tantarang batu."

12. Tomba Jesus dan hamau denga: Aton augh: "Æla ikau meningkes pangkahai Tuhan, Hatallan ajum."

13. Dan amon iblis djari mahapus sekarâ tingkes tâ, maka iâ melihi iâ idjâ katika katahi.

II.—14. Maka Jesus huang kwasa Rogh tâ haluli tinei akan Galilea; dan aton blua brita akan sekarâ lewu, idjâ hakaliling, mesanan iâ.

15. Maka iâ madjar olo huang sinagoge, dan iâ inara olo handiai.

16. Dan amon iâ sampei Nasaret, äka iâ imbelom olo pesa tabela, maka intu andau sabat iâ, tumon hadat ajue, menale sinagoge, belalu mendeng hendak membasa.

17. Tâ olo mendjuluk aka surat nabi Jesaia, dan amon iâ djari mukai surat tâ, maka iâ supa äka augh bawak djeto:

18. "Rogh pangkahai Tuhan aton hundjun aku, basa iâ djari mundus haiak memetâ aku, uka mesanan brita bahalap akan olo idjâ lenjo ateri;

19. "Tinei uka mesanan kaliwuse akan olo tawanan, dan paitâ akan olo bebutâ, uka membebas olo idjâ paham kadjakâ, haiak membrita njelo pangkahai Tuhan idjâ mangat."

20. Maka limba iâ melipet surat tâ, iâ mendjuluk tâ akan olo penonggo, belalu moundok; dan matan olo handiai huang sinagoge menampaja iâ.

21. Tâ iâ menampara hamau denga: Andau to bawak surat to djari tulus intu pinding keton.

22. Dan olo handiai tâ menara iâ, sambil hengan angate, awi

ugh mangat idjâ blua bara nja-mae, dan hamau: Djaton iâ to anak Josep?

23. Koan iâ dengan âwen tâ: Mikâ keton hendak mawi aku hapan paribasa to: Tabit, dohop arepm; sekarâ talo tâ, idjâ hining ita mendjari intu Kapernaum, awi djetâ kea intu puna lewun ajum to.

24. Tapi koan iâ: Toto, aku hamau dengan keton, nabi djaton pudji ingilak olo intu puna lewun ajue.

25. Maka dengan katoto aku hamau dengan keton, aton arâ balo intu olo Israel katika Elias, metoh langit patcp telo njelo djebawen bulan, sampei lau paham menanjap tanah tâ.

26. Dan djaton akan idjâ biti karâ olo tâ Elias injoho, baja akan Sarepta Sidonis, akan olo bawi idjâ aton balo.

27. Tinei aton arâ olo besamagh intu Israel katika nabi Elisa, dan djaton idjâ biti karâ olo tâ impahalap baja Naeman, olo Siria.

28. Maka olo handiai huang sinagoge paham kasangite, amon mehining augh tâ.

29. Belalu mendeng, menggi-an iâ akan ruar lewu, maga iâ akan tantan bukit, aka lewun olo tâ imangun, hendak membaring iâ kangiwa.

30. Tapi iâ mahalau mehoroe bentok olo tâ, belalu hagoet.

III.—31. Maka iâ mohon akan Kapernaum, lewu intu Galilea, dan iâ madjar olo huang sinagoge.

32. Dan olo tâ sangang awi adjare, krana augh ajue bara kwasa.

33. Aton olo huang sinagoge idjâ ingumpang dewa papa, dan iâ mengkeriak hapan hai auge,

34. Koa: Terei, narei gawin ita dengam, Jesus bara Nasaret? Ikau djari duma hendak merusak ita. Tawangku âwe ikau, iâ tâ idjâ brasî intu Hatalla.

35. Tâ Jesus mepudji iâ, koa: Suni, blua bara iâ! Palus dewa tâ membaring iâ tâ akan bentoke, dan blua bara iâ, djaton memapa iâ.

36. Maka sangang olo handiai, dan hakotak sama arepe, koa: Narei augh to, hapau kwasa tuntang kagagahé iâ memetâ dewa papa, dan iâ tâ blua.

37. Maka britan ajue blua akan karâ kaleka intu tanah idjâ hakaliling.

IV.—38. Maka Jesus mendeng melihi sinagoge, menale human Simon, dan empon Simon idjâ bawi paham bedarem, dan olo blaku intu Jesus akan iâ.

39. Dan Jesus mendeng menaharep iâ, mepudji peres bedarem dan peres tâ melihi iâ; palus iâ mendeng, menonggo âwen tâ.

40. Tapi haiak matanandau lius belep, olo handiai, idjâ âka olo habau hakabeken ampin perese, maga olo tâ aka, dan iâ mendanan lengâe hundjun genep biti, sambil mepakâlâ iâ.

41. Aton kea blua dewa bara olo tâ, haiak mengkeriak, koa: Ikau aton Kristus, Anak Hatalla. Maka iâ mepudji iâ tâ, mengahana iâ hakotak, basa âwen tâ katawan, iâ aton Kristus tâ.

42. Maka amon andau lius sawah, iâ hagoet akan ruar menale âka benjem, dan olo arâ meng-

gau iâ, dan menale iâ, belalu mengahana iâ, belâ iâ hagoet melihi iâ.

43. Tapi iâ hamau denga: Akan lewu beken kea aku akan indu mesanan Ewangeliou karadjaan Hatalla; krana akan gawi tâ aku djari injoho.

44. Dan iâ mesanan Ewangelion huang karâ sinagoge intu Galilea.

BAGI 5.

I. Petrus muli tawon lauk, dan mendjadi murid Jesus. II. Jesus mempakâlâ olo besamagh. III. Jesus mempakâlâ olo idjâ kait kedjang. IV. Jesus mengahau Lewi omba iâ. V. Jesus menarang perkara puasa.

I.—1. Maka djadi amon olo arâ mehupi iâ, hendak mehining augh Hatalla, iâ aton mendeng intu saran danau Genesaret,

2. Haiak mitâ arut duâ intu saran danau, tapi olo melauk djari djakat bara tâ, menjau pasate.

3. Maka iâ djakat arut idjâawang ain Simon, sambil blaku intu iâ, miar akan laut isut, dan iâ mondok, madjar olo arâ bara arut.

4. Amon iâ djari terei hakotak, iâ hamau dengan Simon: Tolak keton akan kaleka handalem, labu pasat, uka menawan.

5. Tomba Simon dan hamau denga: Guru, idjâ male-malem ita djari begawi, dan djaton muli talo en-en, tapi tumon augh ajum aku hendak melabu pasat.

6. Amon äwen tâ mawi kalotâ, maka iâ menawan tawon lauk, dan pasat aton berabit.

7. Tâ äwen tâ mengipei kolae, idjâ huang arut beken, uka duma mendohop iâ mendjidjit,

dan äwen tâ duma dan menjulang arut duâ-duâ tâ, sampei hendak kahem.

8. Amon Simon Petrus mitâ talo tâ, maka iâ lawo akan utut Jesus, koa: Tuhan, lius blua bara aku, krana aku aton olo bedosa.

9. Krana iâ tangkedjet haiak olo handiai idjâ hindjâ denga, awi penawan lauk idjâ ulihe.

10. Tumon tâ kea Jakobus dengan Johannes, anak Sebedeus, idjâ kolan Simon. Koan Jesus dengan Simon: Æla mikâ, bara katonto ikau akan menawan olon.

11. Tâ äwen tâ maga arut akan sarâ, melihi talo handiai, dan omba iâ.

II.—12. Maka djadi amon iâ aton huang lewu Idjâ, baris karâ lewu tâ, itâ, aton olo hatuâ he-tâ idjâ kontep samagh. Dan haiak mitâ Jesus iâ lawo mehingkep, sambil blaku intu iâ, koa: O Tuhan, djaka ikau maku, ikau tau memprasi aku.

13. Dan iâ mendjudju lengä, mengarimas iâ, koa: Aku maku, djadi ikau brasi! Palus samagh ta nihau bara iâ.

14. Maka Jesus memetâ iâ, äla mesuman tâ akan olo; baja lius, prahan arepm akan olo imam, haiak meluput parapahe tagal karasihm, tumon augh Moses, indu toros kasaksian akan olo tâ.

15. Tapi britan ajue djaladjalan kedjau hindei, dan arâ baris olo hapumpong, mangat mehining iâ, haiak impakâlâ awie bara perse.

16. Tapi iâ minda akan kaleka benjem, dan blaku doa.

III.—17. Maka andau Idjá iä aton madjar olo, dan aton mondok hetä olo parisi dengan guru Torat, idjá djari duma bara karâ ngkup Galilea, Judea dan bara Jerusalem; maka aton kwasan pangkahai Tuhan, mepakälä olo tä handiai.

18. Itä, aton olo hatuâ mimbit idjá biti hundjun kaleka betiro idjá kait kedjang, dan äwen tä mengkemâ mimbit iä tamä, dan mingkes iä intu baun ajue.

19. Dan basa djaton sondau äka menamâan iä awi olo arâ, maka äwen tä mendai sapau, mulo iä bara hetä tuntang kaleka betiro akan bentok intu baun Jesus.

20. Amon iä mitä kapertjajan äwen tä, maka iä hamau dengan olo tä: O ikau, dosam djari iam-pun.

21. Tä olo tamat surat deng-an olo parisi bepikir, koa: Æwe iä to idjá menawa Hatalla? Æwe tau mampun dosa, baja Hatalla bewe?

22. Tapi Jesus mengasene pikir äwen tä, belalu tomba dan hamau denga: Narei keton bepikir huang atei?

23. Narei murah hamau: Dosam djari iam-pun, atawa hamau: Mendeng, tandjong.

24. Tapi mangat keton tawa, Anak-olon aton kwasa hong pe-tak mampun dosa, koan iä deng-an olo kait kedjang: Jaku hamau dengam, mendeng, katan kalekam betiro, tandjong me-nale humam.

25. Palus iä mendeng intu baun äwen tä, mengkatan talo idjá djari hapa menter hundjue, ha-

goet buli huma, dan mepahai Hatalla.

26. Maka olo handiai tang-kedjet dan mepahai Hatalla, tinei olo paham mikä, haiak ha-mau: Talo djahei ita djari mitä andau to.

IV.—27. Limba tä iä blua menandjong, dan iä mitä olo pabean, Lewi ara, idjá mondok intu pabean, dan iä hamau deng-a: Omba aku.

28. Maka iä tä melihi talo han-diai, palus omba iä.

29. Dan Lewi menampa pengi-nan hai aka huang humae, dan arâ olo pabean tuntang olo be-ken hindjá mondok denga.

30. Maka olo tamat surat baris olo tä dengan olo parisi be-kotok mawi murid ajue, koa: Buhen keton kuman mihop deng-an olo pabean dan olo bedosa?

31. Tomba Jesus dan hamau denga: Olo mangat dia susah hapan tabit, baja olo haban.

32. Jaku djaton dari duma mengahau olo tetek, baja olo be-dosa akan indu hoba.

V.—33. Tapi äwen tä hamau denga: Buhen murid Johannes kinjap puasa haiak mawi som-bajang, dan kalotä kea murid olo parisi, tapi idjá ajum kuman dan mihop?

34. Koan iä denga: Tau ke-ton menjoho olo idjá omba pesta mesawä puasa katahin bakal-bana aton hindjá denga?

35. Tapi andau karâ sampei, metoh bakal-bana induan bara iä, maka tä iä karâ puasa intu andau tä.

36. Tinei iä menutor paribasa akan olo tä, koa: Olo djaton pudji mengkepan rabit tumpang.

taheta intu pakeian awang kupit, tumon tâ awang taheta kea berantat menamput awang kupit, tinei awang taheta djaton hakabua dengan idjâ awang kupit.

37. Tinei olo djaton pudji, menjuang anggor taheta huang pingkor awang kupit; tumon tâ anggor taheta akan memusit pingkor kupit tâ, dan anggor tâ betusu, dan pingkor tâ nihau.

38. Tapi anggor taheta bua injuang huang pingkor taheta, maka tumon tâ duâ-duâ haiak iha-ga.

39. Tinei olo idjâ mihop anggor awang tahi, iâ djaton palus nabuang awang taheta, kraua koan iâ: Awang tahi tâ bahal-lap.

BAGI 6.

I. Murid Jesus memutik parei intu andau sabat. II. Jesus mempakâlâ lengün olo idjâ karitip intu andau sabat. III. Jesus mangkat olo duâwalas mendjadi rasul. IV. Britan Jesus madjar olo huang padang.

I.—1. Maka djadi intu andau sabat Jesus menandjong meho-roe parei, dan murid ajue memutik buah, dan kuman limba menggosoke tâ hapan lengä.

2. Tâ aton olo parisi hamau denga: Narei keton mawi talo awang djaton ole iawi intu andau sabat?

3. Tomba Jesus dan hamau denga: Djaton kea keton pudji membasa talo awang iawi Dawid, amon iâ blau haiak karâ olo idjâ denga?

4. Iâ tamâ human Hatalla, menduan tepong idjâ akan indu

impraha, dan kuman, haiak me-neuga kea akan olo idjâ denga talo tâ idjâ djaton ole kinan olo, baja olo imam bewe.

5. Dan iâ hamau dengan äwen tâ: Anak-olon aton Tempon andau sabat kea.

II.—6. Maka djadi kea intu andau sabat awang beken, iâ tamâ sinagoge madjar olo. Hetâ aton olo idjâ karitip lengä hila gentau.

7. Maka olo tamat surat deng-an olo parisi mentei iâ, djaka iâ akan mempakâlâ olo intu andau sabat, uka supa buku akan mendawa iâ.

8. Tapi iâ katawan pikir äwen tâ, dan iâ hamau dengan olo, idjâ karitip lengä: Gatang arepm, mendeng intu bentok. Tâ iâ menggang arepe, dan mendeng intu bentok.

9. Limba tâ Jesus hamau dengan äwen: Jaku hendak mi-sek keton, narei patut intu andau sabat, mawi talo bahalap atawa talo papa? Mahaga pam-belom olo, atawa merusak tâ?

10. Maka iâ menampaja karâ olo idjâ bakaliling, dan hamau dengan iâ tâ: Djudju lengâm. Maka iâ mawi kalotâ, belalu lengäe mendjadi bua, bahalap kilau awang beken.

11. Tapi äwen tâ paham nja-njau, dan hatirok sama arepe, narei iâ hendak mawi dengan Jesus.

III.—12. Maka djadi intu karâ andau tâ iâ hagoet akan bukit hendak blaku doa, dan iâ magon blaku doa intu Hatalla hapus alem tâ.

13. Amon djari handau, maka iâ membawa muride, dan minti

duäwalas biti bara äwen tâ, idjä kea begarâ rasul.

14. Iä tä Simon, idjä kea begarâ Petrus, dan Andreas paharie, Jokobus dengan Johannes, Pilippus dengan Bartolomeus.

15. Mattäus dengan Tomas, Jakobus anak Alpeus, dengan Simon idjä begarâ olo blaso atei.

16. Judas Jakobus dan Judas Iskariot, idjä mendjari olo penipu tâ.

17. Maka iä mohon haiak denga, dan mendeng intu kaleka alo-alon, haiak dengan idjä kabagin murid ajue dan arâ olo bara salepa tanah Judea, bara Jerusalem, bara lewu Tirus, idjä intu saran tasik, dan bara Sidon,

18. Idjä djari duma uka mehining iä, dan uka impakälâ awie bara perese, tinei olo idjä ingapâhâ awi dewa papa, dau olo tâ mendjari kälâ.

19. Maka olo samandiai tä mengkemâ mengarimas iä, krana kwasa aton blua bara iä, mempakälâ olo handiai.

IV.—20. Maka iä menanggera menampaja murid, dan hamau: Selamat keton, olo pâhâ belom, krana akan keton aton karadjaan sorga.

21. Selamat keton idjä to blau, krana keton karâ imbeso. Selamat keton idjä to menangis, krana keton karâ tatawâ.

22. Selamat keton, amon olo membaris sambil menawa keton, tinei manganan aran keton menjewut tä papa, djetâ sabab Anak-olon.

23. Hanja-hanjak keton intu andau tâ haiak menangkadjok; krana itâ, upah keton aton hai huang sorga. Krana tumon tâ

tato olo tâ djari mawi dengan nabi.

24. Tapi paja keton, olo tatau, krana kamangat keton djari lepa induan keton.

25. Paja keton idjä beso, krana keton karâ blau. Paja keton idjä to tatawâ, krana keton karâ menatum haiak menangis.

26. Paja amon olo samandiai menjewut keton bahalap, krana tumon tâ tato olo tâ djari mawi dengan nabi idjä salah.

27. Tapi jaku hamau dengan keton idjä mehining to: Sinta musoh keton, dan mawi talo bahalap dengan olo idjä menjingi keton.

28. Awi keton memberkat olo idjä menjapa keton, dan laku doa akan olo idjä memapa keton.

29. Djaka olo menâkap pipim sila, ules kea aka awang beken, dan djaka olo mokot klambim, äla ikau mengahana iä menduan kahowotm kea.

30. Tapi genep biti idjä blaku intu ikau, tenga aka, dan olo idjä mokot talo ajum, äla injohom melian tâ.

31. Dan kilau kahendak keton, olo mawi dengan keton, awi keton tumon tâ kea dengan olo.

32. Djaka keton sinta olo idjä sinta keton, narei besaran keton idjä kalotâ? Krana mahin olo bedosa mengilak olo idjä mengilak iä.

33. Dan amon keton mawi talo bahalap dengan olo, idjä mawi talo bahalap dengan keton, narei besaran keton idjä kalotâ? Krana mahin olo bedosa mawi tumon tâ.

34. Dan amon keton mendjaman akan olo, idjâ âka keton harap karâ melian tâ, narei besaran keton idjâ kalotâ? Krana mahin olo bedosa mendjaman akan olo bedosa, mangat blakulian tumon tâ kea.

35. Tapi siutâ musoh keton, awi keton talo bahalap haiak mendjaman, amon djaton ole harap talo en-en, maka tumon tâ upah keton karâ hai huang sorga, dan keton mendjadi anak pangkahai Tuhan; krana iâ masi olo idjâ djaton tawan tarimakasi dan olo papa.

36. Bua keton mendjadi olo idjâ radjin masi, kilau Bapa keton kea radjin masi.

37. Æla keton mado, maka keton dia iado; âla keton mahukum, maka keton dia ihukum; awi keton meliwus, maka keton iliwus.

38. Tenga keton, maka akan keton karâ inenga. Takare idjâ bahalap, idjâ ihenjek, idjâ inggerek dan idjâ mari karâ inenga akan pakuan keton. Krana hapan takare tâ kea idjâ hapan keton menakar, maka akan keton karâ inakar tinei.

39. Maka iâ menutor paribasa aka: Tau olo bebutâ maga olo bebutâ? Djaton iâ duâ-duâ akan lawo huang kali?

40. Murid djaton hai bara guru, tapi murid idjâ tamat iâ padan dengan guru.

41. Narei ikau menampaja talosop idjâ huang matan paharim, tapi batang idjâ huang matan ajum djaton ikau tehiu.

42. Atawa kilen ikau tau hamau dengan paharim: O pahari,

soho aku menganan talosop idjâ huang matam,—alo ikau djaton mitâ batang idjâ huang matan ajum? Olo haliau, kauan helo batang tâ bara matam, limba tâ ikau rende-rendeng, uka menganan talosop idjâ huang matan paharim.

43. Krana upon tâ djaton bahalap, idjâ memuah papa, tinei upon tâ djaton papa, idjâ memuah bahalap.

44. Genep upon olo mengasene intu buahe. Krana djaton pudji olo memupol buah korma bara upon duhi, tinei djaton pudji olo menipas buah anggor bara upon talinggang.

45. Olo bahalap memplua talo bahalap bara ramon atei awang bahalap, dan olo papa memplua talo papa bara ramon atei awang papa. Krana awi kutoh ramon atei njama pudji hakotak.

46. Narei keton menjewut aku Tuhan, Tuhan, dan djaton keton mawi tumon aughku?

47. Genep olo idjâ menanggo aku, mehining aughku, haiak mawi tâ, maka aku hendak mesuman akan keton, olo âwe iâ tâ menamunan.

48. Maka iâ menamunan olo idjâ memangun huma, idjâ mengali haiak menimben tâ, dan mingkes galange hundjun batu. Maka amon aton duma danum soho, belalu rahusau dâhes danum menapi huma tâ, tapi djaton tau menggerak tâ, krana huma tâ imangun hundjun batu.

49. Tapi idjâ mehining tâ dan djaton mawi, iâ menamunan olo idjâ memangun huma hundjun petak, djaton bara galang; maka

rahusan dâhes danum menapi tâ, palus huma tâ belihang, dau kalihang huma tâ pâhes.

BAGI 7.

I. Jesus mempakâlâ djipen komandand intu Kapernaum. II. Jesus membelom haluli olo tabela intu Nain. III. Jesus hako-tak dengan murid Johannes. IV. Augh Jesus menara Johannes. V. Olo bawi idjâ bedosa menata Jesus hapan minjak intu human olo paris.

I.—1. Maka amon iâ djari mahapus karâ augh intu pehining olo arâ, iâ menale Kapernaum.

2. Dan anak olo komandand, idjâ ingilak tempoe, aton haban, hendak mehotos.

3. Amon iâ mehining bara Jesus, maka iâ menjoho bakas olo Jehudi menanggo iâ, blaku intu iâ, uka iâ duma mempakâlâ anak olo ajue.

4. Maka âwen tâ, amon djari sampei Jesus, blaku paham intu iâ, koa: Iâ tâ patut, ikau mawi djetâ denga.

5. Krana iâ sinta djelahan ita, dan iâ kea djari memangun sinagoge akan ita.

6. Maka Jesus omba âwen tâ, tapi amon iâ djaton kedjau hindei bara huma, maka komandand menjoho kola menanggo iâ, dan hamau denga: Tuhan, âla mempahâka arepin; krana aku dia beguna, ikau tamâ penda sapaun humangku.

7. Awi tâ aku djaton kea menggarâ arepku patut, menanggo ikau; baja awi ikau hamau idjâ kabawak augh, maka anak oloku kâlâ.

8. Krana aku kea aton olo idjâ memenda prentah, dan aton

olo soldadu intu aku; amon aku hamau dengan iâ to: Lius,—maka iâ lius, dan dengan awang beken: Kanto,—maka iâ kanto, dan dengan anak oloku: Awi djetâ,—maka iâ mawi.

9. Amon Jesus mehining augh tâ, maka iâ heiran awie, dan iâ mules haiak hamau dengan olo arâ idjâ omba denga: Jaku hamau dengan keton, mahin intu olo Israel dia aku djari sahondau kapertjaja idjâ kalotâ.

10. Dan olo idjâ djari injoho, amon sampei huma haluli, maka ia sahondau anak olo idjâ haban tâ djari kâlâ.

II.—11. Maka djadi limba tâ iâ menale lewu idjâ Nain arae, dan aton mempahaiak iâ arâ muride, tinei arâ olo beken.

12. Maka amon iâ menggapi baun-tonggang lewu, itâ, aton olo maga blua hantun olo, idjâ anak indue tonggal, dan olo bawi tâ aton balo; maka arâ olo lewu omba denga.

13. Dan haiak Tuhan mitâ iâ, maka iâ paham angkat pengasi denga, dan hamau denga: Æla menangis.

14. Tâ iâ menggapi, mengarimas raung, dan olo idjâ mätôn tendâ, belalu iâ hamau: O olo tabela, jaku hamau dengam, mi-sik.

15. Maka olo idjâ matei tâ mondok, dan menampara hako-tak. Limba tâ Jesus menenga iâ akan indue.

16. Maka olo handiai mikâ angate, haiak menara Hatalla, koa: Nabi hai djari lembut intu ikei, dan Hatalla djari madja djelahan olo ajue.

17. Dan britan ajue tō sampei

salepa tanah Judea, palus akan sekarâ lewu idjâ hakaliling.

III.—18. Maka akan Johannes talo handiai tâ imbrita awi murid ajue.

19. Tâ Johannes membawa murid duâ biti, menjoho iâ menale Jesus, koa : Aton ikau iâ tâ idjâ akan indu duma, atawa bua ita mendâ olo beken ?

20. Amon âwen tâ sampei iâ, maka âwen tâ hamau : Johannes pampandoi menjoho ita menango ikau, koa : Aton ikau iâ tâ idjâ akan indu duma, atawa bua ita mendâ olo beken ?

21. Maka djam tâ iâ mepakâlâ arâ olo bara perese, bara kapâhâ, bara dewa, dan akan olo bebutü iâ menenga paitâ.

22. Tomba Jesus dan hamau denga : Lius keton, sanan akan Johannes talo awang keton djari mitâ dan mehining. Olo bebutâ tau mitâ, olo betimpang menandjong, olo besamagh imprasi, olo badengen mehining, olo matei imbelom tinei, dan akan olo pâhâ belom Ewangelion insanan.

23. Dan selamat iâ idjâ dia tantarang atei tagal aku.

IV.—24. Maka amon sohon Johannes djari buli, iâ hamau dengan olo arâ tagal Johannes : Keton djari hagoet akan padang, hendak menampaja narei ? Dârâh humbang idjâ ionggâ riwut ?

25. Tapi keton djari hagoet, hendak menampaja narei ? Olo idjâ hapan pakeian lamos ? Itâ, olo idjâ bahalap pakeiae dan mangat pinginae iâ aton melei intu human radja.

26. Tapi keton djari hagoet, hendak menampaja narei ? Na-

bi ? Toto jaku hamau dengan keton, idjâ hai bara nabi.

27. Djeto iâ idjâ inutor augh surat : “Itâm, jaku menjoho melaikatku intu baum, idjâ akan menatap djalan ajum intu baum.”

28. Krana jaku hamau dengan keton, intu karâ olo idjâ inakau olo bawi djaton aton nabi idjâ hai bara Johannes pampandoi ; tapi idjâ korik haliei huang karadjaan sorga aton hai bara iâ.

29. Maka olo handiai idjâ mehining, haiak olo pabean menjewut Hatalla tetek, dan menjoho arepe impandoi hapan pampandoi Johannes.

30. Tapi olo parisi dengan guru Torat menganau tirok Hatalla mawi arepe, dan djaton menjoho arepe impandoi awie.

31. Maka Jesus hamau : Dengan âwe aku akan menanding hamputan olo to ? dan olo tâ menamunan âwe ?

32. Iâ menamunan anak olo idjâ mondok intu pakan dan hantantehau hapan augh to : Ita djari menjuling akan keton, dan keton djaton bebegal ; ita djari menatun akan keton, dan keton djaton menangis.

33. Krana Johannes pampandoi djari duma, djaton iâ kuman tepong, djaton iâ mihop anggor, dan keton hamau : Iâ ingumpang dewa.

34. Anak-olon djari duma, iâ kuman mihop, maka keton hamau : Itâ, to olo idjâ panguman dan pamihop, kolan olo pabean dengan olo bedosa.

35. Tapi kapintare impahalap awi karâ anake.

V.—36. Maka aton olo parisi blaku intu iâ, nka iâ omba

kuman denga, dan iâ tamâ human olo parisi tã, mondok kuman.

37. Itã, aton olo bawi intu lewu, idjã aton olo bedosa; amon iâ mehiuing, Jesus mondok kuman intu human olo parisi, maka iâ mimit kasa besuang minjak.

38. Dan iâ mendeng intu likut paie haiak menangis, dan membisa pain ajue hapan djohoumata, sambil mempuas tã hapan balaun takoloke, tinei iâ menjium pain ajue, dan menata tã hapan minjak.

39. Amon olo parisi idjã djari merawei iâ mitã talo tã, maka iâ hakotak huang arepe, koa: Iã to, djaka iã aton nabi, toto kawatan, âwe dan kilen ampi olo bawi tã idjã mengakab iã, krana iã aton olo bedosa.

40. Tomba Jesus dan hamau denga: Simon, aton aughku akam. Koan iã: Sewut tã, Guru.

41. Koan Jesus: Olo duã bitu aton behutang intu tempon rear; idjã aton behutang limã ratus dinar, dan idjã beken tã linã pulu.

42. Dan amon âwen tã djaton talo hapan menabor, maka iã menduro tã lepa akau âwen duã. Sumau to, âwe idjã akan siuta iã paham?

43. Tomba Simon dan hamau: Angatku iã idjã âka induro arã awie. Koan iã denga: Budjur aughm.

44. Maka iã mules menintu olo bawi, dan hamau dengan Simon: Aton ikau mitã olo bawi to? Jaku djari tamã humam, dan danum ikau djaton djari menenga akan paingku; tapi iã

to djari membisa paingku hapan djohoumata, sambil mempuas tã hapan balaun takoloke.

45. Ikau djaton djari menjium aku, tapi iã to, limba iã tamã, djaton djari terei menjium paingku.

46. Ikau djaton djari menata takolokku hapan undus, tapi iã to djari menata paingku hapan minjak.

47. Awi tã jaku hamau dengam: Dosam ajue djari iampun idjã arã, krana iã paham sinta; tapi idjã âka iampun isut, iã sinta isut.

48. Koan iã dengan olo bawi: Dosam djari iampun.

49. Maka olo idjã omba mondok kuman aton hamau huang arepe: Æwe iã to idjã kea mampan dosa?

50. Tapi iã hamau dengan olo bawi: Kapertjajam djari mahaiga ikau, lius dengan kasanauge.

BAGI 8.

I. Jesus mengumbang lewu mesanan Ewangelion, impahaiak murid dengan olo beken. II. Paribasan bawake huang upat ampin petak. III. Jesus mesanan kadjarian augh Hatalla, haiak menantu olo âwe idjã toto murid ajue. IV. Jesus salinga mempataneng tasik. V. Jesus menganan dewa bara olo, tamã hawoi. VI. Jesus mempakili olo bawi idjã tarohan daha, dan membelom haluli anak Jairus idjã bawi.

I.—1. Maka djadi limba tã iã mengumbang karã lewu karã uugkup, mawi sombajang haiak mesanan Ewangelion karadjaan Hatalla, dan âwen duãwalas tã mempahaiak iã.

2. Tinei olo bawi isut bitu idjã djari kalã bara dewa dan bara perese, iã tã Maria idjã begarã

Magdalena, idjä äka udju dewa inganae.

3. Tinei Johanna, sawan Kusa, mandur Herodes, dan Susanna tuntang arâ olo beken, idjä mendohop iâ, awi inembagi ramoe aka.

II.—4. Maka amon arâ olo djari hapumpang, dan olo bara karâ lewu meuanggo iâ, tâ iâ hakotak hapan paribasa,

5. Koa : Olo penawur hagoet uka menawur bawake, dan haiak iâ menawur, maka belae lawo akan saran djalan dan djari hundjeng, dan burong langit kuman tâ lepa.

6. Awang beken aton lawo akan äka batu, dan haiak palem-bute, maka belalu keang tâ, basa djaton bara danum.

7. Awang beken tinei aton lawo parak duhi, dan duhi tâ belom haiak denga, dan melambon tâ.

8. Awang beken tinei aton lawo akan petak bahalap, djetâ belom, dan memuah lipet saratus. Dan haiak iâ hamau tâ, maka iâ mentehau : Æwe idjä bara pindinge akan mehining, bua iâ mehining.

9. Maka muride misek iâ, koa : Narei rima paribasa tâ ?

10. Koan iâ denga : Keton iujoho herati talo besilim karadjaan Hatalla, tapi akan olo beken aku hakotak hapan paribasa, uka iâ haiak merenang äla mitâ, dan haiak mehining äla herati.

11. Maka djeto riman paribasa tâ : Bawake tâ aton augh Hatalla.

12. Idjä intu saran djalan aton olo idjä mehining, limba tâ iblis menale menamput augh tâ bara

ateie, uka äla olo tâ pertjaja dan mendino salammat.

13. Idjä intu äka batu aton olo, amon iâ mehining, maka dengan kabaujake iâ menarima augh tâ ; olo tâ djaton bara u-hate, idjä pertjaja idjä katika katahi, dan intu katika tingkese iâ mundur.

14. Idjä lawo parak duhi aton olo idjä mehining, dan haiak iâ hagoet, maka lambon iâ awi pikire, awi katatau dan awi karamé pabelom, dan djaton memuah hasien.

15. Dan idjä intu petak bahalap aton olo, idjä limba mehining mahaga augh tâ huang atei awang budjur dengan bahalap, dan memuah haradjur.

III.—16. Olo djaton pudji menotong sumbo menjangkulep tâ hapan landei, atawa mingkes tâ penda sansuro, baja iâ mingkes tâ hundjun tantahan, uka olo idjä tamâ mitâ kalawa.

17. Krana djaton aton talo sahokan idjä dia bakarina karâ, atawa besilim idjä dia katawan karâ dan memara.

18. Ingat keton, kilen keton mehining, krana äwe idjä aton bara ramo, akan iâ karâ inenga, dan äwe idjä djaton, bara iâ karâ induan kea talo awang inaha aton.

19. Maka aton menanggo iâ indu tuntang paharie, dan äwen tâ djaton tau menggapi iâ awi olo arâ.

20. Dan olo mesanan aka, koa : Indum tuntang paharim aton mendeng ruar, hendak mitâ ikau.

21. Tapi tomba iâ dan hamau denga : Indungku dan paharing-

ku aton olo djetä, idjä mehining augh Hatalla sambil mawi tä.

IV.—22. Maka djadi intu andau Idjä iä djakat arut haiak muride, dan iä hamau denga: Has ita beraiar akan dipa danau. Dan äwen tä betolak.

23. Maka kahum äwen tä beraiar iä betiro; dan aton pusok njawong lawo akan danau, maka arut kontep danum, dan djadi bahaja paham.

24. Tä äwen tä menggapi iä, mempisik iä, koa: Guru, Guru, ita nihau. Tapi iä misik, mem-pudji riwut dengan riak, dan talo tä terei, djadi tadoh.

25. Dan iä hamau denga: Huang kwe kapertjajan keton? Tapi äwen tä mikä sambil hengan, dan hamau sama arep: Æwe kea iä to, nakara iä memetä riwut dengan danum, dan talo tä mehining augh ajue?

V.—26. Maka äwen tä beraiar palus akan tanah olo Gadara, idjä aton tendipa Galilea.

27. Amon iä djakat sarä aton hasamong denga olo hatuä idjä biti bara lewu, idjä tahi ingumpang iblis, dan iä djaton pudji hapan pakeian, dan djaton melei intu huma baja intu kubur.

28. Amon iä mitä Jesus, maka iä membawei, lawo akan petak intu baun ajue, dan hamau hapan hai augh: Narei gawingku dengam, o Jesus, Anak Hatalla idjä paham kahai? Jaku blaku intu ikau, äla mengapähä aku.

29. Krana iä memetä dewa papa, uka iä blua bara olo tä, krana iä tahi ingapähä awie, dan olo pudji memasong iä hapan rantei dan hapan ingkang-ingkang, uka tau menonggo iä. Ta-

pi iä mengarak pasonge, dan iä inamput dewa akan padang.

30. Maka Jesus misek iä, koa: Æwe aram? Koan iä: Legio; krana arä dewa mengumpang iä.

31. Dan karä dewa tä blaku intu iä, uka äla iä memetä iä, sewu akan abissos.

32. Maka aton hetä kawan bawoi idjä bakapal, murep hujung bukit, dan dewa tä blaku intu iä, uka menjoho iä mengumpang djetä. Dan iä menjohp iä tä.

33. Maka dewa blua bara olo tä, tamä bawoi, dan kawan bawoi tä menjehewu bara äka mendeng akan danau, belalu buseng.

34. Dan olo idjä menonggo, amon iä mitä talo awang djari, hadari mimit brita tä akan lewu dan akan ungkup.

35. Maka olo blua, hendak mitä talo awang djari, dan menale Jesus, belalu supa olo idjä äka dewa tä djari blua, mondok intu äka pain Jesus, hapan pakeian dan iä bara akal; maka olo tä mikä.

36. Tinei olo idjä djari mitä talo tä mesuman akan äwen, kilen olo idjä ingumpang dewa tä impakälä.

37. Maka sekarä olo idjä haka-liling äka olo Gadara blaku intu iä, uka iä melihi iä, basa olo tä paham mikä. Maka iä djakat arut, palus buli.

38. Maka olo idjä äka dewa djari blua aton blaku intu iä, uka iä tau melei denga; tapi Jesus menjoho iä minda, koa:

39. Buli humam, sanan talo hai tä idjä iawi Hatalla dengam. Maka iä lius, mesanan hapus le-

wu talo hai tâ idjä iawi Jesus denga.

VI.—40. Maka djadi amon Jesus buli, olo arâ menduan iâ; krana olo handiai atou mentei iâ.

41. Dan itâ, aton duma olo hatuâ, Jairus arae, idjä atou kapala sinagoge, iâ lawo akan âka pain Jesus, dan blaku intu iâ, uka iâ tamâ humae.

42. Krana intu iâ aton anake bawi idjä tunggal, umure tokep duâwalas njelo, iâ fâ hendak mehotus. Dan haiak iâ Lagoet, maka olo arâ mahupi iâ.

43. Maka olo bawi idjä tarohan daha duâwalas njelo katahi, idjä djari mempalepa karâ talo pengulihe akan tabit, dan djaton tau impakâlâ olo,

44. Iâ tâ menggapi bara likut, mengarimas saran klambie; maka palus tarohan daha terei.

45. Koan Jesus: Æwe iâ idjä mengarimas aku? Maka amon olo handiai milim, koan Petrus haiak olo idjä denga: Guru, olo arâ mahupi dau mahapit ikau, dan ikau hamau: Æwe iâ idjä mengarimas aku?

46. Koan Jesus: Aton olo mengarimas aku; krana aku mengkemâ, kwsa djari blua bara aku.

47. Maka amon olo bawi mitâ, talo tâ djaton besilim, iâ duma hagdjä, lawo menjemba iâ, haiak mesanan aka intu baun olo handiai, awi buku djesen iâ djari mengarimas iâ, dan kilen iâ palus djari kâlâ.

48. Koan iâ denga: Tanggatanggar ateim, anaku, kaper-tajangam djari mendohop ikau, lius dengan selamat.

49. Maka haiak iâ hakotak aton duma olo bara huma kapala sinagoge, hamau denga: Anakni djari matei; âla mempahâka Guru.

50. Tapi amon Jesus mehing djetâ, iâ tomba denga, koa: Æla mikâ, pertjaja bewe, maka iâ karâ indohop.

51. Dan amon iâ tamâ humatâ, maka iâ djaton menjoho tamâ idjä biti, baja Petrus, Johannes, Jakobus tuntutang indu bapa anak tâ.

52. Maka olo handiai menangis dan menatum iâ. Koan Jesus: Æla keton menangis, iâ djaton djari matei, baja iâ be-tiro.

53. Dan olo tâ menatawâ iâ, basa katawan, iâ tâ djari matei.

54. Tapi iâ maharak olo tâ lepa blua, dan menjingkap leng-âu ajue, haiak mentehau, koa: O anak, misik!

55. Maka tahusenge haluli tinei, dan iâ belalu misik; maka Jesus menjoho olo pakanan iâ.

56. Dan indu bapa sangang; tapi iâ memetâ âwen tâ, âla mesuman akan olo talo awang djari.

BAGI 9.

- I. *Jesus solake menjoho murid hagoet, melalus prentahn ajue.* II. *Radja Herodes menehiu Jesus.* III. *Jesus pakanan olo limâ kajan.* IV. *Jesus solake mesanan akan murid, iâ karâ bua kapuhâ, haiak mendudu âwen tâ mengasene iâ.* V. *Ampin Jesus impahalap hundjun bukit.* VI. *Jesusompok kâlâ olo tabela idjä ingumpang dewa.* VII. *Murid Jesus hatakistan kahaie, tinei iâ hendak blaâk hukun akan olo Samaria, idjä dia mahâ menarima Jesus.* VIII. *Olo rambang atei djaton tau mendjadi murid Jesus.*

I.—I. Maka iâ mengahau âwen duâwalas tâ hapumpang, dan

menenga kaabase tuntang kwasa aka hundjuu karä dewa, haiak mepakälä karä perse.

2. Dan menjoho iä hagoet membrita karadjaan Hatalla, dan mepakälä olo haban.

3. Dan iä hanau denga: Æla keton mimbit talo eu-en akan djalan, äla soka, äla kambut, äla tepong, äla rear, dan äla idjä biti keton tempon duä klambi.

4. Dan huma idjä inaniä keton hetä keton akan melei, dan bara hetä keton akan hagoet tinei.

5. Dan olo idjä djaton maku menduan keton, blua keton bara lewu tä, dan kawo awang intu pain keton kibar tä akan indu toros kasaksian, mawi olo tä.

6. Maka äwen tä hagoet, mengumbang karä ungkup, mesanan Ewangelion haiak mepakälä olo haban intu karä kaleka.

II.—7. Maka Herodes, radja tä, aton mehining karä gawin ajue, dan iä njanjau, basa aton augh olo: Johannes djari misik bara olo matei.

8. Augh olo beken: Elias djari memara;—dan augh olo beken tinei: Nabi baris olo helo djari belom haluli.

9. Koan Herodes: Ujat Johannes djari inetekku, dan äwe iä to idjä äka olo menutor akangkku talo kajotä? Dan iä nahuang mitä iä.

III.—10. Maka amon karä rasul tä djari buli, iä mesanan akan Jesus talo handiai awang iawie. Dan iä mimbit äwen tä hagoet akan kaleka benjem tokep Betsaida.

11. Amon olo arä djari katawan tä, maka olo tä menuntut iä, dan iä menarima olo tä, sam-

bil membrita aka karadjaan Hatalla, dan olo haban iä mepakälä.

12. Maka andau heudak monhon; tä äwen duäwalas tä menggapi, hamau denga: Lapas olo arä to, uka iä hagoet menale lewu, menale ungkup, inenggau äka melei, menggau talo kiuan; krana heto ita intu äka benjem.

13. Koan iä denga: Tenga keton talo kinan aka. Koan äwen: Intu ita djaton labeh barä limä kabawak tepong dan duä kongan lauk, baja ita hagoet, memili talo kiuan akan olo arä to.

14. Krana olo tä eteke sampei limä kojan biti hatuä karäe. Tapi iä hamau dengan muride: Awi keton menjoho olo tä mondok hatoko-tokong, genep tokong limä pulu biti.

15. Maka äwen tä mawi kalotä, dan menjoho olo tä mondok samandiai.

16. Limba tä iä menduan limä kabawak tepong tuntang duä kongan lauk tä, menanggera akan langit, memberkat djetä, belalu mendarei dan menenga tä akan murid, uka membagi tä akan olo arä.

17. Dan olo tä kuman dan mendjadi beso samandiai, tinei olo menempunan idjä tisa, menjuang duäwalas lontong.

IV.—18. Maka djadi, amon iä aton blaku doa kabuat, murid aton hindjä denga, dan iä misek äwen tä, koa: Æwe koan olo arä aku atou?

19. Tomba äwen, koa: Johannes pampandoi; olo beken: Elias; olo beken tinei: Nabi baris olo helo djari belom haluli.

20. Koan iä denga: Tapi ke-

ton, äwe koaꝝ keton aku to aton ? Tomba Petrus, koa : Kristus bara Hatalla.

21. Maka iâ mempudji äwen tâ haiak memetâ iâ, äla mesuman tâ akan olo.

22. Dan iâ hamau : Anak-olou akan mengkemä arâ kapähâ, dan iâ inganan awi olo bakas, awi kapala imam, awi olo tamat surat, limba tâ impatei, dan imbelom haluli andau telo.

23. Tinei iâ hamau dengan äwen tâ handiai : Äwe idjä hendak omba aku, iâ akan indu melawan arepe, sambil menggatang sampalakie akan hundjun arepe sening andau, dan omba aku.

24. Krana äwe idjä hendak mahaga pambelome, iâ akan nihau tâ, tapi äwe idjä nihau pambelome tagal aku, iâ akan mahaga tâ.

25. Krana narei guna akan olo, djaka iâ supa salepa kalunen, tapi iâ kabuat nihau, atawa bua tjelaka.

26. Krana äwe idjä mahamen aku dan aughku, iâ tâ äka Anak-olou karâ mahamen, metoh iâ akan duma huang kahain ajue, huang kahain Bapa dan huang kahain melaikat idjä brasi.

27. Dan toto, jaku hamau dengan keton, aton isut biti olo idjä mendeng heto, idjä djaton akan mengkemä pampatei, helo bara iâ mitâ karadjaan Hatalla.

V.—28. Maka djadi, hanja andau hirah limba karâ augh to, iâ mimbit Petrus, Jakobus, Johannes mendai bukit tâ, hendak blaku doa.

29. Dan haiak iâ blaku doa, maka ampin baue hoba, dan pakieae mendjadi beputi lentah.

30. Dan itâ, olo hatuä duä biti aton hakotak denga, iâ tâ Moses dengan Elias.

31. Äwen tâ bahalap tampaja, dan mesanan lawin kadjarian ajue, idjä akan indu ilaluse intu Jerusalem.

32. Maka Petrus tuntaug olo idjä denga paham paroutok angate; tapi laiak misik äwen tâ mitâ kahain ajue, tuntang olo hatuä duä biti tâ, idjä mendeng darah iä.

33. Maka djadi, haiak äwen duä tâ hendak melihi iâ, Petrus hamau dengan Jesus : Guru, bahalap ita heto, ita hendak menampa tingkap telo kabawak, Idjä akam, Idjä akan Moses dan Idjä akan Elias; tapi iâ djaton herati talo injewute.

34. Dan amon iâ hamau tâ, maka belalu aton baun-andau, idjä mengandjungen olo tâ, dan olo tâ mikä, mitâ äwen tâ tamâ baun-andau.

35. Dan aton memala augh bara baun-andau tâ, idjä hamau : Iä to aton Anakku hatuä, idjä äka kakilakku, hining keton iä!

36. Maka sana augh tâ memala, Jesus kabuat bewe hetä; dan äwen tâ suni, djaton mesuman huang karâ andau tâ akan olo talo idjä-idjä awang djari gitaë.

VI.—37. Maka djadi andau beken, amon iâ mohon bara bukit, arâ olo hasampok denga.

38. Dan itâ, olo hatuä, idjä biti baris olo arâ tâ mentehau, koa : Guru, aku blaku intu ikau, tampaja anakku hatuä, krana iâ anakku tonggal.

39. Dan itâ, dewa pudji menduan iâ, palus iâ membawe, dan

dewa tä menggasak iâ, sampei iâ hiwâ, dau sanuno iâ tä milih iâ, kabum menangkarap iâ.

40. Muridm djari injohoku, mengangan iâ tâ, dan djaton iâ tau.

41. Tomba Jesus, koa: O keton, hamputau olo idjä dia maku pertjaja dan idjä marisang, kilen katahi aku akan hindjä keton dan menjarenan keton? Imbit anakm kanto!

42. Maka haiak iâ menggapi, dewa paham menggasak iâ. Tapi Jesus mengotak dewa papa tä, mempakâlâ anak tâ, dan melian iâ akan bapae.

43. Maka sangang olo tä handiai awi kahain Hatalla. Dan amou olo handiai hengan awi sekarâ talo idjä iawi Jesus, maka iâ hamau dengan muride:

44. Ingkes keton augh to huang pinding keton: Anak-olon karâ injaragh akan lengân olo.

45. Tapi äwen tä djaton herati augh tä, dan djetâ besilim aka, sampei djaton katawan rina; dan äwen tä mikâ, misek iâ tagal augh ta.

VII.—46. Maka aton pikire lembut intu äwen tä, hatakian arepe hai.

47. Tapi Jesus aton mitâ pikir atei äwen, belalu iâ menjingkap anak olo idjä biti, mempendeng iâ intu belikate,

48. Haiak hamau dengan äwen: Æwe idjä menduan anak korik to huang arangku, iâ aton menduan aku, dan äwe idjä menduan aku, iâ aton menduan iâ, idjä djari menjoho aku. Krana äwe idjä korik intu keton samandiai, iâ karâ mendjadi hai.

49. Tomba Johannes, koa:

Guru, ita aton mitâ olo idjä menguanan dewa huang arau ajum, dan ita mengahana iâ, basa iâ djaton mempahaiak ita.

50. Koan Jesus denga: Æla keton mengahana, krana olo idjä dia melawan keton, iâ mempahaiak keton.

51. Maka djadi, kalawo karâ andau sukup, iâ akan indu inggang, maka iâ menintu baue, hendak menale Jerusalem.

52. Dan iâ menjoho saroha hagoet helo intu baue, dan äwen tä hagoet menalc ungkup olo Samaritan, uka menatap kaleka aka.

53. Olo tä djaton maku menduan iâ, basa tintun baue akan Jerusalem.

54. Anon murid ajue, Jakobus äwen duâ Johannes, aton mitâ djetâ, maka iâ hamau: Tuhan, maku ikau menjoho ita hamau, uka apui lawo bara langit, mempalomos olo tä, kilau kea Elias djari mawi?

55. Tapi iâ mules, mempudji iâ, koa: Djaton keton tawa, barris Rogh idjä kwe keton?

56. Anak-olon djaton djari duma merusak hambaruan olo, baja akan mahaga iâ. Belalu iâ hagoet akan ungkup beken.

VIII.—57. Maka intu helat djalan, haiak iâ hagoet aton idjä biti hamau denga: Tuhan, aku hendak omba ikau akan karâ kaleka kahimatm.

58. Koan Jesus denga: Ason parakaju aton bara lowang huang petak, burong langit aton bara sarangan, tapi Anak-olon djaton bara kaleka iâ mendanan takoloke.

59. Koan iâ dengan olo beken:

Omba aku. Koan iä tã : Tuhan, maku ikau menjoho aku, hagoet helo mengubur apangku?

60. Tapi koan Jesus denga : Naughe olo matei mengubur olo matei idjä baris ajue, tapi ikau hua hagoet, mesauan karadjaan Hatalla.

61. Koan olo beken tinei : Jaku hendak omba ikau, tapi kâlã ikau menjoho aku helo, menabe arepku dengan âwen idjä huang humangku.

62. Koan Jesus denga : Olo idjä menjingkap luku, dan menampaja akan likut, iä djaton berguna akan karadjaan Hatalla.

BAGI 10.

- I. *Murid Jesus udju pulu biti hagoet melulus prentah, dan buli menutor gawie.*
 II. *Olo Samaria idjä tau besara.* III. *Maria dengan Marta.*
-

I.—1. Limba tã pangkahai Tuhan membaris tiuci udju pulu biti awang beken, menjoho iä menduã-menduã hagoet intu baun ajue, menale genep lewu idjä ingkahimate kabuat.

2. Maka iä hamau denga : Talo inggetem toto arã, tapi olo begawi isut biti, avi tã laku keton intu Tempon talo inggetem, mangat iä menjoho olo begawi akau talo inggetem tã.

3. Lius keton ; itã, aku menjoho keton kilau anak tebiri akan bentok meto besiak.

4. Æla mimbit kambut, åla kantong, åla sarumpa, dan åla keton menabe olo intu helat djalan.

5. Dan amon keton tamã hu-

man olo, awi keton hamau helo : Kasanang akan human to.

6. Dan djaka hetã aton olo anak kasanang, maka kasanang keton akan melel intu iã, tapi djaka dia, maka kasanang tã haluli akan keton.

7. Intu huma djetã kea keton akan indu melel, sambil kuman mihop talo awang inenga olo tã. Krana olo begawi patut mendino upah. Æla keton melihi huma Idjä, menale huma beken.

8. Dan amon keton tamã lewu, dan olo menduan keton, hetã bua keton kuman talo awang indjuluk akan keton ;

9. Haiak menpakãlã olo haban, idjä huang tã, tinei keton akan indu hamau dengan olo tã : Karadjaan Hatalla djari menokep keton.

10. Tapi amon keton tamã lewu, dan olo djaton maku menduan keton, blua keton akan djalan, dan hamau :

11. Kawo kea, idjä bara lewun keton aton leket intu ita, maka ita mengibar tã akan keton ; tapi tawan keton djeto, karadjaan Hatalla djari meuokep keton.

12. Jaku hamau dengan keton : Akan lewu Sodom mahian karã intu audau idjä harian tã, bara akan lewu djetã.

13. Paja Korasin ! puja Bet-saida ! Krana djaka intu Tirus dan intu Sidon djari inampa talo hai tã, awang inampa intu keton, maka iã toto darus djari makeian arepe hapan bidak, dan djari mondok huang kawo sambil hoba.

14. Tapi Tirus dengan Sidon mahian karã intu hukum bara keton.

15. Dan ikau, lewu Kapernaum, idjâ pagatang sampei langit, ikau inolak karâ kangiwa akan naraka.

16. Æwe idjâ mehining keton, iâ mehining aku, dan æwe idjâ mengabelâ keton, iâ mengabelâ aku, dan æwe idjâ mengabelâ aku, iâ aton mengabelâ iâ, idjâ djari menjoho aku.

17. Maka æwen udju pulu tâ buli dengan kahanjake, koa : Tuhan, mahin dewa kea memenda ita huang aram.

18. Koan iâ denga : Jaku aton mitâ iblis lawo kilau kilat bara langit.

19. Itâ, jaku menenga kwasa akan keton, mehundjeng handipâ, kala, tuntang karâ kwasan musob, dan djaton aton talo, idjâ tau memapa keton, isut mahin dia.

20. Tapi awi tâ ala keton hanjak, basa dewa memenda keton, tapi bua keton hanjak, basa aran keton djari injurat huang sorga.

21. Maka djam tâ Jesus paham kahanjak huang Rogh, dan hamau : Jaku menara ikau, o Apang, Tempon langit, Tempon petak, basa ikau djari menjahokan talo tâ bara olo pintar, bara olo herati, dan djari mesanan tâ akan olo humong; jo Apang, krana tumon to djari aton kaki-lake intu ikau.

22. Talo handiai djari inenga akangku awi Apangku, dan dialo idjâ biti tawa, æwe Anak hatuâ tâ, baja Bapa, dan æwe Bapa tâ, baja Anak hatuâ tâ, haiak iâ, idjâ aka Anak hatuâ hendak mesanan tâ aka.

23. Tâ iâ mules akan muride,

dan hamau dengan æwen tâ kabuat : Selamat matâ tâ, idjâ mitâ talo awang keton aton mitâ.

24. Krana jaku hamau deng-an keton : Arâ nabi dan arâ radja djari hendak mitâ talo awang gitan keton, dan djaton iâ pudji mitâ tâ, sambil mehining talo awang hining keton, dan djaton iâ pudji mehining tâ.

II.—25. Maka itâ, aton guru Torat mendeng, meningkes iâ, koa : Guru, narei aku akan indu mawi, uka aku mendino pambe-lom awang katatahi ?

26. Koan iâ denga : Narei aton tersurat huang Torat ? Kilen ikau membasa ?

27. Tomba iâ, koa : “Sinta pangkahai Tuhan, Hatallan ajum, hapan salepa ateim, hapan salepa hambaruam, hapan sekarâ kabasm, hapan sekarâ pikirm, dan sinta olo dengam kilau arepm kabuat.”

28. Koan iâ denga : Budjur augh tombahm, awi djetâ, maka ikau akan belom.

29. Tapi iâ hendak mempa-halap arepe, dan hamau dengan Jesus : Æwe kea olo dengangku ?

30. Tomba Jesus, koa : Aton olo mohon bara Jerusalem akan Jerigho, iâ bua olo bigal, dan bigal tâ melowe iâ, memukul iâ, belalu hagoet, melihi iâ bilak matei.

31. Maka kanatek olo imam hagoet, manjak djalan tâ kea, dan haiak mitâ iâ tâ, maka iâ mahalau.

32. Tumon tâ kea olo lewi, amon iâ sampei aka tâ, maka iâ mahandar, mitâ, belalu mahalau.

33. Tapi olo Samaria idjâ ha-

goet aton menjampe iâ, dan haiak mitâ iâ, maka iâ paham angkat asi denga.

34. Dan iâ menggapi, memeteng himange, haiak menusu undus tuntang anggor huang tâ, limba tâ iâ menggatang iâ akan hundjun metoe, maga iâ akan human olo, dan menonggo iâ.

35. Maka andau beken amon iâ hendak hagoet, iâ memplua duâ dinar, menenga djetâ akan tempon huma, dan hamau denga : Tonggo iâ to, dan talo awang indahangm hindei aku hendak menahor, amon aku karâ buli.

36. Æwe, angatm, âwen telo tâ aton kolan olo idjâ bua bigal tâ ?

37. Koan iâ : Iâ idjâ masi iâ. Tâ koan Jesus denga : Lius, awi tumon tâ kea.

III.—38. Maka djadi, amon Jesus dengan murid menandjong, iâ tamâ lewu, dan olo bawi idjâ Marta arae menduan iâ akan humae.

39. Intu iâ aton pahari bawi idjâ Maria arae, iâ tâ mondok intu âka pain Jesus, mehining augh ajue.

40. Tapi Marta paham mempahâka arepe awi menonggo, dan iâ menggapi, koa : Tuhan, djaton ikau paraba, paharingku menjoho aku menonggo kabuat ? Kâlâ ikau hamau denga, uka iâ mendohop aku.

41. Tomba Jesus dan hamau denga : Marta, Marta, ikau mempahâka dan mengaro arepm awi talo arâ.

42. Tapi talo Idjâ bewe djaton ole dia. Maka Maria djari minti bagi idjâ bahalap ; djetâ djatôn akan induan bara iâ.

BAGI II.

I. Jesus madjar olo blaku doa. II. Jesus menganan dewa haiak madjar olo idjâ hendak menawa iâ. III. Jesus mengabua sewut olo bawi haiak mengotik olo idjâ batekang atei. IV. Jesus human dengan olo parist, dan mempudji olo haliau.

I.—1. Maka djadi amon iâ aton blaku doa intu kaleka anu, dan djari terei, maka idjâ biti muride hamau denga : Tuhan, adjar ita blaku doa, kilau kea Johannes djari madjar murid ajue.

2. Koan iâ denga : Amon keton blaku doa, awi keton hamau : Apang ikei idjâ huang sorga, aram imprasi ; karadjaanm duma ; kahendakm djadi, kilau huang sorga, kakai kea hundjun petak.

3. Talo kinan ikei bagin andau Idjâ tenga akan ikei sening andau.

4. Ampun ikei karâ dosa, kрана ikei kea mampun olo genep biti, idjâ salah dengan ikei ; dan âla menamâan ikei huang tingkese, baja liwus ikei bara talo papa tâ.

5. Maka iâ hamau dengan âwen tâ : Æwe intu keton aton bara kola, djaka menale iâ bentok alem dan hamau denga : Ulâh, djaman akangku telo kabawak tepong ;

6. Basa kolangku aton madja aku, duma halisang, dan aku djaton talo hapan menjarongan iâ.

7. Dan iâ idjâ huang akan tomba, koa : Æla maur aku ; lawang djari inguntji, dan anakku aton dengangku huang kaleka betiro ; aku djaton tau blua, menenga akam.

8. Jaku hamau dengan keton, alo iâ dia akan blua, dan menenga aka, awi iâ hakola denga : maka iâ toto akan blua dan menenga aka talo katapase, awi iâ tâ bedjuru kalotâ.

9. Dan jaku hamau dengan keton : Laku, maka karâ inenga akan keton ; gau, maka keton karâ sahondau ; tega, maka akan keton karâ iuap.

10. Krana genep biti idjâ blaku iâ mendino, dan idjâ mengau iâ sahondau, dan idjâ menega, akan iâ karâ iuap.

11. Bapa âwe intu keton, djaka anake hatuâ blaku tepoug intu iâ, idjâ tau menenga batu aka ? Atawa lauk, dan menenga handipâ aka takiri lauk tâ ?

12. Atawa djaka iâ blaku tantelo, tau iâ menenga kala aka ?

13. Tumon tâ, djaka keton idjâ papa tau menenga talo balalap akan anak keton, kilen hindei Bapa idjâ huang sorga akan menenga Rogh brasi akan olo tâ, idjâ blaku intu iâ ?

II.—14. Maka iâ menganan dewa, dan iâ tâ bisu. Djadi limba dewa tâ blua, maka olo bisu tâ hakotak, dan olo arâ tâ hengan.

15. Tapi isut bitin olo tâ hamau : Awi Beelsebul, kapala karâ dewa, iâ menganan dewa.

16. Olo beken meningkes iâ, blaku intu iâ kata bara langit.

17. Tapi iâ kasene pikir âwen tâ, dan hamau denga : Genep karadjaan idjâ hambalang mawi arepe, djetâ akan rusak, dan huma idjâ melawan arepe, djetâ akan belongkang.

18. Djaka to iblis hambalang mawi arepe, kilen karadjaan ajue

akan melei ? Basa keton hamau : Awi Beelsebul aku menganan dewa.

19. Dan djaka aku awi Beelsebul menganan dewa, awi âwe anak keton menganan iâ tâ ? Sabab tâ iâ karâ akan memutus kadjarian keton.

20. Tapi djaka aku menganan dewa hapan tundjuk Hatalla, maka toto karadjaan Hatalla djari menjampe keton.

21. Amon idjâ pengabas tâ hapan ganggama menonggo kottan ajue, maka karâ talo idjâ intu iâ sani.

22. Tapi amon aton duma idjâ abas bara iâ dan mempala iâ, maka iâ tâ menduan karâ ganggaman ajue, idjâ aka kaha-rape, dan membagi karâ talo rampase.

23. Olo idjâ dia mempahaiaik aku, iâ melawan aku, dan idjâ dia omba aku menempunan, iâ menjaburan.

24. Katika dewa papa blua bara olo, maka iâ mengumbang kaleka keang kamahau, mengau kamelei, dan basa iâ djaton supa, iâ hamau : Aku hendak buli akan humangku idjâ ilihiku.

25. Dan amon iâ sampei, maka iâ supa tâ djari imapas, djari imakeian.

26. Tâ iâ hagoet, menduan udju biti dewa awang beken, idjâ papa bara iâ kabuat, dan âwen tâ tamâ, belalu melei hetâ ; dan kadjarian olo tâ idjâ harian papa bara idjâ helo.

III.—27. Maka djadi amon iâ menjewut tâ, aton olo bawi intu olo arâ mentehau dan hamau denga : Selamat knain olo

idjâ djari mengandong ikau, dan tusu idjâ djari menusu ikau.

28. Tapi koan iâ : Jo, selamat olo tâ, idjâ mehining augh Hatalla, sambil mahaga tâ.

29. Amon olo arâ rantep hampung, maka iâ hamau : Djelahan olo to aton papa, iâ mengau kata, dan kata djaton inenga aka, baja katan Jonas, nabi tâ, bewe.

30. Krana kilau Jonas aton kata akan olo Niniwe, kakai kea Anak-olon akan djelahan olo to.

31. Radja bawi bara salatan karâ menaharep intu andau hukum haiak olo hatuâ baris olo to, dan menipan iâ, krana iâ djari duma bara saran petak, hendak mehining kapintar Salomo; dan itâ, melebien bara Salomo aton heto.

32. Olo Niniwe karâ menaharep intu andau hukum haiak baris olo to, dan menipan iâ; krana olo tâ hoba awi brita Jonas; dan itâ, melebien bara Jonas aton heto.

33. Olo djaton pudji menotong sumbo, mingkes tâ intu kaleka sahokan, atawa penda gantang, baja hundjun tantahan, uka olo idjâ tamâ mitâ pahalendange.

34. Maka matâ aton sumbon berenge; djaka to matam aton budjur, maka salepa berengm blawa; tapi djaka djetâ papa, maka berengm kaput kea.

35. Itâm to, uka âla sumbo idjâ huangm aton kaput.

36. Djaka berengm hapu-hapus blawa, dan djaton haliei bara kaleka awang kaput, maka iâ blawa sakalepa, kilau amon sumbo aton memplawa ikau hapan pahalendange.

IV.—37. Maka amon iâ ha-kotak, aton olo parisi merawei iâ omba kuman denga. Dan iâ tamâ, belalu mondok.

38. Maka olo parisi hengan mitâ tâ, basa iâ djaton menjau arepe helo bara kuman.

39. Tapi Tuhan hamau denga : To keton, olo parisi, pudji memprasi sangkir dan pinggan hila ruar, tapi huang keton aton kontep talo rampas tuntang kabangange.

40. Olo humong, iâ idjâ menampa ruare dia kea menampa huange?

41. Tapi talo awang aton to, bua keton menenga akan indu sadeka; dan itâ, talo handiai balalap akan indu hapan keton.

42. Tapi paja keton olo parisi, badin keton membeah salasi, ingu tuntang karâ ampin sajour, dan mahalau hukum, mahalau sintan Hatalla. Djeto bua akan indu mawi, dan djetâ âla ilih.

43. Paja keton, olo parisi, badin keton mengilak kaleka mondok awang membatang huang sinagoge, dan tabehn olo intu pakan.

44. Paja keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! badin keton kilau kubur idjâ dia memara, olo idjâ menandjong hundjue dia katawan tâ.

45. Tomba guru Torat idjâ biti dan hamau denga : Guru, awi augh tâ ikau mempahawen ita kea.

46. Koan iâ : Paja kea keton, guru Torat, basa keton muat tanggungge intu olo, awang behali inanggong, dan keton ka-buat djaton menindjek tanggungge

tâ, hapan idjä kabawak tundjuk mahin dia.

47. Paja keton, basa keton mampahalap kubur nabi, dan tato keton djari mepatei iâ tâ.

48. Awi djetâ maka keton mengaku, keton mengilak gawin tato keton; krana äwen tâ djari mepatei iâ, dan keton mampahalap kubur ajue.

49. Badin tâ kea kapintar Hatalla djari hamau: Jaku hendak menjoho nabi dengan rasul menale olo tâ, dan isut bitin äwen tâ maka olo tâ karâ mepatei haiak menganan.

50. Uka inagi intu djelahan olo to dahan sekarâ nabi idjä inusu olo bara tampan kalunen.

51. Bara dahan Abel palus sampei dahan Sakarias, idjä impatei olo intu helang mesbeh dengan huma Hatalla; toto, koangku dengan keton, djetâ akan inagi intu djelahan olo to.

52. Paja keton, guru Torat, basa keton djari menduan kuntjin kaharati; keton kabuat djaton djari tamâ, dan olo idjä hendak tamâ, keton mengahana.

53. Maka amon iâ menutor talo to aka, tâ olo tamat surat haiak olo parisi paham menjekâ iâ, dan misek iâ tagal talo arâ,

54. Haiak menuit iâ, dan menggau augh bara njamae akan indu buku mendawa iâ.

BAGI 12.

- I. *Jesus menjoho murid budjur atei, harap toto dengan Hatalla, haiak mengaku iâ intu baun olo.* II. *Jesus mengahana olo mendjadi bisit, dan menjoho iâ menggau talo awang toto beguna haiak mendjaga.* III. *Petâ Jesus, mariksa katan katika.*

I.—1. Maka haiak olo arâ ha-

pumpung bakoja-kojan, sampei hatampidjak, tâ iâ menampara hakotak solake dengan murid, koa: Djaga arep keton bara ragin olo parisi, iâ tâ kaliaue.

2. Djaton talo idjä patutup, awang dia buap karâ, atawa besilim, awang dia katawan karâ.

3. Tagal tâ, talo idjä inutor keton huang kakapute, djetâ karâ hining olo huang kalawa, dan talo idjä inutor keton akan pinding olo huang karong, djetâ karâ imbrita olo hundjun sapau.

4. Aku hamau dengan keton, ulâhku: Æla keton mikâ olo idjä mepatei bereng, dan idjä limba tâ djaton tau mawi hindei talo en-en.

5. Tapi jaku hendak mesuman akan keton, äwe idjä äka keton patut mikâ; bua keton mikâ iâ, idjä limba mepatei, aton bara kwasa kea, menganan akan naraka; jo, koangku dengan keton, iâ tâ bua keton mikâ.

6. Djaton olo pudji mendjual limâ kongan burong ampit gasan duâ sigar? dan idjä kongan mahin dia kalapean intu Hatalla.

7. Tinei balaun takolok keton kea djari isâ samandiai. Awi tâ, äla keton mikâ, keton bahalap bara arâ burong ampit.

8. Jaku hamau dengan keton: Gegenep olo idjä mengaku aku intu baun olo, iâ tâ karâ ingaku kea awi Anak-olon intu baun melaikat Hatalla:

9. Tinei äwe idjä milim aku intu baun olo, iâ karâ ilim kea intu baun melaikat Hatalla.

10. Dan genep olo idjä aton menjewut augh mawi Anak-olon, iâ iampun karâ; tapi äwe idjä

mengotok Rogh brasi, iâ diâ iampun.

11. Amon keton iaga olo akan sinagoge, akan olo hai, akan olo kwasa, maka âla keton bepikir, kilen atawa narei keton akan indu menjewut hapan membudjur arep keton, atawa narei keton akan hakotak.

12. Krana Rogh brasi karâ madjar keton djam tâ kea talo idjâ bua akan indu injewut.

II.—13. Maka idjâ biti olo arâ tâ hamau denga : Guru, soho paharingku, membagi penatau denganku.

14. Koan iâ denga : Narei ikau, äwe djari menggatang aku akan keton, uka aku memutus atawa membagi ?

15. Koan iâ dengan âwen : Ingat keton haiak mendjaga arep keton bara kisite ; krana dia awi olo aton kutoh talo, iâ membelom arepe hapan ramon ajue.

16. Maka iâ menutor paribasa aka, koa : Tanan olo tatau djari memuah paham.

17. Dan iâ mengarangka huang arepe, koa : Narei aku akan mawi, krana aku djaton bara kaleka mengumbo buah tuntang pareiku huange.

18. Dan iâ hamau : Djeto aku hendak mawi, aku hendak mengarak karâ lepaungku, dan memangun awang hai, huang djetâ aku hendak mengumbo sekarâ talo kadjariangku tuntang ramongku.

19. Limba tâ aku hendak hamau dengan hambaruangku : O hambaruan, ikau aton arâ ramo, djari ingkes akan arâ njelo, melel-melei to, kuman, ihop haiak rame-rame.

20. Tapi Hatalla hamau denga : O olo humong, alem to hambaruan akan induan bara ikau, dan talo idjâ injimpam, akan äwe tâ ?

21. Kakai olo tâ idjâ menampunan ramo akan arepe, dan idjâ dia tatau huang Hatalla.

22. Maka iâ hamau dengan muride : Awi tâ aku hamau dengan keton, âla keton mengenang pabelom, narei keton akan indu kinan, âla kea mengenang bereng keton, narei keton akan indu hapan makeian arep keton.

23. Pabelom aton bahalap bara talo kinan, dan bereng bahalap bara pakeian.

24. Ingat keton burong kak, iâ djaton malan dan djaton menggetem, iâ djaton bara karangking, djaton bara lepau, maka Hatalla membelom iâ ; kilen kakedjau keton bahalap bara burong ?

25. Äwe kea intu keton tau awi pikirê mendjudju kambon umure idjâ hasa ?

26. Tapi amon keton djaton tau mawi talo awang korik seliei, narei keton bepikir talo beken tâ ?

27. Ingat keton kambang lilie, kilen iâ belom ? iâ djaton begawi, iâ djaton menantali, dan jaku hamau dengan keton, mahin Sa-lomo huang karâ hahae djaton makeian kilau idjâ kupon kambang tâ.

28. Tapi amon oru, idjâ andau to belom huang padang, dan idjâ djewu inganan olo akan apui, kalotâ imakeian Hatalla, kilen hindei iâ akan mawi tâ dengan keton, o olo tapas pertjaja!

29. Tinei âla keton misek, narei keton akan indu kuman, atawa narei akan indu mihop, dan âla keton bembang atei.

30. Krana talo djetâ handiai inggau djelahan olo kalunen; tapi Bapa keton tawa talo tâ keton akan indu hapan.

31. Baja awi keton menggau karadjaan Hatalla, maka sekarâ talo to karâ indahang akan keton.

32. Æla mikâ keton, kawan idjâ korik; krana aton kahendak Bapa keton, menenga akan keton karadjaan tâ.

33. Djual ketou talo ain keton, dan menenga sadeka. Tapa keton akan arep keton kambut awang djaton tau kupit, penataue awang djaton tau una, huang sorga, kaleka olo penakau djaton ole menjampe, dan kaleka gagat djaton tau merusak.

34. Krana kaleka penatau keton aton, hetâ kea aton atein keton.

35. Kahang keton bua hababat, dan sumbo keton bua belom.

36. Bua keton sama ampi deng-an olo idjâ mentei tempoe, amon iâ akan buli bara pesta olo mesawâ, uka sana iâ duma, menega, iâ palus muap aka.

37. Selamat karâ djipen tâ, idjâ injahondau tempoe, sana iâ duma, mendjaga. Toto aku hamau dengan keton, iâ karâ membabat kahange, menjoho âwen tâ mondok kuman, dan iâ karâ menggapi menonggo âwen tâ.

38. Dan amon iâ duma girir olo mendjaga idjâ handuâ, dan girir olo mendjaga idjâ hantelo,

dan sondau iâ kalotâ, maka salamat djipen tâ.

39. Maka djeto keton mengasene, djaka tempon huma djari katawan, djam pirâ olo penakau akan duma, toto iâ djari mendjaga, dan djaton menjoho olo memetok humae.

40. Keton kea bua tatap, krana djam idjâ dia iado keton, maka Anak-olon karâ duma.

41. Koan Petrus denga: Tuhan, aton ikau menutor paribasa to akan ita, atawa akan olo arâ kea?

42. Koan Tuhan: Æwe kea mandur huma tâ idjâ budjur dan pintar, idjâ akan indu inggang tempoe, menonggo karâ anak olo ajue, uka menenga bagin talo kinan aka intu katika awang bua.

43. Selamat djipen djetâ idjâ injahondau tempoe haiak penu-mahe mawi tumon tâ.

44. Toto jaku hamau dengan keton, iâ akan menggang iâ, uka menonggo karâ ramon ajue.

45. Tapi djaka djipen tâ hakotak huang atei: Temponku tahi duma,—dan menampara memukul djipen hatuâ, djipen bawi idjâ beken, haiak kuman mihop dan membusau arepe:

46. Tâ tempon djipen tâ karâ duma intu andau idjâ dia inehiu, dan intu djam idjâ dia katawae, dan iâ karâ menjila iâ tâ haiak menjama bagin ajue dengan bagin olo tulas.

47. Dan djipen djetâ, idjâ katawan kahendak tempoe, dan djaton djari menatap arepe, tinei djaton djari menumon kahendak tempoe, iâ karâ bua pukul arâ.

48. Tapi iâ idjâ dia djari ka-

tawan tâ, dan djari mawi talo idjâ mematut iâ imukul, iâ karâ bua pukul isut. Dan genep biti, idjâ âka talo arâ inenga, intu iâ arâ inggau karâ; tinei iâ idjâ âka talo arâ insahan, intu iâ paham hindei ilaku karâ.

49. Aku djari duma, uka menarik apui akan petak, dan aku paham nahuang, djaka djetâ djari intokan.

50. Tapi dengan pampandoi aku akan impandoi, dan paham sekâ angkatku, sampei djetâ djari hapus.

51. Aton keton mado, aku djari duma bendak menenga kasanang akan hundjun petak? Dia, koangku dengan keton, tapi kahambilange maka.

52. Krana bara to olo limâ biti intu huma Idjâ akan hambalang, telo melawan duâ, tinei duâ melawan telo.

53. Bapa akan hambalang dengan anake hatuâ, dan anak hatuâ dengan bapae; indu dengan anake bawi, dan anak bawi dengan indue; empo bawi dengan menantu bawi, dan menantu bawi dengan empo bawi.

III.—54. Maka iâ hamau dengan olo arâ: Amon keton mitâ baun-andau lembut hila barat, maka palus keton hamau: Andau udjan karâ,—dan mendjadi kalotâ.

55. Dan amon keton mitâ riwut salatan mohon, maka keton hamau: Andau mandang karâ,—dan mendjadi kalotâ.

56. O olo haliau, ampin petak, ampin langit keton tau mariksa, kilen keton djaton maku mariksa katika to?

57. Tinei buhen keton djaton

mariksa talo idjâ menintu arep keton, menggau kabudjure?

58. Krana amon ikau hagoet haiak dengan olo idjâ melawan ikau menale olo hai, awi ikau menggau pikire hong djalan, mengabua arepm denga, belâ iâ aja-ajau mendjidjit ikau menaharep nantir, dan mantir mendjuluk ikau akan kapiri, dan kapiri menganan ikau akan sipir.

59. Jaku hamau dengam, ikau djaton akan blua bara hetâ, sampei ikau menahor kea sigar awang kalepahe.

BAGI 13.

I. Jesus menjoho olo hoba. II. Jesus mem-pakâlâ intu andau sabat olo bawi idjâ pûhâ hanjawalas njelo. III. Paribasa menintu karatjaan Hatalla. IV. Jesus mempoit augh akan Herodes, dan mesanan hukum akan lewu Jerusalem.

I.—1. Maka katika tâ aton menaharep isut biti, idjâ menutor augh aka menintu olo Galilea, idjâ âka dahae imbalut Pilatus dengan parapahe.

2. Tomba Jesus dan hamau denga: Aton keton mado, olo Galilea djetâ paham bedosa bara olo Galilea idjâ beken, basa iâ bua talo tâ?

3. Dia, koangku dengan keton, baja djaka dia keton hoba, maka keton samandiai karâ nihau tumon tâ kea.

4. Atawa olo hanjawalas tâ, idjâ âka tjandi intu Siloam belongkang menjet iâ dan mempoitei iâ, aton keton mado, âwen tâ besalah bara karâ olo idjâ melei intu Jerusalem?

5. Dia, koangku dengan keton, baja djaka dia keton hoba, maka keton samandiai karâ nihau tumon tâ kea.

6. Maka iâ mesanan paribasa to : Aton olo mimhul upon sukun huang pambulan anggor ajue, dan iâ menale menggau buah intu taroke, dan djaton sondau.

7. Dan iâ hamau dengan olo penonggo pambulan anggor tâ : itâm, djari telo njelo to aku magon menale menggau buah intu upon to, dan djaton sondau ; tâweng iâ, kasen iâ memapa petak ?

8. Tomba iâ dan hamau denga : Naughe iâ njelo to bewe, mangat aku mengali hakaliling iâ, haiak menembok mempahalap iâ.

9. Mikâ iâ karâ memuah ; djaka dia, maka ikau tau menâweng iâ harian.

II.—10. Maka iâ madjar olo huang sinagoge intu andau sabat.

11. Dan itâ, aton hetâ olo bawi, idjâ ingapâhâ talo hanjawalas njelo, dan iâ hadjukot, djaton iâ tau membudjur arepe toto.

12. Amon Jesus mitâ iâ, maka iâ membawa iâ, dan hamau denga : O olo bawi, ikau liwus bara peresm.

13. Dan iâ mendanan lengâ hundjue, palus iâ tâ mendjari budjur, dan menara Hatalla.

14. Tâ kapala sinagoge, basa iâ blait Jesus mepakâlâ olo intu andau sabat, tomba dan hamau denga olo arâ : Aton djehawen andau olo bua begawi, katahi tâ kâlâ keton menale, menjoho arep keton impakâlâ, dan ala intu andau sabat ;

15. Tomba Tuhan denga, koa ; O olo haliau, dia genep biti keton pudji intu andau sabat mengkak hadjaran atawa kalidei bara dulange, maga iâ akan danum ?

16. Tapi iâ to, idjâ aton anak Abraham, idjâ imasong iblis hanjawalas njelo to, djaton bua ienggak bara pasonge tâ intu andau sabat ?

17. Amon iâ hamau tâ, maka olo handiai mahamen idjâ melawan iâ, dan olo arâ tâ hanjak awi talo handiai, idjâ inampa awie.

III.—18. Maka iâ hamau : Dengan âwe karadjaan Hatalla aton hindjâ ampie, dan dengan talo narei aku akan menanding tâ ?

19. Djetâ aton hindjâ ampie dengan idjâ kabawak sasawi, idjâ induan olo mendjaka tâ huang pambulae, maka djetâ belom dan mendjari upon awang gantong, dan burong langit menjarangan intu edahe.

20. Koan iâ tinei : Dengan en aku akan menanding karadjaan Hatalla ?

21. Djetâ aton hindjâ ampie dengan ragi, idjâ induan olo bawi, mingkes tâ huang telo gantang tunek tepong, sampei djetâ lepa masam.

22. Maka iâ hagoet menale lewu, menale ungkup, haiak madjar olo, dan iâ manjak djalan akan Jerusalem.

23. Aton olo idjâ hamau denga : Tuhan, aton isut olo bewe, idjâ mendino selamat ? Koan iâ denga âwen tâ :

24. Awi keton mengkarenâ, mangat keton tamâ baun-tong-

gang awang sekä, krana arâ olo, koangku dengan keton, akan mengkemâ tamâ, dan djaton iâ tau.

25. Iâ tâ, limba tempon huma hagoet, dan menguntji baun-tonggang, dan keton akan mendeng ruar, menega baun-tonggang, haiak hamau : Tuhan, uap akan ikei. Dan iâ akan tomba dan hamau : Jaku dia kasene keton bara kwe keton.

26. Tâ keton akan hamau : Ikei djari mondok kuman mihop intu baun ajum, dan intu kalekan ikei ikau djari madjar olo.

27. Dan iâ akan hamau : Jaku hamau dengan keton, jaku dia kasene keton, bara kwe keton. Inda bara aku keton handiai idjâ darhaka.

28. Hetâ maka aton tangise tuntang kakeret kasingâ, amon keton akan mitâ Abraham, Isaak, Jaköb tuntang karâ nabi huang karadjaan Hatalla, tapi keton djari inganan akan ruar.

29. Maka aton olo duma bara timor, bara barat, bara utara, bara salatan, dan iâ akan mondok kuman huang karadjaan Hatalla.

30. Dan itâ, aton olo idjâ harian, iâ karâ helo, dan aton idjâ helo, iâ karâ harian.

IV.—31. Maka andau tâ kea aton olo parisi isut biti menale dan hamau denga : Lius, inda bara heto, krana Herodes hendak mempatei ikau.

32. Koan iâ denga : Lius keton, sanan akan aso tâ : Itâm, aku menganan dewa dan mempakâlâ olo andau to, djewu, dan andau telo aku akan terei.

33. Tapi andau to, djewu dan

andau idjâ harian aku akan hagoet, krana djaton hakon nabi impatei ruar Jerusalem.

34. Jerusalem ! Jerusalem ! ikau idjâ mempatei nabi dan memanting hapan batu olo idjâ injoho menale ikau, kilen kakinjap djari aku hendak memumpung karâ anakn, kilau manok memumpung anake penda palapase, dan dia keton maku.

35. Itâ, human keton karâ benjem. Dan toto aku hamau dengan keton, keton dia akan mitâ aku sampei katika tâ, amon keton karâ hamau : Imberkat iâ, idjâ aton duma huang aran pangkahai Tuhan !

BAGI 14.

I. Jesus mempakâlâ olo badus intu andau sabat. II. Jesus menjoho olo mendjadi randa atei, sambil tau besara. III. Paribasa penginean hamalem. IV. Olo idjâ hendak omba Jesus bua melehak tulo handiai.

I.—1. Maka djadi amon iâ meuale human kepala olo parisi intu andau sabat, hendak ompat kuman, maka olo aton mimpa iâ.

2. Dan itâ, aton olo badus menaharep iâ.

3. Tomba Jesus dan hamau dengan guru Torat dan dengan olo parisi, koa : Kilen, patut kea mempakâlâ olo intu andau sabat ?

4. Tapi âwen tâ suni. Dan iâ menjingkap iâ, mempakâlâ iâ, dan menjoho iâ hagoet.

5. Tomba iâ dan hamau denga : Æwe intu keton, djaka kalidei atawa sapin ajue lawo huang

kali, idjâ dia palus mendjidjit tâ blua intu andau sabat?

6. Dan âwen tâ djaton tau tomba aka menintu augh tâ.

II.—7. Maka iâ menutor paribasa akan olo panggil, amon iâ mitâ olo tâ minti kaleka mondok awang membatang, dan iâ hamau denga:

8. Amon ikau irawei olo om-ba pesta mesawâ, âla ikau mondok intu kaleka idjâ membatang, belâ aja-ajau olo, idjâ bahalap bara ikau, irawei kea awie.

9. Dan amon iâ tâ duma, idjâ djari merawei keton âwen duâ, karâ hamau dengam: Tandar ikau, naughe iâ moudok,—dan ikau limba tâ tuntang kahawâ akan menduan kaleka idjâ tapakan liwa haliei.

10. Baja djaka ikau irawei olo, lius ikau mondok intu kaleka idjâ tapakan liwa haliei, uka amon aton duma iâ idjâ merawei ikau, iâ akan hamau dengam: Ulâh, tandar kangambo. Tâ ikau supa horumat intu baun olo idjâ hindjâ ikau mondok kuman.

11. Krana genep biti idjâ menggatang arepe kabuat, iâ akan imparanda, dan idjâ memparanda arepe kabuat, iâ akan inggatang.

12. Maka iâ hamau dengan olo idjâ djari merawei iâ: Amon ikau mawi penganan, âla ikau merawei kolam, âla paharini idjâ kalambutan, âla paharim idjâ tato, âla olo idjâ kalewa dengam idjâ tatau, belâ iâ merawei ikau haluli, memalâ ikau.

13. Baja amon ikau mawi penganan, rawei olo pâhâ belom, olo bakudong, olo batimpang, olo bebutâ,

14. Maka ikau salammat, basa iâ djaton talo hapan memalâ ikau; krana djetâ imalâ akam intu kamisik olo tetek.

III.—15. Maka idjâ biti olo idjâ omba mondok kuman, amon iâ mehining augh tâ, iâ hamau denga: Salammat iâ, idjâ akan kuman tepong huang karadjaan Hatalla.

16. Koan iâ denga: Aton olo idjâ mawi penganan hamalem awang hai, dan iâ merawei arâ olo.

17. Dan amon djam penganan hamalen tâ djari sampei, maka iâ menjoho djipâe, mesanan akan olo panggil: Has tale, basa talo handiai djari simpan.

18. Maka olo handiai tâ haiak mabakan arepe. Idjâ solake tâ hamau denga: Aku djari memili tana, dan aku akan indu hagoet menjengok tâ: aku blaku intu ikau, naughe aku to.

19. Koan idjâ beken: Jaku djari memili limâ pasang hadangan, dan aku hagoet to hendak mitâ anpie? jaku blaku intu ikau, naughe aku to.

20. Koan olo beken tinei: Jaku djari mesawâ olo bawi, awi tâ aku djaton ole duma.

21. Maka djipen tâ buli, membrita talo tâ akan tempoe. Tâ tempon huma sangit, dan hamau dengan djipâe: Lius gulo-gulong akan djalan dan akan pakan lewu, aga tamâ akan heto olo pâhâ belom, olo bekudong, olo bebutâ, olo betimpang.

22. Limba tâ djipen tâ hamau: Tuan, djadi kilau augh petâm, dan aton kaleka hindei.

23. Koan tempo dengan djipâe: Lius akan djalan ruar dan

akan hetâ-hetâ, hadjadjuau olo tamâ, uka humangku kontep.

24. Krana jaku hamau deng-an keton, dialo idjâ bitu olo panggil tâ akan mengkemâ pengi-nangku hamalem tâ.

IV.—25. Maka arâ olo omba iâ menandjong, dan iâ mules sambil hamau denga :

26. Djaka olo menanggö aku, dan djaton menjingi bapa, in-due, sawae, anake, paharie ha-tuâ, paharie bawi tinei pumbe-lom kabuate kea, maka iâ dia tau mendjadi muridku.

27. Dan äwe idjâ dia menang-gong sampalakie haiak omba a-ku, iâ djaton tau mendjadi mu-ridku.

28. Krana äwe intu keton, idjâ hendak memangun huma, djaton pudji mondok helo mitong upah, djaka aton kea ombet intu iâ mahapus tâ.

29. Belâ limba iâ mingkes ga-lange, dan djaton tau mahapus tâ, olo handiai idjâ mitâ talo tâ halalea iâ,

30. Dan hamau : Olo to me-nampara memangun, dan djaton iâ tau mahapus tâ.

31. Atawa radja äwe idjâ hen-dak melanggar radja beken, dja-ton pudji mondok helo menirok, djaka iâ dengan sapulu kujan bitu tau menjupa iâ, idjâ hendak mentakan iâ dengan duâ pulu kujan bitu ?

32. Djaka dia, maka iâ menjoh-o olo, metoh iâ tâ kedjau hin-dei, blaku hakabua.

33. Tumon tâ kea genep bitu keton, idjâ dia melihi talo ajue handiai, djaton tau mendjadi muridku.

34. Uja aton talo bahalap, ta-

pi amon uja djari betawa, hapan en olo tau mengahing tâ tinei ?

35. Djetâ dia beguna akan tana, dia kea akan indu hapan menembok talo imbul, baja olo manganan tâ. Æwe idjâ bara pinding akan mihining, bua iâ mehining.

BAGI 15.

Asin Hatalla dengan olo bedosa insanan Jesus hapan telo paribasa : I. Tebiri idjâ djari nihau ; II äraghma idjâ djari ni-hau, dan III olo tabela idjâ djari nihau.

I.—1. Maka sekarâ olo pabean dengan olo bedosa menanggö iâ, hendak mehining aughe.

2. Dan olo parisi dengan olo tamat surat bekotok, koa : Iâ to menarima olo bedosa, haiak ku-man denga.

3. Tapi iâ menutor aka pari-basa to, koa :

4. Olo äwe intu keton, idjâ tempon tebiri saratus kongan, djaka nihau Idjâ bara tâ, djaton akan melihi idjâ djelatien pulu djelatien tâ huang padang, dan menggoang idjâ haiang tâ sampei sondaue ?

5. Dan limba sondaue, maka iâ menggatang tâ akan hundjun baha tuntang kahanjake.

6. Dan amon iâ djari buli hu-ma, maka iâ mengahau karâ kola dan karâ olo idjâ kalewu denga hapumpang, sambil hamau deng-a : Hanja-hanjak keton pahaiak aku, krana aku djari sondau te-biringku idjâ haiang.

7. Jaku hamau dengan keton : Kakai kea aton kahanjake huang sorga awi Idjâ bitu olo bedosa idjâ hoba, melebien bara awi

djelatien pulu djelatien olo tetek idjä dia susa hoba.

II.—8. Atawa olo bawi äwe, idjä tempon draghma sapulu, djaka iâ nihau idjä draghma, djaton akan menotong sombo, dan memapas huma, haiak menggau toto-toto sampei sondaue ?

9. Dan limba sondaue, iâ mengahau karâ kolae dan karâ olo idjä kalewa denga hapumpung, dan hamau : Hanja-hanjak keton pahaiak aku, krana aku djari sondau draghmangku, awang djari nihau.

10. Kakai, koangku dengan keton, aton kahanjake intu baun melaikat Hatalla awi Idjä biti olo bedosa idjä hoba.

III.—11. Maka iâ hamau : Aton olo idjä tempon anake hatuâ duâ biti.

12. Dan idjä busu intu âwen tâ hamau dengan bapa : Apang, tenga akangku bagin ramo idjä baris ajungku. Dan iâ membagi akan âwen tâ penatauc.

13. Maka djaton arâ andau limba tä, anak idjä busu menampunan karâ ramo, dan hagoet akan lewu awang kedjau, hetâ iâ menganan ramoe awi kapan gawie.

14. Dan amon iâ djari mempalepa talo handiai, maka lau paham menanjap hapus lewu tä, dan iâ mengkemâ katapase.

15. Dan iâ lius pahindjä arepe dengan olo idjä mangkalewu hetâ ; olo tâ menjoho iâ akan tana menonggo bawoi.

16. Dan iâ nahuang menjuang knaie hapan awange idjä kinan bawoi, tapi djaton olo menenga tä aka.

17. Maka amon iâ mingat a-

repe, tä iâ hamau : Pirâ olo idjä menduan upah intu apangku aton kutoh talo kinan, dan aku nihau awi lau !

18. Jaku hendak hagoet, menale apangku, dan hamau denga : O apang, jaku djari bedosa akan sorga dan intu baun ajum.

19. Jaku dia beguna hindei, inggarâ anakm, pahaiak aku dengan olo idjä menduan upah intu ikau.

20. Maka iâ hagoet menale bapa. Dan amon iâ kedjau hindei, maka bapa mitâ iâ, dan iâ paham angkat asi denga, palus hadari, memalok ujate, sambil menjium iâ.

21. Maka anak hamau denga : O apang, jaku djari bedosa akan sorga dan intu baun ajum, dan dia aku beguna hindei, inggarâ anakm.

22. Tapi bapa hamau dengan anak oloe : Imbit blua klambi awang kapala bahalap, kepan tâ intu iâ, tenga tisin akan lengä dan sarumpa akan pai.

23. Tinei imbit anak sapi idjä beseput, sambali tä, dan ita hendak kuman sambil rame-rame.

24. Krana anaku to djari matei dan belom haluli, iâ djari nihau dan sahondau tinei ; maka âwen tâ berame-rame.

25. Maka anake idjä bakas aton hong tana, dan amon iâ duma, menokep huma, maka iâ mehining augh olo busik dan bebigal.

26. Dan iâ membawa anak olo idjä biti, misek iâ, narei talo tä.

27. Koan iâ tâ denga : Andim djari duma, dan bapam djari mempatei anak sapi idjä beseput,

basa iâ djari sondau iâ haluli kalâ berenge.

28. Tapi iâ sangit, dan djaton maku tamâ. Tâ bapa blua mengata-
atau iâ.

29. Tapi iâ tomba dan hamau dengan bapa: Itâm, kalotâ arâ njelo aku begawi intu ikau, dan dia sindâ aku menangkalau prentahm, dan akangu djaton ikau pudji menenga anak kambing, uka aku rame-rame dengan kolangu.

30. Tapi amon anakm to, idjâ djari menganan penataum awi habandong, djari duma, maka ikau mempatei aka anak sapi idjâ beseput.

31. Maka iâ hamau denga: Anakku, ikau magon hindjâ dengangu, dan karâ talo ajungku ajum kea.

32. Maka patut olo rame-rame dan hanjak, krana andim to djari matei dan belom haluli, iâ djari nihau dan djari sahondau tinei.

BAGI 16.

I. Paribasa bara mandur huma, idjâ dia budjur tapi pintar. II. Jesus mempujji olo bisit dengan olo habandong. III. Olo tatau dengan Lasarus olo pâhâ belom.

I.—1. Maka iâ hamau kea dengan muride: Aton olo tatau, idjâ manggau mandur huma, iâ tâ indawa olo intu tempoe, menganan ramon ajuc.

2. Dan tempo membawa iâ, sambil hamau denga: Kilen aku mehining talo to bara ikau? Awi ikau mehoroë karâ gawim akangu; krana ikau djaton tau melei mandur.

3. Tâ mandur hamau huang arepe: Narei aku akan indu mawi, badin tempongku menipas aku meonggo huma? Menguli djaton aku tau, dan blaku sade-da aku mahamen.

4. Tawangku, narei aku bua mawi, uka, amon aku inipas karâ bara gawingku, olo akan menduan aku akan huma.

5. Dan iâ membawa genep biti karâ olo idjâ behutang intu tempoe, dan hamau dengau idjâ solake: Pirâ ikau behutang intu tempongku?

6. Koan iâ: Saratus otong uudus. Koan iâ denga: Duat suratm, mondok, bintik bedjeng limâ pulu.

7. Limba tâ iâ hamau dengan idjâ beken: Maka ikau, pirâ ikau behutang? Koan iâ: Saratus lontong parei. Koan iâ denga: Duau suratm, bintik hauja pulu.

8. Maka tempo menara mandur idjâ pamikir, basa iâ pintar penggawie; krana baris olo kalunen to aton pintar bara baris olo blawa intu djelahau ajue.

9. Dan jaku hamau dengan keton: Awi keton menampa kola akan keton hapan mamon awang salah, uka, amon keton karâ tapas, iâ menduan keton akan tingkap awang katatahi.

10. Æwe idjâ budjur intu talo awang korik haliei, iâ kea budjur intu talo awang hai; dan æwe idjâ pamikir intu talo awang korik haliei, iâ kea pamikir intu talo awang hai.

11. Maka amon keton djaton budjur intu mamon awang salah, æwe hendak mensahan intu keton talo awang toto?

12. Dan amon keton djaton budjur intu talo awang ain olo, áwe hendak menenga akan keton talo awang ain keton ?

13. Djipen djaton tau menempo haiak duâ ; kрана iâ akan besingi idjâ dan sinta idjâ beken, atawa iâ heret dengan idjâ dan mengabelâ idjâ beken. Keton djaton tau menempo Hatalla haiak menempo mamon.

II.—14. Maka karâ talo to bining kea olo parisi idjâ bisit, dan áwen tä murâ iâ.

15. Maka iâ hamau denga : Keton iâ tä, idjâ mempahalap arepe kabuat intu baun olo, tapi Hatalla aton kasene atei keton. Kрана talo idjâ hai intu olon, djetâ injingi Hatalla.

16. Torat dengan nabi aton menjampe Johanes ; bara tä karadjaan Hatalla imbrita, dan genep biti mendjudju arepe mentu tä.

17. Maka murah, langit deng-an petak nihau, bara idjâ katitik Torat beduro.

18. Genep biti, idjâ melihi sawae mesawâ beken, iâ habandong, dan genep biti idjâ mesawa idjâ ilih banac, iâ habandong.

III.—19. Maka aton olo tatau, iâ makeiau arepe hapan beludu dan hapan benang lamos, haiak belom rame-rame sening andau tuntang kahai.

20. Tinei aton olo pâhâ belom, Lasarus arae, iâ menter intu baun-tonggang olo tatau, kontep buhite,

21. Dan radjin membeso arepe hapan papate awang gagar bara medjan olo tatau ; tapi aso kea menale, mendjelap buhite.

22. Maka djadi olo pâhâ belom tä matei, dan iâ inanggong melaiat akan pakuan Abraham.

23. Tapi olo tatau tä matei kea, dan iâ ingubur. Dan huang naraka iâ menanggera, amon iâ huang kapâhâ, dan iâ mitâ Abraham bara kedjau, dan Lasarus intu pakuae.

24. Dan iâ mengkeriak, koa : O apang Abraham, pasi aku, dan soho Lasarus, uka iâ menindjek totok tundjuka huang danum dan menjadingen djelangku ; kрана aku paham kapâhâ huang njalan apui to.

25. Tapi koan Abraham : Anak, ingatm, ikau djari menduan kamangatm katika ikau belom, dan Lasarus kalotâ kea kapâhâe ; maka to iâ impangat, dan ikau ingapâhâ.

26. Tinei limba karâ talo to aton kea helang hai intu bentok ita dengan keton, awi tä djaka idjâ hila to hendak minda menale keton djaton tau, tinei idjâ hila kane djatou kea tau minda menale ita.

27. Koan iâ : Tumon tä aku blaku intu ikau, uka ikau menjoho iâ menale human apangku.

28. Kрана aton paharingku hatuâ limâ biti, uka iâ mesanan aka, belâ áwen tä kea akan kaleka kapâhâ to.

29. Koan Abraham denga : Moses dengan karâ nabi aton intu iâ ; iâ tä bua áwen tä mehinng.

30. Koan iâ : Dia, apang Abraham, baja djaka idjâ biti olo matei menanggo iâ, maka iâ akan hoba.

31. Tapi Abraham hamau

denga : Amon âwen tâ djaton mehining Moses dengan karâ nabi, maka alo olo matei belom haluli, djaton kea iâ akan pertjaja.

BAGI 17.

I. Kasontohan akan indu duma; patut olo radjin mampun kasalahn kolae; kwasa kapertjaja; murid Jesus patut randa atei. II. Jesus mempakâlâ sapulu biti olo besamagh. III. Penuman karadjaan Hatalla.

I.—1. Maka iâ hamau dengan muride : Djaton ole dia talo penantarang akan duma, tapi paja iâ idjâ menjampeï talo penantarang tâ.

2. Bontong iâ, djaka bindang batu ingkepan intu ujate, dan iâ ilabu huang tasik, bara iâ menjampeï talo penantarang akan idjâ biti olo korik to.

3. Bua keton betawat. Amon paharim bedosa intu ikau, awi ikau mempudji iâ, dan amon iâ menjasal, ampun iâ.

4. Dan amon iâ hangkudju bedosa intu ikau idjâ andau, dan hangkudju iâ balik akam, sambil hamau : Aku menjasal, maka ikau akau indu mampun iâ.

5. Maka rasul hamau dengan Tuhan : Dahang kapertjaja intu ita.

6. Koan Tuhan : Djaka keton aton kapertjaja kilau bawak sawi, maka keton tau hamau dengan upon buah sukon to : Rukat arepm, imbul arepm huang tasik,—maka iâ akan menu-mon augh keton.

7. Æwe intu keton aton bara djipen, idjâ malan atawa menonggo meto, idjâ akan hamau dengan djipen tâ, amon iâ buli

bara tana : Palus kanto, mon-dok kuman ?

8. Djaton iâ akan hamau denga : Nguan talo akan indu pengingnangu, tatap arepm menonggo aku katahi aku kuman mihop, limba tâ ikau akan kumau mihop ?

9. Pudji kea iâ menjewut tarimakasi akan djipen tâ, basa iâ djari mawi talo awang imetâ intu iâ ? Angatku dia.

10. Kalotâ kea keton, amon keton djari mawi talo handiai awang imetâ intu keton, tâ keton akan hamau : Ita aton djipen idjâ dia beguna, krana ita djari mawi talo awang djaton ole dia ita mawi.

II.—11. Maka djadi, amon iâ hagoet akan Jerusalem, iâ mehoroë bentok Samaria dan Galilea.

12. Dan amon iâ tamâ ungkup hetâ, maka aton hasupa denga sapulu biti olo besamagh, idjâ mendeng kedjau.

13. Dan âwen tâ mentehau, koa : O Jesus, Guru, pasi ita.

14. Amon iâ mitâ âwen tâ, iâ hamau denga : Lius, prahan arep keton akan olo imam. Maka djadi haiak menale âwen tâ mendjadi brasi.

15. Tapi idjâ biti âwen tâ, amon iâ mitâ iâ djari kâlâ, haluli tinei dan menara Hatalla hapan hai augh ;

16. Dan iâ lawo mehingkep akan âka pain Jesus, menjewut tarimakasi aka ; maka iâ tâ aton olo Samaria.

17. Tomba Jesus dan hamau : Djaton âwen sapulu tâ djari brasi ? Hong kwe âwen djelatien tâ ?

18. Djaton iâ maku buli, mahorumat Hatalla, baja iâ to idjâ beken djelahae ?

19. Dan iâ hamau denga: Mendeng, lius, kapertjajam: djari mendohop ikau.

III.—20. Maka amon olo parisi misek iâ: Prea karadjaan Hatalla akan duma?—maka iâ tomba dan hamau denga: Karadjaan Hatalla djaton duma hapau ampie idjâ inampaja olo.

21. Djaton kea olo akan hamau: Itâ heto, itâ kane; krana karadjaan Hatalla aton intu huang keton.

22. Maka iâ hamau dengan murid: Katika karâ sampei, amon keton radjin mitâ idjâ andau karâ andau Anak-olou, dan dia keton akan mitâ tâ.

23. Dan olo karâ hamau deng-an keton: Itâ heto, itâ kane;—âla keton lius, âla keton omba.

24. Krana kilau kilat idjâ mantjar bara saran langit sila pahalendang palus akan saraeawang beken, kalotâ kea karâ Anak-olon intu andau ajue.

25. Tapi helo iâ akan mengkemâ arâ kapâhâ, dan iâ inganan awi hamputan olo djeto.

26. Dan kilau djadi intu katika Noah, kakai kea karâ mendjadi intu katika Anak-olon.

27. Olo kuman, mihop, mesawâ, bebanâ, sampei andau Noah tamâ benama, dan danum soho tâ duma, merusak iâ samandiaai.

28. Tumon tâ kea, kilau djadi intu katika Lot, olo kuman, mihop, memili, mendjual, minibul, memangun;

29. Tapi andau Lot blua bara Sodom aton udjan apui tuntang

barirang lawo bara langit, merusak iâ samandiaai.

30. Kalotâ kea karâ mendjadi intu andau tâ, amon Anak-olon akan memara.

31. Intu andau djetâ, âwe idjâ hundjun sapau dan ramoe aton huang huma, maka âla iâ mohon menduan tâ; dan âwe idjâ hong tana, maka tumon tâ kea, âla iâ mules akan talo idjâ intu likut.

32. Tehiu keton sawan Lot.

33. Æwe idjâ mengkemâ, uka mahaga pambelome, iâ akan nihau tâ, dan âwe idjâ nihau tâ, iâ akan mahaga tâ.

34. Jaku hamau dengan keton: Alem tâ duâ biti karâ aton huang kaleka betiro Idjâ; maka idjâ biti akan induan, dan idjâ akan belihi.

35. Duâ biti karâ hindjâ memipis talo; idjâ biti akan induan, dan idjâ akan belihi.

36. Duâ biti karâ hindjâ hong tana; idjâ biti akan induan, dan idjâ akan belihi.

37. Tomba âwen tâ dan hamau denga: Hong kwe, Tuhan? Koan iâ denga: Kaleka hantu aton, hetâ burong kamiak hampeleng.

BAGI 18.

- I. *Jesus madjar olo blaku doa haradjar, II. tinei denga randa atei, kilau olo pabean.* III. *Jesus mengilak anak olo.* IV. *Olo tatau behali tamâ karadjaan Hatalla.* V. *Jesus mesanan kapâhâ idjâ akan indu bua iâ, dan VI. iâ mepakûlâ olo bebûtâ tokep Jerigho.*

I.—1. Maka iâ menutor kea paribasa akan olo tâ, menjoho olo blaku doa haradjar, dan âla laia.

2. Koa : Aton mantir intu lewu, idjâ dia mikâ Hatalla, dan dia mahamen olo.

3. Maka aton olo bawi idjâ balo huang lewu tâ, idjâ menango iâ, koa : Awi ikau membudjur aku dengan olo idjâ melawan aku.

4. Maka tahi iâ djaton maku ; tapi limba tâ iâ hamau huang arepe : Alo aku dia mikâ Hatalla, dan dia mahamen olo,

5. Mahin kea, basa balo tâ maur aku, aku hendak membudjur iâ, belâ tepa iâ duma, menjanjau aku.

6. Tâ Tuhan hamau : Hining keton augh mantir idjâ salah.

7. Kilen dia Hatalla akan membudjur olo baris inti ajue, idjâ membawa iâ handau hamalem, dan iâ pandjang ate denga ?

8. Koangku dengan keton, bedjeleng iâ akan membudjur iâ. Tapi Anak-olon, amon iâ karâ duma, aton iâ supa kapertjaja hong petak ?

II.—9. Maka iâ mentor kea akan olo isut biti, idjâ menggarâ arepe bahalap, dan mengabelâ olo beken, paribasa to :

10. Olo duâ biti menale human Hatalla hendak blaku doa, idjâ aton olo parisi, dan idjâ beken olo pabean.

11. Maka olo parisi mendeng blaku doa huang arepe kaloto : O Hatalla, jaku menjewut tarimakasi akam, basa aku dia kilau olo beken, dia olo bigal, dia olo pemikir, dia olo habandong, dia kea kilau olo pabean to.

12. Jaku puasa handuâ sindä minggu, karâ talo ajungku imbagiku sapulu, dan menenga Idjâ.

13. Maka olo pabean men-

deng kedjau, djaton maku menangerakan langit, baja menega usoke, koa : O Hatalla, pasi aku, olo idjâ bedosa !

14. Jaku hamau dengan keton, iâ to mohön buli huma bahalap bara iâ tâ ; krana genep biti idjâ menggang arepe kabuat, iâ inparanda, dan âwe idjâ memparanda arepe kabuat, iâ inggang.

III.—15. Maka aton kea olo mimbit anak olo korik aka, uka iâ menindjek iâ tâ. Amon murid mitâ tâ, maka iâ mempudji olo tâ.

16. Tapi Jesus membawa iâ, koa : Naughe anak olo menanggo aku, äla mengahana iâ ; krana akan iâ tâ aton karadjaan Hatalla.

17. Toto, jaku hamau dengan keton, äwe idjâ dia menduan karadjaan Hatalla kilau anak olo, iâ djaton akan tamâ tâ.

IV.—18. Maka aton mantir misek iâ, koa : Guru idjâ bahalap, narei aku akan indu mawi, mangat aku mendino pabelom awang katatahi ?

19. Koan Jesus denga : Buhen ikau menjewut aku bahalap ? Djaton aton olo bahalap baja Idjâ kea, iâ tâ Hatalla.

20. Prentah ikau katawan : “Äla ikau habandong, äla ikau mempatei, äla ikau menakau, äla ikau mendjadi saksi penendjaro ; horumat indu bapam.”

21. Koan iâ : Sekarâ talo to aku djari manggau bara pesangku tabela palus sampei to.

22. Amon Jesus mehining tâ, maka iâ hamau denga : Talo Idjâ aton tapas hindei intu ikau ; djual karâ talo ajum, bagi tâ a-

kan olo pähâ belom, maka ikau aton bara penatau huang sorga ; limba tâ ikau kanto, omba aku.

23. Tapi haiak mehining augh tâ, iâ paham kapähâ atei ; krana iâ paham tatau.

24. Amon Jesus mitâ, iâ tâ paham kapähâ atei, maka iâ hamau : Kilen kahali olo idjä arâ ramo akan tamâ karadjaan Hatalla.

25. Krana murah, hadjaran tamâ lowang pilus, bara olo tau tamâ karadjaan Hatalla.

26. Tâ koan olo idjä mehining tâ : Djaka kalotâ, âwe tau mendino selamat ?

27. Koan iâ : Talo awang dia tau mendjadi intu olon, tau mendjadi intu Hatalla.

28. Koan Petrus : Itâm, ikei djari melihi talo handiai, dan djari omba ikau.

29. Koan iâ denga : Toto jaku hamau dengan keton, djaton atou olo, idjä djari melihi huma, atawa indu bapa, atawa pahari, atawa sawa, atawa anake awi karadjaan Hatalla :

30. Idjä dia hatantilap menduan tâ haluli intu katika djeto, dan intu katika awang harian pambelom awang katatahi.

V.—31. Maka iâ menduan âwen duâwalas tâ, dan hamau denga : Itâ, ita kangambo akan Jerusalem, dan talo handiai akan mendjadi, awang injurat nabi meniutu Anak-olon.

32. Krana iâ akan indjuluk akan olo kapid, dan iâ akan iurâ, dan impabawen tuntang iludja olo.

33. Tinei iâ karâ imukul sapu, belalu impatei olo, dan intu andau telo iâ karâ belom haluli.

34. Maka âwen tâ djaton herati idjä kabawak karâ talo tâ, dan augh tâ besilim bara iâ, djaton iâ mengasene talo awang injewute.

VI.—35. Maka djadi amon iâ tokep Jerigho, aton olo bebutâ mondok intu saran djalan blaku sadeka.

36. Amon iâ mehining olo arâ mahalau, maka iâ misek, narei talo tâ ?

37. Tâ olo mesuman aka, Jesus bara Nasaret aton mahalau.

38. Dan iâ membawei, koa : O Jesus, anak Dawid, pasi aku !

39. Maka olo idjä menandjong helo mempudji iâ, uka iâ suni ; tapi iâ paham haream membawei : O anak Dawid, pasi aku !

40. Maka Jesus tendâ, menjoho olo maga iâ tâ aka ; dan amon iâ menokep, maka Jesus misek iâ,

41. Koa : Narei kahendakm, aku mawi dengam ? Koan iâ : Tuhan, mangat aku tau mitâ.

42. Koan Jesus denga : Itâm, kapertjajam djari mendohop ikau.

43. Palus iâ tau mitâ, dan iâ omba denga haiak menara Hatalla, dan olo handiai idjä mitâ talo tâ menenga horumat akan Hatalla.

BAGI 19.

I. *Jesus madja Sakeus*, II. *Paribasa bara tempo idjä meksahan sapulu tail intu djipde*. III. *Penamâan Jesus huang Jerusalem*. IV. *Jesus mesanan hukum akan lewu Jerusalem*. V. *Jesus mendjara olo idjä bedagang huang huma Hatalla*.

I.—1. Maka Jesus tamâ, belalu mehoroë Jerigho.

2. Dan itâ, aton olo hatuâ hetâ, Sakeus ara, iâ tâ aton kapala olo pabean, dan iâ tatau.

3. Iâ nahuang mitâ Jesus, âwe iâ tâ, dan djaton iâ tau awi olo arâ, krana iâ pandak berenge.

4. Maka iâ hadari helo, menjakei upon sukun, mangat mitâ iâ; krana hetâ iâ akan mahalau.

5. Dan amon Jesus sampei kaleka tâ, maka iâ menanggera, belalu mitâ iâ tâ, haiak hamau denga: Sakeus, mohon bedjeleng; krana andau to aku akan melei intu humam.

6. Dan iâ bedjeleng mohon, sambil menduan iâ dengan kahanjake.

7. Maka olo handiai, idjâ mitâ talo tâ, bekotok, koa: Olo bedosa iâ menanggo, dau melei denga.

8. Maka Sakeus mendeng, dan hamau dengan Tuhan: Itâm Tuhan, sabagi karâ ramongku jaku menenga akan olo pâhâ belom, dan amon aku djari memikir talo en-en bara olo, maka aku melian tâ lipet âpat.

9. Koan Jesus denga: Andau to huma to injalamat, basa iâ tâ kea aton anak Abraham.

10. Krana Anak-olon djari duma, hendak menggau dan injalamat olo idjâ djari nihau.

II.—II. Amou olo djari mehining tâ, maka iâ miar menutor paribasa, basa iâ tokep Jerusalem, dan olo tâ mado, karadjaan Hatalla belalu akan memara.

12. Tâ iâ hamau: Olo idjâ hai utuse, hagoet akan lewu awang kedjau, uka iâ menduan karadjaan mendjadi bagin ajue, dan buli tinei.

13. Dan iâ membawa djipâe sapulu biti, dan menenga aka sapulu tail, haiak hamau denga: Avi keton bedagang, sampei aku duma.

14. Maka olo lewun ajue menjingi iâ, dan nienjoho olo manjak iâ, koa: Ita dia maku, iâ to aton radjan ita.

15. Maka djadi, amon iâ haluli tinei, limba iâ menduan karadjaan, iâ menjoho olo membawa karâ djipen tâ, idjâ aka rear tâ inenga, uka iâ mehining, âwe idjâ behudjong.

16. Tâ aton duma idjâ solake, koa: Tuan, tail ajum behudjong sapulu tail.

17. Koan iâ denga: Bua, djipen idjâ bahalap, basa ikau budjur intu talo awang korik haliei, maka ikau to kwasa marentah sapulu lewu.

18. Maka aton duma idjâ beken, koa: Tuan, tail ajum behudjong limâ tail.

19. Koan iâ dengan iâ tâ: Maka ikau akan marentah limâ lewu.

20. Maka idjâ beken tinei duma, koa: Tuan, itâm to tail ajum, idjâ ingkesku huang saputangan.

21. Krana aku mikâ ikau, basa ikau olo karas, ikau menduan talo, awang dia ikau djari mingkes, ikau menggetem talo, awang dia ikau djari mimbul.

22. Koan iâ denga: Tumon augh totokn aku hendak mahukum ikau, djipen idjâ papa; djari ikau tawa, aku aton olo karas, dan menduan talo awang dia ingkesku, dan menggetem talo, awang dia imbulku:

23. Maka buheu ikau dia ma-

batangan rearku akan tukang-rear menjoho tâ bedjalan, uka haiak penumanguku aku djari tau blaku tâ tuntang anake?

24. Dan iä hamau dengan olo idjä mendeng darabe: Duan tail tâ bara iä, tenga tâ akan iä'idjä aton sapulu.

25. Koan äwen tâ denga: Tuan, iä aton sapulu tail.

26. Krana jaku hamau dengan keton: Genep biti idjä aton bara ramo, akan iä karâ inenga; tapi bara iä idjä djaton bara ramo, maka bara iä karâ induan kea awang aton intu iä.

27. Tapi musohku tâ, idjä dia maku, jaku aton radjan ajue, imbit iä kanto, tetek iä intu baungku.

III.—28. Limba iä hamau tâ, maka iä hagoet intu baun äwen, dan iä kangambo menale Jerusalem.

29. Maka djadi, amon iä menokep Betpage dan Betania, dan djari sampei bukit upon undus, iä menjoho murid duä biti,

30. Koa: Lius, tale ungkup idjä tintun baun keton, dan haiak keton tamâ, maka keton karâ sahondau anak kalidei idjä indjarat olo, idjä djaton pudji inongkang olo; engkak iä, imbit iä akan to.

31. Dan djaka olo misek keton: Buhen keton mengkak iä? maka keton akan hamau denga: Tuhan aton gawi denga.

32. Maka saroha tâ hagoet, dan sahondau tâ, kilau iä djari hamau denga.

33. Tapi amon äwen tâ mengkak anak kalidei, maka tempoe hamau denga: Buhen keton mengkak anak kalidei?

34. Koan äwen: Tuhan aton gawi denga.

35. Dan äwen tâ mimbit iä akan Jesus, dan menjampahan pakeiae hundjun anak kalidei, belalu mempondok Jesus hundjun tâ.

36. Dan haiak iä hagoet, maka äwen tâ membirang pakeiae intu penda hong djalan.

37. Maka amon iä djari sampei äka olo mohon bara bukit upon undus, tâ sekarâ murid ajue hanjak, haiak menara Hattalla hapan hai augh, awi karâ gawi kwasa, idjä gitae.

38. Koa: Imberkat Radja tâ, idjä aton dunia huang aran pangkahai Tuhan! Kasanang huang langit, dan kahai huang kaleka awang gantong haliei tâ!

39. Maka isut biti olo parisi idjä hindjä olo arâ hamau denga: Guru, pudji muridm.

40. Tombaiä dan hamau denga: Jaku hamau dengan keton, djaka iä to suni, maka batu akan mengkeriak.

IV.—41. Maka amon iä menokep dan mitâ lewu, iä menangis tagal iä tâ,

42. Koa: Djaka ikau mengasene, to kea intu andau ajum djeto, talo idjä tau menjalamat ikau! Tapi to djetâ besilim bara matam.

43. Krana katika karâ sampei akam, amon asang karâ menembok mengota hakaliling ikau, dan mengapong ikau, haiak mempikâ ikau bara karâ kaleka.

44. Palus mempalogang ikau akan petak tuntang anakm idjä huang ikau, dan djaton iä karâ melihi batu hundjun batu; djetâ

basa ikau djaton djari mengase-
nc katika salamat ajum.

V.—45. Maka iâ tamâ hu-
man Hatalla, dan maharak blua
olo idjâ mendjual memili huang
tâ,

46. Haiak hamau denga: A-
ton augh surat: “Humangku
aton huma sombajang”;—tapi
keton djari menampa tâ men-
djadi kaleka olo bigal.

47. Maka iâ madjar olo huang
human Hatalla sening andau;
tapi kapala imam dan olo tamat
surat tuntang mantir olo arâ
menggau pikire mempatei iâ.

48. Dan djaton iâ tawa, narei
gawi denga; krana olo arâ han-
diai heret denga, dan mehining
iâ.

BAGI 20.

- I. *Jesus menantu, iâ injoho Hatalla.* II. *Paribusa bara pambulan anggor.* III. *Perkara wang kapala inarang Jesus.* IV. *Perkara olo belum haluli inarang Jesus.* V. *Jesus toto Hatalla.* VI. *Jesus menjoho murid betawat dengan olo tamat surat.*

I.—1. Maka djadi intu andau
Idjâ katika tâ, amon iâ madjar
olo huang huma Hatalla, haiak
mesanan Ewangelion, maka aton
duma kapala imam, olo tamat
surat tuntang olo bakas,

2. Dan hakotak denga, koa:
Suman akan ita, hapan kwasa
narei ikau mawi talo to, atawa
âwe iâ, idjâ djari menenga kwa-
sa tâ akam?

3. Tomba iâ dan hamau deng-
a: Jaku kea hendak misek keton
idjâ kabawak kotak, suman
tâ akangku.

4. Pampandoi Johannes, aton

tâ bara sorga, atawa bara olon?

5. Maka âwen tâ hakarangka
sama arepe, koa: Djaka ita ha-
mau, bara sorga, maka iâ akar
bamau: Buhen keton djaton dja-
ri pertjaja augh ajue?

6. Dan djaka ita hamau: Ba-
ra olon, maka olo arâ handiaï
karâ memanting ita hapan batu;
kraua olo djari betantu, Johan-
nes aton nabi.

7. Tomba âwen tâ: Djaton
katawa bara kwe djetâ.

8. Koan Jesus denga: Tumon
tâ aku dia kea mesanan akan ke-
ton, awi kwasa narei aku mawi
talo tâ.

II.—9. Maka iâ menampara
menutor akan olo arâ paribasa
to: Aton olo mimbul pambulan
anggor, dan menjoho olo menje-
wa tâ, limba tâ iâ hagoet tahi
akan lewu beken.

10. Dan amon djari sampei
waja, iâ menjoho djipen idjâ biti
menale olo membulan, uka olo
tâ menenga aka buah pambulan
anggor; tapi olo membulan me-
mukul iâ tâ, dan menjoho iâ
buli boang.

11. Tinei iâ menjoho djipen
beken; tapi olo tâ memukul iâ
tâ kea sambil mempahawen iâ,
belalu menjoho iâ buli boang.

12. Limba tâ iâ menjoho dji-
pen beken tinei; tapi olo tâ
mempahimang iâ tâ kea, sambil
manganan iâ akan ruar.

13. Tâ koan tempon pambu-
lan anggor: Narei aku akan ma-
wi? Jaku hendak menjoho a-
nakku idjâ âka huangku, mikâ
olo tâ, haiak mitâ iâ, mahamen-
angate.

14. Tapi amon olo membulan
mitâ iâ tâ, maka iâ hatirok sama

arepe, koa : Iâ to idjä mendiuo penataue, has, ita mempatei iâ, uka penataue akan ita!

15. Maka olo tâ menggian iâ akan ruar pambulan anggor, dan mempatei iâ. Maka narei tempou pambulan anggor tâ akan mawi dengan olo tâ?

16. Iâ karâ duma dan mempalomos olo membulan tâ, belalu menenga pambulan anggor akan olo beken. Maka amon âwen tâ mehining djetâ, iâ tâ hamau : Æla kalotâ!

17. Tapi iâ menampaja âwen tâ, dan hamau : Narei kea djeto, idjä tersurat : “Batu idjä inganan tukang memangun, iâ tâ djari akan indu galang putinge?

18. “Genep biti idjä lawo akan hundjun batu tâ, iâ akan pusit, dan olo idjä âka batu tâ lawo, maka iâ rotek awie.”

19. Maka kapala imam dengan olo tamat surat djam tâ kea mengkemâ menjingkap iâ, tapi âwen tâ mikâ olo arâ, krana kasenae iâ djari menutor paribasa tâ akan indu mawi iâ.

III.—20. Dan olo tâ mendjaga iâ, haiak menjoho olo kalati idjä ampin olo budjur, mangat menipan iâ hapan tutore akan menjaragh iâ akan prentah dan akan kwasa tamanggung.

21. Æwen tâ misek iâ, koa : Guru, ita tawa, aughm tuntang adjarm aton budjur, dan djaton ikau menampaja ampin olo, baja ikau mesanan djalan Hatalla tumon katoto.

22. Tau ita menenga wang kapala akan kaisar, atawa dia?

23. Tapi iâ kasene pikir âwen tâ, dan hamau denga : Narei keton meningkes aku?

24. Prahlan akangku dinar idjä kabawak. Ampin âwe dan bintik âwe aton hundjue? Tomba âwen : Ain kaisar.

25. Koan iâ denga : Tenga keton talo ain kaisar akan kaisar, dan talo ain Hatalla akan Hatalla.

26. Dan âwen tâ djaton tau menipan iâ huang augh tutore intu baun olo arâ; tinei âwen tâ hengan awi augh djawabe, dan menjuni.

IV.—27. Maka isut biti olo saduki aton menanggo iâ, idjä milim kamisik olo matei : iâ tâ misek iâ,

28. Koa : Guru, Moses djari menjurat akan ita, djaka paharin olo matei, idjä aton bara sawa, dan iâ matei djaton djari manak, maka paharin ajue akan menduan sawa, manak akan paharie.

29. Maka aton olo hampahari udju biti, dan idjä solake mesawâ, dan iâ matei, djaton djari manak.

30. Dan idjä beken menduan sawae, dan matei, djaton djari manak.

31. Maka idjä beken tinei menduan iâ tâ, dan kalotâ kea âwen udju, maka iâ djaton melihi anake, dan matei.

32. Dan tepa, limba âwen handiai tâ, olo bawi tâ kea matei.

33. Kilen to intu kamisik olo matei, sawan âwe iâ baris karâ biti tâ? Krana âwen udju tâ djari mesawâ iâ.

34. Tomba Jesus dan hamau denga : Baris olo katika kalunen mesawâ hebanâ;

35. Tapi olo idjä inggarâ patut

menamuni katika awang harian dengan kamisik olo matei, iä djaton mesawâ djaton bebanâ.

36. Krana iä djaton tau matei hindei; krana iä kilau melaikat, dan iä aton anak Hatalla, basa iä anak kamisik tä.

37. Maka idjä perkara olo matei karâ impisik tinei, djetâ djari inarang Moses kea darah pulau duhi, amon iä menggarâ pangkahai Tuhan aton Hatallan Abraham, Hatallan Isaak dan Hatallan Jakob.

38. Maka Hatalla djaton ain olo matei, baja ain olo belom. Krana samandiai belom aka.

39. Tâ tomba isut biti olo tamat surat: Guru, aughm tä bahalap.

40. Maka olo tä djaton peta hindei, misek iä talo en-en.

V.—41. Koan iä denga: Kilen olo hamau, Kristus aton anak Dawid?

42. Dan Dawid kabuat aton hamau huang surat masmur: "Tuhan djari hamau dengan Tuhanku: Mondok ikau hila gentaugku,

43. "Sampei aku mingkes karâ olo musohm akan indu galang paim."

44. To Dawid menjewut iä Tuhan, kilen iä anak ajue?

VI.—45. Maka haiak olo arâ handiai mehining, iä hamau dengan muride:

46. Djaga arep keton bara olo tamat surat, idjä radjin menandjong hapan klambi awang pandjang, dan mengilak tabehn olo intu pakan, dan karosi idjä baris helo huang sinagoge, tuntang kaleka mondok awang membatang kahum pesta.

47. Olo tä memparohot lepa ramon balo, menduan akan indu buku, hendak mawi sombajang pandjang; olo tä karâ bua hukum awang bebehatharcam.

BAGI 21.

I. *Sadekan balo. II. Jesus menudjum karusak lewu Jerusalem. III. Jesus mesanan penunae haiak menjoko muride mendjaga arep.*

I.—1. Maka Jesus menanggera menampaja olo tatau, idjä mingkes penenga huang patin Hatalla.

2. Tapi iä aton mitâ kea balo idjä pâhâ belom, idjä mingkes duâ sigar huange.

3. Koan iä: Toto, jaku hamau dengan keton, balo to idjä pâhâ belom djari mingkes huang tä melebieu bara olo tä samandiai.

4. Krana sekarâ olo tä djari mingkes huang kaleka penengan Hatalla bara kutoh ramon ajue; tapi iä to djari menenga lepa karâ balandja bara katapas ramon ajue.

II.—5. Maka amon aton olo menutor huma Hatalla, tehiu batu awang bahalap tuntang talo inenga awang djari ingkepan olo membungas tä, maka iä hamau:

6. Tehiu talo djeto, awang inampaja keton, maka andau karâ sampei, metoh batu djaton belihi hundjun batu, awang dia ingarak olo.

7. Maka äwen tä misek iä, koa: Guru, prea talo tä akan mendjari? dan narei akan indu katan katika talo tä akan mendjari?

8. Koan iä: Inga-ingat keton,

belâ keton impalaiang, krana arâ olo karâ duma hapan arangku, koa : Jaku aton Kristus, dan katika tâ djari tokep. Æla keton manjak iâ.

9. Dan amon keton mehining brita olo haklahi dan hamok, maka äla keton tangkedjet. Krana talo tâ helo akan mendjadi, tapi kalepa djaton palus sampei.

10. Tinei iâ hamau dengan olo tâ : Djelahan olo Idjâ karâ melawan djelahan awang beken, dan karadjaan Idjâ melawan karadjaan awang beken.

11. Dan petak karâ paham hagerek hetâ-hetâ, dan lau tuntang peres kamising karâ aton, tinei talo kikâh tuntang kata awang hai karâ mendjadi bara langit.

12. Tapi helo bara karâ talo tâ olo karâ menjugkap keton, dan mengasingen keton, haiak menjaragh keton akan sinagoge dan akan sipir, tinei keton karâ inunda olo menaharep radja dan tamanggong sabab arangku.

13. Djetâ mendjadi akan indu toros kasaksian akan keton.

14. To awi keton meter atei keton, keton dia maku mengarangka helo menggau augh akan indu tomba.

15. Krana aku hendak menenga akan keton njama tuntang kapintare idjâ djaton tau indjwab, djaton tau ilawan olo handiai, idjâ hendak mawi keton.

16. Tapi keton karâ injaragh kea awi indu bapa, awi olo hampahari, awi kola dan awi sobat keton dan isut biti keton karâ impatei awie.

17. Keton karâ injingi olo handiai sabab arangku.

18. Dan idjâ krambar balau takolok keton djaton akan nihau.

19. Bua keton mahaga hambaruan keton awi keton menjaranan.

20. Tapi amon keton karâ mitâ Jerusalem ingapong asang, tâ tawan keton karusak lewu tâ djari tokep.

21. Katika tâ olo idjâ intu Judea bua hadari akan bukit, dan idjâ intu bentok tâ bua mahakan akan ruar, dan idjâ aton ruar, äla iâ tamâ !

22. Krana karâ andau tâ aton andau pamalähe, uka mendjadi talo handiai awang tersurat.

23. Tapi paja olo idjâ batihi dan olo idjâ menusu intu karâ andau tâ ; krana kadjakâ paham karâ aton hong petak, dan kalaite mawi djelahan olo to.

24. Dan olo tâ karâ nihau awi baun padang, dan iâ katabanan inamput akan karâ djelahan olo ; Jerusalem karâ ilitek olo kapir, sampei katika olo kapir djari genep.

III.—25. Tinei karâ mendjadi kata huang matanandau, huang bulan, huang bintang, dan hundjun petak maka sekarâ djelahan olo akan djunju tuntang njanjau, amon tasik tuntang riak paham augh gotoke.

26. Dan olo akan tengengei awi kikâh dan awi mendâ talo idjâ karâ menanjap petak ; krana kadâhän langit karâ hagerek.

27. Tâ olo karâ mitâ Anakolon duma huang baun andau dengan paham kwasa dan kahaie.

28. Tapi metoh sekarâ talo tâ hendak mendjadi, tâ tanggera

keton haiak menggatang takolok keton, basa kaliwus keton djari tokep.

29. Maka iä menutor paribasa akan äwen tä, koa: Tampaja keton upon sukun tuntang karâ upon awang beken.

30. Amon iä memombang, dan keton mitâ tâ, maka keton mengasene kabuat musim pandang djari tokep.

31. Kalotä kea keton, metoh keton karâ mitâ talo tâ mendjadi, tä kasenan keton, karadjaan Hatalla djari tokep.

32. Toto jaku hamau dengan keton, hamputan olo to djaton akan nihau helo bara talo tâ lepa mendjadi.

33. Langit dengan petak akan nihau, tapi aughku djaton akan nihau.

34. Djaga arep keton belä atei keton impakulas awi kuman mi-hop dan awi bepikir talo kalunen, dan andau tâ salenga menjampe keton.

35. Krana kilau djarat iä karâ mawi olo handiai, idjä mukong salepa petak.

36. Awi tâ djaga keton intu karâ katika haiak blaku doa, uka keton inggarä patut akan hararian karâ talo tâ idjä akan mendjadi, dan mendeng intu baun Anak-olon.

37. Maka handau iä madjar olo huang huma Hatalla, tapi hamalem iä hagoet akan ruar, dan melei intu bukit awang inje-wut olo bukit upon undus.

38. Maka olo handiai menango iä haiak djedjewu huang huma Hatalla, uka mehining iä.

BAGI 22.

I. Jesus indjual Judas. II. Penginan hamalem. III. Murid hatakian kahaim arepe. IV. Kapähän Jesus intu Getsemane. V. Petrus milim Jesus intu human imam hai. VI. Jesus menaharep bitjaran olo hai.

I.—1. Maka pesta olo kuman tepong awang dia iragi, paska arae, djari tokep.

2. Dan kapala imam dengan olo tamat surat aton menggau pikire, kilen iä tau mampatei Jesus; krana äwen tä mikâ olo arâ.

3. Maka iblis mengumpang Judas, idjä kea begarâ Iskariot, idjä biti äwen duâwalas tä.

4. Iä tâ lius hakotak dengan kapala imam dan dengan mantir, kilen iä hendak mendjulok iä aka.

5. Äwen tä hanjak, dan hadjandji denga, hendak menenga rear aka.

6. Dan iä menarima augh tä, belalu menggau kalineke, uka mendjulok iä akan äwen, dia dengan karidu.

II.—7. Maka andau olo kuman tepong awang dia iragi djari sampei, idjä äka olo akan indu menjambali anak tebiri paska.

8. Dan iä menjoho Petrus äwen duâ Johannes, koa: Lius keton, simpan akan ita anak tebiri paska, uka ita kuman tä.

9. Koan äwen tä denga: Intu kwe äka kahendakm ita menjimpan tä?

10. Koan iä denga: Itâ, amon keton karâ tamâ lewu, maka olo akan hasupa dengan keton, idjä mâton blanei besuang danum.

Omba iâ akan huma idjâ äka iâ tamâ.

11. Dan suman akan tempon huma tâ : Guru aton hamau dengam : Intu kwe kaleka aku dengan muridku akan kuman anak tebiri paska ?

12. Iâ karâ menindjok akan keton karong loteng awang hai dan awang djari tatap, hetâ awi keton menguan tâ.

13. Maka äwen tâ lius, belalu sondau talo tâ, kilau iâ djari hamau denga, dan äwen tâ menguan anak tebiri paska.

14. Amon djari sampei, maka iâ mondok kuman haiak dengan rasul duâwalas tâ.

15. Dan iâ hamau denga : Jaku djari paham kahaus kuman dengan keton paska to helo bara aku bua kapâhâ.

16. Krana jaku hamau dengan keton, djaton jaku akan kuman djeto tinei, sampei tä mendjadi geuep huang karadjaan Hatalla.

17. Dan iâ menduan sangkir, memberkat tâ, sambil hamau : Duan djeto, bagi tâ akan keton.

18. Krana jaku hamau dengan keton, jaku dia akan mihop tinei bara buah upon anggor, sampei karadjaan Hatalla djari duma.

19. Limba tâ iâ menduan tepong, memberkat tâ, mendarei tä dan menenga tä aka, koa : Djeto berengku idjâ inenga akan keton ; awi djeto akan mingat aku.

20. Kalotâ kea sangkir tâ, limba penginan hamalem, koa : Sangkir to aton djandji taheta huang dahangku, idjâ inusu akan keton.

21. Tapi itâ, lengän olo idjâ

menipu aku aton hindjâ aku hundjun medja.

22. Maka Anak-olon toto lius, kilau djari inantu, tapi paja olo tâ idjâ menipu iâ.

23. Dan äwen tâ hisek sama arepe, äwe kea intu iâ, idjâ akan mawi talo tâ ?

III.—24. Maka aton kea augh bantah intu äwen tâ, hatakian äwe intu iâ akan indu inggarâ hai.

25. Koan iâ denga : Radja djelahan olo kalunen marentah olo ajue, dan idjâ mimbing kwas hundjue iâ begarâ tuan.

26. Tapi keton äla kalotâ ; baja idjâ hai intu keton, iâ akan menjama arepe dengan iâ idjâ korik, dan idjâ kapala dengan iâ idjâ menonggo.

27. Krana äwe aton hai, idjâ mondok kuman atawa idjâ menonggo ? Djaton iâ idjâ mondok kuman ? Tapi aku aton intu bentok keton kilau olo idjâ menonggo.

28. Maka keton to aton, idjâ djari magon hindjâ aku huang karâ kadjakängku.

29. Dan jaku menantu akan keton karadjaan, kilau Apangku djari menantu tâ akangku ;

30. Uka keton karâ kuman mihop intu medjangku huang karadjaangku, dan mondok hundjun padadusan, sambil marentah duâwalas utus olo Israel tä.

31. Maka Tuhan hamau : Simon, Simon, itâ, satan djari paham kahaus membaris keton, uka mengiab keton kilau parei.

32. Tapi aku djari blaku doa akam, uka kapertjajam äla begelo, dan ikau, limba ikau hoba

karä, awi ikau menekang karä paharim.

33. Koan iä denga: Tuhan, aku tjakap mempahaik ikau akan huang sipir dan akan huang pampatei.

34. Tapi koan iä: Jaku hamau dengam, Petrus, djagau dia akan menando andau to, helo bara ikau hantelo djari milim, ikau kasene aku.

35. Maka iä hamau dengan äwen tä: Katika jaku menjoho keton hagoet, dan mengahana keton mimbit kambut, kantong, sarumpa, aton keton tapas kea talo en-en? Koan äwen: Talo Idjä dia.

36. Tä koan iä denga: Tapi to, äwe idjä bara kambut, duan tä, kalotä kea kantong, dan äwe idjä djaton, iä akan mendjual klambi, memili padang.

37. Krana jaku hamau dengan keton, augh surat djeto kea akan mendjadi huang aku, iä tä: Iä djari injama dengan olo darbaka. Krana augh surat idjä menintu aku djari lepa.

38. Koan äwen: Tuhan, itäm, to aton padang duä. Koan iä denga: Djari ombet.

IV.—39. Maka iä blua dan hagoet, tumon hadate, akan bukit buah undus, dan murid kea omba denga.

40. Dan amon iä sampei kaleka tä, maka iä hamau dengan äwen: Awi keton blaku doa, belä keton bua tingkese.

41. Maka iä membilang arepe dengan äwen tä sampei sindä memanting batu kakedjau, dan mendäko utute sambil blaku doa.

42. Koa: O Apang, djaka ikau hendak, duan sangkir to bara

aku; tapi äla kahendakku, baja kahendak ajum mendjadi.

43. Tä melaikat bara langit menale iä, dan mempaabas iä.

44. Maka amon iä paham kasekä angate, iä kantjang haream blaku doa. Dan äbes ajue mendjadi kilau pantis daha awang hai, djetä mahasor akan petak.

45. Dan amon iä djari mendeng terei blaku doa, maka iä menale murid, sondäu iä betiro awi kasusah atei.

46. Dan iä hamau denga: Narei keton betiro? Mendeng, laku doa, belä keton bua tingkese.

47. Maka haiak iä hakotak, itä, aton duma olo arä, dan idjä biti äwen duäwalas tä, Judas arae, aton maga iä, dan menggapi Jesus, hendak menjium iä.

48. Koan Jesus denga: Judas, aton ikau menipu Anak-olon hapan sium?

49. Amon äwen idjä hiudjä Jesus mitä talo awang hendak mendjadi, maka äwen tä hamau denga: Tuhan, maku ikau menjoho ita memaugki hapan padang?

50. Dan idjä biti äwen tä memaugki djipen imam hai, dan menjampal pindinge awang hila gentau.

51. Maka tomba Jesus, koa: Naughe iä, djari ombet to. Dan iä menindjek pinding olo tä mempakälä iä.

52. Maka Jesus hamau dengau kapala imam dan kapala huma Hatalla tuntang olo bakas, idjä djari duma hendak mawi iä, koa: Djari keton hagoet mimbit padang tuntang lundju, kilau hendak mentakan olo bigal?

53. Katika aku nongkang an-

dau hindjä keton huang huma Hatalla, maka keton dia pudji menantadjok lengâ mawi aku. Tapi djeto djam keton, dan kwan-talo kaput.

V.—54. Maka olo tâ menjingkap iâ, belalu maga iâ dan mimbit iâ tamâ human iman hai. Dan Petrus manjak kedjau intu likute.

55. Maka amou olo tâ djari mentokan apui intu bentok huma dan hapumpang mondok hetâ, tâ Petrus mondok hindjä âwen tâ.

56. Aton djipen bawi mitâ iâ mondok darah apui, dan haiak menantuneng iâ, olo bawi tâ hamau: Iâ to kea djari hindjä denga.

57. Tapi iâ milim, koa: Olo bawi, jaku dia kasene iâ.

58. Maka isut harian djipen bawi idjä beken mitâ iâ, koa: Ikau kea baris âwen tâ. Koan Petrus: Dia aku.

59. Dan limba idjä djam maka idjä beken tinei menantu augh tâ, koa: Toto, iâ kea djari hindjä denga; krana iâ aton kea olo Galilea.

60. Tapi koan Petrus: Narei ikau, aku dia herari talo inje-wutm. Maka hembentâ kea, haiak iâ hakotak, djagau menando.

61. Tâ Tuhan mules, menampaja Petrus, dan Petrus menehiu augh Tuhan, idjä injewute aku, koa: Helo bara djagau menando ikau hantelo akan milim aku.

62. Maka Petrus hagoet akan ruar, menangis paham.

VI.—63. Maka olo idjä mimbang Jesus, murâh iâ haiak memukul iâ.

64. Tinei olo tâ menutup iâ,

memantu iâ intu baue, sambil misek iâ, koa: Awi ikau mendjum akan ita, âwe iâ, idjä memantu ikau?

65. Dan arâ talo beken olo tâ menjewut hapan halalea iâ.

66. Maka amou djari handau, bakas olo arâ, kapala imam deng-an olo tamat surat hapumpang, maga iâ menaharep bitjaran a-jue,

67. Koa: Aton ikau Kristus? sanan tâ akan ita. Koan iâ denga: Djaka aku mesanan tâ akan keton, maka keton dia pertjaja;

68. Dan djaka aku misek keton, maka keton dia tomba, dau dia meliwus aku.

69. Bara to Anak-olon akan mondok hila gentau kwanan Hatalla.

70. Koan olo handiai: Tumor tâ ikau Anak Hatalla kea? Koan iâ denga: Keton aton menjewut tâ, jaku iâ tâ.

71. Koan âwen: Narei augh kasaksian tapas hindei? Krana ita kabuat djari mehining tâ bara njamae.

BAGI 23.

I. *Jesus bua kahawâ intu Herodes dan hukum intu Pilatus.* II. *Jesus iaga olo akan Golgota.* III. *Jesus ilantak hong kaju sampalaki haiak olo darhaka duâ biti.* IV. *Olo darhaka Idjä aton murâh Jesus, tapi idjä beken menggau dohop intu iâ.* V. *Jesus matei.* VI. *Jesus ing-ubur.*

I.—1. Maka sekarâ olo baris âwen tâ mendeng, dan maga iâ akan Pilatus.

2. Dan iâ menampara mendawa iâ, koa: Iâ to ita djari sondau mempalaing olo arâ, dan meng-

ahana olo menahor wang kapala akan kaisar, koa, iâ kabuat aton Kristus, radja.

3. Maka Pilatus misek iâ, koa : Aton ikau radjan olo Jehudi? Tomba iâ, koa : Ikau aton menjewut tâ.

4. Koan Pilatus dengan kapala imam dan dengan olo arâ : Jaku dia supa kasalah huang olo to.

5. Tapi olo tâ ridu paham haream, koa : Iâ menjanjau olo arâ, dan madjar olo hapus tanah Judea, menampara intu Galilea palus akan heto.

6. Amon Pilatus mehining bara Galilea, maka iâ misek, djaka iâ tâ aton olo Galilea?

7. Dan amon iâ mehining, iâ aton bara lewu Herodes, maka iâ menjoho iâ akan Herodes, idjâ kabuat kea aton intu Jerusalem katika tâ.

8. Amon Herodes mitâ Jesus, iâ paham hanjak ; krana tahi iâ radjin mitâ iâ, basa iâ mehining talo arâ bara iâ, dan iâ harap mitâ kata heiran idjâ inampa awie.

9. Dan iâ misek iâ hapan arâ augh, tapi Jesus djaton tomba aka talo Idjâ.

10. Maka kapala imam dengan olo tamat surat mendeng hetâ, mendawa iâ paham.

11. Tapi Herodes limba iâ haiak olo klahi baris ajue djari menawa dan murâ iâ, maka iâ makeian iâ hapan klambi awang lentah ampie, dan menjoho iâ haluli akan Pilatus.

12. Maka intu andau tâ kea Pilatus dengan Herodes hasobat ; krana helo bara tâ äwen tâ habantah.

13. Maka Pilatus mengahau kapala imam, dan mantir tuntang olo arâ, dan hamau deuga :

14. Keton djari mimit olo to akangku, kilau djaka iâ maur olo arâ, dan itâ, jaku djari mariksa perkara tâ intu baun keton, dan djaton aku supa huang olo to kasalahn talo, idjâ hapan keton mendawa iâ.

15. Herodes mahin dia kea ; krana jaku djari menjoho keton menango iâ, dan itâ, djaton aton talo gawin ajue, awang tau indu buku hapan mempatei iâ.

16. Badin tâ aku hendak mendjara iâ, belalu meliwus iâ.

17. Maka intu andau pesta Pilatus akan indu meliwus idjâ biti akan olo tâ.

18. Tâ olo arâ samandiai mengkeriak, koa : Inda iâ to, liwus akan ikei Barabbas tâ.

19. Iâ tâ djari inganan olo akan sipir, awi iâ omba olo mamok huang lewu, dan awi iâ djari mempatei olo.

20. Maka Pilatus tinei mentehau olo tâ, hendak meliwus Jesus.

21. Tapi olo tâ mentehau memalâ, koa : Lautak, lantak iâ hong kaju sampalaki.

22. Maka hantelo iâ hamau deuga : Talo papa narei iâ djari mawi? Jaku djaton supa kasalah huang iâ akan mempatei iâ, awi tâ aku hendak mendjara iâ, dan malapas iâ.

23. Tapi olo tâ magon mengkeriak hapan hai augh, sambil blaku uka iâ ilantak hong kaju sampalaki ; dan augh ridu olo arâ tuntang karidu kapala imam tangkalau haliei.

24. Tâ Pilatus menutus, uka kahendak olo tâ mendjadi.

25. Dan iä meliwus iä tâ aka, idjâ djari inganan olo akan sipir awi iä mamok sambil memunoh, idjâ ilaku olo tâ, tapi Jesus iä menjaragh akan kahendak ajue.

II.—26. Dan amon olo maga iä menandjong, maka olo tâ menjingkap Simon bara Kirena, idjâ duma bara tana, akan hundjun iä olo muggatang kaju sampalaki, uka iä mâton tâ menuntut likut Jesus.

27. Maka tawon olo arâ tuntang olo bawi miring iä, idjâ kea menatum dan menangis iä.

28. Tapi Jesus mules aka, koa : O keton, olo bawi Jerusalem, äla keton menangis aku, baja bitin keton kabuat tuntang anak keton bua keton menangis.

29. Krana itâ, katika karâ sampei, amon olo akan hamau : Selamat olo idjâ manang, dengan knain olo idjâ djaton pudji manak, tuntang tusun olo idjâ djaton pudji inusu.

30. Tâ olo tâ karâ hamau dengan bukit : Belongkang akan hundjun ikei,—dan dengan longko : Sangkulep ikei.

31. Krana amon olo mawi talo to intu kaju belom, narei akan mendjadi intu kaju keang ?

32. Maka aton kea olo bigal, duä biti, iaga akan ruar, uka impatie haiak denga.

III.—33. Dan amon olo sampei kaleka idjâ bangon takolok arae, maka olo melantak iä hong kaju sampalaki haiak dengan olo bigal tâ, Idjâ hilä gentau dan idjâ beken hila sambile.

34. Maka Jesus hamau : O Apang, ampun olo tâ, krana dja-

ton olo tâ tawa, narei iä mawi. Dan även tâ membagi pakeian ajue haiak bedadu.

35. Dan olo arâ tâ mendeng menampaja. Tinei karâ mantir haiak olo arâ tâ hababaka iä, koa : Olo beken iä djari mendohop, kälä iä mendohop arepe, djaka iä aton Kristus, olo inti Hatalla.

36. Limba tâ kapiri kea murâ iä, menggapi sambil mendjuk luk tjuka aka,

37. Dan hamau : Djaka ikau aton radjan olo Jehudi, dohop arepm.

38. Tinei olo djari menampa surate tambuan iä, awang imiutik olo hapan hurup olo Helenes, Romani dan Ibraui, aughe : Iä to aton radjan olo Jehudi.

IV.—39. Maka idjâ biti olo darhaka idjâ djari inggantong, halalea iä, koa : Djaka ikau aton Kristus, dohop arepm, dohop ita.

40. Tapi idjâ beken tomba, mepudji iä, koa : Ikau kea djaton mikä Hatalla, alo ikau bua hukum tâ kea ?

41. Dan ita toto tumon kapatute ; krana ita mendino pama-lâh gawin ita ; tapi iä to djaton djari mawi talo en-en awang dia bua.

42. Dan iä hamau dengan Jesus : O Tuhan, tahu aku, amon ikau djari tamä karadjaan ajum !

43. Koan Jesus denga : Toto jaku hamau dengam, andau to ikau akan hindjâ aku huang Pirdus.

V.—44. Maka eteke djam djehawen, tâ kaput salepa petak sampei djam djelatien.

45. Dan matanandau mendjadi kaput, dan dinding-benang

huang huma Hatalla berabit pontong haruâ.

46. Dan Jesus mentehau hapan hai augh, koa : O Apang, akan lengäm aku mendjuluk li-aungku. Dan limba iâ hamau tâ, iâ melian tahasenge.

47. Amon komandand mitâ talo awang djadi, maka iâ menara Hatalla, sambil hamau : Toto olo to tetek.

48. Dan olo handiai tâ, idjâ djari hapumpong hetâ menampaja talo tâ, amon iâ mitâ talo awang djadi, maka iâ menega usoke, belalu buli.

49. Maka karâ olo idjâ hakasene denga mendeng kedjau tuntang olo bawi, idjâ djari mempahaiak iâ bara Galilea, sambil menampaja talo tâ.

VI.—50. Dan itâ, olo hatuâ idjâ Josep arae, mantir bitjara, olo bahalap dengan tetek,

51. Iâ djaton djari mempahaiak bitjara dan gawin olo tâ ; iâ aton bara Arimatia, lewu olo Jehudi kea, tinei iâ kabuat kea mentei karadjaan Hatalla.

52. Iâ tâ menale Pilatus blaku hantup Jesus.

53. Belalu menipan iâ, memungkus iâ hapan benang lamos, dan mingkes iâ huang kubur, idjâ djari imahat olo huang batu, aka olo djaton pudji ingubur.

54. Maka andau tâ aton andau olo menjimpan talo, dan andau sabat menampara.

55. Maka olo bawi, idjâ djari mempahaiak iâ bara Galilea, aton omba dan menampaja kubur, sambil mitâ kilen olo mingkes hantue.

56. Dan limba buli äwen tâ menjimpan talo mangat ewaue

tuntang minjak, dan andau sabat iâ melei tumon prentah.

BAGI 24.

I. *Olo bawi dan Petrus menale kubur Jesus, sondau tâ boang.* II. *Jesus mesanan arepe akan murid duâ, idjü menale Emas.* III. *Jesus mesanan arepe akan harâ rasul.* IV. *Jesus mendai akan sorga.*

I.—1. Maka andau minggu, haiak djedjewu äwen tâ menale kubur, mimbit talo mangat ewau, awang djari injimpae, impahaiak isut biti olo beken.

2. Dan iâ sahondau batu tâ djari galing bara kubur.

3. Dan amon iâ tamâ, maka iâ djaton sondau hantun Jesus.

4. Maka djadi, haiak iâ bepikir tâ, itâ, olo hatuâ duâ biti mendeng darahe hapan klambi awang lentah ampie.

5. Amon äwen tâ mikâ angate, sambil menjontob baue akan petak, maka idjâ äwen duâ tâ hamau denga : Narei keton menggau olo belom intu aka olo matei ?

6. Iâ djaton heto, baja iâ djari misik. Ingat augh ajue, awang inutore akan keton pesan iâ hong Galilea ;

7. Koa : Anak-olon akan indu injaragh akan lengän olo bedosa, dan injampalaki, dan intu andau telo iâ akan belom haluli.

8. Maka äwen tâ mingat augh ajue.

9. Belalu buli bara kubur dan mesanan karâ talo tâ akan äwen sawalas tâ, tinei akan awang beken samandiai.

10. Maka Maria Magdalena, Johanna dan Maria Jakobus tun-

tang olo idjâ denga, aton iâ tâ, idjâ mesanan talo tâ akan rasul.

11. Tapi augh ajue inggarâ rasul augh haiang bewe, dan djaton iâ pertjaja âwen tâ.

12. Tapi Petrus hagoet, hadari akan kubur, dan amon iâ menantowang, maka iâ mitâ benang bewe hetâ, dan iâ buli, hengan huang ateie awi taloawang djari.

II.—13. Dan itâ, duâ bitu baris âwen tâ hagoet andau tâ kea akan ungkup, idjâ bara Jerusalem djehawen pulu stadia kakedjau, Emaus arae.

14. Dan âwen tâ hakotak sama arepe, tahu karâ talo kadjarian tâ.

15. Maka djadi kahum iâ hakotak sambil hisek sama arepe, tâ Jesus kabuat menggapi, palus menandjong haiak denga.

16. Tapi matan âwen tâ inghana awie, uka dia kasene iâ.

17. Maka iâ hamau denga: Narei tjerita tâ idjâ irinting keton haiak menandjong, dan keton koto-kotot ampun bau?

18. Tomba idjâ bitu, idjâ Kleopas arae, dan hamau denga: Aton ikau kabuat bewe tamuei intu Jerusalem, dan dia ikau tawa talo tâ idjâ djari hetâ intu karâ andau to?

19. Koan iâ denga: Idjâ kwe? Koan âwen denga: Karâ perkaran Jesus bara Nasaret, idjâ aton Nabi, maher gawie maher kotake intu baun Hatalla dan intu baun olo arâ.

20. Dan kilen kapala imam tuntang mantir ikei djari menjaragh iâ akan hukum matei, dan djari menjampalaki iâ.

21. Maka ita djari maharap,

iâ aton iâ tâ, idjâ akan meliwus olo Israel. Maka mahin kea andau to djari sampei katelo, limba karâ talo tâ djari.

22. Tinei olo bawi isut bitu baris ita djari menangkedjet ita; âwen tâ haiak djedjewu menale kubur,

23. Dan basa iâ djaton sondau hantue, maka iâ duma menutor, iâ djari mitâ ampun melaikat idjâ hamau, iâ aton belom.

24. Dan isut bitu baris ikei menale kubur dan sondau talo tâ, kilau olo bawi djari menutor, tapi iâ kabuat djaton gitan âwen tâ.

25. Maka iâ hamau denga: O keton, idjâ humong dan berimet ateikan pertjaja karâ talo, idjâ inutor nabi!

26. Djaton Kristus akan indu menjerenan talo djetâ, dan limba tâ tamâ kahain ajue?

27. Dan iâ menampara bara Moses dan bara sekarâ nabi, menarang akan âwen huang karâ surat tâ talo idjâ menintu iâ.

28. Maka âwen tâ menokep ungupe, idjâ âka kahimate, dan ampun Jesus, kilau hendak mahalau.

29. Maka âwen tâ hadjadjuan iâ, koa: Meleikan dengan ikei, kranâ djari tokep kaput, andau djari mohon. Maka iâ tamâ, uka meleikan denga.

30. Dan djadi, amon iâ mondok kuman denga, iâ menduan tepong, memberkat haiak mendarei tâ dan menenga tâ aka.

31. Tâ matan âwen tâ imparenang, belalu kasene iâ, dan iâ lilap bara matan âwen.

32. Maka âwen tâ hamau sama arepe: Djaton ateikan ikei ba-

kâhu angate, amon iâ hakotak dengan ikei hong djalan, dan menarang akan ikei surate tâ?

33. Maka âwen tâ hagoet djam tâ kea, buli akan Jerusalem, dan sahondau âwen sawalas tâ hapumpong tuntang olo idjâ hindjâ denga,

34. Idjâ hamau: Tuhan toto djari misik, dan djari gitan Simon.

35. Dan âwen duâ tâ menjerita talo awang djari hong djalan, dan kilen iâ djari mengasene Jesus haiak iâ mendarei tepong.

III.—36. Maka haiak âwen tâ hatutor tahu talo tâ, palus Jesus kabuat mendeng intu bento-ke, dan hamau denga: Selamat akan keton.

37. Tâ äwen tâ tangkedjet, belalu mikä, adohe iâ mitä kambâ.

38. Maka iâ hamau denga: Narei keton terâwen, dan buhen pikire awang kalotâ lembut huang atein keton?

39. Itâ keton lengâ paingku, krana jaku to kabuat; gajab aku, dan itâ keton, krana kambâ djaton bara isi dan djaton bara tulang, kilau keton mitä aku aton.

40. Dan haiak iâ hamau tâ, maka iâ memprahan aka lengâ paie.

41. Dan amon âwen tâ hindei kea pertjaja awi kahanjake, dan magon hengan, maka iâ hamau denga: Aton keton heto bara talo kinan?

42. Maka âwen tâ mendjuluk aka idjâ katetek lauk awang dja-

ri tanake tuntang tapis bedjanji isut.

43. Dan iâ menduan tâ, sambil kuman intu baun âwen.

44. Maka iâ hamau denga: Djeto augh idjâ inutorku deng-an keton, katika aku aton hindjâ keton: Talo haudiai akan indu mendjadi, idjâ djari injurat huang Torat Moses, huang surat nabi dan huang Masmur.

45. Tâ iâ memplawa pikir âwen tâ, mangat herati surate.

46. Dan iâ hamau denga: Kakai augh surat, dan kakai Kristus akan indu mengkemâ kapâhâ, dan misik bara olo matei intu andau telo.

47. Tinei akan indu insanan huang aran ajue kahoba tuntang ampun dosa akan karâ djelahan olo, menampara intu Jerusalem.

48. Maka keton aton saksi karâ talo tâ.

49. Dan itâ, jaku hendak mem-pait akan keton djandjin Apangku; tapi melei keton intu lewu Jerusalem, sampei keton ingkepan dengan kwasa bara ngambo.

IV.—50. Maka iâ maga âwen tâ blua sampei Betania, dan menggatang lengâe memberkat âwen tâ.

51. Dan djadi, haiak iâ memberkat âwen tâ, maka iâ hambalang denga, dan iâ inggatang akan langit.

52. Maka âwen tâ menjemba iâ, dan buli akan Jerusalem paham kahanjake;

53. Dan magon melei huang huma Hatalla, sambil mempahai dan menara Hatalla.

EWANGELION, INJURAT JOHANNES.

BAGI 1.

- I. *Jesus aton Hatalla, dan iâ djari mendjadi olon, uka maga ikei buli akan Hatalla.*
 II. *Johannes pampondoi menjaksi aka.*
 III. *Murid ajue idjâ solake.*

I.—1. Intu solake aton Augh tâ, maka Augh tâ hindjâ Hatalla, dan Augh tâ aton Hatalla.

2. Iâ hindjâ Hatalla intu solake.

3. Talo handiai djari inampa awie, maka lapas bara iâ djaton djari inampa talo Idjâ, awang djari.

4. Huang iâ aton pabelom, maka pabelom tâ aton blawa olon.

5. Dan blawa tâ mandang intu kakaput, tapi kakaput djaton menjambut tâ.

6. Aton olo, idjâ injoho Hatalla, Johannes arae.

7. Iâ tâ duma mendjadi saksi, uka menjaksi akan blawa tâ, nakara olo handiai pertjaja awi iâ.

8. Iâ djaton blawa tâ, baja uka iâ menjaksi akan blawa tâ.

9. Djetâ blawa awang toto, idjâ memplawa gene-genep olo, idjâ tamâ kalunen to.

10. Iâ aton huang kalunen, dan kalunen djari inampa awie, tapi kalunen dia kasene iâ.

11. Iâ menale talo ajue, tapi olo ajue djaton menduan iâ.

12. Tapi pirâ-pirâ idjâ menduan iâ, akan iâ inenga kwasa awie mendjadi anak Hatalla, akan olo tâ, idjâ pertjaja huang aran ajue.

13. Idjâ djari inakan, djaton awi daha, dia kea awi kahendak isi, dia kea awi kahendak olo hatuâ, tapi awi Hatalla.

14. Maka Augh tâ mendjadi isi, dan melei dengan ikei, (maka ikei djari menampaja kahain ajue, kahaie, kilau awang ain Anak Bapa idjâ tonggal,) kontep asi tuntang katotohe.

15. Johannes menjaksi aka, iâ mentebau, koa: To iâ, idjâ koangku: Idjâ duma rehian bara aku, iâ djari mendjadi helo bara aku, krana iâ djari aton helo bara aku.

16. Dan bara kutoh talo ai ikei handiai djari menduan, asi kea sama asi.

17. Krana Torat djari inenga Moses, tapi asi tuntang katotohe djari mendjadi awi Jesus Kristus.

18. Dialo idjâ biti djari mitâ Hatalla; Anak idjâ tonggal, idjâ aton huang pakuan Bapa, iâ tâ djari mesanan iâ.

II. 19. Maka djeto augh kaksaksian Johannes, pesan olo Jehudi menjoho olo imam tuntang olo lewi bara Jerusalem, mangat misek iâ: Æwe ikau?

20. Maka iâ mengaku, djaton iâ milim, tapi mengaku: Aku djaton Kristus tâ.

21. Tinei âwen tâ misek iâ: Æwe ikau? aton ikau Elias? Koan iâ: Aku djaton iâ.—Aton ikau nabi tâ? Tomba iâ: Dia.

22. Koan âwen denga: Æwe ikau? mangat ita tau mesuman augh akan olo, idjâ djari menjoho ikei; âwe ikau mesanan a-repm?

23. Koan iâ: Aku "augh guru hong padang: Pabudjur djalan pangkahai Tuhan," tumon augh nabi Jesaia.

24. Maka saroha tâ aton baris olo parisi.

25. Dan âwen tâ misek iâ, sambil hamau denga: Kilen ikau mempondoi, djaka ikau djaton Kristus, dia kea Elias, dia kea nabi tâ?

26. Tomba Johannes dengan olo tâ, koa: Aku mempondoi hapan danum; tapi iâ aton mendeng intu bentok keton, idjâ djaton kasenan keton.

27. Djetâ iâ, idjâ duma rehian bara aku, idjâ mendjadi helo bara aku; akan iâ tâ aku djaton beguna mengkak tali sarumpahe.

28. Talo to mendjadi intu Betabara, dipa Jordan, kaleka Johannes mempondoi.

29. Maka andau djewu Johannes mitâ Jesus menanggo iâ, dan iâ hamau: Itâ, anak tebiri Hatalla, idjâ menanggong dosan kalunen.

30. Djeto iâ, idjâ koangku: Rehian bara aku aton duma olo, idjâ mendjadi helo bara aku; krana iâ djari aton helo bara aku.

31. Maka aku djaton djari kasene iâ; tapi mangat iâ mendjadi bakarina akan olo Israel, tagal tâ aku djari duma, mempondoi hapan danum.

32. Maka Johannes menjaksi, koa: Aku djari mitâ Rogh mohon bara langit, kilau burong dara, dan melei hundjue.

33. Aku djaton djari kasene iâ, tapi idjâ djari menjoho aku mempondoi hapan danum, iâ kea djari hamau denganku: Olo idjâ âka ikau mitâ Rogh mohon, dan melei hundjue, djetâ iâ, idjâ mempondoi dengan Rogh brasi.

34. Maka aku djari mitâ dan djari menjaksi, iâ to atou Anak Hatalla.

III.—35. Maka andau djewu Johannes aton mendeng tinei, haiak duâ biti, murid ajue.

36. Dan amon iâ mitâ Jesus menandjong, iâ hamau: Itâ, anak tebiri Hatalla.

37. Maka murid âwen duâ tâ mehining iâ hakotak, palus âwen tâ omba Jesus.

38. Maka Jesus mules arepe, mitâ âwen tâ omba, dan iâ hamau denga: Narei keton menggau?

39. Koan âwen denga: Rabbi, (rima, amon injalanan: Guru) hong kwe âka ikau melei.

40. Iâ hamau denga: Omba keton, mitâ! Olo tâ duma, dan mitâ âka iâ melei, belalu melei denga andau tâ. Maka andau djari djam sapulu hirah.

41. Maka idjâ biti bara âwen duâ tâ, idjâ mehining augh Johannes, dan omba denga, iâ tâ Andreas, paharin Simon Petrus.

42. Iâ tâ solake sahondau pa-

harie idjä kalambutan, Simon, dan hamau denga: Ikei djari sahondau Messias; (rima, injalinan: Kristus.)

43. Dan iâ maga iâ akan Jesus. Maka Jesus menampaja-ia, koa: Ika aton Simon, anak Jonas; ika karâ inggalar Kepas; (djeto, injalinan: Petrus.)

44. Maka andau djewu iâ hendak hagoet akan Galilea, dan iâ sondau Pilippus, belalu hamau denga: Omba aku!

45. Maka Pilippus aton bara Betsaida, bara lewun Andreas dan Petrus.

46. Maka Pilippus sondau Natanael, dan hamau denga: Ita djari sahondau iâ tä, idjä injurat Moses huang Torat, idjä injurat karâ nabi, Jesus, anak Josep, bara Nasaret.

47. Koan Natanael denga: Ole, talo babalap duma bara Nasaret? Koan Pilippus denga: Omba, itâm!

48. Maka Jesus mitâ Natanael menale iâ, dan iâ hamau menintu iâ: Itâ, olo Israel idjä toto, djaton kaliau huange.

49. Koan Natanael denga: Kilen ika kasene aku? Jesus tomba dan hamau denga: Helo bara Pilippus membawa ika, amon ika penda upon sikon, aku djari mitâ ika.

50. Tomba Natanael, dan hamau denga: Rabbi, ika aton radja olo Israel.

51. Jesus tomba, dan hamau denga: Basa aku djari hamau dengam: Aku djari mitâ ika penda upon sikon, maka ika pertjaja; ika karâ mitâ talo awang hai bara tä.

52. Tinei iâ hamau dengan

olo tä: 'Toto toto, aku hamau dengan keton, bara to keton karâ mitâ langit buap, dan me-laikat Hatalla mendai dan mohon akan Anak-olon.

BAGI 2.

I. *Pesta olo mesawü hong Kana.* II. *Jesus maharak olo papa, bara human Hatalla.*

I.—I. Maka andau telo aton pesta olo mesawü intu Kana, tanah Galilea, dan indu Jesus aton hetâ.

2. Dan Jesus kea dengan murid ajue djadi irawei akan pesta mesawü.

3. Maka amon tapas anggor, koan indu Jesus denga: Olo djaton bara anggor.

4. Koan Jesus denga: Narei gawingku dengam, o olo bawi; wajangku hindei sampei.

5. Maka indue hamau dengan anak olo: Talo iâ menjoho keton, awi tä.

6. Maka aton hetâ bukong batu, djehawen kabawak, awang djari ingkes tumon hadat olo Jehudi menjau arepe; maka genep bukong aton muat duâ telo gantang.

7. Koan Jesus dengan olo tä: Suang karâ bukong tä dengan danum. Maka olo menjuang tä kontep.

8. Koan Jesus denga: Kaut to, imbit tä akan mandur talo kinan. Maka olo mimitä tä.

9. Djadi, amon mandur talo kinan mengkemä danum, awang djari mendjadi anggor (dan iâ djaton katawan, bara kwe djeta, tapi anak olo, idjä djari masib

danum, tawan tâ,) maka mandur talo kinan mengahau bakalbana,

10. Dan hamau denga: Genep olo pudji menenga anggor awang mangat solake, dan limba olo djari mihop paham, tâ awang tapas kamangate. Ikau djari mingkes anggor awang mangat sampei katontò.

11. Maka to tampanan karâ katae iawi Jesus intu Kana, tanah Galilea; dan iâ mengarina kahaie; maka murid ajue pertjaja huang iâ.

II.—12. Limba tâ iâ hagoet akan Kapernaum, iâ kabuat, indue, paharie tuntang murid ajue; maka iâ melel kane djaton arâ andau.

13. Maka pesta paska olo Jehudi djari tokep, dan Jesus hagoet akan Jerusalem.

14. Dan iâ sondau huang human Hatalla olo, idjâ mendjual sapi, tebiri tuntang burong dara, tinei tukang rear, idjâ mondok hetâ.

15. Maka limba iâ djari menampa pukul tali, iâ maharak olo tâ lepa bara human Hatalla, tuntang tebiri dan sapi, belalu nanganan rear tukang tâ, sambil membaring medjae.

16. Maka dengan olo, idjâ mendjual burong dara, iâ hamau: Inda talo to bara heto; äla keton menampa human Apangku mendjadi huma bedagang.

17. Maka murid menehiu augh, awang injurat: "Lason atei tagal humam djari kuman aku."

18. Tâ tomba olo Jehudi, dan hamau denga: Kata en ikau

memprahan akan ikei, basa ikau mawi talo to?

19. Tomba Jesus dan hamau denga: Karak human Hatalla to, maka aku karâ memangun tâ huang telo andau.

20. Koan olo Jehudi: Huang âpat pulu djehawen njelo huma Hatalla to djari imangun olo; maka ikau hendak memangun tâ huang telo andau?

21. Tapi iâ menehiu human Hatalla, iâ tâ bereng ajue.

22. Maka limba iâ djari misik bara olo matei, murid ajue aton mingat, iâ djari hamau augh tâ, dan äwen tâ pertjaja surat, tinei augh, awang inutor Jesus.

23. Maka amon iâ aton hong Jerusalem, andau pesta paska, arâ olo pertjaja akan arae, basa iâ mitâ kata, awang iawie.

24. Tapi iâ, Jesus, djaton harap olo tâ, basa iâ kasene iâ samandiui.

25. Dan dia usah, olo mesanan aka ampin atein olo, krana iâ kabuat aton kasene talo, idjâ huang olo.

BAGI 3.

I. Jesus dengan Nikodemus. II. Johannes pampandoi dengan murid ajue.

I.—1. Maka aton olo parisi, Nikodemus arae, iâ aton mantir olo Jehudi.

2. Iâ tâ menale Jesus hama-lem, dan hamau denga: Rabbi, ikei katawan, ikau aton Guru, idjâ djari дума bara Hatalla; krana djaton idjâ biti tau mawi kata, awang iawim, djaka dia Hatalla hindjâ denga.

3. Tomba Jesus dan hamau denga: Toto toto, aku hamau denga, djaka olo djaton inakan haluli, djaton iâ tau mitâ karadjaan Hatalla.

4. Koan Nikodemus denga: Kilen olo tau inakan, amon iâ bakas? tau iâ tamâ haluli knain indu, dan inakan tinei?

5. Tomba Jesus: Toto toto, jaku hamau denga, djaka dia olo inakan bara danum tuntang Rogh, djaton iâ tau tamâ karadjaan Hatalla.

6. Talo awang inakan isi, aton isi; tapi talo awang inakan Rogh, aton Rogh.

7. Æla hengan awi aku hamau denga, keton akan indu inakan haluli.

8. Riwut mehimon âka kabendake, dan ikau mehining aughé, tapi dia ikau katawan bara kwe penumaé, kangkwe tintue. Kalotâ kea genep olo, idjâ djari inakan bara Rogh.

9. Tomba Nikodemus dan hamau denga: Kilen talo to olo mendjadi?

10. Tomba Jesus dan hamau denga: Ikau aton guru olo Israel, dan djaton ikau herati talo to?

11. Toto toto, aku hamau denga, talo ita katawan ita mesanan, dan talo ita djari mitâ ita menjaksi, tapi keton djaton menarima augh kasaksian ita.

12. Amon aku mesanan akan keton talo idjâ mendjadi huang kalunen, dan keton dia pertjaja, kilen keton akan pertjaja, djaka aku mesanan akan keton talo sorga?

13. Maka dialo idjâ biti djari mendai akan sorga, baja iâ, idjâ

djari mohon bara sorga, Anak-olon tâ, idjâ aton huang sorga.

14. Maka kilau Moses djari menggantong handipâ hong padang, kakai Anak-olon akan indu inggantong:

15. Nakara genep olo, idjâ pertjaja huang iâ, âla binasa, tapi mina pabelom awang kata-tahi.

16. Krana kalotâ paham Hatalla djari sinta kalunen, sampei iâ djari menenga Anake idjâ tonggal, nakara gene-genep olo, idjâ pertjaja huang iâ, âla binasa, baja mina pabelom awang kata-tahi.

17. Krana Hatalla djari menjoho Anake akan kalunen, djaton uka iâ mahukum kalunen, tapi uka kalunen injalamat awie.

18. Olo idjâ pertjaja huang iâ, djaton bua hukum; tapi olo idjâ dia pertjaja, iâ djari bua hukum, krana iâ djaton pertjaja huang aran Anak Hatalla idjâ tonggal.

19. Maka djeto hukum tâ, blawa djari tamâ kalunen, tapi olo djari sinta kakaput paham bara blawa, krana penggawin ajue aton papa.

20. Krana genep biti, idjâ mawi talo papa, aton besingi blawa, dan djaton iâ menggapi blawa, belâ penggawie impudji.

21. Tapi olo, idjâ mawi kato-tohe, aton menggapi blawa, uka penggawie bakarina, krana djetâ djari iawi huang Hatalla.

II.—22. Limba tâ Jesus deng-an murid ajue menale tanah Judea, dan iâ melei kane haiak äwen tâ, sambil mempondoi.

23. Maka Johannes kea aton mempondoi hong Ænon, tokep Salem, krana arâ danum aton

hetâ. Maka olo menale kantâ, dan iâ impandoi.

24. Krana Johannes hindei djari inganan akan sipir.

25. Maka djadi, murid Johannes hatakian augh dengan olo Jehudi tagal djalan mendjadi brasi.

26. Maka olo tä menale Johannes dan hamau denga : Rabbi, iâ idjä atou dengam dipa Jordan, idjä äka ikau menjaksi, itâm, iâ tä mempandoi, dan olo handiai menanggo iâ.

27. Tomba Johannes dan hamau : Olo djaton tau menarima talo en-en, djaka dia djetâ djari inenga aka bara sorga.

28. Keton kabuat aton saksingku, aku djari hamau : aku djaton Kristus, baja aku injoho huang baun ajue.

29. Olo idjä tempon piseke, iâ aton bakal-bana ; maka ulâ bakal-bana, idjä mendeng dan mehining iâ, paham hanjak awi augh bakal-bana. Maka kahanjakku to djari sampei.

30. Patut iâ djala-djalan hai, tapi jaku akan djala-djalan korik.

31. Iâ, idjä duma bara ngambo, aton hai bara talo samandiai. Idjä aton bara petak, iâ bara petak, dan mesanan talo petak ; idjä duma bara sorga aton hai bara talo samandiai.

32. Dan talo itäe, talo hininge iâ mesanan, tapi augh kasaksiae dialo idjä biti menarima.

33. Olo idjä menarima augh kasaksian ajue, iâ djari mentjajak, Hatalla aton toto.

34. Krana iâ, idjä injoho Hatalla, mentor karâ kotak Hatalla, krana Hatalla menenga Rogh aka djaton tumon takare.

35. Bapa sinta Anake, dan iâ djari menjaragh talo handiai intu lengân ajue.

36. Olo idjä pertjaja huang Anak, intu iâ aton pabelom awang katatahi ; tapi olo idjä merisang dengan Anak, iâ djaton akan mitâ pabelom, tapi kangsangit Hatalla melei hundjue.

BAGI 4.

I. *Jesus dengan olo bawi Samaria.* II. *Iâ menpakâlâ anak mantir radja.*

I.—1. Maka amon Tuhan katawan, olo parisi djari mehining, Jesus menampa dan mempandoi murid melebien bara Johannes,

2. (Alo Jesus kabuat djaton mempandoi, baja murid ajue,)

3. Iâ melihi Judea, dan hagoet haluli akan Galilea.

4. Maka iâ akan indu menandjong mehoroë Samaria.

5. Dan iâ sampei lewu hong Samaria, arae Sikar, dara tana awang djari inenga Jakob akan Josep, anake.

6. Hetâ aton kalin Jakob. Maka Jesus, idjä hâka menandjong, mondok kalotâ hong saran kali ; andau djari djam djehawen hirah.

7. Maka aton duma olo bawi bara Samaria, hendak masib. Koan Jesus denga : Pihop aku.

8. Krana murid ajue djari menale lewu, uka memili talo kinnan.

9. Koan olo bawi Samaria denga : Kilen ikau, idjä aton olo Jehudi, blaku mihop intu aku ; maka aku aton olo bawi Samaria ?

(Krana olo Jehudi djaton maku habalut dengan olo Samaria.)

10. Tomba Jesus dan hamau denga: Amon ikau kasene penengan Hatalla, dan katawan, äwe iä, idjä hamau dengam: Pihop aku,—mikâ ikau djari blaku intu iä, dan iä djari menenga akam danum awang belom.

11. Koan olo bawi denga: Tuhan, ikau djaton bara saranga hanggap masib, dan kali to aton timben; bara kwe kea ikau menduan danum awang belom tâ?

12. Aton ikau hai bara taton ita, Jakob, idjä djari menenga kali to akan ita, dan iä kabuat djari mihop bara tâ, tinei anake dan metoe?

13. Tomba Jesus dan hamau denga: Genep biti, idjä mihop danum to, akan teah belei tinei.

14. Tapi olo idjä mihop danum, awang inenga aku aka, katatahi djaton iä teah belei, tapi danum, awang inenga aku aka, akan mendjadi intu huang iä tahasak danum, idjä mahasor akan pabelom awang katatahi.

15. Koan olo bawi denga: O Tuhan, tenga danum tä akangku, belâ aku teah belei tinei, dan djaton usah aku hagoet akan to, masib.

16. Koan Jesus denga: Lius, kahau banam, belalu buli kanto.

17. Tomba olo bawi, koa: Aku djaton bebanâ. Koan Jesus denga: Toto koam: Aku djaton bebanâ.

18. Krana limâ biti ikau djari bebanâ; dan idjä to hindjä dengam, iä djaton aton banam. Aughm to atou toto.

19. Koan olo bawi denga: Tuhan, gitangku, ikau aton nabi.

20. Taton ikei djari sombajang hundjun bukit to, tapi koan keton, huang Jerusalem aton äka olo patut sombajang.

21. Koan Jesus denga: O olo bawi, pertjaja aku, katika karâ sampei, amon keton djaton hundjun bukit to, djaton kea hong Jerusalem karâ sombajang intu Bapa.

22. Keton sombajang intu talo, idjä dia kasenan keton; ikei sombajang intu Hatalla, idjä kasenan ikei; krana selamat aton duma bara olo Jehudi.

23. Tapi katika karâ sampei dan atou to kea, amon olo, idjä sombajang toto, karâ sombajang intu Bapa huang Rogh tuntang katotohe; krana Bapa aton kea menggau olo, idjä kaloto sombajang intu iä.

24. Hatalla aton Rogh, dan olo idjä sombajang intu iä, patut sombajang huang Rogh tuntang katotohe.

25. Koan olo bawi denga? Tawangku, Messias akan duma, (idjä ara Kristus;) amon iä duma, maka iä karâ mesuman akan ita talo handiai.

26. Koan Jesus denga: Aku, idjä hakotak dengam, aton iä tâ.

27. Kahum tä murid ajue duma, dan äwen tâ hengau, basa iä hakotak dengan olo bawi. Tapi djaton kea idjä biti hamau: Narei inggaum, atawa: narei tu-torm denga?

28. Maka olo bawi melihi sarangae, menale lewu, dan hamau dengan olo:

29. Omba, itâ keton olo, idjä

djari mesanan akangku talo handiai, awang djari iawiku; djaton iâ tâ Kristus ?

30. Maka olo lewu menanggo iâ.

31. Maka sangkom tâ murid blaku intu iâ, koa: Rabbi, kuman.

32. Tapi koan iâ denga: Intu aku aton talo kinan, idjâ djaton kasenan keton.

33. Tâ koan murid, idjâ deng-an kolae: Djari olo mimit talo kinan aka ?

34. Koan Jesus denga: Djeto penginangku, nka aku menumon kahendak ajue, idjâ djari menjoho aku, dan mahapus penggawin ajue.

35. Djaton koan keton, aton hindei äpat bulan sampei waja getem? Itâ, jaku hamau dengan keton, tampaja keton karâ tana, to kea ampie rarenda patut inggetem.

36. Olo penggetem mendino upah, dan menempunan buah akan pabelom awang katatahi, uka kadeduâ, idjâ menawur bawake dan idjâ menggetem, haiak hanjak.

37. Krana menintu rima to augh olo aton toto: "Olo beken menawur bawake, olo beken menggetem."

38. Jaku djari menjoho keton menggetem talo, idjâ dia imbul keton; olo beken djari mimit, maka keton djari tamâ penggawin ajue.

39. Maka arâ olo Samaria bara lewu tâ pertjaja huang iâ awi augh olo bawi, idjâ menjaksi: Iâ djari mesanan akangku talo handiai, awang djari iawiku.

40. Dan sana olo Samaria sam-

pei iâ, âwen tâ blaku, iâ melei denga; maka iâ melei hetâ duâ andau.

41. Maka paham haream arâ olo pertjaja awi augh ajue.

42. Dan olo tâ hamau dengan olo bawi: Ita djaton pertjaja hindei sabab augh ajum; krana ita kabuat djari mehining dan katawan, iâ tâ toto atou Djurusalamat kalunen; Kristus.

II.—43. Maka limba duâ andau tâ hapus, iâ hagoet bara hetâ, dan duma akan Galilea.

44. Krana Jesus kabuat menjaksi, nabi djaton bara horumat intu tanahu ajue.

45. Maka amon iâ duma akan Galilea, iâ induan olo Galilea, basa olo tâ handiai djari mitâ talo, idjâ iawie intu Jerusalem katika pesta; krana olo tâ kea djari menale pesta.

46. Maka Jesus duma haluli tinei akan Kana hong Galilea, âka iâ djari menampa danum mendjadi anggor. Maka aton hetâ mantir radja, idjâ tempon anak hatuâ, awang haban intu Kapernaum.

47. Iâ tâ mehining, Jesus djari duma bara Judea akan Galilea, dan iâ menale iâ, sambil blaku intu iâ, uka iâ maso dan mempakâlâ anake, krana iâ tâ hendak mehotus.

48. Tapi koan Jesus denga: Djaka dia keton mitâ kata dan talo heiran, maka keton djaton pertjaja.

49. Koan mantir radja denga: Tuhan, maso, helo bara anakku matei.

50. Jesus hamau denga: Lius, anakm belom. Maka olo tâ per-

tjaja augh, idjâ injewut Jesus aka, belalu hagoet.

51. Maka kahum iâ menandjong, djipâe hasampok denga, dan mesauan aka, koa: Anakm belom.

52. Tâ iâ mariksa intu äwen tâ katika iâ salawah angate. Koan äwen denga: Andau malem, djam udju, peres bedarem melihi iâ.

53. Maka bapae mengasene, djetâ kea katika Jesus djari hamau denga: Anakm belom. Dan iâ kabuat pertjaja, tinei karâ olo human ajue.

54. Kata idjâ duä to tinei Jesus mawi, amon iâ duma bara Judea akan Galilea.

BAGI 5.

I. Intu andau sabat Jesus mepakâlâ olo idjâ kait kedjang telo pulu hanja njelo katahi, II. Iâ habantah augh dengan olo Jehudi sabab penggawi tâ.

I.—1. Limba tâ aton pesta olo Jehudi, dan Jesus hagoet akan Jerusalem.

2. Maka huang Jerusalem, tokep kaleka tebiri, aton telaga, idjâ injewut olo Betesda, tumon augh olo Ibrani; hakaliling tâ aton limâ huma.

3. Huang huma tâ aton menter olo haban, paham karâ, olo bebutâ, olo hules berenge, olo karitip, idjâ mendâ danum hagerék.

4. Krana melaikat batintu mohon akan telaga dan menggerak danum. Maka olo, idjâ solake tamâ, limba danum djari hagerék, iâ mendjadi kâlâ, alo kilekilen ampin perese.

5. Maka aton hetâ idjâ biti, idjâ haban telo pulu hanja njelo katahi.

6. Amon Jesus mitâ iâ menter, dan katawan, tahi djari iâ kalotâ, maka iâ hamau denga: Aton ikau nabuang mendjadi kâlâ?

7. Olo idjâ haban tomba denga: Tuhan, djaton olo denganguku, idjâ pamohon aku akan telaga, sana danum hagerék; dan amon aku duma, maka olo beken mohon helo bara aku.

8. Koan Jesus denga: Mendeng, gatang kalekam betiro dan lius.

9. Maka olo tâ belalu mendjadi kâlâ, dan iâ menggatang kaleka betiro dan lius. Maka andau tâ aton andau sabat.

10. Tâ koan olo Jehudi deng-an olo idjâ djari kâlâ: Aton sabat, djaton patut ikau mäton kalekam betiro.

11. Tomba iâ denga: Olo idjâ djari mepakâlâ aku, iâ kea djari hamau denganguku: Gatang kalekam betiro, lius.

12. Maka olo tâ misek iâ: Æwe iâ tâ, idjâ djari hamau dengam: Gatang kalekam betiro, lius.

13. Maka olo idjâ djari kâlâ djaton katawan, äwe iâ; krana Jesus djari minda, basa arâ olo aton intu kaleka tâ.

14. Limba tâ Jesus sondau iâ huang human Hatalla, dan hamau denga: Itâm, ikau djari kâlâ, äla mawi dosa tinei, belâ talo awang papa haream bua ikau.

15. Maka olo tâ lius dan mesuman akan olo Jehudi, Jesus iâ tâ, idjâ djari mepakâlâ iâ.

II.—16. Maka sabab tâ olo

Jehudi mengasingen Jesus, basa iâ djari mawi tâ intu andau sabat.

17. Tapi Jesus tomba denga: Apangku begawi sampei katonto, dan jaku kea begawi.

18. Sabab tâ olo Jehudi paham haream mengkemâ mampatei iâ, basa iâ djaton mengarak andau sabat bewe, tapi menjewut kea Hatalla Bapan biti kabuate, dan menjama arepe deng-an Hatalla.

19. Maka tomba Jesus dan hamau denga: Toto toto, aku hamau dengan keton, Anak djaton ole mawi talo en-en kabuate, baja talo iâ mitâ Bapa mawi; krana talo iâ tâ mawi, djetâ kea Anak mawi kolotâ.

20. Krana Bapa sinta Anak, dan memprahan aka talo handiai, awang iawie; dan iâ karâ memprahan aku penggawi idjâ hai bara djeto, uka keton sangang.

21. Krana kilau Bapa mempisik olo matei dan membelom iâ, kalotâ Anak kea membelom idjâ âka kahendake.

22. Krana Bapa djaton kea memutus kadjarian olo, tapi karâ kwasa akan memutus kadjarian olo iâ djari menenga akan Anak;

23. Nakara olo handiai mahorumat Anak, sama kilau iâ mahorumat Bapa. Olo idjâ djaton mahorumat Anak, djaton kea mahorumat Bapa, idjâ djari menjoho iâ.

24. Toto toto, aku hamau dengan keton, olo idjâ mehining aughku, dan pertjaja huang iâ, idjâ djari menjoho aku, intu olo tâ aton pabelom idjâ katatahi,

dan iâ djaton tamâ hukum, tapi iâ djari minda bara pampatei palus akan pabelom.

25. Toto toto, aku hamau dengan keton, katika duma dan aton to kea, amon olo matei mehining augh Anak Hatalla, dan olo idjâ mehining tâ karâ belom.

26. Krana kilau Bapa tempon pabelom huang arepe, kalotâ iâ djari menenga akan Anak kea, uka tempon pabelom huang arepe;

27. Dan iâ djari menenga kwasa kea aka memutus kadjarian olo, basa iâ aton Anak-olon.

28. Æla keton hengan tagal tâ; krana katika aton duma, olo handiai idjâ aton huang kubur karâ mehining augh ajue,

29. Dan iâ akan blua, olo idjâ djari mawi talo bahalap akan kamisik pabelom, tapi olo idjâ djari mawi talo papa akan kamisik hukum.

30. Jaku djaton ole mawi talo en-en bara kabuatku. Tumon aku mehining maka aku memutus, dan kaputusangu aton buah, krana jaku djaton menggau kahendak ajungku, tapi kahendak Bapa, idjâ djari menjoho aku.

31. Djaka aku menjaksi akan arepku, kasaksiangu djaton aton toto.

32. Aton idjâ beken, idjâ menjaksi akangku; dan tawangku, kasaksiae, idjâ injaksie akangku, aton toto.

33. Keton djari menjoho olo menale Johannes, dan iâ djari menjaksi akan katotohe.

34. Tapi aku djaton menduan kasaksian bara olo kalunen, baja aku menehiu djetâ, uka keton injalamat.

35. Iä aton sumboh idjä galagalak dan pahalendang, maka kahendak keton, hanja-hanjak handjulo bewe huang blawae.

36. Tapi jaku bara kasaksian, idjä hai bara kasaksian Johannes; krana penggawi, idjä inenga Bapa akangku, uka jaku mahapus tâ, penggawi tâ kea, idjä iawiku, menjaksi akangku, Bapa djari menjoho aku.

37. Dan Bapa kabuat, idjä djari menjoho aku, djari menjaksi akangku. Aughe djaton keton pudji mehining, dia kea ampie keton djari mitâ.

38. Dan kotak ajue djaton melei intu huang keton, krana keton djaton pertjaja huang iä, idjä djari injoho awie.

39. Awi keton mariksa surat, krana adohn keton huang djetâ keton bara pabelom awang katatahi, maka akangku surat tä menjaksi.

40. Dan keton djaton maku menale aku, mangat mendino pabelom.

41. Aku djaton menduan horumat bara qlo kalunen.

42. Tapi jaku kasene keton, keton djaton manggau sintan Hatalla intu huang keton.

43. Jaku djari duma huang aran Apangku, dan keton djaton menduan aku; djaka olo beken duma huang aran kabuate, iä tä karâ induan keton.

44. Kilen keton tau pertjaja, krana keton menduan horumat bara sama arep keton, dan keton djaton manggau horumat, idjä bara Hatalla kabuat bewe.

45. Æla mado jaku karâ mendawa keton intu Bapa; idjä

mendawa keton iä tä Moses, idjä äka kaharap keton.

46. Krana djaka keton pertjaja Moses, tä keton pertjaja aku kea, krana iä djari menjurat bara aku.

47. Tapi djaka keton djaton pertjaja surat ajue, kilen keton akau pertjaja kotak ajungku?

BAGI 6.

I. *Jesus pakanan limâ kojan olo hatuâ hapan limâ kabawak tepong.* II. *Iä menandjong hundjun danau.* III. *Iä mesanan arepe aton tepong pabelom.* IV. *Arâ murid mundur bara iä.*

I.—1. Limba tä Jesus hagoet akan dipa danau Galilea, iä tä danau Tiberias.

2. Dan kutoh olo manjak iä, badin iä mitâ kata awang iawie dengan olo haban.

3. Maka Jesus mendai bukit, dan mondok hetâ tuntang muride.

4. Maka paska, pesta olo Jehudi, djari tokep.

5. Dan amon Jesus menang gera dan mitâ paham arâ olo menale iä, koan iä dengan Pilippus: Bara kwe ita memili tepong, hapan pakanan olo tä?

6. (Djeto inutore hapan meningkes iä, krana iä kabuat kawatan talo iä akan mawi.)

7. Tomba Pilippus denga: Duâ ratus dinar tepong djaton ombet aka, mangat genep biti menduan djekisut.

8. Idjä biti murid ajue, Andreas, paharin Simon Petrus, hamau denga:

9. Aton heto olo tabela idjä biti, iä mina limâ kabawak te-

pong, tinei lauk korik, duâ kong-an. Tapi narei tâ akan kalotâ arâ olo ?

10. Tapi koan Jesus : Soho olo tâ menter. Maka aton arâ oru intu kaleka tâ. Hetâ olo menter, etek limâ kojan hatuâ karâe.

11. Dan Jesus menduan tepong tâ, memberkat tâ, dan membagi tâ akan murid, maka murid membagi tâ akan olo idjâ menter ; kolotâ kea lauk korik, pirâ-pirâ iâ nahuang.

12. Dan amon olo djari beso, koan iâ dengan muride : Tempunan keton kiwak tepong idjâ betisa, belâ nihau talo en-en.

13. Maka iâ menempunan tâ, dan menjuang duâwalas lontong dengan kiwak tepong, idjâ limâ kabawak tâ, tisan olo idjâ djari kuman.

14. Maka amon olo mitâ kata, awang iawi Jesus, iâ hamau : Iâ toto nabi tâ, idjâ akan indu tamâ kalunen.

15. Dan amon Jesus katawan, olo tâ hendak duma dan menjingkap iâ, uka menampa iâ radja, maka iâ mahakan haluli akan bukit, iâ kabuat bewe.

II.—16. Maka tokep kaput murid ajue mohon akan danau,

17. Belalu djakat arut, dimpa danau, mengkahimat Kapernaum. Maka talo djari kaput, dan Jesus hindei djari buli aka.

18. Maka danau hagatang awi riwut awang paham.

19. Dan amon awen djari bedajong mikâ salawi atawa telo pulu stadia kakedjau, maka iâ mitâ Jesus menandjong hundjun danau, mahandar arut ; dan olo tâ mikâ.

20. Maka koan iâ dengan äwen : Jaku to, âla mikâ.

21. Tâ äwen tâ hendak menduan iâ akan arut, maka arut belalu sampei âka idjâ ingkahi-mate.

III.—22. Maka andau djewu olo arâ, idjâ hila dipa tasik, mitâ arut beken djaton hetâ, baja Idjâ tâ, awang hanggap muride, dan Jesus djaton djari omba djakat arut tâ haiak dengau muride, baja murid kabuat bewe djari harikas.

23. Maka arut beken aton duma bara Tiberias, dan tuli tokep kaleka olo djari kuman tepong, awi Tuhan djari memberkat tâ.

24. Maka amon olo arâ mitâ Jesus djaton hetâ, muride djaton kea, olo tâ djakat arut, belalu berajar akan Kapernaum, dan menggau Jesus.

25. Dan amon olo tâ sondau iâ dipa tasik, iâ hamau denga : Guru, prea ikau djari sampei to ?

26. Tomba Jesus denga, koa : Toto toto, aku hamau dengan keton, keton menggau aku, djaton basa keton djari mitâ kata, baja basa keton djari kuman tepong, dan djari beso.

27. Awi keton menggau talo kinan, âla idjâ akan indu nihau, tapi idjâ melei akan pabelom awang katatahi, idjâ karâ inenga akan keton awi Anak-olon, karna iâ djari intjatjak Hatalla, Bapa.

28. Koan olo tâ denga : Narei patut ita mawi, uka mawi penggawin Hatalla ?

29. Tomba Jesus dan hamau denga : Djeto aton penggawin

Hatalla, uka keton pertjaja huang iâ, idjâ djari injohoe.

30. Koan olo tâ denga : Tapi kata idjâ kwe iawim, mangat ikei mitâ dan pertjaja huang ikau? Narei ikau mawi?

31. Taton ita djari kuman manna intu padang, kilau aton tersurat : “Iâ djari menenga akan olo tâ tepong bara sorga indu kinae.”

32. Maka koan Jesus denga : Toto toto, aku hamau dengan keton, djaton Moses idjâ menenga akan keton tepong bara sorga, tapi Apangku menenga akan keton tepong bara sorga idjâ toto.

33. Krana tepong Hatalla aton iâ, idjâ mohon bara sorga, dan menenga pambelom akan kalunen.

34. Koan olo denga : Tuhan, tenga tepong tâ akan ita palus katatahi,

35. Maka Jesus hamau denga : Jaku aton tepong pambelom ; olo idjâ duma denganku djaton akan blau, dan olo idjâ pertjaja huang aku katatahi djaton akan teah belei.

36. Tapi aku djari hamau dengan ketou, keton kea djari mitâ aku, dan keton djaton pertjaja.

37. Olo handiai, idjâ inenga Bapa akangku, duma akangku ; maka aku djaton menganan akan ruar olo idjâ duma akangku.

38. Krana aku djari mohon bara sorga, djaton uka menumon kahendak ajungku, tapi hahendak ajue, idjâ djari menjoho aku.

39. Dan djeto kea aton kahendak ai, idjâ djari menjoho aku, uka aku djaton nihau idjâ

biti bara olo handiai, idjâ djari inengae akangku, tapi mempisisik iâ intu andau kiamat.

40. Krana djeto aton kahendak Apangku, uka intu genep olo, idjâ menampâja Anak, sambil pertjaja huang iâ, aton pambelom awang katatahi, dan aku karâ mempisisik iâ intu andau kiamat.

41. Maka olo Jehudi bekoktok mawi iâ, basa iâ hamau : Jaku aton tepong, idjâ djari mohon bara sorga.

42. Koan olo tâ : Djaton iâ Jesus, anak Josep tâ, dan ita kasene bapae tuntang indue? Maka kilen iâ hamau : Jaku djari mohon bara sorga?

43. Tomba Jesus dan hamau denga : Æla keton bekotak mawi aku.

44. Dialo idjâ biti tau duma denganku, djaka dia Bapa, idjâ djari menjoho aku, mendjidjit iâ, maka jaku hendak mempisisik iâ intu andau kiamat.

45. Djari tersurat huang surat karâ nabi : “Maka olo handiai karâ iadjar Hatalla.” Tumon tâ, genep olo idjâ djari mehining tâ dan djari badjar tâ intu Bapa, iâ kea duma denganku.

46. Djaton adohe, kilau djaka olo djari mitâ Bapa ; baja iâ idjâ aton bara Hatalla, iâ kea djari mitâ Bapa.

47. Toto toto, aku hamau dengan keton, intu olo idjâ pertjaja huang aku aton pambelom awang katatahi.

48. Jaku aton tepong pambelom.

49. Taton keton djari kuman manna huang padang, dan iâ djari matei.

50. Djeto aton tepong idjâ djari mohon bara sorga, nakara olo kumau tâ dan djaton matei.

51. Jaku aton tepong idjâ belom, idjâ djari mohon bara sorga; djaka olo kuman tepong to, iâ karâ belom sampei katatahi. Maka tepong, idjâ karâ inengaku, aton isingku, idjâ karâ inenga aku indu pabelom kalunen.

52. Maka olo Jehudi habantah augh sama arepe, koa: Kilen iâ tau menenga isie indu kiuan ita?

53. Koan Jesus dengan olo tâ: Toto toto, jaku hamau dengan keton, djaka keton djaton kuman isin Anak-olon, dan djaton mihop dahae, maka keton djaton mina pabelom huang arep keton.

54. Olo idjâ kuman isingku, dan mihop dahangku, intu iâ aton pabelom awang katatahi, dan jaku karâ memsisik iâ intu andau kiamat.

55. Krana isingku toto aton penganin, dan dahangku toto aton talo ihop.

56. Olo idjâ kuman isingku dan mihop dahangku, iâ melei huang aku, dan jaku huang iâ.

57. Kilau Bapa idjâ belom djari menjoho aku, dan jaku belom awi Bapa, kalotâ maka olo idjâ kuman aku, iâ kea karâ belom awi aku.

58. Djeto aton tepong tâ idjâ djari mohon bara sorga; djaton kilau taton keton djari kuman manna dan djari matei; olo idjâ kuman tepong to karâ belom sampei katatahi.

59. Augh to iâ mesanan huang

sinagoge, sarei iâ madjar huang Kapernaum.

IV.—60. Maka arâ biti murid ajue, haiak mehining augh tâ, hamau: Behari augh to; âwe tau mehining iâ?

61. Maka Jesus katawan huang arepe, murid ajue bekotok sabab djetâ, dan iâ hamau denga: Aton augh to menantarang angkat atein keton?

62. Maka kilen, amon keton karâ mitâ Anak-olon mendai akan kaleka iâ bahut?

63. Rogh aton iâ, idjâ belom, isi djaton beguna en-en; karâ augh, idjâ insanan aku akan keton, aton Rogh dan aton pabelom.

64. Tapi aton olo intu keton idjâ djaton pertjaja. Krana bara solake Jesus katawan, âwe olo tâ idjâ djaton pertjaja, dan âwe iâ tâ, idjâ akan mendjual iâ.

65. Maka koan iâ: Tagal tâ jaku djari hamau dengan keton, dialo idjâ biti tau duma akangku, djaka dia djeto djari inenga aka awi Apangku.

66. Bara katika tâ arâ biti murid ajue mundur, dan djaton hindei ompat denga.

67. Maka koan Jesus dengan murid duâwalas tâ: Djaton keton kea hendak lius?

68. Maka Simon Petrus tom-ba denga: Tuhan, âwe kea aka ita menale? Ikau tempon kotak pabelom awang katatahi.

69. Dan ikei djari pertjaja dan djari herati, ikau aton Kristus, Anak Hatalla idjâ belom.

70. Tomba Jesus denga: Djaton aku djari minti keton, duâwalas biti? Maka idjâ bitin keton aton iblis.

71. Maka iä menehiu Judas, anak Simon, olo Kariot, krana iä tâ akan mendjual iä, dan iä aton idjä bitu duâwalas murid tä.

BAGI 7.

I. *Jesus hong pesta tingkap dawan.* II. *A-djar ajue kahum pesta.* III. *Adjare intu andau pesta terei; olo hanjaing tagal iä.*

I.—1. Limba tâ Jesus menansaran Galilea, krana iä djaton maku menansaran Judea, basa olo Judea hendak mempatei iä.

2. Maka pesta olo Jehudi djari tokep, iä tä pesta tingkap dawan.

3. Maka koan paharie denga: Inda bara heto, dan tale Judea, nakara muridm kea mita penggawim, awang iawim.

4. Krana olo djaton pudji mawi talo besilim, amon iä radjin mendjadi besewut. Amon ikau mawi talo to, awi mengarina arepm akan kalunen.

5. Krana paharie kea djaton pertjaja huang iä.

6. Maka koan Jesus denga: Waja ajungku hindei sampei, tapi wajan keton tatap hantâ.

7. Kalunen djaton ole menjingi keton, tapi iä menjingi aku, basa aku menjaksi, penggawin ajue aton papa.

8. Tale keton pesta tä, jaku hindei menale pesta tä, basa wajangku hindei sampei.

9. Amon iä djari menjewut augh tä, iä melei huang Galilea.

10. Maka amon paharie djari hagoet, tä iä kea hagoet, menale pesta, djaton berendeng, tapi kilau besahokan.

11. Maka olo Jehudi mengaugu iä sangkom pesta, koa: Intu kwe iä?

12. Maka paham augh bisik lembut intu olo arâ tagal iä. Koan belaehe: Iä aton bahalap. Koan olo beken: Dia, melainkan iä mempalajang olo arâ.

13. Tapi olo djaton peta hakotak bara iä berendeng, awi iä mikâ olo Judea.

II.—14.—Maka bentok pesta Jesus mendai, tamâ human Hatalla, dan madjar olo.

15. Maka olo Jehudi hengan, koa: Kilen iä tâ aton tamat surat, dan djaton iä djari mengadji?

16. Tomba Jesus dengan olo tâ, koa: Adjarku djaton aton ajungku, tapi ain iä, idjä djari menjoho aku.

17. Amon olo hendak menumon kahendak ai, maka iä karâ herati adjar to, djaka djeto bara Hatalla, atawa djaka djeto kotak kabuatku.

18. Olo idjä hakotak hapan augh kabuate, iä menggau horumat bitin kabuate; tapi olo idjä menggau horumat ajue, idjä menjoho iä, olo tâ aton toto, dan djaton aton tipu huang iä.

19. Djaton Moses djari menenga Torat akan keton? Dan idjä bitu keton mahin dia menumon Torat. Buhen keton hendak mempatei aku?

20. Tomba olo arâ dan hamau: Ika ingumpang dewa; âwe hendak mempatei ika?

21. Jesus tomba dan hamau denga: Penggawi Idjä aku djari mawi, dan keton handiai sangang tagal tä.

22. Moses djari menenga akan keton hadat menjunat olo, (dja-

ton kilau djaka djetâ puna bara Moses, baja bara tato hiang;) maka keton menjunat olo intu andau sabat.

23. Djaka bua, olo injunat andau sabat, belâ ingarak Torat Moses: kilen keton kalotâ paham melait aku, basa aku djari mempakâlâ olo, hapus bitie, intu andau sabat?

24. Æla keton memutus menampaja ampie, tapi awi keton memutus kaputusan awang te-tek.

25. Maka koan belaehe olo Jerusalem: Djaton iâ tâ, idjâ hendak impatei olo?

26. Dan itâ, urâh iâ hakotak, dan olo djaton mendjawab. Mikâ karâ mantir toto herati, iâ aton Kristus?

27. Tapi ita katawan, bara kwe iâ to aton; maka Kristus tâ, amon iâ duma, djaton olo katawan bara kwe iâ.

28. Tâ Jesus, idjâ madjar huang huma Hatalla, mentehau, koa: Keton kasene aku, dan keton katawan kea bara kwe aku aton; maka aku djaton djari duma hapan kabuatku, tapi idjâ menjoho aku, iâ aton toto, idjâ djaton kasenan keton.

29. Jaku kasene iâ, basa jaku aton bara iâ, dan iâ djari menjoho aku.

30. Tâ olo hendak menawan iâ, tapi idjâ biti mahin dia mengerimas iâ, basa katikae hindei djari sampei.

31. Maka arâ biti olo tâ pertjaja huang iâ, dan hamau: Amon Kristus duma, antah iâ akan mawi melebien karâ kata bara kata tâ, idjâ iawi iâ to?

32. Olo parisi mehining, olo arâ habisik, menutor augh kalotâ bara iâ; maka olo parisi dan kapala imam menjoho kapiri menawan iâ.

33. Maka Jesus hamau: Katica isut hindei jaku aton dengan keton, dan aku lius menale iâ, idjâ djari menjoho aku.

34. Keton karâ menggau aku, dan djaton akan sondau, dan äka aku aton, keton djaton tau sampei.

35. Maka koan olo Jehudi sama arepe: Kangkwe iâ hendak lius, gegâ ikei djaton akan sondau iâ? Ajau iâ hendak menale olo Hellenes idjâ kasaburan, dan madjar olo Hellenes?

36. Narei augh tâ idjâ injewute: "Keton karâ menggau aku, dan djaton akan sondau;" dan: "Æka aku aton, keton djaton tau sampei?"

III.—37. Maka andau pesta terei, iâ tâ andau pesta idjâ hai, Jesus mendeng, dan iâ mentehau, koa: Djaka olo teah belei, kanto, tale aku dan ihop!

38. Olo idjâ pertjaja huang aku, tumon augh surat, sungei danum awang belom karâ nahasak bara huange.

39. Augh tâ iâ menjewut hapan memamunan Rogh, idjâ akan dinon olo handiai, idjâ pertjaja huang iâ; krana Rogh brasi djaton djari aton, basa Jesus hindei impahai.

40. Maka arâ biti olo tâ, amon mehining kotak tâ, hamau: Iâ toto aton nabi tâ.

41. Koan olo beken: Iâ aton Kristus. Tapi olo beken tinei hamau: Pudji! aton Kristus tâ duma bara Galilea?

42. Djaton augh surat, bara utus Dawid, dan bara Betlehem, âka Dawid djari melei, Kristus tâ akan duma?

43. Maka olo arâ hanjaing augh tagal iâ.

44. Maka belaehe olo tâ hendak menjingkap iâ, tapi djaton idjä biti mengerimas iâ.

45. Maka kapiri buli akan kapala imam dan akan olo parisi; koan iâ tâ denga: Bueu keton djaton mimbit iâ?

46. Tomba kapiri: Djaton pudji haliei olo hakotak kalotâ, kilau olo tâ.

47. Maka olo parisi tomba denga: Djari kea keton imahir awie?

48. Aton kea idjä biti karâ olo mantir pertjaja huang iâ, atawa idjä biti olo parisi?

49. Baja olo korik tâ, idjä djaton katawan Torat, aton tersapa.

50. Nikodemus, iâ tâ idjä djari menango Jesus hamalem, idjä kabuat kea aton olo mantir, hamau dengan olo tâ:

51. Aton kea Torat ita mahukum olo, djaka dia olo tâ djari iriksa helo, mangat katawan talo awang-iawie?

52. Tomba olo tâ dan hamau denga: Aton ikau kea olo Galilea? Awi mariksa dan itâm, nabi djaton pudji lembut bara Galilea.

53. Maka gegenep biti buli akan humae.

BAGI 8.

I. *Olo bawi habandong iaga akan Jesus.* II. *Jesus mesanan arepe aton blawa kalunen.* III. *dan Anak Hatalla;* IV. *tapi olo bantus pertjaja aton anak iblis.*

I.—I. Maka Jesus menale bukit upon undus.

2. Dan haiak djedjewu iâ haluli akan human Hatalla, dan olo arâ handiai menango iâ; maka iâ mondok dan madjar olo tâ.

3. Maka olo tamat surat dan olo parisi maga aka olo bawi, idjä djari injingkap olo kahum iâ habandong; dan limba olo tâ mina iâ akan bentok olo arâ,

4. Koan iâ denga: Guru, olo bawi to djari injingkap olo kahum iâ habandong.

5. Maka Moses djari memetâ ikei huang Torat, memanting hapan batu dan mempatei olo kalotâ; maka kilen augh ajum?

6. Maka augh tâ olo menjewut hapan meningkes iâ, uka iâ supa buku mendawa iâ. Maka Jesus mahukup, menjurat hong petak, hapan tundjuka.

7. Dan amon olo djaton terei misek iâ, iâ mendeng dan hamau denga: Idjä intu keton djaton bara dosa, iâ solake panting batu aka.

8. Dan iâ mahukup haluli, sambil menjurat hong petak.

9. Maka amon olo mehining augh tâ, pengingat ateie menjalah iâ, dan iâ blua hatuntut, olo bakas helo, palus sampei olo korik, dan Jesus belihi kabuate, tinei olo bawi, idjä mendeng intu bentok.

10. Maka Jesus menereng arepe, dan amon iâ djaton mitâ idjä biti, baja olo bawi tâ, koan iâ denga: O olo bawi, intu kwe olo tâ, idjä mendawa ikau? Djaton idjä biti djari mahukum ikau?

11. Koan iâ: Idjä biti dia, Tuhan. Maka koan Jesus denga: Jaku kea djaton mahukum ikau.

Lius, dan ála mawi dosa hindei.

II.—12. Maka tinei Jesus hakotak dengan olo tâ, koa: Jaku aton blawa kalunen. Olo idjá omba aku djaton menandjong huang kakaput, tapi blawa pam-belom aton intu iâ.

13. Maka koan olo parisi deng-a: Ikau menjaksi akan kabuatm, augh kasaksiam djaton aton toto.

14. Tomba Jesus dan hamau dengan olo tâ: Alo jaku menjaksi akan kabuatku, maka kasaksiangku aton kea toto, basa aku katawan bara kwe aku djari duma, dan akan kwe aku lius; tapi keton djaton katawan bara kwe aku djari duma, atawa akan kwe aku lius.

15. Keton memutus tumon isi, jaku djaton mahukum olo.

16. Tapi djaka aku memutus kadjarian olo, kaputusangu aton budjur, basa jaku djaton aton kabuat, tapi jaku tuntang Bapa, idjá djari menjoho aku.

17. Maku huang Torat keton kea aton tersurat: "Augh saksi duâ biti awang sama aton toto."

18. Aton aku, idjá menjaksi akangu kabuat, tinei Bapa, idjá djari menjoho aku, menjaksi akangu.

19. Maka koan olo tâ denga: Hong kwe aton Bapam? Tomba Jesus: Keton djaton kasene aku, dia kea Apangu; djaka keton kasene aku, tâ maka keton kasene Apangu kea.

20. Augh djetâ Jesus menjewut dara patin Hatalla, sangkom iâ madjar huang huma Hatalla; dan olo djaton menawan iâ, basa katikae hindei djari sampei.

III.—21. Maka tinei koan

Jesus dengan olo tâ: Jaku lius, dan keton karâ menggau aku, dan keton karâ matei huang dosan keton; âka aku menale, keton djaton tau menjampe.

22. Maka koan olo Jehudi: Mikâ iâ hendak mempatei arepe, basa iâ hamau: ÆEka jaku menale, keton djaton tau menjampe.

23. Maka koan iâ dengan olo tâ: Keton aton bara ngiwa, jaku aton bara ngambo; keton aton bara kalunen djetu; jaku djaton aton bara kalunen to.

24. Maka aku djari hamau dengan keton, keton karâ matei huang karâ dosan keton; krana djaka keton djaton pertjaja, jaku aton iâ tâ, maka keton karâ matei huang karâ dosan keton.

25. Maka koan olo tâ denga: Æwe ikau? Koan Jesus denga: Solake iâ tâ, idjá djari insanangu akan keton.

26. Aton arâ talo aku akan mesanan dan akan mahukum mawi keton; tapi iâ, idjá djari menjoho aku, aton toto; dan talo idjá djari hiningku bara iâ, djetâ aku meloang akan kalunen.

27. Olo djaton herati iâ mesanan Bapa aka.

28. Maka koan Jesus denga: Limba keton menggantong Anak-olon, tâ keton karâ herati, jaku aton iâ; dan aku djaton mawi talo en-en bara kabuatku, baja tumon aku djari iadjar Apangu, aku menutor talo tâ.

29. Maka iâ, idjá djari menjoho aku, hindjá dengangu. Bapa djaton djari menalampas aku, krana jaku magon mawi talo tâ, awang ingilake.

30. Amon iâ hamau augh tâ, arâ olo pertjaja huang iâ.

IV.—31. Maka koan Jesus dengen olo Jehudi idjâ pertjaja denga: Amon keton melei huang kotakku, keton aton toto muridku.

32. Dan keton karâ herati katotohe, dan katotohe karâ membebas keton.

33. Tomba olo denga: Ita aton hamputan Abraham, dan djaton haliei ita djari menempo olo; kilen ikau hamau: Keton karâ bebas?

34. Tomba Jesus denga: Toto toto, aku hamau dengan keton, genep olo idjâ mawi dosa, aton djipen dosa.

35. Tapi djipen djaton melei huang huma katatahi; Anak melei katatahi.

36. Tâ, djaka Anak membebas keton, maka keton toto bebas.

37. Tawangku, keton aton hamputan Abraham; tapi keton hendak mempatei aku, basa aughku djaton leket intu keton.

38. Jaku menutor talo, idjâ djari gitaku intu Apangku; kalotâ maka keton mawi talo, idjâ djari gitâ keton intu bapan keton.

39. Tomba âwen dan hamau denga: Abraham aton bapan ita. Koan Jesus denga: Djaka keton aton anak Abraham, maka keton akan mawi penggawin Abraham.

40. Tapi to keton hendak mempatei aku, olo idjâ djari mesanan katotohe akan keton, idjâ djari hiningku intu Hatalla. Talo kaloto Abraham djaton pudji mawi.

41. Keton mawi penggawin

bapan keton. Maka koan olo denga: Ita djaton anak sarau; aton bapa Idjâ intu ikei, iâ tâ Hatalla.

42. Maka koan Jesus denga: Djaka Hatalla toto bapan keton, maka keton akan sinta aku; kрана aku djari blua bara Hatalla, dan aku duma bara iâ; kрана aku djaton djari duma bara kabuatku, tapi iâ djari menjoho aku.

43. Buhen keton djaton kasene bahsaku? Basa keton djaton maku mehining kotakku.

44. Keton aton bara bapa, bara iblis, dan kipân bapan keton keton hendak melalus. Iâ tâ aton, idjâ mempatei olo bara sola-solake, dan iâ djaton djari melei huang katotohe, basa katotohe djaton aton huang iâ. Amon iâ menutor talo tenendjaro, tâ iâ menutor talo ajue, kрана iâ aton idjâ penendjaro, dan iâ aton bapa olo menendjaro.

45. Tapi basa aku mesanan katotohe akan keton, keton djaton pertjaja aku.

46. Æwe keton tau mesanan kasalahngku? Tapi amon jaku hakotak katotohe, buhen keton djaton pertjaja aku?

47. Olo idjâ aton bara Hatalla, iâ mehining kotak Hatalla; badin tâ keton djaton mehining, basa keton djaton aton bara Hatalla.

48. Maka tomba olo Jehudi dan hamau denga: Djaton bua augh ikei, ikau aton olo Samaritan, dan ingumpang dewa?

49. Tomba Jesus: Aku djaton ingumpang dewa, tapi aku mahorumat Apangku, dan keton menawa aku.

50. Tapi jaku djaton meng-
gauh horumatku ; aton Idjä, idjä
menggau, idjä mahukum.

51. Toto toto, jaku hamau
dengan keton, djaka olo mahaga
augh ajungku, katatahi djaton
iâ akan mitâ pampatei.

52. Maka koan olo Jehudi
denga : Katonto ikei katawan,
ikau ingumpang dewa. Abraham
djari matei, tinei karâ nabi ; ma-
ka ikau hamau : Djaka olo ma-
haga augh ajungku, katatahi dja-
ton iâ akan mengkemä pampa-
tei ?

53. Aton ikau hai bara bapan
ita, Abraham, idjä djari matei ?
Dan karâ nabi djari matei. Æwe
ikau menampa arepm ?

54. Tomba Jesus : Djaka aku
mahorumat arepku, horumatku
djaton beguna en-en ; aton A-
pangku idjä mahorumat aku,
idjä injewut keton Hatallan ke-
ton.

55. Tapi keton djaton djari
kasene iâ ; jaku toto kasene iâ,
dan amon jaku hamau, jaku dja-
ton kasene iâ, tä jaku aton olo
penendjaro kilau keton ; tapi aku
kasene iâ, dan mahaga augh a-
jue.

56. Abraham, bapan keton,
paham hanjak, basa iâ akan
mitâ andaungku, dan iâ djari
mitâ, dan djari hanjak atei.

57. Tä koan olo Jehudi denga :
Umurm hindei sampei limâ pulu
njelo ; djari ikau mitâ Abraham ?

58. Koan Jesus denga : Toto
toto, jaku hamau dengan keton,
helo bara Abraham djari men-
djadi, jaku aton.

59. Maka olo menduan batu,
ahat memanting iâ ; maka Jesus
menjahokan arepe, dan blua bara

human Hatalla, mehoroë olo tä,
dan kalotâ iâ mahalau.

BAGI 9.

I. *Jesus mappareng matan olo, idjä be-
butâ inakan indue.* II. *Olo tä iriksa dan
inganan olo hai.* III. *Jesus menduan
iâ.*

I.—1. Dan amon iâ mahalau,
iâ mitâ olo idjä bebutâ inakan
indue.

2. Maka muride misek intu
iâ, koa : Guru, äwe djari mawi
dosa, iâ tä, atawa indu bapae,
basa iâ bebutâ inakan indue ?

3. Tomba Jesus : Djaton iâ
djari mawi dosa, djaton kea indu
bapae, baja iâ bebutâ, uka peng-
gawin Hatalla mendjadi baka-
rina intu iâ.

4. Jaku akan indu mahapus
penggawin ai, idjä djari menjoh-
ho aku, katahin handau ; karâ
hamalem, dan olo djaton tau
begawi.

5. Katahi jaku aton huang ka-
lunen, jaku aton blawa kalunen.

6. Limba augh tä injewute, iâ
meludja akan petak, menipaki-
sak tä, dan mohos petak kisak
tä akan matan olo bebutâ ;

7. Sambil hamau denga : Lius,
penjau arepm huang telaga Si-
loa, (rima, amon injelinan : idjä
injoho.) Olo tä hagoet dan me-
njau arepe, dan iâ buli tau mitâ
talo.

8. Maka koan olo idjä mang-
kalewu denga, tinei olo idjä djari
mitâ iâ bahut blaku sadeka :
Djaton tä iâ, idjä bahut mondok,
blaku sadeka ?

9. Koan belaehe : Iâ tä. Tapi
koan olo beken : Iâ sarowa am-

pie denga. Koan iâ kabuat : Jaku iâ.

10. Tä koan olo denga : Kilen matam merenang ?

11. Tomba iâ, koa : Olo idjä Jesus arae mempakisak petak, dan mohos matanku, sambil hamau denganku : Lius akan telaga Siloa, penjau arepm. Dan amon aku djari lius dan djari menjau arepku, maka aku tau mitâ talo.

12. Maka koan olo denga : Intu kwe aton olo tä : Koan iâ : Aku dia katawan.

II.—13. Maka iâ, idjä bihin bebutâ, iaga olo akan olo parisi.

14. Maka aton sabat, amon Jesus mempakisak petak, dan mamprenang matae.

15. Maka tinei iâ isek olo parisi kea, kilen iâ tau mitâ talo. Koan iâ denga : Iâ mina petak kisak akan matanku, dan aku djari menjau arepku, palus aku tau mitâ talo.

16. Tä koan belae olo parisi : Olo tä djaton aton bara Hatalla, basa iâ djaton mahaga sabat. Koan olo beken : Kilen olo bedosa tau mawi kata awang kalotâ ? Maka olo tä hasuat augh.

17. Haluli tinei âwen tä hamau dengan olo idjä bebutâ : Kilen augh ajum bara iâ, basa iâ djari mamprenang matam ? Koan olo tä : Iâ aton nabi.

18. Maka olo Jehudi djaton pertjaja, iâ bihin bebutâ, dan haru tau mitâ, sampei iâ membawa indu bapan olo, idjä haru djari tau mitâ.

19. Dan iâ misek âwen tä, koa : Aton djeto anak keton, idjä, koan keton, bebutâ inakan

indue ? Maka kilen to iâ mitâ talo ?

20. Tomba indu bapae deng-an olo tä, koa : Ita katawan, iâ to aton anak ita, dan iâ bebutâ inakan indue.

21. Tapi kilen iâ tä tau mitâ talo, ikei dia katawan ; tinei, âwe djari mamprenang matae, dia kea ikei katawan ; iâ kabuat aton ombet umure, isek iâ, soho iâ kabuat mesanan talo ajue.

22. Maka kalotâ augh indu bapae, basa iâ mikâ olo Jehudi. Krana olo Jehudi djari mampakat, amon olo mengaku iâ aton Kristus, olo tä akan inganan, impelei bara sinagoge.

23. Tagal tä koan indu bapae : Iâ ombet umure, isek iâ.

24. Maka sindâ tinei olo idjä bahut bebutâ imbawa âwen tä, dan âwen tä hamau denga : Tenga horumat akan Hatalla ; ita katawan, olo tä aton olo bedosa.

25. Maka tomba iâ, koa : Antah iâ olo bedosa, jaku dia tawa ; talo Idjä aku katawan, bahut aku bebutâ, to aku tau mitâ talo.

26. Maka tinei âwen tä hamau denga : Narei iâ mawi dengam ? Kilen iâ mamprenang matam ?

27. Tomba iâ denga : Djari, aku mesanan tä akan keton, dan keton djaton djari mehining ; akan en keton hendak mehining tä tinei ? Maku keton kea mendjadi murid ajue ?

28. Äwen tä menjapa iâ, koa : Ikau aton murid olo djetâ, tapi ikei aton murid Moses.

29. Ita katawan, dengan Moses Hatalla djari hakotak, tapi

olo tā ita djaton katawan, bara kwe kea iä.

30. Tomba olo tā dan hamau denga: Djeto talo sangang, keton djaton katawan bara kwe iä, maka iä djari memprenang mangku.

31. Tapi ikei katawan, Hatalla djaton mehining olo bedosa, melainkan djaka olo mikä Hatalla, dau menumon kahendak ajue, iä tā hininge.

32. Bara solake kalunen djaton terhining, olo djari memprenang matan olo, idjä bebutä inakan indue.

33. Djaka olo tā djaton bara Hatalla, iä djaton tau mawi talo en-en.

34. Tomba äwen tā dan hamau denga: Ikau djari inakan indum huang dosa haliei, dan ikau hendak madjar ikei! Maka äwen tā menganan iä.

III.—35. Jesus mehining iä djari inganan olo; dan amon iä sondau iä, koan iä denga: Aton ikau pertjaja huang Anak Hatalla?

36. Tomba olo tā, koa: Æwe kea iä, Tuhan, mangat jaku pertjaja huang iä?

37. Maka Jesus hamau denga: Ikau djari mitä iä, dan idjä to hakotak dengam, djetä iä.

38. Maka koan olo tā: Jaku pertjaja, Tuhan! Dan iä menjemba iä.

39. Maka koan Jesus: Akan hukum aku djari tamä kalunen to, uka olo idjä djaton tau mitä, tau mitä, dan uka olo, idjä tau mitä, mendjadi bebutä.

40. Maka augh to hining olo parisi, idjä aton denga; maka

koan äwen tā denga: Ajau ita kea aton bebutä?

41. Koan Jesus denga: Djaka keton bebutä, maka keton djaton bara dosa; tapi to keton hamau: Ita mitä;—to dosa ketou melei.

BAGI 10.

I. Jesus aton saktik awang bahalap; II. iä aton Kristus.

I.—1. Toto toto, aku hamau dengan keton, olo idjä-tamä human tebiri djaton mehoroe baun-tonggang, tapi mendai mehoroe kaleka beken, iä aton olo penakau dan olo pemunoh.

2. Tapi olo idjä tamä mehoroe baun-tonggang, iä aton saktik tebiri.

3. Akan iä olo penonggo muap lawange, dan tebiri mehining augh, dan iä membawa tebirin ajue hapan aran gegenep kongan; dan iä maga iä tā blua.

4. Maka amon iä djari maga tebirin ajue blua, iä menandjong intu haue, dan tebirie menuntut iä, basa iä kasene augh.

5. Maka tebiri djaton maku omba olo beken, tapi iä hadari bara iä, basa iä djaton kasene augh olo beken.

6. Paribasa to Jesus menutor akan olo tā, tapi olo djaton herati riman augh, awang djari inutore denga.

7. Maka tinei koan Jesus denga: Toto toto, jaku hamau dengan keton, aku aton baun-tonggang akan tebiri.

8. Olo handiai, pirä-pirä djari duma helo bara aku, aton olo

penakau dan olo pemunoh ; tapi tebiri djaton maku mehining aughé.

9. Jaku aton baun-tonggang ; djaka olo tamâ mehoroe aku, maka iâ karâ injalamat, dan iâ karâ tamâ dan blua, dan supa talo urepe.

10. Olo penakau djaton duma, baja uka menakau dan menjambali dan memparusak ; aku djari duma, nakara pabelom tungtâng karamehe aton intu iâ.

11. Jaku aton sakatike idjâ bahalap ; sakatike idjâ bahalap menjaragh tahasenge indu gantintebirie.

12. Tapi olo idjâ iupah bewé, idjâ djaton aton sakatike, idjâ djaton tempon tebiri, iâ tâ mitâ harimau duma, dan iâ melihi tebiri palus hadari, maka harimau menangkarap dan menamburup tebiri tâ.

13. Maka olo idjâ iupah hadari, basa iâ aton olo bupah, dan iâ djaton ngoan tebiri.

14. Jaku aton sakatike idjâ bahalap, dan aku kasene idjâ ajungku, dan aku ingasene awi iâ, idjâ ajungku.

15. Kilau Bapa kasene aku, jaku kea kasene Bapa, dan aku menjaragh tahasengku indu gantintebiri.

16. Maka aton intu aku tebiri beken tinei, idjâ djaton bara luman tebiri to ; maka aku akan indu maga iâ tâ kea, dan iâ karâ mehining aughku, maka karâ mendjadi kawan Idjâ, sakatik Idjâ.

17. Tagal tâ Bapa sinta aku, basa jaku menjaragh tahasengku, uka jaku menduan tâ tinei.

18. Olo djaton mohot tâ bara

aku, baja ihatku kabuat menjaragh tâ ; jaku bara kwasa menjaragh tâ, tinei jaku bara kwasa menduan tâ haluli. Prentah to aku djari mendino bara Apangku.

19. Maka haluli tinei olo Jehudi hasuat sabab kotak djeto.

20. Koan arâ biti olo tâ : Iâ ingumpang dewa, dan tutore aton gila ; narei keton mehining iâ ?

21. Koan olo beken : Kotak to djaton kilau kotak'olo, idjâ ingumpang dewa ; aton kea dewa tau memparenang matan olo bebutâ ?

II. — 22. Maka aton pesta pengingat, djaman horan olo Jehudi djari menaheta huma Hatalla hong Jerusalem ; dan aton musim sadingen.

23. Maka Jesus menandjong huang human Hatalla, huang tambiran Salomo.

24. Tâ olo Jehudi mengaling iâ dan hamau denga : Kilen katahi ikau meniring hambaruan ikei ? Djaka ikau aton Kristus, sanan tâ akan ikei tatantu.

25. Tomba Jesus dengan olo tâ : Djari, aku hamau tâ dengan keton, dan keton dia pertjaja. Penggawi idjâ iawiku huang aran Apangku, djetâ menjaksi akangku.

26. Tapi keton dia pertjaja, kрана keton djaton atou tebiri ajungku.

27. Kilau aku djari hamau dengan keton, tebiri ajungku mehining aughku, dan aku kasene iâ, dan iâ menuntut aku.

28. Maka aku menenga aka pabelom awang katatahi, dan sampei katatahi djaton iâ akan

binasa, dan olo djaton akan merampas iâ bara lengângku.

29. Apangku, idjâ djari menengui iâ akangku, aton pangkahai bara talo handiai; maka dialo idjâ biti tau merampas iâ bara lengân Apangku.

30. Jaku tuntang Bapa aton idjâ.

31. Tâ haluli tinei olo mengatangi batu, hendak memanting iâ.

32. Tomba Jesus denga: Arâ penggawi bahalap jaku djari meinprahan akan keton bara Apangku; tagal idjâ kwe karâ penggawi tâ keton hendak memanting aku, hapan batu?

33. Tomba olo Jehudi denga, koa: Tagal penggawi awang bahalap ita djaton memanting ikau, tapi basa ikau menawa Hatalla, dan basa ikau, idjâ aton olo kalunen, menampa arepm mendjadi Hatalla.

34. Tomba Jesus dengan olo tâ: Djaton aton augh Torat keton: "Aku djari hamau, keton aton Hatalla?"

35. Amon iâ menggarâ Hatalla olo tâ, idjâ âka augh Hatalla inenga, dan djaton ole surat ingarak:

36. Aton keton hamau dengan iâ, idjâ imprasi Bapa, dan injoho awie akan kalunen: Ikau menawa Hatalla;—basa aku djari hamau, jaku aton Anak Hatalla?

37. Djaka aku djaton mawi penggawin Apangku, âla keton pertjaja aku.

38. Tapi djaka aku mawi tâ, alo keton djaton pertjaja aku, pertjaja keton penggawi tâ, narara keton herati dan pertjaja,

Bapa aton huang aku, dan jaku aton huang iâ.

39. Maka haluli tinei olo tâ mengkemâ menjingkap iâ, tapi iâ mahakan arepe bara lengân olo tâ.

40. Dan iâ duma tinei akan dipa Jordan, akan kaleka Johannes solake meupandoi olo; dan iâ melei hetâ.

41. Maka arâ olo menango iâ dan hamau: Johannes djaton djari mawi kata; tapi karâ augh, awang djari insanae menintu olo djeto, aton toto.

42. Dan arâ olo hetâ pertjaja huang iâ.

BAGI 11.

I. *Lasarus imbelom haluli.* II. *Mantir olo Jehudi mempakat, hendak mampatei Jesus.*

I.—1. Maka aton olo haban, Lasarus bara Betania, intu lewun Maria tuntang Marta, paharie.

2. Maka Maria aton iâ, idjâ djari mohos Tuhan, hapan minjak, dan djari mempuas pain ajue hapan balaue; maka njahae, Lasarus, aton haban.

3. Maka betaun olo tâ menjoho olo menale iâ, dan mesanan aka: Tuhan, itâm, olo idjâ âka kataum aton haban.

4. Amon Jesus mehining augh tâ, iâ hamau: Peres tâ djaton aton akan matei, tapi tagal horumat Hatalla, uka Anak Hatalla impahai awi tâ.

5. Maka Jesus sinta. Marta tuntang paharie idjâ bawi tuntang Lasarus.

6. Dan amon iâ djari mehining iâ tâ haban, maka iâ melei

hindei duä andau intu kaleka iä aton.

7. Limba tâ iä hamau dengan murid ajue : Has, ita haluli tinei akan Judea.

8. Koan murid denga : Guru, haru olo Jehudi hendak pëman-ting ikau hapan batu ; maka ikau baluli tinei akan kane ?

9. Tomba Jesus : Djaton duä-walas djam dalam idjä andau ? Amon olo menandjong handau, iä djaton patarang talo, basa iä mitâ blawan kalunen to.

10. Tapi amon olo menandjong hamalem, iä patarang talo, basa blawa djaton intu iä.

11. Augh tâ iä menjewut, dan limba tâ iä hamau dengan âwen tâ : Lasarus, ulân ita, betiro, tapi aku lius hendak mempisik iä.

12. Maka koan muride : Tuhan, amon iä betiro, karâ iä kâlâ.

13. Tapi Jesus djari hakotak menintu pampateie, tapi menaha âwen, iä hakotak bara tirohn berenge.

14. Tâ maka tarang Jesus hamau denga : Lasarus djari matei.

15. Dan sabab keton aku hanjak atei, aku djaton djari hetâ, uka keton akan pertjaja ; tapi has, ita menale iä !

16. Maka Tomas, idjä inggarâ Didimus, hamau dengan murid beken : Kâlâ ita kea lius, uka ita matei haiak iä.

17. Maka amon Jesus duma, iä supa Lasarus djari huang kubur âpat andau.

18. Maka Betania aton tokep Jerusalem, limâwalas stadia kakedjau hirah.

19. Dan arâ olo Jehudi djari

madja Marta âwen duä Maria, ahat mempuđji iä sabab njahae.

20. Amon Marta mehining Jesus aton duma, maka iä menambang iä ; tapi Maria melel mondok intu huma.

21. Maka koan Marta dengan Jesus : Tuhan, djaka ikau djari aton heto, njahangku djaton djari matei.

22. Tapi aku katawan, to kea, talo idjä ilakum intu Hatalla, Hatalla karâ menenga akam.

23. Koan Jesus denga : Njaham akan belom haluli.

24. Koan Marta denga : Tawangku, iä akan belom haluli huang kamisik olo matei, intu andau kiamat.

25. Koan Jesus denga : Jaku aton kamisik dan pambelom ; olo idjä pertjaja huang aku, iä karâ belom, alo iä djari matei.

26. Dan gegenep olo idjä belom, sambil pertjaja huang aku, sampei katatahi dia iä akan matei. Aton ikau pertjaja augh to ?

27. Koan iä denga : Jo Tuhan, jaku djari pertjaja ikau aton Kristus, Anak Hatalla, idjä djari tamâ kalunen.

28. Amon iä djari menjewut tâ, iä hagoet dan membawa paharie Maria sasuni, koa : Guru aton, dan iä mengahau ikau.

29. Iä, sana mehining tâ, bedjeleng hagoet, menale iä.

30. Maka Jesus huang hindei djari tamâ lewu, baja aton intu kaleka Marta djari hasupa denga.

31. Maka olo Jehudi, idjä aton denga huang humae sambil mempuđji iä, amon olo tâ mitâ iä bedjeleng hagoet blua huma, maka olo tâ menuntut iä, koa : Iä menale kubur, uka menangis hetâ.

32. Maka amon Maria sampei åka Jesus aton dan mitå iå, iå mehingkep intu paie, sambil hamau denga: Tuhan, djaka ikau djari aton heto, njahangku dia matei.

33. Amon Jesus mitå iå menangis, dan olo Jehudi, idjå mempabaiak iå, menangis, maka mengkeriång iå intu huange, dan ateie hagerek.

34. Dan iå hamau: Hong kwe keton djari mingkes iå? Koan olo tå denga: Omba Tuhan, itåm.

35. Maka Jesus menangis.

36. Koan olo Jehudi: Itå, kilen iå djari sinta iå!

37. Tapi belaha olo tå hamau: Iå, idjå mamparenang matan olo bebutå, djaton iå tau mengahana iå to kea matei?

38. Maka haluli Jesus mengkeriång intu huange, dan duma akan kubur. Kubur tå aton lowang batu, dan batu djari ina hundjue.

39. Koan Jesus: Inda batu. Koan Marta, betaun olo matei tå, denga: Tuhan, ewaue djari maram, krana djari kåpat iå heto.

40. Koan Jesus denga: Djaton aku djari hamau dengam, amon ikau pertjaja, ikau akan mitå kahain Hatalla?

41. Tå olo menipas batu bara åka hantu tå aton. Maka Jesus menanggera akan langit, koa: Apang, jaku menjewut tarimaksi akam, basa ikau djari mehining aku.

42. Tapi aku katawan, ikau magon haradjur aton mehining aku; tapi aku menjewut augh to sabab olo arå, idjå aton men-

deng heto, uka iå pertjaja, ikau djari menjoho aku.

43. Limba iå menjewut augh tå, maka iå mentehau, hapan hai augh: Lasarus, blua akan to!

44. Maka olo idjå djari matei tå blua, habungkus paie dan lengåe dengan benang kubur, dan baue inutup dengan benang åbes. Koan Jesus dengan olo: Engkak iå, soho iå lius.

45. Maka arå biti olo Jehudi tå, idjå djari madja Maria, dan mitå talo awang iawi Jesus, pertjaja huang iå.

II.—46. Tapi isut biti olo tå lius, menale olo parisi, dan mesanan aka talo, awang iawi Jesus.

47. Tå kapala imam dan olo parisi mirak mantir bitjara, dan hamau: Narei ikei akan mawi? Krana olo tå mawi arå kata heiran.

48. Amon ikei menjoho iå kalotå, olo handiai karå pertjaja huang iå, dan olo Romanj karå duma, menduan tanah ikei tuntang olon ikei.

49. Maka idjå biti åwen tå, Kaiapas, idjå aton imam hai njelo djetå, hamau denga: Keton djaton tawan itong;

50. Djaton kea keton menehiu, aton beguna akan ikei, olo Idjå matei akan salepa utuse, belå salepa utus tå nihau.

51. (Maka augh tå iå djaton menjewut awi kabuate; tapi basa iå aton imam hai njelo tå, maka iå menudjum, krana Jesus toto akan indu matei akan utus olo tå.

52. Dan djaton akan utus olo tå bewe, tapi uka iå memum-

pong kea karâ anak Hatalla idjâ kasaburan, mangat hindjâ.)

53. Maka bara andau tâ olo tâ mempakat, menggau pikir, uka mempatei iâ.

54. Maka Jesus djaton hindei meundang bakarina dengan olo Jehudi, tapi iâ minda bara hetâ akan tanah, awang darah padang lomba tâ, akan lewu, idjâ injewut Epraim, dan hetâ iâ melei tuntang murid ajue.

55. Maka paska olo Jehudi djari tokep, dan arâ olo bara tanah tâ hagoet akan Jerusalem, helo bara pesta, ahat memprasi arepe.

56. Maka olo tâ menggau Jesus, dan iâ hatutor, mendeng huang human Hatalla, koa: Kilen angkat keton? Ajau iâ djaton duma, menale pesta?

57. Maka kapala imam dan olo parisi djari menenga prentah kea, amon olo katawan kaleka iâ aton, olo akau mesanan tâ, mangat iâ tau menawan iâ.

BAGI 12.

I. Jesus iminjâk Maria. II. Jesus tamû Jerusalem. III. Jesus mesanan pampateie, dan kahaie awang rehian; Hatalla Bapa bara sorga tomba aughe. IV. Olo arâ aton bantus pertjaja.

I.—1. Maka djehawen andau helo bara pesta paska Jesus menale Betania, aka Lasarus aton, idjâ djari matei, idjâ djari impi-sik awie bara olo matei.

2. Maka olo menjimpan aka penganan hamalem hetâ; dan Marta menonggo iâ, tapi Lasarus aton hindjâ olo, idjâ mon-dok kuman denga.

3. Maka Maria menduan sa-kati minjak nardus, awang pa-ham bahalap tuntang hai regae, dan iâ mohos pain Jesus, dan hapan balaue iâ mempuas paie; maka huma mendjadi besuang ewaun minjak.

4. Tâ koan idjâ biti murid ajue, Judas Simon Iskariot, idjâ hendak mendjual iâ:

5. Buhen minjak to djaton djari indjual telo ratus dinar, dan inenga akan olo pâhâ belom.

6. Tapi djetâ iâ hamau, dja-ton basa iâ mengenang olo pâhâ belom, tapi basa iâ aton olo penakau, dan mina kambut rear; sambil menanggung talo awang inenga olo.

7. Maka koan Jesus: Naughe iâ; talo to iâ djari mina akan andau jaku ingubur olo.

8. Krana olo pâhâ belom aton dengan keton katatahi, tapi aku djaton melei dengan keton ka-tatahi.

II.—9. Maka kutoh olo Jehudi katawan, iâ aton hetâ, dan olo tâ menale hetâ, djaton sa-bab Jesus bewe, tapi uka iâ mitâ Lasarus kea, idjâ djari impisik awie bara olo matei.

10. Maka kapala imam mam-pakat, heudak mempatei Lasarus kea;

11. Basa arâ olo Jehudi menale kantâ sabab iâ, dan pertja-ja huang Jesus.

12. Maka andau djewu kutoh olo idjâ menanggo pesta mehi-ning, Jesus menale Jerusalem.

13. Dan olo tâ menduan da-wen korma, dan hagoet, mangat menambang iâ, dan iâ mentehau: Hosannah! Imberkat iâ, idjâ

duma huang aran pangkahai Tuhan, radja olo Israel!

14. Maka Jesus sondau anak kalidei, dan iâ menongkang tâ, kilau aton augh surat :

15. "Æla mikâ Sion, anakku, itâm, Radjam aton duma, iâ menongkang anak kalidei."

16. Maka solake muride djaton mingat augh tâ; tapi metohe Jesus djari impahai, tâ murid menehiu, talo tâ djari tersurat menintu iâ, dan talo tâ iâ djari mawi denga.

17. Maka olo arâ idjâ aton denga mesuman, iâ djari membawa Lasarus blua bara kubur, dan djari mempisik iâ bara olo matei.

18. Sabab tâ kea olo arâ hagoet, menambang iâ; krana olo tâ djari mehining, iâ djari mawi kata heiran tâ.

19. Maka koan olo parisi dengan sama arepe : Itâ keton! keton djaton miar; itâ, sekarâ olo kalunen gilit-ginting denga!

III. 20. Maka intu olo, idjâ djari menale uka sombajang huang pesta, aton kea isut biti olo Hellenes.

21. Olo tâ menale Pilippus, idjâ bara Betsaida hong Galilea, sambil blaku intu iâ, koa : Tuan, ikei nahuang mitâ Jesus.

22. Pilippus hagoet dan meloang augh tâ akan Andreas, tinei Andreas tuntang Pilippus meloang tâ akan Jesus.

23. Maka Jesus tomba denga, koa : Djam djari sampei, uka Anak-olon impahai.

24. Toto toto, aku hamau dengan keton, djaka bawak parei djaton lawo huang petak dan matei, maka djetâ melei kabuât ;

tapi amon djetâ matei, djetâ paham memuah.

25. Olo idjâ sinta hambaruæ karâ nihau tâ; tapi idjâ besingi hambaruæ huang kalunen to, iâ mahaga tâ akan pambelom awang katatabi.

26. Amon olo menempo aku, iâ akan manjak aku; dan âka jaku aton, djipengku kea karâ aton hetâ. Djaka olo menempo aku, Bapa karâ menenga horumat aka.

27. To hambaruanguku sekâ angate, dan narei aku akan hamau? Apang, liwus aku bara djam to! Tapi tagal tâ aku djari tamâ djam to.

28. Apang, pahai aram!—Tâ augh lawo bara langit : Aku djari mempahai tâ, dan aku hendak mempahai tâ tinei.

29. Maka koan olo arâ, idjâ mendeng heto, sambil mehining tâ : Augh njaho djetâ! Koan olo beken : Melaikat djari hakotak denga.

30. Tomba Jesus, koa : Augh to djaton djari mendjadi tagal aku, tapi tagal keton.

31. Katonto aton hukum tagal kalunen to; to mantir kalunen to inganan akan ruar.

32. Maka aku, amon aku inggantong bara petak, hendak mendjidit olo handiai menango aku.

33. Augh tâ iâ menjewut, hapan menamunan ampie iâ akan matei.

34. Olo arâ tomba denga : Ikei djari mehining augh Torat, Kristus akan melei sampei katatabi; kilen to koan : Anak-olon akan indu inggantong? Æwe kea Anak-olon tâ?

35. Maka koan Jesus denga : Isut katika hindei blawa aton intu keton. Tandjong keton, katahin blawa aton intu keton, belâ keton inamput awi kakaput ; maka olo, idjâ menandjong huang kakaput, djaton katawan, akan kwe tintue.

36. Katahin blawa aton intu keton, pertjaja keton huang blawa, uka keton mendjadi anak blawa. Augh tâ Jesus hamau, dan iâ hagoet, menjahokan arepe bara olo tâ.

IV.—37. Maka alo iâ djari mawi kalotâ arâ kata heiran intu baun olo tâ, olo tâ djaton kea pertjaja huang iâ.

38. Nakara augh nabi Jesaia mendjadi tulus, idjâ insanae : “ Tuhan, âwe pertjaja brita idjâ insanan ikei ? dan akan âwe lengân Tuhan mendjadi bakarina ? ”

39. Tagal tâ olo tâ djaton djari tau pertjaja, krana tinei koan Jesaia :

40. “ Iâ djari membutâ matae, dan djari melulang atein olo tâ ; belâ iâ mitâ dengan matae, belâ iâ herati dengan ateie, dan hoba, dan aku mempakâlâ iâ. ”

41. Augh tâ insanan Jesaia, amon iâ mitâ kahaie dan hakotak bara iâ.

42. Maka mabin arâ olo mantir kea pertjaja huang iâ ; tapi sabab olo parisi iâ djaton mengaku tâ, belâ iâ inganan bara sinagoge.

43. Krana olo tâ labeih radjin mendino horumat intu olo, bara mendino horumat intu Hatalla.

44. Maka Jesus mentehau darf hamau : Olo idjâ pertjaja huang aku, djaton pertjaja huang aku,

tapi huang iâ, idjâ djari menjoho aku.

45. Dan olo idjâ menampaja aku, menampaja iâ, idjâ djari menjoho aku.

46. Jaku djari tamâ kalunen kilau blawa, uka genep olo, idjâ pertjaja huang aku, âla melei huang kakaput.

47. Maka amon olo mehining aughku, dan djaton pertjaja : aku djaton mahukum iâ ; krana aku djaton djari duma, uka mahukum kalunen, tapi uka menjalamat kalunen.

48. Olo idjâ menganan aku dan djaton menarima aughku, aton aka, idjâ mahukum iâ ; angh idjâ insananku, augh tâ karâ mahukum olo tâ intu andau kiamat.

49. Krana aku djaton djari hakotak kabuatku, tapi Bapa, idjâ djari menjoho aku, iâ kea djari memetâ intu aku talo aku akan menjewut dan akan hamau.

50. Dan tawangku, petâ ajue aton pabelom awang katatahi. Maka talo idjâ injewut aku, kilau Bapa djari menjewut tâ akangku, kalotâ aku hamau tâ.

BAGI 13.

I. Jesus menjau pain muride. II. Jesus hakotak tehiu olo idjâ hendak mendjual iâ ; satan mengumbang Judas ; Judas biwa. III. Jesus mesanan akan muride, bedjeleng kea iâ karû melihi iâ, dan iâ menjoho âwen tâ sinta sama arepe. IV. Petrus hai atei.

I.—1. Maka helo bara pesta paska Jesus katawan, wajae djari sampei, uka iâ minda bara kalunen to akan Bapa ; dan ki-

lau iä djari sinta olo ajue, idjä huang kalunen to, maka iä sinta olo tä sampei kalepahe.

2. Dan kahum penginean hamalem, (amon iblis djari mengumpang atein Judas Simon Iskariot, uka mendjual iä.)

3. Amon Jesus katawan, Bapa djari menjaragh talo handiai intu lengân ajue, dan iä djari duma bara Hatalla, tinei iä buli, menale Hatalla:

4. Maka iä mendeng bara penginean hamalem, dan mengkak klambie, dan iä menduan benang, memeteng tä intu kahange;

5. Limba tä iä menusu danum huang paso, dan menampara menjau pain murid, sambil mempuas paie hapan benang tä, idjä djari ingkepahe.

6. Maka iä sampei Simon Petrus. Koan iä tä denga: Tuhan, ikau akan menjau paingku?

7. Tomba Jesus dan hamau denga: To ikau djaton katawan talo idjä iawiku; tapi djeha ikau karâ herati tä.

8. Koan Petrus denga: Kata-tahi dia ikau akan menjau paingku. Tomba Jesus denga: Amon aku djaton menjau ikau, ikau djaton bara bagi denganku.

9. Koan Simon Petrus denga: Tuhan, äla paingku bewe, tapi lengâ kea tuntang takolok.

10. Jesus hamau denga: Olo idjä djari impandoi djaton usah ienjau tinei, baja paie, krana iä aton brasi hapus bitie; dan keton aton brasi, tapi djaton keton samandiai.

11. Krana iä kasene olo idjä akan mendjual iä; tagal tä iä ha-

mau: Djaton keton handiai aton brasi.

12. Maka amon iä djari terei menjau pain äwen, dan djari mengkepan klambie, maka iä mondok tinei, dan iä hamau dengan äwen tä: Aton keton herati talo, awang djari iawiku dengan keton?

13. Keton menggarä aku: Tuhan dan Guru; dan bua augh keton, krana jaku aton Guru dan Tuhan.

14. Maka amon aku, Tuhan dan Guru keton, djari menjau pain keton, patut keton kea menjau pain sama arep keton.

15. Krana aku djari menenga sonto akan keton, uka keton mawi, tumon aku djari mawi dengan keton.

16. Toto toto, aku hamau dengan keton, djipen djaton aton hai bara tempoe, dan saroha djaton aton hai bara iä, idjä djari menjoho iä.

17. Amon keton katawan talo to, maka salamet keton, amon keton menumon djetä.

18. Aku djaton hakotak bara keton handiai; jaku kasene iä, idjä djari intiku; tapi, uka augh surat mendjadi tulus: "Iä, idjä aton kuman denganku, djari menggatang takire, makis aku."

19. Katonto kea aku mesanan talo tä akan keton, helo bara tä mendjadi, uka, metohe talo tä mendjadi, keton pertjaja, jaku aton iä tä.

20. Toto toto, aku hamau dengan keton, olo idjä menduan sohongku, iä menduan aku; maka olo idjä menduan aku, menduan iä, idjä djari menjoho aku.

II.—21. Limba Jesus djari menjewut augh tä, maka iâ mengkeriäng angkat ateie, dan iâ menjaksi, koa: Toto toto, aku hamau dengan keton, idjä biti ketou karâ mendjual aku.

22. Tä murid bilik-bilingau, menampaja kolae, dan iâ bembang ateie, âwe kea iâ, idjä injewute.

23. Maka idjä biti murid tä, idjä äka kataun Jesus, menter intu pakuan Jesus.

24. Tä Simon Petrus mengipei iâ, uka iâ misek, âwe iâ, idjä injewute.

25. Murid tä menjinggo usok Jesus, dan hamau denga: Tuhan, âwe iâ tä?

26. Tomba Jesus: Djetâ iâ, idjä inengaku tepong, idjä kasuap, awang djari insulupku. Dan iâ mensulup tepong, sambil menenga tä akan Judas Simon Iskariot.

27. Limba iâ tä djari menduan suape, maka iblis mengumpang iâ. Koan Jesus denga: Talo ikau mawi, awi tä bedjeleng.

28. Tapi olo idjä mondok kuman djaton katawan, kanduen Jesus hamau tä denga.

29. Krana belae olo tä mado, basa Judas mimbing kambut rear, Jesus djari meujoho iâ: Awi memili talo, awang akan indu hapan ikei andau pesta,—atawa uka iâ menenga sadeka akan olo pähâ belom.

30. Maka iâ menduan suape tä, belalu blua; maka aton halem, amon iâ blua.

III.—31. Koan Jesus: To Anak-olon djari impahai, dan Hatalla djari impahai huang iâ.

32. Amon Hatalla djari im-

pahai huang iâ, maka Hatalla kea karâ mempahai iâ huang arepe, dan palus to kea iâ karâ mempahai iâ.

33. Anakku, isut hindei jaku melel dengan keton. Keton karâ menggau aku, dan kilau aku djari hamau dengan olo Jehudi: Æka idjä inale aku, keton djaton ole sampei;—kakai maka aku hamau dengan keton kea katon-to.

34. Prentah taheta aku menenga akan keton, uka keton sinta sama arep keton; kilau aku djari sinta keton, uka keton kea sinta sama arep keton.

35. Awi tä olo handiai akan katawan, keton aton muridku, amon keton sinta sama arep keton.

IV.—36. Koan Simon Petrus denga: Tuhan, kangkwe ikau lius? Tomba Jesus denga: Æka aku menale, ikau djaton ole ompat menale to; tapi djeha ikau karâ manjak aku.

37. Koan Petrus denga: Tuhan, buhen aku djaton ole ompat ikau katonto? Tahasengku aku hendak menjaragh akam.

38. Tomba Jesus denga: Tahasengm ikau hendak menjaragh akangku? Toto toto, jaku hamau dengam, djagau djaton karâ menando, sampei ikau djari milim aku hantelo.

BAGI 14.

- I. *Jesus menjoho muride pertjaja huang iâ.*
 II. *Iâ mendjandji aka Rogh brasi.*

I.—I. Æla atein keton mikä; keton pertjaja huang Hatalla, pertjaja huang aku kea.

2. Huang human Apangku aton arâ âka melei; djaka dia, maka jaku djari mesanan tâ akan keton. Jaku lius, menjimpan kaleka akan keton.

3. Dan limba aku djari lius, dan djari menjimpan kaleka akan keton, maka aku buli tiuei, dan menduan keton dengangu, uka âka aku aton, keton kea aton.

4. Dan keton katawan akan kwe aku lius, dan djalan tâ keton katawan.

5. Koan Tomas denga: Tuhan, ita djaton katawan akan kwe ikau lius; maka kilen ikei tau katawan djalan?

6. Koan Jesus denga: Jaku aton djalan, tuntang katotohe, tuntang pabelom; olo djaton tau menale Bapa, baja mehoroek aku.

7. Djaka keton djari mengasene aku, maka keton djari mengasene Apangku kea; dan bara katonto keton kasene iâ, dan djari mitâ iâ.

8. Koan Pilippus denga: Tuhan, prahan Bapa akan ikei, tâ, maka ombet huang ikei.

9. Koan Jesus denga: Kalotâ katahi aku djari hindjä keton, dan ikau djaton kasene aku, Pilippus? Olo idjä djari mitâ aku, djari mitâ Bapa; maka kilen ikau hamau: Prahau Bapa akan ikei?

10. Djaton ikau pertjaja, jaku aton intu huang Bapa, dan Bapa intu huang aku? Karâ kotak, idjä insanangku akan keton, aku djaton hakotak tâ kabuatku, tapi Bapa, idjä melei huang aku, iâ kea mawi penggawi tâ.

11. Pertjaja aku, jaku aton huang Bapa, dan Bapa aton hu-

ang aku; tapi djaka dia, pertjaja aku sabab penggawi tâ.

12. Toto toto, aku hamau dengan keton, olo idjä pertjaja huang aku, maka penggawi, awang iawiku, olo tâ kea karâ mawi, dan iâ karâ mawi talo awang hai bara tâ, krana jaku menale Apangku.

13. Dan talo handiai, idjä ilaku keton huang arangku, maka aku hendak mawi tâ, uka Bapa impahai huang Anak.

14. Amon keton blaku talo en-en huang arangku, maka aku hendak mawi tâ.

II.—15. Amon keton sinta aku, haga prentahku.

16. Dan aku karâ blaku intu Bapa, dan iâ karâ menenga akan keton Pampangat idjä beken, uka iâ tâ melei dengan keton sampei katatahi.

17. Iâ tâ Rogh katotohe, idjä djaton tau inarima kalunen, basa kalunen djaton mitâ iâ, djaton kea mengasene iâ; tapi keton kasene iâ, basa iâ hindjä keton, dan aton huang keton.

18. Aku djaton melihi keton nolâ: aku buli tiuei akan keton.

19. Hindei isut, maka kalunen djaton hindei mitâ aku; tapi keton akan mitâ aku, krana jaku belom, dan keton akan belom.

20. Intu andau tâ keton karâ herati, jaku aton huang Apangku, dan keton aton huang aku, dan aku aton huang keton.

21. Olo idjä mina prentahku, sambil mahaga tâ, iâ aton idjä sinta aku; maka olo idjä sinta aku, iâ, tâ âka sintan Apangku, dan aku akan sinta iâ, sambil mengarina arepku aka.

22. Koan Judas denga, (djaton Iskariot tâ): Tuhan, narei kea kadjarian, ikau hendak angarina arepm akan ikei, dan djaton akan kalunen?

23. Jesus tomba dan hamau denga: Amon olo sinta aku, iâ akan mahaga aughku, dan Apangku karâ sinta iâ, dan ita karâ menango iâ, dan melei denga.

24. Olo idjâ djaton sinta aku, iâ djaton mahaga karâ aughku; maka augh idjâ bining keton, djaton aton augh ajungku, tapi augh Bapa, idjâ djari menjoho aku.

25. Augh to aku djari mesanan akau keton, sangkom aku hindjâ keton.

26. Maka Pampangat tâ, Rogh brasi, idjâ karâ injoho Bapa huang arangku, iâ karâ madjar keton talo handiai, dan karâ menagor karâ aughku intu keton,

27. Kasanang aku mepêlei intu keton, kasanang ajungku aku menenga akan keton; djaton kilau kalunen menenga, aku menenga tâ akan keton. Æla atein keton terâwen, âla keton mikâ.

28. Keton djari mehining aku djari mesanan akan keton: Aku lius, dan aku buli tinei akan keton. Djaka keton sinta aku, bua keton hanjak atei, basa aku menale Bapa: krana Apangku aton hai bara aku.

29. Maka to kea, helo bara talo tâ mendjadi, aku djari mesanan tâ akan keton, uka keton pertjaja, amon talo tâ mendjadi.

30. Djaton arâ augh hindei aku karâ hakotak dengan keton.

Krana mantir kalunen duma, dan iâ djaton bara buku intu aku.

31. Tapi uka kalunen katawan, jaku sinta Bapa, dan kilau Bapa memetâ aku, kakai jaku mawi: mendeng keton, ikei ha-goet bara heto.

BAGI 15.

I. *Jesus aton batang anggor; muride akan indu leket intu iâ, kilau edah leket intu batange.* II. *Jesus mesuman akan murid, djaton tau dia kalunen besingi iâ.*

I.—1. Jaku aton batang anggor idjâ toto, dan Apangku aton olo pambulan.

2. Genep edah huang aku, idjâ djaton memuah, ilentenge; tapi genep edah idjâ memuah, ingalingkiung awie, nakara djetâ memuah paham haream.

3. To keton aton brasi awi augh, idjâ djari insumangku akan keton.

4. Melei keton huang aku, dan jaku huang keton; kilau edah djaton ole memuah kabu-ate, djaka dia iâ melei intu batang anggor, kalotâ maka keton dia kea, djaka keton dia melei huang aku.

5. Jaku aton batang anggor, keton aton edah. Olo idjâ melei huang aku, dan aku huang iâ, iâ tâ paham memuah, krana lapas bara aku keton djaton tau mawi en-en.

6. Djaka olo djaton melei huang aku, iâ djari inganan kilau edah, dan mendjadi keang; maka olo minpou belalu mendjaka tâ akan apui, dan djetâ bakâhu.

7. Amon keton melei huang

aku, dan aughku melei huang keton, maka karâ talo kahendak keton keton tau blaku, dan keton akan mendino talo tâ.

8. Awi djeto Apangku impahai, uka keton paham memuah, dan keton akan mendjadi muridku.

9. Kilau Bapa djari sinta aku, jaku kea djari sinta keton; melei keton huang sintangku.

10. Amon keton mahaga prentahku, keton karâ melei huang sintangku, kilau jaku djari mahaga prentahn Apangku, dan melei huang sintan ajue.

11. Augh to aku djari hamau, dengan keton, uka kahanjakku melei huang keton, dan uka kahanjak keton mendjadi genep.

12. Djeto aton prentahku, keton akan sinta sama arep keton, kilau aku djari sinta keton.

13. Djaton aton sinta awang paham bara tâ, sampei olo menjaragh pambelome akan ulâhe.

14. Keton aton ulâhku, amon keton menumon augh, awang imetâku akan keton.

15. Aku djaton hindei menggarâ keton djipen, basa djipen djaton katawan talo, awang iawi tempoe; tapi aku djari menggarâ keton ulâh, basa aku djari mesanau akan keton talo handiai, awang djari hiningku bara Apangku.

16. Djaton keton djari minti aku, tapi aku djari minti keton, dan djari menjoho keton, uka keton lius dan memuah, dan uka buahn keton melei; nakara Bapa menenga akan keton talo handiai, idjâ ilaku keton intu iâ huang arangku.

17. Talo to aku memetâ intu

keton, uka keton sinta sama arep keton.

II.—18. Amon kalunen besingi keton, tawan keton, iâ djari besingi aku helo bara iâ besingi keton.

19. Djaka keton aton baris kalunen, maka kalunen akan sinta baris ajue; tapi basa keton djaton aton baris kalunen, tapi djari inti aku bara kalunen, tagal tâ kalunen besingi keton.

20. Tehiu aughku, awang djari insanangku akan keton: Djipen djaton aton hai bara tempoe. Djaka olo djari mengasingen aku, iâ karâ mengasingen keton kea; djaka iâ djari mahaga aughku, iâ karâ mahaga augh keton kea.

21. Tapi talo handiai tâ olo karâ mawi akan keton tagal arangku, basa olo djaton kasene iâ, idjâ djari menjoho aku.

22. Amon aku djaton djari duma, dan djaton djari hakotak denga, tâ olo djaton bara dosa; tapi to iâ djaton bara buku, hapau mempahalap dosae.

23. Olo idjâ besingi aku, iâ besingi Apangku kea.

24. Djaka aku djaton djari mawi intu olo tâ penggawi, awang djaton pudji olo beken mawi, maka olo tâ djaton bara dosa; tapi to iâ djari mitâ, dan besingi kea aku tuntang Apangku.

25. Tapi, uka tulus augh, awang tersurat huang Torat olo tâ: "Djaton bara buku iâ besingi aku."

26. Maka amon duma Pam-pangat tâ, idjâ karâ injohoku akan keton bara Bapa, Rogh ka-

totohe, idjâ blua bara Bapa, iâ tâ karâ menjaksi akangku.

27. Dan keton kea akan menjaksi, basa keton djari hindjâ aku bara solake.

BAGI 16.

I. Kalunen besingi olo pertjaja, tapi Rogh brasi mempudji dan mempangat iâ. II. Jesus kabuat kea hendak mempangat olo ajue, dan hendak menenga talo lakue akan olo tâ.

I.—1. Augh to aku djari mesanan akan keton, belâ atein keton tantarang angate.

2. Olo karâ menganan keton bara sinagoge; maka katika akan duma, amon olo handiai, idjâ mempatei keton, karâ mado, iâ melalus kahendak Hatalla.

3. Maka talo tâ iâ karâ mawi, basa iâ djaton kasene Bapa, djaton kea aku.

4. Tapi aku djari mesanan talo to akan keton, uka, kalawon waja tâ sampei, keton mingat, aku djari mesanan tâ akan keton. Maka aku djaton djari mesanan tâ akan keton bara solake, basa aku aton hindjâ keton.

5. Tapi katonto aku menale iâ, idjâ djari menjoho aku, dan djaton idjâ biti keton misek aku: Akan kwe ikau lius?

6. Melainkan, basa aku djari mesanan augh to akan keton, maka atein keton aton kontep kapâhâ.

7. Tapi aku mesanan katothe akan keton, aton beguna akan keton aku hagoet. Krana djaka aku djaton hagoet, maka Pam pangat tâ djaton duma akan keton; tapi limba aku djari ha-

goet, aku karâ menjoho iâ akan keton.

8. Dan amon iâ tâ duma, iâ karâ mempudji kalunen tagal dosa, dan tagal kateteke, dan tagal hukum.

9. Maka tagal dosa, basa olo djaton pertjaja huang aku;

10. Dan tagal kateteke, basa aku lius, menale Apangku, dan keton djaton mitâ aku hindei;

11. Dan tagal hukum, basa mantir kalunen to djari bua hukum.

12. Aton hindei arâ talo jaku akan indu mesanan akan keton, tapi keton djaton tau menang-gong tâ katonto.

13. Tapi amon iâ, Rogh katothe tâ, duma, iâ karâ maga keton huang salepa katotohe. Krana iâ djaton karâ hakotak bara kabuate, tapi talo idjâ djari hininge iâ akan menjewut, dan talo awang karâ mendjadi dapit iâ akan mesanan intu keton.

14. Iâ tâ karâ mempahai aku, krana iâ karâ menduan idjâ a-jungku, dan meloang tâ akan keton.

15. Talo handiai idjâ ain Bapa, djetâ anggiku kea; tagal tâ koangku, iâ karâ menduan idjâ a-jungku, dan meloang tâ akan keton.

II.—16. Hindei isut, maka keton djaton akan mitâ aku, tinei isut, maka keton akan menampaja aku, basa jaku lius menale Bapa.

17. Maka belae murid ajue hakotak sama arepe, koa: Narei tâ, idjâ injewute akan ikei: Hindei isut, maka keton djaton akan mitâ aku; dan tinei isut, maka keton karâ menampaja

aku? Tinei: Jaku lius, menale Bapa?

18. Maka koan âwen tâ: Narei idjâ "isut" tâ, idjâ injewute? Ikei djaton herati talo iâ hamau.

19. Maka Jesus katawan, âwen tâ hendak misek iâ, dan iâ hamau denga: Aton keton hatur, menirok augh idjâ injewutku: Hindei isut maka keton djaton akan mitâ aku, dan tinei isut, maka keton karâ menampaja aku?

20. Toto toto, aku hamau dengan keton, keton karâ menangis dan menarahing, tapi kaluneu karâ hanjak; maka keton karâ kapâhâ, tapi kapâhân keton akan hoba, mendjadi kahanjake.

21. Amon olo bawi manak, iâ kapâhâ atei, basa wajaé djari sampei; tapi limba iâ djari manak awaue, iâ djaton mingat kapâhâe hindei awi kahanjake, basa iâ djari manak olo akan kalunen.

22. Maka keton kea toto kapâhâ katonto, tapi jaku akan mitâ keton haluli, dan atein keton karâ hanjak, dan olo djaton tau merampas bara keton kahanjak keton.

23. Maka intu andau tâ keton djaton akan misek aku talo enen. Toto toto, aku hamau dengan keton, talo handiai idjâ ilaku keton intu Bapa huang arangku, maka iâ karâ menenga tâ akan keton.

24. Sampei to keton hindei pudji blaku talo huang arangku; laku, dan keton karâ mendino, uka kahanjak keton aton genep.

25. Talo to aku djari hakotak dengan keton hapan paribasa; katika aton duma, maka aku

djaton hindei hakotak dengan keton hapan paribasa, tapi mesanan bakarina talo ain Bapa akan keton.

26. Intu andau tâ keton karâ blaku huang arangku; dan aku djaton hamau dengan keton, aku hendak blaku akan keton intu Bapa;

27. Krana Bapa kabuat sinta keton, basa keton djari sinta aku, dan djari pertjaja, aku djari blua bara Hatalla.

28. Aku djari blua bara Bapa, dan djari tamâ kalunen; tinei aku melihi kalunen, dan lius, menale Bapa.

29. Koan muride denga: I-tâm, to ikau hakotak betarang, dan djaton hapan paribasa.

30. To ikei katawan, ikau aton katawan talo handiai, dan djaton usah olo misek ikau. Sabab tâ maka ikei pertjaja, ikau djari blua bara Hatalla.

31. Tomba Jesus denga: Aton to keton pertjaja?

32. Itâ, djam duma, dan djari sampei to, maka keton karâ bilang-bilangan genep biti akan humae, sambil melihi aku kabuat bewe; tapi aku djaton aton belihi kabuat, krana Bapa hindjâ denganku.

33. Augh to aku djari mesanan intu keton, mangat keton aton bara kasanange huang aku. Huang kalunen keton djakâ; tapi mente-menteng keton, aku djari mempala kalunen.

BAGI 17.

Jesus blaku doa intu Bapae I. akan muride; dan II. akan olo handiai idjâ karâ pertjaja.

I.—1. Karâ augh tâ Jesus djari menjewut, dan iâ menanggera akau langit, koa : O Apang, djam djari sampei, pahai Anakm, uka anakm kea mempahai ikau.

2. Kilau ikau djari menenga aka kwasa nintu karâ isi, uka iâ menenga pabelom awang katatahi akan olo handiai, idjâ djari inengam aka.

3. Maka djetâ aton pabelom awang katatahi, uka olo kasene ikau, idjâ kabuat bewe aton Hattalla toto, dan kasene iâ idjâ djari injohom, Jesus Kristus.

4. Aku djari mempahai ikau hundjun petak, aku djari mahapus penggawi, idjâ djari inengam akangku akan indu mawi.

5. Maka to, pahai aku dengam kabuat, ikau Apang, hapau kahaie idjâ ajungku dengam, hello bara kalunen djari aton.

6. Awi ikau mengarina aram akan olo, idjâ djari inengam akangku bara kalunen. Iâ puna ajum, dan ikau djari menenga iâ akangku, dan iâ djari mahaga aughm.

7. To iâ katawan, talo handiai, idjâ djari inengam akangku, djetâ aton bara ikau.

8. Krana karâ augh kotak, idjâ djari inengam akangku, aku djari menenga akan âwen tâ, dan iâ djari menarima tâ dan katawan betantu, aku djari blua bara ikau, dan iâ pertjaja, ikau djari menjoho aku.

9. Jaku blaku aka; akan kalunen aku djaton blaku, tapi akan olo tâ, idjâ djari inengam akangku, krana iâ aton ajum.

10. Dan idjâ ajungku samandiai aton ajum, dan idjâ ajum

aton ajungku, dan aku djari impahai huang iâ.

11. Dan aku djaton hindei aton huang kalunen, tapi âwen to aton huang kalunen, dan aku menanggo ikau. Apang idjâ brasi, haga huang aram olo to, idjâ djari inengam akangku, uka âwen tâ aton Idjâ, kilau ita.

12. Saugkom aku aton denga huang kalunen, maka aku djari mahaga iâ huang aram;—olo idjâ inengam akangku aku djari mendjaga, dan djaton Idjâ biti âwen tâ djari nihau, baja anak kabinasa tâ, uka augh surat gendjadi tulus.

13. Tapi katonto aku menale ikau, dan jaku menjewut augh to huang kalunen, uka kahanjakku aton genep intu olo to.

14. Jaku djari menenga augh ajum aka; maka kalunen besingi iâ, basa iâ djaton aton baris kalunen, kilau aku djaton aton baris kalunen.

15. Aku djaton blaku, uka ikau menduan iâ bara kalunen, tapi uka ikau mahaga iâ bara talo papa.

16. Êwen to djaton aton baris kalunen, kilau aku djaton aton baris kalunen.

17. Awi ikau memprasi olo to huang katotohm, augh ajum aton katotohe.

18. Kilau ikau djari menjoho aku akan kalunen, aku kea djari menjoho iâ akan kalunen.

19. Dan aku memprasi arepku ganti iâ, uka iâ kea toto aton brasi.

II.—20. Tapi aku djaton blaku akan olo to bewe, tapi akan olo tâ kea, idjâ karâ pertjaja huang aku awi augh ajue.

21. Nakara iä samandiai mendjadi Idjä, kilau ikau, Apang, huang aku, dan aku huang ikau, uka olo tä kea aton Idjä huang ita, nakara kalunen pertjaja, ikau djari menjoho aku.

22. Maka aku djari menenga aka kabai tä, awang djari inengam akangku, uka iä aton Idjä, kilau ita aton Idjä.

23. Jaku huang olo tä, dan ikau huang aku; nakara iä toto atou Idjä, dan nakara kalunen herati, ikau djari menjoho aku, dan ikau djari sinta iä, kilau ikau djari sinta aku.

24. Apang, jaku hendak, äka aku aton, olo tä kea, idjä djari inengam akangku, aton hindjä aku, nakara iä mitä kahaingku, idjä djari inengam akangku, karna ikau djari sinta aku helo bara kadjarian kalunen.

25. Apang idjä tetek, dan kalunen djaton kasene ikau, tapi aku kasene ikau, dan olo to djari herati, ikau djari menjoho aku.

26. Dan aku djari mengarina aram aka, tinei aku hendak mengarina tä, uka sinta tä, idjä hapan ikau siuta aku, aton huang olo tä, dan uka aku aton huang iä.

BAGI 18.

I. *Jesus huang Getsemane.* II. *Iä inawan olo, dan iäga akan imam hai; Petrus milim iä.* III. *Jesus menaharep Pilatus.*

I.—1. Augh tä Jesus hamau, dan iä blua haiak muride akan dipa sungei Kidron; hetä aton kabon; maka Jesus tamä hetä, iä tuntang muride.

2. Maka Judas kea, idjä mendjual iä, aton katawan kaleka tä, basa Jesus kinjap djari hapumpong hetä dengan muride.

3. Maka Judas menduan olo soldadu, tinei kupirin kapala imam dan olo parisi, dan iä menale kaleka tä, mimit sewan, sumbo-korong, tuntang ganggama.

4. Maka Jesus katawan talo handiai, idjä akan indu bua iä, dan iä blua, sambil hamau denggan olo tä: Æwe keton menggau?

5. Tomba olo tä denga: Jesus bara Nasaret. Koan Jesus denga: Jaku iä. (Maka Judas kea, idjä mendjual iä, mendeng hetä, hindjä dengan olo tä.)

6. Dan amon iä hamau denggan olo tä: Jaku iä;—maka olo tä mundur, palus belongkang akan petak.

7. Maka Jesus misek äwen tä tinei: Æwe keton menggau? Koan olo tä: Jesus bara Nasaret.

8. Tomba Jesus: Aku djari hamau dengan keton, aku iä; maka amon keton menggau aku, soho äwen to lius.

9. Uka augh mendjadi tulus, awang djari injewute: "Aku djaton djari nihau Idjä biti olo tä, idjä djari inengam akangku."

10. Maka Simon Petrus djari mimit padang, dan iä menjilak tä, belalu memangki djipen imam hai, menjampal pindinge. Ara djipen tä aton Malghus.

11. Koan Jesus dengan Petrus: Namâan padangm nintu kumpange; djaton aku akan mihop sangkir tä, idjä djari inenga Bapa akangku?

II.—12. Maka olo soldadu dan komandand, tuntang kapiri olo Jehudi menduan Jesus, sambil memasong iâ.

13. Dan olo tâ maga iâ solake akan Anuas, krana iâ tâ aton empon Kaiapas, idjâ aton imam hai njelo djetâ.

14. Maka Kaiapas aton iâ tâ, idjâ djari matoh mengalagei augh akan olo Jehudi, aton berguna aka, idjâ biti impatei takiri salepa utuse.

15. Maka Simon Petrus mengalulut Jesus, tinei idjâ biti murid awang beken. Murid tâ patoh dengan imam hai, dan iâ tamâ paseban imam hai, haiak dengan Jesus.

16. Maka Petrus mendeng ruar intu baun tonggang. Tâ murid beken tâ, idjâ patoh dengan imam hai, blua, dan hatutor dengan djipen bawi, idjâ menonggo baun-tonggang, dan maga Petrus tamâ.

17. Maka djipen bawi tâ, idjâ menonggo baun-tonggang, hamau dengan Petrus : Djaton ikau kea aton murid olo tâ ? Koan iâ : Dia jaku.

18. Maka karâ djipen dan karâ kapiri djari memandok buring, basa andau aton sadingen, dan iâ mendeng, mandang hetâ. Dan Petrus kea mendeng hetâ, omba âwen tâ mandang.

19. Maka imam hai misek Jesus tagal muride, dan tagal adjare.

20. Tomba Jesus denga : Bakarina aku djari hakotak dengan kalunen, haradjur aku djari mardjar olo huang sinagoge dan huang human Hatalla, âka olo Jehudi handiai hapumpong, dan

intu âka benjem aku djaton djari hakotak talo en-en.

21. Buhen ikau misek aku ? Isek olo, idjâ djari mehining augh, awang insanangku denga ; itâm, olo tâ katawan karâ talo, idjâ djari injewutku.

22. Amon iâ tomba augh tâ kalotâ, maka kapiri idjâ aton mendeng hetâ menangkap baun Jesus, koa : Aton ikau menjawab kalotâ dengan imam hai ?

23. Tomba Jesus denga : Djaka aughku salah, tundjuk kasalah tâ ; tapi amon aughku aton bua, buhen ikau menangkap aku ?

24. Ananias menjoho iâ imasong akan Kaiapas.

25. Maka Simon Petrus aton mendeng, mandang intu apui. Tâ koan olo denga : Djaton ikau kea aton murid ajue ? Maka iâ milim, koa : Dia jaku.

26. Koan idjâ biti djipen imam hai, idjâ hakola dengan olo, idjâ besampal pindinge awi Petrus : Djaton aku djari mitâ ikau hindjâ denga huang kabon ?

27. Maka haluli tinei Petrus milim, dan palus kea djagau mendando.

III.—28. Maka olo maga Jesus bara Kaiapas akan huma bitjara, amon duru sawah. Dan olo tâ kabuat djaton tamâ huma bitjara, belâ iâ imali, tapi tau kuman anak tebiri paska.

29. Tâ Pilatus blua akan olo tâ, dan hamau : Narci buku, keaton mendawa iâ ?

30. Tomba olo dan hamau denga : Djaka iâ djaton aton olo darhaka, toto ita djaton djari mendjuluk iâ akam.

31. Tâ koan Pilatus dengar olo tâ : Kâlâ, awi keton men-

duan iâ, dan mahukum iâ tumon Torat keton. Koan olo Jehudi denga: Djaton ole, ikei mampatei olo.

32. Nakara augh Jesus mendjadi tulus, awang djari injewute, hapae mesanan ampie iâ akan matei.

33. Maka Pilatus tamâ huma bitjara haluli, dan iâ mengahau Jesus, sambil hamau denga: Aton ikau radja olo Jehudi?

34. Tomba Jesus denga: Aton ikau hamau tâ awi kabuatni, atawa djari olo beken menutor aku kalotâ intu ikau?

35. Tomba Pilatus: Aton aku olo Jehudi? Djelahan olo ajum tuntang kapala imam djari mendjuluk ikau akangku; narei ikau djari mawi?

36. Tomba Jesus: Karadjaangku djaton aton bara kalunen djeto; djaka karadjaangku aton bara kulunen to, toto, olo ajungku djari melawan, belâ aku indjuluk akan olo Jehudi; tapi to karadjaangku djaton aton bara heto.

37. Maka koan Pilatus denga: Toto aton ikau radja? Tomba Jesus: Kilau koam; krana jaku aton radja. Akan tâ aku djari inakan dan djari tamâ kalunen, uka aku menjaksi akan katotohe. Genep olo, idjâ aton bara katotohe, mehining aughku.

38. Koan Pilatus denga: Narei aton katotohe? Dan limba iâ djari menjewut tâ, iâ blua tinei akan olo Jehudi, dan hamau denga: Aku djaton supa kasalahe huang iâ.

39. Maka aton hadat pesta paska, jaku melapas akan keton olo bara sipir, idjâ biti; aton

keton hendak jaku melapas radjan olo Jehudi akan keton?

40. Tâ tinei olo Jehudi mengkeriak, koa: Æla iâ, tapi Barrabas. Maka Barrabas aton olo pemuo.

BAGI 19.

I. *Jesus imukul sapu, dan iurâ olo. Pilatus menjaragh iâ, uka iâ impatei.* II. *Jesus matei hong kaju sampalaki.* III. *Tolang Jesus djaton imelek.* IV. *Jesus ingubur.*

I.—1. Tâ Pilatus menduan Jesus, dan menjoho iâ imukul sapu.

2. Dan olo soldadu mendarâ duhi mendjadi kilau kopian radja, sambil mengkepan tâ hundjun takolok ajue; tinei olo tâ makeian iâ, hapan klambi beludu,

3. Sambil hamau: Tabe ikau, radja olo Jehudi! Dan iâ monekap baue.

4. Maka haluli tinei Pilatus blua, dan hamau dengan olo tâ: Itâ, jaku maga iâ blua akan keton, uka keton katawan, kasalah isut mahin dia aku supa huang iâ.

5. Maka Jesus blua, hapan kapih duhi tuntang klambi beludu. Dan iâ hamau dengan olo arâ: Itâ keton ampin olo to!

6. Maka amon kapala imam dan karâ kapiri mitâ iâ, iâ mengkeriak, koa: Lantak iâ hong kaju sampalaki. Koan Pilatus denga: Awi keton menduan iâ, dan lantak iâ hong kaju sampalaki; krana jaku djaton supa kasalah huang iâ.

7. Tomba olo Jehudi denga:

Aton Torat intu ikei, maka tumon augh Torat ikei iâ akan indu matei, basa iâ djari menampa arepe Anak Hatalla.

8. Amon Pilatus mehining augh tâ, maka paham haream iâ mikä.

9. Dan iâ tamä huma bitjara haluli, sambil hamau dengan Jesus : Bara kwe ikau ? Tapi Jesus djaton tomba aughe.

10. Koan Pilatus denga : Ikau djaton hakotak denganku ? Djaton ikau katawan, aku aton bara kwasa menjampalaki ikau, tinei aku aton bara kwasa melapas ikau ?

11. Tomba Jesus : Toto ikau djaton bara kwasa denganku, djaka tâ djaton djari inenga akam bara ngambo ; tagal tâ, olo idjä djari menjaragh aku akam, iâ aton paham haream kasalahe.

12. Bara tâ Pilatus mengkemä melapas iâ. Tapi olo Jehudi mengkeriak, koa : Amon ikau melapas iâ, ikau djaton heret dengan kaisar ! Olo idjä menampa arepe radja aton melawan kaisar !

13. Maka amon Pilatus mehiuing augh tâ, iâ maga Jesus blua, dan iâ mondok hundjun karesi bitjara, intu kaleka, idjä inggarä Litostroton, atawa hapan augh olo Ibrani : Gabbata.

14. (Maka aton andau olo menjimpan talo akan paska, andau aton pukul djehawen hirah.) Dan iâ hamau dengan olo Jehudi : Itä, radjan keton !

15. Maka olo mengkeriak : Inda iâ, awi menjampalaki iâ ! Koan Pilatus denga : Aton aku akan menjampalaki radjan keton ?

Tomba kapala imam : Ita djaton aton radja, baja kaisar bewe.

16. Tâ, maka iâ mendjuluk iâ aka, uka iâ injampalaki.

II.—17. Maka olo tâ menduan Jesus, sambil maga iâ lius ; maka iâ kabuat máton kaju sam-palakie ; dan iâ sampei äka, idjä injewut äka bangon takolok, idjä injewut tumon augh olo Ibrani : Golgota.

18. Hetä olo menjampalaki iâ, dan duâ olo beken haiak denga, sansilahe, tapi Jesus intu bentok.

18. Maka Pilatus djari menjurat kea surat alamat, sambil djari mengkepan tâ ambo kaju sam-palaki. Maka augh surat tâ kaloto : “ Jesus, olo Nasaret, radja olo Jehudi.”

20. Maka arâ olo Jehudi membasa surat alamat tâ, krana äka Jesus injampalaki aton tokep lewu, dan surat alamat tâ djari tersurat hapan augh olo Jehudi, dan augh olo Hellenes, dan augh olo Romani.

21. Maka koan kapala imam olo Jehudi dengan Pilatus : Æla ikau menjurat : “ Radja olo Jehudi ; ”—tapi, iâ kabuat djari mesanan arepe : Jaku aton radja olo Jehudi.

22. Tomba Pilatus : Talo awang djari injuratku, djetä djari injuratku.

23. Maka limba olo soldadu djari menjampalaki Jesus, iâ menduan pakeiae, (dan iâ membagi tâ äpat, akan genep soldadu idjä kabagi,) tinei klambie awang pandjang. Maka klambi pandjang tâ djaton djari itor, baja inautang bewe.

24. Maka koan äwen tâ sama arepe : Æla ikei merabit tâ ; k-

lâ ita bedadu, uka memutus, â-we ikei aton tempoe. Uka tulus augh surat : “Olo djari membagi pakeiangku akan sama arepe, dan tagal klambingku iâ djari bedadu.” Maka olo soldadu mawi tumon tâ.

25. Maka tokep kaju sampalakin Jesus aton mendeng indue, tinei paharin indue idjâ bawi, Maria, sawan Klopas, tinei Maria Magdalena.

26. Amon Jesus mitâ indue, dan murid idjâ âka huange mendeng darah iâ, maka iâ hamau dengan indue : *O olo bawi, itâm, iâ tâ anakm.*

27. Limba tâ iâ hamau dengan murid tâ : *Itâm, iâ tâ aton indum.* Maka palus bara djam tâ murid tâ menduan iâ akan huae.

28. Limba tâ Jesus katawan, talo handiai djari sukup, uka tulus karâ augh surat, dan iâ hamau : *Jaku teah belei.*

29. Maka aton hetâ sarangan besuang tjuka ; maka olo menjuang kambang karang dengan tjuka, madjok tâ intu humbang, dan mendjuluk tâ akau njamae.

30. Maka amon Jesus djari menduan tjuka tâ, iâ hamau : *Djari genep.* Dan iâ sontop takoloke, dan melian tahasenge.

III.—31. Djadi, uka hantu tâ âla melel huang kaju sampalaki andau sabat, basa andau tâ aton andau menjimpan talo, (krana andau sabat tâ aton andau hai,) maka olo Jehudi blaku intu Pilatus, uka iâ menjoho olo merupai tulang pain även tâ, dan menipas iâ.

32. Maka olo soldadu duma, merupai tulang pain olo idjâ so-

lake, tinei tulang pain olo idjâ beken, idjâ djari injampalaki haiak denga.

33. Tapi amon olo duma sampei Jesus, dan mitâ iâ djari matei, maka iâ djaton merupai tulang paic ;

34. Tapi idjâ biti olo soldadu tâ madjok dahepae, hapan lundju ; maka palus aton blua daha tuntang danum.

35. Maka olo idjâ djari mitâ tâ, iâ djari menjaksi djetâ, dan augh kasaksiae aton toto ; dan iâ katawan, iâ mesanan augh awang budjur, uka keton kea pertjaja.

36. Krana talo tâ djari mendjadi, uka tulus augh surat : “Idjâ kabisak tulang ajue mahin dia akan irupai olo.”

37. Dan tinei aton augh surat awang beken : “Olo karâ mitâ iâ, idjâ djari iadjoke.”

IV.—38. Limba tâ, maka Josep bara Arimatia, (idjâ aton murid Jesus, tapi besilim, awi iâ mikâ olo Jehudi,) blaku intu Pilatus, nangat iâ tau menipas hantun Jesus. Pilatus menjoho iâ. Maka iâ menale, menipas hantun Jesus.

39. Maka Nikodemus, (idjâ solake djari menanggo Jesus hamalem,) duma kea, mimbit balut talo mangat ewaue, sampei saratus kati.

40. Dan äwen duâ tâ menduan hantun Jesus, sambil memungkus tâ hapan benang tuntang balut talo mangat ewaue, tumon hadat olo Jehudi mengubur olo.

41. Maka tokep kaleka iâ djari injampalaki aton kabon ; huang kabon tâ aton kubur awang ta-

hetâ, hindei idjâ bitî djari ingkes hetâ.

42. Maka hetâ olo mingkes Jesus, basa andau tâ aton andau olo Jehudi menjimpan talo ; krana kubur tâ aton tokep.

BAGI 20.

I. Jesus misik bara olo matei ; iâ mesanan arepe akan Maria Magdalena. II. Jesus mesanan arepe akan murid, kahum Tomas djaton. III. Jesus mesanan arepe akan murid, kahum Tomas aton.

I.—1. Maka haiak djedjewu andau minggu, amon talo hindei sawah, Maria Magdalena menale kubur ; dan iâ mitâ, batu djari bebaring bara kubur.

2. Tâ iâ hadari, menale Simon Petrus dan murid beken tâ, idjâ âka kataun Jesus, sambil hamau denga : Olo djari menduan Tuhan bara kubur, dan ikei djaton katawan âka olo djari mingkes iâ.

3. Maka Petrus blua, haiak murid beken tâ, dan âwen tâ belalu akan kubur.

4. Maka äwen duâ tâ sama hadari, dan murid beken tâ hadari belias bara Petrus, dan iâ solake sampei kubur.

5. Maka iâ menantowang, sambil mitâ benang kubur djari ina hetâ, tapi iâ djaton tamâ.

6. Tâ Simon Petrus, idjâ manjak iâ, sampei kea, belalu tamâ kubur, dan mitâ benang kubur djari ina hetâ ;

7. Maka benang âbes, idjâ djari imungkus huang takoloke, djaton djari ina hindjâ benang kubur, tapi djari imbalon intu kalcka kabuate.

8. Tâ maka murid beken, idjâ solake djari sampei kubur, tamâ kea, dan iâ mitâ sambil pertjaja.

9. Krana äwen tâ hindei herati surat, iâ akan indu misik bara olo matei.

10. Maka murid buli tinei hu-mae.

11. Tapi Maria mendeng rurar, darah kubur, haiak menangis.

12. Maka kahum iâ menangis, iâ menantowang akan kubur, dan iâ mitâ melaikat duâ bitî, idjâ imakeian benang beputi ; iâ tâ mondok âka bereng Jesus djari menter, idjâ bitî âka tokoloke, dan idjâ beken âka paic.

13. Koan äwen tâ denga : O olo bawi, buhen ikau menangis ? Koan iâ denga : Basa olo djari menduan Tuhanku, dan aku djaton katawan kaleka olo djari mingkes iâ.

14. Amon iâ menjewut augh tâ iâ mules arepe, dan mitâ Jesus mendeng hetâ, tapi iâ djaton katawan, iâ tâ aton Jesus.

15. Koan Jesus denga : O olo bawi, buhen ikau menangis ? Äwe inggaum ? Olo bawi tâ menaha, iâ aton tukang kabon, dan iâ hamau denga : Tuan, djaka ikau djari menduan iâ, suman akangku âka ikau djari mingkes iâ ; maka aku akan menduan iâ tinei.

16. Koan Jesus denga : Maria. Olo bawi mules arepe, koa : Rabbuni ! (rimae : Guru.)

17. Koan Jesus denga : Æla menjingkap aku, krana aku hindei djari mendai akan Apangku. Tapi lius, tale paharingku, sannan aka : Jaku mendai akan A-

pangku, Bapan keton, akan Hatallangu, Hatallan keton.

18. Maria Magdalena duma, dan mesanan akan murid, iä djari mitä Tuhan, dan augh ta iä djari mesanan aka.

II.—19. Alem andau tâ kea, iä tâ andau minggo, amon lawang djari inguntji äka murid aton hapumpong, basa iä tâ mikâ olo Jehudi: maka Jesus duma, mendeng intu bentoke, sambil hamau denga: Selamat akan keton.

20. Dan limba iä menjewut augh tâ, iä memprahan aka lengäe tuntang dahepae. Tâ murid hanjak atei, basa iä mitä Tuhan.

21. Maka tinei Jesus hamau denga: Selamat akan keton; kilau Bapa djari menjoho aku, jaku kea menjoho keton.

22. Dan limba iä menjewut augh tâ, iä mehimon äwen tâ, sambil hamau denga: Dino keton Rogh brasi.

23. Amon keton mampun dosan olo, maka djetâ bampun; amon keton meleket dosan olo, maka djetâ leket.

III.—24. Maka Tomas, idjä biti murid duâwalas tâ, idjä inggarâ Didimus, djaton hindjä äwen, amon Jesus duma.

25. Koan murid beken denga: Ikei djari mitä Tuhan. Tapi koan iä denga: Djaka aku dia mitä awan paku intu lengäe, sambil mina tundjukku intu awan paku, tinei mina lengängku intu dahepae, maka aku djaton maku pertjaja.

26. Maka limba kudju murid hapumpong tinei huang huma tâ, dan Tomas kea aton denga. Duma Jesus, amon lawang ing-

untji, sambil mendeng intu bentoke, koa: Selamat akan keton.

27. Limba tâ iä hamau deng-an Tomas: Djuluk tundjukm, itäm lengängku; djuluk lengäm, ina tâ huang dahepangku; äla ikau bantus pertjaja, tapi pertjaja!

28. Tomba Tomas dan hamau denga: Tuhanku! Hatallangu!

29. Koan Jesus denga: Basa ikau djari mitä aku, maka ikau djari pertjaja; selamat olo, idjä djaton mitä, dan pertjaja kea.

30. Maka arä kata beken tinei Jesus djari mawi intu baun muride, awang djaton djari tersurat huang surat to;

31. Tapi talo to djari tersurat, uka keton pertjaja, Jesus aton Kristus, Anak Hatalla, dan uka intu keton, idjä pertjaja, aton pambelom huang aran ajue.

BAGI 21.

I. Jesus mesanan arepe akan isut biti murid huang danau Tiberias. II. Iä hakotak dengen Petrus dan Johannes.

I.—1. Limba tâ Jesus mesanan arepe tinei akan murid hong saran danau Genesaret. Maka tumon to iä mesanan arepe.

2. Aton hapumpong hetâ Simon Petrus, tinei Tomas, idjä inggarâ Didimus, tinei Natanael, idjä bara Kana, hong tanah Galilea, tinei duâ anak Sebedeus, tinei duâ biti murid awang beken.

3. Koan Simon Petrus dengan äwen tâ: Jaku lius melauk. Koan äwen tâ denga: Ikei kea lius, mempahaiak ikau. Maka äwen

tâ hagoet, belalu djakat arut ; tapi alem tâ iâ djaton muli talo en-en.

4. Maka amon langit mehindang Jesus mendeng hong saran danau, tapi murid djaton katawan, iâ tâ aton Jesus.

5. Koan Jesus denga : O anak, aton talo kinan intu keton ? Tomba âwen : Djaton.

6. Tapi koan iâ denga : Labu pasat hila gentaun arut, maka keton akan mendino. Maka olo melabu tâ, dan iâ djaton tau mendjidjit tâ tinei awi kutoh lauk.

7. Koan murid tâ, idjâ âka kataun Jesus, dengan Petrus : Iâ tâ Tuhan ! Maka amon Simon Petrus mehining iâ tâ Tuhan, iâ mengkepan klambie, kraua iâ aton halowei, belalu sewu akan danau.

8. Maka murid beken mahandar hapan arut, (krana iâ djaton kedjau bara sarâ, baja duâ ratus hasa hirah,) sambil menunda pasat dengan lauk.

9. Dan amon iâ djakat petak, iâ mitâ tawon buring intokan, dan lauk djari ingkes hundjue, tinei tepong.

10. Koan Jesus denga : Duan lauk isut, idjâ inawan keton na.

11. Simon Petrus mohon dan menunda pasat akan hundjun petak, kontep dengan lauk hai, saratus limâ pulu telo kongan karâe ; dan alo kalotâ arâ, djaton kea pasat berabit.

12. Koan Jesus denga : Kanto keton, menjuap. Maka djaton idjâ biti murid tâ peta misek iâ : Æwe ikau ? Krana âwen tâ katawan, iâ aton Jesus.

13. Jesus menggapi, dan iâ menduan tepong, sambil menenga tâ aka, dan lauk tâ kolotâ kea.

14. Maka hantelo tâ Jesus djari mesanan arepe akan muride, limba iâ djari misik bara olo matei.

II.—15. Dan limba menjuap koan Jesus dengan Simon Petrus : Simon, anak Jonas, aton ikau sinta aku paham bara olo tâ ? Koan iâ denga : Jo, Tuhan, ikau katawan, jaku sinta ikau. Iâ hamau denga : Awi menjakatik anak tebingku.

16. Maka handuâ tinei iâ hamau denga : Simon, anak Jonas, aton ikau sinta aku ? Koan iâ denga : Jo, Tuhan, ikau katawan, jaku sinta ikau. Iâ hamau denga : Awi menjakatik tebingku.

17. Hantelo koan iâ denga : Simon, anak Jonas, aton ikau sinta jaku ? Petrus kapâhâ atei, basa hantelo iâ hamau denga : Aton ikau sinta aku ? Maka koan iâ denga : Tuhan, ikau katawan talo handiai ; ikau katawan, jaku sinta ikau. Koan Jesus denga : Awi menjakatik tebingku.

18. Toto toto, jaku hamau dengam, pesan ikau hindei bakas, maka ikau kabuat djari mengkepan babatm, palus menandjong kaleka kahendakm ; tapi amon ikau bakas, ikau akan menantadjok lengâm, dan olo beken karâ mengkepan babatm, palus maga ikau akan âka ikau djaton hendak.

19. Augh tâ fâ menjewut hapan menamunan, dengan kilen ampin pampatei iâ akan mahoru-

mat Hatalla. Dan limba iä menjewut tä, iä hamau denga : Omba aku.

20. Maka Petrus mules arepe, dan mitä murid, idjä äka kataun Jesus, omba denga, (iä tä kea aton, idjä djari menjinggo usok Jesus katika penganan hamalem tä, sambil hamau : Tuhan, äwe iä, idjä akan mendjual ikau ?)

21. Maka amon Petrus mitä iä tä, koan iä dengan Jesus : Tuhan, tapi kasen iä tä ?

22. Koan Jesus denga : Amon jaku hendak iä melei sampei jaku дума, narei gawim denga ? Awi ikau omba aku.

23. Maka intu karä pahari

lembut augh tutor, murid djetä djaton akan matei. Tapi Jesus djaton djari hamau denga, iä djaton akan matei, tapi : Amon jaku hendak iä melei sampei jaku дума, narei gawim denga ?

24. Iä tä kea aton murid, idjä menjaksi akan talo to, dan idjä djari menjurat djeto ; maka ikeñ katawan, augh kasaksiae aton toto.

25. Maka aton arä talo beken hindei, awang djari iawi Jesus ; maka amon djetä injurat midjä-midjä, kameangku, kalunen kea djaton tau muat karä surat, awang akan indu injurat.—Amen.

TJERITA PENGGAWIN KARÄ RASUL.

BAGI 1.

I. *Jesus mendai akan sorga.* II. *Murid minti Mattias mendjadi rasul indu gantian Judas.*

I.—1. O Teopilus! tjerita idjä solake tâ aku djari merinting, hapan mesanan talo handiai, idjä Jesus menampara mawi dan mardjar,

2. Sampei andau iâ inggang, limba iâ awi Rogh brasi djari memetä karä rasul, awang djari intie.

3. Akan äwen tä kea, limba iâ djari mengkemâ kapähä, iâ djari mesanan arepe belom, awi arä kata awang betantu, dan äpat pulu andau katahi äwen tä djari mitä iâ, dan iâ menutor aka talo karadjaan Hatalla.

4. Dan amon iâ hapumpong dengan äwen tä, iâ memetä iâ, äla iâ minda bara Jerusalem. Tapi mendä djangjin Bapa, koa, idjä keton djari mehining bara aku.

5. Krana Johannes djari mempondoi hapan danum, tapi keton karä impandoi dengan Rogh brasi, djaton tahi rehian bara andau to.

6. Maka olo idjä djari hapumpong hetä misek iâ, koa: Aton ikau hendak mependeng tinei karadjaan akan olo Israel intu katika tä?

7. Tapi koan iâ denga: Djaton aton perkaran keton, uka katawan karä katika, karä waja, idjä djari inantu Bapa huang kwasan äjue kabuat.

8. Tapi keton karä mendino kwasan Rogh brasi, idjä karä mohon akan hundjun keton, dan keton akan indu mendjadi saksingku intu Jerusalem, dan hapus Judea dan Samaria, palus sampei saran petak.

9. Maka limba iâ djari mahapus augh tä, iâ inggang, gitan olo tä, dan baun andau menduan iâ bara matan äwen tä.

10. Maka amon äwen tä menanggera, menampaja akan langit, kahum iâ hagoet, itä, aton mendeng hindjä denga olo hatuä, duä bitu, idjä hapan pakeian beputi,

11. Idjä hamau kea: O olo Galilea, buhen keton mendeng dan menanggera akan langit? Jesus to, idjä djari induan bara keton akan sorga, karä buli tinei kalotä kea, kilau keton djari mitä iâ hagoet akan sorga.

12. Tä olo tä buli akan Jerusalem bara bukit tä, idjä begarä bukit upon undus, idjä aton tokep Jerusalem, duä kasakrapi kakedjau.

13. Dan limba tamä hetä, maka iâ mendai akan karong loteng; hetä olo tä melei, iâ tä:

Petrus, dan Jakobus, dan Johannes, dan Andreas, Pilippus dan Tomas, Bartolomäus dan Mattäus, Jakobus anak Alpeus, dan Simon Selotes, dan Judas, paharin Jakobus.

14. Olo tâ handiai hindjä atei, dan iä haradjur mawi sombajang sambil blaku doa, tuntang olo bawi, dan Maria, indu Jesus, dan karâ paharin ajue.

II.—15. Maka andau tä Petrus mendeng intu bentok murid, sambil hamau: (maka olo tâ eteke sampei saratus duâ pulu biti karâe:)

16. O keton, olo hatuä, pahari, djaton tau dia augh surat to mendjadi tulus, idjä helo djari insanan Rogh brasi awi njaman Dawid, idjä menehiu Judas, idjä djari maga olo, awang djari me-nawan Jesus.

17. Krana iä tâ djari itong dengan ikei dan djari imbaris akan pangkat to kea.

18. Maka iä djari memili tana, hapan upahn kapapae, dan iä djari lawo pasombau, dan knaie besila, dan karâ bidjaka knaie djari lepa beduro.

19. Maka talo to tawan olo handiai, idjä aton hong Jerusalem, sampei olo tâ menggarä tana tä, hapan puna augh bahsae, Akeldama, rima: tanan daha.

20. Krana huang surat karâ masmur aton tersurat: “Æka iä melei akan mendjadi benjem, dan äla aton olo, idjä melei he-tä;” tinei: “Pangkat ajue olo beken akan menduan.”

21. Maka tumon tä patut idjä biti olo hatuä tä, idjä djari hindjä ikei katahin Tuhan Jesus tamä blua dengan ikei,

22. Menampara bara pampan-doin Johannes palus sampei andau iä djari inggangang bara ikei: patut idjä biti olo tâ mendjadi saksi kamisike haiak dengan ikei.

23. Maka olo tä memprahan duä biti, Joses, idjä begarâ Barsabas, idjä kea injewut Justus, tuntang Mattias.

24. Maka olo tä blaku doa, koa: Ikau, o Tuhan, idjä kasene atein olo handiai, tundjuk idjä biti bara äwen duä to, idjä djari intim,

25. Uka iä mendino bagin gawi pangkat rasul, idjä äka Judas djari mundur, uka hagoet akan kalekan ajue kabuat.

26. Maka iä bedadu tagal äwen duä tä, maka bua Mattias, dan iä imbaris akan sawalas rasul tä.

BAGI 2.

I. Murid mendino Rogh idjä brasi. II. Petrus mesanan akan olo arä, Jesus aton Kristus tä. III. Telo kajan olo hoba, dan mendjadi murid Jesus.

I.—1. Maka amon andau pesta pentekosta djari sampei, olo tä handiai aton hapumpong hindjä atei.

2. Maka salenga kea aton lawo bara langit augh awang barat, kilau augh barat; djetä menjuang salepa huma, äka äwen tä mondok.

3. Maka äwen tä mitä djela idjä basila, kilau djelan apui, maka djetä tingkep hundjun genep biti äwen tä.

4. Dan olo handiai tä besuang dengan Rogh brasi, dan iä me-

nampara hakotak, hapan haka-beken augh bahsa, tumon Rogh tâ menjoho iâ menjewut.

5. Maka aton hong Jerusalem olo Jehudi, dan olo idjâ mikâ Hatalla, idjâ aton bara karâ djelahan olo hong penda langit.

6. Maka limba augh tâ djari lawo, olo arâ hapumpong, dan iâ djungun angate, krana genep bitu mehining âwen tâ hakotak hapan augh bahsan ajue.

7. Maka olo handiai tâ terâwen dan sangang, sambil hamau sama arepe: Itâ, djaton olo handiai tâ, idjâ hakotak, aton olo Galilea?

8. Maka kilen genep bitin ikei mehining augh bahsan ikei, idjâ puna bahsa kaleka ikei djari inakan?

9. Ikei olo Partai, olo Medai, olo Elam, olo idjâ melei hong Mesopotamia, intu Judea dan Kappadokia, intu Pontus dan Asia,

10. Intu Prigia dan Pampilia, intu Misir dan intu saran tanah Libia, idjâ tokep Kirena, dan olo tamuei bara Roma, olo Jehudi tuntang olo idjâ djari masok agaman Jehudi,

11. Olo Kreta dan olo Arab, ikei mehining olo tâ mesanan penggawin Hatalla idjâ hai, hapan puna augh bahsau ikei!

12. Maka olo handiai tâ terâwen sambil bembang atei, dan genep bitu hamau dengan kolae: Kilen kadjarian talo to?

13. Tapi awang beken hababaka, koa: Olo tâ aton besuang anggor manis.

II.—14. Maka Petrus mendeng haiak âwen sawalas tâ, dan iâ hamau dengan olo tâ, hapan

hai auge: O keton, olo Jehudi, dan keton handiai, idjâ to aton hong Jerusalem, bua keton kawatawan talo to, dan namâan aughku akan pinding keton.

15. Krana âwen to djaton aton bebusau, kilau keton mado, krana andau baru aton djam telo;

16. Melainkan djeto aton perkara, idjâ djari insanan nabi Joel:

17. "Maka huang karâ andau idjâ rebian haliei, koan Hatalla, aku hendak menusu bara Roghku hundjun karâ isi, dan anak keton idjâ hatuâ tuntang idjâ bawi karâ menudjum, dan budjang keton karâ mitâ talo perkara Hatalla, dan bakas keton karâ nupi.

18. "Dan huang karâ andau tâ aku hendak menusu bara Roghku hundjun karâ djipengku idjâ hatuâ, dan hundjun karâ djipengku idjâ bawi, dan iâ tâ karâ menudjum.

19. "Dan aku hendak mina kata ngambo intu langit, dan mawi talo heiran ngiwa hundjun petak, dahi, dan apui, dan paus asep.

20. "Matanandau karâ hoba, mendjadi kakaput, dan bulan mendjadi dahi, helo bara andau Tuhan sampei, idjâ hai dan idjâ banar âka kikâh tâ.

21. "Maka genep bitu, idjâ karâ blaku harap aran Tuhan, karâ injalamat."

22. O keton, olo Israel, hining keton augh to: Jesus, olo Nasaret tâ, olo idjâ djari inantu Hatalla akan keton awi penggawi idjâ kwasa, awi kata dan awi talo heiran, (idjâ djari iawi Ha-

talla awi iâ intu bentok keton, kilau keton kabuat kea katawan,)

23. Haiak Hatalla djari menantu tâ, dan helo djari katawan tâ, sambil djari menjaragh iâ: maka keton djari menduan iâ tâ, dan djari melantak iâ hong kaju sampalaki awi lengân olo darhaka, sambil mempatei iâ.

24. Iâ tâ djari impisik Hatalla, kapâhân pampatei iâ djari pate-rei, basa djaton haliei tau iâ imbing awi djetâ.

25. Krana Dawid menehiu iâ, koa: "Aku magon mina Tuhan intu matangku, basa iâ aton hila gentaungku, belâ aku ionggâ."

26. "Tagal tâ ateiku hanjak rantang, dan djelangku melahap; dan toto isingku kea karâ melajan huang kaharape."

27. "Krana ikau djaton karâ mepelai liaungku huang narka, dan djaton karâ menjaragh iâ, idjâ brasi intu ikau, uka iâ maram."

28. "Ikau djari mesanan kangku djalan pambelom, ikau karâ menjuang aku dengan kahanjake intu baum."

29. O keton, pahari, soho aku hakotak dengan keton menehiu taton ikei, Dawid, hapan badjenta augh; iâ tâ djari matei dan djari ingubur kea, dan kubur ajue aton intu ikei sampei andau to.

30. Maka basa iâ tâ aton nabi, sambil katawan, Hatalla djari mendjandji denga tuntang sapa, bara utus ajue Hatalla hendak mendjadian Kristus tâ, tumon isie, sambil mempondok iâ hundjun padadusan ajue:

31. Maka iâ djari katawan tâ

helo, dan djari mesanan augh tâ menutor kamisik Kristus, krana liaun Kristus djaton djari impelei huang nakara, djaton kea isie djari maram.

32. Jesus tâ djari impisik Hatalla, tâ ikei handiai aton saksisi.

33. Maka limba iâ inggatang awi lengân gentauun Hatalla, dan djari mendino bara Bapae djandjin Rogh brasi, maka iâ djari menusu talo to, idjâ gitan keton, idjâ hining keton katonto.

34. Krana Dawid djaton djari mendai akan sorga, tapi iâ djari hamau: "Tuhan djari hamau dengan Tuhangu: Mondok hila gentaungku,

35. "Sampei aku djari mina karâ musohm akan indu galang paim."

36. Tumon tâ salepa huma Israel akan indu katawan betantu, Jesus tâ, idjâ djari ilantak keton hong kaju sampalaki, iâ djari inampa Hatalla Tuhan dan Kristus.

III.—37. Maka amon olo mehining augh tâ, angate kilau ateie injudok, dan iâ hamau dengan Petrus, dan dengan rasul idjâ beken: Narei ikei akan indu mawi, o keton, pahari?

38. Maka koan Petrus dengan olo tâ: Hoba keton, dan genep bitin keton impandoi huang aran Jesus Kristus, akan ampun dosa; tumon tâ keton karâ mendino penengan Rogh brasi.

39. Krana akan keton aton djandji to, tinei akan anak keton, dan akan olo handiai idjâ kedjau, pirâ-pirâ idjâ karâ irawei Tuhan, Hatallan ikei.

40. Dan hapan arâ augh a-

wang beken iâ mesanan tâ aka, sambil mempujji iâ, koa : Liwus arep keton bara hamputan olo bengkok tâ.

41. Maka olo idjâ hanjak menarima augh ajue, iâ tâ impandoi, maka andau tâ kea djari indahang eteke telo kojan biti.

42. Maka olo tâ magon manggau adjar rasul tâ, dan iâ magon hapumpong, dan mendarei tepong, tinei blaku doa.

43. Maka kikâh lawo akan olo handiai, dan arâ kata tuntang talo heiran mendjadi awi karâ rasul.

44. Maka karâ olo idjâ pertjaja tâ hindjâ, dan karâ ramoe iâ sama hapan.

45. Dan iâ mendjual karâ tanaan ajue, karâ milik ajue, dan membagi regae akan olo handiai, akan genep biti tumon katapase.

46. Maka sening andau iâ mele huang human Hatalla, hindjâ atei, dan iâ mendarei tepong intu karâ huma, dan menduan talo kinan tâ dengan atei awang budjur,

47. Sambil menara Hatalla, dan iâ iasi olo arâ handiai. Maka sening andau Tuhan mendahang akan ungkup tâ olo, idjâ mendino selamat.

BAGI 3.

I. Petrus äwen duâ Johannes mempakâlâ olo idjâ hules berenge. II. Iâ mesanan Jesus akan olo, idjâ hapumpong hetü.

I.—1. Maka Petrus äwen duâ Johannes menale human Hatalla, katika olo pudji blaku doa, iâ tâ djam djelatiën.

2. Maka aton hetâ olo hatuâ,

idjâ hules berenge bara knain indue, idjâ inanggung olo; dan sening andau olo pudji mempondok iâ dara baun-tonggang human Hatalla, idjâ inggarâ olo "idjâ bungas," uka iâ blaku sadeka intu olo, idjâ tamâ human Hatalla.

3. Amon iâ tâ mitâ Petrus äwen duâ Johannes, idjâ hendak tamâ human Hatalla, maka iâ blaku sadeka.

4. Maka Petrus äwen duâ Johannes menampaja iâ, sambil hamau : Tampaja koâ to!

5. Maka olo tâ menanturâ iâ, dan mentei, uka mendino talo en-en.

6. Maka koan Petrus : Salaka atawa bulau aku djaton mina, tapi talo idjâ intu aku, talo tâ aku menenga akam : Huang aran Jesus Kristus, olo Nasaret tâ, mendeng ikau dan tandjong!

7. Maka iâ menjingkap lengâe awang gentau, dan mempendeng iâ. Maka palus kea buntise tuntang buku laling mendjadi batekang,

8. Dan iâ menangkudjup, mendeng, menandjong, palus tamâ haiak äwen tâ akan human Hatalla, menandjong, menangkadjok, dan menara Hatalla.

9. Maka olo arâ handiai mitâ, iâ menandjong dan menara Hatalla.

10. Dan olo arâ tâ kasene iâ, iâ aton idjâ djari mondok blaku sadeka dara baun-tonggang bungas human Hatalla, dan olo tâ kontep kasangange, kontep kikâ tagal talo, idjâ djari mendjadi dengâ.

11. Dan amon olo hules bereng tâ, idjâ impakâlâ, gilit-

ginting dengan Petrus dan Johannes, maka olo arâ handiai hadari, hapumpang denga intu tambiran, idjâ begarâ tambiran Salomo, paham sangang angate.

II.—12. Maka amon Petrus mitâ talo tâ, koan iâ dengan olo arâ: O keton, olo Israel, buhen keton sangang awi talo to? atawa narei keton menanturâ ikei, kilau djaka ikei awi kwasa atawa awi kahalap ikei kabuat djari menjoho olo to menandjong?

13. Hatallan Abraham dan Isaak dan Jakob, Hatalla karâ taton ikei djari mempahai Anak ajue, Jesus, idjâ djari injaragh keton; dan keton djari milim iâ naharep Pilatus, idjâ hendak melapas iâ.

14. Tapi keton djari milim Idjâ brasi dan tetek tâ, sambil blaku, uka olo bigul ilapas akan keton.

15. Tapi Mantir pabelom tâ keton djari mempatei, maka Hatalla djari mempisik iâ bara olo matei, tâ ikei aton saksi samandiai.

16. Dan awi kapertjaja huang aran ajue maka aran ajue djari mempaabas olo to, idjâ gitan keton, idjâ kasenan keton, dan kapertjaja, idjâ awi iâ, djari toto mpakâlâ olo to intu baun keton handiai.

17. Tapi, o pahari, tawangku, awi kahumong keton djari mawi talo tâ, kilau mantir keton kea.

18. Maka Hatalla djari melalus kalotâ karâ talo tâ, idjâ djari insanae awi njaman karâ nabie, iâ tâ: djaton tau dia Kristus mengkemâ kapähâ.

19. Maka hua keton menjasal dan hoba, uka karâ dosan keton impuas;

20. Nakara katika kasanang duma bara baun Tuhan, amon iâ menjoho Jesus Kristus, idjâ helo djari insanan akan keton;

21. Idjâ akan indu mimbing sorga sampei katika talo handiai djari mendjadi, idjâ horan djari inutor Hatalla awi njaman karâ nabin ajue, idjâ brasi.

22. Krana Moses djari mesanan akan taton ikei: "Tuhan, Hatalla keton, karâ mpendeng akan keton Nabi kilau aku, keton akan indu mehining iâ huang talo handiai, iâ karâ mesanan akan keton.

23. "Maka genep biti, idjâ djaton maku mehining augh Nabi tâ, karâ impalomos bara djelahan ajue."

24. Maka karâ nabi kea, tampara bara Samuel dan äwen idjâ rehian bara iâ, pirâ-pirâ idjâ djari mesanan augh Hatalla, maka iâ djari mesanan karâ andau to kea.

25. Keton aton anak karâ nabi tâ, dan aton anak djandji tâ, idjâ djari inampa Hatalla dengan taton ikei, haiak iâ hamau denggan Abraham: "Maka huang utus ajum karâ djelahan olo kalunen karâ imberkat."

26. Dan limba Hatalla djari mempisik Anak ajue, Jesus, iâ djari menjoho iâ solake akan keton, uka iâ memberkat keton, awi iâ mules genep bitin keton bara karâ kadarhakan keton.

BAGI 4.

I. Petrus äwen duâ Johannes inawan dan iriksa olo hai. II. Ungkup Tuhan blaku dohap intu Hatalla. III. Ungkup Tuhan hindjü atei toto.

1. Djadi kahum âwen tâ hakotak dengan olo arâ, maka karâ imam dan mantir human Hatalla, tinei olo saduki, menalc iâ ;

2. Olo tâ blait, basa âwen tâ madjar olo arâ, dan mesanan huang Jesus kamisik olo matei.

3. Dan olo tâ menjingkap âwen, dan menutup iâ sampei andau djewu ; krana andau djari halemei.

4. Maka arâ olo, idjâ djari mehining augh tâ, pertjaja, dan karâ olo hatuâ ungkup tâ eteke sampei limâ kojan biti.

5. Maka djadi, handjewu djewu aton hapumpong huang Jerusalem karâ mantir, dan olo bakas, tuntang olo tamat surat,

6. Tinei Annas, imam hai tâ, dan Kaiapas, dan Johannes, dan Aleksander, dan pirâ-pirâ olo idjâ hindjâ utus imam hai tâ.

7. Maka limba iâ djari menjoho âwen tâ mendeng intu bentok, iâ misek : Hapan kwasa djesen, atawa hapan aran âwe keton djari mawi talo tâ ?

8. Tâ Petrus, besuang Rogh brasi, hamau dengan olo tâ : O keton, mantir olo arâ, dan bakas olo Israel !

9. Amon ikei andau to iriksa sabab talo bahalap, idjâ djari mendjadi akan olo haban, idjâ djari mepakâlâ iâ :

10. Maka kâlâ keton handiai tuntang salepa utus olo Israel katawan, huang aran Jesus Kristus, olo Nasaret tâ, idjâ djari ilantak keton hong kaju sampalaki, idjâ djari impisik Hatalla bara olo matei, huang aran tâ olo to djari impakâlâ, dan aton mendeng heto menaharep keton.

11. Jesus aton batu tâ, idjâ inganan keton, tukang pemanggun huma, idjâ djari mendjadi indu galang putinge.

12. Dan djaton huang olo beken aton salamet, krana djaton kea ara beken hong penda langit djari inenga akan olo, idjâ âka ikei akan indu mendino salamet.

13. Amon olo tâ mitâ kadjentan Petrus dan Johaunes, sambil katawan, âwen tâ djaton aton olo badjar, baja iâ aton olo korik bewe, maka olo tâ sangang, dan iâ kasene âwen tâ, âwen tâ djari mepahaiak Jesus.

14. Dan basa iâ mitâ olo tâ, idjâ impakâlâ, mendeng hindjâ âwen tâ, maka iâ djaton tau mendjawab.

15. Maka iâ menjoho âwen tâ blua bara âka bitjara, dan iâ hatirok sama arepe,

16. Koa : Narei ikei akan indu mawi dengan olo tâ ? Krana olo handiai, idjâ melei intu Jerusalem, katawan, kata heiran awang betantu djari iawi âwen tâ, dan ikei djaton tau milim tâ.

17. Tapi, belâ tâ paham haream tajap intu olo arâ, kâlâ ikei paham mimas olo tâ, mengahana iâ mesuman ara tâ hindei, akun idjâ biti mahin dia.

18. Maka iâ mengahau âwen tâ buli, dan memetâ iâ, âla haliei iâ akan hakotak, dan akan madjar olo huang aran Jesus.

19. Tapi Petrus tuntang Johannes tomba denga, koa : Itong keton kabuat, djaka patut ikei menumon augh keton labehe bara augh Hatalla ?

20. Krana ikei djaton tau terei mesanan talo ikei djari mitâ dan mehining.

21. Maka olo tâ paham hare-am mimas äwen tâ, dan melapas iâ, basa iâ djaton sondau buku hapan mahukum iâ, tagal olo arâ; krana olo handiai menara Hatalla sabab talo awang djari mendjadi.

22. Krana olo idjâ djari impakâlâ aton labeh äpat pulu njelo umure.

II.—23. Maka amon äwen tâ djari lapas, iâ menale olo ajue, dan mesanan talo handiai, kapala imam dan olo bakas djari menjoho iâ.

24. Dan amon olo tâ mehin-ning brita tâ, maka hindjâ atei iâ menggatang aughe akan Hatalla, koa : O pangkahai Tuhan ! ikau aton Hatalla, idjâ djari menampa langit, tuntang petak, tuntang tasik, dan talo handiai idjâ huange ;

25. Ikau djari hamau awi njaman Dawid, djipem : “ Buhen olo kapir meridu, dan karâ djelahan olo minirok talo haiang ?

26. “ Karâ radja hong petak djari menggatang arepe, dan karâ mantir djari hupumpong sama arepe melawan Tuhan, dan melawan Kristus ajue.”

27. Krana toto huang lewu to kea djari hapumpong melawan Anakm idjâ brasi, Jesus, idjâ djari iminjakm, Herodes tuntang Pontius Pilatus, haiak deng-an olo kapir dan dengan karâ ungkup olo Israel,

28. Nakara olo tâ melalus talo handiai, idjâ awi lengân ajum dan awi kahendak ajum helo djari inantu, uka mendjadi.

29. Maka to, o Tuhan, itâm äwen tâ mimas, dan awi men-

dohop djipem, uka badjenta totâ iâ mesanan aughm,

30. Awi ikau menantadjok lengâm, hapan mempakâlâ olo, dan uka arâ kata dan arâ talo heiran mendjadi awi aran Jesus, Anakm idjâ brasi.

31. Maka limba äwen tâ djari blaku doa, kaleka iâ aton hapumpong honggâ, dan olo tâ handiai mendjadi besuang deng-an Rogh brasi, dan badjenta iâ mesanan augh Hatalla.

III.—32. Maka karâ olo idjâ pertjaja aton kilau atei Idjâ dan kilau hambaruan Idjâ; djaton kea idjâ biti menggarâ ramoe aton ajue kabuate, tapi talo handiai iâ sama hapan.

33. Maka dengan kwasa awang paham karâ rasul menjaksi kamisik Tuhan Jesus, dan olo handiai tâ paham iasi olo arâ.

34. Krana djaton kea idjâ biti äwen tâ aton bara katapas, krana karâ olo, idjâ aton tana atawa huma, mendjual tâ, dan iâ mimbit regan talo indjuale, sambil mingkes tâ intu pain karâ rasul.

35. Maka djetâ imbagi akan genep biti tumon katapase.

36. Maka Joses, idjâ inggarâ kea awi rasul Barnabas, (rimae, djaka injalanan : anak pampang-at,) olo lewi, idjâ aton olo utus Kiprus,

37. Iâ aton bara tana, dan iâ mendjual tâ, sambil mimbit rear tâ, dan mingkes tâ intu pain rasul.

BAGI 5.

I. *Ananias tuntang Sappira.* II. *Rasul inawan, irika dan indjara awi olo hai.*

I.—1. Maka aton olo, Ananias arae, tuntang sawae Sappira, iä tâ mendjual tanae,

2. Dan iä menjahokan bagin regae, haiak sawae katawan tâ, dan iä mimbit belaehe, mingkes tâ intu pain rasul.

3. Maka koan Petrus: Ananias, buhen satan djari menaki-lap ateim, sampei ikau menendjaro intu Rogh brasi, dan menjahokan belaehe regan tanam?

4. Djaton amon tâ melei, tâ melei akam, dan limba indjual, maka djaton ikau kea aton tempon regae? Buhen ikau djari mado gawi kalotâ huang ateim? Ikau djaton djari menendjaro intu olon, tapi intu Hatalla!

5. Maka amon Ananias mehining augh tâ, iä belongkang akan petak, palus mehotos. Dan olo handiai, idjâ mehining brita tâ, paham mikä.

6. Maka olo tabela mahandar, memungkus iä, mâton iä akan ruar, dan mengubur iä.

7. Maka djadi, halangan telo djam hirah, sawae kea tamä, dan djaton iä katawan talo awang djari mendjadi.

8. Tapi tomba Petrus denga: Suman akangku, djari keton mendjual tana kalotâ regae? Maka koan iä: Jo, kalotâ regae.

9. Maka koan Petrus denga: Buhen keton djari mampakat meningkes Rogh Tuhan? Itâm, pain âwen, idjâ djari mengubur banam, aton tokep baun-tonggang, akan indu mâton ikau kea akan ruar.

10. Maka iä belalu belongkang intu âka pain Petrus dan mehotos. Dan amon olo tabela tâ tamä, âwen tâ sondau iä matei,

dan âwen tâ mâton iä akan ruar, dan mengubur iä dara banae.

11. Maka kikä awang paham lawo hundjun salepa ungkup Tuhan, dan hundjun olo handiai, idjâ mehining brita tâ.

12. Maka awi lengän karä rasul arä kata dan talo heiran indjadian intu baun olo arä; dan âwen tâ handiai hindjä atei humpung intu tambiran Salomo.

13. Tapi dialo idjâ biti olo awang beken tâ peta hindjä denga; maka angkat olo arä paham mahorumat iä;—

14. (Maka olo idjâ pertjaja huang Tuhan djala-djalan mendahang, aton kutoh olo hatuâ tuntang olo bawi;)—

15. Sampei olo mâton karä olo idjâ haban akan ruar intu djalan, dan mempeter iä hundjun sasuroh dan hundjun katil, uka, amon Petrus mahalau, baja kangkalingäe bewe mengandjungen olo tâ.

16. Maka kutoh olo bara karä lewu idjâ hakaliling kea menale Jerusalem, sambil maga oloe idjâ haban, tuntang olo idjâ ingapâhâ dewa papa; maka olo tâ impakälä samandiai.

II.—17. Maka imam hai, dan karä olo idjâ hindjä denga, iä tâ tingkat olo saduki, paham sangit,

18. Dan iä hagoet, menjingkap karä rasul, dan menutup âwen tâ huang sipir hai.

19. Maka hamalem melaikat Tuhan muap lawang sipir, maga âwen tâ blua, sambil hamau:

20. Lius keton, naharep olo, suman huang huma Hatalla karä kotak pambelom tâ akan olo arä.

21. Maka âwen, haiak mehi-

ning augh tâ, tamä human Hatalla haiak djedjewu, dan madjar olo. Maka limba imam hai tuntang olo idjä denga djari hapumpung, iä mirak karâ mantir bitjara, dan karâ bakas olo Israel, dan iä menjoho olo akan sipir, uka mimbit äwen tâ.

22. Maka amon kapiri sampei hetâ, iä djaton sondau äwen tâ huang sipir; dan iä buli, mesanan talo tâ,

23. Koa: Ikei sondau sipir tâ inguntji bua-bua, dan olo penonggo aton mendeng ruar baun-longgang, tapi amon ikei muap, ikei djaton sondau idjä biti intu huange.

24. Maka amon imam hai tâ, dan mantir human Hatalla dan karâ kapala imam mehining augh tâ, iä djungun sabab olo tâ, djaton herati kadjarian talo tâ.

25. Maka aton duma idjä biti, dan mesuman denga: Itâ, olo tâ, idjä djari inutup keton huang sipir, iä tâ aton huang human Hatalla; iä mendeng dan madjar olo arâ.

26. Tâ, maka mantir human Hatalla tuntang karâ kapiri ha-goet, menduan äwen tâ, tapi djaton hapan kagagah, krana iä mikâ olo arâ, belâ iä imanting awie hapan batu.

27. Maka limba iä menduan äwen tâ, iä maga äwen tâ menaharep karâ mantir bitjara. Maka imam hai misek äwen tâ, koa:

28. Djaton ikei paham djari mengahana keton äla madjar olo huang aran to? maka itâ, hapus Jerusalem keton djari mesanan adjar keton, dan keton hendak mohos dahan olo tâ akan ikei!

29. Maka tomba Petrus dan karâ rasul awang beken, koa: Patut olo menumon augh Hatalla labeh bara augh olon.

30. Hatalla taton ikei djari mempisik Jesus, idjä djari impatei keton, inggantong hong kaju;

31. Iä tâ djari inggang awi lengân gentaun Hatalla, mendjadi Radja dan Djuru-salamat, uka iä menenga kahoba dan ampun dosa akan olo Israel.

32. Maka ikei aton saksi karâ augh tâ, haiak dengan Rogh idjä brasi, idjä djari inenga Hatalla akan karâ olo, idjä menumon augh ajuc.

33. Maka amon olo mehining augh tâ, ateie kilau angkat iadjok, dan iä hatirok, hendak mempa-tei äwen tâ.

34. Tapi aton mendeng intu bentok karâ mantir bitjara tâ idjä biti olo parisi, Gamaliel arae, iä tâ aton guru Torat, idjä ihorumat olo arâ handiai; iä menjoho memplua karâ rasul tâ handjulo.

35. Maka iä hamau dengan olo tâ: O keton, olo Israel, tehiu arep keton, narei kea keton hendak mawi dengan olo tâ!

36. Krana helo bara karâ andau to Teudas aton lembut, idjä menggarâ arepe hai, maka eteke âpat ratus olo hatuâ omba denga; iä tâ djari impatei, dan olo handiai, idjä djari menarima aughe, kasaburan, dan djadi haiang be-we.

37. Limba tâ Judas, olo Galilea tâ, lembut, katika olo arâ injurat, dan iä menamput arâ olo ompat denga; maka iä tâ kea djari rusak, dan olo handiai,

idjâ djari menarima aughe, bilang-bilangan.

38. Maka tumon to koangku dengan keton, terei keton mawi olo tâ, naughe iâ bewe; krana djaka tirok dan gawi to lembut bara olo kalunen, djetâ karâ ingarak.

39. Tapi djaka djetâ lembut bara Hatalla, keton djaton tau mengarak tâ; belâ mikâ keton mendjadi olo, idjâ melawan Hatalla.

40. Maka olo tâ menarima aughe, dan amon iâ djari mengahau karâ rasul tâ, maka iâ memukul äwen tâ, mengahana iâ hakotak huang aran Jesus, dan melapas iâ.

41. Maka äwen tâ hagoet, melihi karâ mantir bitjara tâ tuntang kahanjake, basa iâ djari suppa horumat, iâ tâ, basa iâ djari impahawen olo tagal aran Jesus.

42. Maka magon hantâ nongkang andau iâ djaton terei madjar huang human Hatalla dan hetâ-hetâ intu human olo, dan mesanan Jesus, idjâ aton Kristus tâ.

BAGI 6.

I. *Ungkup olo Jerusalem minti diakon, u-dju biti.* II. *Stepanus indawa olo intu mantir bitjara hai.*

I.—1. Intu karâ andau tâ kea, amon murid tâ paham indahang karâe, maka olo Hellenistas hasuat augh dengan olo Ibrani, basa karâ balun ajue inalua olo, amon membagi belandjan sening andau.

2. Maka äwen duâwalas mi-

rak sekarâ olo idjâ pertjaja, sambil hamau denga: Djaton patut ikei melihi kotak Hatalla, dan menonggo medja.

3. Maka, o pahari, inti keton udju biti baris keton, olo hatuâ idjâ besewut tagal kahalape, idjâ aton besuang Rogh brasi dan kapintare, uka ikei mangkat äwen tâ, mangat manggau gawi idjâ patut to.

4. Tapi ikei hantâ hendak manggau sombajang, dan menonggo augh Hatalla.

5. Maka olo handiai tâ mengilak augh tâ, dan olo tâ minti Stepanus, olo idjâ besuang kapertjaja tuntang Rogh brasi, tinei Pilippus, dan Proghorus, dan Nikanor, dan Timon, dan Parmenas, dan Nikolaus, olo Antioghia, idjâ kapir solake, dan idjâ djari tamâ agaman olo Jehudi.

6. Dan iâ maga äwen tâ menaharep karâ rasul, iâ tâ blaku doa, dan mina lengâe hundjue.

7. Maka kotak Hatalla belom, dan murid intu Jerusalem paham indahang karâe; dan kutoh olo imam kea menumon kaper-tjaja.

II.—8. Maka Stepanus, idjâ besuang kapertjaja dan kaabas atei, mawi talo heiran dan kata awang hai intu bentok olo arâ.

9. Tapi aton mendeng isut biti idjâ hindjâ sinagoge tâ, awang inggarâ sinagoge Libertiner, dan olo Kirener, dan olo Aleksandriner, dan isut biti idjâ bara Kilikia dan bara Asia; maka olo tâ habantah augh dengan Stepanus.

10. Maka olo tâ djaton tau melawan kapintare tuntang

Rogh, idjá hapan Stepanus hakotak.

11. Tâ iä mandjo olo beken, uka hamau : Ikei djari mehining iä hakotak, menjapa Moses, menjapa Hatalla.

12. Dan iä madjak olo ará, tinei olo bakas dan olo tamat surat, maka iä tá menggapi, menunda iä dan mimit iä menaharep bitjaran olo hai.

13. Dan iä menjampe saksi penendjaro, idjá hamau : Olo to djaton terei menjewut augh papa, mawi kaleka brasi to dan mawi Torat.

14. Krana ikei djari mehining iä hamau : Jesus, olo Nasaret tâ, karâ mengarak kaleka to, sambil moba hadat tâ, idjá djari inenga Moses akan ikei.

15. Maka olo handiai, idjá mondok hetâ menamuni bitjara tâ, menanturâ iä, dan iä mitâ ampin baue aton kilau baun me-laikat.

BAGI 7.

I. *Stepanus tomba augh olo, idjá mengarana iä.* II. *Iä impatei olo.*

I.—1. Maka koan imam hai : Kilen, aton augh tâ toto ?

2. Maka koan iä : O keton, pahari dan bapa handiai, hining aughku. Hatalla, Tempon kahaie, djari mesanan arepe akan bapan ikei, Abraham, pesan iä aton hong Mesopotamia, helo bara iä bebongkat akan Karran.

3. Dan iä hamau denga : “Lihi tanahm, dan karâ kolam, belalu hagoet akan tanah, idjá karâ inundjokku akam.”

4. Tâ iä melihi tanahn oló Kaldea, dan mangkalewu hong Karran; maka limba bapae djari matei, Hatalla memongkat iä akan tanah to, áka keton melei katonto.

5. Maka iä djaton menenga aka bagi hong tanah to, sampei sindä mingkang mahin dia, tapi iä mendjandji hendak menenga tanah to lepa aka, akan indu bagin ajue, dan akan indu bagin anake, katika iä hindei djari manak.

6. Maka kaloto aton augh Hatalla : “Katuronan ajue karâ menamuei intu tanahn olo beken, dan olo tanah tâ karâ menampa iä mendjadi djipáe, sambil merarat iä ápat ratus njelo.

7. “Maka jaku karâ mahukum djelahan olo tâ, idjá áka iä menempo, koan Hatalla, dan limba tâ iä karâ blua bara hetâ, dan iä karâ menonggo aku intu kaleka djeto.”

8. Dan iä menenga aka djandjin sunat; maka kakai iä manak Isaak, dan menjunat iä, amon umure hanja andau; dan Isaak kalotâ kea Jakob, dan Jakob duâwalas taton karâ untkup utus ikei.

9. Maka karâ tato untkup tâ behiri Josep, dan mendjual iä akan Misir, maka Hatalla aton hindjá denga,

10. Dan meliwus iä bara karâ kadjakâ, dan menenga aka asi tuntang kapintare intu baun Parao, radjan Misir; iä tâ mengatagang iä mendjadi mantir-kapala, marentah Misir tuntang salepa human radja kea.

11. Maka lau menapi salepa tanah Misir tuntang tanah Ka-

naan; tâ olo paham kadjakâ ; dan taton ikei djaton sondau talo kinan.

12. Maka Jakob mehining aton parei intu Misir, dan iâ penjolak menjoho karâ taton untkup ikei ;

13. Dan amon iâ tâ hagoet handuâ, maka Josep ingasen paharie, dan utus Josep ingarina akan Parao.

14. Maka Josep menjoho olo, mengahau bapae, Jakob, dan karâ paharie, iâ tâ udju pulu limâ biti.

15. Maka Jakob menale Misir, dan iâ matei, iâ kabuat dan karâ taton untkup ikei.

16. Dan hantue iaga akan Sighem, dan ina huang kubur, idjâ djari imili Abraham, hapan salaka, bara anak Emmor, bapan Sighem.

17. Tapi amon wajan djandji djari tokep, idjâ tuntang sapa djari indjandji Hatalla akan Abraham, tâ utus ikei imparâ, dan dahang-mendahang intu Misir ;

18. Sampei radja taheta duma, idjâ djaton djari kasene Josep.

19. Iâ tâ hapan akal mawi utus ikei, iâ merarat bapan ikei, sampei iâ menjoho menganau anak awaue, belâ iâ manakmanaka.

20. Katika tâ Moses inakan, dan iâ tâ aton bakena ampie intu baun Hatalla; maka iâ imbelom telo bulan huang human bapae.

21. Dan amon iâ implua akan ruar; maka anak Parao idjâ bawi mangkat iâ, dan iâ mem-

belum iâ akan anak ajue kabu-ate.

22. Maka Moses iadjar huang karâ ampin kapintar olo Misir, maka iâ aton kwasa huang karâ kotake, dan huang karâ penggawie.

23. Maka amon umure djari sampei âpat pulu njelo, iâ mingat huang ateie, hendak madja awang paharie, olo Israel tâ.

24. Dan amon iâ mitâ idjâ biti, idjâ irarat olo, maka iâ mengalindong olo tâ, dan iâ memalâ sabab iâ, idjâ djari irarat tâ, dan memukul, mempatei olo Misir tâ.

25. Tapi iâ menaha, karâ paharie akan herati, Hatalla hendak meliwus iâ awi lengän Moses; tapi olo tâ djaton djari herati tâ.

26. Maka andau djewu iâ madja âwen tâ tinei, sangkom âwen tâ haklahi, dan iâ menpudji âwen tâ, uka iâ hakabua, koa : O keton, olo hatuâ, keton aton hampahari; buhen keton hapapa sama arep keton ?

27. Tapi olo, idjâ memapa kolae, menggian iâ, koa : Æwe djari mengatang ikau mendjadi mantir ikei, idjâ akan indu memutus perkarau ikei ?

28. Mikâ ikau hendak mempatei aku kea, kilau andau bihin ikau djari mempatei olo Misir tâ ?

29. Maka awi augh tâ Moses hadari, dan menamuei huang tanah Midian; hetâ iâ mauak hatuâ, duâ biti.

30. Dan amon djari sukup âpat pulu njelo, maka Melaikat Tuhan memprahan arepe aka huang padang, tokep bukit Sinai

huang apui awang menjala, intu pulau duhi.

31. Maka Moses mitâ, dan iâ sangang angate awi talo tâ; dan amon iâ kantâ, ahat menjengok tâ, maka aton augh Tuhau hakotak denga,

32. Koa: "Jaku aton Hatallan karâ tatom, Hatallan Abraham, dan Hatallan Isaak, dan Hatallan Jakob." Maka Moses hagendjâ, dan iâ djaton peta menjengok tâ.

33. Tapi koan Tuhan denga: "Enggak sarumpam bara paim; krana kaleka ikau mendeng aton petak awang brasi.

34. "Jaku djari mitâ bua-bua kadjakâ djelahan olo aingku, idjâ intu Misir, dan aku djari mehining olo tâ menguntu, dan aku djari mohon, hendak meliwus iâ; maka to, kanto ikau, aku hendak menjoho ikau akan Misir."

35. Maka Moses tâ, idjâ djari inggian olo tâ, awi olo tâ hamau; "Æwe djari menggatang ikau mendjadi mantir, idjâ akan indu memutus perkara,"—iâ tâ kea djari injoho Hatalla awi lengân Melaikat, idjâ djari memprahan arepe denga huang pulau duhi, uka iâ mendjadi mantir dan olo pendohop.

36. Iâ tâ djari maga olo tâ blua, dan djari mawi talo heiran tuntang kata huang tanah Misir, dan huang tasik bahandang, dan huang padang, âpat pulu njelo katahi.

37. Maka iâ aton Moses tâ, idjâ djari hamau dengan olo Israel: "Tuhan, Hatalla keton, karâ mempalembut akan keton,

bara bentok keton, nabi idjâ kilau aku; hining iâ tâ!"

38. Iâ tâ aton, idjâ aton intu bentok utus olo tâ huang padang, dan hindjâ dengan Melaikat, idjâ hakotak denga hundjun bukit Sinai, dan hindjâ dengan taton ikei, idjâ djari mendino kotak awang belom, uka menenga tâ akan ikei.

39. Maka taton ikei djaton maku menumon aughe, tapi menggian iâ, dan mules ateie akan Misir tinei;

40. Sambil hamau dengan Aaron: "Awi ikau menampa Hatalla akan ikei, idjâ hagoet intu baun ikei; krana Moses to, idjâ djari maga ikei blua bara tanah Misir, ikei djaton katawan, narei djari mendjadi denga."

41. Dan olo tâ menampa andau tâ anak sapi bara bulau, sambil meluput parapahe akan hampatong tâ, dan iâ hanjak atei awi penggawin lengâe.

42. Maka Hatalla mules arepe bara olo tâ, dan menjaragh iâ, uka iâ menjemba karâ talo huang langit, tumon augh awang injurat huang surat karâ nabi: "Aton kea ikau, o ungkup huma Israel, djari menjambali meto, dan djari meluput parapahe akangku âpat pulu njelo tâ, kahum aton huang padang?"

43. "Maka keton djari mangkat tingkap benang Mologh, dan bintang dewan keton, Rempan tâ; tinei karâ hampatong dewa, idjâ djari inampa keton, uka keton menjemba tâ; maka jaku karâ minda keton, uka keton katabanan akan hila Babel."

44. Tingkap benang kasaksian aton intu taton ikei huang

padang, kilau iä, idjä hakotak dengan Moses, djari memetä iä menampa tâ tumon sonto, idjä djari gitae ;

45. Idjä djari inarima kea taton ikei, dan iä tuntang Josua djari mimbit tâ tamä tanah, idjä ain olo kapid, idjä iharak Hatalla bara baun taton ikei, sampei djaman Dawid.

46. Iä tâ supa asi intu Hatala, dan iä blaku, uka tau menampa tingkap, äka melei akan Hatallan Jakob.

47. Maka Salomo djari menampa huma aka.

48. Tapi iä, idjä Pangkahai tâ, djaton mukong huma, idjä inampa awi lengän olo kalunen, kilau koan nabi :

49. "Sorgaaton padadusangu, dan petak aton galang paingku. Huma narei keton akan memangnung akangu? koan Tuhan; atawa kwe kea kaleka aku melei ?

50. "Djaton lengängku djari menampa talo handiai tâ ?"

51. O keton, olo penagah ! dan atei tuntang pinding keton djaton djari injunat ! keton magon melawan Rogh brasi, kilau tato hiang keton, kalotä kea keton.

52. Nabi idjä kwe djaton djari ingasingen taton keton ? dan iä djari mempatei olo, idjä djari mesanan helo penuman Idjä Te-tek to, idjä to djari indjual dan impatei keton.

53. Keton djari mendino Torat awi penonggon melaikat, idjä djari meloang tä, dan keton djaton djari mahaga djetä.

II.—54. Maka amon olo mehining augh tä, ateie kilau iadjok

angate, dan iä mengadjirat kasingae tagal iä.

55. Tapi Stepanus, besuang dengan Rogh brasi, menanggera akan langit, dan iä mitä kahain Hatalla, dan Jesus mendeng hila gentaun Hatalla ;

56. Dan iä hamau : Itä, aku mitä sorga buap, dan Anak-olon mendeng hila gentaun Hatalla.

57. Maka olo tä mengkeriak, menarik aughe, sambil mangop pindinge, dan olo tä merobo, mentakan iä.

58. Dan olo tä menggian iä blua lewu, dan memauting iä hapan batu. Maka olo saksi tä mengkak pakeiae, mina tä äka pain olo tabela, idjä Saulus arae.

59. Dan olo tä memanting Stepanus hapan batu, haiak Stepanus blaku doa, koa : O Tuhan Jesus, duan liaungku !

60. Dan iä mendäko utute, mentehau hapan hai aughe : O Tuhan, äla mitong dosa to akan olo to ! Dan limba iä menjewut tä, maka iä betiro matei.

BAGI 8.

I. *Saulus mengasingen dan menamburup unghup Tuhan huang Jerusalem.* II. *Arä olo Samaria pertjaja.* III. *Mantir radja bawi olo Ätiop.*

I.—1. Maka Saulus radjin mitä iä matei. Maka djadi intu karä andau tâ unghup Tuhan, idjä hong Jerusalem, paham ingasingen olo ; maka pahari tä handiai kasaburan hapus tanah Judea dan Samaria ; baja karä rasul tä melei.

2. Maka aton olo bahalap

mengubur Stepanus, dan paham menatum iâ.

3. Maka Saulus mengakar ungkup Tuhan; iâ tamâ human olo hetâ-hetâ, menunda blua olo hatuâ, olo bawi, dan menjaragh iâ tâ akan sipir.

4. Maka âwen tâ, idjâ kasa-buran, mengumbang tanah, sam-bil mesanan augh Ewangelion.

II.—5. Maka Pilippus duma sampei lewun Samaria, dan mesanan Kristus akan olo hetâ.

6. Maka olo arâ handiai minding-minding, mehining talo idjâ insanan Pilippus, awi iâ mehining dan mitâ kata heiran awang iawie.

7. Krana bara arâ olo, idjâ ingumpang dewa papa, dewa tâ blua, haiak mengkeriak hapan hai auge; dan arâ olo idjâ kait kedjang dan idjâ mengandar impakâlâ awie.

8. Maka olo lewu tâ paham hanjak atei.

9. Maka bara bihin djari aton huang lewu tâ olo anu, Simon arae, iâ tâ aton tukang penjeher, idjâ menjeher matan olo Samaria, dan menggarâ arepe hai.

10. Maka olo handiai, olo koric olo hai, leket denga, koa: iâ tâ aton kwasan Hatalla, idjâ hai tâ.

11. Maka olo tâ leket denga, basa matae tabi djari iujeher awi seher ajue.

12. Tapi sana olo tâ pertjaja dengan Pilippus, idjâ mesanan Ewangelion karadjaan Hatalla, dan aran Jesus Kristus, tâ olo tâ belalu impandoi, olo hatuâ olo bawi.

13. Maka Simon tâ kea pertjaja, dan limba iâ impandoi,

maka iâ mengambahen Pilippus; dan amon iâ mitâ talo kwasa, dan kata hai idjâ indjadiae, maka iâ sangang.

14. Maka rasul tâ, idjâ intu Jerusalem, mehining, olo Samaria djari menarima augh Hatalla, dan iâ menjoho Petrus dan Johannes menale olo tâ.

15. Amon âwen tâ sampei, maka iâ blaku doa aka, uka olo tâ mendino Rogh brasi.

16. (Krana Rogh hindei djari lawo akan idjâ biti olo tâ, baja iâ djari impandoi bewe huang aran Jesus.)

17. Tâ rasul tâ mina lengâe hundjun olo tâ, dan olo tâ mendino Rogh brasi.

18. Amon Simon mitâ, Rogh brasi inenga awi rasul mina lengâe hundjun olo, maka iâ mimbit rear aka,

19. Koa: Tenga kwasa tâ akangku kea, uka amon aku mina lengângku hundjun olo, olo tâ mendino Rogh brasi.

20. Tapi koan Petrus denga: Salakam haiak ikau akan binasa! basa ikau mado, olo mendino penengan Hatalla hapan rear.

21. Ikau djaton bara masa dan djaton bara bagi dengan Ewangelion, krana ateim djaton aton budjur intu baun Hatalla.

22. Maka bua ikau hoba bara kapapam to, dan laku intu Hatalla, djaka mikâ tirok ateim to iampun.

23. Krana aku mitâ, ikau aton huang peru idjâ bepait haliei, dan ikau aton peteng kadarhaka,

24. Maka tomba Simon, koa: Kâlâ keton blaku akangku intu

Tuhan, belä talo tä bua aku, idjä injewut keton.

25. Maka äwen tä, limba iä djari menjaksi dan djari mesanan augh Tuhan, buli akan Jerusalem, sambil mesanan Ewangelion huang arä lewu olo Samaria.

III.—26. Maka melaikat Tuhan hakotak dengan Pilippus, koa: Mendeng, palus lius akan hila salatan, manjak djalan idjä benjem tä, idjä bara Jerusalem akan Gasa.

27. Maka iä tä mendeng palus hagoet; dan itä, olo Ætiop, mantir hai, idjä aton mandurkarong Kandlake, radja bawi olo Ætiop, idjä manggau karä ramon tempoe, idjä djari menale Jerusalem, uka sombajang hetä,

28. Iä tä aton buli tinei, dan iä mondok hundjun karetae, sambil membasa surat nabi Jesaia.

29. Maka koan Rogh dengan Pilippus: Lius, handa-handar kareta tä.

30. Maka Pilippus hadari menokep, dan iä mehining, olo tä aton membasa surat nabi Jesaia, dan iä hamau: Aton ikau herati kea augh idjä imbasam?

31. Maka koan iä: Kwe äka aku tau herati, amon djaton aton olo, idjä menarang tä akangkku? Dan iä mengatau Pilippus, uka djakat dan mondok denga.

32. Maka bawak surat idjä imbsae aton kakai aughe: "Kilau tebiri, awang iaga akan kaleka menjambali, dan kilau anak tebiri suni intu olo idjä menggungting tä: kalotä iä kea djaton muap njamae.

33. "Amon iä impahawen, maka hukum ajue djari induan;

maka äwe tau membrita utus ajue? krana pabelom ajue djari induan bara petak."

34. Maka tomba mandurkarong tä, dan hamau dengan Pilippus: Aku blaku, sanan rima intu aku, tehiu äwe nabi mentor tä? tehiu arepe, atawa tehiu olo beken?

35. Maka Pilippus muap njamae, menampara bara bawak surat tä, dan mesanan Jesus aka.

36. Dan amon äwen tä manjak djalan tä, maka iä sampei kaleka danum; tä koan mandurkarong: Itäm, danum! narei mengahana aku impandoi?

37. Maka koan Pilippus: Djaka ikau pertjaja hapan salepa ateim, tau kea. Maka tomba iä, koa: Jaku pertjaja Jesus Kristus aton Anak Hatalla.

38. Maka iä menjoho mepatendä kareta, dan äwen duä tä mohon akan danum, Pilippus tuntang mandurkarong tä, dan Pilippus mempandoi iä.

39. Maka amon iä djakat bara danum, Rogh Tuhan menamput Pilippus, dan mandurkarong tä djaton mitä iä tinei, krana iä manjak djalan kahimate dengan hanjak atei.

40. Maka olo sondau Pilippus intu Asote, dan iä menansaran karä lewu hetä haiak mesanan Ewangelion, sampei iä duma akan Kaisarea.

BAGI 9.

- I. *Saulus hoba.* II. *Iä mesanan aran Jesus hong Damaskus dan hong Jerusalem.*
 III. *Petrus mawi talo heiran hong Lidda dan Joppe.*

I.—1. Maka Paulus hantâ paham besingi, mimas dan mempatei karâ murid Tuhan; dan iâ menaharep imam hai,

2. Sambil blaku bara iâ surat akan Damaskus, akan karâ mantir sinagoge, djaka iâ sondau isut biti, hatuâ hawi, idjâ manjak djalan agama tä, uka iâ tau maga olo tä imasong akan Jerusalem.

3. Maka kahum iâ hong djalan, amon iâ tokep Damaskus, salenga kea blawa bara langit menjabintir hakaliling iâ.

4. Tä iâ belongkang akan petak, dan iâ mehining augh, idjâ hamau denga: Saul! Saul! buhen ikau mengasingen aku?

5. Maka koan iâ: Æwe ikau, Tuhan? Maka Tuhan hamau: Jaku aton Jesus, idjâ ingasingem; behali ikau makis tutusc.

6. Maka iâ hagendjâ dan djungun, sambil hamau: Tuhan! narei ikau menjoho aku mawi? Koan Tuhan denga: Mendeng, tamâ lewu; hetâ olo karâ mesanan akam talo ikau akan indu mawi.

7. Maka olo idjâ denga mendeng hetâ djungun angate, krana augh iâ mehining, tapi bitie iâ djaton mitâ.

8. Maka Saulus mendeng bara petak, dan anon iâ merenang matae, iâ djaton tau mitâ talo en-en. Maka olo tä menjingkap lengäe dan mengagalan iâ akan Damaskus.

9. Dan katelo iâ djaton tau mitâ talo, dan iâ djaton kuman, djaton mihop.

10. Maka aton murid intu Damaskus, Ananias arae; maka koan Tuhan denga, hapan ampin

talo: Ananias! Koan iâ: To jaku, Tuhan!

11. Maka koan Tuhan denga: Mendeng, lius akan djalan idjâ begarâ "Idjâ budjur," dan huang human Judas awi ikau menggau idjâ biti, Paulus arae, olo Tarsus; krana itâm, iâ aton blaku doa.

12. Dan huang talo gitae iâ djari mitâ olo hatuâ, Ananias arae, menanggo iâ, dan mina lengäe hundjun iâ, uka iâ tinei tau mitâ talo.

13. Maka tomba Ananias: Tuhan, arâ olo djari mesanan akangku perkarano olo tä; paham iâ djari memapa olo brasi ajuni intu Jerusalem.

14. Dan karâ kapala imam djari menenga kwasa aka, uka iâ memasong heto kea olo handiai, idjâ blaku doa huang aram.

15. Maka koan Tuhan denga: Lius bewe, krana iâ aton pakarang awang djari intiku, uka iâ menanggung arangku menaharep olo kapid, menaharep arâ radja, dan menaharep olo Israel.

16. Krana aku hendak menjoho iâ mengkemä arâ kapâhâ tagal arangku.

17. Maka Ananias lius, sambil tamâ huma tä, dan iâ mina lengäe hundjun iâ, koa: O Saul, pahari! Tuhan djari menjoho aku, iâ tä Jesus, idjâ djari gitam intu djalan, idjâ djari ihoroem; uka ikau tinei tau mitâ talo, dan uka ikau injuang dengan Rogh brasi.

18. Maka palus aton lawo bara matae talo kilau tisik ampie, dan iâ tau mitâ talo tinei, dan iâ mendeng, belalu iâ impandoi;

maka iâ kuman, dan iâ brigas tinei.

II.—19. Maka Paulus melei isut andau dengan murid idjä hong Damaskus.

20. Maka palus kea huang karâ sinagoge iâ mesanan Jesus aton Anak Hatalla.

21. Maka olo handiai, idjä mehining tä, sangang, sambi hamau: Djaton tä iâ, idjä merusak hong Jerusalem olo handiai, idjä blaku doa huang aran to? dan djaton iâ djari kanto, uka memasong olo kalotâ, sambil maga iâ akan kapala imam?

22. Maka Saulus dahang-mendahang kamentenge, dan iâ menggagom olo Jehudi, idjä mangkalewu hong Damaskus, sambil menarang betantu, Jesus aton Kristus tä.

23. Maka limba arâ andau, olo Jehudi mampakat, hendak mempatei iâ.

24. Maka Paulus mengasene pikire; tapi olo tä menonggo baun-tonggang lewu handau hamalem, hendak mempatei iâ.

25. Tapi murid menduan iâ hamalem, memplua iâ bara kota batu, awi iâ mulö iâ hapan karandjang.

26. Maka amon Saulus sampei Jerusalem, iâ mengkemâ mempahindjä arepe dengan murid; maka äwen tä handiai aton bctawat denga, dan djaton pertjaja iâ aton murid.

27. Tapi Barnabas menduan iâ, dan maga iâ akan karâ rasul, sambil menjerita aka, kilen iâ djari mitâ Tuhan hong djalan, idjä djari hakotak denga, dan kilen iâ badjenta djari mesanan aran Jesus hong Damaskus.

28. Dan iâ aton tamâ blua dengan olo tä hong Jerusalem, dan iâ badjenta mesanan aran Tuhan Jesus.

29. Maka iâ hakotak dan hasuat augh dengan olo Hellenistes kea; tapi olo tä mengkemâ mempatei iâ.

30. Maka amon karâ paharie katawan tä, iâ maga iâ akan Kaisarea, dan menjoho iâ harikas bara hetâ, menale Tarsus.

III.—31. Maka karâ ungkup Tuhan hapus Judea dan Galilea dan Samaria aton sanang, dan iâ memangun arepe; iâ menandjong huang kikân Tuhan, dan iâ impangat Rogh brasi, dan iâ dahang-mendahang.

32. Maka djadi, amon Petrus menansaran karâ ungkup Tuhan, maka iâ sampei olo brasi kea, idjä melei intu Lidda.

33. Maka iâ sondau hetâ olo, Æenas arae; iâ tä aton kait kedjang, dan iâ djari menter huang sasuroh hanja njelo katahi.

34. Maka koan Petrus denga: Æneas, Jesus Kristus aton mempakâlâ ikau; mendeng, ngabua kabuatm kalekam betiro. Maka iâ tä belalu mendeng.

35. Maka olo handiai, idjä melei hong Lidda dan hong Saron, mitâ iâ, sambil hoba akan pangkahai Tuhan.

36. Maka hong Joppe aton murid idjä bawi, Tabita arae, rima, djaka injalanan: Dorkas; (Krahau;) iâ tä aton kontep penggawi bahalap, kontep sadeka, idjä inengae.

37. Maka djadi intu karâ andau tä iâ haban, belalu matei; maka olo memenjau iâ, sambil mingkes iâ hong karong loteng.

38. Dan basa Lidda aton tokep Joppe, amon karâ murid mehinig Petrus aton hetâ, maka olo menjoho olo hatuâ duâ biti menale iâ, dan blaku intu iâ, âla iâ menahi duma sampei iâ.

39. Maka Petrus mendeng, dan lius mempahaiak olo tâ; maka amon iâ sampei hetâ, olo maga iâ akan karong loteng tâ; dan karâ balu menggapi iâ, haiak menangis, sambil memprahan aka karâ badju dan klambi, idjâ inampa Dorkas tâ, sangkom iâ melei denga.

40. Maka Petrus menjoho olo handiai blua, dan iâ mendeko utute, blaku doa; dan iâ mules arepe akan hantu tâ, koa: Tabita, misik! Maka iâ tâ mareng matae, dan amon iâ mitâ Petrus, maka iâ mondok.

41. Maka Petrus mendjuluk lengâe aka, mempendeng iâ; dan iâ mengahau karâ olo brasi dan karâ balu, dan memprahan iâ aka belom.

42. Maka talo tâ tawan olo hapus Joppe, dan arâ olo per-tjaja huang Tuhan.

43. Maka Petrus melei arâ andau hong Joppe, intu human Simon, tukang penjimpan upak meto.

BAGI 10.

Olo kapid idjâ solake, iâ tâ Kornelius suntuang ungup humae, pertjaja huang Jesus, mendino Rogh brasi, belalu impandoi.

1. Maka aton intu Kaisarea olo, Kornelius arae, komandand huang baris olo soldadu, idjâ begarâ rinting Italika.

2. Iâ tâ radjin manggau aga-

ma, tuntang mikâ Hatalla, haiak karâ olo idjâ intu human ajue, dan iâ menenga arâ sadeka akas olo, dan magon iâ blaku doa intu Hatalla.

3. Iâ tâ aton talo gitae awang batantu, amon andau aton pukul djelaten hirah; iâ mitâ melaikat Hatalla menale iâ, idjâ hamau denga: Kornelius!

4. Maka iâ menanturâ iâ tâ, dan iâ terâwen, koa: Narei, o tuan! Koan iâ tâ denga: Karâ laku-doam dan karâ sadekam djari mendai, mendjadi penging-ate hong baun Hatalla.

5. Maka to, soho olo akan Joppe, pakadja Simon, idjâ ing-galar Petrus.

6. Iâ injarongan intu human Simon, tukang penjimpan upak meto, idjâ humae aton tokep tasik; iâ karâ mesanan dengam talo ikau akan indu mawi.

7. Maka limba melaikat, idjâ hakotak denga, djari hagoet, Kornelius mengahau anak olo, duâ biti, tinei idjâ biti olo soldadu tâ, idjâ akan indu menonggo iâ, idjâ kea aton radjin manggau sombajang.

8. Dan limba iâ djari menjerita talo handiai tâ aka, iâ menje-ho âwen tâ akan Joppe.

9. Djadi andau djewu, amon âwen tâ aton hong djalan, dan djari tokep lewu, maka Petrus mendai akan hundjun humae, hendak blaku doa, amon andau djam djehawen.

10. Maka iâ blau, dan hendak kuman. Maka sangkom olo me-njimpan penginan aka, iâ kilau tengengei;

11. Dan iâ mitâ langit bu-

ap, maka aton mohon sarangan, ampie kilau benang awang lombâ, idjâ inandjut intu âpat putinge, dan iulo akan petak.

12. Huang tâ aton arâ ampin meto petak, idjâ âpat pai, tuntang idjâ menjarantar; tinei karâ ampin burong langit.

13. Maka augh hakotak denga kaloto: Mendeng, Petrus, sambali dan kuman.

14. Maka koan Petrus: Æla, Tuhan; krana djaton haliei jaku pudji kuman karâ talo awang pali dan halikâ.

15. Maka tinei, handuâ, augh tâ hamau denga: Talo idjâ djari imprasi Hatalla, âla ikau menjewut tâ pali.

16. Maka djetâ sampei hantelo kalotâ; limba tâ sarangan tâ indjidjit haluli akan langit.

17. Maka amon Petrus bembang angkat ateie, narei kea rimman talo gitae tâ, itâ, olo hatuâ tâ, idjâ djari injoho Kornelius, dan idjâ djari misek human Simon, aton menden gdara bauntonggang;

18. Dan iâ mentehau, misek, djaka Simon, idjâ begarâ Petrus, aton injarongan hetâ.

19. Maka amon Petrus mengumang talo gitae tâ, koan Rogh denga: Itâm, olo hatuâ, telo biti, menggau ikau.

20. Maka mendeng, mohon, omba olo tâ, dan âla ateim bembang, basa aku djari menjoho olo tâ.

21. Tâ Petrus mohon, menale olo tâ, idjâ djari injoho Kornelius menale iâ, dan iâ hamau: Itâ, jaku aton iâ, idjâ inggau keton; maka kasen keton djari kanto?

22. Koan äwen: Komandand Kornelius, olo tetek, idjâ mikâ Hatalla, dan salepa utus olo Jehudi kea menggarâ iâ bahalap, iâ tâ djari imetâ melaikat idjâ brasi, uka pakadja ikau menale humae, mangat mehining kotak salamata bara ikau.

23. Tâ Petrus menjoho olo tâ tamâ huma, dan iâ menjarongan iâ. Maka andau djewu iâ ha-goet, omba äwen tâ, dan pahari bara Joppe isut biti mempahaik iâ.

24. Dan andau idjâ beken iâ tamâ Kaisarea. Maka Kornelius aton mendâ iâ, dan djari merawei karâ kolae, tinei karâ olo, idjâ toto hulâi denga.

25. Dan amon Petrus tamâ, maka Kornelius menambang iâ, dan iâ mehingkep intu paie, menjemba iâ.

26. Maka Petrus mpendeng iâ, koa: Mendeng, jaku sama kea aton olo kalunen bewe.

27. Dan limba iâ hatutor denga, iâ palus tamâ, dan sondau olo arâ aton hapumpung.

28. Maka koan iâ denga: Keton katawan, djaton aton hadat olo Jehudi hulâi dengan olo utus beken, atawa tamâ human olo tâ; tapi aku Hatalla djari menjoho, âla aku menjewut olo pali atawa halikâ.

29. Tagal tâ kea, limba aku impakadja, maka aku djaton be-kulas menale. Maka to aku misek, buhen keton djari pakadja aku?

30. Maka koan Kornelius: Æpat andau bihin aku aton pu-asa, sampei djam to; maka djam djelatien jaku aton blaku doa huang humangku.

31. Maka itâ, olo hatuâ aton mendeng intu baungku, hapan pakeian idjâ tarus haliei kaputihe, dan iâ hamau : Kornelius ! laku-doam djari hining Hatalla, dan sadekam djari ingat Hatalla.

32. To soho olo akan Joppe, pakadja Simon, idjâ inggalar Petrus ; iâ tâ injarongan huang human Simon, tukang penjim-paan upak meto, idjâ tokep tasik ; iâ karâ duma akan to, dan hakotak dengam.

33. Maka aku belalu kea djari menjoho olo menale ikau ; maka aton bahalap, ikau djari duma. Maka to, ikei handiai aton hapumpang huang baun Hatalla, uka mehining talo handiai, idjâ djari imetâ Hatalla akam.

34. Maka Petrus muap nja-mae, koa : To aku toto katawan, Hatalla djaton menduan ampin olo ;

35. Tapi intu karâ djelahan olo, genep biti idjâ mikâ iâ, dan melalus kateteke, iâ lâ tau inarima awie.

36. Keton katawan brita, idjâ djari impait Hatalla akan olo Israel, idjâ mesanan kasanang awi Jesus Kristus ; iâ tâ aton Tuhan olo handiai.

37. Keton katawan perkara, idjâ djari mendjadi hapus tanah Judea, idjâ menampara intu Galilea, limba pampandoi tâ, idjâ insanan Johannes ;

38. Iâ tâ, perkarana Jesus bara Nasaret, idjâ djari iminjak Hatalla dengan Rogh brasi dan dengan kwasa, idjâ djari mengumbang salepa tanah, mawi talo bahalap, dan mempakalâ olo handiai, idjâ djari impakalâ iblis ; krana Hatalla mempahindjâ iâ.

39. Maka ikei aton saksi talo handiai iâ djari mawi hong tanah Judea, tuntang intu Jerusalem ; maka olo djari mempatei iâ, menggantung iâ akan kaju.

40. Maka intu andau telo Hatalla djari mempisah iâ, dan djari memprahan iâ,

41. Djaton akan olo arâ handiai, baja akan ikei, olo saksi idjâ helo djari inti Hatalla, idjâ djari kuman dan mihop denga, limba iâ djari misik bara olo matei.

42. Dan iâ djari menjoho ikei mesumau akan olo arâ, dan akan menjaksi : iâ tâ aton, idjâ djari inantu Hatalla, uka memutus kadjarian olo below, olo matei.

43. Karâ nabi menjaksi aka, genep olo, idjâ pertjaja huang iâ, akan mendino ampun karâ dosa tagal arau ajue.

44. Djadi, amon Petrus hindei djari terei hakotak karâ augh tâ, maka Rogh brasi lawo akan olo handiai, idjâ mehining augh tâ.

45. Maka karâ olo pertjaja, idjâ baris olo sunat, pirâ-pirâ idjâ djari omba Petrus, paham sangang, basa penengan Rogh brasi inusu kea akan olo kapir.

46. Krana iâ mehining olo tâ hakotak hapan hakabeken augh bahsa, sambil menara Hatalla.

47. Tâ tomba Petrus : Tau kea olo mengahana danum, uka âla impandoi âwen to, idjâ djari mendino Rogh idjâ brasi, sama kilau ikei kea ?

48. Maka iâ menjoho olo tâ impandoi huang aran Tuhan. Tâ olo tâ blaku, uka iâ melei denga isut andau.

BAGI 11.

I. Petrus menjerita akan olo Kristen, idjâ bara utus olo Jehudi, buhen iâ djari menpandoi olo kapid tâ. II. Olo kapid hong Antiochia tamâ ungkup Tuhan.

I.—1. Maka karâ rasul dan karâ pahari idjâ huang Judea mehining, olo kapid kea djari menarima augh Hatalla.

2. Dan amon Petrus sampei Jerusalem, maka âwen idjâ baris olo sunat hasuat augh denga,

3. Koa: Ikau djari tamâ human olo, idjâ djaton injunat, dan djari kuman denga.

4. Maka Petrus menampara, mehoroë perkara tâ aka, koa:

5. Jaku aton huang lewu Joppe, blaku doa; maka aku kilau tengengei angkatku, dan aku mitâ talo, aton mohan saranga, ampie kilau benang awang lomba, idjâ iulo bara langit dengan âpat putinge, dan djetâ iulo sampei aku.

6. Maka aku tuturâ, menampara tâ, dan aku mitâ huang tâ aton karâ ampin meto petak, awang belinek dan awang beriar, tuntang awang menjarantar, tinei karâ ampin burong langit.

7. Maka aku mehining augh idjâ hamau denganku: Mendeng Petrus, sambali dan kuman.

8. Maka koangu: *Æla, Tuhan, krana talo pali atawa talo halikâ sindâ mahin dia djari tamâ njamanku.*

9. Maka handuâ augh bara langit tâ tomba denganku: Talo idjâ djari imprasi Hatalla, âla ikau menjewut tâ pali.

10. Maka djetâ sampei hantelo kalotâ, dan limba tâ talo

handiai indjidjit tinei kangambo.

11. Maka itâ, palus tâ kea telo biti olo hatuâ mendeng intu baun huma, kaleka aku aton; iâ tâ djari injoho bara Kaisarea menale aku.

12. Maka Rogh menjoho aku hagoet, mempahaiak olo tâ, dan âla bembang atei; maka pahari to kea, djehawen biti, djari omba aku, dan ikei djari tamâ human olo tâ.

13. Maka iâ tâ mesuman akan ikei, iâ djari mitâ melaikat mendeng huang humae, idjâ djari hamau kea denga: Soho olo akan Joppe, pakadja Simon, idjâ begarâ Petrus;

14. Iâ karâ mesanan akam augh, idjâ âka ikau tau injalamat tuntang karâ olo humam.

15. Maka amon aku menampara hakotak, Rogh brasi lawo akan olo tâ, sama kilau akan ikei kea sola-solake.

16. Maka jaku menehiu augh Tuhan, kilen iâ djari hamau: "Johannes djari menpandoi hapandani, tapi keton karâ impandoi dengau Rogh brasi."

17. Maka amon Hatalla djari menenga aka sama penenga tâ kea kilau akan ikei, idjâ djari pertjaja huang Tuhan Jesus Kristus, maka âwe kea aku, sampei aku tau mengahana Hatalla?

18. Amon olo tâ mehining karâ augh tâ, maka iâ suni, dan iâ menara Hatalla, koa: Tumon tâ Hatalla djari menenga akan olo kapid kea kahoba akan indu pambelom.

II.—19. Maka olo tâ idjâ kasaburan awi kadjaka idjâ djari

mendjadi sabab Stepanus, meng-
umbang tanah tā sampei Poini-
ke, dan Kipros, dan Antioghia,
tapi iâ djaton mesanan augh Ha-
talla, baja akan olo Jehudi be-
we.

20. Maka isut biti olo tā aton
olo Kipros dan olo Kirene, dan
amon iâ tā sampei Antioghia,
maka iâ hakotak dengan olo ka-
pir kea, mesanan Tuhan Yesus
aka.

21. Maka lengân Tuhan aton
hindjâ denga; kutoh karâe olo
aton pertjaja, dan mules arepe
menintu Tuhan.

22. Maka brita olo tā sampei
pinding ungkup Tuhan idjâ hu-
ang Jerusalem; dan iâ tā me-
njoho Barnabas menansaran ka-
râ lewu palus sampei Antioghia.

23. Amon iâ tā sampei hetâ,
dan mitâ asin Hatalla, maka iâ
hanjak atei, dan mempudji olo
handiai tā, uka iâ memutus a-
repe melei tetep intu Tuhan.

24. Krana iâ aton olo bahalap,
dan besuang Rogh brasi tuntaug
kapertjaja. Maka paham arâ olo
indahang akan ungkup Tuhan.

25. Maka Barnabas hagoet
akan Tarsus, hendak menggau
Saulus; maka iâ sondau iâ, dan
maga iâ akan Antioghia.

26. Maka hapus idjâ njelo â-
wen tā melei dengan ungkup
Tuhan hetâ, sambil madjar arâ
olo; maka solake intu Antioghia
karâ murid inggarâ olo Kris-
ten.

27. Maka intu karâ andau tā
isut biti olo nabi duma bara Je-
rusalem akan Antioghia.

28. Maka idjâ biti olo tā, Aga-
bus arâe, mendeng, mesuman
awi Rogh, lau awang paham a-

kan menapi hapus kalunen; ma-
ka augh tā tulus kea djaman
kaisar Klaudius.

29. Maka karâ murid tā mem-
pakat, hendak mempait talo tu-
mon genep biti hakon menenga
akan indu mendohop karâ paha-
ri, idjâ melei huang Judea.

30. Dan iâ melalus tā kea, dan
mempait talo tā akan olo bakas
awi lengân Barnabas dan Sau-
lus.

BAGI 12.

I. *Rasul Jakobus impatei Herodes, tapi Pe-
trus iliwus Hatalla.* II. *Herodes ihu-
kum Hatalla.*

I.—1. Maka katika tā kea
Herodes menjingkap dan meng-
apâhâ isut biti bara ungkup Tu-
han.

2. Maka iâ mempatei Jakobus,
paharin Johannes, hapan pa-
dang.

3. Dan amon iâ mitâ, talo tā
ingilak olo Jehudi, maka iâ be-
lalu menawan Petrus kea; (ma-
ka karâ andau tā aton andau te-
pong, awang djaton iragi.)

4. Djadi, limba iâ menjing-
kap iâ, maka iâ menutup iâ hul-
ang sipir, sambil menjaragh iâ
akan âpat baris soldadu, genep
baris aton âpat biti, uka olo tā
menonggo iâ; dan limba paska
iâ hendak maga iâ menaharep
olo arâ.

5. Kakai Petrus inonggo olo
huang sipir; tapi ungkup Tuhan
djaton terei blaku doa aka intu
Hatalla.

6. Maka amon Herodes hen-
dak maga iâ menaharep olo arâ,
alem tā kea Petrus aton betiro

bentok duâ bitî olo soldadu, imasong dangan duâ karinting ran-tei; tinei olo penonggo aton ruar baun-tonggang, menonggo sipir tâ.

7. Maka itâ, melaikat Tuhan mendeng hetâ, dan blawa pahalendang huang huma tâ; maka iâ manegong dahepan Petrus, mempisik iâ, koa: Mendeng djelle-djeleng! Maka ran-tei tâ tali-pus bara lengâe.

8. Maka koan melaikat denga: Kepan pakeiam tuntang sarumpahm. Petrus mawi tumon aughe. Koan melaikat denga: Awi ikau mengampo klambim awang pandjang, palus omba aku.

9. Maka Petrus blua, omba denga; dan iâ djaton katawan, djaka talo-tâ aton toto, idjâ djari iawi melaikat, maka adohe iâ aton talo gitae bewe.

10. Dan limba iâ mahalau olo penonggo idjâ solake, tinei idjâ beken tâ, maka iâ sampei lawang saaman, idjâ menintu lewu, maka lawang tâ buap kabuate aka. Dau limba iâ blua, äwen tâ hagoet habambeï hapus djalan Idjâ, maka salenga melaikat tâ hapisa denga.

11. Tâ Petrus mengarendeng arepe, koa: To aku katawan bantantun, Tuhan djari menjoho melaikat ajue, dan djari meliwus aku bara lengän Herodes, dan bara utus olo Jehudi, idjâ taharu mendâ jaku impatei.

12. Maka limba iâ mengumang, narei iâ akan mawi, iâ menale human Maria, indu Johannes, idjâ begarâ Markus; hetâ arâ olo djari hapumpung, sambil blaku doa.

13. Maka amon iâ menega la-

wang tambiran, djipen bawi, a-rae Rode, duma menjenâ.

14. Maka iâ kasene augh Petrus, dan sabab kahanjake iâ djaton muap lawang tambiran, tapi iâ hadari, tamâ karong sambil mesuman, Petrus aton mendeng ruar baun-tonggang tambiran.

15. Maka koan olo denga: I-kau aton mengampa! Tapi iâ menantu aughe, toto aton kalotâ. Maka koan olo tâ: Iâ tâ aton melaikat ajue.

16. Maka Petrus magon menega; tâ olo muap lawang, dan mitâ iâ; maka olo tâ djungun.

17. Maka iâ mengipei, hapan lengâe, uka olo tâ suni, dan iâ menjerita aka, kilen Tuhan djari maga iâ blua sipir. Maka koan iâ: Awi keton menjerita talo to akan Jakobus dan akan karâ paharie. Maka iâ blua palus hagoet akan kaleka beken.

18. Djadi, amon talo djari blawa, maka karâ olo soldadu djaton aton korik kadjakâe, narei kea djari mendjadi dengan Petrus.

19. Maka amon Herodes menggau iâ dan djaton sondau, iâ mahukum olo soldadu awang djari menonggo iâ, dan menjoho manganan olo tâ. Limba tâ iâ minda bara Judea, dan melei huang Kaisarea.

II.—20. Maka Herodes hendak mengalahi olo Tirus dan olo Sidon; tâ olo tâ rata menale, dan limba iâ djari sudok-menjudok Blastus, mantir-karong radja, maka iâ blaku radja haka-bua denga, basa tanahn ajue imbelom awi tanahn radja.

21. Maka andau idjâ inantue

Herodes hapan pakeian radja, dan iâ mondok hundjun padadusae, sambil hakotak dengan olo tâ.

22. Maka olo arâ mentehau: Tâ augh Hatalla, djaton augh olo kalunen!

23. Maka palus tâ kea melai-
kat Tuhan mawi iâ, basa iâ dja-
ton menenga horumat akan Ha-
talla; haiak belom iâ kinan uret,
dan kalotâ iâ matei.

24. Maka augh Hatalla belom
dan dahang-mendahang.

25. Limba tâ Barnabas âwen
duâ Saulus buli tinei bara Jeru-
salem, limba iâ djari melalus
gawie; maka iâ menduan kea
haiak denga Johannes, idjâ be-
garâ Markus.

BAGI 13.

I. *Barnabas dan Paulus, injoho awi Rogh, mesanan Ewangelion hong Papos; II. akan olo Jehudi idjâ hong Antioghia, tanah Pisidia; III. dan akan olo kapir idjâ hetâ.*

I.—1. Maka intu ungkup Tu-
han idjâ hong Antioghia aton
kea nabi dan guru, iâ tâ: Bar-
nabas, dan Simeon, idjâ begarâ
Niger; tinei Lukius, olo Kirene;
tinei Manahen, idjâ djari patusu
hindjâ Herodes, radjan tanah
bagi âpat; tinei Saulus.

2. Djadi, amon olo tâ blaku
doa intu Tuhan, tuntang puasa,
maka Rogh brasi hamau: Baris
akangku Barnabas tuntang Sau-
lus akan penggawi, idjâ âka aku
djari merawei âwen tâ.

3. Tâ olo tâ puasa sambil bla-
ku doa, dan miua lengâe akan
âwen duâ tâ, dan menjoho iâ
hagoet.

4. Maka âwen tâ, idjâ injoho
awi Rogh brasi, lius sampei Se-
leukia, dan bara hetâ iâ berajar
akan Kiprus.

5. Dan amon iâ sampei Sala-
mis, iâ mesanan augh Hatalla
huang karâ sinagoge olo Jehudi;
maka Johannes kea omba, me-
nonggo iâ.

6. Maka amon iâ djari meho-
roe hapus pulau tâ sampei Pa-
pos, iâ sondau olo penjeher, idjâ
aton nabi penendjaro, iâ tâ aton
olo Jehudi, Barjesus arae.

7. Iâ tâ melei dengan wakil
radja, Sergius Paulus, olo idjâ
pintar. Maka Sergius Paulus
membawa Barnabas âwen duâ
Saulus, basa iâ radjin hendak
mehining augh Hatalla.

8. Maka Elimas, olo penjeher
tâ, (krana kalotâ arae, djaka
injalnan,) melawan iâ, sambil
mengkemâ muas wakil radja tâ
bara kapertjaja.

9. Maka Saulus, (idjâ begarâ
kea Paulus,) besuang Rogh brasi,
menanturâ iâ, sambil hamau:

10. O ikau, anak satan! idjâ
kontep karâ ampin tipu, dan ba-
kalilit haliei, idjâ besingi karâ
talo awang budjur! djaton ikau
maku terei membengkok karâ
djalan Tuhan idjâ budjur?

11. Maka to, itâm, lengân
Tuhan aton mawi ikau, dan ikau
karâ bebutâ, djaton ikau akan
mitâ matanandau, sampei katika
awang inukase. Maka palus tâ
kea matae bara lulang, dan ka-
kaput lawo akan iâ, dan iâ meng-
umbang menggajape, menggau
olo idjâ mengagalan iâ.

12. Tâ, amon wakil radja
mitâ talo awang djari mendjadi,

maka iä pertjaja, dan iä sang-ang tagal adjar Tuhan.

II.—13. Maka Paulus dan äwen idjä denga betolak bara Papos, dan iä sampei Perge, huang tanah Pampilia. Maka Johannes melihi iä, dan buli akan Jerusalem.

14. Maka äwen tä mehoroe tanah tä, bara Perge palus sampei akan Antioghia, idjä huang tanah Pisidia; dan andau sabat äwen tä tamä sinagoge, dan mondok hetä.

15. Maka limba Torat dan surat nabi djari imbasa, kapala sinagoge menjoho olo hamau dengan äwen tä: O keton, pahari, djaka intu keton aton augh hapan mempangat olo arä, sanan tä bewe.

16. Tä Paulus mendeng, mengipei hapan lengäe, dan hamau: O keton, olo Israel, dan keton, idjä mikä Hatalla, hining to.

17. Hatallan utus olo to djari minti tato ikei, dan djari mangkat utus olo to katika iä menamuei intu tanah Misir, dan hapan lengä awang abas iä djari maga olo tä blua tanah tä;

18. Dan sampei äpat pulu njelo hirah katahi iä menjerenan gawin olo tä intu padang hai tä;

19. Dan amon iä djari mempalomos udju utus olo intu tanah Kanaan, iä djari membagi tahnahn olo tä aka, akan indu penataue.

20. Limba tä, eteke äpat ratus limä pulu njelo katahi, iä menenga mantir aka, sampei djaman Samuel, nabi tä.

21. Maka katika tä olo blaku radja, dan Hatalla menenga aka

Saul, anak Kis, olo utus Benjamin, äpat pulu njelo katahi.

22. Dan limba iä tä inganae, iä mangkat akan olo tä Dawid, akan indu radjae; dan iä menjaksi aka, koa: "Jaku djari sondau Dawid, anak Jesse, olo idjä ingilak ateiku, idjä karä melalus karä kahendakku."

23. Maka bara utus Dawid tä Hatalla, tumon djaudjie, djari mempendeng akan olo Israel Jesus, Djuru-salamat;

24. Limba Johannes, helo bara iä tä duma, djari mesanan pampandoin kahoba akan salepa utus olo Israel.

25. Maka amon Johannes memutus gawin ajue, koan iä: "Äwe keton mado aku aton? Jaku djaton aton iä, tapi itä, rehian bara aku aton duma idjä biti, aku djaton beguna aka mengkak sarumpan paie."

26. O keton, pahari, anak utus Abraham, dan keton handiai, idjä mikä Hatalla, akan keton djari impait augh selamat to.

27. Krana olo idjä melei hong Jerusalem, dan karä mantir ajue, djaton djari kasene iä, dan karä augh nabi, idjä imbasa sening andau sabat, olo tä djari melalus, awi olo tä djari mahukum iä.

28. Dan alo olo tä djaton djari sondau buku hapan mempatei iä, iä blaku kea intu Pilatus, uka iä impatei.

29. Dan amon sekarä augh, idjä djari tersurat tehiu iä, djari tulus awi olo tä, maka olo tä menipas iä bara kaju, dan mingkes iä huang kubur.

30. Maka Hatalla djari mem-
pistik iâ bara olo matei.

31. Dan arâ andau iâ djari
gitan olo tâ, idjâ baiak denga
djari hagoet bara Galilea akan
Jerusalem, idjâ to kea aton sak-
sin ajue intu olo arâ.

32. Dan ikei kea mesanan a-
kan keton djandji, idjâ djari i-
nenga akan taton ikei ;

33. Djandji tâ toto djari ila-
lus Hatalla akan ikei, anak ta-
ton tâ, awi iâ djari mem-
pistik Jesus ; kilau aton tersurat kea
huang masmur idjâ duâ : “ Ikau
aton Anakku, andau to aku djari
manak ikau.”

34. Maka idjâ tehiu perkara
iâ hendak mem-
pistik iâ bara olo
matei, uka âla iâ akan maram,
iâ djari mesanan hapan augh to :
“ Jaku hendak menenga akan
keton asi, idjâ indjandji akan
Dawid, idjâ etter tâ.”

35. Tagal tâ kea iâ mesanan
huang masmur awang beken :
“ Ikau djaton karâ menjaragh
iâ, idjâ brasi intu ikau, uka iâ
maram.”

36. Krana amon Dawid hu-
ang girir ajue djari melalus ka-
hendak Hatalla, maka iâ matei,
dan iâ djari ingubur intu âka
tatoe, dan djari maram ;

37. Tapi iâ tâ, idjâ djari im-
pistik Hatalla, iâ djaton djari
maram.

38. Tumon tâ, kâlâ keton ka-
tawan, o pahari, awi iâ tâ am-
pun karâ dosa insanan akan ke-
ton ;

39. Dan huang iâ genep biti
idjâ pertjaja djadi tetek dan la-
pas bara talo bandiai, idjâ âka
keton djaton tau mendjadi tetek
awi Torat Moses.

40. Maka ingat keton, âla ke-
ton bua augh, idjâ insanan nabi
kaloto :

41. “ Itâ, keton olo pengabelâ,
sangang keton palus nihau ; kra-
na intu wajau keton aku melas-
lus gawi, idjâ keton djaton hen-
dak pertjaja, amon olo menje-
rita tâ akan keton.”

III.—42. Maka amon olo Je-
hudi djari blua bara sinagoge, tâ
olo kapir blaku intu iâ, uka an-
dau sabat idjâ rehian karâ augh
tâ insanan aka kea.

43. Dan amon olo, idjâ hong
sinagoge, djari bilang-bilangan,
maka arâ olo Jehudi, dan arâ
olo, idjâ djari tamâ agaman olo
Jehudi, dan idjâ mikâ Hatalla,
omba Paulus dan Barnabas ; ma-
ka iâ tâ hakotak denga, sambil
mempudji iâ, uka iâ melei etter
huang asin Hatalla.

44. Maka andau sabat awang
beken bilak olo lewu samandiai
hapumpong, hendak mehining
augh Hatalla.

45. Maka amon olo Jehudi
mitâ karâ olo tâ, iâ kontep ka-
hiri, dan iâ melawan augh, idjâ
insanan Paulus ; iâ melawan dan
memapa augh tâ.

46. Maka Paulus âwen duâ
Barnabas urâh hamau : Patut
akan keton augh Hatalla inutor
solake, tapi basa keton menga-
nan tâ, dan madoh arep keton
djaton beguna akan pambelom
idjâ katatahi : itâ, ikei menale
olo kapir.

47. Krana Tuhan djari me-
metâ ikei kaloto : “ Jaku djari
mingkes ikau mendjadi blawa
akan olo kapir, uka ikau aton
indu selamat sampei saran pe-
tak.”

48. Amon olo kapir mehining augh tâ, iâ hanjak atei, dan iâ menara augh Tuhan; dan pirâ-pirâ idjâ djari inantu akan pabelom idjâ katatahi aton pertjaja.

49. Maka augh Tuhan djadi tajap hapus tanah tâ.

50. Maka olo Jehudi madoh karâ olo bawi, idjâ mimbing agama, dan idjâ besewut, tinei iâ madoh olo idjâ mibatang intu lewu, sampei Paulus dan Barnabas intakan olo, sambil inganan bara tanah pegang ajue.

51. Maka âwen tâ membirik petak idjâ leket penda tatap paie, mendjadi kasaksian mawi olo tâ, dan iâ palus hagoet akan Ikonium.

52. Maka karâ murid besuang kahanjake, besuang Rogh brasi.

BAGI 14.

I. Paulus dan Barnabas mesanan Ewangelion intu Ikonium. II. Iâ mampakâlâ olo kait kedjang intu Listra. III. Iâ ingasingen olo, dan iâ buli tinei akan lewun ajue, iâ tâ : akan Antioghia hong tanah Siria.

I.—1. Djadi huang Ikonium, âwen tâ haiak tamâ sinagoge olo Jehudi, dan iâ hakotak kalotâ, sampei kutoh olo Jehudi dan olo kapir pertjaja.

2. Maka olo Jehudi idjâ bantus pertjaja madjik dan mempehari atein olo kapir, uka iâ mentakan karâ pahari.

3. Maka âwen tâ melei hetâ ombet katahi, dan iâ urâh mesanan Tuhan, idjâ kabuat kea menjaksi augh asin ajue, dan mendjadian kata dan talo heiran awi lengân âwen tâ.

4. Maka karâ olo lewu tâ hambalang, belae hindjâ olo Jehudi, dan belae hindjâ rasul tâ.

5. Maka amon olo kapir dan olo Jehudi tuntang karâ mautir ajue meridu dan hapumpang, hendak mempahawen iâ dan memanting iâ hapan batu,

6. Tâ iâ, limba menirok perkara tâ, hadari akan lewu tanah Likaonia, akan Listra dan Derbe, dan akan tanah awang hakaaliling;

7. Dan iâ mesanan Ewangelion hetâ.

II.—8. Maka intu Listra aton olo hatuâ idjâ belemo paie, paie kait kedjang bara knain indue, dan djaton haliei iâ pudji menandjong.

9. Iâ tâ mehining Paulus hakotak, idjâ menantuneng iâ, dan mengasene, olo tâ aton pertjaja, harap indohop.

10. Dan iâ hamau denga, hapan hai aughe: Mendeng budjur intu paim! Tâ olo tâ menangkadjok mendeng, palus menandjong.

11. Maka amon olo arâ mitâ talo idjâ iawi Paulus, iâ menarik aughe, dan hamau, hapan bahsan Likaonia: Dewa djari menjarowa ampin olo, dan djari mohon, madja ikei!

12. Maka iâ menggarâ Barnabas Jupiter, dan Paulus iâ menggarâ Merkurius, basa iâ aton idjâ hakotak.

13. Maka imam Jupiter, idjâ intu ruar lewu, mimbing sapi tuntang pajong kambang akan baun-tonggaug lewu, hendak meluput parapahe, tuntang olo arâ.

14. Tapi amon rasul, Barnabas dan Paulus, mehining tä, iâ merabit klambie, dan iâ menangkero akan bentok olo arâ, sambil mengkeriak :

15. Koa : O keton ! buhen keton mawi talo to ? Ikei kea aton olo kalunen, idjâ akan indu matei sama kilau keton kea, dan ikei mesanan Ewangelion akan keton, uka keton mules arep keton bara talo haiang to, menintu Hatalla idjâ belom, idjâ djari menampa langit, petak, tasik, dan talo handiai idjâ huange.

16. Katika idjâ halau iâ djari menalua sekarâ olo kapir mehoroë karâ djalan ajue kabuat ;

17. Alo djaton kea iâ djari menjahokan arepe, tapi djari menpait talo bahalap bara langit, udjan, dan waja buah paham, dan djari menjuang atein ikei dengan penganan tuntang kahanjake.

18. Maka amon iâ hakotak kalotâ, behali bewe iâ paterei olo tâ, uka äla iâ meluput parapahë aka.

III.—19. Maka aton duma olo Jehudi bara Antioghia dan bara Ikonium ; iâ tä mandjo olo arâ, dan iâ memantiug Paulus hapan batu, sambil menunda iâ akan ruar lewu, dan menaha iâ djari mehotos.

20. Tapi amon murid mengaliling iâ, iâ mendeng, dan tamâ lewu. Maka andau beken iâ, haiak Barnabas, hagoet akan Derbe.

21. Dan amon iâ djari mesanan Ewangelion intu lewu tâ, dan djari menamäan arâ biti mendjadi murid, maka iâ buli tinei

akan Listra, akan Ikonium, akan Antioghia,

22. Sambil mengarassan atein murid, dan mengatau iâ, uka iâ melei etter huang kapertjaja, dan iâ, menjerita denga, mehoroë arâ kadjakâ ikei akan indu tamâ karadjaan Hatalla.

23. Maka iâ mangkat presbiter akan olo tä huang genep ungkup Tuhan, dan iâ blaku doa dan puasa, sambil mentjatoh olo tä intu Tuhan, äka iâ djari pertjaja.

24. Dan limba iâ mehoroë Pisia, iâ sampei Pampilia ;

25. Dan iâ mesanan augh Hatalla intu Perge ; limba tâ iâ hagoet akan Attalie.

26. Dan bara hetâ iâ berajar akan Antioghia, äka iâ djari intjatoh akan asin Hatalla, uka mangkat gawi, idjâ djari ilaluse.

27. Dan amon iâ sampei hetâ, dan djari memumpang ungkup Tuhan, maka iâ menjerita aka talo hai tä handiai, idjâ djari inampa Hatalla awie, dan iâ menjerita, kilen Hatalla djari muaplawang kapertjaja akan olo kapir.

28. Maka iâ melei hetâ dengan murid ombet katahi.

BAGI 15.

I. Ungkup Tuhan intu Jerusalem memutus, dia usa olo kapir idjâ pertjaja injunat, dan mimbing hadat olo Jehudi. II. Paulus hasuat augh dengan Barnabas ; dan sindü tinei iâ mengumbang arâ tanah, mesanan Ewangelion.

I.—1. Maka djadi isut biti duma bara Judea, dan madjar karâ pahari, koa : Djaka keton djaton injunat tumon hadat Mo-

ses, maka keton djaton tau injalamat.

2. Dan amon Paulus âwen duâ Barnabas djaton isut akañ indu hakalawan dan akan indu hasuat augh denga, maka murid meñjoho Paulus dan Barnabas, tinei isut biti ungkup ajue awang beken, menale karâ rasul dan presbiter hong Jerusalem tagal perkara tâ.

3. Maka amon äwen tâ djari injoho awi ungkup Tuhan, iâ mehoroe Poinike dan Samaria, dan menjerita kahoban olo kapir, dan iâ mendjadian kahanjak awang paham akan sekarâ pahari.

4. Dan amon iâ sampei Jerusalem, iâ induan awi ungkup Tuhan dan awi karâ rasul, dan awi presbiter, dan iâ menjerita aka talo hai, idjä djari inampa Tuhan hapan iâ.

5. Maka isut biti tingkat olo parisi, idjä djari menumon kapertjaja, hamau : Patut olo tâ injunat, dan patut iâ imetâ menumon Torat Moses.

6. Maka karâ rasul dan karâ presbiter hapumpang, hendak mitjara perkara tâ.

7. Maka limba äwen tä djari paham hasuat augh, Petrus mendeng, sambil hamau dengan olo tä : O keton, pahari ! keton kawatawan, djari tahi to, maka Hatalla djari minti bara ikei jaku to, uka bara njamangku olo kapir mehining augh Ewangelion, dan pertjaja.

8. Maka Hatalla, idjä kasene atein olo, djari menjaksi akan olo tâ, sambil menenga aka Rogh idjä brasi, sama kilau akan ikei kea.

9. Dan gawin ajue djaton djari aton beken dengan olo tä, kilau dengan ikei kea, dan iâ djari memprasi atein olo tä awi kapertjaja.

10. Maka to, narei keton meningkes Hatalla, hendak menjampahan akan hundjun bahan murid tanggungan, idjä dia taton keton horan, dia kea keton djari tau menanggong ?

11. Tapi ikei pertjaja mendino salamat awi asin Tuhan Jesus, sama kilau olo tä kea.

12. Maka olo arâ handiai suni, dan iâ mehining Barabas dan Paulus menjerita kata hai dan talo heiran, idjä djari inampa Hatalla intu olo kapir, hapan iâ.

13. Maka amon äwen tä terei hakotak tomba Jakobus, koa : O keton, pahari, hining aughku.

14. Simion djari menjerita, kilen Hatalla solake djari menanggogo olo kapir, uka iâ menduan bara olo tä ungkup akan aran ajue kabuat.

15. Maka perkara tâ aton tumon augh sekarâ nabi kea ; kilau djari tersurat :

16. "Limba tä jaku hendak buli, dan hendak mempendeng tinei human Dawid, idjä djari belongkang, dan ramon huma tä awang panting-pantinga aku hendak memangun tinei, dan hendak mengabua tä tinei ;

17. "Uka karâ olo awang betisa menggau Tuhan, tinei karâ olo kapir kea, idjä inggarâ tumon arangku, koan Tuhan, idjä melalus talo tä."

18. Karâ gawin ajue Hatalla djari katawan bara sola-solake.

19. Tagal tä jaku memutus,

djaton patut maur olo kapid tâ, idjä mules arepe niutu Hatalla.

20. Melaiukan kâlâ ikei menjurat aka, âla iâ hâwoi dengan karâ likân dewa, dengan talo kandji, dan âla kuman meto awang matei buseng, âla kea kuman daha.

21. Krana bara djaman horan huang genep lewu aton olo, idjä mesuman Torat Moses; djetâ seniug andau sabat imbasa huang karâ sinagoge.

22. Tâ angkat karâ rasul, dan angkat karâ presbiter, tinei angkat salepa ungkup Tuhan, bahalap minti isut biti bara ungkup ajue, dan menjoho iâ akan Antioghia, mempahaiak Paulus dan Barnabas, iâ tâ, Judas, idjä begarâ Barsabas, tinei Silas, olo hatuâ, idjä besewut intu karâ pahari.

23. Dan iâ mempait surat awi lengân âwen tâ, idjä kaloto aughe: "Karâ rasul, dan karâ presbiter, tinei karâ pahari blaku kahanjake akan karâ pahari bara utus olo kapid, idjä intu Antioghia, intu Siria dan intu Kilikia.

24. "Basa ikei djari mehinig, isut biti olon ikei djari hagoet, dan djari maur keton awi adjare, dan djari membebang atein keton, awi iâ menjoho keton injunat dan mahaga Torat,—dan ikei djaton djari menjoho âwen tâ kalotâ:

25. "Maka angkat ikei, idjä djari hapumpang hindjä atei, kâlâ ikei minti olo, menjoho iâ menale keton, mempahaiak Barnabas dan Paulus, olo idjä âka kakilak ikei,

26. "Idjä djari menjaragh

pambelom ajue tagal aran Tuhan ikei, Jesus Kristus.

27. "Maka ikei djari minti Judas dan Silas, idjä kabuat kea awi augh ajue karâ mesuman talo to.

28. "Krana Rogh brasi dan ikei kea djaton heudak membebat keton, baja ikei menjoho keton menumon âpat perkara to, idjä patut:

29. "Æla keton kuman meton parapaha, idjä djari impatei akan dewa, âla kea meto idjä djari buseng, âla kea daha, dan âla hâwoi dengan talo kandji. Amon keton mengedjau arep keton dengan talo tâ, maka bua gawin keton. Selamat melei!"

30. Maka amon âwen tâ djari injoho, iâ sampei Antioghia, dan iâ memumpang olo arâ, sambil mendjuluk surat tâ.

31. Dan amon olo djari membasa tâ, maka iâ hanjak atei sabab augh mangat tâ.

32. Maka Judas dan Silas, idjä kabuat kea aton olo nabi, hapan arâ augh madjar karâ pahari, dan mengarassan ateie.

33. Limba iâ djari melei hetâ omhe-ombet katahi, karâ pahari melapas iâ buli, menale rasul, huang kasanange.

34. Maka Silas radjin melei hetâ.

II.—35. Maka Paulus âwen duâ Barnabas melei huang Antioghia, dan iâ, haiak arâ olo awang beken hindei, madjar olo, dan mesanan augh Tuhan.

36. Maka limba isut andau koan Paulus dengan Barnabas: Kâlâ ikei lius sindâ tinci, menjengok karâ pahari intu karâ kaleka, ikei djari mesanan augh

Tuhan, mangat katawan, kilen kadjarian olo tâ.

37. Maka Barnabas hendak menduan Johannes kea, idjâ begarâ Markus, ompat denga.

38. Tapi koan Paulus, djaton patut menduan iâ tâ ompat denga, basa bihin huang Pampilia iâ tâ djari mundur bara iâ, dan djaton djari omba, mepahaiak iâ huang gawie.

39. Djadi, âwen duâ tâ haklahi auge, sampei iâ hapisa; maka Barnabas menduan Markus, dan berajar akan Kiprus.

40. Maka Paulus minti Silas; dan limba iâ intjatoh akan asin Hatalla awi karâ pahari, maka iâ hagoet.

41. Maka iâ mehoroe Siria dan Kilikia, dan mengarassan karâ ungkup Tuhan.

BAGI 16.

I. Paulus minti Timoteus, uka mendoahop iâ; iâ mehoroe Prigia, Galatia, Misia; Hatalla menjoho iâ, hapan nupi, uka iâ menale tanah Makedonia. II. Paulus hong Pilippi.

I.—1. Maka iâ sampei Derbe dan Listra; dan itâ, aton hetâ murid, arae Timoteus, indue aton olo Jehudi idjâ pertjaja, tapi bapae aton kapir.

2. Iâ tâ inggarâ bahalap awi karâ pahari, idjâ melei intu Listra dau intu Ikonium.

3. Maka Paulus radjin menduan iâ tâ omba denga, dan iâ menduan dan menjunat iâ, tagal karâ olo Jehudi, idjâ melei intu lewu tâ; krana olo tâ handiai djari kasene bapae aton olo kapir.

4. Maka haiak iâ menansaran

karâ lewu, iâ mesuman akan olo tâ petâ, idjâ djari inantu awi karâ rasul, dan awi karâ presbiter, idjâ intu Jerusalem, uka olo tâ menumon tâ.

5. Tâ karâ ungkup Tuhan indâhen huang kapertjaja, dan se ning andau iâ indahang karâe.

6. Maka amon Paulus mehoroe tanah Prigia dan Galatia, iâ ingahana Rogh brasi mesanan augh Hatalla intu Asia.

7. Dan amon iâ sampei Misia, iâ mengkemâ hagoet akan Bitinia, tapi Rogh Jesus djaton menjoho iâ.

8. Dan limba iâ mahalau Misia, maka iâ sampei Troas.

9. Maka hamalem Paulus mitâ talo, iâ tâ, olo Makedonia, idjâ biti, aton mendeng, sambil blaku intu iâ, koa: Dimpa akan Makedonia, dohop ikei.

10. Amon iâ djari mitâ talo tâ, maka ikei belalu himat berajar akan Makedonia, krana angat ikei aton betantu, Tuhan djari mengahau ikei, uka mesanan Ewangelion akan olo hetâ.

II.—11. Maka limba ikei betolak bara Troas, ikei palus akan Samotrake, dan andau djewu akan Neapolis.

12. Dan bara hetâ ikei sampei Pilippi, iâ tâ lewu idjâ membantang huang baris tanah Makedonia djetâ, dan djetâ aton lewu idjâ mardeka, idjâ imangun awi prentahn olo hai. Maka ikei melei isut andau intu lewu tâ.

13. Maka andau sabat ikei lius akan ruar lewu, menale batang-danum, âka olo pudji sômbajang; dan ikei mondok hetâ dan hakotak dengan olo bawi, idjâ djari hapumpong hetâ.

14. Maka aton olo bawi, Lidia arae, idjâ mendjual benang lamos, idjâ bara lewu Tiatira, idjâ. aton mikâ Hatalla; iâ tâ mindi-minding akan kotak tâ; tâ Hatalla muap ateie, sampei iâ herati augh, idjâ insanan Paulus.

15. Dan amon iâ kabuat impandoi, tuntang salepa ungkup olo humae, maka iâ blaku intu ikei, koa: Djaka keton mado aku toto pertjaja huang Tuhan, maka tamâ humangku, dan melei hetâ. Maka iâ hadjadjuan ikei.

16. Maka djadi, amon ikei ha-goet hendak sombajang, aton hasupa dengan ikei djipen bawi, idjâ ingumpang dewa, idjâ tau menudjum, idjâ mawi arâ ontong akan tempoe, awi iâ menudjum.

17. Iâ tâ menuntut Paulus tuntang ikei, sambil mentehau, koa: Olo to aton djipen pangkahai Hatalla, idjâ mesanan akan ikei djalan selamat!

18. Maka arâ andau iâ aton kolotâ gawie. Maka Paulus kapâhâ atei awi tâ, dan iâ mules arepe, sambil hamau dengan dewa tâ: Jaku memetâ ikau huang aran Jesus Kristus, blua bara iâ. Maka palus djam tâ kea dewa tâ blua.

19. Maka amon tempoe mitâ, ontong ajue djari nihau, tâ iâ menjingkap Paulus âwen duâ Silas, dan menunda iâ akan äka bitjara, menaharep karâ mantir.

20. Dan limba tâ iâ maga iâ tâ akan karâ tuan hai, koa: Olo to maur lewun ikei, dan iâ aton olo Jehudi.

21. Dan iâ mesanan hadat, idjâ djaton patut ikei menarima

atawa menumon, krana ikei aton olo Romani.

22. Maka olo arâ hapumpong melawan iâ, dan tuan hai tâ menjoho olo menjintak mengkak klambie, dan memukul iâ.

23. Dan limba iâ paham imukul, maka olo menutup iâ huang sipir, dan memetâ mandur sipir tâ, uka iâ menonggo âwen tâ bua-bua.

24. Iâ tâ menarima prentah tâ, dan menutup âwen tâ huang karong idjâ aton intu bentok haliei, dan memanga paie.

25. Maka bentok alem hirah Paulus dan Silas blaku doa, sambil menjanji menara Hatalla. Dan olo inutup awang beken mindi-minding, mehining augh ajue.

26. Maka salenga petak paham honggâ, sampei karâ galang human sipir tâ hagerek, dan belalu kea karâ lawange buap, dan pasong olo handiai bengkak.

27. Tâ mandur sipir takinja betiro, dan amon iâ mitâ karâ lawang sipir aton buap, maka iâ menjilak padang, hendak mempatei arepe, krana iâ mado, karâ olo inutup djari bebuhau.

28. Maka Paulus mente-hau, hapan hai auge, koa: Æla memapa arepm, krana ikei handiai aton heto!

29. Maka iâ blaku singa, sewu akan huange, dan iâ hagen-djä, sambil lawo intu äka pain Paulus âwen duâ Silas.

30. Dan iâ maga âwen tâ blua, sambil hamau denga: O tuan, narei patut aku mawi, uka aku mendino selamat?

31. Maka koan äwen: Per-tjaja huang Tuhan Jesus Kristus,

tâ ikau tuntang salepa ungkup olo humam karâ mendino salamat

32. Dan âwen tâ mesanan augh Tuhan aka, dan akan olo handiai, idjâ intu humae.

33. Maka iâ menduan âwen tâ hamalem, djam tâ kea, sambil mempuas awan pukule; dan palus tâ kea iâ kabuat impandoi, tuntang olo ajue handiai.

34. Dan iâ maga âwen tâ akan human ajue, dan menjimpan medja aka, dan iâ tuntang karâ olo ajue hanjak atei, basa iâ pertjaja huang Hatalla.

35. Maka amon talo djari blawa, tuan hai menjoho kapiri, koa: Lapas olo tâ bewe.

36. Maka mandur sipir mesuman augh tâ akan Paulus, koa: Tuan hai djari menjoho, mangat keton lapas bewe; blua to, lius dengan salamat.

37. Maka koan Paulus dengan kapiri: Bakarina, dan amon ikei hindei djari iriksa, maka olo tâ djari menjoho olo memukul ikei, idjâ aton olo Romani, dan djari manganan ikei akan sipir; to iâ hendak menjoho ikei blua tinei sasuni? äla kalotâ! kâlâ iâ kabuat duma, dan maga ikei blua.

38. Maka kapiri mesuman augh tâ akan tuan hai; iâ tâ mikâ, amon iâ mehining, âwen tâ aton olo Romani.

39. Dan iâ duma, mengatau âwen tâ, maga iâ blua, sambil blaku intu iâ, uka iâ blua bara lewu tâ.

40. Maka amon âwen tâ djari blua bara sipir, iâ tamâ human Lidia; dan limba iâ djari hapumpang dengan karâ pahari, dan djari mempangat iâ, maka iâ hagoet.

BAGI 17.

I. *Paulus hong Tessalonika dan hong Berroia.* II. *Paulus hong Atena.*

I.—1. Maka ikei hagoet, mahalau Ampipolis dan Appollonia, dan ikei sampei Tessalonika; hetâ aton sinagoge olo Jehudi.

2. Maka Paulus, tumon hadate, tamâ hetâ, dan hantelo sabbat iâ menarang augh surat akan olo;

3. Iâ membuka tâ aka, sambil menarang, djaton tau dia Kristus tâ mengkemâ kapähâ, dan misik bara olo matei; maka Jesus, koa, idjâ insanangku akan keton, iâ aton Kristus tâ.

4. Maka isut biti olo tâ pertjaja, dan menatellan arepe dengan Paulus dan Silas; kalotâ kea paham arâ olo kapir, idjâ aton mikâ Hatalla, dan djaton isut biti olo bawi idjâ tatau.

5. Maka olo Jehudi, idjâ bantus pertjaja, persengen ateie, dan iâ menduan isut biti olo bangang, iâ tâ olo pakan idjâ pudji manding arepe, dan iâ mandjo olo arâ hapumpang tuntang meridu, hendak mamok huang lewu; maka iâ mengarubut human Jason, hendak menggian rasul tâ akan olo arâ.

6. Dan amon iâ djaton sondau âwen tâ, maka iâ mihir Jason dan isut biti pahari awang beken akan karâ mantir lewu, mengalabawâ, koa: Olo tâ, idjâ djari meridu salepa kalunen, iâ tâ djari kanto kea!

7. Iâ tâ injarongan Jason; maka uras olo tâ melawan prentahn kaisar, awi iâ hamau, olo beken aton radja, iâ tâ Jesus.

8. Maka iâ menantiring olo

lewu handiai meridu, tuntang mantire, idjä mehining augh tâ.

9. Maka amon iâ djari mendino sanda awang ombet bara Jason dan bara olo beken tâ, iâ melapas âwen tâ.

10. Maka karâ pahari palus alem tâ kea menjoho Paulus dan Silas akan Beroia. Amon âwen tâ sampei hetâ, iâ tamâ sinagoge olo Jehudi.

11. Maka olo hetâ aton labeuh budjur bara olo hong Tessalonika; iâ pehias haliei menarima augh Hatalla, dan sening andau iâ mariksa surat, djaka perkara tâ toto aton kalotâ.

12. Maka arâ biti olo tâ per-tjaja, tinei arâ biti olo bawi tau, awang kapid, tuntang olo hatuâ.

13. Tapi amon olo Jehudi, idjä intu Tessalonika, mehining, intu Beroia kea augh Hatalla insanan Paulus, maka iâ hagoet akan hetâ kea, mandjo olo arâ mamok.

14. Maka palus tâ kea karâ pahari menjoho Paulus, uka iâ blua lewu, kilau hendak menale tasik; maka Silas dan Timoteus melel hetâ.

15. Maka olo idjä maga Paulus mempahaiak iâ sampei Atena; dan amon iâ djari mendino petân Paulus akan Silas dan Timoteus, uka âwen tâ bedjeleng haliei menale iâ, maka olo tâ harikas buli.

II.—16. Maka amon Paulus mentei âwen tâ intu Atena, ateie paham kapâhâ, awi iâ mitâ lewu tâ aton kontep hampatong, tamunan dewa.

17. Dan iâ hakotak huang sinagoge dengan olo Jehudi, tun-

tang dengan olo idjä mikâ Hatalla, tinei sening andau iâ hakotak intu pakan dengan olo, idjä sondaue hetâ.

18. Maka isut biti olo pintar, bara tingkat olo Epikurus, dan olo Stoikus habantah augh deng-a; maka koan belae: Narei adohn augh olo habitak tâ? Koan olo beken: Ampie iâ aton mesanan dewa taheta. Tâ, basa iâ mesanan akan olo tâ Jesus, dan kamsik olo matei.

19. Maka olo tâ menduan iâ, mimit iâ akan kaleka bitjara, Areopagus arae, koa: Tau ikei katawan, narei adjar taheta tâ, idjä insanam?

20. Krana augh nahesa ikau menjampe pinding ikei. Maka ikei hendak katawan, narei adohn rima karâ augh tâ.

21. Maka olo Atena handiai, tinei olo tamuei, idjä melel hetâ, djaton aton hila akan talo gawi beken, baja hendak mentor atawa hendak mehining talo taheta.

22. Maka Paulus mendeng intu bentok Areopagus tâ, dan hamau: O keton, olo Atena, awi talo handiai jaku mitâ keton paham menonggo dewa.

23. Krana amon aku mengumbang lewun keton, dan menjengok karâ talo idjä injemba keton, maka aku sondau kea mesbeh, idjä aton surat alamat kaloto: "*Akan Hatalla, idjä djaton kasenan.*" Maka iâ, idjä injemba keton, alo keton djaton kasene iâ, iâ tâ aku mesanan akan keton.

24. Hatalla, idjä djari menampa kalunen dan talo handiai awang huange, iâ aton Tempo

langit tuntang petak, dan iâ djaton melei huang huma, idjâ djari imangun awi lengän olo.

25. Djaton kea iâ tau indohop olo, kilau djaka iâ tapas talo en-en, melainkan iâ kabuat aton, idjâ menenga akan sekarä olo pabelom, tahaseng, dan talo handiai.

26. Maka iâ djari membelom bara olo Idjâ sekarä djelahan olo, uka iâ tä melei hundjun salepa baun petak, dan iâ djari menantu helo karä wajae, dan tikas kaleka, olo tä akan melei;

27. Uka iâ menggau Hatalla, djaka mikä iâ tau mengkemä dan tau sondau iâ, krana iâ djaton aton kedjau dengan genep bitin ikei.

28. Krana huang iâ ikei belom, ikei hagerek, ikei aton; kilau isut bitin olo djelahan keton kea, idjâ tau bedindang, djari hamau: "Krana ikei aton utus ajue kea."

29. Tä ikei, idjâ utus Hatalla, äla akan mado, Hatalla aton sarowa hampatong bulau, hampatong salaka, hampatong batu, idjâ djari iukir tumon kaheratin dan tumon pikir olo kalunen.

30. Maka karä katika kahumong olo Hatalla djaton maku menehiu, tapi to iâ menjoho olo handiai intu karä kaleka, uka iâ hoba;

31. Djeto, basa iâ djari menantu andau, iâ hendak memutus kadjarian kalunen huang kateteke awi olo hatuä, idjâ djari inantue, dan idjâ betarang djari insanan awi iâ akan olo handiai, awi Hatalla djari mempisis iâ tä bara olo matei.

32. Maka amon olo tä mehi-

ning augh kamisik olo matei; tä belae halalea; tapi koan belae: Dapit ikei hendak mehinung aughm tinei tehiu perkara to.

33. Maka kakai Paulus blua bara bentok olo tä.

34. Maka isut bitin olo hatuä leket denga, dan pertjaja; aton Dionisius, olo Areopagus tä, tinei aton olo bawi, Damaris arae; tinei aton olo beken kea.

BAGI 18.

I. *Paulus intu Korintus.* II. *Paulus built akan Antioghia, dan idjü hantelo iâ haget, uka mesanan Ewangelion.* III. *Apollos mesanan augh Hatalla.*

I.—1. Limba tä Paulus hari-kas bara Atena, dan iâ sampei Korintus.

2. Hetä iâ sondau olo Jehudi, Akwila arae, olo bara Pontus, idjâ taheta djari duma bara Italia, tuntang Priskilla, sawae, (sabbab Klaudius djari menenga prentah, olo Jehudi samandiai akan indu melihi Roma.)

3. Maka Paulus hindjä dengan olo tä, dan basa iâ aton sama gawie, maka iâ ompat denga begawi; krana olo tä aton tukang menampa tingkap benang.

4. Maka sening andau sabat iâ madjar olo huang sinagoge, dan mengataui olo Jehudi dau olo kapir.

5. Maka amon Silas dan Timoteus djari duma bara Makedonia, Paulus hadjudjuan awi Rogh, uka mesanan akan olo Jehudi, Jesus aton Kristus tä.

6. Maka amon olo tä membautah dan memapa aughe, iâ menggerek pakeiac, dau hamau

dengan olo tâ : Dahan keton akan menata takolok keton ka-buat ; jaku aton brasi ; bara kato-touto aku hendak menale olo kapir.

7. Dan iâ minda bara hetâ, sambil tamâ human Titus, idjâ begarâ Justus, idjâ mikâ Hatalla ; human ajue aton dara sinagoge.

8. Maka Krispus, kapala sinagoge tâ, pertjaja huang Tuhan, tuntang salepa ungkup olo humae : dan arâ biti olo Korintus mehinang augh Hatalla, dan iâ pertjaja belalu impandoi.

9. Maka hamalem Tuhan hamau dengan Paulus intu talo gitaë : “Æla mikâ, tapi hakotak dan äla suni ;

10. “Krana jaku aton hindjâ ikau, dan dialo idjâ biti akan mentakan dan memapa ikau ; krana jaku aton ungkup olo idjâ bekapal huang lewu to.”

11. Maka Paulus melei hetâ idjâ njelo djehawen bulan katahi, dan iâ madjar augh Hatalla intu olo tâ.

12. Maka katika Gallion aton wakil radja hong tanah Aghaia, olo Jehudi handiai mempakat, dan iâ haiak mentakan Paulus, dan mimbit iâ akan äka bitjara,

13. Koa : Olo to musok olo menjemba Hatalla melawan augh Torat.

14. Maka amon Paulus hendak hakotak, koan Gallion deng-an olo Jehudi : Djaka olo djari mawi talo salah atawa talo papa en-en, o keton, olo Jehudi, tâ toto jaku akan indu menarima keton ;

15. Tapi djaka aton perkara tehiu augh, atawa tehiu ara eu-

en, atawa tehiu Torat idjâ imbing keton, naughe keton bewemitjara tâ, krana jaku djaton maku memutus perkara kalotâ.

16. Dan iâ maharak olo tâ bara karosi bitjara.

17. Maka olo kapir handiai menjingkap Sostenes, kapala sinagoge tâ, dan memukul iâ tokep karosi bitjara ; tapi Gallion djaton paduli talo Idjâ karâ perkara tâ.

II.—18. Djadi, limba Paulus djari melei hetâ arâ andau hindei, maka iâ menabe karâ pahari, dan berajar akan Siria, impahaiak Priskilla dan Akwila ; maka iâ menjukur takoloke intu Kenghrea, krana iâ aton menanggong djandji intu Hatalla.

19. Maka iâ sampei Epesus, dan iâ mempelei äwen tâ hetâ ; maka iâ kabuat tamâ sinagoge, sambil hakotak dengan olo Jehudi.

20. Olo tâ blaku iâ melei tahi denga, tapi djaton ole iâ menu-mon huang olo tâ.

21. Tapi iâ menabe arepe dengan olo tâ, koa : Djaton tau dia aku aton intu Jerusalem andau pesta karâ, tapi aku hendak haluli tinei akan keton, djaka Hatalla hendak menjoho aku. Tâ iâ betolak bara Epesus.

22. Dan amon iâ sampei Kaisarea, iâ hagoet akan Jerusalem, menabe ungkup Tuhan idjâ hetâ ; limba tâ iâ lius akan Antioghia.

23. Dan limba iâ djari melei hetâ ombe-ombet katahi, maka iâ hagoet, mengumbang tanah Galatia dan tanah Prigia, sambil mengarassan karâ murid.

III.—24. Maka olo Jehudi,

Apollos arae, olo bara Aleksandria, idjâ aton maher aughé, dan idjâ paham herati surat, iâ aton duma akan Epesus.

25. Iâ djari iadjar huang djalan Tuhan, dan iâ hanjala ateie, uku-uku iâ mesanan dan membrita aran Tuhan; tapi iâ katawan pampandoin Johannes bewé.

26. Maka iâ menampara hakotak urâh huang sinagoge. Amon Akwila dan Priskilla mehining iâ hakotak, maka âwen tâ menduan iâ, dan iâ laheb menarag djalan Hatalla intu iâ.

27. Dan amon iâ hendak ha-goet akan Aghaia, maka karâ murid mendohop iâ, dan mem-pait surat akan karâ pahari awang kane, uka âwen tâ menduan iâ; maka amon iâ sampei hetâ, iâ paham mendohop olo, idjâ djari pertjaja awi asi.

28. Krana bakarina dan be-tantu iâ mempala olo Jehudi, dan iâ menantu awi karâ augh surat, Jesus aton Kristus tâ.

BAGI 19.

I. Paulus intu Epesus; arâ olo pertjaja.

II. Olo bantus pertjaja hetâ hendak mamok.

I.—1. Djadi, kahum Apollos aton intu Korintus, maka Paulus, idjâ djari mengumbang karâ tanah idjâ hila ngambo, duma sampei Epesus.

2. Dan amon iâ sondau murid, isut biti, koan iâ denga: Djari keton mendino Rogh brasi, kâtika keton haru pertjaja? Koan âwen tâ denga: Ikei ma-

hin dia djari mehining, djaka aton Rogh brasi.

3. Koan iâ dengan âwen: Maka menintu âwe keton djari impandoi? Koan âwen: Menintu pampandoin Johannes.

4. Maka koan Paulus: Johannes djari mempandoi hapan pampandoin kahoba, maka iâ djari menjoho olo pertjaja huang iâ tâ, idjâ karâ duma rehian bara iâ, iâ tâ, huang Kristus Jesus.

5. Amon âwen tâ mehining augh tâ, iâ impandoi huang aran Tuhan Jesus.

6. Dan amon Paulus mina lengâe hundjuu olo tâ, maka Rogh brasi mohon aka, dan âwen tâ hakotak hapan hakabeken bahsa, tinei iâ menudjum.

7. Maka karâ olo hatuâ tâ aton duâwalas biti hirah.

8. Maka Paulus tamâ sinagoge, dan iâ urâh ateie hakotak dengan olo telo bulan katahi, dan mengatau olo menarima talo karadjaan sorga.

9. Maka amon isut biti menekang arepe, merisang ateie, sambil memapa djalan Hatalla intu olo arâ, tâ Paulus melihi olo tâ, memisa karâ muride, dan sening andau iâ madjar olo huang kaleka mengadji, idjâ ain olo anu, Tirannus arae.

10. Maka duâ njelo iâ kalotâ, sampei olo handiai idjâ melei huang Asia, olo Jehudi dan olo kapir, djari mehining augh Tuhan Jesus.

11. Maka talo kwasa kea, idjâ djaton pudji gitan olo, inampa Hatalla awi lengân Paulus.

12. Sampei benang âbes kea dan kuwinge induan olo bara

bereng ajue, dan djetâ inae akan hundjun olo haban, maka awi tâ karâ ampin perese terei, dan karâ dewa papa blua.

13. Maka isut biti olo Jehudi, olo penggojang-gapa, idjâ tau menjumpa dewa, behanji kea menjewut aran Tuhan Jesus mawi olo idjâ ingumpang dewa papa, koa : Ikei menjumpa keton awi Jesus, idjâ insanan Paulus.

14. Maka idjâ mawi talo tâ, iâ tâ udju biti anak Skewa, kapala imam olo Jehudi.

15. Maka tomba dewa papa tâ, koa : Jesus aku kasene, Paulus aku katawan ; tapi keton, âwe keton ?

16. Dan olo tâ, idjâ ingumpang dewa papa, menangkadjok, mentakan âwen tâ, dan iâ mempakala dan mawi iâ, sampei âwen tâ hadari bara huma tâ halowei, tuntang arâ himange.

17. Maka perkara tâ hining olo Jehudi dan olo kapid handiai, idjâ aton intu Epesus ; dan olo handiai tâ mikâ, dan aran Tuhan Jesus mendjadi besewut.

18. Maka arâ biti âwen, idjâ djari pertjaja, duma, mengaku dan menjerita karâ talo gawie.

19. Dan arâ biti âwen, idjâ bahut pudji mengarohei, mimbit karâ surat ajue, dan menyusul tâ, haiak gitan olo handiai ; dan iâ mitong regan karâ surat tâ sampei limâ pulu kojan kabawak re-ar beputi.

20. Maka kalotâ augh Tuhan paham abas dahang-mendahang dan bara kwasa.

21. Maka limba talo tâ Paulus mehimat huang ateie, hendak mehoroe Makedonia dan Aghaia, dan menale Jerusalem, koa :

Limba aku djari betâ, djaton tau dia aku mitâ Roma kea.

22. Maka iâ menjoho duâ biti bara âwen idjâ menonggo iâ, Timoteus dan Erastus, menale Makedonia, dan iâ kabuat melei hindei intu Asia.

II.—23. Maka katika tâ lembut paham karidun olo tagal djalan Tuhan.

24. Krana olo anu, Demetrius arae, tukang salaka, idjâ menampa tamunan human hampatong Diana, hapan salaka, iâ mawi arâ balandja akan karâ olo, idjâ aton sama tukang kilau iâ.

25. Maka iâ memumpong karâ tukang tâ, tinei sekarâ olo idjâ ompat gawi tâ kea, dan hamau : O keton, tawan keton, awi penggawi to ikei behudjong ;

26. Tinei keton mitâ dan mehining, djaton intu Epesus bewe, tapi karenga hapus Asia Paulus tâ djari memahir arâ olo mundur, awi iâ madjar olo, koa : Iâ tâ, idjâ inampa awi lengân olo, djaton aton Hatalla.

27. Maka perkara to djaton bewe indu behajan gawin ikei, tapi human hampatong Diana kea, dewa bawi idjâ hai tâ, karâ iado olo djaton bara guna en-en, dan kahain ajue, idjâ ihorumat hapus Asia, hapus kalunen, akan indu rusak.

28. Maka amon olo mehining tâ, iâ paham blait, mengalabawâ, koa : Hai aton Diana olo Epesus !

29. Maka salepa lewu tâ ro-wang-riwut ampie, olo haiak hadari akan kaleka talo inampaja, sambil menunda Gaius dan A-

ristarghus, olo Makedonia, idjâ hindjâ dengan Paulus.

30. Maka amon Paulus hendak menale olo arâ, karâ murid mengahana iâ.

31. Maka isut biti olo panghulu Asia kea, idjâ hulâ denga, menjoho olo menale iâ, danempudji iâ, belâ iâ menjaragh arepe akan kaleka talo inampaja.

32. Maka belaehe olo tâ mengkeriak kalotâ, awang beken tinei kaloto, krana karâ olo idjâ hapumpong tâ aton njanjau, dan bilak rata iâ djaton katawan, kasen iâ djari hapumpong.

33. Maka belaehe olo tâ mendjidjit Aleksander, idjâ inggian olo Jehudi, menaharep olo arâ; maka Aleksander mengipei, hapan lengâe, hendak mempahalap arepe intu olo arâ.

34. Maka amon olo mengasene, iâ aton olo Jehudi, olo handiai tâ, kilau hapan augh Idjâ, mengkeriak barang duâ djam katahi, koa: Hai aton Diana olo Epesus!

35. Maka djuru-tulis lewu mempaterei, olo tâ, koa: O keton, olo Epesus, âwe kea aton, idjâ djaton katawan, lewun olo Epesus aton manggau human Diana, dan hampatong dewa tâ, idjâ djari lawo bara langit?

36. Maka basa perkara tâ djaton tau ilawan, patut keton suni, dan âla aton kanaba huang gawin keton.

37. Krana keton djari mimbit olo to, idjâ djaton djari merampas human dewa, djaton kea iâ djari memapa dewan keton idjâ bawi tâ.

38. Maka djaka Demetrius, dan olo idjâ sama tukang kilau

iâ, aton perkara en-en dengan olo, aton bewe andau bitjara imbing, aton mantir, kâlâ olo tâ hadawa hetâ.

39. Dan mikâ djaka keton hendak blaku en-en tehiu perkara beken, patut djetâ imutus awi olo bitjara tumon undang-undang.

40. Krana ikei akan indu mikâ ikei indawa, kilau djaka ikei djari mamok, tagal perkara andau to, basa ikei djaton aton buku hapan mempahalap karidun olo, awang djari aton. Dan limba iâ djari menutor augh tâ, maka iâ melapas olo idjâ djari hapumpong tâ, dan menjoho iâ buli.

BAGI 20.

I. *Paulus menale Makedonia, Hellas, Troas dan Miletus.* II. *Hong Miletus Paulus hasupa dengan presbiter olo ungkup Epesus.*

I.—I. Maka limba karidun olo djari terei, Paulus merawei karâ murid, dan limba iâ memberkat olo tâ, iâ palus hagoet menale Makedonia.

2. Dan amon iâ djari mehoroek karâ tanah hila kane, iâ sampei Hellas.

3. Hetâ iâ melei telo bulan; dan amon iâ hendak berajar akan Siria, olo Jehudi mimpa iâ; tâ iâ moba kahimate, hendak buli manjak Makedonia.

4. Maka sampei akan Asia iâ impahaiak Sopater, olo Beroia, tinei Aristarghus dan Sekundus, idjâ bara ungkup olo Tessalonika, tinei Gaius, olo Derbe, tinei Timoteus; maka olo Asia kea

hindjä denga, iä tä Tighikus dan Tropimus.

5. Æwen tä djari hagoet helo, dan mendâ ikei hong Troas.

6. Maka amon karâ andau olo pudji kuman tepong awang djaton iragi djari halau, ikei berajar bara Pilippi, dan huang limâ andau ikei sampei äwen tä hong Troas; hetâ ikei melei udju andau.

7. Maka andau minggu, amon karâ murid hapumpong, mendarei tepong, Paulus hakotak denga; maka andau djewu iä hendak harikas, dan iä memandjang tutore sampei bentok alem.

8. Maka aton arâ sumbo inotong huang karong-loteng, äka olo tä djari hapumpong.

9. Maka aton olo tabela, arae Eutighos; iä tä mondok intu penjengok, dan iä parontok palus betiro, sabab Paulus mawi tjerita pandjang; maka awi tirohe iä belongkang, palus lawo kangiwa bara karong awang suson telo, dan matei iä inggatang olo.

10. Maka Paulus mohon, mehingkep intu hundjue, memangkut iä, koa: Æla keton menatum, krana tahasenge aton.

11. Limba tä iä mendai tinei, mendarei tepong, kuman, dan tahi iä hakotak dengan äwen tä, sampei langit mehindang, dan kalotâ iä harikas.

12. Maka olo mimit olo tabela tä belom, dan atein olo tä paham impangat.

13. Maka ikei hagoet helo, djakat benama, palus berajar akan Assus; hetâ ikei akan indu menduan Paulus. Krana kalotâ

ugh petäe, basa iä kabuat hendak menandjong.

14. Dan amon iä menjupa ikei hong Assus, ikei menduan iä, dan ikei palus sampei Mitilene.

15. Dan limba betolak bara hetâ, maka andau djewu ikei sampei tendipa Kios, dan andau beken ikei tuli hong Samos, dan melei hong Trogillion; maka andau idjä harian ikei sampei Miletus.

16. Krana Paulus hendak mahalau Epesus, belâ iä nihau andau intu Asia. Krana iä menggulong arepe, uka, ole dengan olé, iä andau pentekosta sampei Jerusalem.

II.—17. Maka bara Miletus iä menjoho olo akan Epesus, pakadja karâ presbiter ungkup Tuhan idjä hetâ.

18. Dan limba olo tä djari menale iä, koan iä denga: Tawan keton bara andau solake jaku sampei Asia, kilen ampi jaku djari hindjä keton karâ katika tä;

19. Sambil menonggo Tuhan dengan randa atei, dengan arâ djohon mata, huang arâ tingkese, idjä djari bua aku awi kasingen olo Jehudi.

20. Dan aku djaton djari menjahokan talo Idjä, awang beguna, tapi djari mesuman tä, dan djari madjar tä akan keton, kaleka keton haiak hapumpong, tinei huang gene-genep human keton.

21. Dan aku djari mesanan akan olo Jehudi dan akan olo kapir kahoba akan Hatalla, dan kapertjaja huang Tuhan ikei, Jesus Kristus.

22. Maka to jaku, idjâ imasong huang Rogh, hagoet akan Jerusalem, dan djaton aku katawan, talo en akan indu bua aku hetâ.

23. Tapi huang genep lewu Rogh brasi menjaksi akangku, koa, pasonge dan kadjakâ atou mentei aku.

24. Maka aku djaton paraba talo Idjâ, pambelomku mahin dia aku merega, alo bewe aku dengau hanjak atei mahapus penggoetku, tuntang penggawi, idjâ djari dinongku bara Tuhan Jesus, iâ tâ, uka aku mesanan Ewangelion asin Hatalla.

25. Maka to, itâ, aku katawan, keton djaton karâ mitâ baungku hindei, keton handiai, idjâ djari ingumbangku, dan idjâ djari mehining bara aku brita karadjaan Hatalla.

26. Sabab tâ aku hamau dengau keton andau to kea, jaku to aton brasi bara dahan keton handiai.

27. Krana aku djaton djari menjahokan talo Idjâ, tapi lepa aku djari mesanan kahendak Hatalla akan keton.

28. To tonggo arep keton, tuntang salepa kawan, aka Rogh brasi djari mangkat keton mendjadi episkopos, uka keton menjakatik ungkup Hatalla, idjâ djari imilie hapan dahan ajue kabuat.

29. Krana to kea jaku katawan, limba aku djari hagoet, maka harimau awang besiak karâ tamâ, menale keton, idjâ djaton menjangjang kawan tâ.

30. Dan bara bentok keton kabuat karâ lembut olo, idjâ

mendjea adjare, uka menampurt murid menuntut iâ.

31. Tagal tâ, djaga keton, daningat, telo njelo katahi, handau hamalem, aku haiak menangis djaton djari melajan, madjar genep bitin keton.

32. Maka to, o pahari, jaku menjaragh keton akan Hatalla, dan akan augh asin ajue, idjâ aton kwasa memangun keton, dan menenga akan keton penataue haiak dengan olo handiai, idjâ djari imprasi.

33. Djaton aku pudji blaku salaka, bulau, pakeian bara keton;

34. Keton kabuat katawan, lengängku to kea djari mawi belandja akangku dan akan olo, idjâ hindjâ aku.

35. Awi talo handiai aku djari memprahan akan keton, patut ikei begawi kalotâ, dan menduan olo idjâ belemo huang kaptjaja, dan menehiu augh Tuhan Jesus, idjâ injewut kabuate: "Menenga aton labeh mangat bara blaku."

36. Amon iâ djari menjewut tâ, maka iâ mendâko utute, dan blaku doa haiak olo handiai tâ.

37. Maka olo handiai tâ paham menaugis, dan iâ memalok ujut Paulus, sambil menjium iâ.

38. Maka olo tâ pâhâ atei, maka paham awi augh tâ, idjâ djari injewute: olo tâ djaton akan indu mitâ tinei baue. Maka olo tâ maga iâ akan benama.

BAGI 21.

I. Paulus hagoet akan Jerusalem. II. Iâ induan ungkup Tuhan. III. Olo Jehudi mamok, hendak mawi iâ; iâ inawan olo Romani.

I.—1. Djadi, limba ikei djari betolak, melihi olo tâ, maka ikei berajar palus sampei Kos, dan andau idjâ rehian ikei sampei Rodos, dan bara hetâ ikei sampei Patara.

2. Dan amon ikei sondau benama, idjâ berajar akan Poinike, maka ikei djakat hetâ, dan betolak.

3. Dan amon Kipris memala, ikei mahalau tâ hila sambil, dan berajar akan Siria, dan ikei belabo hong Tirus, krana hetâ olo akan indu mongkar buat kapal.

4. Dan amon ikei sondau murid, ikei melei denga udju andau: maka awi Rogh murid tâ hamau dengan Paulus, âla iâ hagoet akan Jerusalem.

5. Djadi, amon karâ andau tâ hapus, ikei blua bara hetâ, hagoet tinei; maka olo tâ handiai tuntang anak sawae maga ikei sampei akan ruar lewu, dan ikei mendâko utut ikei intu pasisir tasik, sambil blaku doa.

6. Dan limba menabe arep ikei, ikei djakat benama, dan âwen tâ buli humae.

7. Maka ikei mahapus perajar ikei bara Tirus, palus duma sampei Ptolomais; hetâ ikei menabe karâ pahari, dan ikei melei denga idjâ andau.

8. Maka andau idjâ rehian ikei hagoet sampei Kaisarea; dan ikei tamâ human Pilippus, olo idjâ mesanan Ewangelion, idjâ biti âwen udju tâ; dan ikei melei denga.

9. Maka aton intu iâ anak bawi, âpat biti, iâ tâ aton budjang, dan iâ tau menudjum.

10. Dan limba ikei djari melei hetâ arâ andau, aton duma

nabi bara Judea, Agabus arae.

11. Iâ tâ menale ikei, dan iâ menduan babat Paulus, memasong lengân pain kabuate, koa: To koan Rogh brasi: Olo idjâ tempon babat, iâ karâ imasong kalotâ huang Jerusalem awi olo Jehudi, dan karâ indjuluk akan lengân olo kapir.

12. Amou ikei mehining augh tâ, maka ikei tuntang karâ pahari hong lewu tâ blaku intu iâ, uka iâ âla hagoet akan Jerusalem.

13. Maka tomba Paulus: Narei gawi, keton menangis, melenjo ateiku? Krana jaku djaton bewe pehias imasong, tapi jaku pehias matei kea huang Jerusalem tagal aran Tuhan Jesus.

14. Dan amon ikei djaton ole mengataui iâ menumon augh ikei, maka ikei terei, koa: Kâlâ, kahendak Tuhan mendjadi.

15. Maka limba karâ andau tâ ikei menatap arep ikei, dan hagoet akan Jerusalem.

16. Maka isut biti murid bara Kaisarea kea mempahaiak ikei, sambil maga ikei akan Mnason, olo Kipris, idjâ tahi djari aton murid, uka ikei melei huang iâ.

II.—17. Maka amon ikei sampei Jerusalem, karâ pahari menarima ikei dengan kahanjake.

18. Maka andau idjâ rehian Paulus haiak ikei menale Jakobus; hetâ karâ presbiter djari hapumpang.

19. Maka limba iâ djari menabe olo tâ, iâ menjerita midjâ midjâ karâ talo, awang djari iawi Hatalla intu bentok olo kapir awi penggawin ajue.

20. Amon olo tâ mehining

tjerita tâ, iâ menara Hatalla, sambil hamau denga : O pahari, ikau mitâ, arâ laksa olo Jehudi djari pertjaja ; maka uras olo tâ mahaga Torat dengan lason atei.

21. Maka olo tâ djari mendino kabar tehiu ikau, ikau madjar olo Jehudi handiai, idjâ kasaburan intu olo kapir, uka olo tâ menganan Torat Moses, awi ikau madjar iâ, âla iâ akan menjunat anake, dan âla iâ akan menandjong tumon karâ hadat.

22. Maka kilen gawi katonto ? Djaton tau dia olo arâ tâ hapumpong, krana iâ djari mehining, ikau djari sampei heto.

23. To, maka awi menumon augh ikei ; aton intu ikei olo hatuâ, âpat biti, idjâ aton menanggong djandji intu Hatalla.

24. Duan olo tâ, awi memprasi arepm haiak denga, dan tanggong ungsok tâ, uka takoloke injukur ; tâ olo handiai karâ katawan, augh Idjâ mahin dia aton budjur bara karâ brita tâ, idjâ djari sampei ikei mengotok ikau, melainkan ikau kabuat kea menandjong budjur, sambil mahaga Torat.

25. Maka idjâ tehiu olo kapir tâ, idjâ djari pertjaja, ikei kabuat djari mempait surat dan djari memutus, dia usah iâ tâ mahaga karâ talo tâ, asal iâ mahaga arepe, âla ompat kuman meton parapahé, idjâ djari impatei akan dewa, dan âla kuman daha, dan âla meto awang buseng, tinei patut iâ mahaga arepe bara talo kandji.

26. Tâ Paulus menduan olo tâ, dan andau idjâ rehian iâ imprasi haiak denga, dan iâ tamâ human Hatalla, dan mesuman,

karâ andau âwen tâ imprasi djari sukup ; dan iâ melei hetâ, sampei tagal genep bitin olo tâ parapahé tâ djari iluput imam.

III.—27. Maka amon udju andau tâ bilak hapus, olo Jehudi bara Asia mitâ iâ huang human Hatalla, dan iâ mandjo olo arâ handiai, dan menjingkap iâ,

28. Sambil mengkeriak, koa : O keton, olo Israel, dohop ! iâ to aton olo tâ, idjâ madjar olo handiai intu karâ tanah melawan utus ikei, melawan Torat, melawan kaleka to ; tinei iâ djari menamâan olo kapir akan human Hatalla, dan djari memali kaleka brasi to.

29. Krana bihiu olo tâ djari mitâ Tropimus, olo Epesus, hindjâ denga intu lewu ; maka olo tâ menaha, Paulus djari maga iâ tâ tamâ human Hatalla.

30. Maka salepa lewu surak-sirok ampie, dan olo arâ hadari hapumpong, dan iâ mentakan Paulus, menunda iâ bara human Hatalla, dan karâ lawange belalu inguntjie.

31. Maka amon olo tâ hendak mempatei iâ, kabar djari sampei komandand olo soldadu, olo Jerusalem kilau hendak mamok ampie.

32. Tâ iâ belalu menduan soldadu tuntang luitenant isut biti, dan hadari menango olo tâ. Amon olo tâ mitâ komandand tuntang olo soldadu, maka iâ terei memukul Paulus.

33. Tâ komandand menggapi, menduan iâ, dan menjoho iâ imasong hapan rantei, duâ karinting ; dan iâ misek, âwe iâ tâ, dan narei kasalah iâ djari mawi ?

djaton patut maur olo kapid, idjä mules arepe niutu Hatalla.

20. Melainkau kälâ ikei menjurat aka, äla iâ häwoi dengan karâ likân dewa, dengan talo kandji, dan äla kuman meto a-wang matei buseng, äla kea kuman dahi.

21. Krana bara djaman horan huang genep lewu aton olo, idjä mesuman Torat Moses; djetâ seniug andau sabbat imbasa huang karâ sinagoge.

22. Tä angkat karâ rasul, dan angkat karâ presbiter, tinei angkat salepa ungkup Tuhan, bahalap minti isut biti bara ungkup ajue, dan menjoho iâ akan Antioghia, mempahaiak Paulus dan Barnabas, iâ tä, Judas, idjä begarâ Barsabas, tinei Silas, olo hatuä, idjä besewut intu karâ pahari.

23. Dan iâ mempait surat awi lengân äwen tä, idjä kaloto auge: "Karâ rasul, dan karâ presbiter, tinei karâ pahari blaku kahanjake akan karâ pahari bara utus olo kapid, idjä intu Antioghia, intu Siria dan intu Kilikia.

24. "Basa ikei djari mehinig, isut biti olon ikei djari hagoet, dan djari maur keton awi adjare, dan djari membembang atein keton, awi iâ menjoho keton injunat dan mahaga Torat,—dan ikei djaton djari menjoho äwen tä kalotâ:

25. "Maka angkat ikei, idjä djari hapumpang hindjä atei, kälâ ikei minti olo, menjoho iâ menale keton, mempahaiak Barnabas dan Paulus, olo idjä äka kakilik ikei,

26. "Idjä djari menjaragh

pambelom ajue tagal aran Tuhan ikei, Jesus Kristus.

27. "Maka ikei djari minti Judas dan Silas, idjä kabuat kea awi augh ajue karâ mesuman talo to.

28. "Krana Rogh brasi dan ikei kea djaton hendak membehat keton, baja ikei menjoho keton menumon äpat perkara to, idjä patut:

29. "Äla keton kuman meton parapaha, idjä djari impatei akan dewa, äla kea meto idjä djari buseng, äla kea dahi, dan äla häwoi dengan talo kandji. Amon keton mendedjau arep keton dengan talo tä, maka bua gawin keton. Salamet melei!"

30. Maka amon äwen tä djari injoho, iâ sampei Antioghia, dan iâ memumpang olo arâ, sambil mendjuluk surat tä.

31. Dan amon olo djari membasa tä, maka iâ hanjak atei sabbat augh mangat tä.

32. Maka Judas dan Silas, idjä kabuat kea aton olo nabi, hapan arâ augh madjar karâ pahari, dan mengarassan ateie.

33. Limba iâ djari melei hetâ ombe-ombet katahi, karâ pahari melapas iâ buli, menale rasul, huang kasanange.

34. Maka Silas radjin melei hetâ.

II.—35. Maka Paulus äwen duâ Barnabas melei huang Antioghia, dan iâ, haiak arâ olo a-wang beken hindei,—madjar olo, dan mesanan augh Tuhan.

36. Maka limba isut andau koan Paulus dengan Barnabas: Kälâ ikei lius siudâ tinei, menjengok karâ pahari intu karâ kaleka, ikei djari mesanan augh

Tuhan, mangat katawan, kilen kadjarian olo tâ.

37. Maka Barnabas hendak menduan Johannes kea, idjâ begarâ Markus, ompat denga.

38. Tapi koan Paulus, djaton patut menduan iâ tâ ompat denga, basa bihin huang Pampilia iâ tâ djari mundur bara iâ, dan djaton djari omba, mepahaiak iâ huang gawie.

39. Djadi, âwen duâ tâ haklahi aughe, sampei iâ hapisa; maka Barnabas menduan Markus, dan berajar akan Kiprus.

40. Maka Paulus minti Silas; dan limba iâ intjatoh akan asin Hatalla awi karâ pahari, maka iâ hagoet.

41. Maka iâ mehoroe Siria dan Kilikia, dan mengarassan karâ ungrup Tuhan.

BAGI 16.

I. Paulus minti Timoteus, uka mendohop iâ; iâ mehoroe Prigia, Galatia, Misia; Hatalla menjoho iâ, hapan nupi, uka iâ menale tanah Makedonia. II. Paulus hong Pilippi.

I.—1. Maka iâ sampei Derbe dan Listra; dan itâ, aton hetâ murid, arae Timoteus, indue aton olo Jehudi idjâ pertjaja, tapi bapae aton kapir.

2. Iâ tâ inggarâ bahalap awi karâ pahari, idjâ melei intu Listra dau intu Ikonium.

3. Maka Paulus radjin menduan iâ tâ omba denga, dan iâ menduan dan menjuat iâ, tagal karâ olo Jehudi, idjâ melei intu lewu tâ; krana olo tâ handiai djari kasene bapae aton olo kapir.

4. Maka haiak iâ menansaran

karâ lewu, iâ mesuman akan olo tâ petâ, idjâ djari inantu awi karâ rasul, dan awi karâ presbiter, idjâ intu Jerusalem, uka olo tâ menumon tâ.

5. Tâ karâ ungrup Tuhan indâhen huang kapertjaja, dan sening andau iâ indahang karâe.

6. Maka amon Paulus mehoroe tanah Prigia dan Galatia, iâ ingahana Rogh brasi mesanan augh Hatalla intu Asia.

7. Dan amon iâ sampei Misia, iâ mengkemâ hagoet akan Bitinia, tapi Rogh Jesus djaton menjoho iâ.

8. Dan limba iâ mahalau Misia, maka iâ sampei Troas.

9. Maka hamalem Paulus mitâ talo, iâ tâ, olo Makedonia, idjâ biti, aton mendeng, sambil blaku intu iâ, koa: Dimpa akan Makedonia, dohop ikei.

10. Amon, iâ djari mitâ talo tâ, maka ikei belalu himat berajar akan Makedonia, krana angat ikei aton betantu, Tuhan djari mengahau ikei, uka mesanan Ewangelson akan olo hetâ.

II.—11. Maka limba ikei betolak bara Troas, ikei palus akan Samotrake, dan andau djewu akan Neapolis.

12. Dan bara hetâ ikei sampei Pilippi, iâ tâ lewu idjâ membantang huang baris tanah Makedonia djetâ, dan djetâ aton lewu idjâ mardeka, idjâ imangun awi prentahn olo hai. Maka ikei melei isut andau intu lewu tâ.

13. Maka andau sabat ikei lius akan ruar lewu, menale batang-danum, âka olo pudji sombajang; dan ikei mondok hetâ dan hakotak dengan olo bawi, idjâ djari hapumpang hetâ.

14. Maka aton olo bawi, Lidia arae, idjâ mendjual benang lamos, idjâ bara lewu Tiatira, idjâ. aton mikâ Hatalla; iâ tâ mindi-minding akan kotak tâ; tâ Hatalla muap ateie, sampei iâ herati augh, idjâ insanan Paulus.

15. Dan amon iâ kabuat impandoi, tuntang salepa ungkup olo humae, maka iâ blaku intu ikei, koa: Djaka keton mado aku toto pertjaja huang Tuhan, maka tamâ humangku, dan melei hetâ. Maka iâ hadjadjuan ikei.

16. Maka djadi, amon ikei ha-goet hendak sombajang, aton hasupa dengan ikei djipen bawi, idjâ ingumpang dewa, idjâ tau menudjum, idjâ mawi arâ ontong akan tempoe, awi iâ menudjum.

17. Iâ tâ menuntut Paulus tuntang ikei, sambil mentehau, koa: Olo to aton djipen pangkahi Hatalla, idjâ mesanan akan ikei djalan selamat!

18. Maka arâ andau iâ aton kolotâ gawie. Maka Paulus kapâhâ atei awi tâ, dan iâ mules arepe, sambil hamau dengan dewa tâ: Jaku memetâ ikau huang aran Jesus Kristus, blua bara iâ. Maka palus djam tâ kea dewa tâ blaa.

19. Maka amon tempoe mitâ, ontong ajue djari nihau, tâ iâ menjingkap Paulus âwen duâ Silas, dan menunda iâ akan âka bitjara, menaharep karâ mantir.

20. Dan limba tâ iâ maga iâ tâ akan karâ tuan hai, koa: Olo to maur lewun ikei, dan iâ aton olo Jehudi.

21. Dan iâ mesanan hadat, idjâ djaton patut ikei menarima

atawa menumon, krana ikei aton olo Romani.

22. Maka olo arâ hapumpong melawan iâ, dan tuan hai tâ menjoho olo menjintak mengkak klambie, dan memukul iâ.

23. Dan limba iâ paham imukul, maka olo menutup iâ huang sipir, dan memetâ mandur sipir tâ, uka iâ menonggo âwen tâ buah-bua.

24. Iâ tâ menarima prentah tâ, dan menutup âwen tâ huang karong idjâ aton intu bentok haliei, dan memanga paie.

25. Maka bentok alem hirah Paulus dan Silas blaku doa, sambil menjanji menara Hatalla. Dan olo inutup awang beken mindi-minding, mehining augh ajue.

26. Maka salenga petak paham honggâ, sampei karâ galang human sipir tâ hagerek, dan belalu kea karâ lawange buap, dan pasong olo handiai bengkak.

27. Tâ mandur sipir takinja betiro, dan amon iâ mitâ karâ lawang sipir aton buap, maka iâ menjilak padang, hendak mempatei arepe, krana iâ mado, karâ olo inutup djari bebuhau.

28. Maka Paulus mentehau, hapan hai aughe, koa: Æla memapa arepm, krana ikei handiai aton heto!

29. Maka iâ blaku singa, sewu akan huange, dan iâ hagen-djâ, sambil lawo intu âka pain Paulus âwen duâ Silas.

30. Dan iâ maga âwen tâ blua, sambil hamau denga: O tuan, narei patut aku mawi, uka aku mendino selamat?

31. Maka koan äwen: Pertjaja huang Tuhan Jesus Kristus,

tâ ikau tuntang salepa ungrup olo humam karâ mendino selamat

32. Dan âwen tâ mesanan augh Tuhan aka, dan akan olo handiai, idjâ intu humae.

33. Maka iâ menduan âwen tâ hamalem, djam tâ kea, sambil mempuas awan pukule; dan palus tâ kea iâ kabuat impandoi, tuntang olo ajue handiai.

34. Dan iâ maga âwen tâ akan human ajue, dan menjimpan medja aka, dan iâ tuntang karâ olo ajue hanjak atei, basa iâ pertjaja huang Hatalla.

35. Maka amon talo djari blawa, tuan hai menjoho kapiri, koa: Lapas olo tâ bewe.

36. Maka mandur sipir mesuman augh tâ akan Paulus, koa: Tuan hai djari menjoho, mangat keton lapas bewe; blua to, lius dengan selamat.

37. Maka koan Paulus dengan kapiri: Bakarina, dan amon ikei hindei djari iriksa, maka olo tâ djari menjoho olo memukul ikei, idjâ aton olo Romani, dan djari manganan ikei akan sipir; to iâ hendak menjoho ikei blua tinei sasuni? âla kalotâ! kâlâ iâ kabuat duma, dan maga ikei blua.

38. Maka kapiri mesuman augh tâ akan tuan hai; iâ tâ mikâ, amon iâ mehining, âwen tâ aton olo Romani.

39. Dan iâ duma, mengataui âwen tâ, maga iâ blua, sambil blaku intu iâ, uka iâ blua bara lewu tâ.

40. Maka amon âwen tâ djari blua bara sipir, iâ tamâ human Lidia; dan limba iâ djari hapumpang dengan karâ pahari, dan djari mempangat iâ, maka iâ hagoet.

BAGI 17.

I. *Paulus hong Tessalonika dan hong Be-roia.* II. *Paulus hong Atena.*

I.—1. Maka ikei hagoet, mahalau Ampipolis dan Appollonia, dan ikei sampei Tessalonika; hetâ aton sinagoge olo Jehudi.

2. Maka Paulus, tumon hadate, tamâ hetâ, dan hantelo sabbat iâ menarang augh surat akan olo;

3. Iâ membuka tâ aka, sambil menarang, djaton tau dia Kristus tâ mengkemâ kapahâ, dan misik bara olo matei; maka Jesus, koa, idjâ insanangku akan keton, iâ aton Kristus tâ.

4. Maka isut biti olo tâ pertjaja, dan menatellan arepe dengan Paulus dan Silas; kalotâ kea paham arâ olo kapir, idjâ aton mikâ Hatalla, dan djaton isut biti olo bawi idjâ tatau.

5. Maka olo Jehudi, idjâ bantus pertjaja, persengen ateie, dan iâ menduan isut biti olo bangang, iâ tâ olo pakan idjâ pudji manding arepe, dan iâ mandjo olo arâ hapumpang tuntang meridu, hendak mamok huang lewu; maka iâ mengarubut human Jason, hendak menggian rasul tâ akan olo arâ.

6. Dan amon iâ djaton son-dau âwen tâ, maka iâ mihir Jason dan isut biti pahari awang beken akan karâ mantir lewu, mengalabawâ, koa: Olo tâ, idjâ djari meridu salepa kalunen, iâ tâ djari kanto kea!

7. Iâ tâ injarongan Jason; maka uras olo tâ melawan prentahn kaisar, awi iâ hamau, olo beken aton radja, iâ tâ Jesus.

8. Maka iâ menantiring olo

lewu handiai meridu, tuntang mantire, idjä mehining augh tä.

9. Maka amon iâ djari mendino sanda awang ombet bara Jason dan bara olo beken tä, iâ melapas äwen tä.

10. Maka karâ pahari palus alem tä kea menjoho Paulus dan Silas akan Beroia. Amon äwen tä sampei hetâ, iâ tamâ sinagoge olo Jehudi.

11. Maka olo hetâ aton labeuh budjur bara olo hong Tessalonika; iâ pehias haliei menarima augh Hatalla, dan sening andau iâ mariksa surat, djaka perkara tä toto aton kalotâ.

12. Maka arâ biti olo tä pertjaja, tinei arâ biti olo bawi tatau, awang kapid, tuntang olo hatuâ.

13. Tapi amon olo Jehudi, idjä intu Tessalonika, mehining, intu Beroia kea augh Hatalla insanan Paulus, maka iâ hagoet akan hetâ kea, mandjo olo arâ mamok.

14. Maka palus tä kea karâ pahari menjoho Paulus, uka iâ blua lewu, kilau hendak menale tasik; maka Silas dan Timoteus melei hetâ.

15. Maka olo idjä maga Paulus mempahaiak iâ sampei Atena; dan amon iâ djari mendino petân Paulus akan Silas dan Timoteus, uka äwen tä bedjeleng haliei menale iâ, maka olo tä harikas buli.

II.—16. Maka amon Paulus mentei äwen tä intu Atena, ateie paham kapâhâ, awi iâ mitâ lewu tä aton kontep hampatong, tamunan dewa.

17. Dan iâ hakotak huang sinagoge dengan olo Jehudi, tun-

tang dengan olo idjä mikâ Hatalla, tinei sening andau iâ hakotak intu pakan dengan olo, idjä sondaue hetâ.

18. Maka isut biti olo pintar, bara tingkat olo Epikurus, dan olo Stoikus habantah augh deng-a; maka koan belaehe: Narei adohn augh olo habitak tä? Koan olo beken: Ampie iâ aton mesanan dewa taheta. Tä, basa iâ mesanan akan olo tä Jesus, dan kamisik olo matei.

19. Maka olo tä menduan iâ, mimbit iâ akan kaleka bitjara, Areopagus arae, koa: Tau ikei katawan, narei adjar taheta tä, idjä insanam?

20. Krana augh nabesa ikau menjampe pinding ikei. Maka ikei hendak katawan, narei adohn rima karâ augh tä.

21. Maka olo Atena handiai, tinei olo tamuei, idjä melei hetâ, djaton aton hila akan talo gawi beken, baja hendak menu-tor atawa hendak mehining talo taheta.

22. Maka Paulus mendeng intu bentok Areopagus tä, dan hamau: O keton, olo Atena, awi talo handiai jaku mitâ keton paham menonggo dewa.

23. Krana amon aku mengumbang lewun keton, dan menjengok karâ talo idjä injemba keton, maka aku sondau kea mesbeh, idjä aton surat alamat kaloto: "*Akan Hatalla, idjä djaton kasenan.*" Maka iâ, idjä injemba keton, alo keton djaton kasene iâ, iâ tä aku mesanan akan keton.

24. Hatalla, idjä djari menampa kalunen dan talo handiai awang huange, iâ aton Tempoa

langit tuntang petak, dan iâ djaton melei huang huma, idjâ djari imangun awi lengän olo.

25. Djaton kea iâ tau indohop olo, kilau djaka iâ tapas talo en-en, melainkan iâ kabuat aton, idjâ meunga akan sekarâ olo pambelom, tahaseng, dan talo handiai.

26. Maka iâ djari membelom bara olo Idjâ sekarâ djelahan olo, uka iâ iâ melei hundjun salepa baun petak, dan iâ djari menantu helo karâ wajae, dan tikas kaleka, olo tâ akan melei;

27. Uka iâ menggau Hatalla, djaka mikâ iâ tau mengkemâ dan tau sondau iâ, krana iâ djaton aton kedjau dengan genep bitin ikei.

28. Krana huang iâ ikei belom, ikei hagerek, ikei aton; kilau isut bitin olo djelahan keton kea, idjâ tau bedindang, djari hamau: "Krana ikei aton utus ajue kea."

29. Tä ikei, idjâ utus Hatalla, âla akan mado, Hatalla aton sarowa hampatong bulau, hampatong salaka, hampatong batu, idjâ djari iukir tumon kaheratin dan tumon pikir olo kalunen.

30. Maka karâ katika kahumong olo Hatalla djaton maku menehiu, tapi to iâ menjoho olo handiai intu karâ kaleka, uka iâ hoba;

31. Djeto, basa iâ djari menantu andau, iâ hendak memutus kadjarian kalunen huang kateteke awi olo hatuâ, idjâ djari inantue, dan idjâ betarang djari insanan awi iâ akan olo handiai, awi Hatalla djari mempisik iâ tâ bara olo matei.

32. Maka amon olo tä mehi-

ning augh kamisik olo matei, tä belae halalea; tapi koan belae: Dapit ikei hendak mehin-ning aughm tinei tehiu perkara to.

33. Maka kakai Paulus blua bara bentok olo tä.

34. Maka isut bitin olo hatuâ leket denga, dan pertjaja; aton Dionisius, olo Areopagus tä, tinei aton olo bawi, Damaris arae; tinei aton olo beken kea.

BAGI 18.

I. Paulus intu Korintus. II. Paulus bukt akan Antioghia, dan idjâ hantelo iâ ha-goet, uka mesanan Ewangelion. III. Apollos mesanan augh Hatalla.

I.—1. Limba tä Paulus hari-kas bara Atena, dan iâ sampei Korintus.

2. Hetâ iâ sondau olo Jehudi, Akwila arae, olo bara Pontus, idjâ taheta djari duma bara Italia, tuntang Priskilla, sawae, (sabbab Klaudius djari menenga prentah, olo Jehudi samandiai akan indu melihi Roma.)

3. Maka Paulus hindja dengan olo tä, dan basa iâ aton sama gawie, maka iâ ompat denga begawi; krana olo tä aton tukang menampa tingkap benang.

4. Maka sening andau sabbat iâ madjar olo huang sinagoge, dan mengatao olo Jehudi dan olo kapir.

5. Maka amon Silas dan Timoteus djari duma bara Makedonia, Paulus hadjudjuan awi Rogh, uka mesanan akau olo Jehudi, Jesus aton Kristus tä.

6. Maka amon olo tä membantah dan memapa aughe, iâ menggerak pakeiac, dan hamau

dengan olo tâ : Dahan keton akan menata takolok keton ka-buat ; jaku aton brasi ; bara kato-tonto aku hendak menale olo kapir.

7. Dan iâ minda bara hetâ, sambil tamâ human Titus, idjâ begarâ Justus, idjâ mikâ Hatalla ; human ajue aton dara sinagoge.

8. Maka Krispus, kapala sinagoge tâ, pertjaja huang Tuhan, tuntang salepa ungkup olo humae : dan arâ biti olo Korintus mehinig augh Hatalla, dan iâ pertjaja belalu impandoi.

9. Maka hamalem Tuhan hamau dengan Paulus intu talo gitae : “Æla mikâ, tapi hakotak dan âla suni ;

10. “Krana jaku aton hindjâ ikau, dan dialo idjâ biti akan mentakan dan memapa ikau ; krana jaku aton ungkup olo idjâ bekapal huang lewu to.”

11. Maka Paulus melei hetâ idjâ njelo djehawen bulan katahi, dan iâ madjar augh Hatalla intu olo tâ.

12. Maka katika Gallion aton wakil radja hong tanah Aghaia, olo Jehudi handiai mempakat, dan iâ haiak mentakan Paulus, dan mimbit iâ akan âka bitjara,

13. Koa : Olo to musok olo menjemba Hatalla melawan augh Torat.

14. Maka amon Paulus hendak hakotak, koan Gallion deng-an olo Jehudi : Djaka olo djari mawi talo salah atawa talo papa en-en, o keton, olo Jehudi, tâ toto jaku akan indu menarima keton ;

15. Tapi djaka aton perkara tehiu augh, atawa tehiu ara eu-

en, atawa tehiu Torat idjâ imbing keton, naughe keton bewemitjara tâ, krana jaku djaton maku memutus perkara kalotâ.

16. Dan iâ maharak olo tâ bara karosi bitjara.

17. Maka olo kapir handiai menjingkap Sostenes, kapala sinagoge tâ, dan memukul iâ tokep karosi bitjara ; tapi Gallion djaton paduli talo Idjâ karâ perkara tâ.

II.—18. Djadi, limba Paulus djari melei hetâ arâ andau hindei, maka iâ menabe karâ pahari, dan berajar akan Siria, impahaiak Priskilla dan Akwila ; maka iâ menjukur takoloke intu Kenghrea, krana iâ aton menanggong djandji intu Hatalla.

19. Maka iâ sampei Epesus, dan iâ mempelei âwen tâ hetâ ; maka iâ kabuat tamâ sinagoge, sambil hakotak dengan olo Jehudi.

20. Olo tâ blaku iâ melei tahi denga, tapi djaton ole iâ menu-mon huang olo tâ.

21. Tapi iâ menabe arepe dengan olo tâ, koa : Djaton tau dia aku aton intu Jerusalem andau pesta karâ, tapi aku hendak haluli tinei akan keton, djaka Hatalla hendak menjoho aku. Tâ iâ betolak bara Epesus.

22. Dan amon iâ sampei Kaisarea, iâ hagoet akan Jerusalem, menabe ungkup Tuhan idjâ hetâ ; limba tâ iâ lius akan Antioghia.

23. Dan limba iâ djari melei hetâ ombet-ombet katahi, maka iâ hagoet, mengumbang tanah Galatia dan tanah Prigia, sambil mengarassan karâ murid.

III.—24. Maka olo Jehudi,

Apollos arae, olo bara Aleksandria, idjâ aton maher aughe, dan idjâ paham herati surat, iâ aton duma akan Epesus.

25. Iâ djari iadjar huang djalan Tuhan, dan iâ hanjala ateie, uku-uku iâ mesanan dan membrita aran Tuhan; tapi iâ katawan pampandoin Johannes be-we.

26. Maka iâ menampara hakotak urâh huang sinagoge. Amon Akwila dan Priskilla mehining iâ hakotak, maka âwen tâ menduan iâ, dan iâ labeh menarang djalan Hatalla intu iâ.

27. Dan amon iâ hendak ha-goet akan Aghaia, maka karâ murid mendohop iâ, dan mem-pait surat akan karâ pahari awang kane, uka âwen tâ menduan iâ; maka amon iâ sampei hetâ, iâ paham mendohop olo, idjâ djari pertjaja awi asi.

28. Krana bakarina dan be-tantu iâ mempala olo Jehudi, dan iâ menantu awi karâ augh surat, Jesus aton Kristus tâ.

BAGI 19.

I. Paulus intu Epesus; arâ olo pertjaja.

II. Olo bantus pertjaja hetâ hendak mamok.

I.—1. Djadi, kahum Apollos aton intu Korintus, maka Paulus, idjâ djari mengumbang karâ tanah idjâ hila ngambo, duma sampei Epesus.

2. Dan amon iâ sondau murid, isut biti, koan iâ denga: Djari keton mendino Rogh brasi, katika keton haru pertjaja? Koan âwen tâ denga: Ikei ma-

hin dia djari mehining, djaka aton Rogh brasi.

3. Koan iâ dengan âwen: Maka menintu âwe keton djari impandoi? Koan âwen: Menintu pampandoin Johannes.

4. Maka koan Paulus: Johannes djari mempandoin hapan pampandoin kahoba, maka iâ djari menjoho olo pertjaja huang iâ tâ, idjâ karâ duma rehian bara iâ, iâ tâ, huang Kristus Jesus.

5. Amon âwen tâ mehining augh tâ, iâ impandoi huang aran Tuhan Jesus.

6. Dan amon Paulus mina lengâe hundjuu olo tâ, maka Rogh brasi mohon aka, dan âwen tâ hakotak hapan hakabeken bahsa, tinei iâ menudjum.

7. Maka karâ olo hatuâ tâ aton duâwalas biti hirah.

8. Maka Paulus tamâ sinagoge, dan iâ urâh ateie hakotak dengan olo telo bulan katahi, dan mengataui olo menarima talo karadjaan sorga.

9. Maka amon isut biti menekang arepe, merisang ateie, sambil memapa djalan Hatalla intu olo arâ, tâ Paulus melihi olo tâ, memisa karâ muride, dan sening andau iâ madjar olo huang kaleka mengadji, idjâ ain olo anu, Tirannus arae.

10. Maka duâ njelo iâ kalotâ, sampei olo handiai idjâ melel huang Asia, olo Jehudi dan olo kapir, djari mehining augh Tuhan Jesus.

11. Maka talo kwasa kea, idjâ djaton pudji gitan olo, inampa Hatalla awi lengân Paulus.

12. Sampei benang âbes kea dan kuwinge induan olo bara

bereng ajue, dan djetâ inae akan hundjun olo haban, maka awi tâ karâ ampin perese terci, dan karâ dewa papa blua.

13. Maka isut biti olo Jehudi, olo penggojang-gapa, idjâ tau menjumpa dewa, behanji kea menjewut aran Tuhan Jesus mawi olo idjâ ingumpang dewa papa, koa : Ikei menjumpa keton awi Jesus, idjâ insanan Paulus.

14. Maka idjâ mawi talo tâ, iâ tâ udju biti anak Skewa, kapala imam olo Jehudi.

15. Maka tomba dewa papa tâ, koa : Jesus aku kasene, Paulus aku katawan ; tapi keton, âwe keton ?

16. Dan olo tâ, idjâ ingumpang dewa papa, menangkadjok, mentakan âwen tâ, dan iâ mepakala dan mawi iâ, sampei âwen tâ hadari bara huma tâ halowei, tuntang arâ himange.

17. Maka perkara tâ hining olo Jehudi dan olo kapir handiai, idjâ aton intu Epesus ; dan olo handiai tâ mikâ, dan aran Tuhan Jesus mendjadi besewut.

18. Maka arâ biti âwen, idjâ djari pertjaja, duma, mengaku dan menjerita karâ talo gawie.

19. Dan arâ biti âwen, idjâ bahut pudji mengarohei, mimbit karâ surat ajue, dan menyusul tâ, haiak gitan olo handiai ; dan iâ mitong regan karâ surat tâ sampei limâ pulu kojan kabawak re-ar beputi.

20. Maka kalotâ augh Tuhan paham abas dahang-mendahang dan bara kwasa.

21. Maka limba talo tâ Paulus mehinat huang ateie, hendak mehoroë Makedonia dan Aghaia, dan menale Jerusalem, koa :

Limba aku djari hetâ, djaton tau dia aku mitâ Roma kea.

22. Maka iâ menjoho duâ biti bara âwen idjâ menonggo iâ, Timoteus dan Erastus, menale Makedonia, dan iâ kabuat melei hindei intu Asia.

II.—23. Maka katika tâ lembut paham karidun olo tagal djalan Tuhan.

24. Krana olo anu, Demetrius arae, tukang salaka, idjâ menampa tamunan human hampatong Diaua, hapan salaka, iâ mawi arâ balandja akan karâ olo, idjâ aton sama tukang kilau iâ.

25. Maka iâ memumpang karâ tukang tâ, tinei sekarâ olo idjâ ompat gawi tâ kea, dan hamau : O keton, tawan keton, awi penggawi to ikei behudjong ;

26. Tinei keton mitâ dan mehining, djaton intu Epesus bewe, tapi karenga hapus Asia Paulus tâ djari memahir arâ olo mundur, awi iâ madjar olo, koa : Iâ tâ, idjâ inampa awi lengân olo, djaton aton Hatalla.

27. Maka perkara to djaton bewe indu behajan gawin ikei, tapi human hampatong Diana kea, dewa bawi idjâ hai tâ, karâ iado olo djaton bara guna en-en, dan kahain ajue, idjâ ihorumat hapus Asia, hapus kalunen, akan indu rusak.

28. Maka amon olo mehining tâ, iâ paham blait, mengalabawâ, koa : Hai aton Diana olo Epesus !

29. Maka salepa lewu tâ rowang-riwut ampie, olo haiak hadari akan kaleka talo inampaja, sambil menunda Gaius dan A-

ristarghus, olo Makedonia, idjâ hindjâ dengan Paulus.

30. Maka amon Paulus hendak menale olo arâ, karâ murid mengahana iâ.

31. Maka isut biti olo panghulu Asia kea, idjâ hulâ denga, menjoho olo menale iâ, danempudji iâ, belâ iâ menjaragh arepe akan kaleka talo inampaja.

32. Maka belaehe olo tâ mengkeriak kalotâ, awang beken tinei kaloto, krana karâ olo idjâ hapumpung tâ aton njanjau, dan bilak rata iâ djaton katawan, kasen iâ djari hapumpung.

33. Maka belaehe olo tâ mendjidjit Aleksander, idjâ inggian olo Jehudi, menaharep olo arâ; maka Aleksander mengipei, hapan lengäe, hendak mempahalap arepe intu olo arâ.

34. Maka amon olo mengasene, iâ aton olo Jehudi, olo handiai tâ, kilau hapan augh Idjâ, mengkeriak barang duâ djam katahi, koa: Hai aton Diana olo Epesus!

35. Maka djuru-tulis lewu mempaterei, olo tâ, koa: O keton, olo Epesus, äwe kea aton, idjâ djaton katawan, lewun olo Epesus aton manggau human Diana, dan hampatong dewa tâ, idjâ djari lawo bara langit?

36. Maka basa perkara tâ djaton tau ilawan, patut keton suni, dan äla aton kanaha huang gawin keton.

37. Krana keton djari mimbit olo to, idjâ djaton djari merampas human dewa, djaton kea iâ djari memapa dewan keton idjâ bawi tâ.

38. Maka djaka Demetrius, dan olo idjâ sama tukang kilau

iâ, aton perkara en-en dengan olo, aton bewe andau bitjara imbing, aton mantir, kâlâ olo tâ hadawa hetâ.

39. Dan mikâ djaka keton hendak blaku en-en tehiu perkara beken, patut djetâ imutus awi olo bitjara tumon undang-undang.

40. Krana ikei akan indu mikâ ikei indawa, kilau djaka ikei djari mamok, tagal perkara andau to, basa ikei djaton aton buku hapan mempahalap karidun olo, awang djari aton. Dan limba iâ djari menutor augh tâ, maka iâ melapas olo idjâ djari hapumpung tâ, dan menjoho iâ buli.

BAGI 20.

I. *Paulus menale Makedonia, Hellas, Troas dan Miletus.* II. *Hong Miletus Paulus hasupa dengan presbiter olo ungkup Epesus.*

I.—1. Maka limba karidun olo djari terei, Paulus merawei karâ murid, dan limba iâ memberkat olo tâ, iâ palus hagoet menale Makedonia.

2. Dan amon iâ djari mehoroë karâ tanah hila kane, iâ sampei Hellas.

3. Hetâ iâ melei telo bulan; dan amon iâ hendak berajar akan Siria, olo Jehudi mimpa iâ; tâ iâ moba kahimate, hendak buli manjak Makedonia.

4. Maka sampei akan Asia iâ impahaiak Sopater, olo Beroia, tinei Aristarghus dan Sekundus, idjâ bara ungkup olo Tessalonika, tinei Gaius, olo Derbe, tinei Timoteus; maka olo Asia kea

hindjâ denga, iâ tâ Tighikus dan Tropimus.

5. Æwen tâ djari hagoet helo, dan mendâ ikei hong Troas.

6. Maka amon karâ andau olo pudji kuman tepong awang djaton iragi djari halau, ikei berajar bara Pilippi, dan huang limâ andau ikei sampei äwen tâ hong Troas; hetâ ikei melei udju andau.

7. Maka andau minggu, amon karâ murid hapumpong, mendarei tepong, Paulus hakotak denga; maka andau djewu iâ hendak harikas, dan iâ memandjang tutore sampei bentok alem.

8. Maka aton arâ sumbo inotong huang karong-loteng, âka olo tâ djari hapumpong.

9. Maka aton olo tabela, arae Eutighos; iâ tâ mondok intu penjengok, dan iâ parontok palus betiro, sabab Paulus mawi tjerita pandjang; maka awi tirohe iâ belongkang, palus lawo kangiwa bara karong awang suson telo, dan matei iâ inggang olo.

10. Maka Paulus mohon, mehingkep intu hundjue, memangkut iâ, koa: Æla keton menatum, krana tahasenge aton.

11. Limba tâ iâ mendai tinei, mendarei tepong, kuman, dan tahi iâ hakotak dengan äwen tâ, sampei langit mehindang, dan kalotâ iâ harikas.

12. Maka olo mimbit olo tabela tâ belom, dan atein olo tâ paham impangat.

13. Maka ikei hagoet helo, djakat benama, palus berajar akan Assus; hetâ ikei akan indu menduan Paulus. Krana kalotâ

augh petâe, basa iâ kabuat hendak menandjong.

14. Dan amon iâ menjupa ikei hong Assus, ikei menduan iâ, dan ikei palus sampei Mitilene.

15. Dan limba betolak bara hetâ, maka andau djewu ikei sampei tendipa Kios, dan andau beken ikei tuli hong Samos, dan melei hong Trogillion; maka andau idjâ harian ikei sampei Miletus.

16. Krana Paulus hendak mahalau Epesus, belâ iâ nihau andaue intu Asia. Krana iâ menggulong arepe, uka, ole dengan olè, iâ andau pentekosta sampei Jerusalem.

II.—17. Maka bara Miletus iâ menjoho olo akan Epesus, pakadja karâ presbiter untkup Tuhan idjâ hetâ.

18. Dan limba olo tâ djari menale iâ, koan iâ denga: Tawan keton bara andau solake jaku sampei Asia, kilen ampi jaku djari hindjâ keton karâ katika tâ;

19. Sambil menonggo Tuhan dengan randa atei, dengan arâ djohon mata, huang arâ tingkese, idjâ djari bua aku awi kasingen olo Jehudi.

20. Dan aku djaton djari menjahokan talo Idjâ, awang berguna, tapi djari mesuman tâ, dan djari madjar tâ akan keton, kaleka keton haiak hapumpong, tinei huang gene-genep human keton.

21. Dan aku djari mesanan akan olo Jehudi dan akan olo kapid kahoba akan Hatalla, dan kapertjaja huang Tuhan ikei, Jesus Kristus.

22. Maka to jaku, idjâ imasong huang Rogh, hagoet akan Jerusalem, dau djaton aku katawan, talo en akan indu bua aku hetâ.

23. Tapi huang genep lewu Rogh brasi menjaksi akangku, koa, pasonge dan kadjakâ atou mentei aku.

24. Maka aku djaton paraba talo Idjâ, pambelomku mahin dia aku merega, alo bewe aku dengau hanjak atei mahapus penggoetku, tuntang peunggawi, idjâ djari dinongku bara Tuhan Jesus, iâ tâ, uka aku mesanan Ewangelion asin Hatalla.

25. Maka to, itâ, aku katawan, keton djaton karâ mitâ baungku hindei, keton handiai, idjâ djari ingumbangku, dan idjâ djari mehiuing bara aku brita karadjaan Hatalla.

26. Sabab tâ aku hamau deng-an keton andau to kea, jaku to aton brasi bara dahan keton handiai.

27. Krana aku djaton djari menjahokan talo Idjâ, tapi lepa aku djari mesanan kahendak Hatalla akan keton.

28. To tonggo arep keton, tuntang salepa kawan, aka Rogh brasi djari mangkat keton mendjadi episkopos, uka keton menjakatik ungkup Hatalla, idj djari imilie hapan dahan ajue kabuat.

29. Krana to kea jaku katawan, limba aku djari hagoet, maka harimau awang besiak karâ tamâ, menale keton, idjâ djaton menanjang kawan tâ.

30. Dan bara bentok keton kabuat karâ lembut olo, idjâ

mendjea adjare, uka menamput murid menuntut iâ.

31. Tagal tâ, djaga keton, daningat, telo njelo katahi, handau hamalem, aku haiak menangis djaton djari melajan, madjar genep bitin keton.

32. Maka to, o pahari, jaku menjaragh keton akan Hatalla, dan akan augh asin ajue, idjâ aton kwasa memangun keton, dan menenga akan keton penataue haiak dengan olo handiai, idjâ djari imprasi.

33. Djaton aku pudji blaku salaka, bulau, pakeian bara keton;

34. Keton kabuat katawan, lengängku to kea djari mawi belandja akangku dan akan olo, idjâ hindjâ aku.

35. Awi talo handiai aku djari memprahan akan keton, patut ikei begawi kalotâ, dan menduan olo idjâ belemo huang kaptjaja, dan menehiu augh Tuhan Jesus, idjâ injewut kabuate: "Menenga aton labeh mangat bara blaku."

36. Amon iâ djari menjewut tâ, maka iâ mendako utute, dan blaku doa haiak olo handiai tâ.

37. Maka olo handiai tâ paham menangis, dan iâ memalok ujat Paulus, sambil menjium iâ.

38. Maka olo tâ pâhä atei, maka paham awi augh tâ, idjâ djari injewute: olo tâ djaton akan indu mitâ tinei baue. Maka olo tâ maga iâ akan benama.

BAGI 21.

I. Paulus hagoet akan Jerusalem. II. Iâ intuan ungkup Tuhan. III. Olo Jehudi mamok, hendak mawi iâ; iâ inawan olo Romani.

I.—1. Djadi, limba ikei djari betolak, melihi olo tâ, maka ikei berajar palus sampei Kos, dan andau idjâ rehian ikei sampei Rodos, dan bara hetâ ikei sampei Patara.

2. Dan amon ikei sondau benama, idjâ berajar akan Poinike, maka ikei djakat hetâ, dan betolak.

3. Dan amon Kipris memala, ikei mahalau tâ hila sambil, dan berajar akan Siria, dan ikei belabo hong Tirus, krana hetâ olo akan indu mongkar buat kapal.

4. Dan amon ikei sondau murid, ikei melei denga udju andau: maka awi Rogh murid tâ hamau dengan Paulus, âla iâ hagoet akan Jerusalem.

5. Djadi, amon karâ andau tâ hapus, ikei blua bara hetâ, hagoet tinei; maka olo tâ handiai tuntang anak sawae maga ikei sampei akan ruar lewu, dan ikei mendâko utut ikei intu pasisir tasik, sambil blaku doa.

6. Dan limba menabe arep ikei, ikei djakat benama, dan âwen tâ buli humae.

7. Maka ikei mahapus perajar ikei bara Tirus, palus duma sampei Ptolomais; hetâ ikei menabe karâ pahari, dan ikei melei denga idjâ andau.

8. Maka andau idjâ rehian ikei hagoet sampei Kaisarea; dan ikei tamâ human Pilippus, olo idjâ mesanan Ewangelion, idjâ biti âwen udju tâ; dan ikei melei denga.

9. Maka aton intu iâ anak bawi, âpat biti, iâ tâ aton budjang, dan iâ tau menudjum.

10. Dan limba ikei djari melei hetâ arâ andau, aton duma

nabi bara Judea, Agabus arae.

11. Iâ tâ menale ikei, dan iâ menduan babat Paulus, memasing lengân pain kabuate, koa: To koan Rogh brasi: Olo idjâ tempon babat, iâ karâ imasing kalotâ huang Jerusalem awi olo Jehudi, dan karâ indjuluk akan lengân olo kapir.

12. Amon ikei mehining augh tâ, maka ikei tuntang karâ pahari hong lewu tâ blaku intu iâ, uka iâ âla hagoet akan Jerusalem.

13. Maka tomba Paulus: Nareni gawi, keton menangis, melenjo ateiku? Krana jaku djaton bewe pehias imasing, tapi jaku pehias matei kea huang Jerusalem tagal aran Tuhan Jesus.

14. Dan amon ikei djaton ole mengataui iâ menumon augh ikei, maka ikei terei, koa: Kâlâ, kahendak Tuhan mendjadi.

15. Maka limba karâ andau tâ ikei menatap arep ikei, dan hagoet akan Jerusalem.

16. Maka isut biti murid bara Kaisarea kea mempahaiak ikei, sambil maga ikei akan Mnason, olo Kipris, idjâ tahi djari aton murid, uka ikei melei huang iâ.

II.—17. Maka amon ikei sampei Jerusalem, karâ pahari menarima ikei dengan kahanjake.

18. Maka andau idjâ rehian Paulus haiak ikei menale Jakobus; hetâ karâ presbiter djari hapumpong.

19. Maka limba iâ djari menabe olo tâ, iâ menjerita midjâmidjâ karâ talo, awang djari iawi Hatalla intu bentok olo kapir awi penggawin ajue.

20. Amon olo tâ mehining

tjerita tâ, iâ menara Hatalla, sambil hamau denga : O pahari, ikau mitâ, arâ laksa olo Jehudi djari pertjaja ; maka uras olo tâ mahaga Torat dengan lason atei.

21. Maka olo tâ djari mendino kabar tehiu ikau, ikau madjar olo Jehudi handiai, idjâ kasaburan intu olo kapid, uka olo tâ menganan Torat Moses, awi ikau madjar iâ, âla iâ akan menjuat anake, dan âla iâ akan menandjong tumon karâ hadat.

22. Maka kilen gawi katonto ? Djaton tau dia olo arâ tâ hapumpong, krana iâ djari mehining, ikau djari sampei heto.

23. To, maka awi menumon augh ikei ; aton intu ikei olo hatuâ, âpat biti, idjâ aton menanggong djandji intu Hatalla.

24. Duan olo tâ, awi memprasi arepm haiak denga, dan tanggung unkos tâ, uka takoloke injukur ; tâ olo handiai karâ katawan, augh Idjâ mahin dia aton budjur bara karâ brita tâ, idjâ djari sampei ikei mengotok ikau, melainkan ikau kabuat kea menandjong budjur, sambil mahaga Torat.

25. Maka idjâ tehiu olo kapid tâ, idjâ djari pertjaja, ikei kabuat djari mempait surat dan djari memutus, dia usah iâ tâ mahaga karâ talo tâ, asal iâ mahaga arepe, âla ompat kuman meton parapahe, idjâ djari impatei akan dewa, dan âla kuman daha, dan âla meto awang buseng, tinei patut iâ mahaga arepe bara talo kandji.

26. Tâ Paulus menduan olo tâ, dan andau idjâ rehian iâ imprasi haiak denga, dan iâ tamâ human Hatalla, dan mesuman,

karâ andau âwen tâ imprasi djari sukup ; dan iâ melei hetâ, sampei tagal genep bitiu olo tâ parapahe tâ djari iluput imam.

III.—27. Maka amon udju andau tâ bilak hapus, olo Jehudi bara Asia mitâ iâ huang human Hatalla, dan iâ mandjo olo arâ handiai, dan menjingkap iâ,

28. Sambil mengkeriak, koa : O keton, olo Israel, dohop ! iâ to aton olo tâ, idjâ madjar olo handiai intu karâ tanah melawan utus ikei, melawan Torat, melawan kaleka to ; tinei iâ djari menamaan olo kapid akan human Hatalla, dan djari memali kaleka brasi to.

29. Krana bihiu olo tâ djari mitâ Tropimus, olo Epesus ; hindjâ denga intu lewu ; maka olo tâ menaha, Paulus djari maga iâ tâ tamâ human Hatalla.

30. Maka salepa lewu surak-sirok ampie, dan olo arâ hadari hapumpong, dan iâ mentakan Paulus, menunda iâ bara human Hatalla, dan karâ lawange belalu inguntjie.

31. Maka amon olo tâ hendak mempatei iâ, kabar djari sampei komandand olo soldadu, olo Jerusalem kilau hendak mamok ampie.

32. Tâ iâ belalu menduan soldadu tuntang luitenant isut biti, dan hadari menango olo tâ. Amon olo tâ mitâ komandand tuntang olo soldadu, maka iâ terei memukul Paulus.

33. Tâ komandand menggapi, menduan iâ, dan menjoho iâ imasong hapan rantei, duâ karinting ; dan iâ misek, âwe iâ tâ, dan narei kasalah iâ djari mawi ?

34. Maka aton hakabeken augh keriak olo arä tä. Maka amon iâ djaton ole mehining augh awang tantu awi karidun olo, iâ menjoho olo mimbit Paulus akan kota.

35. Maka amon iâ sampei lampat, olo soldadu tä akan indu mäton iâ, sabab olo arä hendak mentakan iâ.

36. Krana olo arä handiai aton omba, sambil mengkeriak: Kanan iâ!

37. Maka amon olo hendak mimbit Paulus tamä kota, koan iâ dengan komandand: Tau jaku hakotak dengam? Koan iâ tä: Aton ikau herati bahsan olo Hellenes?

38. Mikâ aton ikau olo Misir tä, idjä helo bara karâ andau to mandjo olo mamok, dan idjä maga akan padang äpat kohan biti olo mamok?

39. Maka koan Paulus: Jaku to aton olo Jehudi bara Tarsus, lewu huang tanah Kilikia, idjä besewut; maka aku blaku intu ikau, soho aku hakotak dengan olo arä tä.

40. Maka amon komandand menjoho iâ, Paulus mendeng hundjuu lampat, dan iâ mengipei olo arä, hapau lengäe; tä olo mendjadi suni haliei, dan iâ hakotak dengan olo tä, hapau bahsa Ibrani, koa:

BAGI 22.

I. *Paulus hakotak dengan olo Jehudi.* II. *Olo tä paham blait; komandand menjoho Paulus imukul; tapi Paulus mesanan arepe aton olo Romani; tä komandand maga iâ menaharep bitjaran olo hai.*

I.—1. O keton, pahari tuntang

bapa, hining aughku, idjä hapangu to membudjur arepku intu keton.

2. Maka amon olo tä mehining iâ hakotak denga, hapau bahsan olo Ibrani; paham hare-am tinei iâ suni.

3. Maka koan iâ: Jaku aton olo Jehudi, idjä inakan hong Tarsus, tanah Kilikia; tapi aku imbelom hong lewu to, dan intu pain Gamaliel aku iadjar tumon riman Torat taton ikei idjä karas haliei, dan jaku blasut atei tehiu Hatalla, kilau keton handiai kea aton andau to.

4. Dan aku djari mengasingen djalan to sampei pampatei, dan djari memasong sambil menjaragh akan sipir olo hatuâ dan olo bawi.

5. Kilau imam hai kabuat kea aton saksingku, tuntang olo bakas handiai; bara olo tä kea aku djari menduan surat akan karâ paharie, dan aku djari hagoet akan Damaskus, uka aku maga äwen idjä hetä kea imasong akan Jerusalem, uka iâ bua hukum.

6. Djadi, sangkom aku mendjong, amon aku tokep Damaskus, bentok andau hirah, sa-lenga blawa bara langit awang hai menjabintir mengaliling aku.

7. Maka jaku belongkang akan petak, dan jaku mehining augh idjä hamau denganku: Saul! Saul! buhen ikau mengasingen aku.

8. Tapi tomba aku: Äwe ikau, Tuhan? Maka koan iâ denganku: Jaku aton Jesus, olo Nasaret, idjä ingasingem.

9. Maka olo idjä hindjä aku mitä blawa tä, dan tangkedjet, tapi augh ajue, idjä hakotak

denganku, olo tã djaton herati.

10. Maka koangku : Narei jaku akan indu mawi, Tuhan? Maka koan Tuhan denganku : Mendeng, talc Damaskus; hetã karã inuman akam talo handiai, idjã djari inantu akan indu ia-wim.

11. Dan basa aku djaton tau mitã talo sabab katarus blawa tã, aku ingagalan olo idjã hindjã aku, dan kalotã aku sampei Damaskus.

12. Maka Ananias, olo idjã tumon Torat mikã Hatalla, idjã inggarã bahalap awi sekarã olo Jehudi, idjã melei hetã,

13. Iã tã menale aku, meng-gapi aku dan hamau denganku : Saul, pahari! to matam akan merenang tinei. Maka aku palus tã kea menampaja iã.

14. Maka koan iã : Hatalla taton ikei helo djari menantu ikau akan indu mengasene kahendak ajue, dan akan indu mitã Idjã Tetek tã, dan akan indu mehining augh bara njaman ajue.

15. Krana ikau karã aton saksin ajue intu olo handiai, uka menjaksi talo ikau djari mitã tuntang djari mehining.

16. Maka to, narei ikau menahi arepm? Mendeng, impandoi, uka ikau impuas bara karã dosam, dan blaku doa huang arau Tuhan.

17. Maka djadi, katika aku djari buli akan Jerusalem, kahum aku blaku doa huang huma Hatalla, maka jaku kilau angkat tengengei;

18. Dan aku mitã iã, idjã hamau denganku : Has ikau! gulogolong bica bara Jerusalem;

krana olo djaton karã menarima augh kasaksiam tagal aku.

19. Maka koangku : Tuhan, olo tã kabuat katawan, aku aton iã, idjã menutup huang sipir dan idjã memukul huang karã sinagoge olo tã, idjã pertjaja huang ikau.

20. Dan amon daban Stephanus, saksim tã, inusu olo, aku kea aton idjã mendeng hadara, idjã radjin mitã iã matei, dan idjã menonggo klambin olo, idjã mepatei iã.

21. Maka koan iã denganku : Lius, krana jaku menjoho ikau akan kedjau akan olo kapir.

II.—22. Maka olo tã mindiminding akan tjeritae sampei iã menjewut augh tã, belalu iã menarik augh, koa : Kanan olo kalotã bara kalunen! krana djaton patut iã belom!

23. Maka amon olo tã mengkeriak, mengkak menganan pakeiae, dan mengaliambong petak,

24. Tã komandand menjoho mimbit Paulus tamã kota, dan menjoho mariksa iã hapan pukul sapu, mangat iã katawan buku, olo mengkeriak kalotã tagal iã.

25. Maka amon olo memasing iã, hapan tali, koan Paulus dengan luitenant, idjã mendeng hetã : Patut kea keton memukul olo Romani, idjã hindei djari iriksa?

26. Amon luitenant mehining tã, iã hagoet, mesuman tã intu komandand, koa : Bua-bua, tehiu gawim! Krana olo tã aton olo Romani.

27. Tã komandand menanggo iã, dan hamau denga; Suwan

akangku, aton ikau olo Romani ?
Koan iä : Jo.

28. Maka tomba komandand :
Awi memplua hai modal aku
djari tamä mendjadi olo Romani.
Maka koan Paulus : Tapi aku
djari inakan kea olo Romani.

29. Tä, maka olo tä, idjä injo-
ho memukul iä, belalu melapas
iä. Maka komandand mikä, a-
mon iä mehining iä aton olo Ro-
mani, basa iä djari memasang iä.

30. Maka andau djewu iä hen-
dak katawan betantu, narei bu-
ku olo Jehudi mendawa iä ; dan
iä mengkak pasonge, sambil me-
metä kapala imam dan sekarä
olo bakas hapumpong ; dan iä
maga Paulus mohon, dan mem-
pendeng iä naharep olo tä.

BAGI 23.

I. *Paulus menaharep bitjaraan olo hai.* II. *Arä olo mampakat, menjapa arepe, hendak mampatei Paulus.* III. *Paulus iaga akan Kaisarea.*

I.—1. Maka Paulus menampaja
karä mantir bitjara tä, koa : O
keton, pahari, dengan pengingat
atei awang bahalap jaku djari
menandjong intu baun Hatalla
sampei andau to,

2. Maka imam hai, Ananias
arae, menjoho olo idjä mendeng
darahe menangkap njamae.

3. Tä Paulus hamau denga :
Hatalla karä menangkap ikau, din-
ding idjä injapu beputi ! Aton
ikau mondok mariksa aku tu-
mon Torat, dan melawan Torat
ikau menjoho olo menangkap aku ?

4. Maka koan olo idjä men-
deng hetä : Aton ikau menjapa
imam hai Hatalla ?

5. Maka koan Paulus : Djaton
aku katawan, o pahari, iä tä aton
imam hai ; krana aton augh su-
rat : “Æla ikau akan menjapa
mantir utus olo ajum.”

6. Maka Paulus katawan, be-
lahe olo tä aton olo saduki, ma-
ka olo awang beken tä aton olo
parisi, dan iä mentehau intu
bentok karä mantir bitjara : O
keton, pahari, aku aton olo pa-
risi, dan anak olo parisi ; tagal
kaharap kamisik olo matei aku
bua hukum !

7. Amon iä menjewut augh tä,
maka olo parisi paham habantah
augh dengan olo saduki, dan
karä olo tä hambilang.

8. Krana koan olo saduki :
djaton aton kamisik olo matei,
djaton aton melaikat, djaton kea
rogh ; tapi olo parisi mengaku,
talo tä aton.

9. Maka olo tä paham meridu,
sambil mengkeriak ; dan olo ta-
mat surat baris olo parisi men-
deng, hadjawab, koa : Ikei dja-
ton sondau talo papa huang olo
to ; tapi djaka rogh djari hako-
tak denga, atawa melaikat, . . .

10. Maka olo tä paham ha-
bantah, sampei komandand tä
mikä, Paulus karä imisak awie,
dan iä menjoho olo soldadu me-
nale, menunda iä bara bentok
olo tä, dan maga iä tamä kota.

11. Maka alem rehian Tuhan
mendeng dara iä, koa : Sana-
sanang ateim, Paulus ; krana
kilau ikau djari menjaksi arang-
ku sampei akan Jerusalem, ka-
lotä ikau akan indu menjaksi tä
huang Roma kea.

II.—12. Maka amon talo dja-
ri blawa, arä biti olo Jehudi sa-
ma mampakat, menjapa arepe,

koa, iâ djaton maku kuman talo en-en, sampei iâ djari mempatei Paulus.

13. Maka olo idjâ sama aton menanggung sapa tâ, aton labehe âpat pulu biti karâe.

14. Iâ tâ meuale kapala imam dan olo bakas, koa: Ikei djari paham menjapa arep ikei, djaton maku kuman talo en-en, sampei ikei djari mempatei Paulus.

15. Maka to, kâlâ keton tuntang sekarâ mantir bitjara menaharep komandand, dan blaku, uka djewu iâ maga Paulus akan keton, kilau djaka keton hendak mariksa budju-budjur perkarane ajue; maka ikei djari tatap, hendak mempatei iâ, helo bara iâ menaharep keton.

16. Maka amon anak betaun Paulus mehining akal olo tâ, iâ belalu hagoet, tamâ kota, dan mesuman tâ akan Paulus.

17. Maka Paulus membawa idjâ biti luitenant tâ, dan hamau: Aga olo tabela to akan komandand, kraua iâ aton augh denga.

18. Iâ tâ menduan iâ, maga iâ akan komandand, dan hamau: Paulus idjâ inutup tâ djari mengahau aku, dan blaku aku maga olo tabela to akam, iâ tâ aton augh dengam.

19. Tâ komandand menjingkap lengâe, maga iâ akan kaleka kabuate, dan misek iâ: Narei augh, idjâ hendak insanam akangkku?

20. Maka koan iâ: Olo Jehudi djari mampakat, hendak blaku intu ikau, uka djewu ikau maga Paulus akan bitjara ajue, kilau djaka iâ hendak mariksa perkarane budju-budjur.

21. Tapi âla harap olo tâ; krana labehe âpat pulu biti olo hatuâ bara olo tâ aton mimpa iâ, iâ tâ djari menjapa arepe, djaton maku kuman, djaton maku mihop, sampei iâ djari mempatei Paulus; dan to kea olo tâ djari tatap, mentei djandjim bewe.

22. Maka komandand menjoho olo tabela tâ buli, dan memetâ iâ: Æla haliei mesanan akan olo, ikau djari mesuman talo to akangkku.

III.—23. Maka iâ mengahau duâ biti luitenant tâ, sambil hamau: Awi keton menjimpan olo soldadu, duâ ratus biti, uka iâ. tâ lius akan Kaisarea, tinei olo idjâ hapan hadjaran udju pulu biti, tinei olo idjâ hapan sipet, duâ ratus biti, uka olo tâ tatap djam telo hamalem.

24. Tinei menjimpan meto, uka Paulus impondok hundjue, dan iaga bua-bua akan Peliks, tamanggung tâ.

25. Dan iâ memintik surat, idjâ kaloto auge:

26. "Klaudius Lisias blaku salamet akan Peliks, tamanggung idjâ paham kwasa tâ.

27. "Olo to djari injingkap olo Jehudi, dan amon iâ karenga impatei awie, maka jaku menanggo, tuntang olo soldadu, dan mendjidit iâ bara lengân olo tâ, dan aku mengasene, iâ aton olo Romani.

28. "Dan sabab aku hendak katawan buku, olo tâ mendawa iâ, maka aku djari maga iâ menaharep bitjara olo tâ.

29. "Tâ aku herati, iâ indawa olo tagal perkarane Torat ajue, maka djaton aton kasalahe, sam-

pel iä tau impatei, atawa tau imasong.

30. "Dan amon olo aton mesuman akangku, olo Jehudi hendak mimpa olo to, palus tâ kea aku djari menjoho iä akam, dan djari memetâ olo kea, idjä mendawa iä, uka iä tâ mesuman intu ikau perkara ajue. Selamat melei!"

31. Maka olo soldadu, kilau iä djari imetâ, menduau Paulus, dan hamalem iä maga iä akan Antipatris.

32. Maka andau idjä rehian iä menjoho olo, idjä hapan hadjaran, hagoet denga, dan iä buli akan kota.

33. Maka amon olo tâ sampei Kaisarea, iä mendjuluk surat tâ akan tamanggong, dan maga Paulus menaharep iä.

34. Djadi, limba tamanggong djari membasa surat tâ, iä misek intu iä, bara baris tanah idjä kwe iä aton; dan amon iä mehining, Paulus aton bara Kilikia,

35. Koan iä: Aku karâ mariksa ikau, amon olo, idjä mendawa ikau, djari sampei kea. Maka iä menjoho olo menonggo iä huang human bitjaran Herodes.

BAGI 24.

I. Olo mendawa Paulus intu Peliks. II. Paulus melawan aughe. III. Peliks menutup Paulus duâ njelo.

I.—1. Maka limba limä andau imam hai tâ, Ananias, tuntang karâ olo bakas, haiak dengan Tertullus, olo idjä patjä mengamenangan, hagoet, dan iä menaharep tamanggong, mendawa Paulus.

2. Dan limba Paulus imbawa, maka Tertullus menampara mendawa iä, koa:

3. Ikei to aton sanang bewe awi prentahm, dan haradjur arâ talo bahalap djari indjadian intu utus olo to awi kapintarm, o Peliks, idjä paham kwasa, tâ ikei menarima dengan karâ tarimakasi.

4. Tapi belâ aku mengaro ikau tahi, jaku blaku, tumon kahalaplarn hining augh ikei idjä pandak bewe.

5. Krana ikei djari sondau olo to aton kilau peres awang papa haliei, idjä mempalembut paham karidu nintu sekarâ olo Jehudi huang salepa kalunen, dan iä aton mantir idjä membatang tingkat olo Nasarani awang papa tâ.

6. Dan iä djari mengkemâ kea hendak memali human Hatalla; iä tâ djari injingkap ikei, dan tumon Torat ita ikei hendak mahukum iä.

7. Tapi duma komandand Lisias, dan iä paham mengguga, mendjidjit iä bara lengän ikei;

8. Dan iä menjoho olo, idjä mendawa iä, menale ikau; maka amon ikau kabuat hendak menjoho olo mariksa olo to, tau ikau mehining bara iä kabuat karâ talo, ikei mendawa iä.

9. Maka olo Jehudi kea mendâhen aughe, koa, perkara tâ toto aton kalotâ.

II.—10. Maka tomba Paulus, amon tamanggong djari mengipei iä, menjoho iä hakotak: Basa aku katawan, djari arâ njelo katonto ikau aton marentah utus olo to, maka labeu urâh jaku membudjur arepku intu ikau.

11. Krana murah bewe ikau tau mariksa intu olo, haru to aton duâwalas andau, jaku djari hagoet bara heto, uka sombajang intu Jerusalem.

12. Dan olo djaton djari sondau aku hakotak dengan olo, atawa menantiring olo mawi karidu huang huma Hatalla, dia kea huang karâ sinagoge, dia kea intu lewu.

13. Djaton kea iâ tau menoto augh idjâ hapae mendawa aku katonto.

14. Tapi perkara to jaku mengaku intu ikau, mehoroe djalan tâ kea, idjâ injewut olo to tingkat papa, aku kaloto menempo Hatallan tato hiangku, sambil pertjaja sekarâ augh, awang terurat huang Torat dan huang surat karâ nabi ;

15. Dan intu Hatalla jaku harap talo, idjâ olo to kabuat kea mentei, iâ tâ, karâ aton kamisik olo matei, olo tetek olo papa.

16. Tagal perkara tâ aku kabuat kea madjar arepku, uka pengingat ateiku magon aton budjur intu Hatalla dan intu olon.

17. Maka limba arâ njelo aku djari sampei, hendak mendjuluk sadeka akan olo utus ajungku, dan hendak meluput parapahe.

18. Maka sangkom tâ olo sondau aku, amon aku imprasi huang huma Hatalla, dan djaton aton hetâ kutoh olo, djaton aton karidu ; maka idjâ sondau aku iâ tâ aton isut biti olo Jehudi bara Asia.

19. Maka patut iâ tâ menabarep heto, dan mendawa aku, djaka iâ aton augh mawi aku.

20. Atawa soho olo to hamau,

narei kasalah iâ djari sondau huang aku, pesan aku iriksa awi mantir bitjaran ajue ;

21. Baja sabab augh Idjâ tâ, awang injewutku, amon aku mendeng intu bentuk olo tâ, koangu : Tagal kamisik olo matei jaku ihukum keton andau to.

22. Amon Peliks djari mehinang augh tâ, dan iâ katawan bûa-bua perkara djalan tâ, maka iâ menjoho olo tâ mentei bewe, koa : Amon komandand Lisias duma akan to, karâ aku memutus perkaran keton.

III.—23. Maka iâ memetâ luitenant menonggo Paulus, dan menjalawa iâ, dan âla mengahana idjâ biti olo ajue menonggo iâ, atawa menanggo iâ.

24. Maka isut andau rehian Peliks menale hetâ tuntang Drusilla, sawae, idjâ aton olo Jehudi, dan iâ menjoho olo menduan Paulus, dan iâ mehinang tjeritae menehiu kapertjaja huang Kristus.

25. Djadi, amon Paulus hakotak mesanan kateteke, tuntang kamantohe, tuntang hukum idjâ harian karâ, maka Peliks paham mikâ, dan iâ tomba : To lius ikau bewe ; amon aton hilangku, aku karâ menjoho ikau menale aku tinei.

26. Maka iâ harap kea, Paulus karâ menenga rear aka, uka iâ melapas iâ ; tagal iâ kinjap kea iâ menjoho iâ menaharep, dan hakotak denga.

27. Maka amon hapus duâ njelo, Portius Pestus mengganti Peliks ; dan basa Peliks hendak mengilak atein olo Jehudi, maka iâ mempelei Paulus imasong.

BAGI 25.

I. *Amon Paulus iriksa Pestus, iâ blaku budjur intu kaisar.* II. *Radja Agrippa madja Pestus; iâ nahuang mehining augh Paulus.* III. *Andau idjâ rehian Pestus menjoho Paulus menaharep iâ.*

I.—1. Maka amon Pestus djari sampei tanah pegang ajuc, paulus limba katelo iâ hagoet bara Kaisarea akan Jerusalem.

2. Tâ imam hai tuntang olo idjâ membatang intu olo Jehudi menaharep iâ, iâ tâ mendawa Paulus, dan mengataui Pestus,

3. Sambil blaku asi intu iâ melawan Paulus, uka iâ menjoho Paulus akan Jerusalem; maka iâ djari menjoho olo mimpa iâ, dan mempatei iâ huang djaton.

4. Maka tomba Pestus, Paulus tâ inonggo intu Kaisarea, dan iâ kabuat bedjeleng karâ hagoet kantâ.

5. Tapi soho isut bitin keton, koa, idjâ besewut, uka iâ hagoet haiak aku, dan djaka aton kasalah intu olo tâ, kâlâ iâ tâ mendawa iâ.

6. Dan limba iâ djari melei dengan olo tâ djaton labeh bara hanja atawa sapulu andau, iâ hagoet akan Kaisarea, dan paulus andau idjâ rehian iâ mondok hundjun karosi bitjara, dan menjoho olo menduan Paulus.

7. Amon iâ tâ djari sampei, maka olo Jehudi, idjâ djari duma bara Jerusalem, dan idjâ mendeng hetâ, mendawa Paulus tagal arâ perkara awang paham papa, tapi iâ djaton tau menantu talo iâ mendawa iâ,

8. Haiak Paulus tomba, koa: Djaton aton kasalahngku dengan Torat olo Jehudi, djaton kea

dengan human Hatalla, djaton kea dengan kaisar.

9. Tapi basa Pestus radjin hendak menumon kakilak olo Jehudi, tomba iâ dengan Paulus, koa: Hakon ikau hagoet akan Jerusalem, uka hetâ ikau iriksa aku tagal perkara to.

10. Maka koau Paulus: Jaku hendak menaharep bitjaran kaisar, tâ äka patut aku iriksa. Olo Jehudi aku djaton djari memapa, kilau ikau kea katawan bewe.

11. Krana djaka aku djari memapa olo, dan djaka aku djari mawi talo en-en, sampei patut aku matei, maka aku djaton bantus matei; tapi amon talo, idjâ aku indawa olo, djaton aton toto, olo djaton tau menjaragh aku aka. Jaku blaku budjur intu kaisar.

12. Tâ tomba Pestus, limba hatirok dengan karâ mantir bitjaran ajue: Intu kaisar ikau djari blaku budjur, kaisar kea ikau akan indu menanggo.

II.—13. Maka isut andau rehian radja Agrippa tuntang Bernike duma akan Kaisarea, hendak menabe Pestus.

14. Dan amon iâ djari melei hetâ arâ andau, Pestus menjerita perkaratan Paulus akan radja, koa: Aton olo, idjâ impelei Peliks huang sipir.

15. Maka amon aku sampei Jerusalem, kapala imam dan karâ bakas olo Jehudi menaharep aku tagal iâ, blaku hukum aka.

16. Maka aku djari tomba denga, djaton aton hadat olo Romani menjaragh olo akan pampatei, djaka dia iâ, idjâ indawa, djari hataharep belo deng-

an âwen idjä mendawa iä, uka iä aton linda hakotak.

17. Maka amon karâ olo tâ haiak djari duma akan to, aku djaton merandjar gawi, tapi palus andau idjä rehian aku djari mondok hundjun karosi bitjari, dan menjoho maga olo tâ menaharep.

18. Maka amon âwen tâ hapado, olo pendawa tâ djaton halici menjewut buku, idjä djari inahaku;

19. Baja iä mendawa iä tagal augh korik agaman ajue, tinei tagal olo anu, Jesus, idjä djari matei, idjä, koan Paulus, aton belon.

20. Tapi basa aku djaton herati perkara kalotâ, koangku denga, djaka iä hakon lius akan Jerusalem, uka hetâ iä iriksa tagal perkara tâ.

21. Tapi basa Paulus hendak ihaga akan kaputusan pangkahai tuan, aku djari memetâ olo menonggo iä, sampei aku tau menjoho iä akan kaisar.

22. Maka koan Agrippa dengan Pestus: Aku kabuat kea radjin mehining olo to menjerita perkaræ. Koan iä: Djewu ikau akan mehining iä.

III.—23. Maka andau idjä rehian, amon Agrippa dan Bernike djari menale, hapan paham kahae, dan amon iä dan karâ komandand, tinei karâ olo idjä membatang intu lewu tâ, djari tamâ huma bitjara, tâ tumon prentahn Pestus Paulus iaga olo menaharep.

24. Maka koan Pestus: O radja Agrippa, dan keton handiai, idjä aton heto dengan ikei, tâ keton mitâ iä, tagal iä tâ olo

Jehudi samandiai hong Jerusalem dan heto kea djari musok aku tantang mengkeriak, koa: Djaton patut iä tâ belom hindei.

25. Maka amon jaku berati, iä djaton djari mawi talo en-eu sampei patut iä matei, dan basa iä kabuat kea blaku budjur intu pangkahai tuan, maka aku djari memutus, hendak menjoho iä akan kane.

26. Maka aku djaton katawan talo awang betantu, idjä tap injuratku akan tuan tagal iä; sabab tâ aku djari menjoho iä menaharep keton, dan idjä membatang menaharep ikau, o radja Agrippa, mangat, limba iä iriksa, jaku katawan talo awang patut aku menjurat.

27. Krana aton humong gawi, angkatku, djaka ikei menjoho olo imasong, dan djaton mesuman karâ bukun perkara, iä indawa olo.

BAGI 26.

I. *Paulus menjerita arepe dengan radja Agrippa.* II. *Angat olo idjä mehining augh iä.*

I.—1. Maka koan Agrippa dengan Paulus: Tau ikau hakotak, dan menjerita perkaræ. Tâ Paulus menantadjok lengâc, menjerita perkaræ, koa:

2. Jaku mado arepku betua, o radja Agrippa, basa aku akan indu membudjur arepku intu ikau tagal talo handiai, aku indawa olo Jehudi,

3. Paham haream, basa aku katawan, ikau kasene karâ hadat dan karâ perkara agaman olo Jehudi. Tagal tâ aku blaku intu

ikau, hining aku tuntang pandjang atei.

4. Maka ampin pabelomku, bara pesangku tabela, olo Jehudi handiai kasene, basa aku bara tamparae djari hindjä utus olo ajungku intu Jerusalem.

5. Bara bihin olo tä toto kasene aku, (djaka iâ hendak menjaksi tä,) jaku tumon hadat tingkat agaman ikei idjä karas haliei djari belom kilau olo parisi.

6. Maka to aku indawa olo, basa aku harap djandjin Hatalla, idjä djari inengae akan tato hiang ikei;

7. Idjä äka duâwalas ungkup utus ikei harap hendak sampei kea, awi iâ handau hamalem mawi sombajang; tagal kaha-rape tä, o radja Agrippa, aku indawa awi olo Jehudi.

8. Kilen? Aton keton menaha, djaton bua olo pertjaja, Hatalla djari mempisah olo matei?

9. Maka bahut aku kea toto djari mado huang arepku, patut aku mawi arâ perkara, melawan aran Jesus, olo Nasaret tä.

10. Dan aku djari melalus tä kea huang Jerusalem, dan arâ olo brasi aku djari menutup huang karâ sipir, basa aku djari menarima kwasä tä bara kapala imam; dan amon olo tä impatei, maka aku kea ompat mem-pakat.

11. Dan huang karâ sinagoge kinjap aku djari mengapâhâ olo tä, hendak memaksa iâ menjapa Jesus; dan basa aku kilau besiak gila mawi olo tä, maka aku menggoang iâ akan karâ lewu tä kea, idjä intu tanah olo beken.

12. Maka amon aku tagal per-

kara tä hagoet akan Damaskus kea, mimbit kwasä dan prentah bara kapala imam,

13. Tä, maka bentok andau, kahum aku hong djalan, maka, o radja, aku mitä blawa bara langit, idjä paham bara blawan matanandau, menjababintir mengaliling aku tuntang olo idjä hagoet dengangku.

14. Dan amon ikei handiai djari belongkang akan petak, tä aku mehining augh, idjä hakotak dengangku, hapan bahsa olo I-brani: Saul! Saul! buhen ikaa mengasingen aku? behali ikau makis tutuse.

15. Maka aku hamau: Æwe ikau, Tuban? Maka koan iâ: Jaku aton Jesus, idjä ingasing-em.

16. Maka gatang arepm bara petak, mendeng hong paim, karna aku djari mesanan arepku akam, uka aku menjoho ikau menonggo dan menjaksi talo ikau djari mitä, dan talo ikau karâ mitä hindei.

17. Dan aku hendak meliwus ikau bara utus olo to, dan bara karâ olo kapir, idjä äka jaku menjoho ikau menale katonto,

18. Uka ikau memporengang matan ajue, dan uka ikau minda iâ bara kakaput akan blawa, dan bara kwasan satan akan Hatalla, uka olo tä mendino ampun karâ dosa tuntang penataue haiak olo handiai, idjä djari imprasi awi kapertjaja huang aku.

19. Tagal tä, o radja Agrippa, aku djaton merisang dengan talo gitae idjä bara sorga tä,

20. Tapi aku djari mesanan kahoba solake akan olo idjä hong Damaskus, tinei akan olo idjä

hong Jerusalem, dan idjä intu salepa tanah Judea, tinei akan olo kapir, dan aku djari mem-pudji olo tâ, uka iâ hoba dan mules arepe menintu Hatalla, sambil mawi penggawi awang patut akan kahobae.

21. Tagal tä maka olo Jehudi djari menjingkap aku huang huma Hatalla, dan hendak mem-patei aku.

22. Tapi awi Hatalla mawat aku, aku magon mendeng sampei andau to, dan aku mesuman augh tâ akan olo korik, akan olo hai; dan djaton aku mesuman talo beken, baja idjä djari insanan awi karâ nabi, dan insanan awi Moses,

23. Iâ tä, Kristus akan indu mengkemâ kapähâ, dan iâ aton idjä solake akan indu misik bara olo matei, dan idjä akan indu mesanan blawa akan utus olon ikei, dan akan karâ olo kapir.

II.—24. Maka amon iâ menjewut augh tä, koan Pestus, dengan hai augh: Ika aton njanjau, o Paulus! karâ talo awang djari iadjarm tâ menampat ika mendjadi njanjau!

25. Maka iâ hamau: Aku djaton njanjau, o Pestus, idjä paham kwasa, melainkan aku menutor augh awang toto, dan awang bara patongan kea.

26. Krana radja katawan karâ talo to, tagal tä, uräh kea aku hakotak denga; krana angkatku, dialo Idjä bara karâ perkara to aton besilim bara iâ, krana talo tâ djaton djari indjadian huang putinge.

27. O radja Agrippa, aton ika pertjaja augh karâ nabi? Tawangku, ika pertjaja,

28. Maka koan Agrippa dengan Paulus: Bilak ika mengatawu aku, aku mendjadi olo Kristen.

29. Maka koan Paulus: Alo bilak alo hindei, jaku blaku intu Hatalla, uka djaton ika bewe, tapi olo handiai kea idjä mehinug aughku andau to, mendjadi olo kaloto, kilau jaku aton, salah bara pasonge to.

30. Maka radja mendeng, dengan tamanggung dan Bernike, tinei olo beken, idjä mondok hindjä denga.

31. Dan iâ minda isut, sambil hatutor sama arepe, koa: Olo to djaton djari mawi talo, sampei patut iâ matei atawa bua pasonge.

32. Maka koan Agrippa dengan Pestus: Tau bewe olo to palus lapas, djaka iâ dia djari blaku budjur intu kaisar.

BAGI 27.

I. Paulus berajar, menale Roma. II. Kapal kopian intu pulau Melite.

I.—1. Amon augh djari putus ikei akan indu berajar akan Italia, maka Paulus, tinei isut biti olo imasong awang beken, injaragh akan luitenant, Julius arae, idjä marentah tingkat soldadu ain kaisar.

2. Maka ikei djakat benama Adramitene, basa ikei hendak mehoroe Asia, menansaran karâ lewu awang intu pasisire, dan ikei betolak; maka Aristarghos, olo Makedonia, idjä bara lewu Tessalonika, mempahaik ikei.

3. Djadi andau idjä rehian ikei sampei Sidon; maka Julius tâ aton bahalap atei niutu Pau-

Ins, sambil menjoho iâ madja karâ ulâe, uka iâ tâ menjimpan aka talo iâ akan indu hapan.

4. Dan limba ikei harikas bara hetâ, ikei mahalau Kiprus hila gentau, basa riwut aton melawan ikei.

5. Dan limba ikei mehoroce tasik, idjâ intu helat Kilikia dengan Pampilia, maka ikei sampei Mira hong tanah Likia.

6. Hetâ luitenant sondau benama bara Aleksandria, idjâ berajar akan Italia, dan iâ minda ikei akan kapal tâ.

7. Dan amon ikei berajar arâ andau berimerimet bewe, dan behali tau sampei hatendipa Knidus, basa riwut djaton maku menjoho ikei, maka ikei berajar hila salatan Kreta, aka lewu Sal-mone.

8. Maka behali ikei mahalau hetâ, dan ikei melabu intu kaleka, idjâ injewut "palabuan awang bahalap," tokep tâ aton lewu Lasea.

9. Dan amon musim-hendak hapus, dan djari behaja berajar tinei, basa waja puasa kea djari halau, maka Paulus mepudji âwen tâ,

10. Sambil hamau denga: O keton, gitanku, penggoet perajar to paham behali dan paham rugi karâ, djaton rugi bua buate bewe, dan bua kapal, tapi bua pambelom ikei kea.

11. Maka luitenant labeuh harap augh garagan dan augh dju-ru-mudi, bara augh Paulus.

12. Dan basa kaleka tâ djaton aton bahalap akan indu masan hetâ musim sadingen, maka olo arâ hendak betolak bara hetâ, tka mengkemâ berajar sampei

Poinike, dan melei hetâ musim sadingen; djeta aton kaleka palabuan hong Kreta, idjâ menintu barat-daja dan barat-laut.

13. Dan basa riwut duma lowa-lowu bara salatan, olo tâ menaha, iâ tau melalus kahendake, belalu iâ mungkar sau, dan berajar menjarâ Kreta.

14. Tapi djaton tahi limba tâ riwut awang paham mentakan iâ, idjâ Euroklidon arae.

15. Dan basa benama inamput awie, dan djaton tau menu-song riwut tâ, maka ikei bahan-tong, mepahaiak dâhes bewe.

16. Maka ikei tabias akan pulau korik, Klauda ara, hetâ sanuno ikei tau menjingkap sampan.

17. Dan ikei mendjidjit tâ akan kapal, dan hapan karâ akal ikei maharat benama bara penda, dan basa ikei mikâ benama karâ tapanggong, bua bosong, maka ikei menduro raiar awang hai, dan behantong kalotâ.

18. Dan amon benaman ikei paham gulang-galing awi riwut awang paham tâ, maka andau idjâ rehian tâ olo menganau sabagin buate.

19. Dan andau telo, hapan lengân ikei kabuat, ikei menganan karâ ramon benama.

20. Maka basa arâ andau katihi djaton memala matanandau, djaton bintang, dan hantâ riwut awang paham halieci aton mentakan ikei, maka angkat ikei, djaton tau belom hindei.

• 21. Dan amon tahi olo djaton djari kuman, tâ Paulus mendeng intu bentok olo tâ, koa: Bua bewe, o keton, djaka keton djari menumon aughku, dan djaton

djari betolak bara Kreta, mang-at ikei mahakan karâ behaja dan karâ rugi to.

22. Tapi to aku mempudji keton, külâ keton sanang atei bewe, krana djaton idjä biti keton akan indu nihau, baja kapal bewe.

23. Krana alem to melaikat Hatalla, idjä inempoku, idjä in-jembaku, aton mendeng dara aku,

24. Koa: Æla mikâ, Paulus, djaton tau dia ikau menaharep kaisar; dau itâ, Hatalla djari menenga akam kea olo handiai, idjä omba ikau beraiar.

25. Tagal tâ, bua keton sanang atei; krana aku pertjaja Hatalla, kilau iâ djari menjoho melaikat mesuman talo tâ akangu, kakai kea talo karâ mendjadi.

26. Tapi ikei akan indu kapi-an intu pulau.

II.—27. Maka amon djari sampei âpatwalas alem ikei tabias hong tasik Adria, tâ, bentok alem, angkat kamâan karâ anak-benama, petak aton tokep.

28. Dan amon iâ melabu tuga, iâ sondau kandaleme duâ pulu depâ, dan limba beraiar isut iâ melabu tuga tinci, dan sondau kandaleme limâwalas depâ.

29. Dan basa iâ mikâ, kapal karâ tantarang hong batu, maka iâ melabu âpat sau hara hila kamburi benama, dan iâ paham mengenang talo mendjadi blawa.

30. Maka amon anak-benama hendak bebuhau bara benama, dan muloh sampan akan tasik, hapan kotak haliau, kilau djaka iâ hendak melabu sau bara haluan benama kea,

31. Koan Paulus dengan luitenant dan dengan olo soldadu: Djaka olo tâ djaton melei huang benama, ikei djaton tau ihaga.

32. Tâ olo soldadu menetes talin sampan, dan menggagar tâ bewe.

33. Limba tâ, amon langit haru mehindang, Paulus mempudji olo handiai tâ, uka iâ hapan talo kinan, koa: Kâpatwalas andau to keton mentei, dan djaton kuman, djaton hapan talo kinan en-en.

34. Tagal tâ aku mempudji keton, bua keton kuman isut, uka keton brigas, tau mendo-hop arep keton; krana idjä krambar balau mahin dia akan gagar bara takolok keton.

35. Amon iâ djari menjewut augh tâ, iâ menduan tepong, menarimakasi intu Hatalla hong baun olo handiai, mendarei tâ, dan menampara kuman.

36. Maka olo handiai mendjadi sanang atei, dan iâ kea hapan talo kinan.

37. Maka ikei, idjä hong benama tâ, aton duâ ratus udju pulu djehawen biti karâe.

38. Dan limba olo tâ beso awi penganan, iâ mempehian benama dan menganan behata lepa akan tasik.

39. Maka amon djari handau, olo djaton kasene tanah tâ; tapi iâ mitâ telok idjä bara pasisir; maka angate, bahalap, djaka iâ tau menapanggong benama hetâ.

40. Dan iâ mungkar sau, menjaragh benama akan tasik, mengkak talin karâ dajong, dan iâ membudjur raiar korik tumon riwut, dan membidik sarâ.

41. Dan amon iâ sampei ka-

leka idjä hariak sansila, iâ mehapanggong benama hetâ: maka haluan benama belalu tapang-gong sega, tapi kamburin benama pusit awi pukul riak.

42. Maka olo soldadu mampakat, hendak mampatei karâ olo imasong, belâ idjä biti sewu hanangoi dan bebuhau.

43. Maka luitenant tâ hendak mahaga Paulus, dan iâ membalang kahendak âwen, dan iâ menjoho olo idjä tau hanangoi sewu solake, palus menale sarâ.

44. Maka iâ menjoho olo beken menale hetâ, belae hapan papan, belae hapan prokong benama. Maka kalotâ olo samandiai ihaga, djakat petak.

BAGI 28.

I. *Paulus hong Melite.* II. *Iâ sampei Roma.* III. *Duâ njelo katahi iâ mesanan aran Tuhan Jesus hetâ.*

I.—1. Dan amon olo djari liwus bara behaja, tâ iâ mehining, aran pulau tâ aton Melite.

2. Maka olo kapid hetâ paham kataun besara dengan ikei, krania limba iâ djari mentokan apui awang hai, maka iâ menduan ikei handiai akan huma, sabab andau udjan tuntang sadingen.

3. Maka amon Paulus meraup pating kaju, sambil mina tâ hundjun apui, aton blua hanjaliwan awi lason apui, palus leket intu lengân ajue.

4. Maka amon olo tâ mitâ handipâ tâ leket intu lengân ajue, koan iâ sama arepe: Toto olo tâ aton olo pemunoh, Dike djaton menjoho iâ belom, alo iâ djari liwus bara tasik.

5. Maka Paulus membirik hanjaliwan tâ akan apui, dan djaton iâ bua kapâhâ eu-en.

6. Maka olo tâ mentei iâ kembang, atawa palus kapet. Tapi amon olo tâ djari mentei tahi, sambil mitâ, iâ djaton bua tjelaka en-en: tâ angkat atein olo tâ hoba, dan iâ hamau, Paulus aton Hatalla.

7. Maka dara kaleka tâ kea olo idjä membatang hong pulau tâ, Publius arae, aton huma dan tana; iâ tâ menduan ikei, dan bedjoha menjarongan ikei telo andau.

8. Djadi, bapa Publius aton menter haban bedarem dan haban kamising; maka Paulus menango iâ, dan limba iâ djari blaku doa, iâ mingkes lengäe intu hundjue, dan mepakâlâ iâ.

9. Limba talo tâ djari mendjadi, maka karâ olo beken kea, idjä haban, idjä aton hong pulau tâ, menale, dan impakâlâ awie.

10. Maka olo tâ paham mahorumat ikei; dan amon ikei hendak betolak, iâ menjukup karâ talo katapas ikei.

II.—11. Maka limba telo bulan ikei harikas bara hetâ hapan benama bara Aleksandria, idjä djari masan intu pulau tâ musim sadingen, idjä mimbing Dioskuroi tâ akan indu katae.

12. Amon ikei sampei Sirkusa, ikei melei heto telo andau.

13. Bara hetâ ikei berajar mengalingkang, dan ikei sampei Regium; dan idjä andau harian riwut duma bara salatan, dan andau idjä rehian ikei sampei Puteoli.

14. Hetâ ikei sondau pahari,

dan iâ-tâ blaku ikei melei udju andau; dan kalotâ ikei hagoet akan Roma.

15. Maka bara hetâ karâ pahari, idjâ djari mehining britan ikei, menambang ikei sampei pakan Appius, dan sampei Tre-taberu; amon Paulus mitâ âwen tâ, iâ menjewut tarimakasi akan Hatalla, dan ateie belalu men-teng.

III.—16. Maka amon ikei sampei Roma, luitenant tâ menjaragh olo idjâ imasong tâ akan tuan general; maka Paulus in-joho melei äka kahendak kabu-ate, impahaiak olo soldadu idjâ biti, idjâ menonggo iâ.

17. Djadi, limba katelo, Paulus menjoho olo merawei karâ kapala olo Jehudi. Dan amon iâ tâ djari hapumpong, koan iâ denga: O keton, alo aku djaton djari melawan utus olon ikei atawa hadat taton ikei, aku imasong djari injaragh bara Jerusalem akan lengäu olo Romani.

18. Amon olo tâ djari mariksa aku, iâ hendak melapas aku, basa djaton aton kasalah deng-angku, sampei patut aku matei.

19. Maka basa olo Jehudi me-lawan, aku hadjadjuan awie blaku budjur intu kaisar; tapi djaton adohe, kilau djaka aku hendak mendawa utus olo a-jungku.

20. Maka djetâ aton buku, aku djari blaku keton menale aku, uka aku tau mitâ keton, dan tau hakotak dengan keton; krana tagal kaharap olo Israel aku aton imasong dengan rantei to.

21. Maka koan olo tâ denga: Ikei djaton djari mendino surat

bara Judea; idjâ mesuman ikau, djaton kea olo pahari djari kau-to, idjâ djari menjerita atawa djari mesanan talo papa bara ikau.

22. Tapi ikei aton radjin kea mehining angkat kameam; krana idjâ tehiu tingkat olo tâ, tawan ikei, hapus kalunen iâ tâ imbau-tah olo.

23. Dan amon âwen tâ djari menantu andau aka, maka arâ olo tamâ äka iâ melei; tâ iâ menarang dan menjaksi aka karâ perkara karadjaan Hatalla, dan menjerita aka karâ perkaran Jesus, hapan Torat Moses dan hapan surat karâ nabi, bara handjewa palus sampei halemei.

24. Maka belaehe olo tâ per-tjaja augh idjâ insanae; tapi belaehe aton bautus pertjaja.

25. Maka amon olo tâ haka-lawan augh dengan sama arepe, iâ belalu haiak hagoet, amon Paulus menjewut augh Idjâ, koa: Bua Rogh brasi djari hawau awi nabi Jesaia nintu taton ikei,

26. Koa: "Lius, tale utus olo to, dan hamau: Hapan pehining keton akan mehining, dan djaton herati, dan hapan mata a-wang merenang keton djaton kea akan mitâ.

27. "Kraua atei utus olo to djari belulang, dan behali iâ mehining dengau pinding ajue, dan iâ mengambutep matae: belâ iâ mitâ hapan matan ajue, dan mehining hapan pinding ajue, dan herati hapan ateie, dan hoba, dan aku mempakälâ iâ."

28. To kâlâ keton katawan, selamat Hatalla djari impait akan olo kapir; iâ tâ kea karâ miudi-minding menumon tâ.

29. Amon iâ menjewut augh
tâ, olo Jehudi lepa hagoet, dan
iâ paham hasuat dengan sama
arepe.

30. Maka Paulus melei hong
Roma, huang kaleka kabuate,
hapus duâ njelo; dan iâ men-

duan olo handiai, idjâ menale iâ.

31. Dan iâ mesanan karadjaan
Hatalla, dan badjenta membrita
Ewangelion Tuhan Jesus Kri-
stus, dan olo djaton mengahana
iâ.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO ROMANI.

BAGI 1.

Paulus menutor arepe dan menabe olo Romani; iä mesanan atjare idjä membantang, iä tã: Olo djaton tau mendjadi tetek intu bawun Hatalla awi gawin kabaute, tapi awi kapertjaja bewe; krana olo kalunen handiai djari mundur bara Hatalla, dan djari mendjadi olo kapir, idjä papa gawie.

1. Paulus, djipen Jesus Kristus, idjä djari ingahau mendjadi rasul, dan djari imbaris, uka membrita Ewangelion Hatalla,

2. Ewangelion tã, idjä helo djari indjandjie awi karã nabie huang surat awang brasi,

3. Idjä mesanan Anak ajue, (idjä tumon isi djari mendjadi bara utus Dawid,

4. Idjä imprahan huang kwasã iã toto aton Anak Hatalla, tumon Rogh idjä memprasi, limba iã djari misik bara olo matei,) iã tã, Jesus Kristus, Tuhan ikei;

5. (Iã tã aton, idjä äka ikei djari mendino asi dan pangkat rasul, uka ikei, huang aran ajue, menjoho sekarã utus olo memenda kapertjaja,

6. Dan keton kea hindjä baris olo tã, olo idjä djari irawei Jesus Kristus.)

7. Surat to akan sampei olo handiai huang Roma, idjä äka kataun Hatalla, akan olo brasi idjä djari irawei Hatalla. Asi pahaiak keton tuntang kasanang

bara Hatalla, Bapan ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

8. Solake, maka jaku menarimakasi intu Hatallangku awi Jesus Kristus tagal keton handiai, basa kapertjajan keton insanan salepa kalunen.

9. Krana Hatalla, idjä inonggõ aku, hapan roghku, huang Ewangelion Anake, aton sakingku, aku magon menelihu keton,

10. Dan magon blaku huang laku-doangku, djaka mikã kalinda inenga hindei akangku tumon kahendak Hatalla, uka aku tau madja keton.

11. Krana jaku taharu mitã keton, nakara aku tau membagi akan keton djekisut talo penenga ain Rogh, akan indu mempaabas keton;

12. Iã tã, nakara aku haiak dengan keton impangat awi kapertjaja, idjä hasama imbing ikei, idjä ain keton dan idjä aingku.

13. Maka aku djaton maku milim tã intu keton, o pahari, kinjap djari aton kabimatku menale keton, (maka sampei to aku hantã aro,) nakara aku aton bara buah isut intu keton kea, kilau intu karã utus olo kapir awang beken.

14. Krana aku aton kilau olo butang dengan sekarã djelahan

olo kapir, dengan kadeduâ, dengan olo awang pintar dan dengan olo awang humong.

15. Kolotâ, idjâ perkarana aku, aku pehias bewe mesuman Ewangelion akan keton kea, idjâ melei hong Roma.

16. Krana aku djaton mahamen Ewangelion Kristus; krana Ewangelion tâ aton kwasan Hatalla, iudu selamat akan genep biti idjâ pertjaja, akan olo Jehudi solake, tinei akan olo kapir.

17. Krana huang Ewangelion ingerina katetek Hatalla, idjâ awi kapertjaja akan kapertjaja, tumon augh surat: "Olo idjâ tetek awi kapertjaja, iâ karâ belom."

18. Krana kalait Hatalla djari hakarina bara langit, mawi karâ kabautus dan kadarhakan olo, idjâ mahambang katotohe huang kadarhaka.

19. Basa ampin Hatalla idjâ terkasanen, djari mendjadi bakarina akan olo, krana Hatalla djari mengarina tâ aka;

20. (Krana ampin ajue idjâ djaton tergitan, iâ tâ kwasan ajue idjâ katatahi dan dasare idjâ ain Hatalla, djetâ tergitan bara katika kalunen djari inampa, anon olo menehiu iâ huang talo gawie,) nakara olo djaton tau mempahalap dosae.

21. Basa olo tâ, alo iâ kasene Hatalla, djaton djari menara iâ kilau Hatalla, dan djaton djari menarimakasi intu iâ; tapi olo tâ djari menggila arepe huang karâ pikire, dan ateie idjâ paleng djari mendjadi kaput.

22. Iâ madoh arepe pintar, dan iâ mendjadi gila,

23. Dan djari mengganti ka-

hain Hatalla, idjâ djaton tau nihau, dengau ampin hanpatong tamuuan olo kalunen, idjâ akan nihau, tinei dengan burong, dan dengan meto, dan dengau talo belom idjâ menjarantar.

24. Tagal tâ kea Hatalla djari menjaragh iâ akan kipeu ateie, akan talo kandji, sampei iâ memapa bereng ajuc kabuat deng-an sama arepe;

25. Olo tâ, idjâ djari mengganti katotohn Hatalla dengan talo tenendjaro, dan djari mahorumat dan menonggo talo tam-pa paham bara iâ, idjâ djari menampa tâ, idjâ patut iuara sampei katatahi. Amen.

26. Tagal tâ Hatalla djari menjaragh iâ akan kipâe awang mahawâ. Krana idjâ bawi olo tâ kea djari mengganti gawi idjâ tumon dasare dengan gawi idjâ melawan dasare.

27. Dan kalotâ kea olo batuâ djari terei hapan olo bawi tumon dasare, mendjadi blasut huang kipâe uuntu sama arepe, sambil mawi talo kandji, hatuâ sama hatuâ, dan djari mendino upaha kalajange, idjâ patut, huang arepe kabuat.

28. Dan tumon iâ mado, djaton aton bara guna mengasene Hatalla, maka Hatalla djari menjaragh iâ akan pikir idjâ paleng, akan iudu mawi talo awang djaton patut.

29. Olo tâ aton kontep dengan karâ ampin kasalah, kabaudoug, kapapa, kisite, kadarhaka, kontep dengan kahiri, kapuuoh, kalaita, tipu, kasingi;

30. Olo idjâ mengasingen kolae, olo peugotok, olo idjâ besingi Hatalla, olo penjapa, olo

bedjoho, olo idjä mempahai arepe, olo bakalilit, olo merisang dengan bapa indue;

31. Olo idjä paleng, idjä merusak djandji, idjä djaton tau sinta, idjä djaton maku hakabua dengan kolae, olo tulas.

32. Olo tä, alo iä katawan hukum Hatalla, (iä tä, olo idjä kalotä gawie patut matei,) maka iä djaton mawi talo tä bewe, tapi mengilak kea olo, idjä mawi talo tä.

BAGI 2.

Olo Jehudi kea, alo Torat tuntang djandjin Hatalla djari inenga aka, aton sama tiwas kilau olo kapir, krana Hatalla djaton menjoho olo katawan prentahe bewe, tapi menumon tä kea.

1. Tagal tä, djaton tau ikau mempahalap arepm, o olo kalunen, genep biti idjä menjalah olo beken. Krana perkara idjä hapam menjalah olo beken, huang tä kea ikau aton mahukum arepm. Krana ikau kea mawi talo tä, idjä hapam menjalah olo beken.

2. Maka ikei katawan, hukum Hatalla tumon katotohe aton bua olo, idjä mawi talo kalotä.

3. Tapi, o olo, idjä menjalah iä tä, idjä mawi talo tä, dan ikau sama mawi talo tä kea, aton ikau mado, ikau karä mahakan hukum Hatalla?

4. Atawa aton ikau mengabelä katawan asie, kalemoe dan kapandjang atein ajue, dan djaton ikau katawan, asin Hatalla hendak maga ikau akan kahoba?

5. Tapi tumon katekangm dan tumon ateim idjä bantus hoba

ikau mengumbo akan arepm kalaite nintu andau kalaite, iä tä andau hukum Hatalla idjä budjur karä ingarina,

6. Idjä karä memalä genep biti tumon talo gawie;

7. Pambelom idjä katatahi akan olo tä, idjä magon kakal huang penggawi awang bahalap menggau kahaie, dan horumat, dan talo idjä djaton tau rusak;

8. Tapi akan olo pembantah, idjä merisang dengau katotohe, tapi menumon kapapa, iä karä menenga kalaite tuntang kasangite;

9. Kapähä dan kadjunjue akan liaun karä olo, idjä mawi kapapa, akan olo Jehudi solake, tinei akan olo kapir;

10. Tapi kahaie, dan horumat, dan kasanang akan genep biti, idjä mawi kahalape, akan olo Jehudi solake, tinei akan olo kapir.

11. Krana Hatalla djaton menduan ampin olo.

12. Krana olo idjä djaton aton bara Torat, dan djari mawi dosa, iä karä binasa, alo dia tumon augh Torat; dan olo idjä aton bara Torat, sambil mawi dosa, iä tä karä bua hukum tumon augh Torat.

13. Krana djaton olo idjä mehinjing Torat aton tetek iutu baun Hatalla, tapi olo idjä menumon Torat karä inggarä tetek.

14. Krana amon olo kapir, idjä djaton mimbing Torat, tumon dasare menumon augh Torat kea, alo olo tä djaton mimbing Torat, maka iä aton Torat akan arepe kabuat.

15. Iä tä menantu betarang, prentahn Torat djari injurat hu-

ang ateie, tinei pengingat atein ajue kea haiak menjaksi perkara tâ, tinei karâ pikir ajue, idjä hadawa dengan sama arepe, atawa memphalap kea sama arepe,

16. Menintu andau tâ, amon Hatalla karâ mariksa talo idjä besilim huang olo, awi Jesus Kristus, tumon Ewangelion a-jungku.

17. Maka itäm, ikau inggarâ oló Jehudi, dan ikau bedjoho atei sabab Torat, dan ikau hatara sabab Hatalla;

18. Dan ikau katawan kahendak ajue, dan basa ikau djari mengadji Torat, maka ikau tau mariksa talo idjä melawan tâ.

19. Maha adohm, akin ikau aton olo idjä maga olo bebutâ, dan ikau aton talo blawa akau olo tâ, idjä aton huang kakaput;

20. Olo idjä madjar olo paleng, tinei guru olo humong, basa ikau mimbing ampin kapiutare tuntang katotohe huang Torat.

21. Maka ikau, idjä madjar olo beken, djaton ikau madjar arepm! Ikau, idjä mesanan, âla olo menakau, maka ikau menakau!

22. Ikau, idjä mengahana olo habandong, maka ikau habandong! Ikau, idjä mengabelâ hampatong dewa, maka ikau merampas talo ain Hatalla!

23. Ikau aton bedjoho atei sabab Torat, dan ikau menawa Hatalla awi ikau melangka Torat!

24. "Krana aran Hatalla i-mapa intu olo kapid awi keton," tumon augh surat.

25. Krana sunat tâ aton guna kea, djaka ikau menumon To-

rat; tapi djaka ikau melangka Torat, maka sunatm tâ djari sama kilau djaka ikau djaton injunat.

26. Maka djaka olo, idjä djaton injunat, mahaga prentahn Torat, djaton iâ, alo iâ kapid, karâ itong Hatalla kilau djaka iâ injunat?

27. Dan iâ, idjä puna kapid, tapi melalus Torat, iâ tâ karâ menjalah ikau, idjä mimbing hurup Torat dan hadat sunat, dan aton melangka Torat.

28. Kraua djaton iâ, idjä huang kakarina, aton olo Jehudi toto, djaton kea idjä huang kakarina, huang isi, aton sunat toto:

29. Tapi iâ tâ aton olo Jehudi toto, idjä intu huang aton kalotâ, dan sunat atei, idjä huang rogh, dan âla huang hurup, djeta aton sunat awang toto; maka horumat olo tâ djaton aton intulon, tapi intu Hatalla.

BAGI 3.

Torat djaton tau menjalamat olo, melainkan Torat mahukum bewe; tapi awi kaper-tjaja huang Jesus Kristus olo mendjadi tetek intu baun Hatalla.

1. Maka narei kea tua olo Jehudi? atawa narei guna sunat tâ?

2. Paham bewe tua olo tâ. Krana idjä membatang, akan iâ tâ djari insahan karâ augh Hatalla.

3. Krana kilen? Alo belahelo olo tâ djaton pertjaja, tau kea kabantus olo tâ merusak kato-tohn Hatalla?

4. Æla haliei! melainkan Ha-

talla aton budjar, tapi genep bitu olo kalunen aton penendjaro; tumon augh surat: "Nakara ikau aton tetek huang aughm, sambil manang, amon ikau hapado dengan olo."

5. Tapi amon kadarhakan ikei menarang katetek Hatalla, kilen augh ikei denga? Djaton Hatalla aton salah, basa iä blait sabab tä? (Aku hakotak tumon angat olon.)

6. Äla haliei! Djaka beken, maka kilen tau Hatalla mariksa memalä salepa kalunen?

7. Krana djaka katotohn Hatalla djari imparä, akan indu horumat ajoe, awi jaku aton penendjaro, narei kea jaku bua hukum hindei, kilau olo bedosa?

8. Dan djaton bna, (kilau ikei imapa olo, dan kilau, koan belae olo, ikei pudji hamau,) ikei mawi talo papa, mangat lembut talo bahalap? Hukum olo kalotä aton bna bewe.

9. Maka kilen? aton kea ikei bahalap haream bara olo beken? Djaton haliei; krana bihin ikei djari menjalah duä-duä, olo Jehudi tuntaug olo kapid, olo tä samandiai aton penda dosa.

10. Kilau djari tersurat: "Djaton aton olo idjä tetek, Idjä mahin dia.

11. "Djaton aton idjä pintar, djaton aton idjä menggau Hatalla.

12. "Olo handiai djari mundur, haia-haiak iä djari tapakarok; djaton aton idjä mawi kalape, sampei Idjä mahin dia.

13. "Balengkong olo aton kubur awang buap; hapan djelae iä menipu; hariu handipä aton penda totoke.

14. "Njamae aton kontep augh sapa tuntang augh idjä be-pait.

15. "Paie aton belias akan indu menusu daha.

16. "Karusake tuntang tjelaka aton huang djalan ajue,

17. "Dan djalan kasanang olo tä djaton kasene.

18. "Kikan Hatalla djaton menabarep matan ajue."

19. Maka ikei katawan, karä augh idjä insanan Torat, djetä insanan uenintu olo idjä mimbung Torat; nakara genep njama injumbel, dan uka salepa kalunen aton tiwas dengan Hatalla.

20. Tagal tä, maka awi pengawin Torat karä isi djaton tau mendjadi tetek intu baun Hatalla; krana awi Torat olo herati dosae bewe.

21. Tapi to, lapas bara Torat, djari ingarina katetek Hatalla, idjä djari injaksi Torat dan karä nabi;

22. Iä tä katetek Hatalla idjä aton awi kapertjaja huang Jesus Kristus, idjä akan olo handiai dan hundjun olo handiai idjä pertjaja. Krana djaton aton kabekäe.

23. Krana olo handiai djari mawi dosa, dan iä tapas kahain Hatalla;

24. Dan djaton hapan rega iä tä inampa tetek, huang asin Hatalla, awi kaliwuse, idjä aton huang Kristus Jesus;

25. Idjä djari ingkes Hatalla mendjadi sapan, idjä aton kwasa mampun karä dosa, awi kapertjaja huang dahan ajue, uka memprahan katetek ajue, basa iä mampun karä dosa, idjä djari

iawi helo, dan djari injerenan awi kapandjang atein Hatalla ;

26. Nakara iâ memprahan katetek ajue intu katika to, iâ tâ, iâ kabuat aton tetek, tinei iâ menampa tetek olo tâ, idjâ aton pertjaja huang Jesus.

27. Maka intu kwe aton buku hapan mahorumat arepe? Djetâ djari nihau. Awi prentah idjâ kwe? awi prentahn penggawi kabuate? Dia, tapi awi prentahn kapertjaja.

28. Krana ikei memutus, olo inampa tetek awi kapertjaja bewe, lapas bara karâ penggawin Torat.

29. Aton Hatalla Hatallan olo Jehudi bewe? djaton kea Hatallan olo kapir? Toto, Hatallan olo kapir kea.

30. Basa aton Hatalla Idjâ, idjâ hendak menampa tetek bara kapertjaja olo idjâ injunat, dan hendak menampa tetek olo idjâ djaton injunat awi kapertjaja.

31. Maka aton ikei mengarak Torat awi kapertjaja? Æla haliei, tapi ikei mendâhen Torat.

BAGI 4.

Olo horan kea, kilau Abraham dan Dawid, djari inampa tetek awi kapertjaja ; dasar kapertjaja inarang.

1. Maka narei, koan ikei, Abraham, bapan ikei, djari mendino tumon isi ?

2. Krana amon Abraham djari inampa tetek awi penggawi, iâ aton bara horumat, tapi djaton intu Hatalla.

3. Krana kilen augh surat? "Maka Abraham pertjaja huang

Hatalla, dan djetâ djari itong aka indu kateteke."

4. Maka akan olo begawi upah djaton itong tumon asi, tapi tumon kapatute.

5. Tapi akan olo, idjâ djaton harap penggawie, tapi harap iâ, idjâ menampa tetek olo bedosa, akap iâ tâ kapertjajan ajue itong indu kateteke.

6. Kilau Dawid kea menggarâ olo tâ selamat, idjâ lapas bara penggawin ajue djari itong tetek awi Hatalla ;

7. Koa: "Selamat iâ, idjâ karâ kadarhakaë djari iampun, dan idjâ karâ dosae djari inutup.

8. "Selamat olo tâ, idjâ dosae djaton haliei itong Tuhan."

9. Maka selamat to, aton djeto akan olo idjâ injunat, atawa akan olo tâ kea, idjâ djaton injunat? Krana ikei hamau, kaper-tjaja djari itong akan Abraham indu kateteke.

10. Maka kilen djetâ djari itong aka? amon iâ djari injunat, atawa katika iâ hindei injunat? Djaton amon iâ djari injunat, tapi katika iâ hindei injunat.

11. Maka katan sunat tâ iâ djari mendino akan indu tjabat katetek kapertjaja, idjâ djari itong aka, amon iâ hindei injunat; nakara iâ aton bapa olo handiai idjâ pertjaja, dan idjâ djaton injunat, uka djeto itong akan olo tâ kea indu kateteke ;

12. Dan nakara iâ aton bapa olo idjâ injunat, iâ tâ, bapa olo tâ, idjâ djaton injunat bewe, tapi idjâ menandjong kea mehoroe awan-pai kapertjajan Abraham, bapan ikei, idjâ aton intu iâ, amon iâ hindei injunat.

13. Krana djaton awi Torat akan Abraham dan akan salepa utus ajue djari inenga djandji, kalunen akan aton indu penataun olo tä, tapi awi katetek kapertjaja.

14. Krana djaka olo awi Torat mendino penataue, kapertjaja aton haiang, dan djandji djari rusak.

15. Krana Torat mendjadian kalaite, krana djaka Torat djaton, djaton kea aton kalangkahe.

16. Tagal tä, djandji aton awi kapertjaja, nakara djetâ aton tumon asi, uka djandji tä aton etter akan salepa utus tä, djaton akan olo tä bewe, idjä mimbing Torat, tapi akan olo tä kea, idjä mimbing kapertjajan Abraham, idjä aton bapan ikei handiai,

17. (Tumon augh surat : “Aku djari mangkat ikau mendjadi bapa arâ utus olo,”) intu baun iâ tä, idjä âka iâ djari harap, iâ tä Hatalla, idjä membelom olo matei, dan mengahau talo idjä djaton, kileu djaka djetâ aton.

18. Alo djaton aton talo indu harap, maka hapan kaharap iâ djari pertjaja kea, iâ akan mendjadi bapa arâ utus olo, (tumon augh, idjä djari inutor denga : “Kalotâ anak-âsom karâ.”)

19. Dan iâ djaton mendjadi beleino huang kapertjaja, djaton menehiu bereng ajue, idjä djari kilau matei, basa umure djari saratus njelo hirah, djaton kea iâ menehiu bereng Sarah, idjä kilau matei,

20. Dan iâ djaton bembang atei tagal djandjin Hatalla, awi djaton pertjaja, tapi iâ djari ingarassan huang kapertjaja, sam-

bil menenga horumat akan Hatalla,

21. Dan iâ aton betantu haliei angkat ateie, talo idjä djari indjandji Hatalla, maka iâ aton kwasa melalus tä kea.

22. Tagal tä kea djetâ djari itong aka indu kateteke.

23. Tapi djetâ djaton djari injurat tagal iâ bewe, basa djetâ djari itong aka,

24. Melainkan tagal ikei kea, basa akan ikei kea djetâ karâ itong, djaka ikei pertjaja huang iâ, idjä djari mempisik Jesus, Tuhan ikei, bara olo matei.

25. Iâ tä djari injaragh tagal dosan ikei, dan djari impisik tinei mendjadi katetek ikei.

BAGI 5.

Buahn katetek kapertjaja. Dosan Adam aton kwasa, tapi katetek Tuhan Jesus aton kwasa haream.

1. Maka ikei, idjä djari tetek awi kapertjaja, aton bara kasaning dengan Hatalla, awi Tuhan ikei, Jesus Kristus ;

2. Awi iâ kea ikei tau tamâ awi kapertjaja akan asi tä, idjä âka ikei to mendeng huange, dan ikei hatara sabab kaharap kahain Hatalla.

3. Dan djaton djetâ bewe, tapi ikei hatara to kea huang karâ kadjakâ, sambil katawan, kadjakâ tä mendjadian kasarenan ;

4. Maka kasarenan tä mendjadian kakananjan, dan kakananjan tä mendjadian kaharape.

5. Maka kaharap tä djaton mempahawen ikei ; krana sintan Hatalla djari inusu huang atein

ikei awi Rogh brasi, idjâ djari inenga akan ikei.

6. Krana Kristus kea, katika ikei magon atoa belemo, djari matei ganti olo darbaka intu katika awang inukas.

7. Krana sanuno olo bendak matei ganti olo tetek; mikâ ganti olo bedjoha aton olo peta matei.

8. Maka Hatalla menara sistan ajue nintu ikei, basa, kahum ikei aton olo bedosa, Kristus djari matei ganti ikei.

9. Maka paham haream ikei karâ ihakan awie bara kalait Hatalla, limba ikei to djari mendjadi tetek awi dahan ajue.

10. Krana amon ikei djari injapan dengan Hatalla awi pampatein Anak, sangkom ikei aton musohe, paham haream ikei djari injalamat awi pabelom ajue, limba ikei djari injapan denga.

11. Dan djaton djetâ bewe, tapi ikei hatara kea huang Hatalla, awi Tuhan ikei Jesus Kristus, idjâ âka ikei djari injapan to.

12. Tagal tâ, awi olo Idjâ dosa djari tamâ kalunen, dan awi dosa tâ pampatei; dan kolotâ pampatei djari sampei bua olo handiai, basa iâ handiai djari bedosa.

13. Krana sampei katika Torat inenga, dosa aton kea huang kalunen, tapi dosa djaton itong, djaka djaton aton prentah.

14. Tapi pampatei djari aton kwasa bara Adam sampei Moses, mawi olo tâ kea, idjâ djaton djari bedosa awi iâ melangka prentah, kilau Adam; iâ tâ aton

menamunan iâ, idjâ akan indu duma.

15. Tapi djaton kilau dosa, kalotâ kea penengan asi. Krana amon awi dosan olo Idjâ olo arâ tâ djari matei: paham haream asin Hatalla, tinei penengan asi, awang djadi awi olo Idjâ, Jesus Kristus, djari djowong akan olo arâ tâ.

16. Dan djaton kilau bukum, awang awi olo Idjâ tâ, idjâ djari mawi dosa, kalotâ kea penengan asi. Krana hukum sabab dosa Idjâ tâ bua akan kabinasa; tapi penengan asi meliwus bara arâ dosa, menenga kateteke.

17. Krana amon awi kalangkahn olo Idjâ pampatei djari marentah awi olo Idjâ tâ, paham haream olo tâ, idjâ djari mendinokadjowong asi dan penengan kateteke, karâ marentah kilau radja huang pabelom awi olo Idjâ tâ, Jesus Kristus.

18. Tagal tâ, maka kilau kalangkahn olo Idjâ meniwas olo handiai, menamput iâ akan kabinasa, kolotâ kea katetek olo Idjâ menampa tetek olo handiai, menenga pabelom aka.

19. Krana kilau awi karisang olo Idjâ olo arâ tâ inampa olo bedosa, kalotâ kea awi kahias olo Idjâ olo arâ tâ inampa tetek.

20. Maka Torat tâ djari tamâ pendâhan, uka memparâ kalangkabe. Tapi amon dosa tâ mendjadi paham, asi mendjadi paham haream hindei:

21. Nakara, kilau dosa djari marentah akan pampatei, kalotâ kea asi akan marentah awi kateteke akan pabelom idjâ katalahi, awi Jesus Kristus, Tuhan ikei.

BAGI 6.

Olo tâ, idjâ toto inampa tetek sasindâ, tâ tâ djala-djalan mendjadi brasi kea, basa olo tâ leket dengan Yesus.

1. Maka narei ikei hendak hamau? Aton ikei akan indu melei huang dosa, mangat asi mendjadi paham haream hindei?

2. Æla haliei! ikei idjâ djari matei akan dosa, kilen ikei tau belom huang tâ?

3. Atawa djaton keton katawan, pirâ-pirâ bitin ikei idjâ djari impandoi huang Kristus Jesus, maka ikei djari impandoi huang pampatein ajue?

4. Awi pampandoi brasi ikei djari ingubur haiak denga akan pampatei, uka, kilau Kristus djari impisik bara olo matei akan kahain Bapa, kalotâ ikei kea akan menandjong huang pambelom awang taheta.

5. Krana amon ikei djari harapet denga huang kasaman pampatei, maka ikei kalotâ kea huang kasaman kamisike.

6. Krana ikei katawan, bitin ikei idjâ usang djari injampalaki haiak denga, nakara bereng dosa impalomos, uka âla hindei ikei menempo dosa tâ.

7. Krana iâ idjâ djari matei, iâ djari lapas bara dosae.

8. Maka amon ikei djari matei haiak dengan Kristus, ikei pertjaja, ikei karâ belom kea haiak denga.

9. Dan ikei katawan, Kristus, idjâ djari misik bara olo matei, djaton matei tinei; pampatei djaton hindei aton bara kwasa denga.

10. Krana iâ djari matei sa-

sindâ akan dosa, tapi to iâ belom akan Hatalla.

11. Kalotâ bua keton kea mado arep keton toto matei akan dosa, tapi belom akan Hatalla huang Kristus Jesus, Tuban ikei.

12. Maka âla keton menjoho dosa marentah huang bereng keton, idjâ akan indu matei, sampei keton meumon kipen ajue.

13. Æla kea menenga ramon-bereng keton akan dosa, mendjadi ganggaman kadarbaka, tapi tenga arep keton akan Hatalla, kilau olo idjâ djari imbelom bara olo matei, dan ramon-bereng keton tenga akan Hatalla, mendjadi ganggaman kateteke.

14. Krana dosa djaton tau marentah keton, krana keton djaton aton penda Torat, tapi penda asi.

15. Maka kilen? bua ikei mawi dosa, basa ikei djaton aton penda Torat, tapi penda asi? Æla haliei!

16. Djaton keton katawan, idjâ âka keton menjaragh arep keton akan indu djipen, uka menumon kahendake, maka keton toto aton djipen ajue, idjâ âka kahendake inumon keton, atawa keton aton djipen dosa akau pampatei, atawa djipen kahiasae akan kateteke?

17. Tapi tarimakasi intu Hatalla, basa keton djari aton djipen dosa bihin, tapi to hapan atei keton menumon sonton adjare, akan tâ keton djari injaragh.

18. Dan keton djari bebas bara dosa, dan djari mendjadi djipen kateteke.

19. Tumon dasar olo aku hakotak, tagal kalemon isin keton : Krana kilau keton djari menjaragh ramon-bereng keton mendjadi djipen kalikâe, dan djipen kadarhaka akan kadarhaka : kalotâ menjaragh ramon-bereng keton katonto mendjadi djipen kateteke akan karasie.

20. Krana katika keton djari aton djipen dosa, maka keton aton empas bara kateteke.

21. Maka narei aton buahn keton katika tâ, awi talo gawi tâ, idjâ âka keton katonto mahamen? Krana lawin talo gawi tâ aton pampatei.

22. Tapi katonto, limba keton empas bara dosa, sambil menempo Hatalla, aton buahn keton akan mendjadi brasi; maka lawie aton pabelom awang kataka.

23. Krana upahn dosa aton pampatei; tapi penengau asin Hatalla aton pabelom idjâ kataka, huang Kristus Jesus, Tuhan ikei.

BAGI 7.

Olo idjâ djari mendjadi tetek awi kapertjaja aton empas bara Torat; tapi hantiu olo tâ akan indu hakalawan dengan dosa.

1. Atawa djaton keton kawatan, o pahari, (krana jaku hakotak dengan olo tâ, idjâ herati Torat,) Torat tâ bara kwasa dengan olo, katahin olo tâ belom?

2. Krana olo bawi, idjâ memenda banae, djari injaragh awi Torat akan banae idjâ belom; tapi amon banae djari matei,

maka iâ aton empas bara prentahn Torat, idjâ menehiu banae.

3. Tagal tâ, katahin banae belom, maka olo bawi inggarâ olo habandong, djaka iâ minda akan olo hatuâ idjâ beken; tapi djaka banae djari matei, iâ aton empas bara Torat, sampei iâ djaton inggarâ habandong, djaka iâ minda akan olo hatuâ idjâ beken.

4. Kalotâ, o paharingku, keton kea djari impatei akan Torat awi bereng Kristus, nakara keton minda akan olo beken, akan iâ tâ, idjâ djari misik bara olo matei, uka ikei menuah akan Hatalla.

5. Krana sangkom ikei djari aton huang isi, maka karâ kipen dosa, idjâ lembut awi Torat, aton kwasa huang karâ ramon-bereng ikei, uka memuah akan pampatei.

6. Tapi to awi ikei djari matei akan tâ, ikei djari empas bara Torat, idjâ djari mimbing ikei; sampei to ikei aton menonggo Hatalla huang dasar Rogh awang taheta, dan ala huang dasar hurup idjâ usang.

7. Maka narei ikei hendak hamau? Kilen, Torat tâ aton dosa? Æla haliei! tapi aku djaton mengasene dosa, djaka dia awi Torat; krana aku djaton kea mengasenc karâ kipen atou salah, djaka dia aton augh Torat: "Æla ikau mipen."

8. Maka dosa menjingkap kalandah, dan awi prentah tâ iâ mempalembut huang aku karâ ampin kipen; krana djaka djaton aton Torat, dosa aton matei.

9. Krana bahut aku belom, lapas bara Torat; tapi amon prentah tâ djari sampei, dosa

mendjadi belom haluli, tapi jaku djari matei.

10. Maka prentah idjâ djari inenga, uka mendjadian pambelom akangku, itâ, iâ tâ djari mendjadian pampatei akangku.

11. Krana dosa djari menjingkap kaliudah awi prentah, dan djari mempatei aku awi djetâ.

12. Kalotâ maka Torat tâ aton brasi, dan prentah tâ aton brasi, tetek dan bahalap.

13. Tapi aton talo bahalap tâ djari mendjadi pampatei akangku? Æla haliei! tapi dosa, nakara gitan djetâ toto aton dosa, djari mendjadian akangku pampatei awi talo bahalap, nakara dosa tâ mendjadi tangkalau bedosa awi prentah tâ.

14. Krana ikei katawan, Torat aton tumon dasar Rogh, tapi jaku aton tumon dasar isi, indjual akan penda dosa.

15. Krana talo aku mawi, aku djaton kasene tâ; krana aku djaton mawi talo aku hendak, tapi talo aku besingi, talo tâ aku mawi.

16. Tapi djaka aku mawi talo aku djaton hendak, maka aku hatumon dengan Torat, mengaku djetâ aton bahalap.

17. Tapi to, djaton hindei aton aku, idjâ mawi talo tâ, tapi dosa, idjâ melei huang aku.

18. Krana aku katawan, huang aku, iâ tâ huang isingku, djaton aton melei talo bahalap; krana idjâ hendak tâ aton intu aku, tapi idjâ melalus talo bahalap tâ, djetâ aku djaton sondau.

19. Krana aku djaton mawi kahalape, idjâ aton kahendakku,

tapi talo papa, idjâ djaton kahendakku, djetâ aku mawi.

20. Tapi amon aku mawi talo, awang dia aku hendak, djaton hindei aton aku, idjâ mawi tâ, tapi dosa, idjâ melei huang aku.

21. Tâ aku sondau prentah to huang aku, amon aku hendak mawi kahalape, maka kapapa tâ mempahindjâ aku.

22. Krana tumon bitingku idjâ intu huangku maka aku mengilak Torat Hatalla.

23. Tapi aku mitâ torat beken huang ramon-berengku, idjâ hakalawan dengan torat huang ateiku, dan menampuk aku tawanan akan torat dosa, idjâ melei huang ramon-berengku.

24. Kaja aku, olo tjelaka! âwe akan meliwus aku bara bereng idjâ akan indu matei to?

25. Jaku menarimakasi intu Hatalla, awi Jesus Kristus, Tuhan ikei! Tumon tâ, aku kabuat toto menempo Torat Hatalla; tapi awi isingku aku menempo torat dosa.

BAGI 8.

Huang Jesus ikei aton lapas bara hukum; ikei djari mendjadi anak Hatalla, dan ikei karâ mendino kahaie.

1. Tagal tâ, maka djaton aton hukum akan olo tâ, idjâ aton huang Kristus Jesus, idjâ djaton menandjong tumon isi, tapi tumon Rogh.

2. Krana prentahn Rogh pambelom huang Kristus Jesus djari meliwus aku bara prentahn dosa dan pampatei.

3. Krana talo awang djaton

tau iawi Torat, basa djeto im-palemo awi isi, djetâ djari iawi Hatalla, awi iâ djari menjoho Anake menduan sana ampi isin dosa, djetâ tagal dosa, dan djari mahukum dosa huang isie,

4. Nakara ketetek Torat mendjadi tulus huang ikei, idjâ djaton menandjong tumon isi, tapi tumon Rogh.

5. Krana olo idjâ aton tumon isi, iâ mengenang perkaran isi; tapi olo idjâ aton tumon Rogh, iâ mengenang perkaran Rogh.

6. Krana kakenang isi aton pampatei; tapi kakenang Rogh aton pabelom tuntang kasanange.

7. Basa kakenang isi aton kabantahe dengan Hatalla; krana djetâ djaton memenda Torat Hatalla, dan djaton kea tau memenda iâ.

8. Maka iâ idjâ aton huang isi. iâ djaton tau ingilak Hatalla.

9. Maka keton djaton aton huang isi, tapi huang Rogh, asal Rogh Hatalla melei huang keton. Tapi djaka olo djaton djari mendino Rogh Kristus, maka iâ djaton aton olo ajue.

10. Maka amon Kristus aton huang keton, toto bereng aton matei awi dosa, tapi rogh aton pabelom awi kateteke.

11. Maka amon Rogh ajue, idjâ djari mempisis Jesus bara olo matei, melei huang keton, toto iâ, idjâ djari mempisis Kristus bara olo matei, karâ membelom kea bereng keton, idjâ akan indu matei, awi Rogh ajue idjâ melei huang keton.

12. Maka tagal tâ, o pahari, ikei djaton aton djipen isi, sampei ikei patut belom tumon isi.

13. Krana amon keton belom tumon isi, djaton tau dia keton matei; tapi amon keton awi Rogh mampatei penggawin bereng, maka keton karâ belom.

14. Krana olo, idjâ iaga Rogh Hatalla, iâ tâ aton anak Hatalla.

15. Krana keton djaton djari mendino Rogh idjâ menampa keton mendjadi djipen, sampei keton magon akan indu mikâ, tapi keton djari mendino Rogh, idjâ menampa keton mendjadi anak, hapan tâ ikei mentehau: Abba, o Apang!

16. Rogh tâ kea menjaksi baik dengan rogh ikei, ikei aton anak Hatalla.

17. Maka amon ikei aton anake, tâ ikei akan mendino penataue kea, penataue aiu Hatalla, dan ikei akan mendino tâ haiak dengan Kristus,—asal ikei to mengkemâ kapâhâ haiak denga, uka ikei karâ impahai kea haiak denga.

18. Krana aku betantu katawan, karâ kapâhâ katika mindjam to djaton tau inanding dengan kabaie, idjâ karâ ingerina huang ikei.

19. Krana karâ talo tampan Hatalla sekâ atei mentei karâ anak Hatalla mendjadi bakarina.

20. Krana karâ talo tampa tâ djari injaragh akan kahaiange, djaton tantei ahat, melainkan tagal iâ, idjâ djari menjaragh tâ.

21. Tapi djetâ besaragh akan kaharape, karâ talo tampa tâ kea karâ mendjadi mardeka tinei, terei iâ djipen kabinasa, dan iâ akan menjampe kamardekan kahain karâ anak Hatalla.

22. Krana ikei katawan, karâ talo tampa tâ haiak mungu, dan

haiak paham kadjunju sampei katonto.

23. Tapi djaton iä tâ bewe, tapi ikei kabuat kea, idjä djari mendino tjikaram Rogh, ikei kabuat kea mungu huang atein ikei, sambil mendâ ikei iangkat mendjadi anak, iä tâ, mendâ kalikus bereng ikei.

24. Krana huang kaharape ikei aton salamat; tapi kaharape idjä tergitan, djetâ djaton kaharape; krana talo olo mitä, kilen iä tau harap tâ tinei?

25. Tapi amon ikei harap talo, idjä djaton gitan ikei, maka ikei mendâ tâ hapan kasarenan.

26. Maka kalotâ Rogh kea mawat ikei huang kalemon ikei. Krana ikei djaton katawan, kilen ikei akan blaku doa kilau patut; tapi Rogh tâ kabuat mendohop ikei blaku, hapan kamunguawang djaton tersewut.

27. Tapi iä, idjä mariksa karâ atein olo, iä katawan, narei idjä kahendak Rogh tâ, basa iä tâ blaku doa akan olo brasi tumou kahendak Hatalla.

28. Maka ikei katawan, akan olo, idjä sinta Hatalla, talo handiai haiak mendohop menjampe i kahalape, iä tâ akan olo, idjä djari irawei tumon kahendak Hatalla.

29. Krana olo idjä helo kase nan Hatalla, olo tâ iä djari menantu, uka iä mendjadi padan dengan ampin Anak ajue, nakara iä tâ aton idjä membatang intu arâ olo idjä hamparie.

30. Maka olo iä djari menantu, olo tâ iä djari merawei kea; dan olo iä djari merawei, olo tâ iä djari menampa tetek kea; dan

olo iä djari menampa tetek, olo tâ iä djari mempahai kea.

31. Maka narei ikei hendak hamau, tehiu karâ talo tâ? Djaka Hatalla mawat ikei, äwe tau melawan ikei?

32. Mahin Anak ajue djaton iä djari menjang, tapi djari menjaragh iä ganti ikei handiai; kilen? djaton haiak dengan iä tâ iä karâ menenga talo handiai kea akan ikei?

33. Äwe hendak mendawa olo intin Hatalla? Hatalla aton, idjä menampa tetek.

34. Äwe aton, idjä mahukum? Kristus djari matei, dan idjä paham haream, iä djari misik kea, iä aton hila gentau Hatalla kea, iä blaku kea akan ikei intu Hatalla.

35. Äwe tau memisa ikei dengan sintan Kristus? Kadjakâ, atawa kikâ, atawa kasingen? lau, atawa kalowei, atawa behaja, atawa padang?

36. Kilau aton tersurat: "Tagal ikau ikei impatei nongkang andau, ikei itong olo kilau tebiri idjä patut injambali."

37. Tapi huang karâ perkara tâ ikei paham manang awi iä, idjä djari sinta ikei.

38. Krana aku betantu katawan, djaton pampatei, djaton kea pambelom, djaton melaikat, djaton talo hai, djaton talo kwasa, djaton talo idjä aton to, djaton kea talo idjä karâ,

39. Djaton kagantonge, djaton kandaleme, dialo talo tanpa Idjä awang beken kea tau memisa ikei dengau sintan Hatalla, idjä aton huang Kristus Jesus, Tuhan ikei.

BAGI 9.

Paulus mesanan rawin Hatalla nintu olo Israel; solake Hatalla djari menggangtang olo tâ, tapi djaton awi puna kahalap olo tâ, tapi awi asin ajue; dan basa olo tâ djaton maku memenda kahendak Hatalla, maka olo tâ inganan tinei.

1. Aughku aton toto huang Kristus, aku djaton menendjaro, pengingat-ateiku awi Rogh brasi aton menjaksi akangku :

2. Aton paham kasusahngku, dan hantâ aku pähâ atei ;

3. Krana aku aton pehias arepku kabuat bua hukum, inganan awi Kristus, indu gantim paharingku, idjä aton kolangku tumon isi ;

4. Idjä aton olo Israel, idjä djari iangkat Hatalla, intu ia aton kahai, dan surat idjä menantu penataue, akan ia Torat djari inenga, ia aton idjä manggau sombajang, akan ia karâ djandjin Hatalla djari inenga ;

5. Ia aton anak karâ tato bahalap djaman horan, tinei ia aton âka Kristus djari lembut tumon isie, idjä aton hai bara talo handiai, idjä aton Hatalla awang akan indu inara sampei katatahi. Amen.

6. Tapi djaton kalotâ, kilau djaka augh Hatalla tâ djari gagar. Krana djaton olo handiai, idjä turon-menuron bara Israel, aton kea olo Israel.

7. Djaton kea, basa ia turon-menuron bara Abraham, maka ia handiai aton anake, melainkan: "Idjä bara Isaak, ia karâ inggarâ anakm ;"

8. Djeto rima : djaton idjä aton anak tumon isi, ia kea aton anak Hatalla, tapi anak idjä tu-

mon djandji, ia tä itong aton anak toto.

9. Krana augh to aton augh djandji: "Intu waja to kea aku karâ haluli, maka intu Sarah karâ aton anak."

10. Maka djaton djetâ bewe, tapi kalotâ kea dengan Rebekka, amon ia betihi awi olo Idjä, ia tä awi Isaak, bapan ikei.

11. Krana helo bara duâ anake tä, idjä hatatop, djari inakan indue, amon anak tä hindei djari mawi talo en-en, atawa bahalap, atawa papa : (nakara melei tetep kahendak Hatalla, idjä tumon kakilak ajue, äla awi pengawin olo, tapi awi ia, idjä merawei :)

12. Maka augh to djari insanan akan indue: "Idjä bakas akan indu menempo idjä korik tä."

13. Tumon augh surat : "Jakob aku djari sinta, Esau aku djari besingi."

14. Maka narei ikei hendak hamau? Kilen, aton kasalah intu Hatalla? ÆEla haliei!

15. Krana koan ia dengan Moses: "Olo idjä iasiku, aku masi ia tâ, dan olo idjä injangku, aku menjanjang ia tâ."

16. Tagal tâ, olo mendino salamat, djaton awi ia maku, djaton kea awi ia mendjudju arepe, tapi awi Hatalla idjä masi.

17. Krana koan surat dengan Parao: "Akan djeto kea aku djari mempendeng ikau, mangat aku mawi ikau memprahan kwasangku, mangat arangku insanan hapus petak."

18. Kalotâ ia masi olo idjä kahendake, dan ia mampatekang olo idjä kahendake.

19. Tâ koan ikau denganku : Narei tinei iâ menjalah ikei ? Krana äwe kea tau melawan kahendak ajue ?

20. Maka äwe kea ikau, o olo kalunen, sampei, ikau hendak hadjawab dengan Hatalla ? Tau kea talo tanpa hamau dengan idjä Penampa tâ : Buhen ikau djari memampa aku kaloto ?

21. Atawa djaton tukang blanci bara kwasa dengan petak bata tâ, menampa bara kiwak Idjä kea sarangan Idjä akan indu horumat, dan sarangan beken akan indu kahawä ?

22. Maka amon Hatalla hendak memprahau kalaite dan mengarina kwasan ajue, maka hapau paham kapandjang atei iâ menjerenan sarangan kalaite, idjä djari iujimpan akan kabina ;

23. Dan nakara iâ mengarina penataun kahaie huang karä sarangan asi, idjä helo djari inatap awie akan kahaie :

24. Ikei, idjä djari irawei kea awie, djaton olo Jehudi bewe, tapi olo kapir kea ;

25. Kilau iâ mesanan kea awi Hoseas : “ Olo, idjä bihin djaton aton ungkupku, aku hendak menggarä ungkupku, dan idjä bihin djaton äka kataungku, aku hendak menggarä äka kataungku.

26. “ Maka karä mendjadi, intu kaleka augh djari insanan denga kaloto : Keton djaton aton ungkupku,—hetä kea olo tä karä inggarä anak Hatalla idjä belom.”

27. Maka Jesaia mentehau, tehiu Israel : “ Alo anak Israel kilau bawak baras intu saran

tasik karäe, maka tisae bewe karä injalamat.

28. “ Krana hukum tuntang kahagae akan mendjadi huang kateteke, krana Tuhan karä mahaga tâ hundjun petak.”

29. Dan kilau Jesaia djari mesanan helo : “ Djaka Tuhan, Tempon talo handiai, djaton djari menisa binji akan ikei, maka ikei djari mendjadi kilau Sodom, dan djari mendjadi sama kilau Gomorra.”

30. Maka narei ikei hendak hamau ? Olo kapir, idjä djaton djari menggoang kateteke, iâ djari menjingkap kateteke, iâ tâ kateteke awi kapertjaja.

31. Tapi Israel djari menggoang Torat kateteke, dan djaton djari menjampe Torat kate-teke.

32. Buhen ? Basa iâ djaton menggau tä awi kapertjaja, tapi kilau awi penggawin Torat. Krana iâ djari tantarang intu batu patarange,

33. Tumon augh surat : “ Itä, jaku mingkes huang Sion batun patarange, dan karang kalaite ; maka genep olo, idjä pertjaja huang iâ, djaton akan rusak.”

BAGI 10.

Katetek awi kapertjaja djari simpan akan olo ; Hatalla menjoho djeta insanan hapus kalunen ; tapi olo Israel djaton mahu menarima iâ.

1. O paharingku ! ateiku toto mengilak olo Israel, tinei aku blaku intu Hatalla, mangat olo tä injalamat.

2. Krana aku menjaksi aka, iâ aton blasut atei sabab Hatalla, tapi tumon kahumonge.

3. Krana basa iâ djaton kase-
ne katetek Hatalla, dan hendak
mempendeng katetek ajue ka-
buat, maka iâ djaton maku me-
menda katetek Hatalla.

4. Krana Kristus aton kale-
pah Torat, iâ aton akan indu
katetek genep biti idjâ pertjaja.

5. Krana Moses menjurat,
menintu katetek idjâ awi Torat
tâ: "Olo idjâ melalus prentah
tâ, iâ karâ belom awi tä."

6. Tapi katetek idjâ awi ka-
pertjaja aton hamau kaloto:
"Æla koam huang ateim: Æwe
akan mendai akan sorga?"—a-
dohe, hendak maga Kristus mo-
hon;

7. Atawa: "Æwe tau mohon
akan abissos?"—adohe, hendak
maga Kristus mendai bara olo
matei.

8. Tapi kilen aughe? "Augh
brita tâ aton tokep ikau, aton
huang njamam dan huang a-
teim." Maka djeto aton augh
brita kapertjaja, idjâ insanan
ikei.

9. Amon ikau mengaku Tu-
han Jesus, hapan njamam, dan
amon ikau, hapan ateim, per-
tjaja, Hatalla djari mempisik iâ
bara olo matei: maka ikau karâ
injalamat.

10. Krana hapan atei olo per-
tjaja akan mendino kateteke,
dan hapan njama olo mengaku
akan mendino selamat.

11. Krana augh surat aton
kaloto: "Genep olo, idjâ per-
tjaja huang iâ, djaton akan ru-
sak."

12. Krana djaton aton kabe-
kæe olo Jehudi dengan olo kapi-
r, krana Idjâ tä kea aton Tuhan
olo handiai, idjâ aton tatau, be-

djoha dengan olo handiai, idjâ
blaku intu iâ.

13. "Krana genep olo, idjâ
karâ blaku harap arau Tuhan, iâ
karâ injalamat."

14. Maka kilen olo tä tau
blaku intu iâ tä, idjâ djaton äka
kapertjajae? tapi kilen olo tau
pertjaja, amon iâ hindei djari
mehiuing brita? tapi kilen olo
tau mehining, djaka djaton aton
olo idjâ membrita tä?

15. Tapi kilen olo tau mem-
brita tä, amon iâ djaton injoho?
tumon augh surat: "Kilen ka-
halap pain olo, idjâ mesanan ka-
sanange, idjâ mesanan Ewange-
lion!"

16. Tapi djaton olo handiai
djari menumon Ewangelion tä.
Krana koan Jesaia: "Tuhan,
äwe pertjaja brita, idjâ insanan
ikei?"

17. Tumon tä, kapertjaja aton
awi pahining, tapi pahining tä
aton awi kotak Hatalla.

18. Tapi koangku: Djaton olo
djari mehining tä? Pudji dia!
"akan salepa petak aughe djari
blua, dan kotak ajue djari sam-
pei karâ puting kalunen."

19. Maka koangku: Djaton
Israel djari katawan tä? Idjâ
solake, Moses tä, hamau: "Ja-
ku hendak madjak keton meng-
abehu awi utus olo, idjâ djaton
aton ungkupku, awi utus olo
humong aku hendak madjak ke-
ton menjangit."

20. Maka Jesaia peta kea ha-
mau: "Aku djari sondau awi
olo, idjâ djaton djari menggau
aku; aku djari mesanan arepku
akau olo, idjâ djaton djari misek,
menehiu aku."

21. Maka koan iâ dengan olo

Israel : “Hapus andau aku djari menantadjok lengängku akan utus olo, idjä bantus pertjaja, dan idjä habantah dengängku.”

BAGI 11.

Djandjin Hatalla nintu olo Israel magon aton etter ; hantü belaehe olo tä induae, dan iä tä aton kilau batang ungkup Hatalla ; maka tepa olo Israel handiai karä injalamat.

1. Maka koängku : Aton Hatalla djari menganan utus olo ai ? Æla haliei ! krana jaku kea aton olo Israel, bara utus Abraham, bara ungkup Benjamin.

2. Hatalla djaton djari menganan utus olo ajue, idjä helo djari iugasenae. Atawa djaton keton katawan augh surat dengan Elias ? kilen iä tä menaharep Hatalla, mendawa olo Israel, koa :

3. “Tuhan, karä nabim olo tä djari mempatei, dan karä mes-behm iä djari mengarak, dan aku betisa kabuatku bewe, dan olo tä menggau tahasengku.”

4. Tapi kilen augh Hatalla hapan tomba denga ? “Jaku djari menisa akängku udju kojan biti, olo hatuâ, idjä djaton djari mendeko utute intü Baal.”

5. Maka tumon tä katika to kea aton melei tisa, kilau Hatalla djari minti tä tumon asie.

6. Tapi amon djetâ awi asi, djetâ djaton aton awi penggawi, djaka beken, maka usi djaton hindei aton asi ; tapi amon djetâ awi penggawi, djetâ djaton aton awi asi, djaka beken, maka penggawi djaton hindei aton penggawi.

7. Maka kilen to ? Talo idjä

inggau Israel, talo tä iä djaton djari mendino, tapi olo inti djari mendino tä ; maka idjä awang beken tä djari impatekang.

8. Tumon augh surat : “Hatalla djari menenga akau olo tä rogh parontoke, mata uka iä djaton mitâ, dan pinding uka iä djaton mehining, palus sampei andau to kea.”

9. Maka koan Dawid : “Bua medjan ajue mendjadi djarat aka, dan sarangkep, dan talo patarange, dan pemalâhe.

10. “Bua matae ingawus, uka äla iä tau mitâ ; bua ikau magou mendjungkong likute.”

11. Maka koängku ! Djari olo tä tantarang, nakara iä akan belongkang ? Æla haliei ; tapi awi iä belongkang, maka selamat djari sampei olo kapir, uka iä kabuat pengabehu angate, manjak olo tä tinei.

12. Maka amon kalongkang olo tä aton akan indu penatauu kalunen, dan amon tisan olo tä aton akan indu penataun olo kapir, maka kilen paham haream kasukup ajue.

13. Aku mesanan talo to akan keton, idjä aton puna utus olo kapir ; krana basa aku aton rasul olo kapir, maka jaku menara pangkatku.

14. Djaka aja-ajau aku tau madjak kolängku pengabehu, dan aku tau mahaga isut biti olo tä kea.

15. Krana amon kalunen djari induan awi äwen tä djari inganan, narei amon äwen tä langkat tinei ? djaton kilau pambelom bara olo matei ?

16. Maka amon idjä solake tä aton brasi, maka awang beken

tâ hapus brasi kea; dan amon uhat aton brasi, maka karâ edahe tâ aton brasi kea.

17. Maka amon belae karâ edah tâ djari irapak, dan ikau, idjâ solake djari aton upon-undus parakaju, djari imbul hetâ, dan kalotâ ikau djari mendjadi kolan uhat, sambil supa bagin danum upon-undus pambulau :

18. Æla ikau hatara, mengabelâ edah tâ; tapi amon ikau hatara, hua ikau katawan, ikau djaton manggau uhat, tapi uhat manggau ikau.

19. Maka mikâ koan ikau : Edah tâ djari irapak, nakara aku imbul hetâ.

20. Bua aughm; olo tâ djari irapak awi iâ bantus pertjaja; tapi ikau mendeng awi kaper-tjaja. Æla ikau bedjoho, tapi nikâ.

21. Krana amon Hatalla djaton djari menjanjang idjâ puna edahn batang, djaga ikau, mikâ iâ djaton kea menjanjang ikau.

22. Maka itâm asi tuntang kakaras Hatalla; kakarase tâ nintu olo idjâ djari belongkang, tapi asie nintu ikau, djaka ikau melel huang asie; djaka dia, maka ikau kea karâ ilenteng awi iâ.

23. Dan olo tâ, amon iâ djaton melel bantus, karâ imbul tinei, krana Hatalla aton kwasa mimbul olo tâ tinei.

24. Krana amon ikau djari ilenteng bara batang, idjâ puna aton batang-undus parakaju bewe, dan melawan dasarm ikau djari imbul huang batang-undusawang bahalap: paham haream âwen idjâ aton puna edahe karâ

imbul tinei huang puna batang-undus ajue!

25. Krana aku djaton maku keton dia katawan talo sahokan to, o pahari, (belâ keton mado arep keton pintar,) belae olo Israel djari impalulang ateie, sampei kasukup olo kapid tamâ;

26. Dan kalotâ salepa Israel karâ injalamat, tumon augh surat: "Bara Sion karâ duma idjâ Pendohop tâ, iâ karâ makis kadhaka bara Jakob.

27. "Dan djeto aton djangjingu akan olo tâ, katika aku karâ menganan karâ dosae."

28. Idjâ tehiu Ewangelion, maka olo tâ aton musoh, sabab keton; tapi idjâ tehiu intin Hatalla, maka olo tâ aton âka kataue, tagal karâ tatoe.

29. Krana karâ penengan asi dan karawein Hatalla djaton aton tarasasal.

30. Krana kilau keton bahun merisang dengan Hatalla, tapi to keton djari iasi, awi olo tâ merisang:

31. Kalotâ olo tâ merisang katonto, nakara olo tâ kea iasi awi asi, idjâ keton djari supa.

32. Krana Hatalla djari menutup olo handiai penda karisange, nakara iâ masi olo handiai.

33. O lalehan kandalem penataun kapintare dan kabheratin Hatalla! Karâ hukum ajue djaton taratuga! dan karâ djalan ajue djaton taratuntut!

34. Krana âwe djari herati angkat Tuhan? atawa âwe djari matoh mengalagei augh denga?

35. Atawa âwe djari menenga talo aka, sampei iâ akau indu mendino pemalâhe?

36. Bara iä, awi iä, dan akan iä aton talo handiai; akan iä aton horumat sampei katatali! Amen.

BAGI 12.

Olo idjä iasi Hatalla magon akan menehiu Hatalla, dan akan belum budjur dengan kolae.

1. Maka aku mengataui keton, pahari, awi karä asin Hatalla, mangat keton mendjuluk bereng keton mendjadi parapape idjä belom, idjä brasi, dan idjä ingilak Hatalla, djetä aton sombajang keton idjä tumon kaherati.

2. Dan äla menjapa arep keton dengan kalunen to, tapi o-ba arep keton, awi huang keton inaheta, nakara keton tau mariksa, idjä kwe aton kahendak Hatalla idjä bahalap, idjä ingilak, dan idjä tindu.

3. Krana awi asi idjä djari inenga akangu, aku hamau dengan genep bitin keton, äla iä mado arepe labeh hai bara patut, tapi bua iä mado arepe naniha bewe, tumon Hatalla djari membagi kapertjaja akan genep biti.

4. Krana kilau ikei aton arä ramon-bereng huang bereng Idjä, dan djaton rata karä ramon-bereng tä aton sama gawi Idjä :

5. Kalotä ikei, olo arä tä, aton bereng Idjä huang Kristus, tapi genep bitin ikei aton ramon-bereng nintu sama arep ikei.

6. Dan aton intu ikei haka-beken ampin penenga, tumon asi djari inenga akan ikei.

7. Djadi, djaka aton kaharati intu olo, bua djetä aton tumon

kapertjaja; djaka aton pangkat gawi, bua olo mangkat tä; djaka aton olo madjar olo beken, bua iä toto manggau tä.

8. Maka olo idjä akan indu mepudji olo, bua iä toto mangkat tä; olo idjä membagi talo, bua hapan budjur atei; olo idjä marentah olo beken, bua iä kakkal atei; olo idjä mendohop olo beken, bua iä mawi tä dengan hanjak atei.

9. Äla sinta tä aton haliau; ngabelä kapapa, leket intu kahalape.

10. Sintu sama arep keton toto-toto, kilau pahari; aton keton tjapak mahorumat kolan keton paham bara arep keton ka-buat.

11. Äla keton momoen, tapi bua keton uku-uku; hanjala huang rogh; awi menempo Tuhan.

12. Hanjak keton huang kaharape; seren an arep keton huang kadjakä; melei keton kakal huang blaku doa.

13. Tenga talo akan olo brasi, idjä aton katapas; bua keton radjin besara.

14. Laku berkat akan olo idjä mengasingen keton; laku berkat, dan äla menjapa.

15. Hanjak atei dengan olo idjä hanjak atei, tangis keton dengan olo idjä menangis.

16. Sama angkat Idjä kea bua keton haiak nahaga; äla mipen talo hai, tapi hindjä keton dengan olo korik; äla madoh arep keton aton pintar.

17. Äla memalä kapapa hapan kapapa; awi mengumang dan menggoang talo, idjä aton patut intu baun olo handiai.

18. Ole dengan ole, idjä hila

keton, maka awi manggau kabuahe dengan olo handiai.

19. Æla keton kabuat, o olo ingilak, mahukum olo idjâ salah intu keton, tapi mendâ kalait; krana aton augh surat: "Aku aton iâ, idjâ mahukum, karâ aku memalâ gawin olo, koan Tuhan.

20. "Maka amon musohm blau, pakanan iâ; dan amon iâ teah belei, awi mempihop iâ; krana djaka gawim kafotâ, maka ikau karâ mengumbo barahe hundjun takoloke."

21. Æla ikau alah awi kapapa, tapi hapan kahalape avi mempala kapapa.

BAGI 13.

Patut ikei memenda dan mahorumat olo hai, sinta kolae, dan mendjaga arep ikei.

1. Bua genep olo memenda olo kwasa, idjâ mimbing prentah. Krana djaton aton pangkat kwasa, baja awi Hatalla, dan olo kwasa tâ idjâ aton, iâ tâ djari iangkat Hatalla.

2. Djadi, olo idjâ melawan olo kwasa, iâ melawan atoran Hatalla; maka olo idjâ melawan, iâ karâ mendum hukum akan arepe kabuat.

3. Krana olo hai tâ djaton aton akan mempikâ penggawi bahalap, tapi akan mempikâ penggawi papa. To, maku ikau djaton mikâ olo kwasa tâ? Kâlâ, awi ikau talo bahalap, dan ikau karâ mendino horumat awi iâ.

4. Krana olo tâ aton djipen Hatalla, akan indu gunan ajum. Tapi djaka ikau mawi talo papa, bua ikau mikâ; krana iâ djaton

mimbing padang haiang bewe; krana iâ aton djipen Hatalla, olo pemalâ, idjâ menjampe hukum akan olo tâ, idjâ mawi talo papa.

5. Tagal tâ djaton tau dia ikei memenda iâ, djaton tagal hukum bewe, tapi tagal pengingat-atei kea.

6. Krana tagal tâ kea keton akan menahor asil; krana iâ tâ aton djipen Hatalla, idjâ hantâ akan indu manun perkaran kalunen to.

7. Maka tenga keton talo patut akan olo handiai; akan iâ idjâ aka asil, tenga asil; akan iâ idjâ aka beah, tenga beah; mikâ iâ, idjâ patut olo mikâ; awi mahorumat iâ, idjâ patut olo mahorumat.

8. Æla keton butang intu olo talo en-en, baja perkara Idjâ, iâ tâ, sinta keton sama arep keton; krana idjâ sinta kolae, iâ djari melalus Torat.

9. Krana prentah tâ: "Æla habandong; âla mempatei olo; âla menakau; âla menendjaro; âla mipen talo," tinei amon aton prentah awang beken hindei, maka prentah handiai hindjâ, aton huang augh Idjâ tâ: "Ikau akan indu sinta olo dengam, kilau arepm kabuat."

10. Sinta tâ djaton maku memapa kolae; tumon tâ sinta aton, idjâ melalus Torat.

11. Maka kâlâ ikei menumon talo to, basa ikei katawan, djam djari sampei, patut ikei misik betiro to; krana katonto salamat tâ aton labeh tokep dengan ikei, bara katika ikei haru pertjaja.

12. Alem bilak halau, djari tokep handau; bua ikei meng-

kak penggawin kakapute, dan mengkepan ganggaman blawa.

13. Bua ikei menandjong mantoh, kilau intu handau, âla ikei bebungu kuman dan mihop, âla ikei huang sasuroh, mawi talo kandji, âla ikei hasuat, âla behiri kolan ikei;

14. Tapi bua keton makeian arep keton huang Tuhan Jesus Kristus, dan âla manggau isin keton, sampei kipâe lembut.

BAGI 14.

Olo idjâ abas huang kapertjaja dan olo idjâ belemo huang kapertjaja patut menjerenan, sinta dan mendohop sama arepe.

1. Awi menarima olo, idjâ belemo huang kapertjaja, tapi âla akan indu habantah auge.

2. Aton olo idjâ pertjaja, iâ tau kuman talo handiai; tapi olo idjâ belemo tâ kuman sajor bewe.

3. Æla olo idjâ kuman mengabelâ iâ, idjâ djaton kuman; dan âla olo, idjâ djaton kuman, menjalah iâ, idjâ kuman; krana Hatalla djari menarima iâ.

4. Tapi âwe ikau, idjâ menjalah djipen olo beken? iâ mendeng atawa lawo akan tempon ajeu bewe; tapi iâ karâ impendeng; krana Hatalla aton kwasa mpendeng iâ.

5. Olo to menaha, andau Idjâ aton hai bara andau beken; tapi olo beken menggarâ karâ andau sama. Kâlâ genep biti mendjadi betantu intu ateie toto-toto.

6. Olo idjâ mimbing andau, iâ mimbing tâ akan Tuhan, dan olo idjâ djaton mimbing andau, sabab Tuhan iâ djaton mimbing

tâ. Dan olo idjâ kuman, iâ kuman akan Tuhan, krana iâ menjewut tarimakasi intu Hatalla; dan olo idjâ djaton kuman, sabab Tuhan iâ djaton kuman, dan iâ menjewut tarimakasi intu Hatalla.

7. Krana dialo idjâ bitin ikei belom akan arepe kabuat, dan dialo idjâ biti matei akan arepe kabuat;

8. Krana amon ikei belom, ikei belom akan Tuhan, dan amon ikei matei, ikei matei akan Tuhan. Djadi, mahin belom mahin matei, ikei aton ain Tuhan.

9. Krana sabab tâ kea Kristus djari matei, dan djari misik, dan djari belom haluli, nakara iâ aton Tempon olo matei, Tempon olo belom.

10. Maka ikau, narei ikau menjalah paharim? atawa ikau kea, narei ikau mengabelâ paharim? Krana ikei handiai akan indu mendeng naharep karosin-bitjara Kristus.

11. Krana aton augh surat: "Aku belom, koan Tuhan, maka sekarâ utut karâ indeko akangkku, dan sekarâ djela akan mengaku Hatalla."

12. Sabab tâ, genep bitin ikei akan indu tomba Hatalla tagal arepe.

13. Maka âla hindei ikei akan menjalah sama arep ikei; tapi bua ikei djaga toto-toto, belâ ikei mepatarang atawa mepalajang pahari.

14. Aku katawan, dan angkat ateiku ator betantu huang Tuhan Jesus, dialo talo Idjâ puna aton pali, baja akan iâ, idjâ mado talo aton pali, akan iâ tâ talo tâ aton pali.

15. Tapi djaka paharim kapâhâ atei sabab penguam, ikau djaton hindei menandjong tumon sinta. Æla sabab penguam merusak olo tâ, akan tâ Kristus, djari matei.

16. Maka djaga, belâ kahalap keton betawa intu olo.

17. Krana karadjaan Hatalla djaton aton kuman dan mihop, tapi kateteke, dan kasanang, dan kahanjake huang Rogh brasi.

18. Krana olo idjâ huang talo to menempo Kristus, iâ ingilak Hatalla, dan iâ tau iharap olo.

19. Tagal tâ, bua ikei menggoang idjâ menintu kasanang, dan idjâ memangun sama arep ikei.

20. Æla tagal penguam mengarak penggawin Hatalla; talo handiai aton brasi, tapi djetâ aton pali akan olo, idjâ kuman tâ haiak ateie tantarang.

21. Bahalap djaton kuman isi, djaton kea mihop anggor, djaton kea hapan talo beken, idjâ mepatarang, atawa mepalajang, atawa mepalemo paharim.

22. Amon ikau aton kapertjaja, imbing tâ akam dan intu baun Hatalla. Selamat olo, idjâ djaton mahukum arepe huang talo iâ ompat hapan dan ompat mawi.

23. Tapi olo idjâ bembang ateie, amon iâ kuman, iâ tâ ihukum, basa iâ djaton kuman awi kapertjaja; krana talo handiai, idjâ djaton awi kapertjaja, djetâ aton dosa.

BAGI 15.

Patut ikei menjerenan kola, basa Kristus djari menjerenan ikei handiai. Paulus mesanan arepe.

1. Maka patut ikei, idjâ abas, menanggong karâ kalemon olo idjâ djaton abas, dan âla ikei mengilak arep ikei.

2. Genep bitin ikei akan mengau kakilak intu olo, uka mepahalap iâ dan memangun iâ.

3. Krana Kristus kea djaton djari mengilak arepe, tapi, tumon augh surat: "Augh papa olo tâ, idjâ menjapa ikau, djari lawo hundjun aku."

4. Krana talo handiai, idjâ djari tersurat horan, djetâ djari injurat akan madjar ikei, nakara ikei, awi kasarenan, dan awi kamangate idjâ huang surat, tau mina kabarape.

5. Tapi Hatalla, Batang-kasarenan dan Batang-kamangate, kâlâ iâ menenga akan keton, mangat keton handiai haiak mahaga sama angkat Idjâ kea, tumon Jesus Kristus;

6. Nakara keton handiai hapan ateri Idjâ, dan hapan njama Idjâ menara Hatalla dan Bapan Tuhan ikei, Jesus Kristus.

7. Tagal tâ, bua ikei hatarima sama arep ikei, kilau Kristus kea djari menarima ikei akan kabain Hatalla.

8. Maka kangku, Jesus Kristus djari mendohop olo injurat sabab katotohn Hatalla, uka meter karâ djandjie akan karâ tato.

9. Dan karâ utus olo kapir akan mepahai Hatalla sabab asie, tumon augh surat: "Tagal tâ aku hendak mengaku ikau intu karâ olo kapir, dan menjanji, menara aram."

10. Maka tinei augh surat awang beken: "Hanja-hanjak keton, o olo kapir, haiak dengan unguap ajue."

11. Dan tinei : "Tara Tuhan, o olo kapir handiai, dan karâ djelahan olo akan indu mahorumat iâ."

12. Dan tinei koan Jesaia : "Karâ aton uhat Jesse, iâ tâ karâ mensuloh, marentah olo kapir; huang iâ olo kapir karâ harap."

13. Tapi Hatalla, Batang-kaharape, awi menjuang keton dengan karâ kahanjake dan kasenang huang kapertjaja, mangat kaharap keton djodjowong awi kwasan Rogh brasi.

14. Tapi aku kabuat kea kawatan, o paharingku ! keton kabuat aton kontep kahalape, besuang dengan karâ ampin kabeharati, dan keton aton kwasa madjar sama arep keton.

15. Tapi aku djari peta mem-pait surat akan keton, pahari, hapan menagor augh to. intu keton, awi asi tâ, idjâ djari inenga akangku bara Hatalla ;

16. Basa aku aton djipen Jesus Kristus akan olo kapir, uka aku kilau imam melalus Ewangelion Hatalla, mangat olo kapir mendjadi parapahe idjâ äka kakilake, idjâ imprasi awi Rogh brasi.

17. Tagal tâ aku aton horumat huang Kristus Jesus huang perkara tâ, idjâ ain Hatalla.

18. Krana aku djaton peta hakotak talo en-en, djaka dia Kristus mendjadian tâ awi aku, hapan augh, hapan gawi, uka olo kapir menumon agamae ;

19. Huang kwasan kata hai dan penggawi heiran, huang kwasan Rogh brasi, sampei aku djari mesanan Ewangelion Kri-

stus bara Jerusalem hakaliling, palus sampei Illirikum.

20. Dan aku radjin haliei mesanan Ewangelion, äla intu kaleka aran Kristus djari insanan, belâ aku memangun hundjun galang awang djari ingkes olo beken.

21. Tapi, kilau aton tersurat : "Olo idjâ äka brita tâ hindei djari insanan, olo tâ karâ mitâ iâ, dan olo idjâ hindei djari mehining tâ, iâ karâ herati tâ."

22. Awi tâ kea kinjap aku djari karo, djaton aton hila madja keton.

23. Tapi basa katonto djaton aton tisan kaleka akangku huang karâ tanah hila to, dan basa djari arâ ujelo aku paham nauhuang madja keton :

24. Maka aku harap madja keton, amon aku hagoet akan Spania ; krana aku harap manjak lewun keton, dan mitâ keton, uka aku iaga awi keton akan kane, limba huangku nintu keton djari beso isut.

25. Maka to aku hagoet akan Jerusalem, akan indu menonggo karâ olo brasi.

26. Krana olo Makedonia dan olo Aghaia tuntang kilak ateie djari mempakat, mem-pait bagin ramoe akan karâ olo pâhâ belom, idjâ intu olo brasi, awang aton huang Jerusalem.

27. Krana olo tâ aton radjin ateie mendohop iâ, tiuei olo tâ aton kilau butang kea denga. Krana amon olo kapir djari mendino bagi talon ajue idjâ tumon Rogh, maka iâ butang kea mendohop iâ huang talo idjâ tumon isi.

28. Maka amon aku djari me-

lulus gawi to, dan djari mentjajak buah to akan olo tâ, aku karâ lius akan Spania, manjak lewun keton.

29. Tapi tawangku, amon aku duma akan keton, maka aku karâ duma dengan karâ berkat Ewangelion Kristus.

30. Maka aku blaku intu keton, pahari! tagal Tuhan ikei Jesus Kristus, dan tagal sintan Rogh, uka keton haiak aku mengkarenâ blaku doa intu Hatalla akangku;

31. Nakara aku ingalindong bara karâ olo banggaug, idjâ hong Judea, dan uka penggawingku hong Jerusalem ingilak olo brasi;

32. Mangat aku dengan kahanjake duma sampei keton, awi kahendak Hatalla, dan mangat aku impangat haiak dengan keton.

33. Maka Hatalla, Batangkasanange, awi mempahaiak keton handiai. Amen.

BAGI 16.

Paulus dan olo idjâ denga menabe olo Romani; Paulus mahapus surate.

1. Maka aku mempudji keton menarima Poibe, paharin ikei idjâ bawi, idjâ aton menonggo ungrup Tuhan, idjâ hong Kenghrea.

2. Tarima iâ huang Tuhan, kilau patut intu olo brasi, dan dohop iâ huang karâ perkara âka iâ akan indu hapan kadohop keton; krana iâ kea djari mendohop arâ olo, dan djari mendohop aku kea.

3. Awi keton menabe Priskilla dan Akwila, idjâ hadohop aku djari menggawi huang Kristus Jesus;

4. Idjâ djari menjaragh ujate indu ganti tahasengku, dan djaton aku bewe menarimakasi denga, tapi karâ ungrup Tuhan kea, idjâ parak olo kapir.

5. Tinei awi menabe ungrup idjâ huang humac. Awi menabe Epainetos, idjâ âka huangku, iâ aton olo Aghaia, idjâ solake djari pertjaja huang Kristus.

6. Awi menabe Maria, idjâ djari aton arâ gawi sabab ikei.

7. Awi menabe Andronikus dan Junius, idjâ aton kolangku, idjâ bihin haiak aku djari inutup hong sipir: iâ tâ aton besewut intu karâ rasul, dan iâ kea djari aton huang Kristus helo bara aku.

8. Awi menabe Amplias, idjâ âka kataungku huang Tuhan.

9. Awi menabe Urbanus, idjâ djari menggawi haiak ikei huang Kristus, tinei Staghis, idjâ âka huangku.

10. Awi menabe Apelles, idjâ tau iharap huang Kristus. Awi menabe âwen idjâ bara ungrup olo human Aristobulus.

11. Awi menabe Herodion, idjâ bakola dengangku. Awi menabe âwen intu human Narsissus, idjâ aton huang Tuhan.

12. Awi menabe Tripena dan Triposa, olo bawi idjâ djari menggawi huang Tuhan. Awi menabe Persis, idjâ âka huangku, idjâ djari paham menggawi huang Tuhan.

13. Awi menabe Rupus, olo inti tâ huang Tuhan, dan indun ajue, idjâ aton indungku kea.

14. Awi menabe Asinkritus, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, dan karâ pahari idjâ hindjâ denga.

15. Awi menabe Pilologos dan Julia, Nereus tuntang betaue, tinei Olimpas, dan karâ olo brasi, idjâ hindjâ denga.

16. Awi menabe sama arep keton dengan sium idjâ brasi. Karâ ungkup idjâ huang Kristus aton menabe keton.

17. Tapi jaku blaku intu keton, pahari, djaga arep keton bara olo tâ, idjâ mendjadian kabantahe dan talo patarang melawan adjar, idjâ keton djari menarima, dan inda keton bara olo tâ.

18. Krana olo idjâ kalotâ djaton menempo Tuhan ikei, Kristus, tapi iâ menempo knain ajue kabuat; dan awi manis tutor sansanae, dan awi iâ menara olo, maka iâ mempajalang atein olo idjâ djaton betawat.

19. Krana kahias keton djari katawan olo handiai; maka aku hanjak atei sabab keton; tapi aku hendak keton aton pintar huang kahalape, tapi humong huang kapapa.

20. Maka Hatalla, Batangkasanange, bedjeleng akan memparamok satan tâ penda pain ke-

ton. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus pahaiak keton. Amen.

21. Timoteus, idjâ mendohop aku menggawi, menabe keton; tinei Lukius, dan Jason, dan Sosipatrus, idjâ aton kolangku.

22. Jaku, Tertius, idjâ djari menjurat surat to, menabe keton huang Tuhan.

23. Gajos menabe keton, idjâ menjarongan aku dan salepa ungkup. Erastus, mantir-rear lewu to menabe keton, tinei Kwartus, pahari tâ.

24. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus awi mempahaiak keton! Amen.

25. Maka akan iâ, idjâ aton kwasa mendâhen keton tumon augh Ewangelion, idjâ insanangku, dan tumon britan Jesus Kristus, tumon karina talo sahokan, idjâ djari besilim bara tamparan katika kalunen,

26. Dan idjâ ingarina katonto awi surat karâ nabi, dan idjâ insanan akan karâ djelahan olo kapir awi prentahu Hatalla, idjâ aton katatahi tâ, akan indu mempendeng kahias kapertjaja:

27. Akan Hatalla tâ, idjâ kabuat bewe aton pintar, aton horumat sampei katatahi awi Jesus Kristus. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO KORINTUS, IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Paulus menabe olo Korintus; iä mengatau olo tü, uka iä handiai aton hindjä utei; iä mèmudji olo tä, basa iä hambalang melawan sama arepe; iä mesanan aka, Hatalla djaton menduan olo, idjü pintar, kwasa dan hai huang arepe, melainkan olo, idjü randa dan belemo huang arepe.

1. Paulus, idjâ djari ingahau mendjadi rasul Jesus Kristus, awi kahendak Hatalla, tinei Sos-tenes, paharin ikei,

2. Akan ungkup olo Hatalla, idjâ aton intu Korintus, akan iâ, idjâ djari imprasi huang Jesus Kristus, idjâ djari irawei uka mendjadi olo brasi, haiak deng-an olo handiai, idjâ huang karâ kaleka aton blaku doa huang aran Tuhan ikei, Jesus Kristus, idjâ aton Tuhan olo tä dan Tuhan ikei kea :

3. Asi awi mèm pahaiak keton tuntang kasanang, bara Hatalla, Bapan ikei, dan bara Tuhan Je-sus Kristus.

4. Aku djaton terei menarima-kasi intu Hatallangku sabab ke-ton, tagal asin Hatalla, idjâ djari inenga akan keton awi Jesus Kristus.

5. Basa huang karâ perkara keton djari mendjadi tatau hu-ang iâ, huang karâ kotak dan huang karâ kaherati ;

6. Kilau kasaksian Kristus djari indâhen intu keton,

7. Sampei keton djaton tapas penengan asi Idjâ, haiak keton mentei Tuhan ikei, Jesus Kris-tus, mendjadi bakarina ;

8. Iâ kea karâ mendâhen ke-ton sampei kalepahe, uka keton djaton terpujji intu andau Tu-han ikei Jesus Kristus.

9. Hatalla djaton moba djan-dji, maka awi iâ keton djari ira-wei, uka hindjâ dengan Anak ajue, Jesus Kristus, Tuhan ikei.

10. Maka aku blaku intu ke-ton, pahari, huang arau Tuhan ikei, Jesus Kristus, uka keton handiai hapan sama augh, dan uka äla keton hambalang mela-wan sama arep keton, tapi mang-at keton hindjâ huang atei Idjâ, dan huang kahendak Idjâ.

11. Krana awi äweu idjâ bara ungkup human Kloe aku djari mehining, keton aton hambalang melawan sama arep keton.

12. Perkara to aku menehiu, genep bitin keton hamau : Jaku aton murid Paulus ; dan jaku aton murid Apollos ; dan jaku aton murid Kepas ; dan jaku aton murid Kristus.

13. Kilen, Kristus djari imbi-lang ? Aton Paulus djari injam-palaki ganti keton ? Atawa djari keton impandoi huang aran Pau-lus ?

14. Aku menarimakasi intu

Hatalla, basa aku djaton djari mempandoi idjâ bitin keton, baja Krispus dan Gajus ;

15. Uka âla olo hamau, aku djari mempandoi olo huang aran kabuatku.

16. Tapi aku djari mempandoi kea olo ungkup human Stephanus ; djaton aku tau mingat, djaka aku djari mempandoi olo beken hindei.

17. Krana Kristus djaton djari menjoho aku mempandoi olo, tapi nakara aku mesanan Ewangelion, âla hapan kotak awang pintar, belâ sampalakin Kristus mendjadi haiang.

18. Krana brita sampalaki tâ aton kahumonge intu olo tâ, idjâ akan binasa, tapi intu ikei, idjâ injalamat, brita tâ aton kaabas Hatalla.

19. Krana aton augh surat : "Aku hendak merusak kapintar olo pintar, dan kabheratin olo herati aku hendak menampa mendjadi haiang."

20. Intu kwe olo pintar ? intu kwe olo tamat surat ? Intu kwe olo, idjâ maher mariksa perkara kalunen to ? Djaton Hatalla djari menampa kapintar kalunen to mendjadi haiang ?

21. Krana basa huang perkara tâ, idjâ aton kapintar Hatalla, kalunen awi kapintar ajue djaton djari mengasene Hatalla, maka awi tjerita idjâ humong ampie Hatalla hendak menjalamat olo tâ idjâ pertjaja.

22. Krana olo Jehudi blaku kata heiran, dan olo Hellenes menggau kapintare ;

23. Tapi ikei mesanan Kristus, idjâ djari injampalaki, idjâ iado olo Jehudi talo patarang,

dan idjâ iado olo Hellenes talo humong ;

24. Maka akan iâ, idjâ djari irawei, mahin olo Jehudi mahin olo Hellenes, ikei mesanan Kristus, kaabas Hatalla tuntang kapintar Hatalla.

25. Krana talo humong Hatalla aton pintar bara olo kalunen, dan talo belemo Hatalla aton abas bara olo kalunen.

26. Itâ keton ampin keton idjâ irawei, o pahari ! djaton arâ bitin keton aton olo pintar tumon isi, djaton arâ bitin keton aton olo kwasas, atawa olo hai :

27. Tapi idjâ humong huang kalunen, djetâ Hatalla djari minti, nakara iâ mempahawen idjâ pintar tâ, dan idjâ belemo huang kalunen Hatalla djari minti, nakara iâ mempahaweu idjâ abas tâ ;

28. Dan idjâ asi ampie huang kalunen to, dan idjâ iugabelâ, djetâ Hatalla djari minti, dan idjâ awang kilau djaton, nakara iâ menampa mendjadi haiang idjâ awang hendak aton hai ;

29. Uka âla isi akan menara arepe intu baun ajue.

30. Maka awi iâ tâ keton aton huang Kristus Jesus, idjâ djari inampa Hatalla mendjadi kapintare, kateteke, karasihe, dan kaliwuse akan ikei.

31. Nakara mendjadi, kilau djari tersurat : "Olo idjâ hatara, iâ akan hatara huang Tuhan."

BAGI 2.

Alo brita, idjâ insan Paulus, djaton aton tumon maher kotake atawa tumon kapintar olo : maka djetâ djari insan huang kwasan Hatalla, dan aton bahalâp halie bara kapintar olo, sampei olo kalunen huang kapintar ajue kabuat djaton tau herati tâ.

1. Maka jaku, pahari, amon aku djari duma akan keton, djaton aku djari duma hapan kotak awang maher atawa hapan paham kapintare akan indu mesanan kasaksian Hatalla.

2. Krana amon aku djari hindjâ keton, aku djaton maku katawan perkara en-en, baja Jesus Kristus, dan iâ tâ injampalaki.

3. Dan aku djari aton dengan keton huang kalemo, huang kikâ, haiak paham hagendjâ.

4. Dan karâ kotakku tinei brintangku djaton djari aton huang kotak kapintar olo, hapan mengatawo olo, tapi huang Rogh dan huang kwaso.

5. Nakara kapertjajan keton djaton aton mendeng huang kapintar olon, tapi huang kwasan Hatalla.

6. Tapi intu olo idjâ tindu aton kea ikei mesanan kapintar, tapi kapintar, djaton ain kalunen to, atawa ain karâ mantir kalunen to, idjâ akan indu haiang :

7. Melainkan ikei mesanan kapintar Hatalla, iâ tâ talo sahokan, idjâ bihin djari besilim, idjâ djari inantu Hatalla, helo bara kalunen djari aton, akan indu kahain ikei.

8. Dialo idjâ biti karâ mantir kalunen to djari mengasene kapintar tâ, krana djaka olo tâ djari mengasene tâ, maka iâ djaton djari menjampalaki Tuhan kahaie.

9. Tapi kilau aton augh surat :
 "Talo idjâ djaton djari inampaja matan olo, idjâ djaton djari lining pinding olo, idjâ djaton djari tamâ atein olo : talo tâ Ha-

talla djari menjimpan akan olo, idjâ sinta iâ."

10. Maka Hatalla djari mengerina talo tâ akan ikei awi Rogh ajue ; krana Rogh aton mariksa talo handiai, toto, talo Hatalla idjâ handalem haliei kea.

11. Krana âwe karâ olo kalunen aton kasene talo, idjâ aton huang olo, melainkan rogh olo, idjâ aton huang iâ ? Kalotâ kea dialo idjâ biti kasene talo ain Hatalla, baja Rogh Hatalla.

12. Maka ikei djaton djari mendino rogh kalunen, tapi Rogh idjâ aton bara Hatalla, nakara ikei akan kasene talo, idjâ djari inenga Hatalla akan ikei.

13. Talo tâ ikei mesuman kea, djaton hapan kotak idjâ djari iadjar awi kapintar olo, tapi hapan kotak, idjâ iadjar Rogh brasi, haiak menanding talo ain Rogh dengan talo ain Rogh.

14. Tapi olo idjâ aton tumon puna dasar kabuate djaton herati talo ain Rogh Hatalla, krana iâ mado talo tâ aton talo gila bewe, dan iâ djaton tau herati tâ, basa djetâ akan indu inirok tumon Rogh.

15. Maka olo idjâ aton tumon Rogh mariksa talo handiai, tapi iâ kabuat djaton tau iriksa olo.

16. Krana âwe djari katawan angkat Tuhan, sampei tau madjar iâ ? Tapi intu ikei aton angkat Kristus.

BAGI 3.

Hatalla bewe aton Batang-salamat ; karâ pandita aton sama djipen Hatalla, ala olo pakalau leket intu pandita, tapi bawo olo handiat hindjâ atei leket intu Hatalla.

1. Maka aku, pahari! djaton djari tau hakotak dengan keton kilau dengan olo idjä tumon Rogh, tapi kilau dengan olo idjä tumon isi, kilau dengan anak awau huang Kristus.

2. Aku djari pakanan keton hapan djohon-tusu, dan djaton hapan talo kinan toto, krana katika tä keton hindei tau hapan tä, dan toto, katonto kea ketou hindei tau.

3. Krana hantä keton aton tumon isi; krana amon keton behiri sama arep keton, tuntang hasuat, tuntang hambalang, djaton keton aton tumon isi? djaton keton menaudjong tumon dasar olon?

4. Krana amon koan Idjä: Jaku aton murid Paulus;—dan olo beken: Jaku aton murid Apollos:—djaton keton aton tumon isi?

5. Æwe kea Paulus, dan äwe kea Apollos, baja djipen, idjä djari maga keton akau kapertja, dan djetä, tumon Tuhan djari menenga tä akan genep biti?

6. Aku djari mimbul, Apollos djari membisa tä, maka Hatalla djari menjoho tä belom.

7. Tumon tä, iä idjä mimbul djaton aton en-en, djaton kea iä idjä membisa, tapi Hatalla, idjä menjoho tä belom.

8. Maka idjä mimbul dan idjä membisa tä aton sama, tapi genep biti karä mendino upahe tumon penggawiu kabuate.

9. Krana ikei aton olo idjä ompat Hatalla begawi, keton aton tanan Hatalla, dan human Hatalla.

10. Tumon asin Hatalla, idjä

djari inenga akangku, aku djari mingkes galang huma, kilau tukang idjä pintar; maka olo beken memangun hundjun tä. Maka patut genep biti mingat bua-bua, kilen iä memangun hundjun tä.

11. Krana dialo idjä biti tau mingkes galang beken bara idjä djari ingkes, iä tä: Jesus Kristus.

12. Maka djaka olo hundjun galang to memangun hapan bulau, salaka, hintan, kaju, oru, tampilei:

13. Penggawin genep biti karä mendjadi bakarina, andau tä karä mesumau tä, basa djetä karä ingarina awi apui; dan ampin penggawin genep biti karä ingkemä awi apui.

14. Djaka penggawin olo, idjä djari imangun awie hundjun galang tä, melei, olo tä karä mendino upah.

15. Djaka penggawin olo karä ihusul, olo tä bua rugi; maka iä kabuat karä ihaga, tapi kilau awi apui.

16. Djaton keton katawan, keton aton human Hatalla, dan Rogh Hatalla melei huang keton.

17. Amon olo merusak human Hatalla, Hatalla karä merusak olo tä; krana huma Hatalla aton brasi; huma tä aton keton.

18. Æla keton menipu arep keton; amon aton olo intu keton, idjä mado arepe pintar hong kalunen to, kälä iä mendjadi humong, mangat iä mendjadi pintar.

19. Krana kapintar kalunen to aton kahumong intu baun Hatalla; krana aton augh surat:

“Ia menjingkap olo pintar huang akal ajue idjä bakalilit.”

20. Dan tinci: “Tuhau kase-ne karâ tirok olo pintar, djetâ aton haiang bewe.”

21. Tagal tâ, âla keton hatara sabab olo, krana talo handiai aton ain keton.

22. Paulus dan Apollos dan Kepas, kalunen, pambelom tungtang pampatei, talo idjä aton to dan talo idjä karâ, talo handiai tâ aton ain keton.

23. Maka keton aton ain Kristus, dan Kristus aton ain Hatalla.

BAGI 4.

Paulus menutor arepe intu olo Korintus, mangat olo tâ menumon auge.

1. Kalotâ genep biti akan indu menduan ikei kilau djipen Kristus, idjä mahaga karâ talo sahokan Hatalla.

2. Maka patut, genep biti olo pahaga tâ aton budjur mahaga penggawie.

3. Maka aku mitong tâ korik haliei, amon keton mado aku, atawa amon aku iado awi bangei olo beken; toto aku ka-buat kea djaton mado arepku.

4. Krana aku djaton tau ming-at kasalahngku huang perkara en-en, tapi awi tâ aku djaton aton bahalap, tapi Tuhan aton, idjä mado aku, dan idjä memutus.

5. Tagal tâ, âla keton kanaha mado helo bara waja, sampei Tuhan djari duma, idjä karâ mingkes huang blawa talo tâ kea, idjä besilim huang kakaput, dan idjä karâ mengarina karâ

tirok atei; maka tâ genep biti karâ mendino horumat bara Hatalla.

6. Maka karâ perkara to, o pahari, aku djari meujur me-nintu aku kabuat dan menintu Apollos, sabab keton, nakara keton adjar huang ikei, belâ mado dan mitong olo hai bara idjä djari tersurat, belâ keton, tagal olo, mendjadi hai atei dan mengabelâ sama arep keton.

7. Krana âwe mangkat ikau? dan narei aton intu ikau, idjä djaton djari dinom inenga bewe? Maka amon ikau djari mendino tâ, narei ikau hai atei, kilau djaka ikau djaton djari mendino tâ inenga bewe?

8. To keton djari beso; to keton djari mendjadi tatau; la-pas bara ikei keton djari marentah; maka aku paham huang, keton toto marentah, nakara ikei kea akan marentah haiak deug-an keton.

9. Krana angkatku, Hatalla djari mingkes ikei, karâ rasul tâ, kilau idjä awang djaton beguna en-en, kilau idjä awang akan indu impatei bewe; krana ikei djari mendjadi talo tampaja akan kalunen, akan karâ melaiikat, dan akan karâ olo.

10. Ikei aton olo humong sabab Kristus, tapi keton aton pintar huang Kristus; ikei aton belemo, tapi keton aton abas; keton aton bara horumat, tapi ikei aton ingabelâ.

11. Sampei djam to kea ikei blau dan haus belei, ikei aton halowei, ikei imendong, dan ikei djaton aton kaleka melei idjä betantu.

12. Ikei begawi hapan longan

ikei kabuat; ikei injapa olo, maka ikei memberkat; ikei ingasing-en olo, maka ikei menjereuan tä.

13. Ikei paham imapa, maka ikei blaku doa; ikei djari mendjadi kilau likân kalunen, kilau äka olo handiai menganau likân ajue, sampei katonto kea.

14. Aku djaton menjurat perkara to ahat mempahawen keton, tapi aku mumpudji keton kilau auakku, idjä äka kataungku.

15. Krana alo keton aton sapulu kojan guru huang Kristus, maka keton djaton aton arâ bapa: krana huang Kristus Jesus aku djari manak keton awi Ewangelion tä.

16. Tumon tä aku menjoho keton, awi keton menumon aughku.

17. Tagal tä aku djari menjoho Timoteus menale keton, iä tä aton anakku idjä budjur, idjä äka kataungku huang Tuhan; iä karâ menagor intu keton karâ djalangku, idjä aton huang Kristus, kilau aku madjar intu karâ kaleka, intu karâ ungkup Tuhan.

18. Tapi aton isut biti idjä bedjoho atei, kilau djaka aku djaton akan duma, menale keton.

19. Tapi bedjeleng aku karâ duma akan keton, djaka Tuhan hendak, tä aku karâ mengkemä djaton karâ kotak olo idjä bedjoho tä, tapi kwasae.

20. Krana karadjaan Hatalla djaton aton huang kotak, tapi huang kwasa,

21. Narei keton hendak? Atop aku akan indu duma men-

djara keton, atawa huang sinta dan huang rogh kalemo?

BAGI 5.

Paulus menjoho olo Korintus menganau olo bungang bara ungkup ajue.

1. Arâ olo djari membrita, aton intu keton olo idjä habandong, dan idjä habandong kalotä, kilau olo kapid mahin dia pudji, iä tä: aton idjä biti, idjä djari mesawâ sawan bapae.

2. Aton keton magon bedjoho, dan djaton keton kapähä atei, nakara iä, idjä djari mawi talo tä, inganan bara keton?

3. Maka aku, idjä tumon berengku toto djaton hindjä keton, tapi idjä hindjä keton tumon rogh, djari memutus perkarana olo tä, idjä djari mawi talo tä, kilau djaka aku hindjä dengan keton;

4. Huang aran Tuhan ikei Jesus Kristus, amon keton dengan roghku djari hapumpong, hapana kwasan Tubau ikei Jesus Kristus:

5. Aku hendak menjaragh iä akan satan, uka isie rusak, nakara rogh ihaga intu andau Tuhan Jesus.

6. Horumat keton djaton aton bahalap. Djaton keton katawan, ragi isut meragi balut-tepong tä lepa-lepa?

7. Tagal tä, kanan keton ragi idjä usang tä, nakara keton aton balut-tepong idja taheta, kilau kea keton djaton aton iragi. Krana anak tebiri paska ikei djari injambali akan ikei, iä tä Kristus.

8. Tumon tä, bua ikei maha-ga pesta tä, äla huang ragi awang usang, äla huang ragin kapapa dan kadarhaka, tapi huang tepong idjä djaton iragi, iä tä, huang kabudjur dan huang katohe.

9. Aku djari menjurat akan keton, äla keton akan habalat dengan olo habandong.

10. Tapi djaton adohngku, kilau djaka keton äla akan habalat haliei dengan olo habandong kalunen to, atawa dengan olo idjä bisit, atawa dengan olo perampas, atawa dengan olo idjä menjemba dewa; djaka kalotä, maka keton akan indu blua bara kalunen.

11. Tapi to aku djari menjurat akan keton, djaka aton olo, idjä inggarä pahari, dan iä tä aton olo habandong, atawa olo bisit, atawa olo idjä menjemba dewa, atawa olo idjä membusau arepe, atawa olo perampas, äla keton habalat denga, mahin äla kuman dengan olo idjä kalotä.

12. Krana narei gawingku denga, mahukum olo idjä ruar ungkup tä? Tapi awi keton mahukum olo, idjä aton huang ungkup.

13. Maka idjä awang ruar Hatalla mahukum. Tagal tä, awi keton menganan olo papa tä bara keton.

BAGI 6.

Paulus mempudji olo idjä pudji hapado dan habandong.

1. Keton, idjä aton perkara dengan olo beken, aton keton

peta hapado intu olo darhaka, dan djaton intu olo brasi?

2. Djaton keton katawan, olo brasi karä mariksa dan memutus kadjarian salepa kalunen? Dan amon awi keton kadjarian kalunen karä imutus, aton ketou djaton ombet memutus bitjara korik haliei tä?

3. Djaton keton katawan, ikei karä memutus kadjarian melai-kat? djaton paham haream perkara, idjä ain pabelom mindjam to?

4. Tagal tä, djaka keton aton perkaratan bitjara, awi keton mangkat iä, idjä korik haliei huang ungkup, mangat olo tä memutus tä.

5. Talo to aku menjurat akan indu kahawän keton. Djaton aton intu keton idjä pintar, sampei Idjä biti mahiu dia, idjä tau memutus perkara karä paharie?

6. Tapi pahari Idjä hapado dengan pahari awang beken, dan iä hapado intu olo idjä djaton pertjaja!

7. Maka keton toto aton salah kea, basa keton aton perkara, sambil hapado dengan sama arep keton. Buhen keton djaton menjerenan kasalah? Buhen keton djaton menaunggong rugi?

8. Tapi keton kabuat aton memapa, dan keton kabuat aton memparugi, dan keton mawi kasalah tä nintu pahari!

9. Aton keton djatou katawan, olo idjä djaton budjur, iä djaton karä mendino penataue huang karadjaan Hatalla?

10. Äla keton salah angate; djaton olo habandong, djaton olo idjä menjemba dewa, djaton olo bekindji, djaton olo halikä,

djaton olo idjâ habandong hatuâ sama hatuâ, djaton olo penakau, djaton olo bisit, djaton olo idjâ pudji bebusau, djaton olo pe-njapa, djaton olo perampas karâ mendino penataue huang kara-djaan Hatalla.

11. Maka belae keton djari aton olo kalotâ; tapi keton djari ienjau, keton djari imprasi, keton djari inampa tetek huang aran Tuhan Jesus, dan awi Rogh Hatallan ikei.

12. Aku tau hapan talo handiai;—tapi djaton talo handiai aton beguna. Aku tau hapan talo handiai;—tapi âla aku akan memenda kwasan talo Idjâ tâ.

13. Talo kinan aton akan knai, dan knai aton akan talo kinan; tapi Hatalla karâ mempanihau kadeduâ tâ. Maka bereng djaton aton akan kabandonge, tapi akan Tuhan, dan Tuhan aton akan bereng.

14. Dan Hatalla djari membelom haluli Tuhan, dan iâ karâ membelom haluli ikei kea awi kwasae.

15. Djaton keton katawan, bereng keton aton ramon-bereng Kristus? Maka aton aku akan indu menduan ramon-bereng Kristus, dan menampa djetâ mendjadi ramon-bereng lontâi? Æla haliei!

16. Atawa djaton keton katawan, olo idjâ hindjâ dengan lontâi, aton bereng Idjâ denga? "Krana äwen duâ tâ, koan iâ, akan aton isi Idjâ."

17. Tapi olo idjâ hindjâ dengan Tuhan, aton Rogh Idjâ denga.

18. Dari keton bara kabandonge. Karâ ampin dosa, idjâ iawi olo, aton intu ruar berenge;

tapi iâ, idjâ habandong, aton bedosa menapa bereng kabuate.

19. Atawa djaton keton katawan, bereng keton aton human Rogh brasi, idjâ melei huang keton, idjâ djari inenga Hatalla akan keton, dan keton djaton aton ain keton kabuat?

20. Krana keton djari imili dengan hai rega. Tagal tâ awi keton mempahai Hatalla huang bereng keton dan huang rogh keton, idjâ aton ain Hatalla.

BAGI 7.

Bua olo mesawâ, belâ iâ habandong; Æla bana dan sawa murah hatolang; genep olo akan melei, kilau Hatalla djari merawei iâ; kâlâ olo idjâ tau, melei bu-djang bewe.

1. Maka idjâ tehiu perkara keton djari menjurat akanku: aton bahalap akan olo hatuâ, amon iâ djaton mengasene olo bawi.

2. Tapi sabab kabandonge bua genep olo hatuâ aton sawa kabuate, dan genep olo bawi aton bana kabuate.

3. Bana akan indu menenga kapatute akan sawae, dan sawa kalotâ kea akan banae.

4. Sawa djaton aton tempon bereng kabuate, tapi banae; kalotâ kea bana djaton aton tempon bereng kabuate, tapi sawae.

5. Æla idjâ biti menakau arepe bara awang beken, baja iâ akan hambalang batintu, amon äwen duâ tâ haiak maku, mangat keton aton kalindah akan puasa dan akan blaku doa; dan limba tâ, hindjâ keton tinei, belâ satan meningkes keton, basa keton djaton tau menahan arep keton.

6. Tapi angh to aku menjewut, mesuman angatku, djaton kilau djaka djetâ aton augh prentah.

7. Krana aku radjin olo handini aton kilau aku kabuat; tapi akan genep olo Hatalla djari menenga dasar kabuate, akan olo idjâ kalotâ, akan olo beken tinei kakai.

8. Maka koangku dengan âwen, idjâ hindei djari mesawâ atawa bebanâ, tinei dengan karâ balo: aton bahalap aka, djaka iâ melel kea kilau aku.

9. Tapi djaka iâ djaton tau menahan arepe, kâlâ iâ mesawâ bebanâ; krana aton bahalap mesawâ bebanâ, bara Lakâhu awi kipun.

10. Tapi olo idjâ djari mesawâ bebanâ, djaton aku memetâ iâ, tapi Tuhan: âla sawa melihi banæ.

11. Dan alo kea iâ melihi iâ, âla iâ bebanâ tinei, atawa bua iâ mengabua arepe tinei dengan banæ; dan bana âla akan melihi sawæ.

12. Tapi akan olo idjâ beken aku hamau, djaton Tuhan: djaka pahari hatuâ aton sawa idjâ djaton pertjaja, dan sawæ nahuang melel denga, âla iâ melihi iâ.

13. Dan amon olo bawi aton bana idjâ djaton pertjaja, dan iâ tâ nahuang melel denga, âla iâ melihi iâ.

14. Krana bana idjâ djaton pertjaja aton imprasi awi sawæ, dan sawa idjâ djaton pertjaja aton imprasi awi banæ; krana djaka beken, maka anak keton kea aton halikâ, tapi to iâ tâ aton brasi.

15. Tapi djaka iâ, idjâ djaton pertjaja, hendak hatolang, naughe iâ hatolang. Pahari idjâ hatuâ atawa pahari idjâ bawi djaton aton imasong huang perkara kalotâ; tapi Hatalla djari merawei ikei akau kabuahe.

16. Krana narei tawam, o olo bawi, mikâ ikau akan menjalamat banam. Atawa narei tawam, o olo hatuâ, mikâ ikau akan menjalamat sawam.

17. Maka tumon Hatalla djari membagi akan genep biti, tumon Tuhan djari merawei genep biti, tumon tâ iâ akan belum; kalotâ aton prentahku huang karâ ungkup Tuhan.

18. Aton olo irawei, idjâ djari injunat, kâlâ iâ mahaga sunat; aton olo irawei, idjâ djaton djari injunat, âla iâ menjoho arepe injunat.

19. Sunat tâ djaton aton en-en, dan amon olo djaton injunat, djetâ djaton aton en-en; tapi mahaga prentahn Hatalla, djetâ aton perkara idjâ patut.

20. Bua genep biti melel huang ahal tâ, idjâ âka iâ djari irawei.

21. Djaka ikau djari irawei, haiak ikau aton djipen olo, âla ikau pâhâ atei sabab tâ; tapi djaka kea ikau tau mendjadi mardeka, labeh haream hapan tâ.

22. Krana karâ djipen, idjâ djari irawei Tuhan, mendjadi olo bebas Tuhan; kalotâ kea olo mardeka, idjâ djari irawei Tuhan, mendjadi djipen Tuhan.

23. Keton djari imili awi harega, âla mendjadi djipen olo.

24. Genep biti huang ahal idjâ âka iâ djari irawei, o pahari, kâ-

lä buang tâ iâ melei dengan Hattalla.

25. Maka idjä tehiu perkarau budjang bawi, aku djaton aton prentahn Tuhan; maka aku mesanan angkatku, kilau angkat olo idjä djari mendino asi awi Tuhan, sampei iâ aton budjur dan tau iharap.

26. To, maka kameangku, tagal waja kadjakâ, idjä akan indu duma, bontong aton olo, idjä melei kaloto bewe.

27. Djaka ikau djari imeteng dengan sawa, âla mengkemâ mendjadi bengkak; djaka ikau hindei imeteng dengan sawa, âla menggau sawa.

28. Tapi alo kea ikau mesawä, ikau djaton aton salah, dan djaka budjang bawi bebanâ, iâ djaton aton salah. Tapi olo kalotâ karâ bua kapâhâ huang isie, dan aku radjin menjanjang keton.

29. Maka djeto koangku, pahari, katika awang aton hindei aton pandak: nakara iâ kea, idjä aton sawa, aton kilau djaka iâ djaton aton sawae.

30. Dan olo idjä menangis, kilau djaka iâ djaton menangis; dan olo idjä hanjak atei, kilau djaka iâ djaton hanjak atei; dan olo idjä memili talo, kilau djaka iâ djaton aton tempon talo tâ;

31. Dan nakara olo, idjä hapau kalunen to, âla hapau tâ salah; krana ampin kalunen to bedjeleng akan nihau.

32. Maka aku hendak, keton djaton aton aro. Idjä djaton aton sawae, iâ menggoang perkarau Tuhan, mangat iâ ingilak Tuhan.

33. Tapi iâ, idjä aton sawae,

menggoang perkarau kalunen to, mangat iâ ingilak sawae.

34. Beken aton olo bawi idjä aton banae, beken aton idjä aton budjang. Idjä budjang tâ menggoang perkarau Tuhan, mangat iâ aton brasi intu berenge tungtang intu rogh; tapi idjä aton bana menggoang perkarau kalunen to, mangat iâ ingilak banae.

35. Maka perkara to aku menjurat akan gunan keton kabuat, djaton kilau djaka aku hendak mendjarat keton, tapi uka aku maga keton akan kapatut, dan akan idjä awang mendohop keton leket toto intu Tuhan, belâ keton inunda kantâ-kautâ.

36. Tapi djaka olo mado, djaton patut penggawie dengan budjang bawin ajue, amon iâ menjoho umure mahalau, dan djaton tau dia mendjadi kulotâ,—kälâ, iâ menumon kahendake, iâ djaton mawi dosa; nanghe iâ bebanâ.

37. Tapi idjä aton betantu huang ateie, djaka djaton perkara hadjadjuan iâ, tapi idjä aton kwasa menumon kahendak kabuate, dan idjä djari menautu huang ateie, iâ hendak mahaga budjang bawin ajue kalotâ: maka penggawie aton bua.

38. Maka tumon tâ, idjä menjoho iâ bebanâ, penggawie aton bua; dan idjä djaton menjoho iâ bebanâ, penggawie aton bua haream.

39. Olo bawi idjä bebanâ djari indjarat awi prentah, katahin banae belom; tapi amon banae djari matei, tâ iâ aton bebas, dan iâ tau bebanâ tinei tumon kahendak ajue; tapi patut djeto mendjadi huang Tuhan.

40. Tapi tumon angkatku iâ aton labeñ bontong, djaka iâ melei kalotâ. Tapi kameangku, intu aku kea aton Rogh Hatalla.

BAGI 8.

Ela ompat kuman talo parapahe idjâ djari iluput intu dewa; âla hapan kwasam, amon awi tâ ikau menantarang paharim.

1. Maka idjâ tehiu parapahe, idjâ djari iluput intu dewa, ikei katawan, intu ikei handiai aton kaherati. Kaherati tâ menampa olo mendjadi bedjoho, tapi sinta tâ aton mempahalap.

2. Maka djaka olo mado, iâ herati perkara, iâ tâ hindei djari herati perkara en-en, kilau patut iâ herati.

3. Tapi djaka olo sinta Hatalla, iâ tâ kasenan Hatalla.

4. Maka idjâ tehiu ompat kuman parapahe, idjâ djari iluput intu dewa, ikei katawan, dewa tâ djaton aton en-en huang kalunen to, dan djaton aton Hatalla beken, baja Idjâ tâ.

5. Krana alo aton, idjâ injewut hatalla, mahin hong langit, mahin hundjun petak, (kilau aton arâ hatalla dan arâ tuan:)

6. Maka ikei aton Hatalla Idjâ bewe, Bapa, bara iâ tâ aton talo handiai, dan ikei aton akan iâ; dan ikei aton baja Tuhan Idjâ, Jesus Kristus, awi iâ tâ aton talo handiai, dan ikei aton awi iâ.

7. Tapi djaton olo handiai aton herati tâ, tapi pengingat-atein belaehe olo aton, kilau djaka dewa tâ toto aton, dan iâ ompat kuman tâ kilau talo idjâ djari iluput intu dewa; dan

pengingat-ateie, idjâ belemo, imali.

8. Maka awi talo kinan tâ ikei djaton ingilak Hatalla; kraua alo ikei ompat kuman, ikei djaton bontong awi tâ; dan olo ikei djaton ompat kuman, ikei djaton rugi awi tâ.

9. Tapi ingat keton, belâ kwasan keton djeto mendjadi talo patarung intu olo tâ, idjâ aton belemo.

10. Krana djaka olo mitâ ikau, idjâ aton haherati, ompat kuman huang human dewa, djaton pengingat-atein olo tâ, idjâ belemo, karâ inekang, uka iâ kea kuman talo, idjâ djari iluput intu dewa?

11. Maka aton tagal kaheratin keton pahari idjâ belemo tâ akan rusak, dan Kristus djari matei ganti iâ?

12. Maka keton, idjâ mawi kasalah kalotâ dengan karâ pahari, awi keton mehimgang pengingat-ateie idjâ belemo, keton mawi kasalah dengan Kristus.

13. Tagal tâ, djaka talo kinan mempalajang paharingku, palus katatahi aku djaton maku kuman isin meto, belâ aku mempalajang paharingku.

BAGI 9.

Paulus kea djaton djari hapan kwasae bewe, tapi iâ djari mematu arepe intu olo, uka iâ menjalamat arâ biti.

1. Djaton aku aton rasul? Djaton aku aton mardeka? Djaton aku djari mitâ Jesus Kristus, Tuhan ikei? Djaton keton aton panggawingku huang Tuhan?

2. Amon aku djaton aton rasul

intu olo beken, toto intu keton aku aton rasul; krana keton aton tjabat pangkat-rasul ajungku huang Tuhan.

3. Aughku akan olo tā, idjā hendak mariksa aku, aton kaloto:

4. Djaton ikei aton bara kwasu kuman dan mihop?

5. Djaton ikei aton bara kwasu maga dengan ikei olo bawi, idjā aton pertjaja, kilau rasulawang beken kea, dan kilau paharin Tuhan, dan kilau Kepas?

6. Atawa aton aku dan Barnabas bewe djaton bara kwasu, mangat tau terei begawi?

7. Æwe pudji ompat radja haklahi hapan belandjan kabu-ate? Æwe membulan anggor, dan djaton kuman kea bara bu-ate? Æwe manggau kawan te-biri, dau djaton kuman djohon-tusun kawan tebiri?

8. Aton aku menutor talo to tumon angat olon bewe? Djaton Torat kea aton kalotā aughe?

9. Krana huang Torat Moses djari tersurat: "Æla mangop njaman hadangan, idjā mihik pa-reim." Aton Hatalla mingat kea karā hadangan?

10. Atawa aton iā djari memetā talo tā sabab ikei kea? Toto, sabab ikei augh tā djari injurat; krana olo idjā malan akan malan huang kaharape; dan idjā huang kaharape mihik, patut iā mendino kaharape.

11. Amon ikei djari menawur akan keton talo ain rogh, aton kea perkara hai, amon ikei menggetem talo keton, idjā ain be-reng?

12. Amon olo beken aton kwasu to intu keton, djaton paham

harcam ikei? Tapi ikei djaton djari hapan kwasu to, tapi ikei menjerenan talo handiai, belā ikei memparimet dan mempa-lemo Ewangelion.

13. Djaton keton katawan, olo tā, idjā manggau talo brasi, aton kuman kea bara talo brasi tā? dan idjā haradjur akan menong-go mesbeh, iā aton bara bagi kea dengan ramon mesbeh?

14. Kalotā kea Tuhan djari menjoho olo tā, idjā mesanan Ewangelion, uka iā belom awi Ewangelion.

15. Tapi aku djaton djari hapan talo Idjā karā perkara tā. Dan aku djaton djari menjurat djeto, uka intu aku mendjadi tumon tā; krana jaku labeh radjin ma-tei, bara horumatku to mendjadi haiang.

16. Krana amon aku mesanan Ewangelion, djeto djaton aton horumat akangku, krana djaton tau dia aku mesanan tā. Pajah aku, djaka aku djaton mesanan Ewangelion!

17. Krana amon aku aton pehi-as mesanan tā, aku akan mendino upah; tapi alo aku bekulas, pangkat penggawi tā djari kea inenga akangku.

18. Maka awi narei kea aku akan mendino upah? Awi djeto, amon aku mesanan Ewangelion, maka aku djaton blaku upah intu olo sabab Ewangelion Kris-tus, uka äla aku hapan salah kwasangku, idjā aton intu aku awi Ewangelion.

19. Krana alo aku aton bebas bara olo handiai, maka aku djari menampa arepku djipen olo han-diai, nakara aku montong arā olo.

20. Dan aku djari mendjadi akan olo Jehudi kilau olo Jehudi, nakara aku montong olo Jehudi; akan olo tâ, idjâ aton penda Torat, aku djari mendjadi kilau djaka aku aton penda Torat, nakara aku montong iâ, idjâ aton penda Torat.

21. Akan olo tâ, idjâ aton lapas bara Torat, aku djari mendjadi kilau djaka aku aton lapas bara Torat, (maka intu Hatalla aku djaton aton lapas bara Torat, tapi aton penda Torat Kristus,) nakara aku montong iâ, idjâ aton lapas bara Torat.

22. Akan olo belemo aku djari mendjadi kilau olo belemo, mangat aku montong olo belemo; aku djari mendjadi akan olo handiai huang ampie handiai, nakara aku awi karâ akal tau menjalamat isut biti.

23. Maka tagal Ewangelion gawingku aton kalotâ, mangat aku kea mendino bagi huang djetâ.

24. Djaton keton katawan, idjâ hadari halandja, toto iâ handiai hadari, tapi Idjâ biti menduan upahn kamanang? Awi keton hadari kalotâ, uka keton menduan tâ.

25. Maka genep biti, idjâ hantangkarap hataroh, menahan arepe bara talo handiai. Maka olo tâ aton kalotâ gawi, mangat iâ menduan horumat idjâ akan haiang, tapi ikei, mangat menduan horumat idjâ djaton tau haiang.

26. Tâ, aku hadari, djaton kilan barangei tintungku; aku hantangkarap, djaton kilau memendong riwut;

27. Melainkan aku mempala

berengku, dan hadjadjuan tâ memenga, belâ, haiak aku nesanan Ewangelion akan olo beken, mikâ aku kabuat patut ingnan.

BAGI 10.

Bua ikei mingat hadjarian olo horan; âla membalut talo Tuhan tuntang talo dewa; bua ikei mematut arep ikei intu olo beken.

1. Tinei, pahari, aku djaton maku keton kalapean, karâ taton ikei samandiai djari aton penda taun-andau tâ, dan iâ handiai djari mehoroë tasik tâ;

2. Dan iâ handiai djari impandoi nintu Moses huang baun-andau dan huang tasik.

3. Dan iâ handiai djari kuman sama penganan Idjâ tâ kea, idjâ tumon rogh;

4. Dan iâ handiai djari mihop sama talo ihop Idjâ tâ kea, idjâ tumon rogh; krana iâ djari mihop bara bukit batu, idjâ tumon rogh tâ, idjâ djari ompat denga; maka bukit batu tâ aton Kristus.

5. Tapi arâ olo tâ djaton djari ingilak Hatalla, krana olo tâ djari inganan huang padang lombaba.

6. Maka talo tâ djari mendjadi akan indu adjar ikei, belâ ikei nipen talo papa, kilau olo tâ djari mipen.

7. Dan âla keton leket intu dewa, kilau belaehe olo tâ, tumon augh surat: "Maka olo arâ tâ mondok akan indu kuman, dan akan indu mihop, dan iâ mendeng tinei akan indu busik."

8. Dan âla ikei habandong;

kilau belaehe olo tâ djari habandong, maka intu andau Idjâ djari impatei duâ pulu telo kojan biti.

9. Dan âla ikei meningkes Kristus, kilau belaehe olo tâ djari meningkes iâ, dan djari rusak awi handipâ.

10. Dan âla keton bekotok menjalah Kristus, kilau belaehe olo tâ djari menjalah iâ, dan djari rusak awi idjâ perusak tâ.

11. Maka karâ perkara tâ djari bua olo tâ mendjadi sonto, dan djetâ djari injurat akan indu mepudji ikei, idjâ belom intu wajan kalunen idjâ rehian haliei.

12. Tâ, olo idjâ menaha arepe mendeng, bua iâ toto mingat, belâ iâ belongkang.

13. Keton hindei djari bua tingkese, baja idjâ sadang bewe; tapi Hatalla djaton moba djan-djie, iâ djaton hendak menjoho keton iningkes paham bara kaa-bas keton; dan haiak dengan tingkese iâ karâ menatap kea kaleka keton tau melindong, nakara keton tau menjerenan tâ.

14. Tagal tâ, o keton idjâ äka huangku, dari keton bara karâ perkaran dewa.

15. Kilau nintu olo pintar aku hakotak, awi keton mariksa talo idjâ injewutku.

16. Sangkir berkat tâ, idjâ imberkat ikei, djaton dahan Tuhan hindjâ djetâ? Tepong, idjâ indarei ikei, djaton bereng Tuhan hindjâ djetâ?

17. Krana aton tepong Idjâ, kalotâ ikei, idjâ arâ, aton bereng Idjâ, basa ikei handiai aton bara bagi huang tepong Idjâ.

18. Itâ keton Israel tâ, idjâ tumon isi; djaton olo tâ idjâ

kuman parapahe idjâ djari iluput, aton bara bagi dengan mesbeh tâ?

19. Maka narei kea koangku? Dewa toto aton talo en-en? Atawa talo, idjâ djari iluput intu dewa, aton talo en-en?

20. Tapi aku hamau, talo parapabe idjâ iluput olo kapir, djetâ iluput awie akan karâ iblis, dan djaton akan Hatalla; dan aku djaton maku, keton aton bara bagi dengan karâ iblis.

21. Djaton ole, keton mihop sangkir Tuhan tuntang sangkir iblis; djaton ole, keton ompat kuman hong medjan Tuhan tuntang hong medjan iblis.

22. Atawa hendak ikei mera-jap Tuhan? Aton ikei abas bara iâ?

23. Aku tau hapan talo handiai;—tapi djaton talo handiai aton beguna. Aku tau hapan talo handiai;—tapi djaton talo handiai memangun ungkup Tuhan.

24. Äla ikei akan menggau ontong ikei kabuat, tapi ontong olo beken.

25. Kuman keton talo, idjâ indjual intu toko isin meto, dan âla mariksa talo en-en, tagal pengingat-atei.

26. Krana petak to tuntang karâ talo ajue aton ain Tuhan.

27. Dan amon olo kapir djari pakadja keton, dan keton hendak madja, kuman bewe barang-ei talo idjâ inenga akan keton, dan âla mariksa en-en, tagal pengingat-atei.

28. Tapi djaka olo mesuman akan keton: Djeto aton talo, idjâ djari iluput akan dewa!—âla keton kuman, tagal iâ, idjâ

djari mesuman tã akan keton, dan tagal pengingat-atei. Krana petak to tuntang karã talo ajue aton ain Tuhan.

29. Tapi aku hamau, djaton tagal pengingat-atein ajum, tapi tagal pengingat-atei olo beken tã; krana buhen aku, idjã bebas, akan mahaga gawi tumon pengingat-atein olo beken ?

30. Dan amon aku awi asi tau ompat kuman barangei talo, buhen aku imapa kea tagal talo, idjã induangku haiak menarimakasi ?

31. Tagal tã, alo keton kuman, alo keton mihop, alo narei talo beken kea keton mawi, awi keton talo handiai tã akan horumat Hatalla.

32. Ingat, belã keton menantang olo Jehudi, ãla kea olo Hellenes, ãla kea ungtup Hatalla.

33. Kilau jaku kea huang karã perkara mematut arepku intu olo handiai, dan djaton menggau ontong kabuatku, tapi ontong olo arã, mangat iã tã injalamat.

BAGI 11.

Paulus mampudji olo Korintus, basa iã djaton hapan hadat awang patut, amon iã hapumpong sombajang, atawa hapumpong ompat kuman penginaan hamalem.

1. Awi keton menumon aughku, kilau aku menumon augh Kristus.

2. Dan aku menara keton, pahari, basa keton huang karã perkara mingat aku, dan mabaga karã hadat, kilau aku djari mendjuluk tã akan ketou.

3. Maka aku hendak keton

katawan, Kristus aton takolok genep olo hatuã, dan olo hatuã aton takolok olo bawi, dan Hatalla aton takolok Kristus.

4. Genep olo hatuã idjã blaku doa, atawa idjã menarang surat Hatalla, haiak menutup takoloke, iã tã mempahawen takolok ajue.

5. Tagi genep olo bawi idjã blaku doa, atawa menarang surat Hatalla, haiak takoloke djaton inutup, iã tã mempahawen takolok ajue; krana djeto aton sama kea, kilau djaka balaue djari injukur.

6. Krana amon olo bawi djaton maku menutup takoloke, bua iã injukur kea; tapi amon aton kahawã intu olo bawi, amon iã injukur, atawa amon balane inetek; bua kea iã menutup arepe.

7. Krana olo hatuã djaton akan indu menutup takoloke, basa iã aton tamunan dan horumat Hatalla; tapi olo bawi aton horumat olo hatuã.

8. Krana olo hatuã djaton aton bara olo bawi, tapi olo bawi aton bara olo hatuã.

9. Tinei olo hatuã djaton djari inampa sabab olo bawi, tapi olo bawi djari inampa sabab olo hatuã.

10. Tagal tã patut olo bawi aton hundjun takoloke kata iã memenda olo hatuã, sabab karã melaikat.

11. Tapi djaton kea olo hatuã aton lapas bara olo bawi, djaton olo bawi aton lapas bara olo hatuã, huang Tuhan.

12. Krana kilau olo bawi aton bara olo hatuã, kalotã olo hatuã kea aton awi olo bawi; tapi talo handiai aton bara Hatalla.

13. Kälä keton kabuat meui-
rok tä dengan sama arep keton :
patut olo bawi blaku doa intu
Hatalla, haiak takoloke djaton
inutup ?

14. Djaton kea puna dasare
madjar keton, djaka olo hatuá
menjoho balaue mendingi pand-
jang, djetâ aton kahawá aka ?

15. Tapi amon olo bawi aton
pandjang balaue, djetâ aton ho-
rumat aka ; basa balau pandjang
tä djari inenga aka hapan me-
nutup arepe.

16. Tapi djaka mikâ aton olo
idjä radjin hasuat : ikei djaton
hapan hadat kolotâ, djaton kea
karâ ungkup Tuhan.

17. Maka perkara, idjä insa-
nangku to, aku djaton menara,
iâ tâ : keton djaton hapumpong
djala-djalan bahalap, tapi djala-
djalan papa ampie.

18. Krana idjä membatang,
amon ungkup Tuhan hapum-
pong, aku mehiniing, keton ham-
bilang dengan sama arep keton ;
dan aku pertjaja kea brita tä.

19. Krana djaton tau dia ha-
kabeken tiugkat olo lembut intu
keton, mangat iâ, idjä aton bu-
djur intu keton, mendingi baka-
riua.

20. Maka amon keton hapum-
pong, djetâ djaton aton, kilau
djaka kuman penguinan hamalem
Tuhan.

21. Krana kahum kuman, ma-
ka genep biti helo menduan
penguinan ajue kabuat, dan idjä
biti blau, dan awang beken aton
bebusau.

22. Djaton aton huma intu
keton, mangat keton kuman dan
mihop hetâ ? atawa aton keton
mengabelâ ungkup Hatalla, dan

mempahawen olo tä, idjä djaton
bara talo en en ? Narei aku akan
indu hamau ? Aton aku akan
menara keton ? Huang perkara
to aku djaton menara keton.

23. Krana bara Tuhan aku
djari mendino, idjä djari indju-
lukku kea intu keton : Tuhan
Jesus, alem iâ indjual olo, men-
duan tepong ;

24. Dan amon iâ djari mem-
berkat tä, iâ mendarei tä, sam-
bil hamau : Duan, kuman, djeto
aton berengku, idjä indarei akau
keton ; awi tä akan indu peng-
ingatku.

25. Kalotâ kea iâ menduan
sangkir, limba kuman penguinan
hamalem, sambil hamau : Sang-
kir to aton djandji taheta huaug
dahangku. Awi tä, sasening ke-
ton mihop tä, akan indu peng-
ingatku.

26. Krana sasening keton ku-
man tepong to, dan mihop bara
sangkir to, keton mesanan pam-
patein Tuhan, sampei iâ duma.

27. Djadi, olo idjä kuman te-
pong to, atawa idjä mihop bara
sangkir Tuhan djaton dengan
patut, iâ tä aton tiwas dengan
bereng dan dengan dahan Tu-
han.

28. Tapi olo akan indu ma-
riksa arepe, dan tumon tä iâ a-
kan kuman tepong to, dan akan
mihop bara sangkir to.

29. Krana olo idjä ompat ku-
man dan mihop djaton dengan
patut, iâ kuman dan mihop hu-
kum akan arepe, basa iâ djaton
mohorumat bereng Tuhan.

30. Tagal tä kea arâ bitin ke-
ton aton pampressen dan haban,
dan arâ aton betiro.

31. Krana djaka ikei kabuat

mariksa dan mahukum arep ikei, maka ikei djaton akan indu ihukum.

32. Tapi amon ikei bua hukum, maka ikei indjara Tuhan, belâ ikei rusak dengan kalunen.

33. Maka tumon tâ, paharingku, amon keton hapumpong hendak kuman, entei sama arep keton.

34. Dan djaka olo aton blau, bua iâ kumau huang humac, belâ keton hapumpong akan menduan hukum bewe. Maka karâ perkara awang beken aku hendak mengabua, amon aku kabuat djari duma.

BAGI 12.

Adjar tehiu karâ penengan Rogh.

1. Maka idjâ tehiu penengan Rogh, o pahari, aku djaton maku keton tapas herati tâ.

2. Keton katawan, bahut keton aton olo kapid, idjâ inunda akan hampatong dewa awang bisu tâ, tumon keton iaga.

3. Tagal tâ aku hamau denggan keton, djaton idjü biti olo tâ, idjâ hakotak awi Rogh Hatalla, aton menjapa Jesus; dan dialo idjâ biti tau menjewut Jesus aton Tuhan, baja awi Rogh brasi.

4. Maka karâ penenga tâ aton hakabeken, tapi aton Rogh Idjâ tâ kea.

5. Tinei karâ pangkat penonggo aton hakabeken, tapi aton Tuhan Idjâ tâ kea.

6. Tinei karâ penggawi aton hakabeken, tapi aton Hatalla Idjâ tâ kea, idjâ menggawi talo handiai huang talo handiai.

7. Maka akan genep biti penengan Rogh inenga akan mendjadi toto beguna.

8. Akan idjâ biti augh kapintar inenga awi Rogh; akan olo beken augh kaherati, awi Rogh tâ kea.

9. Akan olo beken inenga kapertjaja, awi Rogh tâ kea; akan olo beken kwasa mempakâlâ olo, awi Rogh tâ kea.

10. Akan olo beken inenga kwasa mawi kata heirau; olo beken inampa patjâ menarang surat Hatalla; olo beken inampa pintar uka mariksa karâ rogh; akan olo beken inenga uka tau hakotak hapan hakabeken ampin bahsa; akan olo beken, uka iâ tau menarang karâ bahsa tâ.

11. Maka sekarâ talo tâ iawi Rogh idjâ tâ kea, idjâ membagi tâ akan gene-genep biti kabuate, tumon iâ hendak.

12. Krana kilau bereng aton bereng Idjâ, tapi aton arâ ramonbereng, dan karâ ramonbereng bereng Idjâ tâ, alo djetâ arâ, aton bereng Idjâ bewe: tumon tâ kea Kristus.

13. Krana ikei handiai kea djari impandoi awi Rogh Idjâ mendjadi bereng Idjâ, alo olo Jehudi, alo olo Hellenes, alo djipen olo, alo olo mardeka; dan ikei handiai djari impihop mendjadi rogh Idjâ.

14. Krana bereng kea djaton aton ramonbereng Idjâ, tapi arâ ramonbereng.

15. Djaka pai hamau: Basa aku djaton aton mata, maka aku djaton hindjâ bereng!—toto, tagal tâ iâ djaton hindjâ bereng?

16. Dan djaka pinding hamau: Basa aku djaton aton mata, ma-

ka aku djaton hindjâ bereng!—
toto, tagal tâ iâ djaton hindjâ bereng?

17. Djaka hapus bereng tâ aton mata, maka intu kwe pahining tâ? Djaka hapus bereng tâ aton pahining, maka kilen iâ tau membewau?

18. Tapi to Hatalla djari mingkes genep ramon-bereng iutu bereng tâ kalotâ, kilau iâ djari hendak.

19. Djaka djetâ handiai aton ramon-bereng Idjâ bewe, maka intu kwe kea bereng tâ.

20. Tapi to, aton arâ ramon-bereng, tapi bereng aton Idjâ bewe.

21. Dan mata djaton tau hamau dengan lengâ: Ikau djaton aton beguna akangku;—tinei takolok djaton tau hamau dengan pai: Ikau djaton aton beguna akangku.

22. Melainkan ramon-bereng tâ, idjâ tumou adohn ikei aton idjâ paham belemo hong bereng, djetâ aton paham beguna.

23. Dan ramon-bereng idjâ inaha ikei aton tapas horumat, djetâ ikei paham haream mahorumat; dan ramon-bereng ikei idjâ tapas bakena, djetâ ikei paham haream membungas.

24. Tapi ramon-bereng ikei idjâ bakena dia usah imbungas. Maka Hatalla djari mempahindjâ bereng kalotâ, haiak iâ paham haream menenga horumat akan ramon-bereng tâ, idjâ aton tapas horumat:

25. Belâ bereng tâ hambalang, tapi nakara karâ ramon-bereng aton haiak mingat sama arepe.

26. Dan amon ramon-bereng Idjâ aton kapâhâ, maka karâ ra-

mon-bereng haiak kapâhâ; dan amon ramon-bereng Idjâ hanjak, maka karâ ramon-bereng haiak hanjak.

27. Maka keton handiai aton bereng Kristus, dan midjâ midjâ genep bitin keton aton ramon-bereng.

28. Maka Hatalla djari mangkat huang ungkup isut biti; idjâ membatang rasul, idjâ duâ nabi, idjâ telo guru, limba tâ talo heiran, limba tâ kwasa hapan mempakâlâ, olo pendohop, olo parentah, hakabeken anpiu bahsa.

29. Aton iâ handiai rasul? Aton iâ handiai nabi? Aton iâ handiai guru? Aton iâ handiai tau mawi talo heiran?

30. Aton iâ handiai kwasa mempakâlâ olo? Aton iâ handiai tau hakotak hapan hakabeken ampin bahsa? Aton iâ handiai tau menarang bahsa tâ?

31. Maka awi keton menggoang penenga idjâ kapala bahalap; dan aku menundjok akan keton djalan, idjâ labeh bahalap hindei.

BAGI 13.

Sinta aton perkara idjâ membatang haliei,

1. Alo aku tau hakotak hapan karâ bahsan olo dan karâ bahsan melaikat: amon sinta djaton aton intu aku, maka aku djari mendjadi garantung atawa ganta idjâ mehiau.

2. Dan alo aku tau mendjum, sambil katawan karâ talo besilim, dan karâ akal olo herati; dan alo kea aku aton pertjaja, sampei aku tau minda bukit:

amon sinta djaton aton intu aku, maka aku djaton aton en-en.

3. Dan alo kea aku membagi karä ramongku akan indu belandjan olo pähä belom; dan alo kea aku menjaragh bitingku, uka ingähu: amon sinta djaton aton intu aku, maka talo handiai tä djaton aton beguna akangku.

4. Sinta tä aton pandjang atei, iä aton masi; sinta djaton behiri, sinta djaton aton kanaha gawie, iä djaton bedjoho.

5. Iä djaton mawi talo awang djaton patut, iä djaton menggau talo arepe kabuat, iä djaton pura blait, iä djaton mado talo papa.

6. Iä djaton hanjak huang kasalahe, tapi iä hanjak huang katotohe.

7. Iä menutup talo handiai, iä pertjaja talo handiai, iä harap talo handiai, iä menjerenan talo handiai.

8. Sinta tä djaton haliei akan gagar; tapi mahin augh nudjum, djetä akan gagar; mahin haka-beken ampin bahsa, djetä akan terei; mahin kaherati, djetä akan gagar.

9. Krana ikei herati talo isut bewe, dan ikei menudjum talo isut bewe.

10. Tapi amon talo awang tindu djari sampei, tä talo isut tä akan gagar.

11. Pesangku anak tabela, aku djari hakotak kilau anak tabela, karä pikirku djari aton kilau pikir anak tabela, aku djari menirok perkara kilau anak tabela; tapi amon aku bakas, aku mangenan perkarana anak tabela tä.

12. Krana katonto ikei mitä

talo tä huang augh awang kaput, kilau huang saramin, tapi katika tä ikei karä menampaja tä bau intu baue; to aku kasene talo isut bewe, tapi katika tä aku karä kasene tä, kilau jaku kea ingasenan Hatalla.

13. Maka idjä telo to aton melei: kapertjaja, kaharap dan sinta; tapi sinta aton idjä pangkahai bara talo tä.

BAGI 14.

Prentah tehiu ampin punggawi awang patut, amon olo hapumpong sombajang.

1. Awi menggoang sinta tä; tinei awi keton radjin menggau mendino penengan Rogh, maka idjä membatang, uka keton tau menarang surat Hatalla.

2. Krana olo idjä hakotak hapan beken ampin bahsa, iä djaton hakotak akan olo, baja akan Hatalla; krana olo djaton herati kotake, tapi huang rogh iä hakotak talo besahokan.

3. Tapi olo, idjä menarang surat Hatalla, aton hakotak akan memangun olo, sambil mempu-dji dan mempangat iä.

4. Idjä hakotak hapan beken ampin bahsa, iä memangun arepe, tapi idjä menarang surat Hatalla, iä memangun salepa ungup.

5. Dan aku toto nahuang keton handiai tau hakotak hapan beken ampin bahsa, tapi paham haream, uka keton tau menarang surat Hatalla; krana idjä menarang surat Hatalla aton hai bara iä, idjä hakotak hapan beken ampin bahsa atawa iä akan indu menarang tä kea, mangat ungup tä imangun.

6. Maka, pahari, djaka aku duma akan keton, sambil hakotak hapan beken ampın bahsa, narei guna aku aton intu keton, djaka aku djaton hakotak deng-an keton, atawa mesanan talo idjâ ingarina Hatalla, atawa huang kaherati, atawa menarang surat Hatalla, atawa madjar?

7. Krana talo pehiau kea, idjâ djaton belom, kilau suling atawa biola, djaka karâ aughe djaton aton betantu dan hakabeken ampie, kilen olo akan katawan rimān pehiaun suling dan biola tā?

8. Krana sarunei kea, amon aughe djaton betantu, âwe hendak menjimpan arepe ompat haklahi?

9. Kalotâ keton kea, djaka keton awi karâ augh keton djaton mesuman perkara awang tarang, kilen talo idjâ injewut tau herati olo? Krana keton aton, kilau djaka hakotak akan riwut bewe.

10. Aton arâ ampın augh huang kalunen, dan genep ampi karâ augh tā aton rimae.

11. Tapi amon aku djaton katawan rimān augh tā, aku aton kilau olo bara tanah beken akan iâ, idjâ hakotak, dan idjâ hakotak aton kilau olo bara tanah beken akangku.

12. Kalotâ keton kea, basa keton radjin menggoang penengan Rogh, awi keton menggau, uka keton mendjadi tatau huang penengan tā, idjâ memangun ungkup.

13. Tagal tā, idjâ hakotak hapan beken ampın bahsa, bua iâ blaku doa, uka iâ tau menarang tā kea.

14. Krana amon aku blaku doa, hapan beken ampın bahsa, roghku toto blaku doa, tapi ka-heratingku tā djaton aton be-guna intu olo.

15. Maka kilen to? Aku akan indu blaku doa huang rogh, tapi aku akan indu blaku doa kea huang kaherati; aku akan indu menjanji huang rogh, tapi aku akan indu menjanji kea huang kaherati.

16. Djaka beken, amon ikau menarimakasi huang rogh, maka kilen olo tā idjâ djaton badjar akau menjewut Amen akan tarimakasim, basa iâ djaton katawan talo ikau djari menjewut?

17. Krana mikâ ikau aton menarimakasi kilau patut, tapi olo awang beken djaton imang-un awi tā.

18. Aku menarimakasi intu Hatallangku, basa aku labeh hakotak hapan beken ampın bahsa bara keton samandia.

19. Tapi aku labeh radjin hakotak huang ungkup tā limâ kabawak kotak huang kaheratingku, mangat aku madjar olo beken kea, bara sapulu kojan kabawak kotak huang beken ampın bahsa.

20. Pahari! âla keton mendjadi anak tabela huang kaherati; tapi aton keton anak tabela huang kapapa, dan mendjadi olo bakas huang kaherati.

21. Aton tersurat huang Torat: "Awi olo idjâ hapan beken ampın bahsa, dan awi totok biwi awang beken aku hendak hakotak dengan utus olo to, dan tumon tā djaton kea iâ karâ mehi-ning aku, koan Tuhan."

22. Tumon tā, beken ampın

bahsa tâ aton akan indu kata, djaton akan olo tâ idjâ pertjaja, tapi akan olo tâ idjâ djaton pertjaja; tapi menarang surat Hatalla tâ djaton aton akan olo idjâ djaton pertjaja, tapi akan iâ idjâ pertjaja.

23. Maka amon salepa ungkup djari hapumpong, dan äwen tâ handiai hakotak hapan beken ampin bahsa, dan isut biti olo awang djaton badjar atawa awang djaton pertjaja tamä hetä, djaton olo tâ akan indu hamau, keton aton gila?

24. Tapi amon äwen tâ samandiai menarang surat Hatalla, dan olo idjâ djaton badjar atawa idjâ djaton pertjaja tamä hetä, iâ karâ iadjar awi olo handiai, dan karâ impudji awi olo handiai.

25. Dan tumon tâ karâ pikir ateie awang besilim mendjadi bakarina, dan tumon tä, haiak mehingkep intu baue, iâ karâ blaku doa intu Hatalla, dan karâ mesanan, Hatalla toto aton intu keton.

26. Maka kilen to, pahari? Amon keton hapumpong, genep biti keton, alo intu iâ aton njanjian, atawa augh adjar, atawa beken ampin bahsa, atawa amon talo djari ingerina aka, atawa amon iâ tau menarang surat: bua talo handiai tâ mendjadi akan indu memangun sama arep keton.

27. Dan amon aton olo idjâ hakotak hapan beken ampin bahsa, äla labeh bara duâ, atawa idjâ paham, sampei telo biti akan indu hakotak kalotä, idjâ tindjam kolae; dan idjâ biti akan indu menarang tä.

28. Tapi amon djaton aton idjâ tau menarang tä, bua olo tâ suni intu ungkup; naughe iâ hatutor dengan sama arepe dan dengan Hatalla.

29. Tinei soho duâ telo nabi hakotak, idjâ menarang surat Hatalla, dan olo beken akan indu mariksa augehe.

30. Tapi amon talo ingarina akan olo beken, idjâ mondok, bua olo idjâ solake tâ suni.

31. Krana ole, keton handiai menarang surat Hatalla, idjâ tindjam kolae, mangat lepa ungkup tâ iadjar dan impangat.

32. Maka rogh nabi aton memento nabi.

33. Krana Hatalla djaton aton Hatalla karidu, tapi Hatalla kabuahe, kilau huang karâ ungkup olo brasi.

34. Olo bawi idjâ intu keton akan indu suni huang ungkup; krana iâ djaton djari injoho hakotak, tapi iâ djari injoho uka menumon augh, kilau Torat kea aton menjoho iâ.

35. Dan amon iâ hendak adjar talo en-en, kälâ huang huma iâ misek banae kabuate; krana aton kahawä akan olo bawi, amon iâ hakotak huang ungkup.

36. Aton augh Hatalla djari blua bara keton? Atawa djari augh tä sampei keton bewe?

37. Djaka olo mado arepe aton nabi, atawa aton tumon Rogh, iâ akan indu herati, talo idjâ injuratku to aton prentahn Tuhan.

38. Tapi djaka olo hendak humong, naughe iâ humong!

39. Tumon tä, pahari, awi keton radjin menggau, uka keton tau menarang surat Hatalla, dan

äla mengahana olo hakotak hapan beken ampın bahsa.

40. Bua karâ perkara menjadi budjur, dan kilau patut.

BAGI 15.

Paulus mesanan perkarān kamisik olo matei

1. Tinei, pahari, aku menagor intu keton Ewangelion, idjä djari insanangku akan keton, idjä djari inarima keton kea, idjä äka keton mendeng huange ;

2. Awi tâ kea keton injalamat, djaka keton mahaga tâ kalotâ, kilau aku djari mesanan tâ intu keton, melainkan mikâ djaka keton djari pertjaja tâ haiang bewe.

3. Krana idjä membatang, aku djari meloang intu keton augh, idjä aku djari mendino kea, iâ tâ: Kristus djari matei sabab dosan ikei, tumon augh surat.

4. Dan iâ djari ingubur; dan iâ djari imbelom tinei andau telo, tumon augh surat.

5. Dan Kepas djari mitâ iä, limba tâ äwen duäwalas tâ.

6. Limba tâ labeh bara limâ ratus pahari haiak djari mitâ iä, arâ biti olo tâ magon belom, dan isut biti djari betiro matei kea.

7. Limba tâ Jakobus djari mitâ iä, limba tâ sekarâ rasul tâ.

8. Maka tepa aku djari mitâ iä, aku, idjä aton kilau anakawang inakan salah katikae.

9. Krana aku aton idjä korik haliei intu karâ rasul, dan aku djaton beguna inggarâ rasul, basaku djari mengasingen olo ungkup Hatalla.

10. Tapi awi asin Hatalla aku

aton, kilau aku aton to; dan asin ajue, idjä djari inengaeakangku, djaton djari aton haiang bewe, melainkan aku djari menggawi labeh bara olo handiai tâ, tapi djaton aku, melainkan asin Hatalla, idjä mempa-haiak aku.

11. Maka aku tuntang olo tâ djari mesanan talo to akan keton, dan kalotâ kea keton djari pertjaja.

12. Maka to, amon Kristus insanan, iâ toto djari misik bara olo matei, kilen belah keton hamau, olo matei djaton akan indu misik ?

13. Djaka olo matei djaton misik, maka Kristus kea djaton djari misik.

14. Dan amon Kristus djaton djari misik, maka brita idjä insanan ikei, aton haiang, dan haiang kea aton kapertjajan keton.

15. Dan tumon tâ kea ikei aton olo saksi Hatalla idjä penendjaro; krana ikei djari mesanan, Hatalla djari memsisik Kristus, idjä djaton djari impisik awie, adohe, djaka toto olo matei djaton impisik haluli.

16. Krana djaka olo matei djaton karâ impisik, maka Kristus kea djaton djari impisik.

17. Dan amon Kristus djaton djari impisik, maka kapertjajan keton aton haiang, dan keton hantâ aton huang dosan keton.

18. Dan tumon tâ maka olo tâ kea, idjä djari betiro matei huang Kristus, djari binasa.

19. Amon ikei tehiu pambelom to bewe aton harap huang Kristus, maka ikei aton tjelaka bara olo handiai.

20. Tapi to, Kristus djari misik bara olo matei, dau djari mendjadi Batang-kamisike akan olo matei.

21. Krana basa awi olon aton pampatei, kalotâ awi olon kea aton kamisik olo matei.

22. Krana kilau olo handiai matei huang Adam, kalotâ iâ handiai kea karâ imbelom tinei huang Kristus.

23. Tapi genep biti huang baris ajue: idjâ membatang tâ Kristus, limba tâ iâ, idjâ ain Kristus, katika iâ akan buli.

24. Limba tâ aton kalepahe, amon iâ djari menjaragh karadjaan akan Hatalla, Bapa tâ; amon iâ djari mengarak karâ pangkat parentah, karâ pangkat kwasa, karâ pangkat kaabase.

25. Krana djaton tau dia iâ marentah kilau radja, sampei karâ musohe djari impalokang penda paie.

26. Maka musoh tâ idjâ tepa haliei karâ inganan, iâ tâ pampatei.

27. Krana Hatalla djari menjoho talo handiai memenda iâ. Tapi amon iâ hamau, talo handiai aton memenda iâ, maka aton tarang, salah bara iâ tâ, idjâ djari menjoho talo handiai memenda iâ.

28. Dan amon talo handiai memenda iâ, tâ maka Anak kabuat kea akan memenda iâ tâ, idjâ djari menjoho talo handiai memenda iâ, nakara Hatalla bewe aton Tempon talo handiai.

29. Djaka beken, narei kea penggawin awen idjâ impandai, dan tagal tâ iâ impatei, amon olo matei toto djaton impisik?

buhen kea iâ impandai, haiak iâ impatei tagal tâ?

30. Buhen ikei aton kea behaja sening djam?

31. Aku matei sening andau, kilau menjanda horumat ikei, idjâ aton intu aku huang Jesus Kristus, Tuhan ikei, aku menantu tâ.

32. Amon aku sabab adohn olo bewe djari hatangkarap dengan meto besiak hong Epesus, narei guna tâ akangku? Djaka olo matei djaton impisik, kâlâ ikei kuman dan mihop, krana djewu ikei matei.

33. Æla keton lajang! Tutor awang papa merusak hadat awang bahalap.

34. Misik keton toto-toto, dan âla mawi dosa. Krana belaehe keton djaton kasene Hatalla; tâ aku menjewut akan indu kawahân keton.

35. Tapi mikâ olo akan hamau: Kilen ampie olo matei karâ impisik? dan dengan kilen ampin bereng iâ akan duma?

36. O olo humong! talo ikau menawur djaton tau belom, djaka tâ djaton matei belo.

37. Dan talo idjâ inawurm, maka ikau djaton menawur bereng talo tâ, idjâ akan mendjadi, tapi bawake bewe, tumon ikau hendak, atawa parei atawa talo beken.

38. Maka Hatalla menenga bereng aka, tumon iâ hendak, dan akan genep bawak iâ menenga bereng kabuate.

39. Karâ isin talo belom djaton aton sama isi Idjâ; melainkan beken aton isin olo, beken aton isin meto, beken aton isin lauk, beken aton isin burong.

40. Dan aton talo langit, tinei aton talo petak, maka beken aton kahalap talo langit, beken aton kahalap talo petak.

41. Beken aton kahalap matanandau, beken aton kahalap bulan, beken tinei aton kahalap karâ bintang; krana bintang Idjâ aton kea beken kahalape bara bintang idjâ beken.

42. Kalotâ kea kanisik olo matei karâ mendjadi. Bereng inawur akan indu maram, dan djetâ imbelom tinei sampei djaton tau maram hindei.

43. Djetâ inawur huang kahawâ, djetâ imbelom huang kahaie; djetâ inawur huang kalemo, djetâ imbelom huang kaabase.

44. Bereng idjâ tumon dasar kalunen inawur, bereng idjâ tumon dasar Rogh imbelom. Aton bereng idjâ tumon dasar kalunen, dan aton kea bereng idjâ tumon dasar Rogh.

45. Kalotâ kea aton augh surat: "Olo idjâ solake, Adam tâ, djari mendjadi hambaruan idjâ belom, Adam idjâ rehian tâ djari mendjadi Rogh idjâ membelom."

46. Maka idjâ tumon Rogh tâ djaton aton idjâ solake, tapi idjâ tumon dasar kalunen tâ, limba tâ idjâ tumon Rogh.

47. Olo idjâ solake aton bara petak, tumon dasar petak; olo idjâ beken tâ aton Tuhan bara sorga.

48. Kilau iâ aton idjâ bara petak tâ, tumon tâ aton kea olo handiai, idjâ bara petak; dan kilau iâ aton, idjâ bara sorga tâ, tumon tâ aton kea olo handiai, idjâ tumon dasar sorga.

49. Dan kilau ikei djari aton huang ampin ajue, idjâ bara petak, kalotâ kea ikei karâ aton huang ampin ajue, idjâ bara sorga.

50. Tapi to aku hamau, o pahari, isi dan daha djaton tau mendino penataue huang karadjaan Hatalla, dan talo idjâ akan maram djaton mendino penataun talo idjâ djaton tau maram.

51. Itâ keton, aku mesanan perkara sahokan akan keton: ikei handiai djaton akan indu betiro matei, tapi ikei handiai akan indu ioba.

52. Palus hembentâ kea, huang idjâ kapidjep matâ katahi, katika sarunei idjâ rehian tâ; krana sarunei tâ karâ mehiau, dan olo matei handiai karâ imbelom, sampei iâ djaton tau maram tinei; dan ikei karâ ioba.

53. Krana bereng idjâ akan maram to akan indu imakeian dengan idjâ awang djaton tau maram, dan idjâ awang akan matei to akan indu imakeian dengan idjâ awang djaton tau matei.

54. Dan amon idjâ awang akan maram to djari mengkepan idjâ awang djaton tau maram, dan idjâ awang akan matei to djari mengkepan idjâ awang djaton tau matei, tâ augh karâ mendjadi tulus, idjâ djari tersurat: "Pampatei djari inelen awi kamanang."

55. "Pampatei! intu kwe aton buntutm? Naraka, intu kwe aton kamanangm?"

56. Maka buntut pampatei tâ aton dosa, dan kaabas dosa tâ aton Torat.

57. Tapi tarimakasi intu Ha-

talla, idjä menenga akan ikei kamanang awi Tuhan ikei, Jesus Kristus.

58. Tumon tâ, o pahari idjä äka kataungku, aton keton dâhen, äla honggâ, dan hantâ dahang-mendahang huang penggawin Tuhan, basa keton katawan, karâ penggawin keton huang Tuhan djaton aton haiang.

BAGI 16.

Paulus menjoho olo Korintus mingat olo pertjaja idjä pühâ belom; iâ menutor arepe, dan memutus surat to.

1. Maka idjä tehiu rear idjä akan indu hapumpong akan olo brasi, kilau aku djari memetâ karâ ungkup hong Galatia, bua awi keton tumon tâ kea.

2. Sening andau minggu genep bitu keton akan indu mingkes talo dan memumpung tä, tumon Hatalla djari memberkat iâ, belâ keton haru menampara memumpung tä, amon aku djari duma.

3. Dan amon aku djari sampei keton, maka aku hendak menjoho iâ, idjä iado keton patut, tuntang suratku, mangat iâ mimbit penengan keton akan Jerusalem.

4. Dan amon talo tâ aton ombet karâe, sampei patut aku kabuat hagoet, maka olo tâ akan indu omba aku.

5. Maka aku karâ duma akan keton, amon aku djari mengumbang Makedonia, (krana Makedonia aku hendak mengumbang.)

6. Maka aku karâ melei deng-an keton, mikâ hapus musim

sadingen, mangat keton tau maga aku akan kaleka aku hendak menale.

7. Krana djaton haiak aku mahalau, aku hendak mitâ keton handjulo bewe, tapi aku harap melei isut dengan keton, djaka Tuhan menjoho aku.

8. Maka huang Epesus aku hendak melei sampei pesta pentakoste.

9. Krana lawang lomba, akan arâ gawi, djari iuap akangku, dan aton arâ idjä melawan.

10. Maka amon Timoteus duma akan keton, ingat keton, uka iâ aton dengan keton äla huang kikâ; krana iâ djari mangkat penggawin Tuhan sama kilau aku.

11. Maka äla olo mengabelâ iâ, tapi aga iâ huang kabuahe, uka iâ buli akangku, krana aku mentei iâ duma haiak dengan pahari beken tä.

12. Maka idjä tehiu Apollos, paharin ikei, aku djari paham blaku intu iâ, uka iâ hagoet, menale keton, haiak dengan pahari beken tä; tapi djaton haliei iâ maku hagoet katonto; tapi iâ karâ duma, amon iâ aton andau.

13. Djaga, mendeng huang kapertjaja, aton keton kilau hatuâ, aton keton abas!

14. Karâ perkaran keton awi memutus huang sinta.

15. Maka aku blaku intu keton, pahari, keton kasene olo ungkup human Stepanas, iâ tä aton idjä solake intu Aghaia, idjä djari pertjaja, dan iâ djari mendjuluk arepe akan indu menonggo olo brasi tä.

16. Bua keton memenda olo

idjä kalotâ, idjä mendohop ikei menggawi.

17. Dan aku hanjak atei sabbab penuman Stepanas, Portunatus dan Aghaiakus, krana âwen tâ djari menjukup talo keton aton tapas hindei denganku.

18. Krana iâ djari mempangat roghku, dan rogh keton kea. Maka awi keton mahorumat olo idjä kalotâ.

19. Karâ ungkup hong Asia menabe keton. Akwila dan Priskilla tuntang ungkup idjä aton

huang humae mempait arâ tabe akan keton huang Tuhan.

20. Karâ pahari menabe keton. Awi menabe sama arep keton hapan sium idjä brasi.

21. To tabe bara aku, Paulus, idjä injuratku hapan lengângku kabuat.

22. Djaka olo djaton sinta Tuhan Jesus Kristus, tersapa iâ tâ! Tuhan akan duma!

23. Asi Tuhan Jesus Kristus awi mempahaiak keton.

24. Sintangku aton dengan keton handiai huang Kristus Jesus. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO KORINTUS, IDJÄ DUÄ.

BAGI 1.

Paulus mesanan kapähü, idjü djari bua iâ hong Asia, sambil menjerita, buhen iâ hindei djari madja olo Korintus.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahendak Hatalla, dan Timoteus, pahari tâ, akan ungkup Hatalla idjä aton huang Korintus, dan akan olo brasi handiai, idjä aton hapus Aghaia :

2. Asi aton dengan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Apang ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Horumat akan Hatalla dan Bapa Tuhan ikei Jesus Kristus, Bapa karâ asi, Hatalla karâ kamangate,

4. Idjä mempangat ikei huang karâ tjelakan ikei, mangat ikei tinei tau mempangat olo idjä djari bua karâ ampin tjelaka, awi kamangat tâ, idjä djari hapan Hatalla mempangat ikei kabuat.

5. Krana kilau kapähâ Kristus aton paham intu ikei, kalotâ kea kamangat ikei awi Kristus aton paham.

6. Maka amon ikei ingapähä, djetä mendjadi akan kamangat dan akan salamat keton, idjä indjadian awi keton menjerenan sama kapähä tä, idjä aton intu ikei kea; dan amon ikei impangat, djetä kea aton akan kamangat dan akan salamat keton.

7. Maka kaharap ikei nintu keton aton dâhen, basa ikei kawatan, kilau keton ompat mendino kapähä, kalotä kea keton ompat mendino kamangate.

8. Krana, pahari, ikei djaton maku menjahokan intu keton kadjakä tä, idjä djari bua ikei hong Asia; paham ikei djari injekä, tangkalau bara kaabas ikei, sampei ikei djaton harap belom hindei.

9. Maka tumon angkat ikei, ikei kalotä akan mentei pampatei bewe, belä ikei harap intu ikei kabuat, tapi intu Hatalla, idjä mempisiik olo matei;

10. Idjä djari meliwus ikei bara behajan pampatei idjä kalotä paham, dan idjä hantä meliwus ikei, dan ikei harap intu iä, haradjur kea iä karä meliwus ikei hindei.

11. Basa keton kea haiak mendohop ikei awi blaku doa, uka tagal penenga tä, idjä aton intu ikei awi olo arä, arä olo kea menjewut tarimakasi tagal ikei.

12. Krana horumat ikei aton kasaksian pengingat atein ikei, huang kabudjur dan huang katotohn Hatalla, djaton huang kapintar idjä tumon dasar isi, tapi huang asin Hatalla ikei djari belom intu kalunen, maka paham haream tinei intu keton.

13. Krana ikei djaton menjurat akan keton talo beken bara

idjä imbasa keton, dan idjä kasene keton kea; maka aku harap, sampei kalepabe kea keton karä kasene tä.

14. Kilau belaehe keton djari kasene ikei kea, ikei aton horumat keton, kilau keton kea aton horumat ikei, huang andau Tuhan Jesus.

15. Maka haiak harap djetä bahut aku hendak madja keton, mangat keton akan mendino asi idjä duä.

16. Dan mehoroc lewun keton aku hendak hagoet akan Makedonia, dan bara Makedonia aku hendak haluli tinei akan keton, dau awi keton aku hendak iaga akan Judea.

17. Maka amon kahendakku aton kaloto, aton djeto kanaha bewe? atawa aton talo aku menantu, aku menantu tä tumon dasar isi, sampei intu aku aton jo jo, dan dia dia?

18. Maka Hatalla aton etter huang asie, nakara kotak ikei, idjä nintu keton, djaton djari aton jo tuntang dia.

19. Krana Anak Hatalla, Jesus Kristus, idjä djari insanan intu keton awi aku, dan awi Silwanus, dan awi Timoteus, djaton djari aton jo tuntang dia, tapi jo aton huang iä.

20. Krana karä djangjin Hatalla idjä aton, djetä aton jo huang iä, dan aton Amen huang iä, akan indu horumat Hatalla awi ikei.

21. Maka idjä mendâhen ikei haiak keton huang Kristus, dan idjä djari meminjak ikei, iä tä aton Hatalla,

22. Idjä djari mentjatjak ikei

kea, dan djari menenga huang atein ikei tjikaram Rogh.

23. Maka Hatalla aton saksi hambaruangku, basa aku menjanjang keton, maka aku hindei djari menale Korintus.

24. Djaton kilau djaka ikei aton tuan indu marentah kaper-tjajan keton, tapi ikei akan indu mendohop keton hanjak atei; krana keton mendeng awi kaper-tjaja.

BAGI 2:

Limba Paulus djari mesuman, buhen iä hindei djari duma, maka iä menjoho olo Korintus mampun olo tä tinci, idjä bikin djari inganan awie; Paulus mesanan arepe aton intu Makedonia.

1. Krana aku djari memutus huang arepku, aku djaton hendak duma tinci akan mendjara keton.

2. Krana amon aku akan mengapähä atein keton, äwe kea aton, idjä akan mempahanjak aku, baja iä, idjä djari ingapähä awiku?

3. Dan aku djari menjurat to akan keton, belä, amon aku djari sampei keton, aku supa kapähä awi iä tä, idjä akan indu mempahanjak aku; krana aku harap intu keton haudiai, kahanjak a-jungku aton kahanjak keton handiai kea.

4. Krana huang arä kadjakä dan huang kapähän ateiku, huang arä djohon-mata aku djari menjurat akan keton, djaton uka keton ingapähä, tapi mangat keton mengasene sinta tä, idjä aton huang aku paham nintu keton.

5. Maka amon olo djari mengapähä, iä djaton djari menga-

pähä aku, tapi isut kea, (belä aughku aton tangkalau,) keton handiai.

6. Maka ombet to olo tä djari indjara awi arä biti.

7. Kälä to keton mampun dan mempangat iä, belä mikä iä inelen awi kapähä awang tangkalau tä.

8. Tagal tä aku blaku intu keton, awi mempaabas sintan keton nintu iä.

9. Krana sabab tä kea aku djari menjurat, mangat aku mengasene keton, djaka keton toto aton menumon aughku huang karä perkarä.

10. Maka idjä iampun keton, aku kea mampun iä tä; krana amon aku djari mampun olo, idjä iampun aku, iä tä djari iampun tagal keton, intu baun Kristus;

11. Belä satan manang, mawi ikei; krana ikei kasene bua-bua karä pikir ajue.

12. Maka amon aku djari sampei Troas, ahät mesanan Ewangelion Kristus, dan amon lawang djari iuap akan ikei huang Tuhan, maka roghku djaton tau sanang, basa aku djaton djari son-dau Titus, paharingku.

13. Dan aku djari menabe arepku dengan olo tä, belau harikas, menale Makedonia.

14. Maka tarimakasi intu Hatalla, idjä haradjur mendohop ikei manang huang Kristus, dan idjä ewaun kaherati tä, idjä menintu iä, menjoho menanjap intu karä kaleka awi ikei.

15. Krana ikei aton intu Hatalla ewaun Kristus awang mangat, awi olo idjä injalamat, dan awi olo idjä binasa.

16. Akan olo to ikei aton ewaun pampatei akan pampatei, tapi akan olo tâ ikei aton ewaun pabelom akan pabelom. Maka âwe aton beguna akan perkara tâ?

17. Krana ikei djaton hapan augh Hatalla mendjadi talo dagangan, kilau arâ olo pudji mawi, tapi huang kabudjure, kilau bara Hatalla, intu baun Hatalla, ikei mesanan tâ huang Kristus.

BAGI 3.

Ewangelson inanding dengan Torat.

1. Aton ikei menampara tinei menara arep ikei intu keton? Atawa aton ikei kea, kilau olo beken, akan indu hapan surat, idjâ menara ikei intu keton, atawa surat bara keton, idjâ menara ikei intu olo beken?

2. Keton aton surat ikei, idjâ injurat huang atein ikei, idjâ kansenan dan idjâ imbasa awi olo handiai.

3. Basa keton djari mendjadi bakarina, keton aton surat Kristus, idjâ injimpan awi penggawin ikei, idjâ djari injurat djaton hapan dawat, melainkan awi Rogh Hatalla idjâ belom, djaton huang âka menjurat idjâ bara batu, tapi huang âka menjurat idjâ bara isi, iâ tâ huang atein keton.

4. Maka kaharap idjâ kaloto ikei aton awi Kristus intu Hatalla:

5. Djaton kilau djaka ikei ka-buat tau mingat talo Idjâ awang bahalap bara ikei kabuat, melainkan talo ikei tau, djetâ aton bara Hatalla;

6. Idjâ djari kea mematut ikei mendjadi pandita djandjin tahta, djaton panditan hurup, tapi panditan Rogh; krana hurup tâ mempatei, tapi Rogh tâ membelom.

7. Dan amon pangkat pampatei, idjâ huang hurup, idjâ djari injurat huang batu, djari aton huang kahaie, sampei olo Israel djaton tau menanturâ baun Moses, sabab panjakowong baue, idjâ akan indu nihau:

8. Djaton paham haream pangkat Rogh aton huang kahaie?

9. Krana amon pangkat hukum djari aton bara kahaie, paham haream pangkat kateteke aton huang kutoh kahaie.

10. Krana idjâ awang impahai tâ kea djaton aton bara kahaie, amon iuanding dengan kahaie awang paham to.

11. Krana amon idjâ awang akan ingarak djari aton huang kahaie, paham haream idjâ awang melei aton huang kahaie.

12. Maka basa kaharap tâ aton intu ikei, ikei badjentah toto aton hakotak.

13. Dan gawin ikei djaton aton kilau gawin Moses, idjâ mina benang tutup hundjun baue, belâ olo Israel akan menanturâ kahimat talo idjâ akan indu ingarak tâ;

14. Maka atein olo tâ djari mendjadi batekang, krana sampei andau to, amon iâ membasa Torat, maka benang tutup tâ melei, djaton djetâ iengkek, alo djetâ djari inganan huang Kristus.

15. Tapi sampei andau to, amon surat Moses imbasae, benang tutup aton hundjun ateie.

16. Tapi amon utus olo tâ karâ ioba, iaga akan Tuhan, tâ benang tutup tâ karâ inganan.

17. Maka Tuhan aton Rogh tâ; dan äka Rogh Tuhan aton, hetâ aton kabebase.

18. Maka ikei handiai, haïak baun ikei djaton inutup, menainpaja kahain Tuhan kilau huang saramin, sambïl ampin ikei ioba tumon sonto tâ kea bara kahaie akan kahaie, djetâ awi Tuhan, idjä aton Rogh tâ.

BAGI 4.

Paulus mesanan, budjur dan aku-uku iü djari mesuman Ewangelion, haïak menjerenan kapähä, idjü aton bua iä akan horumat Hatalla, akan ontong olo ungkup Hatalla, dan akan kahain kabuate.

1. Tagal tâ, basa aton intu ikei pangkat to, tumon asi idjä djari dinon ikei, maka ikei djaton mendjadi häka dan kadian;

2. Tapi ikei djari menganan karâ buku hapan menutup kahawâ, dan ikei djaton hapan akal awang bakalilit, djaton kea membengkok augh Hatalla, tapi awi ikei bakarina mesanan katothe ikei memprahan arep ikei budjur intu pengineat-atein olo handiai, huang baun Hatalla.

3. Tapi amon Ewangelion ikei djari inutup, maka djetâ inutup intu olo tâ, idjä binasa;

4. Olo idjä djari ingambutep huange awi hatallan kalunen to, iä tâ olo idjä bantus pertjaja, belâ olo tâ implawa awi blawa Ewangelion idjä mesanan kahain Kristus, idjä aton tamunan Hatalla.

5. Krana ikei djaton mesanan

arep ikei, tapi Kristus Jesus, Tuhan tâ, dan ikei mesanan arep ikei aton radjin menonggo keton, tagal Kristus.

6. Krana Hatalla, idjä djari menjoho blawa mandang bara kakaput, aton iä, idjä djari mandang akan huang atein ikei, uka iä menenga blawa kaheratin kahain Hatalla, huang baun Jesus Kristus.

7. Tapi ikei mina penatau tâ huang sarangan idjä bara petak, nakara kutoh kaabase tâ aton bara Hatalla, dan djatou bara ikei.

8. Krana ikei ihenjek huang karâ perkara, tapi ikei djaton sekâ atei; ikei bembang angate, tapi ikei djaton terei harap.

9. Ikei ingasingen, tapi ikei djaton ilih huang kasingen tâ; ikei impalokang, tapi djaton irusak.

10. Dan haradjur ikei menanggung huang bereng ikei pampatein Tuhan Jesus, mangat pabelom Jesus kea mendjadi bekarina huang bereng ikei.

11. Krana ikei, idjä belom, haradjur injaragh akan pampatei tagal Jesus, mangat pabelom Jesus kea mendjadi bakarina huang isin ikei idjä akan indu matei.

12. Tumon tâ, toto pampatei aton kwasa huang ikei, tapi pabelom tâ aton kwasa huang keton.

13. Maka basa intu ikei aton sama Rogh kapertjaja tâ kea, tumon augh surat: "Aku djari pertjaja, tagal tâ aku djari mesanan tâ";—maka ikei pertjaja kea, tagal tâ ikei mesanan tâ kea.

14. Dan ikei katawan, iâ, idjâ djari memsisik Tuhan Jesus, karâ memsisik ikei kea awi Jesus, dan karâ mpendeng ikei haiak dengan keton.

15. Krana talo handiai to mendjadi tagal keton, mangat asi awang paham tâ mendjadi paham haream akan kahain Hatalla, awi arâ olo menarimakasi.

16. Tagal tâ ikei djaton hâka angate, tapi alo bitin ikei idjâ ruar aton rusak, maka bitin ikei idjâ huang djala-djalan inaheta sening andau.

17. Krana kapâhân ikei idjâ mehian, idjâ bedjeleng haliei mahalau, mendjadian akan ikei kutoh kabehat kahaie awang palus katatahi.

18. Basa ikei djaton mingat talo gitan, tapi talo tâ, idjâ djaton tergitan; krana talo gitan tâ aton handjulo bewe, tapi talo idjâ djaton tergitan tâ aton sampei katatahi.

BAGI 5.

Basa Paulus mingat kahaie awang katatahi iâ, dan andau kiamat, maka iâ radjin mahaga pengingat-ateie budjur; djaton nakara iâ mendino horumat tagal tâ, tapi basa iâ djari mendino pambelom bara Kristus, tagal tâ iâ radjin kea belum kilau olo taheta huang Kristus, dan iâ radjin mesanan Kristus intu olo beken kea.

1. Krana ikei katawan, amon human ikei idjâ bara petak, tingkap to, âka ikei melei, ingarak, maka ikei aton âka melei bara Hatalla, huma idjâ djaton inampa awi lengâ, idjâ melei sampei katatahi huang sorga.

2. Krana huang âka melei to ikei mungu, dan ikei taharu,

hendak imakeian dengan âka melei ikei idjâ bara sorga;

3. Nakara ikei imakeian dengan tâ, dan ikei djaton karâ gitan halawei.

4. Krana ikei kea, idjâ aton huang tingkap to, mungu sabab ikei aton katanggongan; krana ikei djaton radjin impalowe tapi imakeian, nakara idjâ awang matei to inelen awi pambelom.

5. Maka idjâ djari menjimpan ikei akan perkara tâ, iâ tâ Hatalla, idjâ djari menenga akan ikei tjikaram Rogh kea.

6. Tagal tâ ikei magon aton tanggar atei, sambil katawan, katahin ikei melei huang bereng to, maka ikei hambalang dengan Tuhan.

7. (Krana ikei menandjong awi kapertjaja, djaton awi ikei menampaja talo tâ.)

8. Tapi ikei aton tanggar atei, dan ikei labeh radjin minda bara bereng, dan melei dengan Tuhan.

9. Tagal tâ kea ikei paham radjin, alo melei denga olo hambalang denga, uka ikei ingilak awie.

10. Krana djaton tau dia ikei handiai mendjadi bakarina naharep karosi bitjaran Kristus, nakara genep biti menduan talo idjâ iawie huang bereng, tumon iâ djari mawi, mahin djetâ bahal lap mahin djetâ papa.

11. Tagal tâ, haiak ikei kase-ne kikân Tuhan, maka ikei mengataui olo mangat pertjaja, dan ikei djari mendjadi bakarina intu Hatalla; maka aku harap, aku aton bakarina kea intu pengingat-atein keton.

12. Krana ikei djaton mentara

arep ikei intu keton haluli, tapi ikei menenga buku akan keton, uka keton tau hatara tagal ikei, nakara keton tau menjawab mawi olo tâ, idjä menggau horumat intu baun olo, dan djaton huang atei.

13. Krana amon ikei kilau njanjau, djetâ tagal Hatalla; amon ikei menahan arep ikei, djetâ tagal keton.

14. Krana sintan Kristus hadjadjuan ikei, basa ikei memutus kalotâ: amon Idjä tâ djari matei indu gantiu olo handiai, maka iâ handiai djari matei.

15. Maka iâ djari matei indu gantiu olo handiai, nakara olo idjä belom, djaton hindei belom akan arepe kabuat, tapi akan iâ, idjä djari matei dan djari impi-sik indu gantie.

16. Tumon tâ, maka bara katonto ikei djaton hindei kasene olo tumon isi; dan alo kea ikei djari kasene Kristus tumon isi, tapi katonto ikei djaton hindei kasene iâ tumon isi.

17. Tumon tâ, amon olo aton huang Kristus, maka iâ aton tampan taheta; talo usang tâ djari halau, itâ talo handiai djari mendjadi taheta.

18. Maka talo handiai to aton bara Hatalla, idjä djari menjapan ikei dengan arepe kabuat awi Jesus Kristus, dan djari menjoho ikei mimbing pangkat mesanan brita sapan tâ.

19. Krana Hatalla aton huang Kristus, dan iâ djari menjapan kalunen dengan arepe, dan iâ djaton mitong aka karâ dosae; dan iâ djari menenga akan ikei brita, idjä mesanan sapan tâ.

20. Tumon tâ ikei aton sa-

rohan idjä indu gantiu Kristus, kilau djaka Hatalla mengatau keton awi ikei; huang aran Kristus ikei blaku intu keton: Aton keton injapan dengan Hatalla!

21. Krana iâ, idjä djaton djari katawan dosa, djari inampa dosa awi Hatalla indu gantiu ikei, nakara ikei mendjadi katetek Hatalla huang iâ.

BAGI 6.

Paulus djari mesanan arepe aton djipen Kristus awang budjur awi penggawi dan awi kasarenae; bua olo Korintus harap iâ, dan ðla habalut dengan olo bangang.

1. Maka ikei kea idjä meng-gawi haiak dengan Hatalla, blaku intu keton, âla keton mendino asin Hatalla haiang.

2. Krana iâ hamau: "Intu wajan asi aku djari menarima laku-doam, dan intu andau salamet aku djari mendohop ikau." Itâ, to aton wajan asi, to aton andau salamet!

3. Ikei djaton maku salah, huang perkara Idjä mahin dia, belâ pangkat penggawin ikei imapa

4. Tapi ikei memprahan arep ikei kilau djipen Hatalla huang karâ perkara, huang arâ kasere-nan, huang kapâhâ, huang kata-pas, huang kadjakâ;

5. Amon imu kul, huang sipir, amon olo meridu mawi ikei, huang penggawi, amon mini, huang puasa;

6. Huang karasi, huang ka-herati, huang pandjang atei, huang asi, huang Rogh brasi, huang sinta awang djaton haliau;

7. Huang augh katotohe, hu-

ang kwasan Hatalla, awi gang-gaman kateteke hila gentau dan hila sambil.

8. Awi horumat dan awi kahawâ, awi augh olo idjâ memapa ikei dan awi augh olo idjâ menara ikei; kilau olo pelajang, tapi ikei aton budjur;

9. Kilau idjâ djaton kasenan, tapi idjâ kasenan kea; kilau idjâ matei, tapi itâ, ikei belom; kilau idjâ indjara, tapi idjâ djaton impatei.

10. Kilau idjâ pâhâ atei, tapi idjâ magon hanjak; kilau pâhâ belom, tapi idjâ manatau arâ olo; kilau olo idjâ djaton aton bara talo en-en, tapi idjâ aton tempon talo handiai.

11. Njaman ikei djari imbuka nintu keton, o olo Korintus, a-tein ikei aton lomba.

12. Keton djaton aton sekâ intu huang ikei, tapi keton aton sekâ huang atein keton kabuat.

13. Maka to, mangat keton kalotâ kea memalâ ikei, (aku hakotak kilau dengan anakku,) bua atein keton kea mendjadi lomba.

14. Æla keton imbambei dengan olo idjâ bantus pertjaja; krana narei aton bagin kateteke dengan kadarhaka? narei aton kahindjân blawa dengan kaka-put?

15. Kilen Kristus tau mulep dengan belial? atawa narei aton bagin olo idjâ pertjaja dengan olo idjâ bantus pertjaja?

16. Atawa kilen huma Hatalla tau habambei dengan talo dewa? Krana keton aton huma Hatalla idjâ belom, tumon augh idjâ injewut Hatalla: "Aku hendak melei huang olo tâ, dan hendak

menandjong bentok iâ; dan aku hendak aton Hatallan ajue, maka olo tâ akan aton ungupku.

17. "Tagal tâ, blua keton, awi melihi olo tâ, pisa arep keton dengan olo tâ, koan Tuhan, dan âla habalut dengan idjâ awang halikâ: maka aku hendak menarima keton.

18. "Dan aku hendak aton Bapan keton, dan keton akan aton anakku idjâ hatuâ, dan anakku idjâ bawi, koan Tuhan, idjâ kwasa haliei tâ."

BAGI 7.

Paulus menehiu surat idjâ solake tâ, idjâ djari injurat awi iâ akan olo Korintus.

1. Maka basa djandji kalotâ aton intu ikei, o keton, idjâ âka kataungku, bua ikei memprasi arep ikei bara karâ likân isi dan rogh, sambil menindu karasin ikei huang kikân Tuhan.

2. Tarima ikei; ikei djaton djari memapa idjâ bitin keton; ikei djaton djari merusak keton; ikei djaton djari menipu keton.

3. Aku djaton menehiu to hendak mahukum keton, krana bihin aku djari hamau, keton aton huang atein ikei, uka ikei haiak matei dan haiak belom dengan keton.

4. Aku badjenta haliei tau hakotak dengan keton; taraku sabab keton aton paham; aku djari besuang kamangate, aku hanjak-rantang huang karâ kadjakân ikei.

5. Krana amon ikei djari sampei Makedonia, maka isin ikei djaton djari aton bara kasanang,

tapi huang karâ perkara ikei djari ihenjek; intu ruar djari aton klahi, intu huange kikâ.

6. Tapi Hatalla, idjâ mempang-at olo idjâ randa atei, djari mempang-at ikei awi penuman Titus.

7. Dan djaton awi penumae bewe, tapi awi kamangat tâ kea, idjâ djari sondaue intu keton, amon iâ menjerita akan ikei, kilen keton taharu dan menangis, dan kilen keton blasut atei tagal aku, sampei aku paham haream djari impang-at.

8. Krana alo kea aku djari mengapâhâ keton awi suratku, aku djaton menjasal, alo bibin aku djari menjasal; krana aku mitâ, surat tâ, alo handjulu bewe, djari mengapâhâ keton.

9. To aku hanjak atei, djaton basa keton djari kapâhâ atei, tapi basa keton kapâhâ atei akan kahoba; krana keton djari kapâhâ atei tumon kahendak Hatalla, sampei huang perkara Idjâ mahin dia keton djari bua rugi awi ikei.

10. Krana kapâhân atei idjâ tumon kahendak Hatalla mendjadian kahoban salamat, idjâ djaton tersasal; tapi kapâhân atei tumon dasar kalunen mendjadian pampatei.

11. Krana itâ, awi keton djari kapâhâ atei tumon kahendak Hatalla, maka kilen paham karadjin keton? tinei keton djari nembudjur arep keton, djari mengabelâ talo papa tâ, djari mikâ, djari taharu, djari blasut atei, djari mahukum; awi karâ penggawin keton keton djari memprahan arep keton aton brasi huang perkara tâ.

12. Tagal tâ, alo aku djari menjurat akan keton, aku djaton djari menjurat sabab iâ, idjâ djari mawi talo papa tâ, djaton kea tagal iâ, idjâ djari imapa: tapi mangat karadjin ajungku, idjâ tagal keton, mendjadi bakarina intu keton, hong baun Hatalla.

13. Tagal tâ ikei djari impang-at sabab keton djari impang-at; toto, dan paham haream ikei djari hanjak atei sabab kahanjak Titus, basa rogh ajue djari ingarassan awi keton handiai.

14. Krana amon aku djari hatara tagal keton intu iâ, maka aku djaton djari impahawen; melainkan kilau aku huang karâ perkara djari mesanan katotohe akan keton, kalotâ kea horumat ikei, idjâ djari insanangku intu Titus, djari mendjadi katotohe.

15. Dan hapan huange toto paham haream iâ sinta keton, amon iâ mingat, kilen keton handiai djari menumon aughe, dan kilen keton djari menarima iâ dengan kikâ tuntang kagendjâ.

16. Dan aku hanjak atei, basa aku tau harap keton huang karâ perkara.

BAGI 8.

Paulus mengataw olo membagi talo akan olo brasi hong Jerusalem, idjâ aton pâhâ belom; iâ mesanan penuman Titus tuntang pahari beken, idjâ hendak memumpang sadeka tâ.

1. Tinei, pahari, aku mesanan akan keton asin Hatalla, idjâ djari inenga akan karâ ungkup hong Makedonia.

2. Amon awi arâ kadjakâ iâ paham iningkes, alo iâ paham

pähä belom, maka kutoh kaha-njake djari menjoho iâ menenga bedjoha haliei.

3. Krana tumon ramoe aton, (aku menjaksi tâ,) toto labeh bara ramo iâ mina olo tâ djari aton pehias menenga,

4. Dan iâ paham mempudji ikei haiak blaku intu ikei, mang-at ikei menarima penengae, dan menjoho iâ omba mendohop olo brasi tâ.

5. Dan gawin olo tâ djaton djari bewe, kilau ikei djari harap, tapi iâ menjaragh arepe kabuat akan Tuhan solake, dan limba tâ iâ menenga arepe akan ikei, awi kahendak Hatalla.

6. Sampei ikei djari menjoho Titus, uka iâ lepa memumpang penenga tâ intu keton kea, kilau iâ djari menampara bahut.

7. Maka, kilau keton aton tatau huang karâ perkara, huang kapertjaja, huang augh, huang kaherati, huang karâ ampin karadjin, tinei huang sintan keton nintu ikei, kâlâ kalotâ kea aton keton tatau huang penenga tâ.

8. Aku djaton menjurat to kilau djaka memetâ keton, tapi basa aku awi karadjin olo beken hendak meningkes sintan keton kea, djaka tâ aton budjur dan bua.

9. Krana keton katawan asin Tuhan ikei, Jesus Kristus; iâ djari mendjadi pähä belom tagal keton, alo iâ aton tatau, nakara keton awi kapähân ajue mendjadi tatau.

10. Dan aku menutor to mesuman angkatku: krana patut gawin keton aton kalotâ, basa djari labeh idjä njelo katahi keton djari menampara djaton be-

we mawi talo tâ, tapi djari menampara kea hendak mawi talo tâ.

11. Tapi katonto, awi keton melalus tâ kea, nakara, kilau atein keton djari aton pehias hendak mawi tâ, kalotâ to keton melalus tâ kea hapan ramo idjä aton intu keton.

12. Krana amon kahias atei aton helo, maka djetâ inarima tumon idjä awang aton intu olo, dan djaton tumon idjä awang djaton aton.

13. Krana djaton aton kahendakku, uka olo beken impabian dan keton impabehat;

14. Tapi uka talo aton tanggar, katika to kutohn talo keton menjukup katapas olo tâ, nakara kutohn talo olo tâ kea akan menjukup katapas keton tinei, mangat karâ perkara mendjadi sama tanggar;

15. Tumon augh surat: "Olo idjä djari memumpang arâ djaton aton kalabehe, dan olo idjä djari memumpang isut djaton aton katapas."

16. Tapi tarimakasi intu Hatalla, idjä huang atein Titus kea djari menenga sama karadjin tâ tehiu keton.

17. Iâ djari menarima aughku, dan basa iâ paham radjin, maka awi huange kabuat iâ me-nale keton.

18. Maka ikei djari menjoho haiak denga pahari tâ kea, idjä huang karâ ungkup aton bara horumat huang Ewangelion.

19. Dan djaton djetâ bewe, tapi iâ tâ djari inti kea awi karâ ungkup, uka iâ hagoet mempa-haiak ikei, mimbit penenga tâ, idjä imumpang awi ikei akan

horumat Tuhan kabuat, dan akan memprahan kahias ateu keton.

20. Maka olo tā ompat ikei, uka ikei mahakan arep ikei, belâ olo mengotok ikei sabab kutoh ramo tâ, idjâ imumpong awi ikei.

21. Krana ikei aton radjin, mangat talo haudiai mendjadi budjur ampie, djaton intu baun Hatalla bewe, tapi intu baun olo kea.

22. Maka ikei djari menjoho haiak denga paharin ikei kea, idjâ kinjap djari ingkemâ ikei huang arâ perkara, iâ toto aton radjin atei, dan to iâ labeh hare-am radjin, basa iâ paham harap keton.

23. Tâ, amon olo misek perkaratan Titus : iâ aton kolangku, dan iâ haiak dengan aku djari mangkat penggawi idjâ meuntu keton ; atawa amon olo misek perkaratan paharin ikei idjâ bken tâ : iâ tâ aton sarohan karâ ungkup, dan iâ aton horumat Kristus.

24. Maka awi keton menantu intu iâ tâ, intu baun karâ ungkup, sintan keton, dan horumat ikei, idjâ aton intu ikei tagal keton.

BAGI 9.

Paulus mengatao olo tâ, uka iâ menenga sadeka tâ bedjeleng, tinei, uka iâ menenga arâ.

1. Krana dia usah aku menjurat tinei akan keton tehiu penggawi to, idjâ ilalus akan olo brasi.

2. Krana aku kasenc kahias ateu keton, idjâ djari inaraku

intu olo Makedonia, koangku : djari labeh idjâ njelo katabi Aghaia djari aton simpan ; dan kalason ateu keton djari menantiring arâ biti.

3. Maka aku djari menjoho pahari tâ, belâ horumat ikei, idjâ tagal keton tâ, mendjadi haiang huang perkara to, tapi, (kilau aku djari mesanan kea,) mangat keton aton simpan.

4. Belâ mikâ, amon olo Makedonia duma mempahaiak aku, dan sondau keton djaton djari simpan, ikei (belâ ikei hamau : keton) impahawen sabab ikei kalotâ batantu djari menara keton.

5. Tagal tâ aku djari mado, patut aku mumpudji pahari tâ, uka iâ menale keton helo, dan menjimpan berkat keton, idjâ tahi djari paham inutor olo ; nakara talo tâ karâ aton simpan kilau penengan berkat, dan djaton kilau penengan kisite.

6. Maka aku menagor augh to intu keton : " Idjâ menawur isut, isut kea iâ karâ menggetem ; idjâ menawur huang berkat, huang berkat kea ia karâ menggetem."

7. Kalâ genep biti mawi tumon iâ kabuat djari memutus huang ateu, âla dengan kapâliâ, âla basa hadjadjuan ; krana : " olo idjâ radjin menenga ingilak Hatalla."

8. Maka Hatalla aton kwasa menjoho karâ asi mendjadi kutoh intu keton, mangat magon karâ talo aton sukup intu keton, dan mangat keton mendjadi tatau huang karâ ampin penggawin bahalap.

9. Kilau djari tersurat : Iâ

“djari membagi ramoe, ia djari menenga talo akan olo paha belom; katetek ajue melei sampei katatahi.”

10. Maka ia idja menenga bawake akan olo penawur, dan tepong akan indu kinae, kala ia ta soho talo inawur keton kea dahang-mendahang, dan kala ia mempara buahu katetek keton.

11. Mangat huang kara perkara keton merdjadi tatau akan melalus kara perkaransi, idja awi ikei mendjadian tarimakasi akan Hatalla.

12. Krana awi melalus penggawi to djaton bewe katapas olo brasi injukup, tapi awi ta kea ara tarimakasi injewut intu Hatalla.

13. Basa olo ta, awi mita penggawi to, menara Hatalla, basa keton mengaku arup keton memenda Ewangelion Kristus, dan basa keton djari bedjoha menenga aka, dan akan olo handiai.

14. Dan olo ta blaku doa akan keton, dan ia mengenang menehiu keton tagal kutobn asin Hatalla, idja aton intu keton.

15. Maka tarimakasi akan Hatalla sabab penghau ajue, idja djaton tau imbrita lepa.

BAGI 10.

Melawan guru salah, idja menawa id, Paulus mesanan kwasan Rogh, idja aton ihu id, dan idja hara imprahan awi id, ajue id duma; tinei id menjerita ampin penggawie.

1. Tinei aku kabuat, Paulus, blaku intu keton tagal kalemon dan tagal asin Kristus, aku, idja aton korik intu keton, amon aku

hindja keton, tapi idja aton urah nintu keton, amon aku hambilang;

2. Aku to kea blaku, uka dia usah aku urah, amon aku aton hindja keton, hapan kamenteng ta, idja aku hendak hapan, mangat urah aku mawi isut bitu, idja mado ikei atou menandjong tumon isi.

3. Krana alo ikei menandjong huang isi, maka ikei djaton pudji mengalahi tumon isi.

4. Krana ganggaman ikei hapan mengalahi djaton aton tumon isi, tapi aton abas awi Hatalla akan indu mengarak kara kota;

5. Awi ikei mengarak kara tiroke, dan kara talo hai, idja mengatangi atepu melawan kaheratin Hatalla, dan mawi kara pikir mendjadi katawanan akan memenda Kristus.

6. Dan ikei aton tatap akan memala kara karisange, amon katumon keton djari sukup.

7. Aton keton menampaja talo tumon ampie idja intu ruar? Djaka olo aton harap arepe kabuat aton ain Kristus, kala ia kabuat kea mingat tinei, kilau ia aton ain Kristus, kalota ikei kea aton ain Kristus.

8. Krana alo kea aku labe hindei hendak batara tagal kwasa ta, idja djari inenga Tuhan akan ikei indu hapan memangun, dan djaton indu hapan mengarak keton: maka aku djatou kara mahamen;

9. Tapi uka ala aton ampie, kilau djaka aku hendak mepikak keton awi surat.

10. Kranah surate (koan awen ta) aton bebehat dan kwasa; ta-

pi bitle, amon iä aton dengan ikei, aton belemo, dan karâ augh kotake aton asi-asi ampie bewe.

11. Kälâ olo kalotâ miugat to, kilau ikei memprahan arep ikei huang augh awi surat, amon ikei aton kedjau, kalotâ kea ikei aton huang penggawin ikei, amon ikei aton dengan keton.

12. Krana ikei djaton behanji membaris atawa menanding arep ikei dengan isut biti olo idjä menara arepe; tapi äwen tâ, idjä mukur arepe dengan arepe, dan idjä menanding arepe dengan arepe, aton humong bewe.

13. Tapi ikei djaton maku menara arep ikei mahalau tikase, tapi tumon tikas bagin ikei, idjä djari imbagi Hatalla akan ikei, maka huang bagi tâ ikei djari duma sampei keton kea.

14. Krana ikei djaton mahalau tikas ikei, kilau djaka ikei djaton aton gawie intu keton, krana hajak mesanan Ewangelion Kristus ikei djari duma sampei keton kea.

15. Dan ikei djaton menara ikei tagal talo idjä halau bagin ikei, huang penggawi olo beken; tapi ikei harap, amon kapertjan keton djari dahang-mendahang, maka ikei kea karâ paham dahang-mendahang intu keton tumon hadat ikei:

16. Uka mesanan Ewangelion intu kaleka tâ kea idjä aton hila kane, kedjau bara keton, dan äla menara arep ikei huang bagin olo beken sabab talo tâ, idjä djari simpan.

17. Tapi idjä hendak hafara, bua iä hafara tagal Tuhan.

18. Krana djaton iä, idjä me-

nara arepe, aton bara tara toto, tapi iä idjä inara Tuhan.

BAGI II.

Sabab guru salah tâ Paulus menara arepe sambil menjerita, iä tuntang penggawid tuntang hapâhâc aton menangkalau gawin olo tâ.

1. Kälâ amon keton hendak menjerenan aku handjulu huang kahumongku; tofo, serenana aku!

2. Krana aku mengabehu atei tagal keton huang pengabehu. Hatalla; krana aku djari memo-po keton akan bana Idjä, nakara aku tau maga keton akan Kristas kilau budjang toto idjä brasi.

3. Tapi aku mikä, kilau handipâ tâ djari memikir Hawa awi akal idjä bakalilit, mikä awi karä akal kalotâ, atei keton kea imapa, sampei mundur bara kabudjure, idjä aton huang Kristus.

4. Krana djaka iä, idjä menale keton, mesanan Jesus beken, idjä djaton djari ipsanan ikei, atawa djaka keton mendino Rogh beken, idjä djaton djari dipon keton, atawa Ewangelion beken, idjä djaton djari inarima keton; maka angkatku, keton karâ menjarenan iä tâ bewe.

5. Krana angkatku, huang perkara Idjä mahin dia aku aton korik bara karâ rasul, idjä pangkahai tâ.

6. Tapi alo aku djaton aton maher huang augh, maka aku aton maher huang kabherati; tapi huang karâ perkara ikei djari mendjadi toto bakarina intu keton.

7. Aton aku djari mawi sa-

lah, amon aku djari memparanda arepku, mangat keton inggantang? basa aku djari mesanan akan keton Ewangelion Hatalla, sambil djaton blaku talo en-en?

8. Ungkup beken aku djari merampas, awi aku djari menduan upah bara iâ tâ, akan indu menonggo keton; dan kahum aku djari aton dengan keton, dan djari aton tapas belandja, maka aku djaton djari mempa-behat idjâ biti keton.

9. Krana katapas ajungku djari injukup awi pabari tâ, idjâ duma bara Makedonia; dan huang talo handiai aku djari menahan arepku djaton mejdjadi be-behat intu keton, dau aku hendak tinei menahan arepku kalotâ.

10. Katotohn Kristus aton huang aku; dialo idjâ biti hapus tanah Aghaia akan indu mangop aku hatara huang perkara to.

11. Buhen? Aton tâ, basa aku djaton sinta keton? Hatalla kawatan tâ!

12. Tapi hadatku to, idjâ djari inumongku bihin, aku haradjur hendak menumon, uka aku menggeto bukun olo tâ, idjâ menggau buku, nakara iâ gitau sama kea kilau ikei huang perkara, idjâ aton bukue iâ hapan hatara.

13. Krana olo tâ aton rasul awang salah, olo penggawi idjâ aton bakalilit huang tipue, dan idjâ menjarowa ampin rasul Kristus.

14. Dan djetâ djaton aton heiran, krana satan kabuat menjarowa ampin melaikat blawa.

15. Tumon tâ maka djaton aton perkara hai, djaka djipen

satan kea moba ampie, kilau djaka iâ aton djipen kateteke, maka lawiu kadjarian olo tâ karâ aton tumon penggawie.

16. Sindâ tinei aku hamau: âla olo mado aku aton njanjau! —tapi djaka dia, tarima aku kilau olo njanjau, nakara aku kea tau menara arepku isut.

17. Idjâ injewutku to, aku djaton menjewut tâ tumon augh Tuhan, tapi kilau huang kahumonge, basa aku kalotâ badjentah menara arepku.

18. Basa arâ olo menara arepe tumon isi, maka aku hendak menara arepku kea.

19. Krana keton radjin menjerenan olo humong, basa keton aton pintar.

20. Krana keton menjerenan bewe amon olo hadjadjuan keton menempo, amon olo kuman keton, amon olo menduan talo ain keton, amon olo menggatang arepe, amon olo menekap baun keton.

21. Aku menehiu tâ akan indu kahawâ, kilau djaka ikei djari aton belemo. Tapi huang perkara, âka olo beken aton bedjoho, (aku menutor tâ huang kahumonge,) aku kea aton bedjoho huang tâ.

22. Aton iâ olo Ibrani? Jaku kea. Aton iâ olo Israel? Jaku kea. Aton iâ katuronan Abraham? Jaku kea.

23. Aton iâ djipen Kristus? (Aku hakotak huang kahumonge,) aku aton hai bara iâ; aku djari menggawi labeh, aku djari imukul labeh, aku djari aton huang sipir kinjap bara iâ, kinjap aku djari aton huang behajan pam-patei.

24. Hangkalimâ aku djari imukul olo Jehudi, bua âpat pulu pukul tapas Idjâ.

25. Hantelo aku djari imukul sapu; sindâ aku djari imanting dengan batu, hantelo kapal aku ompat berajar djari kapian dan nihau, hapus alem hapus andau aku djari aton intu tasik.

26. Kinjap aku halisang; aku djari aton huang behaja awi batang-danum, huang behaja awi bigal, huang behaja awi utus olo ajungku, huang behaja awi olo kapid, huang behaja intu lewun olo, huang behaja intu padang, âka tunis, huang behaja hong tasik, huang behaja bentok pahari idjâ haliau.

27. Aku djari aton huang penggawi dan huang kapâbâ, kinjap aku mini, aku blau dan haus belei, kinjap aku puasa, aku akan menjereuan andau sadinding, dan aku aton halawei.

28. Tinei beken bara perkara idjâ bara ruar tâ, aku injekâ sening andau awi aku akan indu manun perkaran sekarâ untkup.

29. Æwe aton belemo, dan aku djaton belemo? Æwe ima-pa, dan aku djaton kilau bakâhu huangku?

30. Amon aku akan indu menara arepku, aku hendak hatara tagal perkara idjâ menintu kalemongku.

31. Hatalla dan Bapa Tuhan ikei Jesus Kristus, idjâ patut inara sampei katatahi, katawan, aku djaton menendjaro.

32. Wakil radjan Aretas, hong Damaskus, tamâ lewun olo Damaskus tuntang soldadue, hendak menawan aku.

33. Dan aku blua baun-seng-

ok, iuloh olo bara kota batu huang karandjang, dan aku mahakan lengân ajue.

BAGI 12.

Paulus mesuman talo gitae dan kalemon ajue; iâ mendjandji, hendak menale olo Korintus tinei, kilau bapae.

1. Toto, djaton aton beguna, aku menara arepku; krana to jaku hendak menjerita talo gitangu, talo Tuhan djari meng-arina akangu.

2. Aku kasene olo anu huang Kristus, maka âpatwalas njelo bihin olo tâ djari inggang akan sorga idjâ telo tâ, (djaka djeta djari mendjadi huang berenge, aku djaton katawan, atawa djaka iâ djari blua berenge, aku djaton katawan, Hatalla katawan tâ.)

3. Dan aku kasene olo tâ, (djaka iâ djari aton huang berenge atawa djari blua berenge, aku djaton katawan, Hatalla katawan tâ;)

4. Maka iâ djari inggang akan pirdus, dan djari mehining augh awang djaton tersewut, olo kalunen djaton akan indu menjewut augh tâ.

5. Tagal olo tâ aku hendak hatara, tapi tagal kabuatku aku djaton hendak hatara, baja huang kalemon ajungku.

6. Krana alo aku hendak hatara, maka aku djaton aton njanjau, krana aku karâ menjerita katotohe; tapi aku terei to, belâ olo mado aku aton hai bara iâ mitâ aku aton, atawa bara iâ mehining awi aughku.

7. Dan belâ aku menggang arepku mahalau tikase sabab talo

idjä paham hai tä, idjä djari ingcrina akangku, maka duhi idjä betadjim djari iugkes huangisingku, iä tä, melaikat satan, uka iä tä memendong aku, belä aku menggatang arepku.

8. Maka hantelo aku djari blaku intu Tuhan tagal perkara tä, mangat iä tä akan mundur bara aku.

9. Maka Tuhan djari hamau denganku : Asingku aton ombet akam ; krana kaabas ajungku mendjadi tindu huang kale-moe. Tagal iä aku labeh radjin hatara tagal karä kalemongku, mangat kaabas Kristus melei huang aku.

10. Tagal tä aku hanjak atei amon aku aton belemo, amon aku imapa, amon aku huang kapähä, amon aku ingasingen, amon aku injekä sabab Kristus ; krana amon aku aton belemo, tä aku aton abas.

11. Haiak aku hatara, maka aku djari mendjadi njanjau ; keton djari hadjaduan aku ; krana patut keton menara aku ; krana huang perkara. Idjä mahin dia aku djari aton korik bara rasul idjä pangkahai tä, alo aku djaton aton beguna en-en.

12. Karä katan rasul djari indjadian dengan keton huang karä kasarenan, awi arä kata, awi arä talo heiran, awi arä talo abas.

13. Krana narei aton, idjä keton aton korik bara karä ungkup awang beken tä, baja. Idjä tä, aku kabuat djaton djari mem-pabehat keton ? Ampun kasalahngku tä !

14. Itä, hantelo to aku aton pehias menale keton, dan aku djaton maku mempabehat ke-

ton ; kraua aku djaton mengga-
karä ramon keton, tapi keton
aku menggau ; krana anak dja-
ton akan indu memumpung pe-
nataue akan indu bapae, tapi in-
du bapa akan indu memumpung
penataue akan anake.

15. Dan aku radjiu haliei memplua balandjangku, toto, aku radjiu matei kabuatku indu belandjan hambaruan keton, alo, haiak aku paham sinta keton, keton sinta aku isut bewe.

16. Tapi terei, naughe kalotä, aku kabuat djaton djari mem-pabehat keton, tapi basa aku aton bakalilit, maka aku djari menawan keton hapan tipu.

17. Aton kea awi idjä biti äwen tä, idjä djari injohoku akan keton, aku djari menggau ontongku intu keton ?

18. Aku djari blaku intu Ti-tus menale keton, dan djari menjoho haiak denga pahari tä ; aton kea Titus djari menggau ontong ajue intu keton ? djaton huang sama. Rogh Idjä tä kea ikei djari menandjong ? djaton ikei djari mehoroe sama awan-pain Idjä tä ?

19. Aton keton menaha tinei, ikei memprasi arep ikei intu keton ? Ikei menutor talo to intu baun Hatalla, huang Kristus ; dan talo handiai to, o keton, äka kataue, ikei mesanan akan indu memanguu keton.

20. Krana aku djera, amon aku djari dama sampei keton, mikä aku djaton sondau keton kalotä, kilau jaku nahuang, dan keton karä sondau aku kalotä, kilau keton djaton nahuang ; mi-kä aton tinei keton habantah, behiri, blait, menjapa, mengo-

tok, mado Idjä melawan awaug beku, aton bedjoho, mawi karidu.

21. Dan mikâ tinei, amon aku djari duma, Hatallangu karâ memparanda aku dengan keton, dan aku karâ kapâhâ atei tagal arâ bitu, idjä bihin djari mawi dosa, dan idjä djaton djari hoba melibi talo halikâ, talo habandong, talo kandji, idjä djari iawie.

BAGI 13.

Amon Paulus duma, maka iâ hendak hapan kwasa mawi olo darhaka; bua olo tã mariksa arepe dan hoba.

1. Maka hantelo to aku duma akan keton; awi ujaman duâ telo olo saksi karâ perkara akan indu imutus.

2. Aku djari mesanan tã helo, dan handuâ to tinei, kilau djaka aku aton dengan keton, aku mesanan tã helo, dau katonto, kahum hambalang dengan keton, aku menjurat tã akan awen idjä bihin djari mawi dosa, dan akan karâ olo beken tã: amon aku duma tinei, aku djaton hendak menjang olo tã.

3. Basa keton hendak mengkennâ Kristus, idjä hakotak huang aku, idjä djaton aton belemo dengan keton, melainkan idjä aton abas intu keton.

4. Krana alo kea iâ djari injampalaki awi kalemoe, maka iâ beloni awi kaabas Hatalla. Krana ikei kea aton belemo huang iâ, tapi haik denga ikei akan tidu beloni awi kaabas Hatalla huang keton.

5. Awi mariksa arep keton,

djaka keton aton huang kaper-tjaja; awi mengkemâ arep keton. Atawa djaton keton kasene arep keton, Jesus Kristus aton huang keton? djaka mikâ dia keton patut inganan bewe.

6. Tapi aku harap, keton karâ herati, ikei djaton patut inganan!

7. Maka aku blaku intu Hatalla, uka dia usa aku mendjara keton; krana aku djaton radjiu gitan kwasa, tapi aku radjin keton mawi talo bahalap, dan ikei aton kilau djaton beguna en-en.

8. Krana ikei djaton aton kwasa melawan katotohe, tapi kwasa mendohop katotohe.

9. Krana ikei hanjak atei, amon ikei aton belemo, dan amon keton aton abas; dan djetâ kea ikei paham nahuang, iâ tã, maugat keton mendjadi tindu.

10. Tagal tã kea kahum hambalang dengan keton aku menjurat talo to akan keton, belâ; amon aku aton dengan keton, aku akan indu mawi keton karas, tumon kwasa, idjä djari iuenga Tuhan akangku akan indu memangun, dan djaton akan indu mengarak.

11. Tinei, pahari, hanjak atei, djadi tindu, aton tanggar atei, awi menggoang sama perkaran Idjä, hakabua keton dengan sama arep keton, maka Hatalla sinta dan kasatang karâ mem-pahaiak keton.

12. Awi menabe sama arep keton hapan sium idjä brasi. Karâ olo brasi menabe keton.

13. Asi Tuhan Jesus Kristus, dan sinta Hatalla, dan kabindjä Rogh brasi awi mem-pahaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO GALATIA.

BAGI 1.

Paulus mennebe olo Galatia, mempudji iä, basa iä djari mundur bara Ewangelion awang toto, dan mesanan, kilen iä djari imbaris Hatalla, uka mesanan Ewangelion tã.

1. Paulus, rasul tã, (ingahau djaton bara olo, djaton kea awi olo, tapi awi Jesus Kristus, dan awi Hatalla Bapa, idjä djari mempisik iä bara olo matei,)

2. Tinei karã pahari tã, idjä aton denganku, akan karã ungkup Tuhan hong Galatia :

3. Asi aton dengan keton tuntang kasanang bara Hatalla Bapa, dan bara Tuhan ikei, Jesus Kristus ;

4. Idjä djari menjaragh arepe sabab dosan ikei, mangat iä meliwis ikei bara kalunen to idjä papa, tumon kahendak Hatalla dan Bapan ikei ;

5. Intu iä tã aton kahaie palus katatahi. Amen.

6. Aku heiran, basa keton kalotã bedjeleng djari mundur bara iä, idjä djari merawei keton akan asiu Kristus, dan djari minda akan Ewangelion awang beken ;

7. Dan djaton aton awang beken, baja aton isut biti, idjä maurketon, dan idjä hendak mengarak Ewangelion Kristus.

8. Tapi alo kea ikei atawa melaiikat bara sorga mesuman akan

keton Ewangelion, salah bara idjä awang djari insanan ikei akan keton, tersapa iä !

9. Kilau aku djari hamau, kalotã sindã tinei aku hamau : djaka olo mesuman akan keton Ewangelion, salah bara idjä awang keton djari mendiuo : tersapa iä !

10. Krana aton to aku menu-mon kahendak olon atawa kahendak Hatalla ? Atawa aton aku hendak ingilak olon ? Krana amon aku magon ingilak olon, maka aku djaton aton djipen Kristus.

11. Tapi, pahari, aku mesanan akan keton, Ewangelion tã, idjä djari insanan aku, djaton aton tumon dasar olon.

12. Krana djaton kea aku djari mendino tã, atawa djari adjar tã awi olon, tapi awi Jesus Kristus djari mengerina tã akangku.

13. Krana keton djari mehin-ning tjerita ampın penggawingku bahut, huang agaman olo Jehudi, aku paham mengasingen ungkup Hatalla, sambil mengarak tã ;

14. Dan aku dahang-mendahang huang agaman olo Jehudi paham bara arã kolangku, idjä sama kabakas aku, dan aku paham blasut atei mahaga hadat karã taton ajungku.

15. Tapi amon aton kakilak Hatalla, idjâ djari membaris aku bara knain indungku, dan djari mengahau aku awi asie,

16. Uka iâ mengerina Anake intu aku, mangat aku awi Ewangelion akan indu mesanan iâ akan olo kapid, maka aku belalu djaton djari hatirok dengan isi dan daha,

17. Djaton kea aku djari buli akan Jerusalem, menale iâ, idjâ djari aton rasul helo bara aku: melainkan aku djari hagoet akan Arabia, dan djari buli tinei akan Damaskus.

18. Limba tâ, telo njelo rehi-an, aku djari hagoet akan Jerusalem, ahah madja Petrus, dan aku djari melel denga limâwalas andau.

19. Dan aku djaton djari mitâ idjâ biti karâ rasul awang beken, baja Jakobus, paharin Tuhan.

20. Maka idjâ awang injuratu to akan keton, itâ, tawan Hatalla, aku djaton menendjaro.

21. Limba tâ aku djari hagoet akan tanah Siria dan Kilikia.

22. Maka karâ ungkup intu Judea, idjâ aton huang Kristus, djaton djari kasene baungku.

23. Tapi iâ djari mehiuing bewe brita: iâ, idjâ bahut mengasingen ikei, to iâ kabuat mesanan kapertjaja tâ, idjâ bahut irusak awi iâ.

24. Dan iâ menara Hatalla sabab aku.

BAGI 2.

Paulus menantu tinei, idjâ djaton djari mendino Ewangelion tâ awi olo, tapi iâ djari inarima kea awi karâ rasul kilau kolae; dan tâ kabuat djari mempudji Petrus, basa idjâ aton salah gawie.

1. Limba tâ, äpatwalas njelo rehian, aku djari hagoet tinei akan Jerusalem, haiak dengan Barnabas, dan ikei djari menduan Titus kea omba ikei.

2. Maka aku hagoet akan hetâ awi aku injoho Tuhan, dan aku menjerita aka Ewangelion, idjâ insanangku akan olo kapid; dan idjâ membataug aku djari menjerita tâ akan äwen idjâ besewut, belâ mikâ aku karâ hadari haiang, atawa aku djari hadari haiang bewe.

3. Maka Titus kea, idjâ aton dengangku, idjâ puna aton olo kapid, djaton djari imaksa olo, uka injunat.

4. Maka djetâ sabab pahari haliau isut biti, idjâ sasuni djari tamâ bara sila, uka iâ mengalati kamardekan ikei, idjâ aton intu ikei huang Kristus Jesus, nakara iâ menampa ikei mendjadi djipen tinei.

5. Maka sampei idjâ djam mahin dia ikei djari mundur dan memenda olo tâ, nakara katotoha Ewangelion akan melel intu keton.

6. Tapi äwen tâ, idjâ iado olo aton hai, (narei-narei kea olo tâ bahut djari aton aku djaton paraba, Hatalla djaton menduan ampin olo;) krana äwen idjâ iado hai tâ djaton djari menjoho talo taheta intu aku.

7. Melainkan, amon iâ mitâ, aku djari injoho mesanan Ewangelion akan olo idjâ djaton injunat, kilau Petrus kalotâ akan olo idjâ injunat tâ:

8. (Krana iâ, idjâ djari aton abas huang Petrus, mangat iâ melalus gawin pangkat rasul intu olo idjâ injunat, iâ tâ kea djari

ator abas huang aku intu olo kapid;)

9. Dan amon Jakobus, dan Kepas, dan Johannes, idjä iado olo aton kilau djibin ungkup, mengasene asi tâ, idjä djari i-nunga akangku, maka iâ menjingkap lengân gentauungku, dan lengân gentauun Barnabas, indu kata ikei toto hakola, mangat ikei menale olo kapid, dan iâ akan menale olo idjä injunat.

10. Baja iâ blaku ikei mingat olo pâhä belom, talo aku kabuat kea radjin djari mahaga.

11. Maka amon Petrus djari menale Antiochia, aku djari melawan iâ intu baue, basa patut iâ impudji.

12. Krana helo bara isut biti murid Jokobus djari duma, Petrus kuman dengan olo kapid; maka sana äwen tâ djari duma, palus iâ mundur, dan hapisa denga, awi iâ mikâ äwen idjä injunat tâ.

13. Dan olo Jehudi awang beken kea mendjadi haliau haiak denga, sampei Barnabas kea haiak inamput awi kaliaun olo tâ.

14. Tapi amon aku mitâ, äwen tâ djaton menandjong budjur tumon katotohn Ewangelion, maka aku hamau dengan Petrus haiak hining olo handiai: Amon ikau, idjä aton olo Jehudi, belom tumon hadat olo idjä बहुत kapid, dan djaton tumon hadat olo Jehudi, buhen kea ikau hadjadjuan olo idjä बहुत kapid, uka iâ belom tumon hadat olo Jehudi?

15. Ikei puna aton olo Jehudi, dan djaton olo bedosa bara baris olo kapid.

16. Tapi basa ikei katawan,

olo djaton inampa tetek awi penggawin Torat, tapi awi kapertjaja huang Jesus Kristus: maka ikei djari pertjaja kea huang Kristus, nakara ikei inampa tetek awi kapertjaja huang Kristus, dan djaton awi penggawin Torat, basa awi penggawin Torat idjä biti mahin dia tau inampa tetek.

17. Tapi amon ikei, basa ikei menggau kateteke huang Kristus, aton kabuat olo bedosa: tumon tâ aton kea Kristus gurun dosa? ÆEla haliei!

18. Krana djaka aku memangun tinei, idjä djari ingarakku, maka aku menampa arepku mendjadi olo, idjä djari melangka prentah.

19. Krana awi Torat aku djari matei akan Torat, maugat aku belom akan Hatalla.

20. Haiak Kristus aku djari injampalaki; tapi jaku belom, maka djaton hindei aku, tapi Kristus belom huang aku; dan idjä awang aku belom hindei huang isi, djetâ aku belom awi kapertjajan Anak Hatalla, idjä djari sinta aku, dan djari menjaragh arepe indu gantingku.

21. Aku djaton menampa asin Hatalla mendjadi haiang; krana djaka ketetek aton awi Torat, maka haiang bewe Kristus djari matei.

BAGI 3.

Awi asi olo inampa tetek, dan djaton awi Torat.

1. O olo Galatia idjä njanjau! äwe djari menjeher keton, sampei keton djaton hindei memen-

da katotohe? Intu matan keton Kristus djari imintik, idjâ injampalaki bentok keton!

2. Djeto bewe aku hendak misek intu keton: Djari keton mendino Rogh awi penggawin Torat, atawa awi britan kapertjaja?

3. Aton keton kalotâ njanjau? huang Rogh keton djari menampara, aton to keton hendak melalus tâ awi isi?

4. Aton keton djari menjere nan kutoh kapähâ tâ haiang bewe? Alo bewe haiang!

5. Maka iâ, idjâ menenga Rogh akan keton, dan idjâ mawi penggawi abas intu keton, aton iâ mawi tâ awi penggawin Torat, atawa awi britan kapertjaja?

6. Kilau Abraham djari pertjaja huang Hatalla, dan djetâ djari itong aka indu kateteke.

7. Tumon tâ awi keton herati, idjâ mimbing kapertjaja, iâ tâ aton anak Abraham.

8. Maka surat Hatalla, awi katawan helo, Hatalla hendak menampa tetek olo kapir awi kapertjaja, helo djari mesanan Ewangelion akan Abraham kaloto: "Huang ikau karâ djelahan olo akan imberkat."

9. Tumon tâ, idjâ mimbing kapertjaja, iâ tâ imberkat haiak dengan Abraham, idjâ pertjaja.

10. Krana olo handiai, idjâ harap penggawin Torat, aton penda hukum, krana aton augh surat: "Tersapa genep biti, idjâ djaton mahaga talo handiai, idjâ tersurat hong surat Torat, uka iâ melalus tâ."

11. Dan aton tarang halici, djaton idjâ biti inampa tetek in-

tu baun Hatalla awi Torat; krana: "Olo idjâ tetek awi kapertjaja, iâ karâ belom."

12. Maka Torat djaton menjoho olo pertjaja, tapi: "Olo idjâ melalus talo tâ, iâ karâ belom awi tâ."

13. Kristus djari meliwus ikei bara sapa Torat, awi iâ kabuat tersapa indu gantini ikei; krana aton augh surat: "Tersapa genep biti, idjâ inggantong akan kaju."

14. Nakara berkat Abraham duma akan karâ olo kapir awi Jesus Kristus, dan nakara ikei akan mendino djandjin Rogh awi kapertjaja.

15. Pahari! aku tehiu perkarano olo: Surat djandjin olo kea, amon djetâ djari intjatjak, olo djaton menganan, dan olo djaton tau mendahang tinei augh beken akan tâ.

16. To, akan Abraham dan akan katuronan ajue djandji tâ djari inenga. Iâ djaton hamau: "dan huang karâ katuronan," kilau djaka tehiu arâ biti, tapi kilau tehiu Idjâ: "dan huang katuronan ajum," iâ tâ: Kristus.

17. Maka koangku: Djandji tâ, idjâ helo djari inantu Hatalla intu Kristus, djaton tau impalemo awi Torat, idjâ djari inenga äpat ratus telo pulu njelo rehian, sampei djetâ akan mengarak djandji tâ.

18. Krana amon ikei mendino penataue awi Torat, maka djetâ djaton hindei aton awi djandji, tapi Hatalla, huang asie, djari menenga tâ awi djandji akan Abraham.

19. Maka kanduen Torat tâ?

Djetâ djari indahang awi karâ kalangka tâ, sampei katuronan tâ djari duma, idjâ âka djandji tâ djari inenga; maka Torat tâ djari indjuluk awi melaikat akan lengän olo-helat.

20. Maka olo-helat djaton akan hindjâ baris Idjâ; maka Hatalla aton Idjâ.

21. Maka aton kea Torat melawan djandjin Hatalla? Æla haliei! Krana djaka djari inenga Torat, idjâ aton kwasa tau membelom, tâ toto katetek tâ atou awi Torat.

22. Tapi surat Hatalla djari mengurong talo handiai penda dosa, nakara djandji awi kapertjajan Jesus Kristus inenga akan olo idjâ pertjaja.

23. Tapi helo bara kapertjaja djari sampei, ikei djari inonggo awi Torat, dan djari inutup sampei akan kapertjaja, idjâ akan Indu mendjadi bakarina.

24. Tumon tâ, Torat djari aton mantir ikei, uka maga ikei akan Kristus, mangat ikei inampa tetek awi kapertjaja.

25. Tapi sana kapertjaja djari duma, ikei djaton akan memenda mantir tâ hindei.

26. Krana keton handiai aton anak Hatalla awi kapertjaja huang Kristus Jesus.

27. Krana keton handiai, idjâ djari impandoi huang Kristus, djari imakeian huang Kristus.

28. Huang iâ djaton aton olo Jehudi dan olo kapid, huang iâ djaton aton djipen dan olo mardeka, huang iâ djaton aton batuâ dan bawi: krana keton handiai aton Idjâ huang Kristus Jesus.

29. Tapi amon keton aton ain

Kristus, tâ keton aton katuronan Abraham, dan keton akan mendino penataue tumon djandji.

BAGI 4.

Olo djari aton penda Torat, sampei Kristus djari duma, tapi Kristus djari meliwus ikei bara Torat; tagal iâ, ala ikei, kilau djipäe, menempo Torat tinei.

1. Maka koangku, katahin iâ, idjâ akan mendino penatau tâ, aton anak tabela, maka iâ atou sama anpie kilau djipen kea, alo iâ aton tempon talo handiai.

2. Dan iâ aton penda kwan guru dan mandur-huma, sampei katika idjâ helo djari inukas bapae.

3. Kolotâ ikei kea, sangkom ikei aton anak tabela, maka ikei akau memenda tamparan adjar dan hadat kalunen.

4. Tapi amon tikas katika djari sampei, Hatalla djari menjoho Anake, idjâ mendjadi bara olo bawi, idjâ mendjadi penda Torat;

5. Nakara iâ meliwus olo tâ, idjâ aton penda Torat, dan mangat ikei iangkat, mendjadi anak.

6. Dan basa keton aton anak, maka Hatalla djari menjoho Rogh Anak ajue huang atein keton, idjâ mentehau: Abba, Apang!

7. Tumon tâ, djaton hiudei keton aton djipen, tapi keton atou anak; dan amon keton aton anak, maka keton akan mendino penatau kea bara Hatalla awi Kristus.

8. Djadi katika tâ, amon keton djaton kasene Hatalla, maka

keton menempo idjä awang djaton aton Hatalla.

9. Maka to, limba keton kasene Hatalla, dan labeh hareani djari kasenan Hatalla: maka kilen keton mules arep keton, buli tinei akan tamparan adjar dan hadat, idjä belemo dan asi ampi tä, dan hendak haluli tinei menampara menempo tä?

10. Keton mahaga andau, dan bulan, dan wajan pesta, dan njelo.

11. Aku mikä sabab keton, mikä penggawingku intu keton djari haiang bewe.

12. Aton keton kilau aku, krana aku kea aton kilau keton; pahari! aku blaku tä intu keton; keton djaton djari memapa aku.

13. Maka ketou katawan, huang kalemon isingku solake tä aku djari mesanan Ewangelion akan keton.

14. Dan karä tingkesku tä, idjä huang isingku, keton djaton djari meuawa atawa mengabelä, melainkan keton djari menduan aku kilau melaikat Hatalla, toto, kilau Kristus Jesus.

15. Maka narci kea aton salamat tä, idjä inutor keton katika tä? Krana aku menjaksi akan keton, djaka ole, maka keton pehias menjintak matan keton, dan menenga tä akangku.

16. Maka djari aku mendjadi musuh keton, basa aku mesuman katotohe akan keton?

17. Æwen tä menantiring keton mendjadi blasut atei, tapi djaton tumon kapatute; krana iä hendak menggian ikei, mangat keton blasut atei leket denga.

18. Tapi aton bahalap bewe, amon keton haradjar aton blasut

atei mahaga talo bahalap, dari djaton katika tä bewe, amon aku aton dengan keton.

19. O anakku! aku aton kapâhâ hendak manak keton tinei, sampei ampin Kristus gitan huang keton.

20. Maka aku nahuang, to kea aku aton dengan keton, uka aku tau moba ampin kotakku, krana aku bembang atei tagal keton.

21. Sanan akangku, keton, idjä hendak memenda Torat, djatou keton mehining augh Torat?

22. Krana aton augh surat, intu Abraham aton duä anak hatuä, Idjä awang inakan djipen, Idjä awang inakan olo mardeka.

23. Maka iä tä, idjä inakan djipen, djari inakan tumon isi, tapi iä to, idjä inakan olo mardeka, djari inakan awi djandji.

24. Maka djetä aton perkara, idjä menamunan tinei talo beken: krana djetä aton menamunan tinei duä djandji tä; Idjä tä idjä djari inampa hong bukit Sinai, idjä manak olo mendjadi djipen, iä tä Hagar;

25. Krana Hagar tä aton bukit Sinai intu tanah Arab, djetä menamunan Jerusalem idjä aton katonto, krana djetä tuntang karä anake aton menempo kilau djipen.

26. Tapi Jerusalem idjä aton ngambo, djetä aton mardeka, djetä aton indun ikei handiai.

27. Krana aton augh surat: "Hanja-hanjak ikau idjä manang, idjä djaton manak! tampara melahap ikau, idjä djaton aton kapâhâ hendak manak! krana karä anak ajue, idjä beli-

hi, aton arâ bara anak ajue, idjâ aton bara bana.”

28. Tapi ikei, pahari, aton anak djandji, kilau Isaak djari aton.

29. Maka kilau katika tâ iâ, idjâ inakan tumon isi, mengasingen iâ, idjâ inakan tumon Rogh, kalotâ kea katonto.

30. Maka kilen augh surat? Kanan djipen bawi tuntang anake, krana anak djipen djaton haliei akan mendino penataue dengan anak olo mardeka.”

31. Kalotâ, pahari, ikei djaton aton anak djipen bawi, tapi anak olo bawi mardeka tâ.

BAGI 5.

Paulus mempujji olo melei sega huang kamardeka Kristus, dan djaton menda hadat Torat, tapi menggau dan menggoang sinta dan Rogh brasi.

1. Tâ, melei keton sega huang kamardeka tâ, idjâ iuli Kristus akan ikei, dan âla menjoho arep keton imasong dan imaksa tinei.

2. Itâ, aku Paulus hamau dengan keton, amon keton menjoho arep keton injunat, maka Kristus djaton aton beguna akan keton.

3. Tinei aku mesanan akan genep biti idjâ menjoho arepe injunat, djaton tau dia iâ akan mahaga salepa Torat.

4. Kristus djari mendjadi haiang intu keton, idjâ hendak inampa teték awi Torat; keton djari gagar bara asi.

5. Krana awi Rogh ikei menter kaharap kateteke, idjâ aton awi kapertjaja.

6. Krana huang Kristus Jesus djaton aton beguna en-en alo injunat alo djaton injunat, tapi kapertjaja, idjâ aton menggawi awi sinta.

7. Keton djari hadari budjur; âwe djari mengahana keton, sampei keton djaton memenda katotohe?

8. Talo tâ djaton aton bara iâ, idjâ merawei keton.

9. Ragi isut meragi hapus balut-tepong tâ.

10. Aku harap huang Tuhan, angkat keton kea djaton aton beken; tapi idjâ maur keton, iâ akan indu meanggong hukum, âwe-âwe kea iâ tâ aton.

11. Tapi aku, pahari, amon aku magon mesanan hadat sunat tâ, buhen aku magon ingasingen? Tâ, katantarang sampalaki djari terei!

12. Aku radjin, âwen tâ, idjâ maur keton, int tek kea!

13. Krana, pahari, keton djari irawei akan mendjadi mardeka; tapi âla hapan kamardeka tâ menenga kalinda akan isi, melainkan awi sinta awi keton menonggo sama arep keton.

14. Krana salepa Torat mendjadi tulus awi augh Idjâ, iâ tâ awi augh to: “Ikau akan indu sinta olo dengam, kilau arepm kabuat.”

15. Tapi amon keton mangkit dan kuman sama arep keton, ingat bua-bua, belâ keton lepa merusak sama arep keton.

16. Maka aku hamau: Tandjong tumon Rogh, âla menumon kipen isi.

17. Krana isi tâ mipen melawan Rogh, dan Rogh melawan isi; âwen duâ tâ aton hakala-

wan, sampei keton djaton tau mawi talo keton hendak mawi.

18. Tapi amon keton iaga Rogh, keton djaton aton penda Torat.

19. Maka karâ penggawin isi aton bakarina, iâ tâ : habandong, mawi talo kandji, talo halikâ, talo kahawâ ;

20. Menjemba dewa, memuli olo, besingi, hasuat augh, behiri, melait, meridu, hambalang melawan sama arepe, madjar augh tenendjaro ;

21. Aton tulas dengan olo, mampatei olo, membusau arepe, bebungu kuman, dan karâ penggawi beken idjâ tumon tâ, idjâ insanangku akan keton, kilau bihin kea aku djari mesanan akan keton, olo idjâ mawi talo kalotâ djaton ole mendino penatau huang karadjaan Hatalla.

22. Tapi buahn Rogh tâ aton sinta, kahanjake, kasanang, kaserenan, asi, kahalape, kaper-tjaja, kalemon atei, kadangâ.

23. Djaton aton Torat idjâ melawan olo kalotâ.

24. Maka idjâ aton ain Kristus, iâ djari menjampalaki isie tuntang kipâhe dan tiroke.

25. Amon ikei belom huang Rogh, bua ikei menandjong kea huang Rogh.

26. Æla ikei akan menggoang horumat idjâ haiang, sambil merahas dan behiri sama arep ikei.

BAGI 6.

Paulus menjoho olo menjerenan sama arepe, mawi talo bahalap, dan harap huang Jesus bewe.

1. Pahari ! alo kea olo djari lawo huang kasalah, keton, idjâ

aton huang Rogh, akan indu mengabua olo tâ linei huang rogh kalemoe, sambil miingat arep keton, uka âla keton kea iningkes.

2. Awi keton hadohop menanggong tanggongau sama arep keton, dan tumon tâ melalus prentahn Kristus.

3. Krana amon olo mado arepe aton hai, haiak iâ djaton aton en-en, maka iâ memungu arepe huang atei.

4. Maka bua genep biti mariksa penggawin kabuate ; tâ iâ akan supa horumat huang arepe, dan djaton huang olo beken.

5. Krana genep biti akan indu menanggong tanggongan arepe kabuat.

6. Maka idjâ iadjar huang augh Hatalla akan membagi bara karâ ramoe akan iâ, idjâ madjar iâ.

7. Æla hurâ, Hatalla djaton maku irajap olo ! krana talo inawure olo karâ menggetem kea.

8. Olo idjâ menawur intu isie, iâ karâ menggetem kabinasa bara isi ; tapi idjâ menawur intu Rogh, iâ karâ menggetem bara Rogh pabelom awang katatabi.

9. Dan âla ikei mendjadi hâka mawi talo bahalap, krana intu puna wajae ikei karâ menggetem kea, amon ikei to djaton mendjadi lâka.

10. Tagal tâ, sangkom aton waja intu ikei, bua ikei mawi talo bahalap intu olo handiai, tapi idjâ meinbatang intu iâ, idjâ aton kolan ikei huang kapertjaja.

11. Itâ, kilen hai surat to, idjâ djari injuratku akan keton, hapan lengân kabuatku.

12. Olo handiai idjâ hendak memprahan ampie bahalap tu-

mon isi, iä hadjadjuan keton, uka keton injunat, baja uka iä äla ingasingen sabab sampalakin Kristus.

13. Krana iä, idjä injunat, ka-buat kea djaton mahaga Torat; tapi iä menjoho keton injunat, nakara iä tau hatara huang isin keton.

14. Tapi djaton haliei aku maku hatara, baja huang sampalakin Tuhan ikei, Jesus Kristus; awi tâ kalunen djari injampalaki akangku, dan aku akan kalunen.

15. Krana huang Jesus Kris-

tus djaton aton beguna en-en alo injunat alo djaton injunat, melaiukan olo akan indu mendjadi taheta.

16. Dan pirä-pirä bitin ikei, idjä menandjong tumon atorau djeto, akan iä karä aton kasayang dan asi, tinei akan Israel ain Hatalla.

17. Maka limba to, äla olo maur aku tinei, krana aku menangong intu berengku awan kapähän Kristus.

18. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus aton dengan rogh keton, pahari! Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO EPESUS.

BAGI 1.

Paulus menabe olo Epesus, dan mesanan aha: ikei djari inti dan iangkat awi asi, dan djeta bewe aton buku olo mendino salamat. Dan basa augh adjar tâ djaton pura tau herati olo, maka Paulus blaku doa, uka olo Epesus toto herati dan toto mimbing augh tâ.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahendak Hatalla, akan olo brasi, idjä aton intu Epesus, idjä pertjaja huang Kristus Jesus:

2. Asi aton dengan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Ba-

pan ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Tara akan Hatalla dan Bapan Tuhan ikei, Jesus Kristus, idjä huang Kristus djari memberkat ikei dengan karä ampiti berkat ain Rogh, dengan talo ain sorga;

4. Kilau iä djari minti ikei huang Kristus helo bara kalunen djari inampa, nakara ikei huang sinta aton brasi, dan lapas bara karä kasalah intu baun ajue;

5. Idjä helo djari menanta ikei, uka ikei iangkat mendjadi

anak ajue awi Jesus Kristus, tumon kakilak kahendak ajue,

6. Akan indu taran kahain asie, idjä djari hapae masi ikei huang iâ, idjä aton äka kataue.

7. Huang iâ tä ikei djari iliwus awi dahan ajue, iâ tä: karâ dosa djari iampun, tumon kata-taun asin ajue,

8. Idjä djari bedjoha inengae akan ikei huang karâ kaheerati tuntang kapintar;

9. Dan iâ djari mesanan akan ikei talo kahendak ajue, idjä besahokan, tumon kakilak ajue, idjä djari ihimate huang arepe,

10. Uka, katika karâ wajan kalunen djari sukup, iâ mengampeleng tinei talo handiai mendjadi Idjä huang Kristus, kadeduâ tä, talo idjä aton huang sorga tuntang talo idjä aton hundjun petak.

11. Huang iâ ikei kea djari mendino bagin penataue, ikei, idjä helo djari inantu tumon kahendak ajue, idjä mendjadian talo handiai tumon tirok kakilak ajue;

12. Nakara ikei aton akan indu taran kahaie, ikei, idjä so-lake djari harap huang Kristus.

13. Maka huang iâ tä keton kea djari harap, limba keton djari mehining augh katotohe, iâ tä, Ewangelion salamet keton; huang iâ maka keton kea, limba keton djari pertjaja, djari intjajak dengan Rogh brasi idjä indjandji tä;

14. Idjä aton tjikaram penataun ikei, sampei ikei aton liwus toto, mendino bagin ikei idjä djari simpan, akan tara kahain ajue.

15. Tagal tä aku kea, limba

aku djari mehining brita kaper-tjajan keton huang Tuhan Jesus, dan brita, keton sinta olo brasi handiai,

16. Aku djaton terei menjewut tarimakasi sabab keton, dan aku menehiu keton huang karâ laku-doangku:

17. Nakara Hatallan Tuhan ikei Jesus Kristus, Bapa kahaie, menenga akan keton Rogh kapintare, idjä mengerina talo sahokan, mangat keton mengasene iä;

18. Mangat matan kaheeratin keton toto merenang, nakara keton akan katawan ampin kaha-rap olo idjä djari irawei Hatalla, dan katatau kahain penataue, idjä intu karâ olo brasi;

19. Dan paham kahain kwasan ajue intu ikei, idjä pertjaja, tumon penggawin paham kaabase,

20. Idjä djari hapae huang Kristus, amon iâ djari membelom iâ bara olo matei, dan djari mempondok iâ akan lengän gentaun ajue huang sorga,

21. Dan djari menggatang iä paham haliei bara karâ idjä awang hai, dan idjä kwasa, dan idjä abas, dan idjä mimbing prentah, dan paham haliei bara karâ ara handiai idjä injewut, djaton bewe idjä hong kalunen djeto, tapi idjä hila kane kea.

22. Dan iâ djari mingkes talo handiai penda pain ajue, dan djari menenga iâ, uka iâ huang karâ perkara aton takolok ungkup tä,

23. Idjä aton bereng ajue, dan idjä menjukup iâ tä, idjä menjuang talo handiai huang perkara handiai.

BAGI 2.

Paulus menanding ahal ikei idjâ tumon puna dasar ikei dengan ahal ikei idjâ tumon asi; dan iâ mempudji olo, mangat, basa iâ djari iasi Hatalla, to iâ belum kea kilau olo, idjâ djari iasi.

1. Maka keton djari imbelom awi iâ, katika keton djari aton matei huang karâ kasalah dan huang karâ dosan keton,

2. Tumon tâ keton djari menandjong bahun, tumon hadat kalunen to, tumon mantir kwasan kakaput, iâ tâ, tumon rogh, idjâ to kea aton gawie huang karâ anak karisange;

3. Dan haiak dengan olo tâ ikei handiai kea bahun djari manggau kipen isin ikei, sambil menumon kahendak isi dan kahendak karâ pikir; dan tumon puna dasar ikei ikei kea djari aton anak kalaite, sama kilau olo beken tâ kea.

4. Tapi Hatalla, idjâ aton tau huang asie, awi kutohu sintae, idjâ hapae sinta ikei,

5. Amon ikei aton matei huang karâ kasalah, maka iâ djari membelom ikei haiak dengan Kristus, (awi asi keton djari injalamat,)

6. Dan haiak denga iâ djari mempisis ikei, dan huang Kristus Jesus iâ djari mangkat ikei akan sorga,

7. Mangat intu karâ katika awang rehian iâ memprahan kutoh katatauu asie, awi sintae idjâ nintu ikei huang Kristus Jesus.

8. Krana huang asie bewe keton djari injalamat awi kaper-tjaja; maka djetâ djaton awi keton, tapi djetâ aton penengan Hatalla;

9. Djetâ djaton awi karâ peng-gawiu olo, belâ olo akan menara arepe.

10. Krana ikei aton tampan Hatalla, idjâ djari inampae huang Kristus Jesus akan penggawi idjâ bahalap, idjâ helo djari injimpan Hatalla, mangat ikei menandjong huang djetâ.

11. Tagal tâ ingat, keton, idjâ bahun aton olo kapir huang isin keton, dan idjâ injewut olo a-wang djaton injunat awi olo tâ, idjâ injewut olo sunat, idjâ injunat intu isie, awi lengân olo:

12. Katika tâ keton djari aton lapas bara Kristus, dan djari aton olo idjâ aton kedjau bara karadjaan Israel, idjâ djaton bara bagi dengan djaudjin Hatalla, idjâ djaton aton kaharape, dan idjâ djari aton huang kalunen lapas bara Hatalla.

13. Tapi to huang Jesus Kristus, keton, idjâ bahun kedjau, djari duma tokep awi dahau Kristus.

14. Krana iâ aton kasanang ikei, idjâ djari menampa duâ baris tâ mendjadi Idjâ, dan iâ djari mengarak diinding idjâ intu helat dan idjâ memisa ikei.

15. Dan huang isin ajue iâ djari merusak kamusohe, iâ tâ, Torat karâ prentah, idjâ menantu undang-undang; nakara iâ menampa huang arepe kabuat idjâ duâ tâ mendjadi olo Idjâ, awang taheta, dan kolotâ iâ djari mendjadian kasanange;

16. Tinei nakara iâ idjâ duâ tâ awi sampalaki menjapan dengan Hatalla huang bereng Idjâ, limba iâ djari mampatei kamusoh awi sampalaki tâ.

17. Dan iâ djari duma, dan

awi Ewangelion iä djari mesanan kasauange akan keton. idjä djari aton kedjau, dan akan olo tä, idjä djari aton tokep.

18. Krana awi iä maka duä-duä ikei awi Rogh Idjä tau menale Bapa.

19. Tumon tâ, katonto keton djaton hindei aton olo idjä kedjau, olo idjä baris beken, tapi keton hindjä baris olo brasi, hindjä ungkup human Hatalla :

20. Idjä imangun hundjun galang karâ rasul dan nabi, äka Kristus aton batu idjä membatang.

21. Hundjun iä maka salepa huma, idjä impahindjä bua-bua, dahang-mendahang mendjadi huma brasi huang Tuhan ;

22. Hundjun iä tä maka keton kea haiak ikei imangun awi Rogh mendjadi äka Hatalla melei.

BAGI 3.

Hatalla djari mengarina akan Paulus, olo kapir kea akan tamä ungkup olo Kristen; dan iä djari menjoho Paulus mesuman tä; Paulus blaku doa, mangat olo Epesus tau herati sintan Kristus.

1. Tagal buku to, aku, Paulus, aton imasong sabab Kristus Jesus, badin keton, olo kapir.

2. Djaka bewe keton djari mehining brita penengan asin Hatalla, idjä djari inenga akanguku tagal keton :

3. Iä tä, iä kabuat djari mengarina akanguku perkara to idjä besahokan, (kilau aku djari menjurat bihin, hapan isut augh,

4. Awi tä, amon keton mem-basa tä, keton tau mengasene

kaheratingku huang talo sahokan ain Kristus,)

5. Idjä intu karâ katika awang bihin djaton djari insanan akan olo kalunen, kilau djetä katonto djari ingarina awi Rogh akan karâ rasul dan akan karâ nabin ajue, idjä brasi,

6. Iä tä : haiak dengan olo Israel maka olo kapir kea akau mendino penatau, hindjä denga iä djari mendjadi sama bereng Idjä kea, dan haiak denga iä kea aton bara bagi dengan djan-djin Hatalla huang Kristus, awi Ewangelion,

7. Akan tä aku djari indjadian paudita, tumon penengan asin Hatalla, idjä djari inenga akanguku, tumon penggawin kaabas ajue.

8. Akanguku, idjä aton korik haliei intu karâ olo brasi, asi to djari inenga, nakara aku awi Ewangelion mesanan akan olo kapir penataun Kristus, idjä djaton tau iriksa lepa,

9. Dan nakara aku menarang intu olo handiai, kilen ikei aton bara bagi dengan talo besahokan to, idjä bara tamparan katika djari aton besahokan intu Hatalla, idjä djari menampa talo handiai awi Jesus Kristus ;

10. Mangat katonto, awi ungkup Tuhan tä, inarang akan idjä awang aton hai dan kwasa huang sorga kutoh kapintar Hatalla tä,

11. Tumon kahendake idjä bara sola-solake, idjä djari iwantu awi iä huang Kristus Jesus, Tuhan ikei ;

12. Huang iä tä ikei aton badjenta atei, dan ikei tau menale

Hatalla tuntang kaharape awi kapertjaja huang iâ.

13. Tagal tâ aku blaku, âla keton hâka huange sabab karâ kapâhângku, idjâ bua aku tagal keton, dan idjâ aton akan indu horumat keton.

14. Tagal tâ aku mendâko ututku intu Bapan Tuhan ikei, Jesus Kristus,

15. Idjâ aton toto Bapa âwen tâ handiai, idjâ hindjâ ungkup human ajue, idjâ awang aton huang sorga dan idjâ awang aton hundjun petak,

16. Nakara iâ, tumon katataun kahaie awi Rogh ajue menjoho keton paham impaabas huang bitin keton idjâ intu huange,

17. Mangat Kristus melei huang atein keton awi kapertjaja, dan mangat keton aton bara uhat dan aton bara galang huang sinta,

18. Nakara keton, haiak deng-an karâ olo idjâ brasi, tau lepa-lepa herati kalomba tuntang kapandjang, kandalem tuntang kagantong sintan Kristus,

19. Dan mengasene sintan Kristus, idjâ menangkalau karâ kaherati, nakara keton aton be-suang dengan kutoh penataun Hatalla.

20. Maka akan iâ, idjâ aton kwasa mawi paham labeh bara karâ talo lakun ikei, paham labeh bara karâ talo ikei herati, tumon kaabase, idjâ aton meng-gawi huang ikei :

21. Akan iâ aton horumat huang ungkup tâ awi Kristus Je-sus, huang karâ girir olo, palus katatahi. Amen.

BAGI 4.

Paulus mempujji olo, uka iâ hindjâ atei, tumon kahendak Hatalla; iâ iâ akan me-numon gawin olo kapir hindei, tapi kilau olo taheta patut iâ belum budjur.

1. Tumon tâ aku, idjâ imasong tagal Tuhan, blaku intu keton, tandjong keton kilau patut tumon pangkat, akan tâ keton djari irawei,

2. Huang karâ karanda atei, dan huang karâ kalemon atei, huang pandjang atei; awi menjerenan sama arep keton huang sinta,

3. Sambil menggoang tâ, uka keton mahaga kahindjân Rogh, imeteng huang kasanang.

4. Aton bereng Idjâ, dan Rogh Idjâ, kilau kea keton djari irawei akan sama kaharap bagin Idjâ ;

5. Aton Tuhan Idjâ, kapertjaja Idjâ, pampandoi Idjâ ;

6. Hatalla dan Bapan ikei handiai aton Idjâ kea, iâ aton hai bara talo handiai, iâ mahaga talo handiai, iâ aton huang keton handiai.

7. Maka akan genep bitin ikei asi djari inenga tumon ukuran penengan Kristus.

8. Tagal tâ koan iâ : "Limba iâ djari mendai kangambo, iâ djari menawan kaleka tawanan, dan djari menenga penenga akan olon."

9. Maka augh to : "iâ djari mendai," narei rima, baja : so-lake iâ djari mohon kea akan kalekan petak idjâ handalem haliei ?

10. Idjâ djari mohon, djetâ kea aton iâ, idjâ djari mendai

ngambo haliei bara karâ sorga, uka iâ menjuang talo haudiai.

11. Dan iâ tâ kea djari menenga belae mendjadi rasul, belae mendjadi nabi, belae idjâ mesanan Ewangelion, belae idjâ menonggo ungkup, dan idjâ mendjadi guru :

12. Nakara olo brasi mendjadi tindu, uka aton pangkat gawi, idjâ manggau perkaran Hatalla, uka bereng Kristus imangun,

13. Sampei ikei handiai hindjâ huang kapertjaja dan huang kaheratin Anak Hatalla, mendjadi olo hatuâ idjâ ombet umure, dan djari duma sampei tikas ukur kutohn kahain Kristus ;

14. Belâ ikei aton olo tabela hindei, idjâ inamput kantâ kantâ, dan ompat, kilau danum, genep ampin riwut adjare, awi olo pemunga idjâ bakalilit, dan idjâ hapan tipu menamput olo lajang.

15. Tapi, sambil menirok katotohe huang sinta, huang karâ perkara ikei akan dahang-mendahang kambo huang iâ, idjâ aton takolok, iâ tâ Kristus ;

16. Awi iâ maka hapus bereng, idjâ djari irapat dan injambong kilau patut awi karâ ramon-bereng, tumon penggawin genep ramon-bereng huang baris ai : awi iâ maka hapus bereng tâ dahang-indahang, uka membangun arepe huang sinta.

17. Maka aku hamau, sambil menjaksi tâ huang Tuhan, keton djaton hindei menandjong kilau olo kapir awang beken, idjâ menandjong tumon huange idjâ haiang,

18. Idjâ aton ingaput kaheratie, idjâ ingedjau bara pambe-

lom Hatalla, awi kahumong, idjâ aton huang iâ, dan awi atei djari batekang ;

19. Idjâ djari nihau pengingat ateie, dan djari menjaragh arepe akan talo kandji, dan iâ radjin menggoang karâ talo halikâ.

20. Tapi Kristus djaton djari iadjar intu keton kalotâ,

21. Djaka bewe keton djari mengasene iâ, dan djari iadjar awi iâ, kilau aton katotohe huang Kristus,

22. Iâ tâ : keton akan menganan bitin keton idjâ tahi, idjâ aton tumon karâ hadat awang bahut, idjâ irusak awi karâ kipen palajang,

23. Dan keton akan indu inaheta intu rogh atin keton,

24. Dan awi makeian arep keton dengan biti idjâ taheta, idjâ djari inampa tumon Hatalla huang kateteke tuntang karasihe idjâ toto.

25. Tagal tâ awi menganan augh tenendjaro, dan hakotak katotohe, genep biti dengan kolae, krana ikei aton sama ramon-bereng bereng Idjâ tâ.

26. Blait, tapi âla dengan salah ; âla menjoho matanandau belep sangkom keton magon blait.

27. Æla kea menenga kalinda akan iblis.

28. Olo idjâ djari menakau âla akan menakau hindei, tapi iâ akan begawi, hapan lengâe, mawi talo bahalap, mangat iâ supra kea talo iâ tau membagi dengan âwen idjâ aton bara katapas.

29. Æla menjoho kotak halikâ blua bara njaman keton, melainkan kotak idjâ bahalap indu membangun olo, mangat tâ me-

njanpei asi akan âwen idjâ mehinig tâ.

30. Dan âla mengapâhâ Rogh brasi Hatalla, awi tâ keton djari intjatjak akan andau kaliwuse.

31. Karâ kapait, kasangit, kalait, karidu, dan augh sapa kanaan keton bara keton, dan karâ ampin kadarhaka.

32. Tapi awi masi dan menjang sama arep keton, dan ampun sama arep ketan, kilau Hatalla kea huang Kristus djari mampun keton.

BAGI 5.

Adjar tehiu ampin pabelom awang patut inumon olo Kristen; adjar tehiu karû sawa dan bana.

1. Kilau anak idjâ âka kataue awi keton menumon hadat Hatalla :

2. Tandjong huang sinta, kilau Kristus kea djari sinta ikei, dan djari menjaragh arepe akan ikei, mendjadi parapahe dan hadjat intu Hatalla, mendjadi akan ewau awang mangat.

3. Tapi karâ perkara habandong dan kandji, dan kipen beken idjâ kalotâ, âla kea djetâ baja injewut intu keton, kilau patut intu olo brasi.

4. Æla kea injewut kotak halikâ, âla tutor hurâ awang gila. âla augh raja-rajap awang djaton patut, tapi paham haream sewut tarimakasi.

5. Krana keton katawan, djaton olo habandoug, djaton olo halikâ, djaton olo bisit, idjâ aton kilau olo idjâ menjemba dewa, akan mendino penatau huang karadjaan Kristus tuntang Hatalla.

6. Æla menjoho arep keton impalajang awi augh haiang, krana awi talo tâ kalait Hatalla mentakan karâ anak karisange.

7. Tagal tâ, âla keton hakola denga.

8. Krana babut keton djari aton kakaput, tapi to keton aton blawa huang Tuhan; awi menandjong kilau anak blawa;

9. (Krana buah Rogh aton huang karâ kahalape, tuntang kateteke, tuntang katotohe;)

10. Sambil mariksa, narei aton idjâ awang ingilak Tuhan.

11. Dan âla mengarait arep keton dengan karâ peggawin kakaput idjâ djaton beguua, tapi awi mumpudji tâ kea.

12. Krana talo idjâ iawi âwen tâ besilim, akan indu menjewut djetâ aton kahawâ kea.

13. Tapi karâ talo tâ mendjadi bakarina, amon djetâ impudji awi blawa, krana talo handiai, idjâ mengerina, djetâ aton blawa.

14. Tagal tâ koan iâ: "Misik, ikau idjâ betiro, misik bara olo matei, dan Kristus hendak memplawa ikau?"

15. Tâ ingat, mangat keton menandjong betawat, djaton kilau olo humoug, tapi kilau olo pintar.

16. Hapan toto-toto katika awang bua, krana waja aton papa katonto.

17. Tagal tâ, âla keton aton humoug, tapi herati keton, narei aton kahendak Tuhan.

18. Dan âla membusau arep keton hapan anggor, idjâ merusak pabelom keton, tapi bua keton mendjadi besuang dengan Rogh.

19. Dan hatutor dengan sama arep keton hapan masmur, dan hapan njanjiau idjâ tumon Rogh, idjâ menara Hatalla, dan awi menjanji huang ateu keton akan Tuhan.

20. Dan djaton terei tagal karâ perkara awi menarimakasi intu Hatalla, Bapa, huang aran Tuhan ikei, Jesus Kristus.

21. Dan awi memenda sama arep keton huang kikân Hatalla.

22. Keton idjâ bawi, awi memenda banau keton, kilau keton memenda Tuhan.

23. Krana bana aton takolok sawae, kilau Kristus kea aton takolok ungupe, dan iâ aton idjâ mahaga bereng tâ.

24. Tagal tâ, kilau ungupe memenda Kristus, kalotâ kea olo bawi akan memenda banae huang talo handiai.

25. Keton idjâ hatuâ, sinta sawan keton, kilau Kristus kea djari sinta ungupe tâ, dan djari menjaragh arepe indu ganting ungupe,

26. Mangat iâ memprasi iâ, limba iâ djari menjau iâ awi pampandoin danum, idjâ hindjâ augh Hatalla tâ,

27. Mangat iâ mempendeng akan arepe ungupe tâ huang ampie bakena haliei, idjâ djaton atou kambrehut atawa talo papa beken idjâ kalotâ, tapi mangat ungupe tâ aton brasi, dan djaton tau ingotak.

28. Kalotâ kea patut olo hatuâ sinta sawae, kilau bereng arepe kabuat. Idjâ sinta sawae, iâ sinta arepe kabuat.

29. Krana olo djaton pudji besingi isin kabuate, tapi iâ pa-

kanan dan mahaga tâ, kilau Tuhan kea mahaga ungupe tâ.

30. Krana ikei aton ramonbereng ajue, ikei aton isi isin ajue, dan tolaug tolang ajue.

31. "Tagal tâ olo akan melihi bapae tuntang indu, dan akau leket intu sawae, dan âwen duâ tâ akan mendjadi isi Idjâ."

32. Talo sahokan to aton hai, tapi aku menjewut tâ menintu Kristus tuntang ungupe tâ.

33. Maka keton kea, bua gepen bitin keton kalotâ sinta sawae kilau arepe kabuat; dan olo bawi akan indu mikâ banae.

BAGI 6.

Prentah tehiu bapa, anak, tempo dan djipen olo; huang kaabas Hatalla ikei akan indu hakalawan dengan musohn ikei hapus unur ikei.

1. Keton, anak, awi menumon augh bapa dan indu keton huang Tuhan, krana djetâ aton patut.

2. "Horumat bapam tuntang indum" aton prentah solake, idjâ aton djandjie:

3. "Mangat ikau betua, dan belom tahi hundjun petak."

4. Maka keton, idjâ bapa, âla merahas anak keton, tapi manggau iâ haiak keton madjar dan mempudji iâ menempo Tuhan.

5. Keton, idjâ djipen olo, awi menumon augh olo, idjâ tumon isi aton tempon keton, dengan kikâ dan gagendjâ, dengan atei awang budjur, kilau djaka keton menumon augh Kristus.

6. Æla begawi intu baun olo bewe, hendak ingilak olo, tapi kilau djipen Kristus hapan atei menumon kahendak Hatalla.

7. Dengan hanjak atei melulus gawin keton, kilau akan Tuhan, dan djaton akan olo,

8. Sabab keton katawan, talo bahalap idjä djari iawi genep biti, tumon tä kea iä karâ imalä Tuhan, alo iä djipen olo, alo iä olo mardeka.

9. Dan keton, idjä tempo, awi tumon tä kea dengan djipen keton, dan äla aton karas denga, basa keton katawan, Tempon keton kea aton huang sorga, dan iä tä djaton menduan ampin olo.

10. Tinei, paharingku, djadi keton abas huang Tuhan, dan huang kwasan kaabase.

11. Awi mengkepan karâ ganggaman Hatalla, mangat keton tau mendeng, melawan karâ akal iblis idjä bakalilit.

12. Krana ikei djaton akan indu hakalawan dengan isi dan daha, tapi dengan karâ awang idjä hai dan abas tä, idjä mimbing kwasan kakuput kalunen to, dengan karâ dewa papa idjä intu pangara to.

13. Tagal tä awi mengkepan karâ ganggaman Hatalla, mangat keton sanggam melawan intu andau papa, dan mangat keton, limba mempala talo handiai, tau mendeng.

14. Tä, awi keton mendeng, haiak kahang keton ingkepan dengan katotohe, dan usok keton ingkepan dengan sangkarut kateteke ;

15. Haiak pain keton ingkepan dengan sarumpa, adohe, haiak keton aton tatap mesanan Ewangelion kasanang.

16. Dan idjä membatang, imbing talawang kapertjaja, hapan tä keton tau membelep karâ damek ain idjä papa tä, idjä aton kilau njalan apui.

17. Dan duan kapiahn salam, tinei padang Rogh, iä tä augh Hatalla,

18. Haiak keton djaton terei blaku doa huang Rogh huang karâ perkara, dan djaton terei mendjaga, dan laku doa kea akan karâ olo brasi,

19. Tinei akangku, mangat augh tä inenga akangku, dan mangat aku hakon badjenta membuka njamangku, akan indu mesanan talo besilim Ewangelion,

20. Krana aku aton sarohan Ewangelion, idjä imasong deng-an rantei, nakara aku badjenta mesanan tä, kilau patut aku mesanan tä.

21. Maka mangat keton kea akan katawan karâ perkarangku, dan talo handiai idjä iawiku, Tigghikus, pahari idjä äka kataungku, djipen Tuhan idjä budjur tä, karâ mesanan talo handiai tä akan keton.

22. Krana badin tä aku djari menjoho iä, mangat keton akan katawan perkaran ikei, dan uka iä mempangat atein keton.

23. Kasanang aton intu karâ pahari, dan sinta tuntang kapertjaja, bara Hatalla Bapa, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

24. Asi awi mempahaiak olo handiai, idjä sinta Tuhan ikei, Jesus Kristus, hapan atei awang budjur. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO PILIPPI.

BAGI 1.

Paulus mesanan arepe akan olo Pilippi, dan mepudji iâ melei sega huang Tuhan.

1. Paulus dan Timoteus, dji-pen Jesus Kristus, akan karâ olo idjâ brasi huang Kristus Jesus, idjâ aton intu Pilippi, dan akan karâ episkopus dan dia-kon :

2. Asi aton dengan keton tun-tang kasanang bara Hatalla, Ba-pan ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Aku menjewut tarimakasi intu Hatallangu, sasening aku mingat keton,

4. (Dan magon huang karâ laku-doanguku aku dengan han-jak atei blaku akan keton ;)

5. Sabab keton kalotâ heret dengan Ewangelion, bara andau idjâ solake palus sampei katonto :

6. Dan aku harap, iâ, idjâ dja-ri menampara huang keton peng-gawi awang bahalap, iâ karâ mendahang, menjukup tâ kea sampei akan andaun Jesus Kris-tus ;

7. Kilau patut kea huanguku aton kalotâ nintu keton handiai, basa keton aton huang ateiku, sabab keton handiai aton bara bagi dengan asingku, mahin hu-ang ranteiku, mahin huang per-kara aku akan membudjur arep-ku intu olo hai, mahin hu-

ang perkara aku akan menantu Ewangelion ;

8. Krana Hatalla aton sak-singku, kileu paham aku taharu dengan keton handiai, huang sintan Jesus Kristus.

9. Dan aku blaku intu Hatalla, uka sintan keton dabang-indahang mendjadi paham labeh hindei, awi keton herati dan mengkemâ katotohe,

10. Mangat keton tau meng-kemâ karâ perkara, idjâ aton beken bara djetâ, mangat keton aton budjur, dan djaton bara sa-lah, sampei akan andaun Kristus,

11. Besuang dengan karâ bu-ahn kateteke, idjâ indjadian awi Jesus Kristus akan horumat dan akan taran Hatalla.

12. Maka, pahari, aku hen-dak keton katawan, karâ perka-ra tâ, idjâ djari bua aku, labeh djari mendohop, uka Ewange-lion insanan,

13. Sampei ranteiku huang Kristus djari mendjadi bakarina huang human kaisar, dan intu karâ kaleka beken.

14. Dan arâ biti karâ pahari huang Tuhan, awi aku imasong dengan rantei, menteng paham haream, dan badjenta iâ mesan-an augh tâ, dan djaton mikâ.

15. Aton kea belae mesanan Kristus awi kasingie dan kabirie, tapi awang beken tâ mesanan iâ huang kahalap ateie.

16. Ewen tâ mesanan Kristus awi iâ besingi aku, djaton huang budjur atei, haiak iâ mado, hendak mendahang kapâhâ akangku, idjâ djari imasong.

17. Tapi awang beken tâ mesanan Kristus awi sintae, basa iâ katawan, aku djari imasong, uka menantu Ewangelion.

18. Maka kilen to? Kristus kea aton insanan, alo sabab buku awang salah, alo huang katohe; dan sabab tâ aku hanjak atei, toto, dan aku hendak kea hanjak atei.

19. Krana aku katawan, perkara tâ karâ mendjadi indu salamatku, awi laku-doa keton, dan awi Rogh Jesus Kristus mat aku;

20. Tumon aku toto taharu dan harap, huang perkara Idjâ mahin dia aku karâ impahawen, tapi huang karâ kadjentangku, kilau babut hantâ, kalotâ katohe kea Kristus karâ impahai huang berengku, mahin awi pambelom, mahin awi pampatei.

21. Krana pambelomku aton Kristus, dan akan matei aton ontongku.

22. Tapi amon aku belom huang isi, djetâ aton akan memparâ buahn penggawingku,— dan narei aku akan indu minti aku djaton katawan.

23. Krana aku injekâ awi duâ perkara: aku taharu hagoet, mangat aku aton dengan Kristus, krana djetâ aton idjâ paham bahalap;

24. Tapi sabab keton aton labe beguna, aku melei huang isi.

25. Maka aku harap dan katawan, aku karâ melei, dan karâ

melei dengan keton handiai, uka aku mendahang dan mempanhanjak keton huang kapertjaja.

26. Mangat keton paham haream hanjak huang Kristus Jesus tagal aku, sabab aku aton haluli dengan keton.

27. Tapi awi keton menandjong kea kilau patut akan indu horumat Ewangelion Kristus, nakara, alo aku duma sambil mitâ keton, alo aku djaton hindjâ keton, aku tau mehining, keton mendeng huang Rogh Idjâ, dan hapan sama atei Idjâ keton haiak mengalahi sabab kapertjajan Ewangelion;

28. Dan djaton huang perkara Idjâ keton impikâ awi ewen tâ, idjâ melawan; djetâ aton akan ewen tâ indu katan kabinasae, tapi akan keton indu katan salamet, dan djetâ bara Hatalla.

29. Krana awi asi akan keton djari inenga, keton djaton pertjaja bewe huang Kristus, tapi keton bua kapâhâ kea sabab iâ;

30. Dan keton menjerenan sama klahi tâ kea, idjâ keton djari mitâ huang aku, dan idjâ keton mehining, to aku kea aton huang klahi tâ.

BAGI 2.

Paulus mepudji olo Pilippi, uka id aton randa atei, dan uka id hindjâ atei, mendjadi kilau blawa huang kalunen; id mesuman, Timoteus dan Epaproditus akan menale olo tâ.

1. Tagal tâ, djaka aton kamangat huang Kristus, djaka aton kakilak sinta, djaka aton kahindjân Rogh, djaka aton sajang dan asi:

2. Maka awi keton nrenjukup kahanjakku, awi keton sama mingat talo Idjâ; imbing keton sama siuta Idjâ, aton keton hindjâ atei, dan aton sama angat Idjâ kea.

3. Æla mawi perkara en-en sabab keton radjin habantah, atawa sabab keton menggau horumat awang haiang, tapi haiak keton aton randa atei bua genep biti mado kolae aton hai bara arepe kabuat.

4. Genep hiti åla akan mingat idjâ ajue, tapi genep hiti akan mingat idjâ ain olo beken kea.

5. Bua angat tå aton huang keton, idjâ djari aton huang Kristus Jesus kea;

6. Alo iå aton huang ampin Hatalla, iå djaton djari menara arepe sabab iå aton sama dengan Hatalla,

7. Tapi iå djari memparanda arepe, djari menduan ampin dji-pen, dan djari memadan arepe dengan olo;

8. Huang karå perkara iå djari mendjadi kilau olon, dan iå djari memparanda arepe, iå djari memenda Hatalla sampei iå bua pampatei, toto, sampei pampatei hong kaju sampalaki.

9. Tagal tå Hatalla kea djari meuggatang iå paham haliei, dan djari menenga ara aka, idjâ aton hai bara karå ara handiai,

10. Nakara huang aran Jesus akan indu indåko karå utut ajue, idjâ aton huang sorga, tinei idjâ aton hundjun petak, tinei idjâ aton penda petak,

11. Dan karå djela akan meng-
aku, Jesus Kristus aton pang-

kahai Tuhan, akan horumat Hatalla Bapa.

12. Maka tumon tå, keton idjâ åka kataungku, kilau keton haradjur djari menumon aughku, djaton bewe sangkom aku hindjâ dengan keton, tapi paham haream to kea, sangkom aku hambalang dengan keton: awi meuggawi salamet keton huang kika tuntang kagendjå,

13. Krana Hatalla aton, idjâ meuggawi huang keton kadeduå, idjâ hendak dan idjå mawi tå, tumon kakilak ajue.

14. Awi keton talo handiai åla dengan bekotok atawa dengan membantah,

15. Mangat keton aton djaton bara salah dan aton budjur, dan aton anak Hatalla, olo idjå djaton tau ingotak intu bentok hamputan olo bengkok dan terputar, bentok tå keton mandaug kilau sumbo hong kalunen;

16. Dan imbing augh pambe-
lom, akangku indu tara intu andau Kristus, belå aku djari hadari haiang, dan djari meuggawi haiang.

17. Toto, alo aku kea kilau parapahn-ihop inusu akan parapahé dan sombajang kapertjajan keton, maka aku hanjak atei, dan aku hanjak atei haiak keton handiai.

18. Dan tagal sama buku tå kea, awi keton kea hanjak atei, dan hanjak atei keton kea haiak aku.

19. Maka aku harap huang Tuhan Jesus, bedjeleng kea aku akan menjoho Timoteus menale keton, mangat aku kea tau sanang atei, amon aku kasene ahal keton.

20. Krana djaton aton olo beken intu aku, idjä aton sama atei kilau iä; idjä kalotâ budjur karâ manggau perkaran keton.

21. Krana olo handiai menggau talo ajue, djaton talo ain Kristus Jesus.

22. Dan keton katawan kabudjur ajue, kilau anak intu bapae iâ djari mendohop aku menggawi huang Ewangelion.

23. Maka aku harap, aku karâ menjoho iâ palus limba aku katawan kadjarian perkarangku.

24. Maka aku harap intu Tuhan, aku kabuat kea bedjeleng karâ dama akan keton.

25. Maka aku djari mado, patut aku menjoho menale keton Epaproditus, paharingku, idjä haiak aku djari menggawi, dan idjä haiak aku djari mengalahi, idjä aton sarohan keton, idjä djari menjukup karâ talo idjä tapas intu aku,

26. Basa iâ paham taharu dengan keton handiai, dan basa ateie aton bebehath angate, sabab keton djari mehining, iä aton haban.

27. Dan iâ djari aton kea haban, sampei tokep matei; tapi Hatalla djari menjang iâ, dan djaton iä bewe, tapi aku kea, belâ aku bua kapâhâ lipet kapâhâ.

28. Tagal tâ, bedjeleng haream tinei aku djari menjoho iâ, mangat haiak mitâ iâ keton hanjak atei haluli, dan mangat kapâhân aku inapas.

29. Tâ awi keton menarima iâ huang Tuhan dengan karâ kahanjak, dan awi mahorumat âwen idjä kaloto.

30. Krana tagal penggawin

Kristus iâ djari aton tokep pam-patei, djaton iâ djari merega pam-belom ajue, mangat iâ menjukup intu aku katapas penggawin keton.

BAGI 3.

Paulus menjoho olo Pilippi mendjaga, belâ iâ inamput awi guru salah; olo Kristen awang toto harap dan menggoang Kristus bewe.

1. Tinei, paharingku, hanjak atei huang Tuhan! Aku djaton aton hâka angate menjurat haluli sama perkara to akan keton, dan keton mendjadi labeh bantantu awi tâ.

2. Djaga arep keton, itâ aso tâ! itâ olo penggawi idjä papa tâ, idjä injunat salah!

3. Krana ikei djari injunat toto, ikei, idjä huang Rogh menonggo Hatalla, dan idjä hatara huang Kristus Jesus, dan djaton harap huang isi.

4. Alo aku kea aton buku, sampei aku tau harap huang isi; amon olo beken mado, iâ tau harap huang isi, paham haream aku.

5. Aku djari injunat, amon aku hanja andau umurku; aku hindjä utus Israel, ungup Benjamin, ungup olo Ibrani idjä membatang intu olo Ibrani; idjä tehiu Torat aku djari aton olo parisi;

6. Idjä tehiu lason atei aku djari mengasingen ungup Tuhan; huang katetek, idjä aton awi Torat, aku djaton djari tau ingotak olo.

7. Tapi idjä awang djari aton ontong akangku, aku djari menggarâ tâ rugi sabab Kristus.

8. Toto, aku mado talo handiai kea aton rugi tagal kutoh kahain kaheatin Kristus Jesus, Tuhanku; tagal iâ aku djari mitong talo handiai aton rugi, dan aku mado djetâ aton talo papa bewe, mangat aku mon-tong Kristus.

9. Mangat aku aton huang iâ, djaton mina katetek ajungku kabuat, idjâ aton awi Torat, tapi mina katetek tâ, idjâ aton awi kapertjaja huang Kristus, kate-tek tâ, idjâ aton bara Hatalla awi kapertjaja.

10. Nakara aku kasene iâ, dan kwasan kamisik ajue, dan ka-hindjân kapâhân ajue, sambil mendjadi padan ampie dengan pampatein ajue,

11. Djaka kea mikâ aku tau sampei, mendino bagi dengan kamisik olo idjâ solake tâ.

12. Djaton, kilau djaka aku djari kea menjingkap tâ, atawa djari kea tindu: tapi aku meng-goang tâ, djaka kea aku tau me-njingkap tâ, idjâ aton himate akan tâ aku kea djari injingkap awi Kristus Jesus.

13. Pahari, aku djaton mado arepku, kilau djaka aku djari menjingkap tâ.

14. Tapi Idjâ to aku mawi, aku kalapean karâ talo idjâ intu likutku, dan aku merandjur arepku nintu talo idjâ intu baungku, dan memadjal arepku meng-kahimat kata, mangat aku mendino talo hai, akan tâ Hatalla djari merawei ikei huang Kristus Jesus.

15. Maka pirâ-pirâ bitin ikei idjâ tindu, bua angkat huang ikei aton tumon to kea; dan amon tinei angkat beken aton intu ke-

ton, djetâ kea Hatalla karâ meng-arina akan keton.

16. Tapi, tikas kapertjaja ikei djari sampei to, bua ikei menandjong huang tâ tumou sama atoran Idjâ, sambil mingat sama perkara Idjâ.

17. Pahari, bua keton haiak menumon aku, dan tampaja keton akan âwen tâ, idjâ menandjong kalotâ, kilau ikei aton indu sonto akan keton.

18. Krana arâ olo menandjong beken, kinjap aku djari menutor olo tâ intu keton, dan to kea, haiak menangis, aku hamau dengan keton: iâ tâ aton musoh sampalakin Kristus.

19. Lawin kadjarian âwen tâ aton kabinasa, knaie aton hatalan ajue, dau iâ menggau horumat huang kahawâe, iâ meng-enang perkara kalunen bewe.

20. Tapi talo kaharap ikei aton huang sorga, bara hetâ kea ikei mentei Djuru-salamat, Tuhan Jesus Kristus,

21. Idjâ karâ moba bereng ikei idjâ papa, menampa tâ padan ampie dengan bereng ajue idjâ paham bahalap, tumon kwasa, hapan tâ iâ tau memenda talo handiai intu arepe.

BAGI 4.

Paulus mengataw olo Pilippi melei tokop dengan Tuhan, dan iu mesanan tarimaksi aka sabab talo, idjâ djari impait olo tâ.

1. Tumon tâ, paharingku, âka kataungku, keton idjâ aton kahanjakku tuntang horumatku, mendeng keton kalotâ huang Tuhan.

2. Aku mempudji Ewodia dan aku mempudji Sintighe, mangat iâ hindjâ atei huang Tuhan.

3. Dan aku blaku intu ikau kea, ikau kolangku awang budjur, awi mendohop olo bawi tâ, idjâ haiak aku djari mengalahi huang Ewangelion, haiak dengan Klemens kea, dan haiak olo beken tâ kea, idjâ djari mendohop aku begawi, arae aton hong surat pabelom.

4. Hanjak keton haradjur huang Tuhan; sindâ tinei aku hamau: hanjak keton!

5. Tau besara dengan olo handiai. Tuhan aton tokep.

6. Æla keton gogop atei, tagal perkara Idjâ mahin dia; tapi awi keton blaku doa mesanan karâ talo idjâ âka kakenang keton akan Hatalla, haiak sewut tarimakasi.

7. Maka kasanang Hatalla, idjâ mahalau karâ kaheratin olo, djetâ akan mahaga atein keton tuntang huang keton huang Kristus Jesus.

8. Tinei, pahari, karâ talo idjâ toto, idjâ patut, idjâ tetek, idjâ brasi, idjâ manis, karâ talo idjâ injewut budjur, amon aton penggawi bahalap dan penggawi idjâ ihorumat: awi keton mengumang tâ.

9. Dan idjâ awang keton djari adjar, dan djari mendino, dan djari mehining, dan djari mitâ huang aku, awi keton tâ, maka Hatalla kasanange karâ aton dengan keton.

10. Maka aku djari paham hanjak atei huang Tuhan, basa haru to tinei keton djari mendohop aku haluli; maka bahut kea

keton djari aton pehias, tapi kalinla djaton djari aton.

11. Aku djaton menehiu to sabab aku aton bara katapas; krana aku djari adjar mempateri huangku dengan idjâ awang aton intu aku.

12. Dan aku tau mendjadi pâhâ belom, aku tau kea mina kutoh ramo, huang karâ kaleka dan huang karâ perkara aku djari iadjar, aku tau beso dan aku tau blau, aku tau mina kutoh ramo dan aku tau menjerenan katapas.

13. Aku tau menanggung talo handiai awi Kristus, idjâ mempaabas aku.

14. Tapi bua kea penggawin keton, basa keton hadohop djari menanggung katapas ajungku.

15. Dan keton kea katawan, o olo Pilippi, bara aku solake djari mesanan Ewangelion, amon aku djari harikas bara Makedonia, ungup Idjâ djaton djari menenga talo akangku, hapân melandja arepku, baja keton be-we.

16. Krana akan Tessalonika kea keton djari mempait talo, sindâ handuâ, akan iudu belandjangku.

17. Djaton kilau djaka aku menggau talo inenga tâ, tapi aku menggau, mangat buah tâ, idjâ karâ itong intu keton, mendjadi kutoh.

18. Maka aku djari mendino talo handiai tâ, dan aku aton ombet kakutohe; aku aton sukup haliei, amon aku djari mendino bara Epaproditus talo idjâ impait keton, idjâ aton kilau ewau awang mangat, dan kilau para-

pabe awang bahalap; idjä ingilak Hatalla.

19. Maka HataWangku, tumon katataun kahaie, karä menjukup karä katapas keton, awi Kristus Jesus.

20. Maka akan Hatalla dan Bapan ikei aton kahaie palus katatahi. Amen.

21. Awi menabe olo idjä brasi

huang Kristus Jesus. Karä pahari, idjä aton dengan aku, menabe keton.

22. Karä olo brasi aton menabe keton, idjä membatang âwen tâ, idjä hindjä ungkup human kaisar.

23. Asi Tuhan ikei, Jesus Kristus, awi mempahaiaik keton haudia. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO KOLOSSA.

BAGI 1.

Paulus menabe olo Kolossa, mendâhen adjar panditae, Epapras tâ, blaku doa uka iâ dahang-mendahang huang asi, dan mesanan aka kahain Kristus, sambil memudji iâ leket denga toto-toto.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, tumon kahendak Hatalla, dan Timoteus, pahari tâ,

2. Akan olo brasi dan akan karä pahari idjä pertjaja huang Kristus, idjä melei hong Kolossa: asi aton dengan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapan ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Ikei menjewut tarimakasi intu Hatalla dan Bapan Tuhan ikei Jesus Kristus, dan ikei djaton terei blaku doa akan keton,

4. Basa ikei djari mehining

brita bara kapertjajan keton huang Kristus Jesus, dan bara sinta tâ, idjä aton hong keton nintu karä olo brasi,

5. Sabab kaharape, idjä huang sorga djari ina akan keton, britan kaharap tâ keton djari mehining awi augh katotohe, iâ tâ, awi Ewangelion,

6. Idjä djari duma sampei keton, kilau sampei hapus kalunen kea, dan djetâ aton memuah, kilau intu keton kea, bara andau tâ, amon keton djari mehining augh tâ, dan djari mengasene asin Hatalla huang katotohe.

7. Kilau keton djari iadjar kea awi Epapras, idjä aton kolan ikei hong penggawin ikei, idjä äka kataun ikei, idjä aton djipen Kristus awang budjur intu keton.

8. Iâ kea djari mesanau akan ikei sintau keton, idjâ huang Rogh.

9. Tagal tâ, bara andau ikei djari mehining tâ, maka ikei kea djaton djari terei blaku doa akan keton, dan ikei paham huang, mangat keton injuang dengan kaheratin kahendak ajue, huang karâ kapintar tuntang kaherati tumon Rogh ;

10. Nakara keton akan menandjong kilau patut akan indu horumat Tuhan, akan indu kakilak ajue, sambil memuah huang karâ ampin penggawi awang bahalap, dan dahang-mendahang huang kaheratin Hatalla,

11. Haiak keton impaabas awi karâ kaabase, tumon kwasan kahain ajue, akan karâ kaserehan dan pandjang atei, dan akan karâ kahanjak atei,

12. Haiak keton menarimaksi intu Bapa, idjâ djari memaut ikei mendino bagin penataue huang blawa, haiak dengan karâ olo brasi,

13. Idjâ djari mendjidjit ikei bara kwasan talo kaput, dan djari minda ikei akan karadjaan Anake, idjâ âka kataue.

14. Huang iâ tâ ikei aton kaliwuse awi dahan ai, iâ tâ, ampun karâ dosa.

15. Iâ tâ aton Tamunan Hatalla idjâ djaton tergitan, Mantir karâ talo tanpa handiai.

16. Krana awi iâ talo handiai djari inampa, talo idjâ aton huang sorga dan idjâ aton hujung petak, talo idjâ tergitan dan idjâ djaton tergitan, karâ pada-dusan, dan idjâ awang marentah, dan idjâ awang hai, dan idjâ awang kwasa : talo handiai tâ

djari inampa awi iâ, dan akan iâ.

17. Dan iâ aton helo dan hai bara talo handiai, dan talo handiai haiak melei awi iâ.

18. Maka iâ aton Takolok bereng tâ, iâ tâ : ungkup tâ, iâ, idjâ aton Tamparan talo handiai, idjâ solake djari misik bara olo matei, nakara iâ huang karâ perkara aton idjâ membatang tâ.

19. Krana djari aton kakilak Bapa, uka hapus kakutohn pam-belom aton melei huang iâ.

20. Dan limba iâ djari mawi kasanang awi iâ, awi dahan sam-palakie, maka awi iâ iâ menjapan talo handiai dengan arepe, idjâ awang aton hundjun petak, dan idjâ awang aton huang sorga.

21. Dan keton, idjâ bahun djari aton kedjau, idjâ djari aton musohe awi huang keton, hong karâ ampin penggawi papa, keton kea, koangku, iâ djari menjapan katonto,

22. Hong bereng isin ajue, awi pampatei, nakara iâ mempendeng keton intu baun ajue, brasi, djaton halikâ awi talo papa, liwus bara karâ kasalah :

23. Djaka keton melei bewe huang kapertjaja, dan amon keton aton bara galang dan aton sega huang tâ, dan amon keton djaton inggian bara kaharap Ewangelion, idjâ keton djari mehining, dan idjâ djari insanan akan karâ talo tanpa handiai ; akan tâ aku, Paulus, djari inampa menjadi pandita.

24. Dan to aku hanjak atei huang karâ kapâhângku, idjâ bua aku tagal keton, dan huang i-singku aku menjukup tisan ka-

djakân Kristus ganti bereng ajue, iâ tâ: ganti ungkup tâ;

25. Akan ungkup tâ aku djari inampa mendjadi pandita, tumon prentahn Hatalla, idjâ djari inenga akangku nintu keton, uka aku melalus augh Hatalla,

26. Iâ tâ talo sahokan, idjâ djari injahokan bara tamparaan katika intu karâ girir olo, tapi to djetâ djari ingerina intu olo ajue idjâ brasi;

27. Awi iâ tâ Hatalla hendak mesanan paham kahain talo sahokan tâ intu karâ olo kapid, iâ tâ Kristus idjâ huang keton, idjâ aton kaharap kahaie.

28. Kristus tâ ikei mesanan, sambil mempudji olo handiai, dan madjar genep olo huang karâ kapintar, mangat ikei mempendeng genep olo tiudu huang Kristus Jesus.

29. Akan tâ aku kea menggawi, haiak aku mengalahi tumon penggawin ajue, idjâ menggawi huang aku dengan kaabase.

BAGI 2.

Paulus mempudji olo tâ, uka iâ kea leket intu Jesus bewe, dan âlâ menumon kapintar olon, âlâ leket intu dewa, âlâ harap intu hadat en-en.

1. Maka aku hendak, mangat keton katawan, ateiku paham mengalahi sabab keton, dan sabab âwen idjâ intu Laodikea, dan sabab karâ olo idjâ pertjaja, idjâ djaton djari mitâ baungku huang isi:

2. Nakara ateie impangat, dan nakara iâ imeteng uka hindjâ huang sinta, uka iâ mendino sa-

lepa penataun katantun kapintar, dan kaheratin talo sahokan Hatalla Bapa dan Kristus;

3. Huang iâ tâ aton besahokan karâ penataun kapintar tuntang kaherati.

4. Dan aku menjurat to, belâ olo mempalajang keton awi augh, idjâ aton maher menampup olo.

5. Krana alo aku tumon isingku hambalang dengan keton, maka tumon roghku aku hindjâ dengan keton, dan aku hanjak atei awi aku mitâ atoran keton, dan kadâhen kapertjajan keton huang Kristus.

6. Maka kilau keton djari menarima Kristus Jesus, Tuhan tâ, kalotâ awi menandjong huang iâ,

7. Aton keton bara uhat huang iâ, aton keton imangun huang iâ, djadi keton indâhen huang kapertjaja, kilau keton djari iadjar, dahang-mendahang huang djetâ, dan sewut tarimakasi.

8. Djaga, belâ olo menampup keton kilau rampasan awi kapintar olo, awi augh palajang awang haiang, idjâ aton tumon sansanan olo, tumon tampanan adjar kalunen, dan djaton tumon Kristus.

9. Krana huang iâ hapus kakutohn Hatalla aton melei, dan aton bara bereng.

10. Dan keton aton tindu huang iâ, idjâ aton Takolok karâ awang idjâ marentah, dan Takolok karâ kwasa.

11. Huang iâ keton djari injunat kea awi sunat, idjâ djaton iawi dengan lengân olo, awi bereng dosan isi djari inganan, awi sunat Kristus,

12. Awi keton haiak denga djari ingubur huang pampandoi brasi, huang tâ keton djari im-pisik kea haiak denga, awi keton pertjaja penggawin Hatalla, idjâ djari mempisik iâ bara olo matei.

13. Dan katika keton djari aton matei huang kasalah dan huang likän isin keton, maka Hatalla djari membelom keton haiak dengan iâ, sambil manipun karâ kasalahn keton ;

14. Dan iâ djari mempuas surat-utang, idjâ mendawa ikei, idjâ mempendeng arâ prentah dan arâ hadat, dan idjâ djari meniwas ikei ; iâ djari mengangan tâ, dan djari melantak tâ akan kaju sampalaki.

15. Dan iâ djari mempala karâ idjâ awang marentah, dan karâ idjâ awang kwasa, dan djari mingkes tâ mendjadi talo inampaja kalunen, dan awi sampalaki tâ iâ djari manang, sambil mempala tâ.

16. Tagal tâ, âla keton menjoho olo memetâ dan menjalah keton tagal talo kinau dan talo ihop, tagal andau pesta, tagal andau bulan taheta, atawa tagal andau sabat.

17. Djetâ aton baja kangkalingân talo idjâ akan duma, maka bitie awang toto aton Kristus.

18. Tagal tâ, âla menjoho salamat keton irampas bara keton awi olo, idjâ hapan ampin karanda atei kabuate, dan idjâ menjemba melaikat, sambil mengarait arepe dengan perkara iâ djaton djari mitâ, dan haiang iâ djari menggang arepe awi kapintare idjâ tumon dasar isi.

19. Dan iâ djaton mimbing

takolok, awi tâ hapus bereng tâ, idjâ ianggau dan injambong awi karâ ramon-bereng, dahang-in-dahang huang kwasan Hatalla.

20. Maka djaka keton haiak dengan Kristus djari matei akan tampanan adjar kalunen tâ, maka buhen, kilau djaka keton aton baris kalunen, keton impabehat tinei awi karâ prentah dan karâ hadat,—

21. (“Æla menindjek tâ, âla mengkemâ tâ, âla hapan tâ.”)

22. Maka talo handiai tâ akau indu nihau awi ihanggap olo ;)—idjâ djari impendeng tumon prentah dan tumon adjar olo ?

23. Talo tâ aton kea ampin kapintare huang sombajang idjâ tumon kahendak kabuate, huang karandae, dan awi djetâ djaton menjanjang bereng ; tapi djetâ djaton aton guna en en, dan djetâ aton akan indu membeso isi.

BAGI 3.

Kristus hendak inonggo, awi ikei mendjadi olo taheta sambil menggoang talo sorga, dan sinta sama arep ikei ; adjar tehiu karâ bana, sawa, bapa, anak, Jan djipen olo.

1. Maka amon keton djari im-pisik haiak dengan Kristus, awi keton menggau talo idjâ huang ngambo, aka Kristus aton, idjâ mondok hila gentaun Hatalla.

2. Awi menggoang talo idjâ huang ngambo, âla idjâ aton hundjun petak.

3. Krana keton djari matei, dan pabelom keton, hindjâ dengan Kristus, djari injahokan huang Hatalla.

4. Maka amon Kristus, idjä aton pambelom ikei, karâ ingarina, tâ keton kea hindjä denga karâ ingarina huang kahaie.

5. Tagal tä, awi mempatei ramon-bereng keton, idjä aton hundjun petak, iä tâ: kabandonge, kalikâe, kipen idjä tangkalau tikase, kipen idjä papa, tinei kisit, idjä aton sama kilau menjemba dewa;

6. Tagal talo tâ karâ anak karisange bua kalait Hatalla.

7. Dau keton kea bahun djari menandjong tumon talo tä, kataka keton djari belom huang talo tä.

8. Tapi katonto, kanan keton kea talo handiai tâ; karâ kasangite tuntaug kalaite, augh papa, augh sapa, dan karâ augh halikâ kanan keton bara njaman keton.

9. Æla menendjaro intu olo, basa keton djari menganan bitin keton idjä usang tâ, tuntang karâ penggawie,

10. Dan djari makeian arep keton dengan biti idjä taheta, idjä inaheta huang kaherati, tumon sonton ajue, idjä djari menampa iä.

11. Huang iä tâ djaton aton olo kapid, olo Jehudi, olo idjä injunat, olo idjä djaton injunat, olo korik, olo humong, djipen olo dan olo mardeka, tapi Kristus bewe aton awang aton, iä aton huang olo handiai tâ.

12. Tumon tä, kilau patut intu olo idjä djari inti Hatalla, idjä brasi dan idjä äka kataue, kâlâ keton makeian arep keton dengan angkat pengasi, dengan kahalape, dengan randa atei, dengan kalemoe, dengan pandjang atei;

13. Serenan sama arep keton, dan ampun sama arep keton, djaka idjä biti djari imapa kolae; kilau Kristus djari mam-pun keton, awi keton kea tumon tä.

14. Maka hundjun talo handiai tâ tinei awi mengkepan sinta, awi tâ keton imeteng huang katindue.

15. Dan soho kasanang Hatalla marentah huang atein keton, akan tâ keton djari irawei kea huang bereng Idjä; dan soho atein keton menjewut tarimakasi.

16. Soho augh Kristus djowodjowong melei intu keton, huang karâ kapintare; adjar dan awi mempudji sama arep keton, hapan masmur dan njanjian indu menara Hatalla, idjä tumon Rogh, dan dengan kahanjake awi menjanji huang atein keton akan Hatalla.

17. Dan talo handiai idjä iawi keton, mahin augh kotak mahin penggawi, awi keton talo handiai tâ huang aran Tuhan Jesus, sambil sewut tarimakasi intu Hatalla, Bapa, awi iä tä.

18. Keton idjä bawi, awi memenda banan keton, kilau aton patut huang Tuhan.

19. Keton, idjä hatuä, sinta sawan keton, dan äla keton behari atei nintu iä.

20. Keton, karâ anak, awi menumon augh bapa dan indu keton huang talo handiai, krana djetâ ingilak Tuhan.

21. Keton, idjä bapa, äla merarat anak keton, belâ angkat a-teie leteng.

22. Keton, idjä djipen olo, awi menumon augh äwen, idjä

aton tempon keton tumon isi, huang karä perkara, äla intu baue bewe, hendak ingilak olo, tapi hapan atei awang budjur, sambil mikä Hatalla.

23. Dan talo handiai keton mawi, awi keton tä tuntang toto atei, kilau intu Tuhan, dan djaton intu olo,

24. Basa keton katawan, bara Tuhan keton karä mendino balän penataue; kрана keton menempo Tuhan Kristus.

25. Tapi idjä mawi talo salah, iä karä menanggung kasalah tä, idjä djari iawie, kрана Hatalla djaton menduan ampin olo.

BAGI 4.

Paulus menjoho olo blaku doa, dan menandjong betawat nintu olo, idjä hindei per-tjaja; iä menabe olo Kolossa.

1. Keton, idjä tempo, awi nintu djipen keton talo idjä patut dan budjur, basa keton katawan, aton Tempon keton kea huang sorga.

2. Uku-uku keton, äla terei blaku doa, dan haiak blaku doa awi keton mendjaga, dan sewut tarimakasi.

3. Dan laku kea akan ikei, mangat Hatalla muap akau ikei lawang augh tä, nakara ikei mesanan talo sahokan ain Kristus, idjä aton buku aku to djari ima-song,

4. Nakara aku mengarina tä, kilau aton patut aku mesanan tä.

5. Tandjong, hapan kapintare nintu olo tä, idjä aton intu ruar, dan hapan toto-toto katika idjä bua.

6. Soho kotak keton aton mangat bewe, imbalut dengan uja, nakara keton katawan, kilen patut keton tomba akan genep biti.

7. Perkarangku handiai karä insuman akan keton awi Tighikus, paharingku, idjä äka kataungku, pandita idjä budjur, dan idjä haiak aku menempo Tuhan;

8. Idjä djari injohoku menale keton sabab tä kea, nakara iä mengasene ahal keton, dan mempangat atein keton,

9. Haiak dengan Onesimus, pahari idjä budjur dan ingilak tä, idjä aton kolan keton; äwen tä karä menjerita akan keton talo handiai, karä perkaran ikei heto.

10. Aristarghus, idjä haiak aku djari inutup olo, menabe keton; tinei Markus, anak betaun Barnabas, (tehiu iä tä keton djari imetä, amon iä menale keton, awi keton menduan iä.)

11. Tinei Jesus, idjä inggarä Justus; äwen tä handiai aton bara ungkup olo Jehudi, dan äwen tä bewe djari mendohop aku menggawi perkaran karadjaan Hatalla, dan iä djari aton indu kamangat ateiku.

12. Epapras menabe keton, idjä hindjä ungkup keton, idjä aton djipen Kristus, idjä djaton terei mengalahi sabab keton huang laku-doe, mangat keton mendeng tindu dan tatap huang karä kahendak Hatalla.

13. Kрана aku menjaksi aka, iä paham kakal atei tehiu keton, dan tehiu äwen idjä huang Laodikea, dan tehiu äwen idjä huang Hierapolis.

14. Lukas, tabit tä, idjä aton

âka kataungku, menabe keton ;
tinei Demas.

15. Awi menabe karâ pahari,
idjâ aton hong Laodikea, tinei
Nimpas, dan ungkup, idjâ aton
hong humae.

16. Dan amon suratku to djari
imbasa awi keton, soho djetâ
imbasa kea intu ungkup olo La-
odikea, dan awi keton membasa

surat tâ kea, idjâ djari impait
akan Laodikea.

17. Dan hamau dengan Ar-
ghippus : Ingat pangkat gawi tâ,
idjâ djari inariman huang Tu-
han, mangat ikau melalus tâ.

18. To tabehku, idjâ injurat
aku, Paulus, hapan lengângku
kabuat. Tehiu ranteiku. Asi awi
mempahaiak keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO TESSALONIKA, IDJÂ SOLAKE.

BAGI 1.

*Paulus meruman, iâ paham mingat olo Tes-
salonika huang laku-doa, dan iâ harap,
olo tû djari toto hoba.*

1. Paulus, Silwanus dan Ti-
moteus akan ungkup olo Tessa-
nika, idjâ aton huang Hatalla
Bapa, dan huang Tuhan Jesus
Kristus : asi aton dengan keton
dan kasanang bara Hatalla, Ba-
pan ikei, dan bara Tuhan Jesus
Kristus.

2. Ikei djaton terei menjewut
tarimakasi akan Hatalla tagal
keton handiai, sambil tehiu ke-
ton huang karâ laku-doaan ikei,

3. Dan ikei djaton terei me-
nehiu intu Hatalla dan Bapan
ikei penggawin kapertjajan ke-
ton, dan penggawin siutan ke-

ton, dan kaserenan kaharap ke-
ton intu Tuhan ikei, Jesus Kris-
tus ;

4. Basa ikei katawan, pahari,
idjâ âka kataun ikei, keton djari
inti Hatalla.

5. Krana Ewangelion ikei djâ-
ton djari aton dengan keton hu-
ang augh bewe, tapi huang kaa-
base kea, dan huang Rogh brasi,
dan huang paham katantue ; ki-
lau keton katawan, kilen ampie
ikei djari belom dengan keton,
tagal keton.

6. Dan keton djari menumon
ikei, dan djari menumon Tuhan,
huang arâ kadjakâ keton djari
menarima augh tâ, huang ka-
hanjak Rogh brasi.

7. Sampei keton djari men-
djadi sonto akan sekarâ olo per-

tjaja hong Makedonia dan hong Aghaia.

8. Krana bara keton augh Tuhau djari inaujap djaton hong Makedonia dan hong Aghaia bewe, tapi akan karâ kaleka beken kea kapertjajan keton, idjâ huang Hatalla, djari blua, sampei dia usa ikei menutor talo enen tehiu tâ.

9. Krana karâ olo tâ kabuat mesanan, kilen ikei djari inarima keton, dan kilen keton djari hoba nintu Hatalla, sambil menganan karâ dewa, hendak menjemba Hatalla idjâ belom dan toto,

10. Haiak keton mentei penuman Anake bara sorga, idjâ djari impisik Hatalla bara olo matei, iâ tâ Jesus, idjâ djari meliwus ikei bara kalaite idjâ akan duma.

BAGI 2.

Paulus menehiu ampie Ewangelion djari insanan akan olo tâ, dan ampie olo tâ djari menarima Ewangelion.

1. Krana keton kabuat katawan, pahari, penamâan ikei intu keton djaton djari aton haiang;

2. Melainkan, alo ikei helo bara tâ djari ingapâhâ dan djari impahawen kea hong Pilippi, kilau keton katawan, maka ikei djari aton urâh atei kea huang Hatallan ikei, mangat mesanan Ewangelion Hatalla akan keton huang arâ klahi.

3. Krana augh ikei djaton djari aton huang kalajange, djaton huang kalikâ, djaton huang tipu,

4. Tapi, kilau Hatalla djari mematut ikei, uka Ewangelion insahau akan ikei, kalotâ ikei mesanan tâ, djaton haiak hendak ingilak olo, tapi haiak radjin ingilak Hatalla, idjâ wariksa atein ikei.

5. Krana sindâ mahin dia ikei djari hapan augh mengatau olo menamput iâ lajang, kilau keton kabuat katawau, atawa mawi augh bahalap basa ikei aton bisit, mipen ramon keton; Hatalla aton saksi!

6. Dan djaton kea ikei djari menggau horumat intu olo, djaton iutu keton, djaton intu olo beken, alo kea ikei tau mempabehat keton, kilau sarohan Kristus.

7. Tapi ikei djari aton manis intu keton, sama kilau ajang mian anake.

8. Krana ikei paham radjin dengan keton, dan ikei aton pehias haliei djaton bewe mendjuk akan keton Ewangelion Hatalla, tapi mendjuk hamburuan ikei kea, basa keton djari mendjadi âka kataun ikei.

9. Krana keton mingat, pahari, penggawin dan kahâkan ikei; krana haiak ikei djari begawi handau hamalem, belâ ikei mempabehat idjâ bitin keton, ikei djari mesanan akan keton Ewangelion Hatalla.

10. Keton aton saksi, tinei Hatalla, kilen brasi dan budjur dan djaton tarakotak ampin pabelom ikei djari aton denganketon, idjâ pertjaja.

11. Kilau keton katawan, tumon hadat bapa dengan anake maka ikei djari mempudji dan

mempangat dan menjoho genep biti keton,

12. Uka keton menandjong kilau aton patut intu Hatalla, idjä merawei keton tainâ karadjaan dan kahain ajue.

13. Tagal tâ kea ikei djaton terei menarimakasi intu Hatalla, basa, limba keton djari mendino augh Hatalla bara ikei, keton djari menarima tä, djaton kilau augh olon, tapi, (kilau tâ toto aton kea.) kilau augh Hatalla, idjä aton abas menggawi kea huang keton idjä pertjaja.

14. Krana keton, pahari, djari ompat karâ ungkup Hatalla intu Judea, idjä aton huang Kristus Jesus, basa keton kea djari bua sama kapâhâ tâ awi olo utus keton, kilau äwen tä djari bua kapâhâ awi olo Jehudi;

15. Idjä djari mempatei kea Tuhan Jesus, dan karâ nabin ajue, idjä djari mengasingen ikei kea, dan iâ djaton ingilak Hatalla, dan iâ aton melawan olo handiai.

16. Dan iâ mengahana ikei mesanan augh Hatalla akan olo kapir, belâ äwen tä injalamat, dan iâ hantâ menjukup karâ dosac. Maka kalait djari sampei iâ akan merusak iâ.

17. Tapi ikei, pahari, idjä djari iharak handjulu bara keton, tumon baue djaton tumon atei, dengan paham taharu ikei djari paham haream mengkemâ, hendak mitâ baun keton tinei.

18. Tagal tâ ikei, toto aku Paulus kabuat, sindâ handuâ djari mengkahimat menale keton, tapi satan djari membalang ikei.

19. Krana narei aton kaharap

ikei, atawa narei aton kahanjak dan horumat ikei? Djaton keton aton tâ huang baun Tuhan ikei, Jesus Kristus, intu katika penuroman ajue?

20. Krana keton aton horumat ikei tuntang kahanjak ikei.

BAGI 3.

Paulus mesanan sintae nintu olo Tessalonika; tagal sintae iâ djari menjoho Timoteus menale olo tä, dan iâ hanjak atei awi brita iâ djari mehining bara olo tä, dan iâ blaku doa aka intu Hatalla.

1. Tagal tä, basa ikei djaton hindei tau menahan taharun a-tein ikei, maka ikei radjin belihi kabuat hong Atena,

2. Dan ikei djari menjoho Timoteus, paharin ikei, idjä aton djipen Hatalla, dan idjä mendo-hop ikei menggawi huang Ewan-gelion Kristus, uka iâ mengarassan keton, dan mumpudji keton tagal karâ perkaran kaper-tjaja;

3. Belä idjä biti keton ionggâ huang kadjakâ to: krana keton kabuat katawan, akan tâ ikei djari impendeng.

4. Krana kahum ikei aton dengan keton, helo bara kadjar-ia kea, ikei djari mesanan akan keton, djaton tau dia ikei indjakâ; to augh tä djari tulus kea, maka keton katawan tä.

5. Tagal tâ, basa aku djaton hindei tau menahan taharun a-teiku, aku djari menjoho iâ, uka aku mengasene kapertjajan keton, djaka mikâ idjä peningkes tâ djari meningkes keton, dan penggawin ikei mendjadi haiang.

6. Tapi to, amon Timoteus djari haluli tinei bara keton akan

ikei, dan djari mesuman akan ikei brita bahalap bara kapertjan keton dan bara sintan keton dan djari menjerita, keton hantâ paham mingat ikei, dan keton paham taharu mitâ ikei, kilau ikei kea taharu mitâ keton :

7. Maka awi tâ, pahari, huang karâ kadjakâ dan huang karâ kapâhân ikei ikei djari impangtag tagal keton, awi kapertjan keton ;

8. Krana to ikei belum, amon keton mendeng dâhen huang Tuhan.

9. Krana narci ampin tarimaksi ikei akan indu menenga akan Hatallan ikei, hapan memalâ karâ kahanjake, awi tâ atein ikei hanjak huang Hatallan ikei tagal keton ?

10. Handau hamalem ikei djaton terei paham blaku doa, nakara ikei akan mitâ baun keton haluli, dan akan menjukup talo; idjâ aton tapas huang kapertjan keton.

11. Maka ikei harap, Hatalla dan Bapan ikei kabuat, dan Tuhan ikei, Jesus Kristus, akan menintu djalan ikei sampei ikei tau menale keton.

12. Dan ikei blaku, mangat Tuhan menjoho keton dahang-mendahang dan mendjadi djowong huang sinta nintu sama arep keton, dan nintu olo handiai, sama kilau ikei aton nintu keton ;

13. Mangat iâ mempaabas atein keton, uka keton aton djaton terkotak huang karasi, iutu baun Hatalla dan Bapa, katika Tuhan ikei Jesus Kristus karâ duma, tuntang karâ olo ajue idjâ brasi.

BAGI 4.

Paulus mempudji olo Tessalmika, mangat iâ belum kilau patut ; iâ mesanan kamisik olo matei, katika Tuhan duma.

1. Tinci, pahari, ikei blaku intu keton dan mempudji keton huang Tuhan Jesus, kilau ikei djari madjar keton patut keton menandjong, uka keton ingilak Hatalla, dahang-mendahang keton huang perkara tâ.

2. Kraua keton katawan prentah, idjâ djari inenga ikei akan keton awi Tuhan Jesus.

3. Krana kahendak Hatalla aton, keton akan dahang-mendahang mendjadi brasi, dan keton akan mengedjau arep keton dengan kabandonge ;

4. Nakara genep bitiu keton tau mimbing berenge huang karasi dan horumat ;

5. Æla huang penggawi papa tumon karâ kipen, kilau olo kapir pudji belum, idjâ djaton kasene Hatalla.

6. Æla idjâ bitin keton mawi salah atawa menipu paharie huang perkara tâ, krana Tuhan memalâ dan mahukum karâ gawi kalotâ, kilau bahut aku djari mesanan dan menjaksi akan keton.

7. Krana Hatalla djaton djari merawei ikei akan kalikâ, tapi akan karasi.

8. Tumon tâ, olo idjâ mengangan augh to, iâ djaton mengangan olo, tapi Hatalla, idjâ djari menenga kea akan huang ikei Rogh ajue idjâ brasi.

9. Tehiu idjâ sinta tâ nintu karâ paharie dia usa aku menjurat akan keton, krana keton kabuat

djari iadjar Hatalla, uka keton sinta sama arep keton.

10. Dan keton melalus tâ kea nintu karâ pahari, idjâ aton hapus Makedonia. Tapi ikei mem-pudji keton, pahari, awi keton dahang-mendahang hindei huang sinta.

11. Dan awi madjar arep keton, uka atein keton mendjadi tadoh, dan uka genep bitin keton melalus penggawin arepe kabuat, haiak begawi hapan leng-ân keton kabuat, kilau ikei djari memetâ keton ;

12. Maugat keton menandjong huang kapatute nintu olo tâ, idjâ aton ruar ungup, dan mang-at keton djaton aton tapas talo en-en.

13. Maka, pahari, aku djaton hendak menjoho keton djaton katawan perkaran âwen tâ, idjâ djari betiro matei, belâ keton aton kapâhâ atei, kilau olo be-ken tâ, idjâ djaton aton kaharape.

14. Krana amon ikei pertjaja, Jesus djari matei dan djari mi-sik, maka tumon tâ Hatalla a-kan maga buli haiak dengan Je-sus âwen tâ kea, idjâ djari be-tiro matei huang Jesus.

15. Krana awi augh Tuhan ikei mesanan akan keton, ikei, idjâ betisa, idjâ melei belom sampei penuman Tuhan, ikei djaton karâ menanselo iâ, idjâ djari betiro matei.

16. Krana Tuhan kabuat ka-râ mohon bara langit dengan augh tehau, dengan augh mantir melaikat, dengan augh sarunei Hatalla ; dan âwen idjâ djari be-tiro matei huang Kristus karâ misik solake.

17. Limba tâ ikei, idjâ djari

melei belom, haiak dengan âwen tâ karâ hagatang huang baun-andau, menambang Tuhan intu pangara, dan kalotâ palus kata-tahi ikei karâ melei dengan Tuhan.

18. Tumon tâ, awi mampang-at sama arep keton hapan augh to.

BAGI 5.

Olo haradjur akan indu mentei penuman Tuhan Jesus, dan patut iâ menjimpan arepe akan andaun penumac.

1. Maka idjâ tehiu waja dan katika, pahari, dia usa aku me-njurat akan keton.

2. Krana keton kabuat katawan bua-bua, andaun Tuhan karâ duma kalotâ ampie, kilau maling duma hamalem.

3. Krana amon olo karâ ha-mau : Aton to sanang, djaton aton behaja en-en,—salenga tâ kea kabinasa karâ menjingkap iâ, kilau kapâhâ manak salenga meutakan olo bawi idjâ betihi ; dan djaton haliei olo tâ akan mahakan tâ.

4. Tapi pahari, keton djaton aton huang kakaput, sampei an-dau tâ akan menjingkap keton kilau maling duma hamalem.

5. Keton handiai aton anak blawa, dan anak handau ; ikei djaton aton baris alem, atawa baris kakaput.

6. Tumon tâ, âla ikei betiro, kilau olo beken tâ, tapi bua ikei mini dan atou bedangâ.

7. Krana olo idjâ betiro, iâ be-tiro hamalem, dan olo idjâ be-busau, iâ aton bebusau hama-lem ;

8. Tapi ikei, idjä aton baris andau, bua ikei aton badangâ, sambil mengkepan sangkurut kapertjaja dan sinta, dan hapan kaharap salamet tâ indu kapijah.

9. Krana Hatalla djaton djari mingkes ikei akan kasangite, tapi mangat ikei mendino salamet awi Tuhan ikei, Jesus Kristus;

10. Idjä djari matei indu ganting ikei, mangat ikei, mahin ikei begawi mahin ikei betiro, akan indu belum haiak denga.

11. Tagal tâ, awi mumpudji sama arep keton, dan awi memangun sama arep keton, kilau keton pudji mawi kea.

12. Dan ikei blaku intu keton, pahari, kasene âwen, idjä menggawi intu keton, dan idjä marentah keton huang Tuhan, dan idjä madjar keton;

13. Dan awi paham mahorumat iâ huang sinta, sabab pangkat penggawin ajue. Hakabua sama arep keton.

14. Dan ikei blaku intu keton, pahari, awi mumpudji âwen idjä djaton menumon atoran, awi mampangat âwen idjä korik atei, awat âwen idjä belemo, dan aton pandjang atei nintu olo handiai.

15. Djaga, belâ olo memalâ kapapa hapan kapapa, dan âla terei menggoang kahalape, ma-

hin nintu sama arep keton, mahin nintu olo handiai.

16. Hanjak atei haradjur.

17. Æla terei blaku doa.

18. Tagal karâ perkara sewut tarimakasi intu Hatalla, krana djeto kea aton kahendak Hatalla nintu keton huang Kristus Jesus.

19. Æla membelep Rogh.

20. Æla mengabelâ augh nudjum.

21. Awi mariksa talo handiai, dan imbing talo lahalap.

22. Awi mengediau arep keton dengan karâ ampie kea, kilau djaka keton ompat talo papa.

23. Maka Hatalla kasanang kabuat awi memprasi keton hapus haliei, dan aku blaku, uka hapus rogh dan hambaruan dan bereng keton ihaga, lapas bara karâ kasalah, akan penuman Tuhan ikei Jesus Kristus.

24. Intu iâ, idjä merawei keton, ikei tau harap; iâ kea karâ melalus tâ.

25. Pahari, laku doa akan ikei.

26. Awi menabe karâ pahari hapan sium idjä brasi.

27. Aku menjoho keton huang aran Tuhan, uka surat to imbasa akan sekarâ pahari idjä brasi tâ.

28. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus awi mampahaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO TESSALONIKA, IDJÄ DUÄ.

BAGI 1.

Paulus mesanan kahanjake, idjä aton intu iä sabab olo Tessalonika.

1. Paulus, Silwanus dan Timoteus akan ungkup olo Tessalonika, idjä aton huang Hatalla, Bapan ikei, dan huang Tuhan Jesus Kristus :

2. Asi aton dengan keton dan kasanang bara Hatalla, Bapan ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Djaton tau dia ikei haradjur menjewut tarimakasi intu Hatalla tagal keton, pahari, kilau aton patut, basa kapertjajan keton paham dahang-mendahang, dan sintan genep bitin keton handiai mendjadi djowong nintu sama arep keton,

4. Sampei ikei kabuat hatara tagal keton intu karä ungkup Hatalla, sabab kaserenan dan kapertjajan keton huang karä kasingen dan kadjakä, idjä injeenan keton.

5. Djetä batantu aton katan hukum Hatalla idjä budjur, mangat keton inggarä beguna tamä karadjaan Hatalla, tagal tä keton to ingapähä.

6. Krana aton budjur intu Hatalla, iä akan memalä kadjakä akan olo tä, idjä mendjakä keton,

7. Dan iä akan mempangat keton, idjä indjakä, haiak deng-an ikei, katika Tuhan Jesus mendjadi bakarina bara langit, tungtang karä melaikat kwasau ajue,

8. Idjä hapan apui hanjala karä memalä olo, idjä djaton kasene Hatalla, dan olo tä, idjä djaton djari menumon Ewangelion Tuhan ikei, Jesus Kristus,

9. Idjä karä bua hukum kabinasa palus katatahi awi Tuhan, dan awi kahain kaabase,

10. Amon iä djari duma, uka iä impahai huang olo ajue idjä brasi, dan uka iä gitau heiran huang olo handiai idjä pertjaja (krana augh kasaksian ikei djari pertjaja intu keton) intu andau tä.

11. Tagal tä kea ikei djaton terei blaku doa akan keton, uka Hatallan ikei mematut keton, mangat keton irawei akan salamat tä, dan uka iä menjukup karä kakilak kahalap ajue, dan penggawin kapertjaja awi kaabase.

12. Nakara aran Tuhan ikei, Jesus Kristus, impahai huang keton, dan mangat keton impahai huang iä, tumon asin Hatallan ikei dan Tuhan Jesus Kristus.

BAGI 2.

Helo bara Kristus buli, maka antikrist karâ lembut.

1. Maka ikei blaku intu keton, pahari, tagal penuman Tuhan ikei Jesus Kristus, idjâ äka ikei haiak karâ hapumpung,
2. Uka äla atein keton pura ionggâ, dan äla keton impikä, äla awi rogh, äla awi augh, äla awi surat, idjâ kilau djaka djari pakirim awi ikei, dan idjâ mesanan, to kea andau Kristus djari tokep.
3. Äla haliei menjoho olo mempalajang keton; krana andau tâ djaton duma, djaka dia helo olo arâ tâ djari gagar, dan olo-dosa tâ djari mendjadi bakarina, anak-kabinasa tâ;
4. Idjâ melawan Kristus, dan idjâ menggatang arepe bara karâ idjâ awang injewut Hatalla, atawa idjâ injemba kilau Hatalla, sampei iâ kabuat karâ mondok huang human Hatalla kilau Hatalla, dan iâ karâ mesanan arepe aton Hatalla.
5. Djaton keton mingat, pesan aku aton dengan keton, maka aku djari mesanan talo to akan keton?
6. Maka to, narei idjâ mengahana iâ tâ hindei, keton katawan, nakara iâ mendjadi bakarina intu wajan ajue.
7. Krana talo sahokan kadarhaka aton menggawi to kea, tapi idjâ mengahana iâ katonto karâ mengahana iâ, sampei idjâ mengahana tâ djari inganan.
8. Tä, maka idjâ darhaka tä karâ ingarina, idjâ karâ irusak Tuhan awi Rogh njamae, dan

idjâ karâ binasa awi kahain penuman Tuhan;

9. Iä tä, idjâ duma tumon penggawin satan, huang karâ talo abas, huang karâ kata, huang karâ penggawi heiran, idjâ iawie tenendjaro.
10. Dan huang karâ kwasan kalajang kadarhaka iâ karâ menamput karâ olo tâ, idjâ binasa, basa olo tâ djaton djari menarima sintan katotohe, mangat iä injalamat.
11. Dan tagal tä Hatalla karâ mepait aka kwasan kalajange, uka olo tä pertjaja talo tenendjaro;
12. Nakara binasa sekarä olo tä, idjâ djaton djari pertjaja katotohe, tapi djari mengilak kadarhaka.
13. Tapi patut ikei djaton te-rei menjewut tarimakasi intu Hatalla tagal keton, pahari, idjâ äka katauan Tuhan, basa bara solake Hatalla djari minti keton akan selamat, awi keton imprasi huang Rogh, dan huang kaper-tjajan katotohe.
14. Akan tä iä djari merawei keton awi Ewangelion ikei, uka keton mendino kahain Tuhan ikei, Jesus Kristus.
15. Tä, o pahari! mendeng keton tetep, dan haga adjar tä idjâ djari insanan akan keton, mahin awi kotak ikei mahin awi surat ikei.
16. Dan Tuhan ikei kabuat, Jesus Kristus, dan Hatalla dan Bapan ikei, idjâ djari sinta ikei, dan djari menenga akan ikei kamangat idjâ katatahi, dan kaha-rap idjâ bahalap, awi asi,
17. Kälä iä mempangat atein keton, dan mempaabas keton

huang karâ ampin kotak dan penggawi idjâ bahalap.

BAGI 3.

Paulus menjoho olo blaku doa aka, dan ia menjoho iâ hapisa dengan karâ pahari idjâ djaton belom kilau patut.

1. Tinei, pahari, laku doa akan ikei, nakara augh Tuhan djala-djalan kedjau, dan impahai, kilau intu keton kea,

2. Dan uka ikei iliwus bara karâ olo idjâ paleng dan bangang; krana djaton olo handiai aton pertjaja.

3. Tapi Tuhan djaton moba asie, iâ karâ mengarassan keton, dan karâ mahaga keton bara idjâ papa tâ.

4. Dan huang Tuhan ikei harap, talo idjâ imetâ ikei intu keton, keton aton menumon tâ kea, dan keton karâ menumon tâ kea.

5. Maka kâlâ Tuhan menintu atein keton mimbing sintan Hattalla, dan mimbing kaserenan Kristus.

6. Maka ikei menenga prentah to intu keton, pahari, huang aran Tuhan ikei Jesus Kristus, keton akan indu memisa arep keton dengan genep pahari, idjâ djaton menandjong tumon ator-an, dan djaton tumom prentah, idjâ keton djari mendino awi ikei.

7. Krana keton kabuat katawan, kilen patut keton menumon ampin penggawin ikei; krana ikei djaton djari aton salah penggawi, kahum ikei aton dengan keton.

8. Dan ikei djaton djari mem-

parohot olo, blaku kuman intu olo bewe, tapi ikei djari begawi sampei ikei häka haliei, ikei djari begawi handau hamalem, belâ ikei mempabehat idjâ biti keton.

9. Djaton kilau djaka ikei djaton aton kwasa menduan belandjan ikei bara keton, tapi mangat ikei menampa arep ikei kabuat mendjadi sonto intu keton, mangat keton menumon sonton ikei.

10. Krana katika kea, kahum ikei aton dengan keton, ikei djari memetâ keton, amon olo djaton maku begawi, äla kea iâ kuman.

11. Krana ikei mehining, isut bitin keton menandjong salah, djaton maku begawi, tapi aton olo undang-anding bewe.

12. Maka awi Tuhan ikei, Jesus Kristus, ikei memetâ dan mempudji olo idjâ kalotâ, uka iâ aton suni, dan begawi, dan kuman talo kinan kabuate.

13. Maka keton, pahari, äla mendjadi häka atei mawi talo bahalap.

14. Tapi djaka aton olo, idjâ djaton menumon augh ikei, idjâ tersurat huang surat to, awi keton mesanan iâ tä intu karâ pahari dan äla habalut denga, uka iâ tä mahamen.

15. Tapi äla mitong iâ kilau djaka iâ aton musoh, tapi awi mempudji iâ kilau pahari.

16. Maka kâlâ Tuhan kasanang kabuat magon huang karâ perkara menenga kasanang akan keton. Tuhan awi mempahaiak keton handiai.

17. To tabeh idjâ injurat aku, Paulus, hapan lengän kabuatku,

djetâ aton indu kata huang genep surat, idjâ aku mempait, kaloto aku menjurat :

18. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus awi mempahaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN TIMOTEUS, IDJÂ SOLAKE.

BAGI 1.

Paulus menjoho Timoteus mesuman Ewangelion hong Epesus, dan melawan olo, idjâ hendak menamüan augh adjar awang salah.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, tumon prentahn Hatalla, Djuru-salamat ikei, dan tumon prentahn Tuhan Jesus Kristus, idjâ aton kaharap ikei,

2. Akan Timoteus, anakku idjâ budjur huang kapertjaja : asi, kasajang, dan kašanang bara Hatalla, Bapan ikei, dan bara Jesus Kristus, Tuhan ikei, awi mempahaiak ikau.

3. Amon aku djari hagoet akan Makedonia, maka aku djari mempudji ikau melei huang Epesus, dan memetâ isut biti awang hetâ, uka äwen tâ äla mesanan adjar awang beken,

4. Äla kea meunon sansanan olo, idjâ haiang, dan tjerita pandjang tehiu katuronan karâ dewa, awi tâ aton lembut augh suat labeh bara augh adjar idjâ memangun olo huang Hatalla, tumon kapertjaja.

5. Maka kahimat karâ prentah tâ aton siuta huang atei awang brasi, dan huang pengingat-atei awang bahalap, dan huang kapertjaja idjâ djaton halian.

6. Maka isut olo djari mundur bara siuta tâ, dan djari mulles arepe akan augh awang haiang,

7. Iâ hendak aton gurun Torat, dan iâ kabuat djaton herati talo iâ hakotak, dan talo iâ menantu.

8. Maka ikei katawan, Torat tâ aton bahalap, djaka olo hapan tâ tumon puna kahimate,.

9. Sambil katawan, Torat tâ djaton djari inenga akan olo tetek, tapi akan olo tâ, idjâ melawan prentah dan idjâ aton batekang atei, akan olo idjâ bantus dengan Hatalla dan idjâ bedosa, akan olo idjâ aton halikâ atei dan idjâ mengabelâ Hatalla, akan olo idjâ mempatei bapae dan indue, akan olo pemunoh,

10. Akan olo habandong, akan olo bakandji hatuâ sama hatuâ,

akan olo idjâ menakau olon, akan olo penendjaro, akan olo penjapa, dan akan olo idjâ mawi talo beken, awang melawan a-djar idjâ budjur;

11. Tumon Ewangelion kahain Hatalla, Batang selamat, idjâ djari insahan akangku.

12. Maka aku menjewut tarimakasi akan iâ, idjâ djari mempaabas aku, iâ tâ, akan Kristus Jesus Tuhan ikei, basa iâ djari mematat aku aton budjur, dan djari mangkat aku akan pangkat gawi to,

13. Aku, idjâ solake djari menjapa, mengasingen dan merajap iâ; tapi aku djari iasi, basa aku djari mawi tâ huang kahumongku, katika aku djaton pertjaja.

14. Tapi asin Tuhan ikei djari inenga akangku djowo-djowong, tuntang kapertjaja dan sinta, idjâ aton huang Kristus Jesus.

15. Djeto aton augh toto, dan patut haliei olo menarina augh to: Kristus Jesus djari tanâ kalunen, hendak menjalamat olo bedosa; maka aku aton kapala olo tâ.

16. Maka tagal tâ aku djari iasi, mangat huang aku, idjâ aton kapala olo bedosa, Jesus Kristus memprahan kutohn kapandjang ateie, mangat tâ mendjadi sonto akan sekarâ olo, idjâ karâ pertjaja huang iâ, mangat mendino pabelom awang katatahi.

17. Maka akan Radja idjâ katatahi tâ, idjâ djaton tau matei, idjâ djaton tergitan, idjâ kabuat bewe aton Hatalla, akan iâ tâ karâ tara dan karâ horumat palus katatahi. Amen.

18. Prentah to aku memetâ

intu ikau, o anakku Timoteus! uka ikau, tumon augh nudjuni bahut, idjâ nintu ikau, huang djetâ mengalahi klahi awang bahalap,

19. Sambil mimbing kapertjaja dan pengingat-atei awang bahalap, idjâ djari inganan isut biti, belalu kapertjajan olo tâ djari kahem;

20. Iâ tâ Himeneus dan Aleksander, idjâ djari injaraghku akan satan, uka iâ iadjar dan äla menawa Hatalla hindei.

BAGI 2.

Patut olo kinjap blaku doa; maka amon olo arâ hapumpong, patut olo hatuwâ bewe blaku doa, dan olo bawi akan suni.

1. Maka perkara idjâ membantang, aku menjoho olo handiai blaku dohop, blaku berkat, blaku akan olo beken, dan blaku tarimakasi intu Hatalla akan olo handiai;

2. Akan karâ radja, dan akan olo handiai, idjâ aton hai pangkate, nakara ikei tau belom sangan dan suni, huang kikân Hatalla dan huang karâ kapatute.

3. Krana djetâ aton bahalap, dan djetâ ingilak Hatalla, Djurusalamat ikei,

4. Idjâ hendak, olo handiai injalamat, dan mendino kaheratin katotohe.

5. Krana aton Hatalla Idjâ, dan Idjâ kea aton Olo-helat Hatalla dengan olo, iâ tâ: Kristus Jesus, olo tâ,

6. Idjâ djari menjaragh arepe, mendjadi sapan indu gantin olo handiai, mangat djetâ insanan intu wajaë;

7. Dan aku djari iangkat mendjadi pandita dan rasul, uka aku mesanan brita tâ, (aku mesanan katotohe, aku djaton menendjaro,) mendjadi guru olo kapir, huang kapertjaja dan katotohe.

8. Maka aku hendak, olo hatuâ akan blaku doa intu karâ kaleka, dan akan menggatang lengâ awang brasi, âla dengan kalait atawa dengan bembang atei.

9. Tinei aku hendak, olo bawi hapan pakeian awang naniha bewe, sambil membungas arepe huang kamantoh tuntang kapatut, âla hapan kuntjir balau, atawa bulau, atawa mutiara, atawa pakeian awang berega,

10. Melainkan (kilau patut akan olo bawi, idjâ mengaku arepe mikâ Hatalla) hapan penggawi awang bahalap.

11. Bua olo bawi blaku adjar intu banae, haiak iâ suni dan memenda banae huang karâ perkara.

12. Tapi aku mengahana olo bawi madjar olo, atawa marentah olo hatuâ, dan aku menjoho iâ aton suni bewe.

13. Krana Adam djari inampa solake, limba tâ Hawa.

14. Dan Adam djaton djari inipu, tapi olo bawi tâ djari inipu, dan djari lawo huang kalangkahe.

15. Tapi iâ karâ injalamat awi iâ manak, djaka iâ melel huang kapertjaja, huang sinta, huang karasi, dan aton badangâ.

BAGI 3.

Ewe idjâ tau mendjadi episkopus dan dia-kon.

1. Augh to aton toto: djaka olo blaku paugkat episkopus, iâ blaku penggawi awang bahalap.

2. Maka patut episkopus djaton aton terkotak, patut iâ aton sawa Idjâ, patut iâ aton kakal atei dan badangâ, dan tawan hadat, patut iâ radjin menjarongan olo, patut iâ patjâ madjar olo.

3. Æla iâ akan aton olo idjâ radjin mihop talo ihop behari, âla olo pemukul, âla olo idjâ menggau ontong papa; melainkan patut iâ aton olo idjâ belemo atei, idjâ radjin hakabua, idjâ djaton bisit menggau rear;

4. Idjâ marentah bua-bua olo ungkup human ajue, idjâ deng-an karâ kabehate mimbing anake memenda iâ.

5. (Krana djaka olo djaton tau marentah human ajue kabuat, kilen iâ tau manggau ungkup Hatalla?)

6. Æla iâ aton olo, idjâ taheta pertjaja, belâ iâ bedjoho dan lawo intu hukum iblis.

7. Patut kea iâ aton kasaksian awang bahalap intu olo idjâ aton ruar ungkup Hatalla, belâ iâ bua kahawâ dan lawo intu djarat iblis.

8. Kalotâ kea karâ diakon patut aton bebehat dasare; âla iâ akan hapan djela duâ, âla iâ paham hapan talo ihop awang behari, âla iâ akan menggau ontong papa;

9. Tapi iâ akan indu mahaga talo sahokan kapertjaja huang pengingat-atei awang brasi.

10. Maka olo tâ akan indu ingkemâ kea helo, limba tâ, amon iâ aton kilau patut, maka tau iâ iangkat akan gawie.

11. Olo bawi kalotä kea patut aton bebehät dasarc, äla iä akan aton olo pengotok, patut iä kakal atei, dan budjur huang karä per-kara.

12. Patut genep diakon aton sawa Idjä dan iä akan indu marentah bua-bua anake dan olo ungkup humae.

13. Krana olo, idjä djari menonggo bahalap, mendino akan arepe pangkat idjä bahalap, dan arä kamenteuqe huang kapertjaja, idjä aton huang Kristus Jesus.

14. Talo to aku menjurat akam, haiak aku harap, aku kabuat kea bedjeleng karä menale ikau;

15. Tapi djaka mikä aku tahi duma, tä ikau katawan, kilen patut ampin penggawim aton huang human Hatalla, iä tä huang ungkup Hatalla idjä belom, idjä aton djihl dan galang katotohe.

16. Dan hai toto aton talo sahokan agaman Hatalla: Hatalla djari ingerina huang isi, djari inampa tetek huang Rogh, djari gitan karä melaikat, djari insan akan karä olo kapid, djari pertjaja awi olo huang kalunen, djari inggatang huang kahaie.

BAGI 4.

Arä olo karä mundur bara kapertjaja; olo idjä aton olo Kristen toto kakal atei akan indu mimbang augh Hatalla,

1. Maka Rogh berendeng mesanan, katika idjä rehian belaehe olo karä gagar bara kapertjaja, dan karä leket intu rogh palajang, dan intu adjar karä dewa,

2. Idjä haiak haliau mesanan

augh tenendjaro, idjä djari ing-äbu pengingat-atein kabuate;

3. Idjä mengahana olo mesawä bebanä, dan mengahana olo hapan talo kinan, idjä djari inampa Hatalla akan olo pertjaja, dan akan olo idjä djari mengasene katotohe, uka olo kuman tä sambil blaku tarimakasi.

4. Krana karä talo tampan Hatalla aton bahalap, dan djaton aton Idjä awang pali, djaka tä induan olo haiak menarimakasi.

5. Krana djetä imprasi awi augh Hatalla, dan awi laku-doa.

6. Amon ikau madjar augh adjar to intu karä pahari, tä ikau aton panditan Jesus Kristus idjä bahalap, idjä djari ianggau huang karä augh kapertjaja, dan huang adjar idjä bahalap, idjä djari dinom.

7. Tapi kanan karä sansanan olo, awang halikä dan humong, dan adjar arepni huang agaman Hatalla.

8. Krana madjar berenge aton beguna isut bewe, tapi agaman Hatalla aton beguna akan karä perkara, djetä aton bara djandji tehiu pambelom to dan tehiu pambelom awang karä.

9. Djeto aton augh toto, dan patut halici olo menarima augh to.

10. Krana akan tä kea ikei menggawi, dan tagal tä ikei impahawen olo, basa ikei djari harap Hatalla idjä belom, idjä aton Djuru-salamat olo handiai, tapi idjä membatang, iä aton Djuru-salamat olo idjä pertjaja.

11. Awi ikau madjar dan memetä augh to.

12. Äla olo menawa ikau, basa ikau aton tabela, tapi djadi

ikau sonto akan karä olo idjä pertjaja, huang karä kotakm, huang penggawi, huang sinta, huang Rogh, huang kapertjaja, huang karasi.

13. Æla terei membasa surat, mepudji dan madjar olo, sampei jaku duma.

14. Æla menaluan penengan asi tä idjä aton huang ikau, idjä djari inenga akam awi augh: nudjum, dan awi karä presbiter djari mina lengäe hundjun ikau.

15. Talo to awi ikau menirok dan mimbing, mangat huang talo handiai mendjadi bakarina, ikau dahang-mendahang huang Rogh.

16. Djaga arepm tuntang augh adjar, melei tetep huang karä augh adjar, krana amon gawim aton kaloto, tä ikau karä mahaga arepm tuntang olo idjä mehining ikau.

BAGI 5.

Augh tehtu balo dan presbiter.

1. Olo idjä bakas bara ikau äla paham mengotak, tapi awi mepudji iä, kilau djaka iä aton bapam; kalotä kea olo tabela awi mepudji, kilau djaka iä aton paharim.

2. Olo bawi idjä bakas, kilau djaka iä indum, dan olo bawi tabela, kilau djaka iä betaum, huang karä karasin atei.

3. Awi mahorumat olo balo, idjä toto aton balo.

4. Tapi djaka balo aton anake atawa äsoe, bua äwen tä solake arjar melälus kahendak Hatalla intu olo human äjue, dan memalä indu bapac, buä dan tam-

bie; krana djetä aton bahalap dan ingilak Hatalla.

5. Maka idjä toto aton balo, dan idjä talampas kabuat, iä tä maharap Hatalla, dan djaton iä terei blaku doa, handau hama-lem.

6. Tapi balo idjä menumon kipen kabuate, iä djari matei haiak iä belom.

7. Awi toto-toto memetä augh to intu olo tä, uka iä djaton terkotak.

8. Tapi amon olo djaton-mahaga kolae, dan idjä membatang, amon iä djaton mahaga äwen idjä hindjä ungkup humae, olo tä djari milim kapertjaja, dan iä aton papa bara olo idjä djaton pertjaja.

9. Balo idjä tau inti, uka menonggo ungkup Hatalla, djaton ole iä aton tapas djehawen pulu njelo umure, dan patut olo kalotä djari aton bana Idjä ;

10. Iä tä akan indu inti, idjä besewut tagal penggawie idjä bahalap, idjä djari manggau anak, idjä djari radjin menjarongan olo, idjä djari menjau pain olo brasi, idjä djari mendohop olo pähä belom, idjä djari menggoang karä penggawi idjä bahalap.

11. Tapi balo idjä tabela äla menarima; krana äffön iä djari menta Kristus, tä iä hendak bebanä tinei,

12. Dan hukum olo tä aton, basa iä djari mengarak kapertjajae idjä solake.

13. Tinei olo tä aton kananjan mahataut arepe, sambil mengombang karä human dlo; dan djaton bewe iä mahataut arepe, tapi iä beruek hakotak-kea, dan

mengarait arepe dengan karä am-pin gawie, dan menutor talo awang djaton patut.

14. Maka aku hendak, balo tabela tâ bebanâ, manak, manggau humae, belâ iâ menenga buku olo pelawan tâ tau menawa agama.

15. Krana isut biti djari mulles arepe, manjak satan.

16. Djaka intu olo hatuâ idjä pertjaja, atawa intu olo bawi idjä pertjaja aton balo, patut äwen tâ manggau iâ, dan äla iâ akan mempabehat ungkup Tuhan, uka ungkup tau mendohop olo tâ ombe-ombet, idjä aton balo toto.

17. Olo presbiter, idjä marentah bahalap, patut mendino horumat duâ lipet, maka idjä membatang äwen tâ, idjä menggawi huang augh Hatalla dan huang adjare.

18. Krana aton augh surat: "Æla mangop njaman hadangan idjä mihik pareim." Tinei: "Patut olo begawi mendino upahe."

19. Æla menarima dawan olo mator presbiter, djaka dia duâ telo olo saksi aton.

20. Tapi idjä djari mawi dosa, awi mendjara iâ tâ toto-toto intu baun olo handiai, uka olo beken kea karä djera.

21. Intu baun Hatalla, intu haun Tuhan Jesus Kristus, dan intu baun karä melaikat ajue idjä djari intie, aku menjoho ikau mabaga prentah to, dan äla numon kabelân atawa kakilik ateim kabuat.

22. Dan äla ikau kanaha mina lengäm hundjun olo, äla mengarait arepm dengan dosan olo beken. Haga arepm brasi.

23. Æla magon mihop danum bewe, tapi hapan isut anggor, sabab gambohm, dan basa ikau kinjap haban.

24. Aton olo, maka dosae palus kasenau, dosae aton kilau menandjong intu baue, sampei iâ tau ihukum; tapi aton kea olo, dosae menuntut iâ.

25. Kalotâ kea arâ penggawi awang bahalap palus kasenan, dau idjä awang beken kea djaton tau besilim tahi.

BAGI 6.

Prentah idjä menintu djipen, guru awang salah, olo bisit, dan olo tatau.

1. Karä djipen, idjä aton penda kwasa olo awang djaton pertjaja, toto-toto akan mahorumat tempoe, belâ aran Hatalla dan adjar ajue imapa olo.

2. Maka iâ, idjä menempo olo idjä pertjaja, äla iâ madoh huang ateie, tempoe tâ aton korik, kilaz djaka iâ tâ aton paharie bewe, tapi paham harcäm iâ akan indu menonggo iâ, basa iâ tâ pertjaja, dan aton ingilak Hatalla, dan aton bara bagi dengan asi to kea. Adjar augh to, dan awi mempudji olo numon tâ.

3. Djaka olo madjar talo beken, dan djaton mimbing augh Tuhan Jesus Kristus awang budjur, tuntang adjare idjä aton tumon agaman Hatalla:

4. Olo tâ djari sangkak ateie, dan iâ djaton herati talo en-en, tapi iâ aton pampresen huange, menirok talo idjä hapac hasuat, sambil hatakian bawak kotak, dan awi tâ aton lembut kahiri,

kabantah, augh kotok, adoheawang papa;

5. Augh salah sansanan olo tã, idjã djari rusak kaherati, dan idjã djari nihau katotohe, idjã menaha agaman Hatalla aton perkara hapan menggau tua. Inda ikau bara olo tã.

6. Tapi agaman Hatalla aton keu tua toto, awi tã olo tau puas huange.

7. Krana ikei djaton djari mimbit talo tamã kalunen, tantu, djaton kea ikei tau mimbit talo blua kalunen.

8. Tapi amon talo kinan dan pakeian aton intu ikei, bua ikei terei huange.

9. Tapi olo, idjã hendak mendjadi tatau, bua tingkese tuntang djarat, dan arã kipeu awang gila, awang merugi olo, dan mempaleteng olo huang tjelaka dan kabinasa.

10. Krana kisit rear aton uhat karã penggawi papa, maka isut biti djari mipen tã, dan djari lajang bara kapertjaja, dan djari menãwek arepe lasak sila, tuntang arã kapãhã.

11. Tapi ikau, o olo Hatalla, hakan talo tã! dan awi menggoang kateteke, kahanjak huang Hatalla, kapertjaja, sinta, kaserenan, kalemon atei.

12. Awi mengalahi klahin kapertjaja idjã bahalap; singkap pabelom idjã katatahi, akan tã ikau djari irawei kea, dan ikau djari mengaku augh awang bahalap intu baun arã olo.

13. Maka intu baun Hatalla, idjã membelom talo handiai, dan intu baun Kristus Jesus, idjã djari mengaku augh bahalap tã

intu Pontius Pilatus, aku menjoho ikau:

14. Haga prentah to, ãla kilau hapurak, ãla kilau patut ikau indjara, sampei penuman Tuhan ikei, Jesus Kristus,

15. Idjã karã mendjadi intu wajae awi iã, idjã aton Batang-salamat, dan idjã kabuat bewe aton kwasa, idjã aton Radja karã radja, Tuhan karã tuan;

16. Idjã kabuat bewe aton Batang-pabelom, idjã melei huang blawa awang djaton taratale, idjã djaton djari gitan olo, dan djaton tau kea olo mitã iã; akan iã tã horumat tuntang kwasa, palus katatahi. Amen.

17. Awi ikau menjoho olo idjã tatau huang kaluneu mindjam to, ãla iã hai atei, ãla kea iã harap intu penataue idjã djaton tetep, tapi intu Hatalla idjã belom, idjã bedjoha menenga talo handiai akan indu hapan ikei.

18. Soho olo tatau tã menenga bedjoha, soho iã mendjadi tatau huang penggawi bahalap, soho iã radjin membagi, dan radjin mendohop olo,

19. Uka kalotã iã menempunan akan arepe penataue akan katika idjã rehian, mangat iã menjingkap pabelom idjã toto.

20. O Timoteus, awi mahaga adjar tã, idjã djari insahan akam, ngabelã sansanan olo, idjã halikã dan haiang tã, tuntang tjeritan kapintar tã, idjã salah inggarã kapintare;

21. Belahe olo djari mengaku kapintar salah tã, dan djari lajang bara kapertjaja. Asi awi mem-pahaiak ikau. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN TIMOTEUS, IDJÄ DUÄ.

BAGI 1.

Paulus mesanan sintae nintu Timoteus, iâ mepudji Timoteus melei dâhen, dan âla mundur, kilau arâ olo djari mundur.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahendak Hatalla, tumon djandjin pabelom, idjâ aton huang Kristus Jesus,

2. Akan Timoteus, anakku idjâ äka kataungku: asi, kasa-jang, dan kasanang aton dengan bara Hatalla Bapa, dan bara Kristus Jesus, Tuhan ikei.

3. Aku menjewut tarimakasi intu Hatalla, idjâ inempoku, kilau karâ tatongku kea djari menempo iâ, huang pingingat-atei idjâ brasi, basa aku djaton terei menehiu ikau huang laku-doanguku handau hamalem;

4. Dan aku paham taharu mitä ikau, amon aku mingat djohon-matam, mangat aku injuang dengan kahanjake;

5. Amon aku mingat kaper-tjaja budjur tä, idjâ aton huang ikau, idjâ solake djari aton huang tambin, Lois, dan huang indum, Eunike; dan aku aton betantu, djetä aton huang ikau kea.

6. Tagal tä aku mepudji ikau, awi ikau membelom labelh hindei penengan Hatalla tä, idjâ aton huang ikau, awi aku djari

mendanang lengängku hundjun ikau.

7. Krana Hatalla djaton djari menenga akan ikei rogh kikâ, tapi rogh kaabase, rogh sinta, rogh kadangâ.

8. Äla mahamen kasaksian Tuhan ikei, äla kea mahamen aku, idjâ djari imasong tagal Tuhan; tapi serenang kadjakâ tagal Ewanglion, tumon kaabas Hatalla;

9. Idjâ djari menjalamat ikei dan djari merawei ikei awi augh idjâ brasi, djaton tumon peng-gawin ikei, tapi tumon kahendak dan tumon asin ajue kabuat, tumon asi tä, idjâ djari inenga akan ikei huang Kristus Jesus, helo bara karâ wajan kalunen;

10. Dan idjâ djari ingarina katonto awi Djuru-salamat ikei Jesus Kristus djari duma, idjâ djari merusak pampatei, dan awi Ewanglion iâ djari mpendeng huang blawa pabelom dan ahal awang djaton tau rusak,

11. Akan tä aku djari impendeng mendjadi pandita dan rasul, dan guru karâ olo kapir;

12. Tagal buku tä kea aku akan indu menjerenan karâ talo to; tapi aku djaton mahamen, krana aku katawan äwe idjâ djari aton äka kapertjangku,

dan aku katawan batantu, iâ aton kwasa mahaga pangkatku sampei andau tâ.

13. Imbing bua-bua sonton augh budjur tâ, idjâ djari hiningm bara aku, huang kaper-tjaja dan huang sinta, idjâ aton huang Kristus Jesûs.

14. Haga bua-bua pangkat halap tâ, idjâ djari inenga akam, awi Rogh brasi, idjâ melei huang ikau.

15. Ikau katawan, âwen tâ idjâ huang Asia, djari mules arepe bara aku samandiai; hiudjâ âwen tâ aton Pigellus dan Hermogenes.

16. Aku blaku Tuhan menenga asi akan untkup human Onesiporus, krana kinjap iâ djari menjalawah aku, dan iâ djaton djari mahameh aku idjâ imasoug dengan rantei.

17. Melainkan sana iâ djari sampei Roma, uku-uku iâ djari menggilau aku, dan djari sondau aku.

18. Kâlâ Tuhan menenga aka, uka iâ sondau asi intu Tuhan intu andau tâ; dan kilen paham iâ djari menonggo aku hong E-pesus, ikau kabuat katawan.

BAGI 2.

Timoteus impulji tinei, uka tâ mendeng tep, dan âla terei mesanan Ewangelion, dan uka iâ menganan karâ sansanan olo.

1. Maka ikau, anakku, aton ikau abas huang asi, idjâ aton huang Kristus Jesus.

2. Dan idjâ awang djari hiningm bara aku, haiak arâ saksi djari aton, awi mensahan tâ intu

olo idjâ tau iharap, idjâ aton patjâ madjar olo beken kea.

3. Maka ikau, serenan kadjakâ, kilau soldadun Jesus Kristus idjâ bahalap.

4. Djaton idjâ biti olo idjâ djari napah-ompat klahi pudji mengarait arepe dengan perkarana pambelom to, uka iâ ingilak iâ, idjâ djari mupah iâ ompat klahi.

5. Dan djaka kea olo hatangkarap, maka iâ djaton mendino upahu kamanang, amon iâ djaton djari menangkarakap tumon atorau.

6. Olo malan idjâ begawi solake akau indu hapan buahrtana.

7. Ingat talo idjâ injewutku; tapi Tuhan akan menenga akan kaherati huang karâ perkara.

8. Ingat, Jesus Kristus, idjâ bara katuronan Dawid, djari imipisik bara olo matei, tumon Eiwangelion ajungku.

9. Tagal iâ aku menjerenan kadjakâ, sampei aku imasoug dengan rantei, kilau djaka aku aton olo darhaka; tapi augh Hattalla djaton tau imasoug.

10. Sabab tâ aku menjerenan talo handiai tagal olo inti tâ, mangat iâ kea mendino salamattâ, idjâ aton huang Kristus Jesus, tuntaug kahaie awang katahahi.

11. Djeto aton augh idjâ toto: krana amou ikei djari matei haiak denga, ikei akau indu belom kea haiak denga;

12. Amon ikei menjerenan kadjakâ, maka ikei akan indu marentahi kea haiak denga; amon ikei milim iâ, iâ kea karâ milim ikei.

13. Amon ikei djaton pertjaja,

augh ajué melei etter, krana iä djaton tau hoba.

14. Awi menagor karâ augh to intu olo, dan awi memetâ iâ intu baun Tuhan, uka iâ äla habantah tagal augh haiang, idjä membalik bewe olo awang. melining tâ.

15. Awi uku-uku menggawi, uka ikau mempraban arepin beguna intu baun Hatalla, kilau olo begawi idjä djaton akan mahamen, idjä budjur membagi augh katotohe.

16. Tapi kanan tutor awang gauai dau haiang tâ, krana olo idjä mimbing tâ karâ dahang-mendahang huang kadarhaka.

17. Dan augh âwen tâ karâ kuman haradjur, kilau rastong; hindjä âwen tâ aton Himeneus dan Piletus;

18. Idjä djari mundur bara katotohe, haiak iâ hamau, kamisik olo matei to kea djari mendjadi, dan iä membalik kaper-tjajan isut biti.

19. Tapi galang agaman Hatalla aton dahen, dan aton tjatjak to: Tuhan kasene âwen, idjä aton baris ajue;—tinci: Genep biti, idjä mengaku aran Tuhan, akan indu mundur bara karâ talo papa.

20. Tapi huang huma awang hai djaton aton milik bara bulau dan bara salaka bewe, tapi aton kea idjä bara kaju atawa bara petak, dan belahé aton akan horumat, tapi belahé aton akan kahawâ.

21. Maka amou olo memprasi arepe bara karâ idjä awang kalotâ, iä karâ aton milik akan horumat, idjä aton imprasi dan beguna akan indu ihanggap Tu-

han, dan simpan akan karâ anpin talo bahalap.

22. Tapi dari ikau bara kipen olo tabela, dan awi menggoang kateteke, kapertjaja, sinta dan kasanang dengan âwen, idjä blaku doa intu Tuhan hapan atei awang brasi.

23. Dan kanan karâ tutore idjä aton humong, dan idjä djaton tau madjar, basa ikau katawan, augh tâ mempalembut kasuate.

24. Maka äla djipen Tuhan akan indu habantah, tapi patut iâ aton manis nintu olo handiai, dan patjâ akan madjar olo, dan tau menjerenan olo papa.

25. Sambil hapan kalemon atei madjar olo tâ idjä membantah, djaka mikâ Hatalla hendak menenga kahoba aka, mangat iâ berati katotohe.

26. Sampei olo tâ tau toto mingat tinei, dan mendjadi liwus bara: djarat iblis, huang tâ iä djari tawanan akan indu menu-mon kahendak ajue.

BAGI 3.

Waja papa karâ duma; külä Timoteus mingat sonton Paulus, dan leket intu surat Hatalla.

1. Maka bua ikau katawan, intu karâ andau idjä rehian haliei waja awang paham bebehak karâ sampei.

2. Krana olo kalunen karâ meradjin arepe, dan mendjadi bisit, menggau rear, iâ karâ menara arepe, iâ karâ aton bedjoho, olo penjapa, merisang dengan bapa dan indu, djaton tau tari-makasi, halikâ;

3. Idjä djaton karä radjin deng-an kolae, idjä djaton maku mam-pun, olo pengotok, olo bebungu, olo tulas, olo idjä mengabelä talo bahalap;

4. Olo penipu, olo idjä kanaha gawie, olo hai atei, idjä sinta karä kipeu pabelom to laheb bara iä sinta Hatalla;

5. Idjä aton bara ampie kilau djaka iä sinta Hatalla, tapi kaa-bas sinta iä djari menganan. Un-dur ikau bara olo kalotä.

6. Krana olo kalotä aton idjä menjelek menamá human olo, dan menawan olo bawi tä, idjä sarat awi dosa, dan idjä iaga awi arä ampin kipeu.

7. Idjä djaton terei adjar, dan djaton tau sampei akan kahera-tin katotohe.

8. Maka kilau Jannes dan Jambres djari melawan Moses, kalotä olo tä kea melawan kato-tohe; iä tä aton olo, idjä kahe-ratie djari pakarok, idjä akan indu inganan bewe, djaton tau pertjaja.

9. Tapi iä djaton tahi hindei karä dahang-mendahang, krana kagilan olo to karä mendjadi ba-akarina intu olo handiai, kilau kagilan olo tä kea djari mendjadi bakarina.

10. Tapi ikau djari ompat adjar ajungku, dan ampin pam-belomku, dan kahendakku, dan kapertjangku, kapandjang-atei-ku, sintangku, kaserenangku;

11. Kasingen idjä djari bua aku, kapâhângku, idjä djari bua aku hong Antioghia, hong Iko-nium, hong Listra, paham olo djari mengasingen aku! tapi Tu-han djari meliwus aku bara per-kara handiai tä.

12. Dan olo handiai kea, idjä hendak belom tumon kahendak Hatalla huang Kristus Jesus, a-kan indu ingasingen olo.

13. Tapi olo papa dan olo pa-lajang tä djala-djalan miar hu-ang kapapae, iä mempalajang dan iä impalajang.

14. Tapi awi ikau melei hu-ang augh tä, idjä ikau djari adjar, dan ateim djari aton be-tantau huang djetä, basa ikau ka-tawan, bara äwe ikau djari adjar tä.

15. Dan bara pesan ikau ta-bela ikau djari katawan augh surat brasi, iä tä aton kwasa me-nampa ikau mendjadi pintar a-kan selamat awi kapertjaja, idjä aton huang Kristus Jesus.

16. Hapus surat brasi tä djari mohon bara Hatalla, dan djetä aton beguna akan adjare, akan melawan augh salah, akan hapau membudjur olo, akan manggau olo huang kateteke;

17. Nakara olo Hatalla aton tindu, dan simpan toto-toto akan karä ampin penggawin bahalap.

BAGI 4.

Paulus menjoho Timoteus mägon kakal me-sanen Ewangelion, krana iä kabuat be-djeleng akan matei; iä menjoho Timo-teus menale iä.

1. Maka intu baun Hatalla dan Tuhan Jesus Kristus, idjä karä mariksa dan memalä olo belom dan olo matei, amon iä duma huang karadjaan ajue, aku memetä ikau:

2. Äla terei haradjur mesa-nan augh Hatalla, mahin katika aton bua, mahin katika djaton

aton bua ; awi menarang kasalahn olo, awi mengotak dan mempudji olo, hapan paudjang atei dan hapan adjar.

3. Krana waja karâ sampei, amon olo djaton maku menjere nan adjar idjâ toto tâ, tapi tumon kipen kabuate, tumon gatel pindinge, iâ karâ meraup pandita akan arepe,

4. Dan karâ mules pindinge bara katotohe, sanbil menalngau tâ akan sansanan tenendjaro.

5. Tapi ikau, djaga huang karâ perkara, serenan kadjakâ, awi melalus penggawin olo pembrita Ewangelion, dan prahan arepm aton beguna akan pangkatm.

6. Krana to aku iluput kilau parapahe, dan katika aku iliwus djari tokep.

7. Aku djari hapus mengalahi klahi bahalap tâ, aku djari hadari sampei tikas djalan, idjâ inantu akangku, aku djari mahaga kapertjaja.

8. To kahain kateteke djari ingkes akangku, idjâ karâ inenga akangku huang andau tâ awi Tuhan, idjâ aton budjur memalâ olo ; dan iâ djaton akan menenga djetâ akangku bewe, melainkan akan olo handiai kea, idjâ sinta penuman ajue.

9. Maka awi memadjal arepm, uka bedjeleng ikau tau menale aku.

10. Krana Demas djari melihi aku, basa iâ djari sinta kalunen djeto haluli, dan iâ djari hogoet akan Tessalonika ; Kreskens djari hagoet akan Galatia, Titus akan Dalmatia.

11. Baja Lukas bewe aton dengangku. Awi mendyan Markus ompat ikau akan to, krana

iâ aton paham beguna akangku huang penggawingku.

12. Maka Tighikus aku djari menjoho menale Epesus.

13. Amon ikau duma, imbit kea klambi pandjang tâ, idjâ djari ilihiku hong Troas dengan Karpus, tinci karâ surat, idjâ membatang karâ kartas upak tâ.

14. Aleksander, tukang-tambaga tâ, djari mawi arâ talo papa intu aku ; Tuhan awi memalâ iâ tumon penggawie.

15. Kâlâ ikau kea mendjaga arepm bara iâ, krana iâ djari paham membantah augh ikei.

16. Amon aku solake aton menaharep olo hai, djaton idjâ bitu mempahaiak aku, tapi iâ djari melihi aku samandia. Æla Tuhan mitong tâ aka.

17. Tapi Tuhan djari mawat aku, dan djari mempaabas aku, uka aku tarang tau mesanan augh Hatalla, dan karâ olo kapir djari mehining tâ. Dan aku djari iliwus bara njaman singa.

18. Maka Tuhan karâ meliwus aku bara karâ talo papa, dan iâ karâ mahaga aku akan karadjaan ajue idjâ hong sorga ; akan iâ aton kahaie palus kata-tahi. Amen.

19. Avj menabe Priska dan Akwila, dan olo ungup human Onesiporus.

20. Erastus djari melei hong Korintus, dan Tropimus aku djari melihi haban hong Miletus.

21. Djaka ole, duma akan to helo bara musim sadingen. Eubulus, dan Pudens, dan Linus, dan Klaudia, dan karâ pahari tâ menabe ikau.

22. Tuhan Jesus Kristus awi mempahaiak roghm. Asi awi mempahaiak keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN TITUS.

BAGI 1.

Titus djari impelei Paulus hong Kreta. uka iä mangkat presbiter; olo äwe, idjä tau mendjadi presbiter; njaman guru salah akan indu iangop.

1. Paulus, djipen Hatalla, dan rasul Jesus Kristus, tumon kapertjajan olo inti Hatalla, dan tumon kaheratin katotohe, idjä aton tumon agaman Hatalla;

2. Huang kaharap pabelom awang katatahi, awang djari indjandji Hatalla, idjä djaton tau menendjaro, helo bara karä wajan kalunen,

3. Dan intu puna wajae iä djari mengerina augh ajue, dan aku kea djari injoho mesanan tä tumon prentahu Hatalla, Djuru-salamat ikei;

4. Akan Titus, anakku idjä budjur, tumon kapertjajan idjä haiak imbing ikei: asi, kasajang dan kasanang aton dengam bara Hatalla Bapa, dan bara Tuhan Jesus Kristus, Djuru-salamat ikei.

5. Tagal buku tä aku djari mepelai ikau hong Kreta, mangat ikau mengarahak gawi idjä betisa hindei, sambil mependeng presbiter huang genep lewu, kilau aku djari memetä ikau;

6. Amon aton olo idjä djaton

terkotak, idjä aton sawa Idjä bewe, idjä aton anak idjä pertjaja, anak idjä djaton tau ingotak olo sabab iä pudji meridu, atawa sabab iä aton merisang.

7. Krana patut episkopus, kilau mandur human Hatalla, akan aton djaton terkotak, äla idjä-batekang mimbing kahendak ajue bewe, äla idjä pura blait, äla idjä radjin mihop talo behari, äla idjä pahalau bedjudju, äla idjä menggau ontong papa;

8. Tapi idjä radjin menjarongan olo, idjä sinta olo bahalap, idjä badangä, tetek, brasi, mautoh;

9. Idjä toto-toto mimbing augh budjur tä, idjä aton tumon adjare, mangat iä awi adjar idjä budjur aton bara kwasa akan mepudji olo, dan akan memprahan kasalahn olo idjä melawan tä.

10. Krana aton kea arä biti olo idjä burup-barap kotake, idjä hapan augh haiang, dan mepalajang arä olo; idjä mepatang olo tä aton kalotä, idjä mimbing hadat sunat.

11. Patut njaman olo tä iangop; iä membalik arä ungkup huma, dan madjar talo idjä djaton patut, hendak mendino ontong idjä papa.

12. Idjä biti olo tä, nabin ajue kabuat, djari hamau: "Olo Kre-

ta aton menendjaro haradjur, iâ aton meto idjâ papa, iâ aton kadian tolange.”

13. Augh saksi to aton toto; tagal tâ awi mengotak iâ toto-toto, mangat iâ aton budjur huang kapertjaja,

14. Dan uka iâ äla mingat sansanan olo Jehudi, dan prentahn olo kalunen, idjâ hendak mundur iâ bara katotohe.

15. Talo handiai aton brasi intu olo brasi, tapi intu olo halikâ dan intu olo idjâ bantus pertjaja talo Idjâ mahin dia aton brasi, tapi kadeduâ, kapintare tuntang pingingat-ateie aton halikâ.

16. Olo tâ mengaku, iâ kasene Hatalla, tapi awi karâ penggawie iâ milim iâ, basa olo tâ aton olo kabelâ, dan aton merisang, dan djaton aton beguna akan penggawi Idjâ awang bahal lap.

BAGI 2.

Augh Titus akan indu memeti akan olo bahas, akan olo tabela, dan akan djipen olo, bisa asin Hatalla djari menga akan olo handiai.

1. Tapi ikau, awi hakotak augh idjâ saroroe dengan adjar idjâ budjur.

2. Soho olo hatuâ idjâ bakas, uka iâ aton badangä, babehat dasare, betawat, budjur huang kapertjaja, huang sinta, huang kaserenan.

3. Olo bawi idjâ bakas soho kalotâ kea, uka ampin pambelome aton kilau patut intu olo brasi, äla iâ aton olo pengotok, äla hapau arâ talo ihop behari,

tapi bua iâ madjar talo bahal lap;

4. Uka iâ madjar olo bawi tabela mendjadi betawat, sinta banae, sinta anake;

5. Aton badangä, aton mantoh, melei huang humae, aton manis, memenda banae, nakara augh Hatalla äla inapa olo.

6. Olo hatuâ idjâ tabela awi ikau madjar kalotâ kea, uka iâ aton badangä.

7. Huang karâ perkara prahan arepm kabuat mendjadi sonto karâ penggawi bahal lap; huang augh adjarm aton ikau toto, bebehat, budjur.

8. Kälâ karâ aughm aton bua dan djaton terkanan, nakara iâ, idjâ melawan tâ, impahawen, dan djaton aton buku menutor augh papa mawi keton.

9. Awi mepudji djipen olo, uka iâ menumon augh tempoe, dan uka iâ huang karâ perkara radjin ingilak tempoe, dan äla iâ hadjawab;

10. Dan äla menakau talo enen, tapi iâ akan aton budjur huang karâ penggawie, uka iâ awi karâ perkara menara adjar Hatalla, Djuru-salamat ikei.

11. Krana asin Hatalla, idjâ menjalamat olo, djari memala akan olo handiai,

12. Dan aton madjar ikei, mangat ikei menganan karâ kadarhaka dan karâ kipen kalunen, dan belom badangä, tetek, dan tumon kahendak Hatalla huang kalunen mindjam to,

13. Haiak mentei kaharap salamet, kakarinan kahain pangkahai Hatalla dan Djuru-salamat ikei, Jesus Kristus;

14. Idjâ djari menjaragh arepe indu gautin ikei, nakara iâ me-

liwus ikei bara karâ kadarhaka, dan uka iâ memprasi akan arepe ungkup olo, idjâ aton baris ajue, idjâ aton radjin melalus penggawi idjâ bahalap.

15. Augh to awi madjar, dan awi mempudji olo, dan mengotak olo huang karâ kabehate. Æla olo mengabelâ ikau.

BAGI 3.

Titus akan mesanan asin Hatalla, idjâ menjalamat dan memprasi olon, dan iâ akan menganan guru salah, dan augh adjar, idjâ melawan brita asi iâ.

1. Awi memetâ olo, uka iâ memenda även idjâ aton marentah, dan idjâ mimbing kwasa, uka iâ menumon augh ajue, dan aton tatap akan karâ penggawi idjâ bahalap.

2. Uka iâ âla mengotok olo, âla radjin habantah, tapi aton manis, dan aton belemo nintu olo handiai.

3. Krana ikei kea bihin djari aton olo paleng, idjâ marisang, idjâ lajang, idjâ aton djipen arâ kipen, dan arâ talo salah, ikei djari belom huang kadarhaka, dan huang kahiri, patut ikei injingi, dan ikei djari menjingi sama arep ikei.

4. Tapi amon kasajang Hatalla, Djuru-salamat ikei, mendjadi bakarina, dan sintan ajue, idjâ nintu olon :

5. Maka iâ djari menjalamat ikei, djaton awi penggawin kateke, idjâ iawi ikei, tapi tumon asin ajue, awi pampandoi brasi, awi tâ ikei inakan haluli, dan awi Rogh brasi, idjâ menaheta ikei ;

6. Idjâ paham djari inusu Ha-

talla akan ikei awi Jesus Kristus, Djuru-salamat ikei ;

7. Nakara ikei, idjâ djari inampa tetek awi asin ajue, akan mendino penataue tumon kaha-rap pabelom idjâ katatahi.

8. Augh to aton toto, tagal tâ aku menjoho ikau, âla terei menantu augh to, mangat iâ, idjâ pertjaja huang Hatalla, aton uku atei radjin melalus penggawi idjâ bahalap. Talo to aton, idjâ aton bahalap, dan beguua intu olon.

9. Tapi kanan karâ adjar tehiu talo haiang, adjar horoen utus karâ dewa, dan adjar kabantah dan kasuat tagal Torat ; krana djetâ djaton aton beguua, dan aton haiang bewe.

10. Kanau olo idjâ mimbing adjar awang salah, amon iâ djari impudji sindâ handuâ,

11. Basa ikau katawan, olo kalotâ aton terputar, dau iâ aton bedosa bewe, dan djari ihukum huang arepe.

12. Amon aku menjoho Artemas, atawa Tighikus, menale ikau, maka awi menggulong arepm menonggo aku hong Nikopolis, krana hetâ aku hendak melel musim sadingen.

13. Dohop buah-buah Senas, guru Torat tâ, dan Apollos, amon iâ hendak hagoet, belâ talo Idjâ tapas intu iâ.

14. Dan soho olo baris ikei adjar hadohop ompat talo bahalap idjâ patut dau beguua, belâ iâ mendjadi kilau idjâ djaton memmah.

15. Sekarâ olo idjâ aton denganku menabe ikau. Awi menabe iâ, idjâ sinta ikei huang kaptjaja. Asi awi mempahaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN PILEMON.

Paulus mesuman kahanjake, sabab Pilemon mendeng tetep huang kapertjaja dan huang sinta ; iâ blaku intu iâ, uka iâ mampun dan menarina huang sinta Onesimus iâ.

1. Paulus, idjâ imasong tagal Kristus Jesus, dan Timoteus, pahari tâ, akan Pilemon, idjâ äka sintan ikei, idjâ haiak ikei aton' menggawi,

2. Dan akan Appia, idjâ äka sintan ikei, dan akan Arghippus, idjâ haiak ikei aton mengalahi, dan akan ungkup, idjâ aton intu humam :

3. Asi aton dengau keton dan kasanang bara Hatalla, Bapan ikei, dan bara Tuhan Jesus Kristus.

4. Aku menarimakasi intu Hatallangu, dan djaton terei menchiu ikau huang laku-doanguku,

5. Basa aku mehining brita siutam dan kapertjajam, idjâ aton huang ikau nintu Tuhan Jesus, dan nintu olo brasi handiai.

6. Nakara penggawin kaper-tjajam mendjadi abas, awi ikau kasene talo bahalap handiai tä, idjâ aton ain ikei huang Kristus Jesus.

7. Krana ikei paham hanjak dan paham impangat awi sintam, basa atein olo brasi djari impangat awi ikau, pahari !

8. Tagal tâ, alo aku aton u-

râh atei huang Kristus menjoho intu ikau talo awang patut,

9. Maka sabab sinta aku labeh radjin blaku intu ikau, aku, idjâ aton kaloto ampie, Paulus idjâ bakas tâ, dan idjâ to inasong kea tagal Jesus Kristus.

10. Maka aku blaku intu ikau akan anakku, idjâ djari inakangku huang pasongku, iâ tä Onesimus.

11. Idjâ bahut djaton djari aton beguna akan, tapi to iâ aton paham beguna akam dan akangku ; aku djari menjoho iâ buli akam.

12. Tapi ikau, tarima iâ, iâ tä ateiku kabuat.

13. Aku toto radjin menjoho iâ melel denganguku, uka iâ mengganti ikau menonggo aku, idjâ imasong tagal Ewangelion.

14. Tapi djaka djaton aton kahendakm kabuat, aku djaton maku menantu talo en-en, belâ kahalapm aton kilau hadjadjuan, tapi mangat tâ aton awi kahiasm.

15. Krana mikâ iâ djari melihi ikau haudjulo, mangat ikau mendino iâ haluli sampei kata-tahi ;

16. Djaton tinei kilau djipen, tapi idjâ aton labeh bara djipen,

kilau pahari idjä äka kataue; solake iä djari aton intu aku kalotâ, maka paham haream iä akan aton intu ikau kalotâ, lipet euâ, huang isi tuntang huang Tuhan.

17. Tagal tâ amon ikau mado aku aton kolam, awi menarima iä, kilau djaka menarima aku.

18. Dan djaka iä djari merugi ikau, atawa aton utang intu ikau, itong tä akangku.

19. Aku, Paulus, djari menjurat to, hapan lengän kabuatku to, aku hendak menahor tâ;— uka aku äla menehiu, kilau ikau mutang arepm kabuat intu aku.

20. Jo, pahari, soho aku hanjak huang Tuhan tagal ikau; awi mempangat ateiku huang Tuhan.

21. Aku djari menjurat akam, sambil harap ikau menumou aughku; dan aku katawan, labeh hindei bara aku djari menjewut ikau karâ mawi.

22. Dan awi menjimpan kea akangku äka aku tau melel, kranâ aku harap, awi karâ lakudoan keton Hatalla karâ menenga aku tinei akan keton.

23. Epapras, idjä haiak aku djari imasong tagal Kristus Jesus, atou menabe ikau;

24. Kalotâ kea Markus, Aristarghus, Demas, Lukas, idjä mendohop aku huang gawingku.

25. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus awi mempahaiak rogh keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO IBRANI.

BAGI 1.

Kristus, idjä djari duma helo bara karâ nabi, aton hai bara talo handiai, iä aton Hatalla.

1. Hatalla, idjä kinjap dan hapau arâ ampie djari hakotak bihin dengan karâ tato awi karâ nabi, djari hakotak huang karâ

andau idjä harian to dengan ikei awi Anake,

2. Idjä djari inantu awie mendino talo handiai indu penataue, awi iä tä kea iä djari menampa kalunen.

3. Iä tä, idjä aton sangkowong kahain Hatalla, dan tamunan bitin Hatalla, idjä menanggong

talo handiai awi augh kwasan ajue, limba iä djari mempuas karâ dosan ikei awi arepe kabuat, maka iä djari mondok hila gentau Idjä Pangkahai tâ hung sorga.

4. Dan iä djari indjadian sampei kalotâ hai bara karâ melaikat, tumon iä djari mendino indu penataue ara paham bahalap bara äwen tä.

5. Krana akan äwe karâ melaikat iä pudji hamau: "Ikau aton Anaku, andau to aku djari manak ikau?" Dan tinei: "Jaku hendak aton Bapa aka, dan iä akan aton Anak akangku."

6. Dan tinei, amon iä menamâan iä, idjä solake inakae, akan kalunen, koan iä: "Karâ melaikat Hatalla akan indu menjemba iä."

7. Toto, tehiu karâ melaikat iä hamau: "Idjä menampa melaikat ajue rogh, dan karâ djipâe njalan apui."

8. Tapi dengan Anak iä hamau: "Padadusam, o Hatalla, aton sampei katatahi; sokam, katan radja, aton soka budjur.

9. "Ikau djari sinta kateteke, dan djari besingi kapapa, tagal tä ikau, o Hatalla, djari iminjak awi Hatallam dengan minjak kahanjake paham bara karâ kolam."

10. Tinei: "Ikau, Tuhan, intu solake djari menampa petak, tinei karâ langit aton tampan lengäm.

11. "Djetâ akan nihau, tapi ikau hantâ mele, dan talo handiai tä karâ rotus kilau klambi;

12. "Dan kilau pakeian ikau karâ membalon tä, dan djetâ karâ ioba; tapi ikau aton ikau, ka-

râ njelo ajum djaton katawan kalepahe."

13. Dan akan äwe karâ melaikat iä pudji hamau: "Mondok hila gentau, sampei aku djari mina karâ musohm mendjadi galang paim?"

14. Djaton iä tâ handiai aton rogh penonggo, idjä injoho menonggo tagal iä, idjä akan indu mendino salamat indu penataue?

BAGI 2.

Patut olo leket intu Jesus, idjä djari mendjadi olo, uka iä menjalamat olo.

1. Tagal tâ patut paham haream ikei mimbing talo ikei djari mehining, belä mikä ikei inamput dan nihau.

2. Krana amon augh tä, idjä injewut melaikat, djari aton dâhen, dan karâ kalangka dan karâ karisang djari imalä kilau patut:

3. Maka kilen ikei akan mahakan arep ikei, djaka ikei djaton merega salamat idjä kalotâ hai? idjä solake djari insanan awi Tuhan, dan djari indâhen intu ikei awi olo tä, idjä djari mehining auge,

4. Sambil Hatalla kea hadohop menjaksi awi kata, awi talo heiran, awi arä ampin kaabase, dan awi penengan Rogh brasi, tumon kahendak ajue.

5. Krana akan melaikat iä djaton djari memenda kalunen idjä rehian tä, idjä inutor ikei.

6. Tapi aton olo menjaksi hong surat: "Narei aton olon, sampei ikau akan mingat iä? atawa anak olon, sampei ikau akan madja iä?"

7. "Ikau djari mawi iâ mendjadi korik bara melaikat handjulo, hapan kahaie dan horumat ikau djari mangkat iâ mendjadi Radja, dan ikau djari mangkat iâ marentah karâ penggawin lengâm.

8. "Talo handiai ikau djari mingkes penda pain ajue." Krana haiak mingkes talo handiai penda paie, iâ djaton djari melili talo Idjâ, awang djaton akan memenda iâ; tapi katonto ikei hindei mitâ talo handiai aton memenda iâ.

9. Tapi ikei mitâ Jesus iangkat kilau Radja dengan kahai dan horumat, idjâ handjulo djari aton korik bara melaikat awi kapâhân pampatei, maugat iâ awi asin Hatalla mengkemâ pampatei tâ indu gantintu olo handiai.

10. Krana aton patut intu iâ, sabab iâ tâ talo handiai aton, dan awi iâ tâ talo handiai aton, uka iâ, sambil maga arâ anak akan kahaie, memprasi Mantir olo tâ awi kapâhâ.

11. Krana iâ, idjâ memprasi, dan karâ olo tâ, idjâ imprasi, aton samandiai haiak bara Idjâ tâ; tagal tâ kea iâ djaton mahamen menggarâ âwen tâ pahari,

12. Koa: "Aku hendak mesanan aram intu karâ paharingku, intu bentok ungkup aku hendak menjanji tara akam."

13. Dan tinei: "Jaku hendak harap intu iâ." Dan tinei: "Itâm, to aton aku dan karâ anak, idjâ djari inengam akangku."

14. Dan basa karâ anak aton isi dan daha, maka iâ kabuat kea djari menduan sama isi dan daha tâ, nakara iâ awi pampatei

akan merusak iâ, idjâ aton mimbimbing kwasan pampatei, iâ tâ iblis;

15. Dan nakara iâ meliwus karâ olo, idjâ awi kikân pampatei djari tawanan dan imasong hapus pambelome.

16. Krana toto, iâ djaton menduan melaikat, tapi iâ menduan katuronap Abraham.

17. Tagal tâ patut iâ mendjadi huang karâ perkara sama dengan paharie, mangat iâ aton Imam hai idjâ menjangang dan idjâ tau iharap huang perkara tâ, idjâ akan indu ilalus intu Hatalla, akan indu melalus sapan tagal karâ dosan olo arâ.

18. Krana huang perkara, idjâ âka iâ kabuat djari iningkes, dai djari ingapâhâ, iâ tau mawat olo tâ, idjâ iningkes.

BAGI 3.

Kristus aton kat bara Moses; olo idjâ menganan iâ akan bua hukum paham haream bara olo Israel, idjâ djari aton bantus dengan Moses.

1. Tagal tâ, pahari idjâ brasi, idjâ djari irawei akan tamâ sorga; ingat bua-bua Rasul dan Imam hai, idjâ ingaku ikei, Jesus Kristus,

2. Idjâ aton budjur intu iâ, idjâ djari mangkat iâ, kilau Moses kea djari aton budjur huang salepa humae.

3. Maka idjâ to kolotâ paham haream akan indu ihorumat bara Moses, kilau tukang-huma labeh aton bara horumat bara huma.

4. Krana genep huma aton tukange, idjâ memangun tâ, ma-

ka iâ, idjâ memangun talo handiai, aton Hatalla.

5. Dan Moses toto djari aton kea budjur huang salepa kumnae, kilau djipen, uka iâ menjaksi talo, idjâ akan indu inutor harian.

6. Tapi Kristus, kilau idjâ ka-buat aton Tempon huma tâ; huma tâ aton ikei, djaka bewe, palus sampei kaputusan, ikei mimbing dâhen kadjentan atei dan kahanjak tagal kaharape.

7. Tagal tâ, kilau koan Rogh brasi: "Andau to, amon keton mehining augh ajue,

8. "Æla mempatekang atcin keton, kilau djari mendjadi intu kalawanan, intu andau tingkese huang padang tâ;

9. "Æka taton keton djari meningkes aku, dan djari mengkemâ aku, dan djari mitâ peng-gawingku âpat pulu njelo katahi.

10. "Tagal tâ aku melait hamputan olo tâ, sambil hamau: Hantâ atcin olo tâ lajang, dan iâ djaton djari mengasene djalangku.

11. "Tâ aku djari menjapa huang kalaitku: Olo tâ djaton akan indu tamâ kasanang ajungku."

12. Djaga, pahari, uka âla mikâ aton intu idjâ bitin keton atei papa, idjâ bakulas pertjaja, sampei keton mundur bara Hatalla idjâ belom.

13. Tapi awi mempudji sama arep keton sening andau, katahin katika inggarâ "andau to," belâ idjâ bitin keton mendjadi batekang awi tipun dosa.

14. Krana ikei djari mendino bagi huang Kristus, djaka sam-

pei kaputusan ikei mimbing dâhen tamparan kaharap ikei.

15. Basa aton augh kaloto: "Andau to, amon keton mehining augh, âla mempatekang atcin keton, kilau djari mendjadi intu katika kalawanan tâ."

16. Krana belae olo, amon iâ djari mehining augh, djari merahas iâ, tapi djaton olo handiai tâ, idjâ djari blua bara Misir, iaga Moses.

17. Maka tagal âwe iâ djari blait âpat pulu njelo katahi? Djaton tagal olo tâ, idjâ djari mawi salah, idjâ berenge djari inganau huang padang lomba?

18. Dan tagal âwe iâ djari menjapa, olo tâ djaton akan indu tamâ kasanang ajue, salah bara tagal olo tâ, idjâ djari merisang?

19. Dan ikei mitâ, olo tâ djaton djari tau tamâ sabab iâ bantus pertjaja.

BAGI 4.

Ikei akan tamâ kasanang awi kapertjaja; kaabas augh Hatalla; kamenteng atei huang Jesus.

1. Tâ bua ikei mikâ, belâ to, kahum djandjie aton, ikei akan indu tamâ kasanang ajue, isut bitin keton sajub dan djaton tau sampei tâ.

2. Krana intu ikei kea Ewan-gelion djari insanan, kilau intu olo tâ kea; tapi augh idjâ insanan intu olo tâ djaton djari aton beguna aka, basa djetâ djaton imbalut dengan kapertjaja huang olo tâ, idjâ djari mehining tâ.

3. Krana ikei, idjâ djari pertjaja, tamâ kasanang, kilau iâ djari hamau: "Kilau aku djari

menjapa huang kalaitku : olo tä djaton akan indu tamâ kasanangku,"—alo penggawie djari hapus bara katika kalunen djari inampa.

4. Krana aton augh surat maka iâ hakotak kaloto tehiu andau udju : "Maka andau udju Hatalla djari melajan bara karâ penggawie."

5. Dan huang augh surat tinei : "Olo tä djaton akan indu tamâ kasanangku."

6. Djadi, basa aton betantu, belaehe olo akan indu tamâ kasanang tâ, dan olo tä, akan tâ Ewangelion djari insanan solake, djaton djari tamâ tagal karisange :

7. Maka iâ menukas tinei andau idjä betantu, iâ tä : "andau to," awi iâ hamau awi Dawid kalotâ tahi rehian, kilau iâ djari hamau : "Andau to, amon keton mehining augehe, âla mempatekang atein keton."

8. Krana amou Josua djari menamâan olo tä akan kasanang tâ, toto limba tä iâ djaton djari mesanan andau idjä beken.

9. Tagal tä, aton melei tinei kasanang akan ungkup olo Hatalla.

10. Krana idjä djari tamâ kasanange, iâ kea djari melajan bara karâ penggawie, kilau Hatalla kea djari melajan bara penggawin ajue.

11. Tä bua ikei uku-uku, nakara ikei tamâ kasanang tä ; belä idjä biti belongkang, menumon sonto sama karisang tä kea.

12. Krana augh Hatalla aton belom dan kwasa, dan aton benjihi bara padang idjä kuman sansila, dan djetä menambelan

sampe metetek hambaruan dan rogh, kahubongan dan untek, dan djetä aton mariksa karâ aukat atei, dan karâ tirok atei.

13. Dan dialo talo Idjä aton besahokan bara iâ, tapi talo handiai aton halowei dan buap intu matan iâ tä, idjä karâ meucuga akan ikei bagin ikei.

14. Maka basa aton intu ikei Imam hai idjä kwasa, idjä djari tamâ intu karâ sorga, iâ tä Jesus, Anak Hatalla : bua ikei melei sega, sambil mengaku iâ.

15. Krana djaton aton intu ikei Imam hai, idjä djaton tau menjangang ikei huang karâ kalemone ikei, tapi idjä, sama kilau ikei kea, djari iningkes huang karâ perkara, tapi djari melei brasi bara karâ dosa.

16. Tagal tä bua ikei hapan uräh atei menale padadusan asi, mangat ikei mendino kasajang, dan supa asi, mangat ikei indohop intu andau kadjakâ.

BAGI 5.

Jesus aton Imam hai idjä toto.

1. Krana karâ imam hai, idjä iangkat bara baris olo kalunen, djari impendeng akan olo, mangat melalus perkara idjä menintu Hatalla, nakara iâ meluput hadjat dan parapahe tagal karâ dosa.

2. Dan iâ tä tau kea menjangang olo humong dan olo lajang, basa intu iâ kabuat kea leket arâ kalemo.

3. Dan sabab kalemo tä iâ akan indu meluput parapahe ta-

gal dosan kabuate kea, kilau tagal dosan olo arä.

4. Dan olo djaton akan indu menduan horumat to kabuate, tapi iä tâ mendjadi imam hai, idjä djari ingahau Hatalla, kilau Aaron kea djari ingahau.

5. Kalotä kea Kristus djaton djari mahorumat arepe, mendjadi Imam hai, tapi iä tâ djari mahorumat iä, idjä djari hamau denga: "Ikau atou Anakku, andau to aku djari manak ikau."

6. Kilau iä hamau kea huang surat beken: "Ikau aton Imam palus katatahi, tumon atoran Melghisedek."

7. Huang karä andau sangkom iä huang isi, iä djari meluput akan indu parapape karä ampin laku-doa, haiak mente-hau dan menangis, intu iä, idjä tau meliwus iä bara pampatei, dan iä djari induan bara kikäe.

8. Alo iä aton Anak tâ, maka awi kapähä, idjä djari ingkemäe, iä kea djari adjar menienda kahendak Hatalla,

9. Dan iä djari imprasi, dan djari mendjadi Batang salamat awang katatahi akan olo handiai, idjä memenda kahendak ajue.

10. Dan Hatalla djari menggarä iä Imam hai, tumon atoran Melghisedek.

11. Maka tehiu iä tâ ikei aton arä perkara akan indu mesanan, idjä aton behali akan indu inarang, basa keton djari kadian akan mehining.

12. Krana keton, idjä tumon katika putut aton guru, keton akan indu iadjar tinei tamparan karä kotak Hatalla idjä solake; dan keton djari mendjadi kalotä ampie, sampei blaku djo-

hon-tusu, dan djaton talo kinan awang toto.

13. Krana genep biti idjä hapan djohon-tusu djaton djari patjä huang augh kateteke, krana iä aton kilan awau.

14. Tapi idjä awang bakas tâ akan hapan talo kinan awang toto, olo tä, idjä pudji mengkemä angkat arepe kabuat, sampei iä tau mariksa talo bahalap tungtang talo papa.

BAGI 6.

Olo impudji, belä il mundur tinei bara kaper-tjaja, tapi melei tetep, dan mentei djan-djin Hatalla, iuji aton ddhen haliei.

1. Tagal tâ, haiak mempelei tamparan adjar Kristus, kälä ikei palus menimbang augh idjä tindu, dan ikei djaton maku mingkes galang tinei, iä tâ: kahoba bara karä pengawwi matei, kaper-tjaja huang Hatalla,

2. Adjar tehiu pampandoi brasi, dan adjar tehiu lengä indanan hundjun olo, tehiu kamsik olo matei, dan tehiu kaputusan kadjarian ikei idjä palus katatahi.

3. Dan ikei hendak menimbang tä, amon Hatalla aton menjoho ikei.

4. Krana djaton ole olo tâ, idjä djari implawa sindä, dan idjä djari mengkemä penengan sorga tâ, dan djari mendino Rogh brasi,

5. Dan idjä djari mengkemä augh Hatalla idjä bahalap, dan kaabas pabelom idjä rehian tä:

6. Amon olo tâ gagar tinei, djaton ole, koangku, olo tâ inaheta tinei akan kahoba, basa iä tâ aton menjampalaki tinei Anak

Hatalla, dan aton betarang memapa iâ.

7. Krana petak, idjâ minjup udjan tâ, awang kinjap mohon aka, sambil memplua buah awang beguna akan olo idjâ malan, petak tâ imberkat Hatalla.

8. Tapi petak, idjâ mempa- lembut duhi dan tinggen, patut inganan bewe, dan bedjeleng djetâ karâ injapa; maka tepa djetâ ingâhu.

9. Tapi, keton, âka kataun ikei, akan keton ikei harap perkara awang bahalap bara tâ, dan idjâ mengkahimat selamat keton, alo ikei hakotak kaloto.

10. Krana Hatalla djaton aton tulas, sampei iâ kalapean penggawin keton, dan kilen keton huang sintan keton djari mahorumat aran ajue, amon keton djari menonggo olo brasi, dan hantâ keton aton menonggo olo tâ.

11. Tapi ikei nahuang, mangat genep bitin keton aton sama radjin kaloto kea, uka keton aton batantu haliei tehiu kaha- rape, sampei akan kalepahe;

12. Belâ keton mendjadi ka- dian, tapi tuntutan keton awen tâ, idjâ awi kapertjaja dan awi ka- serenan mendino karâ djandjie indu penataue.

13. Krana amon Hatalla djari mendjandji intu Abraham, basa djaton aton idjâ hai bara iâ, nakara haiak menjewut tâ iâ tau menjapa, maka iâ djari menjapa menjewut arepe,

14. Koa: "Toto, hapan berkat aku hendak memberkat ikau, dan haradjur aku hendak paham memparâ ikau."

15. Maka tumon tâ, haiak A-

braham tuntang pandjang atei djari mendâ, maka iâ djari mendino djandji tâ.

16. Krana olo pudji menjapa, menjewut idjâ awang hai bara iâ, dau sapa, hapan mendâhen aughe, aton memutus karâ bitjara, idjâ aton intu olo.

17. Tagal tâ Hatalla, basa iâ toto haliei hendak menarang akan iâ, idjâ akan mendino djandji indu penataue, kahendak tirok ajue djaton tau hoba, maka iâ djari mendâhen tâ awi sapa;

18. Nakara awi duâ perkara idjâ djaton terhoba, huang tâ djaton kabawa haliei Hatalla djari menendjaro, ikei akan mina kamangat atei idjâ aton kwasa, ikei, idjâ djari menggau lindong, awi mimbing dâhen kaharap tâ, idjâ djari ingkes akau ikei;

19. Idjâ aton intu ikei saun hambaruan awang dâheu dan bunggut, idjâ tamâ âka brasi, idjâ aton intu likut dinding tutup tâ,

20. Æka Pangkaliman ikei djari tamâ akan ikei, iâ tâ Jesus, idjâ tumon atoran Melghisedek djari mendjadi Imam hai sampei katatahi.

BAGI 7.

Jesus aton Imam hai tumon atoran Melghisedek, dan iâ aton hai haliei bara karâ imam, idjü aton tumon atoran Aaron.

1. Krana Melghisedek tâ djari aton radja Saleu, imam pangkahai Hatalla, idjâ djari menambang Abraham, katika iâ tâ buli, limba iâ djari mempala limâ radja tâ, dan idjâ djari memberkat Abraham tâ.

2. Akan iâ kea Abraham djari menenga idjâ bagi sapulu karâ ramoe; maka arae solake injalanan Radja kateteke; tinei iâ aton radja Salem, iâ tâ: Radja kasanang.

3. Iâ djaton aton bapae, djaton aton indue, djaton aton horon utus ajue, djaton aton tjerita karâ andau pambelome djari menampara, atawa iâ djari terei belum; melainkan iâ injama dengan Anak Hatalla, iâ melei imam palus katatahi.

4. Maka to, ingat keton, kilen aton kahain ajue, akan tâ Abraham kea, tato hai tâ, djari menenga idjâ bagi sapulu bara karâ talo, idjâ djari dinoe.

5. Maka âven tâ, idjâ bara ungkup olo Lewi djari mendiuo pangkat imam, djari injoho kea tumon augh Torat, uka iâ menduan idjâ bagi sapulu pengulu olo arâ, iâ tâ, pengulin karâ paharie, alo paharie tâ djari turun-menurun kea bara Abraham.

6. Tapi iâ, idjâ djaton aton baris katuronan olo tâ, djari menduan idjâ bagi sapulu bara Abraham, dan djari memberkat iâ, idjâ djari mendino djandji.

7. To olo djaton tau memban-tah augh to: idjâ awang korik imberkat awi idjâ awang hai.

8. Tinei heto olo tâ, idjâ akan matei, pudji menduan idjâ bagi sapulu, tapi hetâ iâ, idjâ insanan iâ aton belum.

9. Dan Lewi kea, (mangat menggarâ tâ kalotâ,) idjâ menduan idjâ bagi sapulu, djari menahor idjâ bagi sapulu awi Abraham.

10. Krana iâ aton hindei intu

huang bapae, katika Melghisedek hasupa denga.

11. Maka to, djaka perkaraawang tindu djari indjadian awi pangkat imam olo Lewi, (krana sangkom katika tâ kea djelahan olo tâ djari meudino Torat,) maka narei guna tinei Imam beken akan lembut, tumon atoran Melghisedek, idjâ djaton aton tumon atoran Aaron?

12. Krana amon pangkat imam ioba, djaton tau dia Torat kea ioba.

13. Krana iâ, menintu iâ augh tâ djari insanan, aton hindjâ ungkup awang beken, djaton idjâ biti ungkup tâ pudji manggau perkaran mesbeh.

14. Krana aton tarang, Tuhan ikei djari turun-menurun bara Juda, maka nintu ungkup tâ Moses djaton djari memetâ talo en-en tehiu pangkat imam,

15. Dan djetâ aton tarang haream tinei, tumon tamunan Melghisedek aton lembut imam awang beken,

16. Idjâ djari iangkat, djaton tumon Torat prentah idjâ tehiu perkaran isi, tapi tumon kwasan pambelom idjâ palus sampei katatahi.

17. Krana iâ aton menjaksi: "Ikau aton Imam palus sampei katatahi, tumon atoran Melghisedek."

18. Krana prentah idjâ solake tâ ingarak tinei, basa djetâ aton belemo dan djaton beguna.

19. Krana Torat djaton djari menampa talo en-en mendjadi tindu; tapi to djetâ djari ingganti awi kaharap idjâ labe bahalap, idjâ maga ikei menale Hatalla:

20. Dan basa djeta djari indâhen awi sapan Hatalla: (krana âwen të djari mendjadi imam, djaton haiak iâ djari inantu awi sapa,

21. Maka iâ to haiak iâ inantu awi sapa, awi iâ, idjâ djari hamau denga: "Tuhan djari menjapa, dan iâ djaton karâ menjalsal tinei: Ikau aton Imam palus sampei katatahi, tumon atorau Melghisedek:)"

22. Maka Jesus djari mendjadi andal djangji idjâ aton paham haream bahalap.

23. Dan arâ biti âwen të djari iangkat mendjadi imam, basa pampatei djaton menjoho iâ melei katatahi;

24. Tapi iâ to, basa iâ melei palus sampei katatahi, mimbing pangkat imam idjâ djaton tau terei tinei.

25. Tagal të palus katatahi iâ toto tau menjalamat olo të, idjâ menale Hatalla awi iâ, basa iâ belom katatahi, mangat iâ blaku akan olo të.

26. Krana patut Imam kalotâ aton intu ikei, idjâ aton brasi, idjâ lapas bara karâ kasalah, idja djaton impurak awi dosa, idjâ imisa bara olo bedosa, dan idjâ aton hai bara karâ sorga;

27. Idjâ djaton usa, kilau karâ imam hai bahut, uka iâ solake meluput parapahe tagal dosan kabuate, dan limba të tagal dosan olo arâ; krana sasiudâ iâ djari melalus të, amon iâ djari meluput arepe mendjadi parapahe.

28. Krana Torat djari mangkat olo, idjâ aton arâ ampin kalemo, mendjadi imam hai; tapi augh sapa të, idjâ injewut rehian bara

Torat djari inenga, mangkat Anak të, idjâ djari imprasi palus sampei katatahi.

BAGI 8.

Awi Kristus mendjadi Imam palus katatahi, maka pangkat imam olo Lewi djari ingarak, dan awi Ewangelion djangjin Hatalla idjâ solake, Torat të, aton terei kwasae.

1. Maka rima talo handiai ikei djari mesanan to aton kaloto: Aton intu ikei Inram hai kalotâ, idjâ mondok hila gentaun padadusan Idjâ Paugkahai të huang sorga.

2. Idjâ menonggo talo brasi dan tingkap brasi awang toto të, idjâ djari imangun Tuhan, dan djaton imangun olo.

3. Krana genep imam hai iangkat, uka iâ meluput hadjat dan parapahe; tagal të djaton tau dia iâ to kea aton talo akan indu meluput të mendjadi parapahe.

4. Krana djaka iâ belom hundjun petak, iâ djaton aton Imam, basa hetâ aton imam, idjâ tumon Torat meluput parapahe,

5. Idjâ aton tamunan dan aton kangkalingân talo sorga të, kilau Moses djari injoho awi augh Hatalla, amon iâ akan menampa tingkap brasi të; krana: "Itâm, koan iâ, uka ikau menampa talo handiai të tumon sonto, idjâ djari imprahan akam hundjun bukit."

6. Maka to iâ to djari mendi-no pangkat gawi idjâ paham labeh bahalap, tumon iâ djari mendjadi Olo-helat djangji idjâ labeh bahalap kea, dan idjâ djari

indâben hundjun augh djandji awang labeh bahalâp.

7. Krana djaka djandji solake tâ djaton djari aton kasalabe, maka djaton djari inggau âka akan idjâ duâ tâ.

8. Krana haiak mengotak âwen tâ, koan iâ deuga: "Itâ, karâ andau akan duma, koan Tuhan, maka aku hendak mempendeng akan ungkup olo Israel dan akan ungkup olo Juda djandji idjâ taheta ;

9. "Djaton tumon djandji tâ, idjâ djari inampaku dengan taloe intu andau, amon aku djari menjingkap lengân âwen tâ, uka maga iâ blua bara tanah Misir ; krana olo tâ djaton djari melel huang djandjingku tâ, dan aku djaton djari ngoan iâ tâ hindei, koan Tuhan.

10. "Krana djeto aton djandji, idjâ karâ inampaku dengan ungkup olo Israel limba karâ andau to, koan Tuhan : Karâ prentahku aku hendak mina intu huange, dan aku hendak menjurat tâ intu ateie ; dan aku hendak aton Hatalla aka, dan olo tâ akan aton ungkup akangku.

11. "Dan djaton hindei genep biti akan madjar kolae, djaton hindei genep biti akan madjar paharie, koa : Awi mengasene Tuhan ;—krana olo tâ handiai karâ kasene aku, bara idjâ korik haliei sampei idjâ hai haliei.

12. "Krana aku hendak masi iâ dan aku djaton hendak menehiu kadarhakaë ; dan karâ kalangan olo tâ djaton haliei aku hendak mingat tinei."

13. Amon iâ hamau : "djandji idjâ taheta," maka iâ djari menampa idjâ solake tâ men-

djadi usang ; maka idjâ inampa usang tâ, dan idjâ djari rotus, djetâ bedjeleng kea akan indu nihau.

BAGI 9.

Karâ hadat dan karâ parapahn Torat aton korik haliei regae dan kwasae bara dahan Kristus.

1. Maka djandji idjâ solake tâ djari aton hadat agama, dan kaleka brasi, idjâ aton hong kalunen djeto.

2. Krana tingkap brasi idjâ solake tâ djari inampa, âka tantahan sumbo aton, tinei medja tâ, tinei tepong-tampaja ; djetâ inggarâ âka brasi.

3. Maka intu likut dinding-benang idjâ duâ tâ aton tingkap brasi, idjâ inggarâ : âka brasi bara karâ âka idjâ brasi.

4. Hetâ aton sarangan hagaro, idjâ bara bulau, dan tabalاندjandji, idjâ hapus injangkulep dengan bulau, huang tâ aton kasa bara bulau, âka manna tâ aton huange, tinei sokan Aaron, idjâ djari mengambang, tinei batu âka djandji tâ djari tersurat.

5. Dan intu hundjue, tambuan tabala tâ, aton Kerubim kahaie, idjâ mengandjungen padadusan asi ; maka to ikei djaton hendak menarang midjâ-midjâ rimau karâ talo tâ.

6. Dan amon karâ talo tâ djari simpan kolotâ, maka karâ imam haradjur tamâ tingkap brasi idjâ solake tâ, uka melalus penggawin sombajang ;

7. Tapi huang tingkap idjâ duâ tâ imam hai bewe tamâ, sin-

dâ dalam idjâ njelo, dan djaton tau dia iâ mimbrit dâha, idjâ ilupute indu parapahe tagal arepe dan tagal dosan olo arâ.

8. Awi talo tã Rogh brasi hendak mesanan, djalan akan âka idjâ brasi haliei tã hindei djari iuap, katahin tingkap idjâ solake tã magon aton,

9. Idjâ sama djari aton kalotã sampei waja to, katika hadjat dan parapahe iluput, idjâ djaton tau memprasi pengiugat-atein olo tã, idjâ melalus penggawi tã ;

10. Sabab djetã aton menintu talo kinan dan talo ihop bewe, dan hadat menjau arepe, dan arã hadat, idjâ menintu perkaran isi, idjâ djari impendeng sampei wajan perkara idjâ tindu tã.

11. Tapi limba Kristus djari duma, Imam hai karã berkat idjâ djari indjandji tã, maka meloroë tingkap brasi idjâ labeh hai dan idjâ bahalap haream, idjâ djaton djari inampa awi lengãn olo, (iã tã, idjâ djaton aton ain kalunen to,)

12. Dan djaton awi dahan kambing dan awi dahan anak sapi, tapi awi dahan ajue kabuat iã djari tamã sasindã âka brasi tã, dan djari muli kaliwuse awang katatahi.

13. Krana amon dahan sapi dan dahan kambing, dan kawon sapi bawi tabela tã, amon djetã inampitik intu âwen awang pali, djari memprasi âwen tã tinei, mendjadi brasi tumon isie :

14. Kilen paham haream dahan Kristus, idjâ awi Rogh awang katatahi djari meluput arepe mendjadi parapahe idjâ brasi intu Hatalla, akan memprasi pengingat-atein keton ba-

ra karã penggawi matei tã, mang-at keton menonggo Hatalla idjâ belom.

15. Dan tagal tã iã aton Olohelat djandji taheta, uka, awi pampateie idjâ mempulas karã kalangka, idjâ djari aton sangkom djandji idjâ solake tã, olo tã, idjâ djari irawei, akan indu mendino djandjiu penataue idjâ katatahi.

16. Krana amon aton surat djandji tehiu penataun olo, djaton tau dia, olo idjã tempon penataue tã akan matei kea.

17. Krana djandji tã aton kwasa amon olo tã djari matei, dan djetã aton hindei bara kwasa, sangkom olo tã aton belom.

18. Tagal tã djandji idjã solake tã kea djari indãhen hapan dâha.

19. Krana limba karã prentah tã, tumon Torat Moses, djari insanan akan olo handiai tã, maka iã menduan dahan anak sapi dan dahan kambing, tinei danum, dan bulun tebiri idjã bahandang ampie, dan tetek humbang, sambil menampitik duã-duã, surat djandji tã kabuat dan olo arã samandiai ;

20. Sambil hamau : Djeto aton dahan-djandji, idjã djari imetã Hatalla intu keton.

21. Dan kalotã kea iã menampitik tingkap brasi tã hapan dâha tã, dan karã sarangan idjã hanggap mawi sombajang.

22. Dan tumon augh Torat bilak talo handiai imprasi awi dâha, dan djaka djaton dâha inusu, djaton aton ampun.

23. Tumon tã djaton tau dia, karã tamunan talo sorga tã akan imprasi awi dahan meto tã, tapi

talo sorga kabuat akan imprasi awi parapahe idjä bahalap bara parapahe djetä.

24. Krana Kristus djaton djari tamâ äka brasi djetä, idjä djari inampa awi lengân olo, idjä aton menamunan idjä awang toto tâ, tapi iâ djari tamâ huang sorga kabuat, uka iâ menaharep Hatalla tagal ikei.

25. Dan djaton uka iâ kinjap akan meluput arepe mendjadi parapahe, kilau imam hai seuing njelo tamâ äka brasi tä hapan dahan meto beken ;

26. Djaka beken maka bara katika kalunen inampa djari iâ kinjap akan indu mengkemä kapähâ: tapi to, amon karâ wajan kalunen djari sukup, iâ djari duma sasindâ, akan indu menganan karâ dosa awi parapahn ajue.

27. Dan kilau djari inantu akan olo, iâ akan indu matei, dan limba tä iâ akan iriksa dan imalâ:

28. Kalotâ Kristus kea, idjä sasindâ djari impatei indu parapahe, akan indu menganan dosan olo arâ, handuä tä, sambil iâ djatou menanggoug dosa, karâ menanggo äwen tä, idjä mendä iâ uka mendino selamat.

BAGI 10.

Karâ parapahe Torat djaton aton kwasa, tapi parapahe Idjä tä, Kristus, aton kwasa palus katatahi. Patut olo pertjaja dan harap tü huang kasarëhan, sambil iü menjewut tarimakasi.

1. Krana Torat, idjä aton kangkalingân talo bahalap awang karâ duma, dan idjä djaton aton ampin talo tä kabuat awang to-

to, awi karâ parapahe tä, idjä hantâ sening njelo iluput, djaton haliei tau memprasi äwen idjä menale tä.

2. Djaka beken maka olo djari terei meluput parapahe, basa iâ, idjä djari meluput tä, djari imprasi sasindâ, dan djaton djari tau indawa awi dosa tinei.

3. Tapi to sama parapahe tä sening njelo iluput haluli, dan awi tä karâ dosa inehiu.

4. Krana djaton haliei ole, dahan sapi dan dahan kambing mempwas dosa.

5. Tagal tä koan iâ, amon iâ tamâ kalunen: "Parapahe idjä injambali dan hadjat ikau djaton maku menarima, tapi ikau djari menatap bereng akangkku.

6. "Parapahe idjä ingâhu dan parapahe tagal dosa djaton djari ingilakm:

7. "Tâ koan aku: Itä, jaku duma, (huang surat aku djari insanan,) uka aku melalus kahendak ajum, o Hatalla!"

8. Limba iâ djari hamau: "Parapahe idjä injambali, dan hadjat, dan parapahe idjä ingâhu, dan parapahe tagal dosa ikau djaton djari maku menarima, dan djetä djaton djari ingilakm", (maka karâ parapahe tä iluput tumou Torat,)

9. Tä koan iâ: "Itä, jaku duma, uka aku melalus kahendak ajum, o Hatalla!" Iâ menganan idjä solake, mangat mempendeng idjä duä tä.

10. Huang kahendak tä ikei djari imprasi, awi parapahe bereng Jesus Kristus, idjä sasindä djari iluput.

11. Maka genep imam nongkang andau aton mendeng me-

nonggo gawie, sambil kinjap meluput sama parapahe tä haluli, idjä djaton haliei tau mempuas dosa.

12. Tapi iä to, limba meluput parapahe Idjä tagal karä dosa, palus katatahi mondok hila gentaun Hatalla,

13. Sambil mendä, sampei karä musohe djari ina intu penda paie.

14. Krana awi parapahe Idjä palus sampei katatahi iä djari meuampa tindu olo tä, idjä imprasi.

15. Maka Rogh brasi kea aton saksi talo tä.

16. Krana limba iä djari hamau helo : "Djetä aton djandji, idjä aku hendak menampa dengan olo tä, limba karä andau to, koan Tuhan : .Karä prentabku aku karä mina intu ateie, dan aku hendak menjurat tä intu huange," (*maka iä mendahang :*)

17. "Dan karä dosae dan karä kalangkan olo tä djaton haliei aku hendak mingat tinei."

18. Djadi, amon djetä iam-pun, maka karä parapahe tagal tä akan terei.

19. Maka, pahari, basa ikei to tau tamä äka brasi tä awi dahan Jesus,

20. Mehoroë djalan idjä tahta dan belom, idjä djari inampa akan ikei awi Jesus, mehoroë dinding benang tä, iä tä, mehoroë isin ajue ;

21. Dan basa intu ikei aton Imam hai idjä manggau human Hatalla :

22. Maka kälä ikei menale dengan atei awang budjur, haiak ikei aton betantu haliei huang kapertjaja, dan haiak atein ikei

djari imprasi bara pengingat atei awang papa, dan haiak bereng ikei djari ienjau dengan danum awang brasi.

23. Kälä ikei tanggar atei toto mengaku kaharap ikei ; (krana iä, idjä djari mendjandji tä, tau iharap.)

24. Dan kälä ikei menonggo sama arep ikei, dan menantiring sama arep ikei akan sinta dan akan penggawi idjä bahalap.

25. Dan äla ikei terei hapumpung dengan sama arep ikei, kilau belaehe olo pudji terei ; tapi bua ikei mempujji sama arep ikei, dan djetä paham haream, basa keton mitä, andau tä djala-djalan tokep.

26. Krana amon ikei tantei ahat mawi dosa, limba ikei djari mendino kaheratin katotohe, maka djaton aton hindei parapahe tagal dosan ikei ;

27. Tapi ikei tuntang kikä akan mendä hukum, dan kalason kalaite, idjä karä mempalomos olo idjä melawan.

28. Iä idjä djari melangka Torat Moses djaton djari tau iasi, tapi iä akan matei, awi augh duä telo olo saksi :

29. Kilen paham haream be-behat, angkat keton, hukum tä karä, idjä akan indu bua iä, idjä djari mehundjeng Anak Hatalla, dan djari mado dahan djandji tä aton halikä, awi tä iä djari imprasi, dan idjä djari mempahawen Rogh asi ?

30. Krana ikei kasene iä, idjä djari hamau : "Aku hendak memalä, aku hendak menahor gawin olo, koan Tuhan." Dan tinei : "Tuhan karä mariksa dan memalä انگkup olo ajue."

31. Aton tjelaka paham haliei akan indu lawo intu lengân Hatalla idjâ belom.

32. Tapi ingat keton karâ andau bibin, katika keton, limba keton djari implawa, djari menjerenan kutoh kadjakân kapâhâ.

33. Belahé, idjâ djari impahawen dan irarat, dan djari indjadian talo tampaja olo kalunen, dan belahé, idjâ djari hakola dengan olo idjâ irarat kolotâ.

34. Krana keton djari hadohop menanggong kapâhângku kea, amon aku imasong, dan keton djari menjerenan tuntang hanjak atei, amon karâ ramon keton djari irampas bara keton, basa keton katawan, talo awang bahalap haream, awang melei katatahi, aton bagin keton huang sorga.

35. Tâ, äla menganan kaharap keton, idjâ karâ imalâ, mendino upah awang hai.

36. Krana keton akan indu menjerenan, mangat keton, limba keton djari melalus kahendak Hatalla, akan menduan djangji tâ.

37. Krana: "Hindei isut be-we, dan iâ, idjâ akan indu duma, karâ duma, dan iâ djaton akan menahi penumae."

38. "Tapi olo idjâ tetek awi kapertjaja akan belom." Dan: "Amon olo mundur, hambaru-angku djaton ingilak iâ."

39. Tapi ikei djaton hindjâ baris olo tâ, idjâ mundur akan kabinasa, tapi ikei hindjâ baris olo tâ, idjâ pertjaja mangat men-jalamat hambaruan ikei.

BAGI 11.

Kapertjaja inarang; karâ tato idjâ djari pertjaja insanan.

1. Maka kapertjaja tâ aton, amon olo betantu maharap djan-djin Hatalla toto-toto, dan djaton bembang atei tagal talo, idjâ hindei tergitan.

2. Krana awi kapertjaja kea olo djaman horan djari mendino kasaksian awang bahalap.

3. Awi kapertjaja ikei herati, kalunen djari injimpan awi augh Hatalla, dan talo idjâ gitan tä djaton djari indjadian awi talo idjâ djari aton.

4. Awi kapertjaja Abel djari meluput parapahe awang bahalap bara parapahn Kain, awi tâ iâ djari mendino kasaksian, iâ aton tetek; Hatalla djari menjaksi akan penengan ajue; dan awi kapertjaja tâ iâ imagon hakotak, limba iâ djari matei.

5. Awi kapertjaja Enogh djari induan, sampei iâ djaton djari mitâ pampatei, dan iâ djaton djari tersondau tinei, basa Hatalla djari menduan iâ; krana helo bara iâ djari induan maka aton kasaksian intu iâ, iâ ingilak Hatalla.

6. Maka lapas bara kaper-tjaja djaton ole ikei ingilak Hatalla. Krana iâ, idjâ menango Hatalla, djaton tau dia per-tjaja, Hatalla aton, dan iâ memalâ olo tâ, idjâ menggau iâ.

7. Awi kapertjaja Noah, limba iâ injoho awi augh Hatalla tehiu talo idjâ hindei gitan, sambil mendjadi betawat, djari menampa benama tâ akan indu mahaga olo ungkup humae; awi tâ iâ djari mahukum kalunen,

dan djari mendino penataun kateke idjâ aton awi kapertjaja.

8. Awi kapertjaja Abraham, limba iâ imbawa Hatalla, djari menumon augh tâ, dan djari hagoet menale tanah, idjâ iâ akan indu menduan indu penataue; maka iâ djari hagoet, haiak iâ djaton katawan, akan kwe penggoete.

9. Awi kapertjaja iâ djari melei hong tanahn djandji tâ kilau olo tamuei, dan djari belum huanng tingkap-benang, tuntang Isaak dan Jakob, idjâ haiak denga djari mendino sama penatau djandji tâ kea.

10. Krana iâ djari mentei lewu tâ, idjâ aton bara galang, idjâ djari imangun dan inampa Hatalla.

11. Awi kapertjaja maka Sarah kabuat kea djari mendino kaabase mendjadi betihi, dan amon umure djari halau wajae, iâ djari manak, awi iâ mado iâ tâ tau iharap, idjâ djari mendjandji tâ.

12. Tagal tâ awi Idjâ biti kea, dan awi idjâ awang kilau matei, djari inakan olo kalotâ arâ kilau bintang hong langit, dan kilau bawak baras intu saran tasik, idjâ djaton terisâ.

13. Maka olo tâ handiai djari matei huang kapertjaja, dan iâ djaton djari mendino talo idjâ indjandji tâ, baja djari mitâ tâ bara kedjau, dan djari memalok tâ, dan djari mengaku, iâ atou olo madja bewe, dan aton olo tamuei bewe hundjun petak to.

14. Krana olo, idjâ menggarâ arepe kaloto, aton mesanan bantantu, iâ menggau puna tanahn ajue.

15. Dan djaka iâ menehiu puna tanah tâ, idjâ âka iâ djari blua, maka aton kalinda intu iâ, uka buli haluli.

16. Tapi to iâ taharu dengan tanah awang labe bahalap, iâ tâ, dengan tauah hong sorga. Tagal tâ Hatalla djaton mahamen iâ, dan iâ hendak inggarâ Hatallan ajue; krana iâ djari menatap lewu aka.

17. Awi kapertjaja Abraham, amon iâ iningkes, djari menjaragh Isaak indu parapahe, dan iâ, idjâ djari mendino djandji tâ, djari menjaragh anake idjâ tonggal tâ indu parapahe,

18. (Tehiu iâ tâ djari inutor aka: "Idjâ awang turon-mêuron bara Isaak karâ inggarâ anakm;") sambil iâ katawan, Hatalla aton kwasa mempisik iâ bara olo matei kea.

19. Dan aton kea kilau djaka bara hetâ iâ djari mendino iâ haluli.

20. Awi kapertjaja Isaak kea djari memberkat anake, Jakob tuntang Esau, tehiu talo idjâ akan mendjadi rehian.

21. Awi kapertjaja Jakob, haiak matei, djari memberkat anak Josep tâ duâ-duâ, dan djari menjemba, hasinggo intu lawin sokac.

22. Awi kapertjaja Josep, haiak matei, djari mesanan olo Israel akau bebongkat, dan iâ djari memetâ olo tâ tehiu hantue.

23. Awi kapertjaja Moses, amon iâ haru inakan, djari injahokan bapa indue telo bulan katalahi, basa iâ tâ mitâ, ampie aton bakena; dan iâ djaton mikâ prentahn radja.

24. Awi kapertjaja Moses, a-

mon iâ bakas, djaton maku inggarâ anak putir Parao tâ.

25. Dan iâ labele radjin irarat hindjâ dengan ungkup olo Hatalla, bara iâ handjulu akan rame-rame huang kahanjak dosa.

26. Dan iâ menggarâ kaha-wen Kristus aton penataue awang bahalap bara karâ talo bahalap hong Misir, krana iâ mingat pemâlâhe idjâ rehian tâ.

27. Awi kapertjaja iâ djari melihi Misir, dan iâ djaton djari mikâ kalaite radja; krana-iâ djari mempahanji arepe, kilau djaka iâ mitâ iâ, idjâ djaton tergitan.

28. Awi kapertjaja iâ djari melalus paska tâ, dan djari menjaki huma hapan daba, belâ iâ, idjâ akan merusak karâ anak idjâ bakas tâ, karâ bua olo Israel.

29. Awi kapertjaja olo tâ djari dimpa menandjong, mehoroetasi bahandang, kilau mehoroepetak keang; dan amon olo Misir kea mengkemâ, ompat tâ, maka olo tâ djari buseng.

30. Awi kapertjaja kota-batu Jerigho djari belongkang, limba olo tâ djari menandjong hakaliling udju andau katahi.

31. Awi kapertjaja Rahab, lontâi tâ, djaton djari binasadengan olo perisang tâ, amon iâ djari menduan olo kalati tâ dengan kabuahe.

32. Dan narei aku akan indumesanan hindei? Krana andauku djaton karâ ombet, amon akuhendak mesanan karâ perkaran Gideon, dan Barak, dan Simson, dan Jepta, dan Dawid, dan Samuel, dan karâ nabi;

33. Idjâ awi kapertjaja djari

mempala karadjaan, djari melalus kateteke, djari menjingkap djandji, djari mangop njamau singa;

34. Djari membelep kwasan apui, djari mahakan padang awang benjibi, djari mendino kababase huang kalemoe, mendjadi menteng huang klahi, dan djari mendari karâ olo klahi djelahau olo beken.

35. Olo bawi djari mendino oloe idjâ djari matei misik haluli, dan awang beken djari ingapâhâ, dan iâ djaton maku menarimakaliwuse, nakara iâ akan mendino bagi huang kamisik idjâ bahalap harecam.

36. Dan awang beken djari mengkemâ kahawâ, dan djari imukul, tinei djari imasong, dan djari inganan akan sipir.

37. Iâ djari imanting dengan batu, djari inetek dengan gargadji, djari iningkes awi arâ ampin kapâhâ, djari impatei deng-an padang; iâ djari mengumbang tanah ingkepan dengan upak tebiri dan dengan upak kambing, ilih, indjakâ, imapa,

38. (Maka kalunen djaton aton beguna aka,) iâ djari mahakan arepe mele hong padang äka tunis, dan hundjun bukit, dan intu karâ lowang petak.

39. Maka olo handiai tâ, idjâ awi kapertjaja djari mendino kaksaksian, djaton djari mendino talo idjâ indjandji tâ:

40. Basa Hatalla djari menjimpan talo awang labele bahalap akan ikei, uka olo tâ djaton akan mendjadi tindu lapas bara ikei.

BAGI 12.

Olo impudji, uka iä melei sega huang kapertjaja, huang kaserenan, dan huang penggawi bahalap, basa intu iä aton djamdji awang laheh bahalap bara djan-dji, idjä djari aton intu olo horan.

1. Maka tagal tâ, basa ungkup olo saksi kalotä arâ aton mengaliling ikei, kâlâ ikei menganan karâ tanggongan, dan menganan dosa, idjä pura mentakan ikei, sambil hadari mehoroe djalan, idjä djari inantu akan ikei, hapan kaserenan atei;

2. Haiak ikei menanturâ Jesus, Mantir ikei, idjä melalus kapertjajan ikei; takiri kahanjake, idjä djari imprahan aka, iä djari menjerenan sampilaki, dan iä djaton djari paraba kahawä, dan to iä mondok hila gentaun padadusan Hatalla.

3. Ingat keton iä, idjä kalotä djari imbantah awi olo bedosa, uka äla keton mendjadi uju, dan atei keton tengengei angate.

4. Keton hindei djari melawan sampei daha, haiak keton hatangkarap dengan dosa.

5. Dan keton djari kalapean augh ajue, idjä mempudji keton kilau anake: "O anakku, äla mengabelâ djaran Tuhan, dan äla atei keton tengengei angate, amon ikau imukul awi iä."

6. "Krana Tuhan mendjara olo idjä äka huange, dan iä memukul genep anak, idjä iangkat awi iä."

7. Amon keton menjerenan djaræ, maka Hatalla aton nintu keton kilau nintu anake; krana intu kwe aton anak, idjä djaton indjara bapæ?

8. Tapi amon keton djaton haliei indjara, dan olo beken tâ

handiai djari indjara, maka keton aton anak sarau, dan djaton anak toto.

9. Tinei iä, idjä aton bapan ikei tumon isi, djari mendjara ikei, dan ikei djari mahorumat iä: djaton paham haream ikei akau indu memenda Bapan karâ rogh, mangat ikei belom?

10. Krana äwen tâ djari mendjara ikei handjulu tumon kahendak kabuate, tapi iä to mendjara ikei akan gunan ikei kabuat, mangat ikei ompat mendino bagi dengan karasin ajue.

11. Maka sangkom djara tâ aton, djetâ djaton aton indu kahanjake, tapi aton indu kapâhâ, tapi rehian djetâ mendjadian buahn kasanang kateteke akan olo tâ, idjä djari iadjar awi tâ.

12. Tagal tâ awi menggatang tinei lengân keton idjä hatulei, dan utut keton idjä belemo.

13. Dan awi keton memparampar djalan akan pain keton, uka idjä awang betimpang äla talokas haliei, melainkan uka iä tâ halit.

14. Awi menggoang kasanang dengan olo handiai, tinei karasie, krana lapas bara tâ dialo idjä biti akan mitâ Tuhan.

15. Dan djaga, belâ idjä biti mundur bara asin Hatalla; belâ aton uhat kapaite, idjä lembut dan memparidu keton, dan arâ olo impalikä awi tâ.

16. Äla idjä bitin keton aton olo habandong, atawa olo ganal atei, kilau Esau, idjä tagal pinginan djari menganan berkat tâ, idjä aton ajue basa iä aton anak idjä solake inakan.

17. Krana keton katawan, rehian bara tâ, amon iä hendak

menduan berkat tâ, iâ djari ingnanan kea; krana iâ djaton djari sondau kalindah tinei uka hoba, alo iâ menggau tâ tuntang menangis.

18. Krana keton djaton djari duma akan bukit tâ, idjâ tau inggajab, dan akan apui idjâ hanjala, dan akan kakaput tâ idjâ pidjem, dan akan kilat dan njaho tâ,

19. Dan akan pehiaun sarunei, dan akan kotak tâ, idjâ aton kalotâ aughe, sampei olo idjâ mehining tâ blaku, uka kotak tâ âla insanan aka hindei;

20. (Krana iâ djaton tau menanggong peâtâ tâ: "Dan djaka meto kea mendai bukit tâ, djetâ akan indu impatei imanting dengan batu, atawa injipet dengan damek.")

21. Dan talo tâ mempikâ olo tâ kalotâ, sampei Moses kea hamau: "Aku paham mikâ dan hagendjâ.")

22. Melainkan keton djari duma sampei bukit Sion, sampei lewun Hatalla idjâ belom, sampei Jerusalem tâ idjâ huang sorga, dan sampei arâ kojan melaikat tâ;

23. Sampei ungkup Idjâ tâ, sampei djelahan âwen idjâ inakan solake, idjâ djari injurat huang sorga, dan sampei Hatalla, idjâ memutus kadjarian olo handiai, dan sampei karâ rogh olo tetek idjâ tindu;

24. Dan sampei Olo-helat djandjin taheta, Jesus, dan sampei dahan tampitike, idjâ hakotak talo bahalap bara dahan Abel djari hakotak.

25. Ingat keton, uka âla keton menganan iâ, idjâ hakotak;

krana amon olo tâ djaton djari tau mahakan arepe, idjâ djari menganan iâ, idjâ hundjun petak djari meloang augh Hatalla: maka djaton haliei ikei tau mahakan arep ikei, amon ikei mules arep ikei bara iâ, idjâ aton bara sorga.

26. Augh ajue djari monggâ petak katika tâ; maka to iâ djari mesanan, koa: "Sindâ tinei aku hendak monggâ djaton petak bewe, tapi sorga kea."

27. Maka augh to, "sindâ tinei," aton mesanan; talo idjâ ionggâ tâ akan inganan, iâ tâ talo idjâ djari inampa, uka talo tâ akan mele, idjâ djaton tau ionggâ.

28. Tagal tâ, basa ikei djari mendino karadjaan idjâ djaton teronggâ, bua ikei toto-toto mimbing asi tâ, awi tâ ikei tau menonggo Hatalla tumon kaki-lak ajue, huang kikâ dan huang kapatute.

29. Krana Hatallan ikei kea aton apui idjâ mempalomos.

BAGI 13.

Augh adjar tehiu ampin pabelom olo Kristen.

1. Sinta keton karâ pahari.
2. Æla kalapean menjarongan olo, krana awi tâ olo djari menjarongan melaikat, haiak iâ djaton katawan tâ.

3. Ingat olo idjâ inutup hong sipir, kilau djaka keton kabuat djari inutup haiak denga, dan ingat olo idjâ ingapâhâ, kilau djaka keton kabuat kea djari ingapâhâ huang bereng keton.

4. Perkara mesawâ tâ aton

bara horumat intu olo handiai, dan sasuroh tâ djaton aton halikâ, tapi olo bebandji dan olo habandong Hatalla karâ mahukum.

5. Æla keton bisit menggau rear huang penggawin keton, dan bua keton paterei huang keton dengau ramo idjâ aton intu keton; krana iâ djari hamau: "Jaku djaton haliei hendak kalapean ikau, dan aku djaton hendak melihi ikau."

6. Sampei ikei peta badjenta hamau: "Tuhan aton, idjâ mendohop aku, dan aku djaton maku mikâ; narei olo tau mawi intu aku."

7. Ingat âwen tâ, idjâ madjar keton, dan idjâ djari mesanan augh Hatalla intu keton; dan awi keton menumon kapertjajan olo tâ, sambil keton mingat kahimat pabelom ajue.

8. Andau bihin dan andau to Jesus Kristus aton sama Idjâ tâ kea, dan palus katatahi iâ aton kaloto.

9. Æla keton inamput kantâ-kantâ awi adjar taheta dan salah; krana aton bahalap toto amon atei indâben awi asi, djaton awi talo kinan, idjâ djaton djari aton beguna intu olo, idjâ djari manggau tâ.

10. Aton mesbeh intu ikei, maka iâ, idjâ menonggo tingkap brasi tâ, djaton aton kwasa ompat kuman bara tâ.

11. Krana meto tâ, idjâ dahae iâton imam hai akan âka brasi tagal dosan olo, maka hantun meto tâ ingâhu intu ruar lewun olo.

12. Tagal tâ Jesus kea, mangat iâ awi dahan ajue kabuat memprasi ungkup olo tâ, maka

iâ djari mengkemâ kapâhâ intu ruar baun-tonggang.

13. Kâlâ ikei blua akan ruar lewu, menale iâ, sambil menanggong kahawâe.

14. Krana heto ikei djaton aton lewu idjâ melei, tapi ikei menggau idjâ awang karâ duma.

15. Kâlâ awi Jesus ikei haradjur meluput parapahn-tara intu Hatalla, iâ tâ: buah njaman ikei, idjâ mengaku aran ajue.

16. Æla keton terei bedjoha menenga, dan tau besara, krana parapahe idjâ kalotâ ingilak Hatalla.

17. Awi keton menumon augh gurun keton, sambil memenda iâ, krana iâ menonggo hambaruan keton, dan iâ aton kilau menanggong tâ, mangat iâ tau melalus gawie dengan kahanjake, dan djaton haiak iâ mungu, krana djetâ djaton aton beguna akan keton.

18. Laku doa akan ikei, krana ikei harap, ikei mahaga pengingat-atei bahalap, basa huang karâ perkara ikei hendak menandjong budjur.

19. Dan labeh haream aku mempudji keton uka blaku doa, mangat labeh bedjeleng aku i-nenga haluli akan keton.

20. Maka Hatalla, Batangkasanang, idjâ djari maga haluli bara olo matei Tuhan ikei, Jesus Kristus, Sakatik tebiri idjâ hai tâ, awi dahan djangji awang katatahi:

21. Iâ tâ awi menindu keton huang karâ penggawi idjâ bahalap, uka keton melalus kahendak ajue, dan kâlâ iâ menggawi huang keton talo idjâ ingilake, awi Jesus Kristus; akan iâ tâ

aton kahaie palus katatahi. Amen.

22. Maka aku blaku intu keton, pahari, awi menarima augh adjar to, krana pandak bewe aku djari menjurat akan keton.

23. Kâlâ keton katawan, Timoteus, pahari tâ, djari liwus tinei, maka haiak denga, (amon

iâ bedjeleng duma,) aku hendak madja keton.

24. Awi menabe karâ gurun keton, dan olo brasi handiai tâ. Karâ pahari idjâ intu Italia aton menabe keton.

25. Asi awi mempahaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL JAKOBUS.

BAGI 1.

Hanjak huang tingkese; âlû olo tatau aton kai atei; Hatalla djaton menantiring ikei mawi talo papa; âla pura blait; âla mehining bewe augh Hatalla, tapi awi menumon tâ kea.

1. Jakobus, djipen Hatalla dan Tuhan Jesus Kristus, akan duâ-walas ungkup tâ idjâ kasaburan : selamat keton !

2. Paharingku, awi mitong tâ paham kahanjake, amon keton lawo huang arâ ampin tingkese,

3. Basa keton katawan, karâ tingkes kapertjajan keton mendjadian kaserenan.

4. Maka bua kaserenan tâ aton penggawi awang tindu, mangat keton aton tindu dan budjur haliei, haiak djaton tapas en-en.

5. Dan amon idjâ bitin keton tapas kapintare, kâlâ iâ blaku

intu Hatalla, idja bedjoha aton menenga akan genep biti, dan idjâ djaton mempahawen olo, maka djetâ karâ inenga aka.

6. Tapi bua iâ blaku tâ huang kapertjaja, dan âla iâ bembang angate; krana iâ, idjâ bembang angate, aton kilau riak hong tasik, idjâ mempahaiak riwut dan tuwang-tabanga.

7. Krana âla olo kalotâ mado, iâ akan menduan talo en-en bara Tuhan.

8. Olo haliau djaton aton etter huang karâ djalan ajue.

9. Maka pahari idjâ korik tâ hatara huang kahaie ;

10. Dan olo tatau hatara huang kakorike, krana kilau kambang oru iâ akan nihau.

11. Krana matanandau djari lembut huang kalasoe, dan djari mengeang oru, dan kambange

djari beduro, dan kahalap tawase djari nihau : tumon tâ olo tau kea akan mendjadi keang huang djalan ajue.

12. Salamat olo tâ, idjâ menjerenan tingkese; krana amon iâ djari ingkemâ, maka iâ akan mendino kahain pabelom, awang djari indjandji Tuhan intu olo tâ, idjâ sinta iâ.

13. Æla olo, amon iâ iningkes, hamau : Aku iningkes Hatalla. Krana Hatalla djaton tau iningkes awi talo papa, dan iâ djaton kea meningkes idjâ biti.

14. Tapi genep olo iningkes, amon iâ indjidjit dan inantiring awi kipen kabuate.

15. Limba tâ kipen tâ, amon imbelom, manak dosa, dan dosa tâ, amon ilalus, manak pampatei.

16. Æla lajang, pahari, âka kataungku!

17. Karâ penenga awang bahalap, dan karâ talo awang tindu mohon bara ngambo, bara Bapan blawa, iâ tâ djaton hoba, atawa balik-balika.

18. Tumon kahendak ajue iâ djari manak ikei awi augh kato-tohe, nakara ikei aton idjâ membatang bara karâ talo tampan ajue.

19. Maka tagal tâ, pahari, âka kataungku, bua genep biti aton tatap, uka bedjeleng mehining, tapi berimet iâ akan hakotak, dan berimet iâ akan blait.

20. Krana kalait olo djaton mawi talo idjâ tetek intu Hatalla.

21. Tagal tâ, limba menganan karâ talo halikâ dan kutoh kabangange tâ, hapan atei belemo tarima augh tâ, idjâ imbul intu huang keton, idjâ aton kwa-

sa menjalamat hambaruan keton.

22. Dan awi keton menumon tâ kea, dan âla bewe mehining augh tâ, krana tumon tâ keton menipu arep keton kabuat.

23. Krana amon olo mehining augh tâ, dan djaton menumon tâ, iâ aton kilau olo, idjâ mitâ ampin baue hong saramin.

24. Krana iâ mitâ ampin kabuate, dan iâ hugoet, palus kalapean tinei, kilen ampie iâ aton.

25. Tapi olo idjâ menangkilik huang Torat idjâ tindu, iâ tâ Torat kamardeka, dan idjâ melei huang tâ, iâ idjâ djaton aton olo awang mehining palus kalapean tâ tinei, tapi idjâ menumon augh tâ : maka iâ tâ karâ aton salamat huang penggawie tâ.

26. Djaka idjâ biti keton mado arepe aton toto manggau agama, dan iâ djaton menggandali djelae, tapi menipu atein kabuate, agaman olo tâ aton haiang.

27. Agama idjâ budjur dan brasi intu baun Hatalla, Bapa, aton kaloto : madja dan mendo-hop nolâ dan balu huang kadjakâe, sambil mahaga arepe belâ impurak awi kalunen.

BAGI 2.

Æla menduan ampin olo; sinta sama arep keton; âla harap kapertjaja idjâ mutei bewe.

1. Paharingku, âla mimbing kapertjajan Tuhan ikei Jesus Kristus, Tempon kahain tâ, haiak keton menduan ampin olo tinei.

2. Krana amon âka keton ha-

pumpong aton tamä olo, idjä aton tisin bara bulau intu tundjuke, dan iä imakeian dengan pakeian awang bahalap, tinei aton tamä olo pähä belom kea, idjä hapan pakeian awang kupit,

3. Dan amon keton menampaja iä, idjä hapan pakeian bahalap tä, sambil hamau denga: Mondok heto intu äka membatang;—tapi akan olo pähä belom tä keton hamau: Mendeng hikau, atawa mondok heto intu äka paingku;—

4. Djaton keton tumon huang arep keton awang salah djari menduau ampiu olo, dan djari memutus tumon angkat awang papa?

5. Hining pahari äka kataungku, djaton Hatalla djari minti idjä awang pähä belom huang kaluuen to, idjä aton tatau huang kapertjaja, mangat iä mendino penataun karadjaan, idjä djari indjandjie akau olo tä, idjä sinta iä?

6. Tapi keton djari mempahawen olo pähä belom. Djaton olo tatau tä aton merarat keton, dau aton menuuda keton akan huma bitjara?

7. Djaton iä memapa ara bahalap tä, hapan tä keton djari inggarâ?

8. Maka amon keton melalus prentah idjä membatang tä, tumon augh surat: "Ikau akan indu sinta olo dengam, kilau arepm kabuat,"—maka penggawin keton aton patut.

9. Tapi amon keton menduan ampin olo, keton mawi dosa, dan keton ibukum awi Torat, kilau olo idjä melangka tä.

10. Krana olo idjä menumon

karä augh Torat, amon iä salah dengan augh Idjä, maka iä aton tiwas dengan salepa Torat tä.

11. Krana iä, idjä djari hamau: "Æla ikau habandoug,"—iä djari hamau kea: "Æla ikau mempatei olon." To, amon ikau djaton habandoug, tapi ikau mempatei, maka ikau djari melangka Torat.

12. Awi hakotak kalotä, dan awi belom kalotä, kilau olo idjä karä iriksa awi Torat kamardeka.

13. Krana hukum awang djaton tau masi karä bua olo tä, idjä djaton djari masi olo; tapi asi huang kasanange tau mendä hukum tä.

14. Narei guna, paharingku, djaka olo hamau, iä aton pertjaja, tapi penggawi djaton aton intu iä? tau kea kapertjaja idjä kalotä menjalamat iä?

15. Mikä djaka pahari idjä hatuä, atawa pahari idjä bawi aton halowei, dan aton tapas balandjae,

16. Dan idjä bitin keton akan hamau denga: Lius dengan salamet, ngalaso arep keton, awi membeso arep keton,—tapi keton djaton menenga aka talo iä akan hapan menpangat berenge: maka narei guna tä?

17. Kalotä kea kapertjaja, djaka djaton aton penggawie, maka djetä aton matei huang arepe.

18. Tapi mikä koan olo: Intu ikau aton kapertjaja, intu aku aton penggawi tä. Prahan akangku kapertjajam awi penggawim, dan aku awi penggawingku hendak memprahan akam kapertjajan ajungku.

19. Ikau pertjaja, Hatalla aton

Hatalla Idjâ bewe ; bua gawim : karâ iblis aton pertjaja tâ kea, dan iâ gagendjâ.

20. Maka o olo haiang, hendak ikau katawan, kapertjaja, idjâ djaton aton penggawie, aton matei ?

21. Djaton Abraham, bapan ikei, djari inampa tetek awi penggawi, amon iâ djari menjagragh Isaak, anake, sambill mina iâ hundjun mesbeh akan indu parapahe ?

22. Djaton ikau herati, kapertjaja djari mawat iâ melalus penggawi tâ, dan kapertjajae djari mendjadi tindu awi penggawie ?

23. Dan surat djari mendjadi tulus, idjâ kaloto aughe : “Maka Abraham pertjaja huang Hatalla, dan djetâ djari itong aka indu kateteke, dan iâ djari inggalar ulâh Hatalla.”

24. Tumon to, aton keton herati, olo inampa tetek awi penggawie, dan djaton awi kapertjaja bewe ?

25. Dan tumon tâ Rahab kea, lontâi tâ, djaton iâ djari inampa tetek awi penggawie, amon iâ djari menduan sarohan tâ, dan djari menjoho iâ hagoet mehoroe djalan idjâ beken ?

26. Krana kilau bereng aton matei amon hambaruae djaton, kalotâ kea kapertjaja atou matei, amon djaton aton penggawie.

BAGI 3.

Æla kanaha hendak madjar olo ; awi menggandali djelam ; ampin olo idjâ pintar toto.

1. Æla hendak mendjadi bewe guru, paharingku, basa keton

katawan, hukum idjâ paham haream ikei karâ bua.

2. Krana ikei handiai aton salah huang arâ perkara. Djaka olo djaton aton salah huang karâ kotake, iâ tâ aton olo idjâ tindu, dan idjâ aton kuasa menggandali hapus bitie kea.

3. Itâ, ikei mingkes gandali intu njaman hadjaran, uka iâ memumon kahendak ikei ; dan hapan tâ ikei maga hapus bitie tâ kantâ-kantâ.

4. Itâ keton benama kea, alo tâ kalotâ hai, dan alo tâ intakan awi riwut awang paham, maka djetâ iules kea awi kamburi awang korik haliei, akan kwe kea djuru-mudi aton mengkahimat tâ.

5. Kalotâ kea djela aton talo korik, tapi iâ bedjoho menjewut talo hai. Itâ apui isut, djetâ menotong pâhon kaju awang hai.

6. Djela kea aton kilau apui, iâ aton kontep karâ ampin kadarhaka, kaloto djela djari ingkes intu karâ ramon-bereng ikei, sampei djetâ menpalikâ hapus bereng, dan menotong hapus kadjaran ikei, dan djetâ inotong awi naraka.

7. Krana karâ ampin meto, meto beriar, dan karâ burong, meto idjâ menggajar, dan meto idjâ huang tasik, tau impalinek, dan djari impalinek awi olo.

8. Tapi dialo idjâ biti tau mempalinek djela ; djetâ aton kapapa idjâ djaton maku alah, idjâ aton kontep tada awang mampatei.

9. Hapan tâ ikei menara Hatalla dan Bapa, dan hapan tâ ikei menjapa olon, idjâ djari inampa tumon ampin Hatalla.

10. Bara ujama Idjä tâ aton blua augh berkat dan augh sapa. Paharingku, talo tâ djaton patut mendjadi kalotâ.

11. Aton kea lowang-danum memplua bara lowang Idjä tâ danum awang manis, tuntang idjä bepait?

12. Tau kea, paharingku, upon sikon memplua buah undus, atawa upon anggor memplua buah sikon? Kalotâ kea lowang-danum Idjä djaton haiak memplua danum bahalap dan danum bekahing.

13. Æwe bara keton aton idjä pintar tuntang herati? Kälä iâ memprahan awi ampin pambelome awang bahalap karâ penggawie huang kapintare awang belemo.

14. Tapi amon kahiri idjä bepait, dan amon kabantah aton intu atein keton, âla keton hatara, dan âla menendjaro melawan katotohe.

15. Djetâ djaton aton kapintar, idjä mohon bara ngambo, tapi djetâ aton bara petak, dan aton tumon dasar kalunen, dan tumon dasar iblis.

16. Krana âka kabari aton dan kabantah, hetâ aton karidu dan karâ ampin penggawi idjä papa.

17. Tapi kapintar idjä aton bara ngambo aton solake brasi, limba tâ iâ radjin hakabua, iâ aton manis, iâ radjin iadjar, iâ aton besuang kasajang dan karâ ampin talo bahalap, iâ djaton menumon kakilak kabuate, iâ djaton aton haliau.

18. Maka buahn kateteke inawur huang kasanang akan olo tâ, idjä mependeng kasanang.

BAGI 4.

Awi melawan kisite, kipen, kadjoho; âla mahukum olo; âla harap ontong huang kalunen mindjam to, tapi harap intu Hatalla.

1. Awi en karâ klahi dan karâ kabautah lembut intu keton? Djaton awi karâ kipen keton, idjä aton haklahi huang ramonbereng keton?

2. Keton mipen, dan keton djaton mendino talo tâ: keton behiri dan menggoang talo, dan keton djaton tau mendino tâ; keton habantah dan haklahi, tapi keton djaton mendino talo tâ, basa keton djaton blaku doa.

3. Keton blaku doa, dan keton djaton mendino, basa keton salah blaku, hendak hapan talo laku tâ huang karâ kipen keton.

4. Keton, olo habandong idjä hatuâ dan idjä bawi, djaton keton katawan, kataue dengan kalunen to aton kamusohe dengan Hatalla? Maka olo idjä hendak hulâ dengan kalunen, iâ hamusoh dengan Hatalla.

5. Atawa aton keton mado, haiang bewe surat mesanan augh to: "Rogh, idjä melei huang ikei, aton iâ radjin behiri?"

6. Toto iâ menenga asi idjä labe hai. Tagal tâ aton augh surat: "Hatalla melawan olo bedjoho, tapi akan olo rauda atei iâ menenga asi."

7. Tagal tâ awi keton memenda Hatalla; awi melawan iblis, dan iâ karâ hadari bara keton.

8. Tale Hatalla, dan iâ karâ menale keton. Awi memprasi lengâm, o olo bedosa! awi memprasi ateim, o olo haliau!

9. Bua keton aton kilau olo

kapâhâ, awi membawei tuntang menangis; bua tatawân keton hoba mendjadi tangise, dan kahanjak keton hoba mendjadi kapâhâ.

10. Awi memparanda arep keton intu baun Tuhan, dan iâ karâ menggataug keton.

11. Pahari! âla mengotok sama arep keton. Idjâ mengotok paharie dan mahukum paharie, iâ mengotok Torat dan menghukum Torat. Maka amon ikau makukum Torat, ikau djaton memumon tâ, tapi ikau aton memutus perkarân Torat tâ.

12. Tapi Idjâ tâ aton Tempon prentah, idjâ aton kwasa maha-ga olo, dan aton kwasa merusak olo. Tapi âwe aton ikau, sampei ikau peta mahukum olo beken?

13. To hining keton, idjâ hamau: Andau to atawa andau djewu ikei hendak hagoet akan lewu anu, dan hendak melei hetâ idjâ njelo, hendak bedagang dan menggau tua.

14. Keton, idjâ djaton katawan karâ kadjarian andau djewu! Krana kilen ampie aton pambelom keton? Djetâ aton asepi, idjâ gitan handjulu, belalu tâ nihau.

15. Bua djaka augh keton aton kaloto: Djaka Tuhan menjoho ikei, dan djaka ikei belom, maka ikei hendak mawi talo to, atawa talo tâ.

16. Tapi to keton hatara huang kadjohon atein keton; karâ tara idjâ kalotâ aton papa.

17. Maka olo idjâ tau mawi talo bahalap, dan iâ djaton mawi tâ, maka djetâ aton dosa intu iâ.

BAGI 5.

Olo totau idjâ bangang akan indu mikâ kulum Hatalla; bua olo menjerenan arepe; olo akan menonggo dan akan mem-pahalap sama arepe.

1. Maka keton, idjâ tatau, awi menangis dan awi membawei tagal tjelakan keton, idjâ akan bua keton.

2. Penataun keton djari rusak, karâ pakeian keton djari kiu-an gagat.

3. Bulau dan salakan keton djari rusak awi tagar, dan tagar tâ karâ aton saksi mawi keton, dan kuman isin keton kilau apui; keton djari meraup penatau akan andau hukum.

4. Itâ keton, upahn olo begawi, idjâ djari menggetem tanan keton, dan idjâ djari inapas keton, aton mentehau, dan augh tehau olo penggetem tâ djari sampei pinding Tuhan karâ kawan talo belom.

5. Keton djari belom rame-rame hundjun petak, dan keton djari menjeput atein keton akan andau keton injambali.

6. Keton djari mahukum, keton djari mempatei olo tetek, dan iâ tâ djaton aton melawan keton.

7. Tagal tâ, aton keton pandjang atei, pahari, sampei penuman Tuhan. Itâ, olo malan aton mendâ buahn tana idjâ bahalap, haiak iâ aton pandjang atei, sampei djetâ bua udjan idjâ so-lake dan udjan idjâ rehian tâ.

8. Aton keton kea pandjang atei, dan awi mengarassan atein keton, krana penuman Tuhan djala-djalan tokepi.

9. Æla mungu tagal sama arep keton, pahari, belä keton bua hukum; itä, iä idjä mariksa dan memalä mendeng dara bauntonggang.

10. Paharingku, bua keton menduan akan indu sonto kapähä dan kapandjang-atei karä nabi, idjä djari hakotak huang aran Tuhan.

11. Itä, äwen tä, idjä djari menjerenan kapähä, ikei menggarä salamät; keton djari mehinig britan kasarenan Job, dan keton djari mitä lawin penggawin Tuhan, Tuhan atou paham menjanjang, dan aton paham masi.

12. Tapi perkara idjä membatang, paharingku, äla menjapa; äla menjapa menjewut langit, äla menjapa menjewut petak, äla menjapa menjewut barangei talo beken; tapi bua jo keton aton jo, dan dia aton dia, belä keton lawo huang hukum.

13. Aton intu keton olo idjä kapähä atei? bua iä blaku doa, aton olo idjä haujak atei? bua iä menjanji masmur.

14. Aton intu keton olo idjä

haban? bua iä mengahau presbiter untkup tä, uka äwen tä blaku doa aka, dan mundus iä huangaran Tuhan.

15. Maka laku-doaan kaper-tjaja karä mahaga olo haban tä, dan amon iä djari mawi dosa, djetä karä iampun aka.

16. Awi mengaku kasalahn keton intu sama arep keton, dan laku doa akan sama arep keton, uka keton impakälä. Laku-doaan olo tetek idjä uku-uku aton paham kwasa.

17. Elias djari aton olo kalunen, sama ampie kilau ikei, dan iä djari blaku doa, udjan djaton akan mohon, maka telo njelo djehawen bulan katahi djaton djari aton udjan hundjun petak.

18. Dan iä blaku doa tinei, maka udjan mohon bara langit, dan petak memplua buahe.

19. Pahari, amon idjä biti keton djari mundur bara kapertjaja, dan olo aton moba iä tä tinei:

20. Bua iä katawan, iä tä, idjä moba olo bedosa bara kala-jang djalan ajue, akan mahaga hambaruan bara pampatei, dan iä karä menutup kutoh kasalahe.

SURAT RASUL PETRUS, IDJÄ SO- LAKE.

BAGI 1.

Tara Hatalla, idjä djari manak ikei haluli, sampei to ikei tau harap mendino salamat dan kahaie; pertjaja dan harap huang iä; sinta karä pahari.

1. Petrus, rasul Jesus Kristus, akan karä olo idjä djari inti, idjä menamuei huang tanahn utus olo beken, idjä ksaburan huang Pontus, huang Galatia, huang Kappadokia, huang Asia, dan huang Bitinia,

2. Idjä djari inti tumon Hatalla Bapa djari helo kasene iä, idjä imprasi awi Rogh, mangat iä memenda kapertjaja, dan mangat iä imbirik dengan dahan Jesus Kristus. Asi tuntang kasanang indahang akan keton.

3. Tara akan Hatalla dan Bapan Tuhan ikei, Jesus Kristus, idjä tumon kabain asie djari manak ikei haluli akan kaharapawang belom, awi iä djari mempisik Jesus Kristus bara olo matei,

4. Dan akan penatau idjä djaton tau rusak, idjä djaton tau impalikä, idjä djaton tau belaju, idjä djari ina huang sorga akan keton,

5. Akan keton, olo idjä huang kwasan Hatalla awi kaper-tjaja ihaga akan salamat tä, idjä djari simpan, uka djetä ingerina,

amon wajan kalunen to djari hapus.

6. Djetä aton buku keton hanjak atei, alo keton katonto (djaka patut kolotä) ingapähä awi arä ampin tingkese,

7. Mangat kapertjajan keton, idjä djari ingkemä, idjä paham berega bara bulau, idjä akan indu nihau, alo djetä djari ingkemä awi apui, aton akan indu tara, akan indu horumat, dan akan indu kahaie, amon Jesus Kristus mendjadi bakarina,

8. Idjä djaton djari gitan keton, tapi idjä aton kea äka sintan keton, dan huang iä, alo keton djaton mitä iä, tapi pertjaja huang iä, to kea keton paham hanjak atei dengan kahanjake, idjä djaton tau injerita,

9. Dan keton akan mendino lawin kapertjajan keton, iä tä, salamat hambaruan keton.

10. Perkara salamat to djari inirok dan djari iriksa karä nabi, idjä djari menudjum mesanan asi tä, idjä to djari sampei keton;

11. Æwen tä djari mariksa, menintu katika idjä kwe dan kilen ampie Rogh Kristus, idjä aton huang iä, djari mesuman helo kapähä idjä akan indu bua Kristus, dan karä kahaie idjä rehian.

12. Akan olo tā talo tā djari ingarina, djaton uka iâ mingkes tā aka kabuate, tapi uka iâ mingkes akan ikei augh tā, idjâ to insanan akan keton awi olo, idjâ djari mesanan Ewangelion akan keton huang Rogh brasi, idjâ djari injoho bara sorga; maka melaikat kea mipen menantu-neng talo tā.

13. Tagal tā awi keton membabat kahang atein keton; aton keton badangä, dan awi keton harap toto-toto asi tā bewe, idjâ inenga akan keton awi Ewangelion, idjâ mesanan Jesus Kristus akan keton.

14. Kilau anak, idjâ pehias menumon augh bapae, äla keton burok mipen talo papa tā hindei, idjâ bibin, katika kahumong keton, djari leket intu keton;

15. Tapi kilau iâ, idjâ djari merawei keton, aton brasi, kalotâ bua keton kea mendjadi brasi huang karâ gawin keton.

16. Krana aton augh surat: "Djadi keton brasi, krana jaku aton brasi."

17. Dan amon keton menggarâ Bapa iâ tā, idjâ djaton mendum ampin olo, tapi idjâ memalâ genep biti tumon gawie, bua keton menandjong betawat, katabin keton masan huang kalunen to,

18. Basa keton katawan, djaton awi talo idjâ tau rusak, djaton awi salaka atawa awi bulau keton djari inewus bara djalan keton awang haiang, idjâ djari mohon akan keton bara tato hiang,

19. Melainkan awi dahan Kristus, idjâ berega haliei, idjâ aton kilau anak tebiri idjâ djaton ter-

kotak, dan idjâ aton brasi haliei.

20. Helo bara kadjarian kalunen iâ tā djari inantu, tapi iâ djari ingarina intu katika to, tagal keton,

21. Tagal keton, idjâ awi iâ pertjaja huang Hatalla, idjâ djari mempisik iâ bara olo matei, dan djari menenga aka kahaie, nakara keton tau pertjaja dan harap intu Hatalla.

22. Maka limba keton djari memprasi atein keton awi keton memenda katotohe, awi Rogh, akan sinta awang djaton haliau, nintu karâ pahari: maka awi keton sinta sama arep keton toto-toto, hapan atei awang brasi;

23. Keton, idjâ djari inakan haluli, djaton awi binji awang tau rusak, tapi awi binji idjâ djaton tau rusak, iâ tā: awi augh Hatalla idjâ belom, idjâ melei sampei katatahi.

24. Krana: "Karâ isi aton kilau oru, dan karâ kahain olo aton kilau kambang oru; oru tā djari belaju, kambange djari be-
duro,

25. "Tapi augh Tuhan melei sampei katatahi." Maka djeto aton augh tā, idjâ djari insanan akan keton.

BAGI 2.

Bua olo idjâ djari inakan haluli pakanan arepe dengan augh Hatalla, uka iâ dahang-mendahang kaabase, bua iâ aton budjur gawie, mahorumat olo hai, dan menjerenan kasalahn olo, kilau Kristus djari mendjadi sonto akan ikei.

1. Maka awi keton menganan karâ ampin kapapa, karâ ampin tipu, dan kahiri, dan kotoke.

2. Kilau anak awang haru

inakan bua keton radjin mendino djohon-tusu awang pintar, awang djaton habalut talo beken, (iä tä augh Hatalla,) mangat awi tä keton djala-djalan mendahang kahaie,

3. Asal keton djari mengkemä, Tuhan aton bedjoha.

4. Keton djari menale iä, idjä aton batu awang belom, idjä djari inganan kea awi olo, tapi idjä djari inti Hatalla, dan idjä aton paham berega intu Hatalla.

5. Tä awi keton memangun arep keton, kilau batu awang belom, mendjadi huma huang Rogh, mendjadi ungkup imam idjä brasi, mangat keton tumon Rogh meluput parapahe, idjä ingilak Hatalla awi Jesus Kristus.

6. Tagal tä aton augh surat : "Itä, jaku mina huang Sion batu galang putinge, idjä djari inti, idjä paham berega, dan olo idjä pertjaja huang iä djaton akan indu rusak."

7. Maka akan keton, idjä pertjaja, iä aton paham berega; tapi (tumon augh surat : "Batu idjä inganan tukang huma, iä tä djari mendjadi akan galang putinge",) akan olo bantus iä djari mendjadi batu patarange, dan karang kalaite,

8. Iä tä : akan olo tä, idjä tantarang awi augh tä, basa iä merisang denga, akan tä olo tä djari ina kea.

9. Tapi keton aton utus olo idjä djari inti, hamputan olo radja dan imam, djelahan olo idjä brasi, ungkup idjä djari uli Hatalla, nakara keton mesanan karä kahalap ajuc, idjä djari mera-

wei keton bara kakaput akau blawan ajue awang heiran.

10. Keton, idjä bihin djaton djari aton ungkup, tapi to keton aton ungkup Hatalla, idjä bihin djaton iasi, tapi to keton iasi.

11. O keton, idjä äka kakilaku ! aku mengatau keton kilau olo tamuei, idjä aton hagoet menale puna tanahn ajue, tahanan arep keton bara kipen isi, idjä aton mengalahi hambaruan.

12. Ingat, mangat karä gawin keton aton budjur ampie intu baun olo kapid, nakara iä, idjä memapa keton, kilau djaka keton aton olo idjä mawi talo papa, amon iä tä mitä penggawin keton idjä bahalap, iä akan indu mahorumat Hatalla intu andau kadjakä.

13. Sabab Tuhan awi keton memenda karä atoran olo ; awi memenda radja, idjä pangkahai tä,

14. Dan awi memenda wakile, idjä djari injoho awie, uka iä tä mahukum olo idjä mawi talo papa, dan mahorumat olo idjä mawi talo bahalap ;

15. Krana tumon to aton kahendak Hatalla, mangat keton, awi keton mawi talo bahalap, mangop njama kahumong olo paleng,

16. Kilau olo idjä toto mardeka, djaton kilau djaka keton hapan kamardeka akan indu menutup kapapa, tapi kilau djipen Hatalla.

17. Awi keton mahorumat olo handiai ; sinta karä pahari ; mikä Hatalla ; awi mahorumat radja.

18. Keton idjä djipen olo, awi memenda tempon keton huang

karä kikâ, djaton tempo tâ bewe idjä bahalap dan bedjoha, tapi tempo palait kea.

19. Krana djeto aton asi, djaka olo, uka pengingat-ateie aton bahalap intu Hatalla, menjerenan kasusahe, dan menjerenan kapähâ, idjä bua iä djaton deng-an patut.

20. Krana narei horumat aton tä, djaka keton aton menjerenan tä, amon keton imukul sabab kasalahn keton? Tapi amon keton mawi talo bahalap, dan keton ingapähâ, dan keton menjerenan tä, djetä aton asi intu Hatalla.

21. Krana akan talo tä kea keton djari irawei; krana Kristus kea djari mengkemâ kapähâ indu gautin ikei, dan iä djari mendjadi sonto akan keton, mangat keton mehoroë awan paie;

22. Iä djaton djari mawi kasalah, dan augh tipu djaton ter-sondau huang njaman ajue;

23. Amon iä injapa olo, iä djaton menjapa memalä; amon iä ingapähâ olo, iä djaton mimas, tapi iä menjaragh perkara tä akan iä, idjä mahukum budjur.

24. Iä kabuat huang bereng ajue djari menanggong karä dosan ikei hong kaju, nakara ikei matei akan dosa, dan belom akan kateteke; awi iä behimang maka keton djari halit.

25. Krana bahut keton aton kilau tebiri idjä lajang, tapi to keton djari hoba nintu Sakatik dan Episkopus hambaruan keton.

BAGI 3.

Augh tehiu karä sawa dan karä bana. Patut olo handiai hindjä atei, sinta sama arepe, menjerenan kahawü, dan mesanan katohe, uka iä mendjadi padan ampie deng-an Kristus.

1. Kalotä keton, idjä bawi, awi memenda banan keton, uka, djaka aton idjä merisang, idjä melawan augh, iä tä kea, djaton awi augh, iuli awi ampin pabelom sawae,

2. Amon iä djari mengasene ampin pabelom keton idjä mantoh, idjä aton huang kikân Hatalla.

3. Olo bawi idjä kalotä membungas arepe djaton hapan talo idjä intu ruar, djaton hapan kuntjir balau, atawa awi iä mengkepan ramo bara bulau, dan hapan pakeian awang lamos,

4. Tapi bitie idjä intu huange, idjä besahokan huang atei, idjä hapan talo awang djaton tau rusak, rogh awang belemo dan suni, iä tä aton toto bahalap intu Hatalla.

5. Krana tumon tä djari membungas arepe olo bawi horan kea, idjä brasi, idjä harap intu Hatalla, dan idjä memenda banae;

6. Kilau Sarah djari menumon kahendak Abraham, dan djari menggarä iä tuan; maka keton djari mendjadi anak ajue, amou keton mawi talo bahalap, dan äla mikâ talo penangkedjet.

7. Kalotä kea keton, olo hatuä, melei dengan sawan keton tumon kpatute, dan teuga horumat akan olo bawi, kilau akan sarangan idjä belemo, krana keton äwen dnä haiak djari mendino penataun asin pabelom;

uka laku-doan keton âla imbalang.

8. Tapa, imbing keton handiai sama angkat Idjâ, tanggung hasama kapâhâ dan kahanjak keton, sinta karâ pahari, awi menjanjang olo, aton keton randa atei.

9. Æla menalâ talo papa hapan talo papa, âla memalâ augh sapa hapan augh sapa, tapi awi keton memberkat, basa keton katawan, keton djari irawei, mangat berkat mendjadi indu penataun keton.

10. "Krana olo idjâ hendak belom hanjak atei, dan idjâ radjin mitâ andau awang bahalap, iâ akan indu menjuni djelae âla menjewut talo papa, dan tokoh biwie âla menjewut tipu;

11. "Iâ akan mundur bara talo papa, dan akan mawi talo bahalap, iâ akan indu menggau kasanang, dan akan indu menggoang tâ.

12. "Krana matan Tuhan menangkilik olo tetek, dan iâ menalangan pindinge akan laku-doan olo tâ; tapi baun Tuhan aton melawan olo, idjâ mawi talo papa."

13. Dan âwe kea hendak memapa keton, amon keton manjak talo bahalap?

14. Maka alo kea keton ingapâhâ sabab kateteke, selamat keton! Kikân olo tâ âla keton mikâ; âla keton tangkedjet;

15. Tapi awi keton mahorumat Tuhan huang atein keton. Maka aton keton hantâ tatap hatomba augh olo handiai, idjâ misek bukun kaharape, idjâ aton huang keton, hapan atei belemo dan huang kikâ.

16. Dan awi keton mahaga pengingat-atein keton bahalap, nakara olo tâ, idjâ menawa pam-belom keton huang Kristus, mendjadi muhamen sabab auge, idjâ djari hapae memapa keton, kilau djaka keton aton olo idjâ mawi talo papa.

17. Krana aton labeh bahalap keton ingapâhâ, amon keton mawi talo bahalap (djaka kahendak Hatalla aton kalotâ,) bara keton ingapâhâ, amon keton mawi talo papa.

18. Krana Kristus kea djari mengkemâ kapâhâ sasindâ sabab karâ dosan olo, iâ idjâ tetek ganti olo papa, mangat iâ, maga ikei buli akan Hatalla; dan toto iâ djari impatei huang isi, tapi iâ djari imbelom awi Rogh.

19. Huang Rogh tâ kea iâ djari hagoet, dan djari mesanan arepe akan karâ liaun olo, idjâ inutup huang abissos,

20. Idjâ horan aton bantus pertjaja, katika Hatalla aton mentei tuntang pandjang atei, djaman Noah, pesan benama hai tâ inampa, huang tâ isut olo, iâ tâ hanja biti, djari ihaga awi danum;

21. Idjâ inamunan awi danum tâ, iâ tâ pampandoi brasi, to kea mahaga ikei, krana pampandoi brasi tâ djaton akan indu menganan likân bereng, tapi awi tâ pengingat-atei mendjadi bahalap intu Hatalla, awi kamisik Jesus Kristus,

22. Idjâ aton hila gentaun Hatalla, idjâ djari mendai akan sorga, dan karâ melaikat, karâ idjâ awang kwasa, karâ idjâ awang abas aton memenda iâ.

BAGI 4.

Bua ikei menehiu andau hukum, mempatei penggawin isi, mahaga penggawin Rogh, mendohop olo beken, dan menjerenan kapâhâ, krana limba kapâhâ tû ikei karâ hanjuk.

1. Maka basa Kristus djari mengkemâ kapâhâ huang isi indu gantin keton, bua keton menjingket arep keton dengan pikir tâ kea, iâ tâ, olo idjâ ingapâhâ huang isi, iâ aton terei mawi dosa ;

2. Belâ keton tumon kipen olo hapan katika tâ, idjâ aton betisa akan keton huang isi, tapi tumon kabendak Hatalla.

3. Krana aton ombêt haliei, baris pambelom ikei awang djari halau ikei djari melalus kahendak olo kapid, dan djari menandjong huang karâ ampin kandji dan kipen, dan djari membusau arep ikei dengan anggor, dan djari hebungu kuman dan mi-hop, dan djari melalus talo de-wa, talo kabelâ tâ.

4. To olo tâ heiran, amon keton djaton haiak olo tâ kea hadari, manjak ampin pambelom tâ, awang papa dan djaton patut, dan olo tâ memapa keton.

5. Maka olo tâ akan indu tom-ba intu iâ tâ, idjâ aton tatap mariksa dan memalâ olo belom dan olo matei.

6. Krana tagal tâ akan olo matei kea Ewangelion djari insanan, uka olo tâ ihukum kea tumon olo, huang isi, tapi belom tumon Hatalla huang rogh.

7. Maka kalepa talo handiai djari tokep. Bua keton aton badangâ, dan mendjaga, dan blaku doa uku-uku.

8. Maka perkara idjâ mem-

batang, sinta toto-toto sama arep keton, krana sinta tâ karâ menutup arâ dosa.

9. Awi menjarongan sama arep keton, âla dengan bakulas atei.

10. Genep biti, tumon asi djari inenga aka, patut hapan tâ mendohop olo beken, kilau olo idjâ manggau bahalap hakabe-ken ampin asin Hatalla.

11. Djaka olo hakotak, bua iâ hakotak tumon augh awang inje-wut Hatalla ; djaka olo menong-go, bua iâ hapan kwasa, idjâ djari inenga Hatalla : nakara huang karâ penggawi Hatalla inara awi Jesus Kristus, akan iâ tâ aton karâ kahai tuntang kwasa palus katatahi. Amen.

12. O keton, idjâ âka kakilake, âla keton sangang sabab lason kadjakâ, idjâ mentakan keton akan indu meningkes keton, kilau djaka djaton patut talo kalotâ bua keton.

13. Tapi kilau keton bara bagi dengan kapâhân Kristus, hanjak atei keton, mangat keton hanjak rantang kea, amon iâ mendjadi bakarina huang kahaie.

14. Djaka keton impahawen olo sabab aran Kristus, salamati keton ! krana Rogh kahaie, Rogh Hatalla aton huang keton ; toto awi olo tâ iâ tâ inawa, tapi awi keton iâ tâ iborumat.

15. Tapi âla idjâ biti keton bua kapâhâ kilau olo pemuno, atawa kilau olo penakau, atawa kilau olo idjâ mawi talo papa, atawa kilau olo idjâ mengarait arepe dengan perkara olo beken.

16. Tapi djaka iâ bua kapâhâ, basa iâ aton olo Kristen, âla iâ

mahamen, tapi iâ akan mempa-
hai Hatalla huang perkara tâ.

17. Krana waja djari sampei
hukum menampara mawi human
Hatalla; dan amon djetâ solake
mawi ikei, kilen anpie karâ ka-
djarian olo tâ, idjâ merisang
dengan Ewangelion Hatalla?

18. Dan amon olo tetek sa-
nuno injalamat, kangkwe darin
olo bakulas dan olo bedosa?

19. Kakai olo tâ kea, idjâ
ingapâhâ tumon kahendak Ha-
talla, bua iâ huang penggawi
idjâ bahalap mentjatohi hamba-
ruae akan Hatalla, akan iâ tâ,
idjâ djari menampa iâ, dan idjâ
âka ikei toto tau harap.

BAGI 5.

*Olo presbiter akan menoggo ungup bua-
bua; olo handiai akan memenda Hatalla,
dan akan melawan iblis, maka Hatalla
karâ mendohop olo tâ.*

1. Karâ presbiter, idjâ aton
intu keton, aku mengataui, aku,
idjâ haiak denga aton presbiter,
idjâ aton saksi karâ kapâhân
Kristus, dan idjâ bara bagi deng-
an kahaie, idjâ karâ ingerina:

2. Awi keton menjakatik ung-
kup Hatalla, idjâ aton penda ke-
ton, dan awi menoggo iâ tâ
âla sabab hadjadjuan, tapi awi
kahias atei, âla sabab menggau
ontong awang papa, tapi dengan
radjin atei.

3. Dan âla keton akan maren-
tah ungup tâ, tapi djadi keton
sontok akan kawan keton.

4. Tâ, amon Sakatik awang
membatang tâ mendjadi baka-
rina, maka keton karâ mendino
kahaie, idjâ djaton tau nihau.

5. Kalotâ keton, o olo tabela,
awi memenda olo bakas, dan
bua genep biti keton memenda
kolae, dan dengan randa atei
makeian arep keton, krana Ha-
talla melawan olo hai atei, tapi
akan olo randa atei iâ menenga
asi.

6. Maka awi memparanda a-
rep keton penda lengân Hatalla
idjâ abas, nakara iâ akan meng-
gatang keton intu wajae.

7. Karâ talo kapâhân keton
awi mendjaka akan Hatalla, kra-
na iâ aton manun perkarân ke-
ton.

8. Aton keton badangâ, dan
djaga, krana idjâ pelawan keton,
iblis tâ, aton mengumbang ki-
lau singa idjâ menjakungkong,
sambil menggau olo idjâ tau
inelee.

9. Lawan keton denga, awi
keton mendeng sega huang ka-
pertjaja; dan keton katawan sa-
ma kapâhâ tâ kea bua hapus
ungkup paharin keton, idjâ aton
huang kalunen.

10. Maka Hatalla, Batang ka-
râ asi, idjâ huang Kristus Jesus
djari merawei ikei akan kahain
ajue idjâ katatahi, limba ikei
djari ingapâhâ handjulo, iâ ka-
buat awi menindu, mendâhen,
mempaabas dan menggalang ke-
ton.

11. Akan iâ horumat tuntang
kwasa palus katatahi! Amen.

12. Awi Silwanus, idjâ tumon
kamâangku aton pahari idjâ bu-
djur akan keton, aku djari men-
jurit isut augh to, hapan meng-
ataui keton, dan hapan menjaksi,
djeto kea aton asin Hatalla idjâ
toto, idjâ imbing keton.

13. Ungkup olo idjâ djari inti

Tuhan, idjâ huang Babel, menabe keton, tinci Markus, anakku.

14. Awi keton menabe sama

arep keton hapan sium sinta. Kasanang awi mempahaiak keton handiai, idjâ aton huang Kristus Jesus. Amen.

SURAT RASUL PETRUS, IDJÄ DUÄ.

BAGI 1.

Basa Hatalla paham masi olo, kätü olo uku-uku kea mendino asie; basa Petrus be-djeleng akan indu matei, maka iä mesuman tinci perkarän Kristus idjâ batantu haliei, mangat olo mahaga tä.

1. Simon Petrus, djipen dan rasul Jesus Kristus, akan olo tä, idjâ djari mendino sama kapertjaja idjâ bahalap haliei tä, kilau ikei kea, awi katetek Jesus Kristus, Hatalla dan Djuru-salamat ikei.

2. Asi dan kasanang iudahang akan keton awi keton mengasene Hatalla, dan Jesus, Tuhan ikei.

3. Kilau Hatalla tumon kwasan ajue djari menenga akan ikei talo handiai, idjâ mendjadian pambelom dan kahanjak huang Hatalla, awi iä menjoho ikei mengasene iä, idjâ djari merawei ikei akan kahaie dan akan kahalape;

4. Awi iä tä djandji awang hai haliei dan awang paham berega djari inenga akan ikei, mangat awi karâ djandji tä keton aton bara bagi dengan dasar Hatalla,

limba keton djari mahakan kabinasa, idjâ aton huang kalunen awi karâ kipen :

5. Tumon tä, bua keton kea mendjadi uku-uku toto, dan awi mendahang akan kapertjajan keton penggawi idjâ bahalap, dan akan penggawi idjâ bahalap ka-herati,

6. Dan akan ka-herati kadangâ, dan akan kadangâ kaserenan, dan akan kaserenan kahanjak huang Hatalla,

7. Dan akan kahanjak huang Hatalla sinta nintu pahari, dan akan sinta nintu pahari sinta nintu olo handiai.

8. Krana amon talo to aton intu keton, toto djetä djaton menjoho keton mendjadi kadian atawa gogot huang ka-heratin Jesus Kristus.

9. Krana intu olo talo to djaton aton, olo tä aton bebutâ dan kawus mata, dan iä djari kalapean, iä djari imprasi bara dosae idjâ bahut.

10. Tagal tä, o pahari, paham haream awi keton uku-uku men-

dâhen keton huang Hatalla, idjâ djari merawei dan djari minti keton ; krana amon keton mawi tâ, djaton haliei keton karâ tanggarisang.

11. Krana tumon tâ karâ lombâ iuap akan keton penamâan akan karadjaan awang katatahi, idjâ ain Tuhan dan Djuru-salamat ikei, Jesus Kristus.

12. Tagal tâ aku djaton hendak terei menagor talo to intu keton, alo keton katawan djetâ, dan aton tetep huang katotohe.

13. Krana angkatku, katahin aku aton huang pasa to, patut aku haradjur mempisis keton awi aku mempudji keton,

14. Basa aku katawan, bedjeleng pasangku to karâ ingarak, kilau Tuhan ikei kea, Jesus Kristus, djari mesuman akangku.

15. Maka aku radjin hendak manun talo kalotâ, mangat keton limba penggoetku kea tau mingat tjerita to.

16. Krana ikei djaton djari hapan sansanan, idjâ djari inampa awi kapintar olo, amon ikei djari mesanan akan keton kwasa dan penuman Tuhan ikei, Jesus Kristus, tapi matan ikei kabuat djari mitâ kahaie idjâ paham haliei.

17. Krana bara Hatalla, Bapa, iâ djari mendino horumat, dan kahaie, amon pangkahi Tuhan djari menjewut augh to nintu iâ : "Iâ to aton Anakku, idjâ âka kataungku, idjâ âka kakilakku."

18. Dan augh tâ ikei djari mehining, amon djetâ mohon bara sorga, katika ikei aton hindjâ denga hundjun bukit brasi tâ.

19. Tinei augh karâ nabi tâ,

idjâ etter haliei, aton intu ikei, maka bua gawin keton, amon keton menampaja tâ, kilau sumbo idjâ pahalendang intu kaleka kaput, sampei langit mehindang, dan bintang-sawah tâ lembut huang atein keton.

20. Krana bua keton katawan, dialo augh nudjum Idjâ hong surat Hatalla lembut awi kabehatin olo kabuat,

21. Krana augh nudjum horan djaton djari injewut awi kahendak olo, tapi olo Hatalla idjâ brasi djari menjewut tâ haiak iâ iadjar awi Rogh brasi.

BAGI 2.

Guru penendjaro karâ lembut, sambil memahir arâ olo, tapi hukum djari tatap aka.

1. Tapi nabi penendjaro kea djari hindjâ ungkup olo horan tâ, kilau intu keton kea karâ lembut guru penendjaro, idjâ besilim karâ menamâan augh adjar awang salah idjâ aton memparusak, dan olo tâ karâ milim kea Tuhan, idjâ djari memili iâ, tapi bedjeleng olo tâ karâ mimbit kabinasa hundjun arepe.

2. Maka arâ olo karâ menuntut kihal olo tâ, (awi olo tâ djalan katotohe karâ imapa.)

3. Dan huang kisite, hapan sansanan kabuate, olo tâ karâ mendagang keton : maka bara solake hukum olo tâ djaton randjar, dan kabinasae djaton aton betiro.

4. Krana amon Hatalla djaton djari menjangkarâ me-laikat idjâ djari bedosa, tapi djari menutup iâ huang naraka

imasong dengan rantei kakaput, dan djari menjaragh iâ, uka iâ inonggo akan hukum;

5. Dan iâ djaton djari menjangjang kalunen idjâ horan, tapi djari mahaga Noah, olo pembrita katetek tâ, äwen hanja biti tâ, katika Hatalla menjoho danum soho merusak petak, kalekan olo idjâ bantus dengan Hatalla;

6. Dan iâ djari menyus lewu Sodom dan Gomorra, dan djari mahukum dan djari membalik tâ, dan djari menampa tâ mendjadi sonto akan olo handiai, idjâ harian karâ aton bantus dengan Hatalla;

7. Dan iâ djari meliwus bara hetâ Lot, olo tetek tâ, idjâ kapâhâ atei awi kandjin olo kabelâ tâ,

8. (Krana olo tetek tâ, idjâ mangkalewu denga, sening andau djari mengapâhâ ateie idjâ tetek awi iâ mitâ dan mehining gawin olo tâ, idjâ papa:)

9. Maka tumon tâ Tuhan tau meliwus bara tingkese karâ olo idjâ mikâ iâ, dan iâ tau mengurong akan andau hukum karâ olo darhaka, nakara iâ tâ iugapâhâ;

10. Idjâ membatang karâ olo tâ, idjâ menandjong tumon isi huang karâ kipen idjâ halikâ, dan idjâ mengabelâ karâ pangkat kwasu; olo tâ aton bedjoho, iâ menumon kabendak kabuate bewe, dan iâ behanji menjapa idjâ âka kahai tâ;

11. Alo melaikat idjâ aton hai bara olo tâ huang kaabase tuntang huang kwasae, mahin dia behanji menjewut augh hukum mawi iâ tâ, intu baun Tuhan.

12. Tapi olo tâ, kilau meto

idjâ djaton bara akal, idjâ menunmon dasare bewe, idjâ djari inampa akan indu inawan dan impatei, basa iâ memapa talo iâ djaton herati, maka iâ karâ rusak huang kapapae.

13. Dan iâ karâ mendino upahn kadarhaka; karamenongkang andau iâ menggarâ salamat, iâ aton talo halikâ dan purak talo papa, iâ aton menta, dan iâ merajap keton awi karâ tipue, amon iâ ompat kuman dengan keton.

14. Matae aton kontep awi kabandonge, iâ djaton terei mawi dosa, iâ memahir olo idjâ djaton etter atei, dan atein olo tâ aton bisit haliei, iâ aton olo awang tersapa.

15. Iâ djari melihi djalan awang budjur, dan djari lajang, sambil manjak djalan Bileam, anak Beor, idjâ aton radjin mendino upahn kadarhaka.

16. Tapi djari aton bewe idjâ mengotak iâ tagal kalangkahe, iâ tâ, meto idjâ menanggong iâ, idjâ djaton tau hakotak, djari hakotak hapan augh olon, dan djari membalang kahumong nabi tâ.

17. Olo tâ aton lowang-danum idjâ djaton bara danum, baunandau idjâ tabias awi pusoknjawong, kakaput awang pidjem djari ina aka sampei katatabi.

18. Krana iâ hapan bedjoho kotake idjâ haiang bewe, dan awi kipen isi, awi talo kandji, iâ mumpun olo tâ, idjâ haru djari hadari memisa arepe dengan olo tâ, idjâ menandjong huang kalajange.

19. Olo tâ mendjandji kabebase aka, dan iâ kabuat aton

djipen kapapa; krana iâ, idjâ djari mempala ikei, akan iâ tâ ikei djari akan indu djipâe.

20. Krana olo tâ, limba iâ djari mahakan arepe bara likân kalunen, awi iâ mengasene Tuhan dan Djuru-salamat Jesus Kristus, djaka iâ mengarait arepe tinei dengan talo tâ, dan impakala awi talo tâ, maka perkaran olo tâ idjâ harian djari mendjadi papa bara perkarâe idjâ helo.

21. Krana bontong iâ, djaka iâ djaton djari mengasene djalan kateteke, bara iâ djari mengasene tâ, dan mundur tinei bara prentah idjâ brasi, idjâ djari inenga aka.

22. Maka intu iâ sewut olo tâ djari tulus: "Aso buli tinei akan talo iutae;" tinei: "Bawoi limba impandoi palus buli tinei membarang arepe huang galombang."

BAGI 3.

Petrus mesanan perkarân waja harian haliei; Kristus karâ buli tinei; kalunen herû nihau awi apui; patut ikei menatap arep ikei.

1. O keton, âka kataungku, djeto aton surat duâ, idjâ djari injuratku akan keton, hapan mengataui keton, dan hapan mengarassan atein keton idjâ bu-djur;

2. Mangat keton menehiu karâ augh, idjâ bihin djari insanan awi nabi idjâ brasi, tinei menehiu prentahn ikei, idjâ aton rasul Tuhan dan Djuru-salamat.

3. Bara bihin keton katawan, intu waja awang rebian haliei

karâ lembut olo perajap, idjâ menandjong tumon kipen kabuâte,

4. Sambil hamau: Kwe aton djandjin penumae? krana bara katika karâ tato tâ djari matei, maka talo handiai melel sama kea, kilau intu katika tampanan kadjarian talo handiai.

5. Maka tantei abat olo tâ djaton maku katawau, awi augh Hatalla karâ langit tahi djari aton horan, tinei petak djari aton awi danum dan huang danum;

6. Maka awi djetâ kea kalunen idjâ katontâ djari lelep belalu rusak.

7. Maka karâ langit idjâ to aton, tuntang petak, awi sama augh tâ kea djari ina, uka ihaga akan apui, intu andau tâ, amon olo idjâ bantus dengan Hatalla bua hukum palus binasa.

8. Tapi kâlâ perkara Idjâ to keton katawan, o keton, âka kataue: andau Idjâ aton intu Tuhan kilau sakojan njelo, dan sakojan njelo aton intu iâ kilau andau Idjâ.

9. Tuhan djaton merandjar djandjie, (kilau olo isut biti aton menggarâ tâ merandjar,) tapi iâ aton pandjang atei dengan ikei, dan iâ djaton maku isut biti mahin dia akan nihau, tapi iâ hendak olo handiai hoba.

10. Maka andau Tuhan karâ sampei kilau maling hamalem, andau tâ karâ langit akan lilap karak-katusa, dan idjâ puna bakal kalunen karâ bakâhu palus nihau, tinei petak tuntang karâ talo awang hundjue akan bakâhu.

11. Dan basa talo handiai tâ

karâ rusak, maka kilen patut ampin keton aton !

12. Patut huang penggawi idjä brasi, haiak keton banjak atei huang Hatalla, keton mendâ dan menggulong arep keton akan penuman andaun Hatalla, intu tâ karâ langit inotong palus nihau, dan idjä puna bakal kalunen karâ bakâhu dan lenjo.

13. Tapi tumon djandjin Hatalla ikei aton mendâ langit awang taheta, dan petak awang taheta, idjä aton âka kateteke melei.

14. Tagal tâ, o keton idjä ingilak, basa ikei mendâ talo tâ, langka-langkap keton, mangat amon Hatalla duma keton djaton aton hapurak, dan djaton akan indu indjara, tapi keton aton huang kabuahe.

15. Dan kapandjang-atein Tuhan awi menggarâ selamat keton, kilau Paulus kea, paharin ikei idjä ingilak ikei, djari men-

jurat akan keton, tumon kapintare, idjä djari inenga aka ;

16. Kilau iâ menehiu perkara to kea huang karâ surate, awang djari pakirime ; huang surat tâ aton isut perkara, idjä behali akan indu herati, dan olo idjä humong dan idjä djaton sega huang kapertjaja menantipar augh tâ, kilau karâ augh surat awang beken kea, akan karusak arepe kabuat.

17. Tapi keton, idjä ingilak, basa keton djari katawan tâ bara bihin, haga arep keton, belâ keton awi kalajang olo kabelâ tâ imahir kea, dan lawo bara kotan keton.

18. Tapi djala-djalan awi mendahang huang asi dan huang kaheratin Tuhan dan Djurusalamat ikei, Jesus Kristus. Akan iâ karâ horumat, katonto dan intu andau awang katatahi. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Augh Hatalla, idjä batantu haliei, djari insanan, mangat olo tau hindjä Hatalla, dan tau menandjong huang blawa, dan uka karâ dosan ikei impuas.

1. Idjä djari aton sola-solake,

idjä djari hining ikei, idjä djari gitan matan ikei, idjä djari inampaja ikei, idjä djari inggajab lengan ikei bara Augh pambelom ;

2. (Krana pambelom tâ djari

mendjadi bakarina, dan ikei djari mitâ tâ, dan ikei menjaksi dan mesanan akan keton pam-belom awang katatahi tâ, idjä djari aton hindjä Bapa, dan idjä djari ingerina akau ikei ;)

3. Idjä djari gitan ikei dan djari hining ikei, djetâ ikei mesanan akan keton, nakara keton kea hindjä dengan ikei, dan nakara kahindjän ikei aton dengan Bapa, dan dengan Anake, Jesus Kristus.

4. Maka talo to ikei menjurat akan keton, nakara kahanjak keton mendjadi sukup.

5. Maka djeto aton augh tä, idjä ikei djari mehining bara iâ, dan idjä ikei mesanan akan keton: Hatalla aton blawa, dan kakaput djaton aton huang iâ.

6. Amon ikei hamau, ikei hindjä denga, dan ikei menandjong huang kakaput, maka ikei menendjaro, dan ikei djaton mawi katotohe.

7. Tapi amon ikei menandjong huang blawa, kilau iâ aton huang blawa, tâ ikei hindjä dengau iâ, dan dahan Jesus Kristus, Anak ajue, memprasi ikei bara karâ dosa.

8. Amon ikei hamau, ikei djaton aton bedosa, maka ikei mempalajang arep ikei, dan katotohe djaton aton huang ikei.

9. Amon ikei mengaku dosan ikei, maka ikei tau harap iâ, idjä aton tetek, iâ mampun karâ dosan ikei, dan iâ memprasi ikei bara karâ kadarhaka.

10. Amon ikei hamau, ikei djaton djari mawi dosa, tâ ikei menggarâ Hatalla aton penendjaro, dan augh ajue djaton aton huang ikei.

BAGI 2.

Basa dosan ikei djari iampun awi Jesus, dua ikei menumon augh, sinta sama arep ikei, melei huang Kristus bewe, dan men-tei penunae.

1. O anakku! talo to aku menjurat akan keton, uka keton âla mawi dosa; tapi djaka olo djari mawi dosa, aton idjä mengamenangan perkaran ikei intu Bapa, iâ tâ, Jesus Kristus idjä aton tetek.

2. Dan iâ tâ aton sapan tagal karâ dosan ikei, tapi djaton tagal dosan ikei bewe, tapi tagal karâ dosan salepa kalunen kea.

3. Dan awi djeto ikei katawan, ikei djari mengasene iâ, amon ikei mahaga prentahe.

4. Olo idjä hamau: Aku kasene iâ,—dan iâ djaton aton mahaga prentahe, iâ tâ aton olo penendjaro, dan katotohe djaton aton huang iâ.

5. Tapi olo idjä mahaga augh ajue, huang olo tâ siutan Hatalla toto djari tindu. Awi djeto ikei katawan, ikei aton huang iâ.

6. Olo idjä mengaku arepe melei huang iâ, maka patut, kilau iâ djari menandjong, olo tâ menandjong kalotâ kea.

7. O keton, pahari! aku djaton menjurat akau keton prentah idjä taheta, tapi prentah idjä tahi tâ, idjä djari aton intu keton bara solake. Prentah idjä tahi tâ aton augh tä, idjä djari hining keton bara solake.

8. Tinei aku menjurat akan keton prentah taheta, idjä aton toto huang iâ aton kea toto huang keton; krana kakaput lilap, dan blawa awang toto aton maudang katonto.

9. Olo idjä mengaku arepe aton huang blawa, dan iâ besingi paharie, iâ tâ hântä aton huang kakaput sampei katouto.

10. Idjä sinta paharie, iâ melei huang blawa, dan talo pata-rang djaton aton huang iâ.

11. Tapi idjä besingi paharie, iâ aton huang kakaput, dan iâ menandjong huang kakaput, dan iâ djaton katawan tintue, basa kakaput djari membutä matae.

12. Aku menjurat akan keton, idjä anak, basa karä dosa djari iampun akan keton awi aran a-jue.

13. Aku menjurat akan keton, idjä bapa, basa keton djari mengasene iâ tä, idjä aton bara solalake. Aku menjurat akan keton, idjä olo tabela, basa keton djari mempala idjä papa tä. Aku menjurat akan keton, idjä anak, basa keton djari mengasene Bapa.

14. Aku djari menjurat akan keton, idjä bapa, basa keton djari mengasene iâ tä, idjä aton bara solalake; aku djari menjurat akan keton, idjä olo tabela, basa keton aton abas, dan augh Hatalla melei huang keton, dan keton djari mempala idjä papa tä.

15. Æla sinta kalunen, äla kea talo idjä aton huang kalunen; amon olo sinta kalunen, sintan Bapa djaton aton huang iâ.

16. Krana talo handiai, idjä aton huang kalunen, iâ tä kipen isi, dan kipen mata, dan kadjoho pabelom djaton aton bara Bapa, tapi aton bara kalunen.

17. Maka kalunen lilap, tuntang talo kipäc; tapi olo idjä

melalus kahendak Hatalla, iâ melei sampei katatahi.

18. O anak! to aton djam kaputusan.

19. Æwen tä djari blua bara ikei, tapi iâ djaton djari aton baris ikei, krana djaka iâ djari aton baris ikei, tä iâ djari melei hindjä ikei; tapi talo tä djari mendjadi, nakara äwen tä mendjadi bakarina, djaton olo handiai tä aton baris ikei.

20. Maka intu keton aton penenga bara Idjä Brasi tä, dan keton katawan talo handiai.

21. Aku djaton djari menjurat akan keton, basa keton djaton katawan katotohe, tapi basa keton katawan tä, dan basa karä talo tenendjaro djaton aton bara katotohe.

22. Æwe aton olo penendjaro tä, baja iâ, idjä djaton mengaku Jesus aton Kristus tä? Iâ tä aton antikrist tä, idjä milim Bapa tuntang Anak.

23. Intu genep olo, idjä milim Anak, Bapa djaton kea aton intu iâ; olo idjä mengaku Anak, intu iâ Bapa aton kea.

24. Maka talo keton djari mehining bara solake, bua djetä melei huang keton; amon talo, idjä djari hining keton bara solake, melei huang keton, keton kea karä melei huang Anak tuntang huang Bapa.

25. Maka djeto aton djandji, idjä djari indjandjie akan ikei, iâ tä, pabelom awang katatahi.

26. Talo to aku djari menjurat akan keton sabab olo tä, idjä hendak mempala aton keton.

27. Maka penengan Rogh tä, idjä keton djari mendino bara iâ, melei huang keton; dan djaton

usa olo madjar keton ; baja kilau penengan Rogh tâ kea madjar keton talo handiai, kalotâ djetâ aton toto, dan djetâ djaton aton talo tenendjaro ; dan kilau djetâ djari madjar keton, tumon tâ melei keton huang iâ.

28. Maka to, o anakku, melei huang iâ, uka, amon iâ mendjadi bakarina, ikei tau menteng atei, dan ikei djaton impahawen awi iâ katika iâ duma.

29. Amon keton katawan, iâ aton tetek, tâ keton herati, genep bitidjâ mawi katetekte djari inakan awi iâ.

BAGI 3.

Basa ikei aton anak Hatalla, patut ikei memprasi arep ikei, belon tetek, melawan karâ dosa, dan sinta paharie, tumon tû atein ikei karâ sanang.

1. Itâ keton, kilen Bapa djari sinta ikei, ikei akan indu inggarâ anak Hatalla ! Tagal tâ kalunen djaton kasene ikei, basa kalunen djaton kasene iâ.

2. O keton idjâ ingilak ! ikei aton to anak Hatalla, dan hindei djari bakarina ampin ikei awang karâ, tapi ikei katawan, amon Jesus mendjadi bakarina, ikei karâ aton padan ampie denga, krana ikei karâ mitâ iâ kilau iâ aton.

3. Maka genep olo idjâ harap talo to intu iâ, iâ tâ memprasi arepe, kilau iâ kea aton brasi.

4. Genep olo idjâ mawi dosa, iâ aton melangka Torat, krana dosa aton idjâ melangka Torat.

5. Dan keton katawan, iâ djari ingerina, uka iâ menganan karâ dosan ikei, dan dosa djaton aton huang iâ.

6. Genep olo, idjâ melei huang iâ, djaton mawi dosa ; genep olo, idjâ mawi dosa, djaton djari mitâ iâ, djaton kea djari mengasene iâ.

7. O anak ! âla olo mempalang keton ; olo idjâ mawi kate-teke, iâ tâ aton tetek, kilau iâ kea aton tetek.

8. Olo idjâ mawi dosa aton bara iblis ; krana iblis aton mawi dosa bara sola-solake. Sabab tâ Anak Hatalla djari ingerina, nakara iâ mengarak karâ penggawin iblis.

9. Genep olo idjâ djari inakan Hatalla, djaton mawi dosa, basa binjin Hatalla melei huang iâ ; dan iâ djaton tau mawi dosa, basa iâ djari inakan Hatalla.

10. Awi djeto anak Hatalla dan anak iblis aton bakarina. Genep olo idjâ djaton mawi kate-teke, iâ djaton aton bara Hatalla, tinei olo tâ djaton kea, idjâ djaton sinta paharie.

11. Krana djeto aton aughawang insanan, idjâ keton djari mehining bara solake : ikei akan indu sinta sama arep ikei.

12. Æla kilau Kain, idjâ aton bara idjâ papa tâ, dan idjâ djari mempatei paharie ; dan narei buku iâ djari mempatei iâ ? basa penggawin ajue aton papa, tapi penggawin paharie aton tetek.

13. Æla heiran, o paharingku ! amon kalunen besingi keton.

14. Ikei katawan, ikei djari minda bara pampatei akan pambelom, krana ikei sinta karâ paharie. Idjâ djaton sinta paharie, iâ melei huang pampatei.

15. Genep olo, idjâ besingi paharie, aton olo pemuno : dan

keton katawan, karâ olo pemuno djaton aton melei huang arepe pabelom awang katatahi.

16. Awi djeto ikei djari mengasene sinta tâ: iâ djari menjaragh pabelom ajue akan ikei; dan patut ikei kea menjaragh pabelom ikei akan karâ pahari.

17. Maka olo idjâ aton ramon kalunen to, dan iâ mitâ paharie aton katapas, dan iâ menguntji ateie aka: kilen sinta Hatalla melei huang iâ?

18. O anakku! âla ikei sinta hapan augh, âla kea hapan djela, tapi huang penggawi tuntang katotohe.

19. Dan awi djeto ikei katawan, ikei aton baris katotohe, dan ikei akan menantu atein ikei nintu iâ.

20. Krana djaka atein ikei mahukum ikei, maka Hatalla aton hai bara atein ikei, dan iâ kasene talo handiai.

21. O keton, idjâ ingilak! amon atein ikei djaton mahukum ikei, maka ikei tau harap atei nintu Hatalla.

22. Dan talo ikei blaku, ikei mendino bara iâ, basa ikei mahaga prentahe, dan mawi talo idjâ ingilake.

23. Dan djeto aton prentahn ajue: ikei akan indu pertjaja huang aran Anak ajue, Jesus Kristus, dan ikei akan indu sinta sama arep ikei, kilau iâ djari menenga prentah akan ikei.

24. Dan olo idjâ mahaga prentahn ajue, olo tâ melei huang iâ, dan iâ melei huang olo tâ. Dan awi djeto ikei katawan iâ melei huang ikei, iâ tâ, awi Rogh, idjâ djari inengae akan ikei.

BAGI 4.

Penggawin Rogh idjâ brasi: iâ madjar ikeh mengaku Jesus, sinta Hatalla, dan sinta sama arep ikei, iâ mempahanjak atein ikei.

1. O keton, idjâ ingilak! âla pertjaja genep ampin rogh, tapi awi mengkemâ karâ rogh tâ, djaka iâ aton bara Hatalla; krana arâ nabi penendjaro djari ha-goet tamâ kalunen.

2. Awi djeto keton akan mengasene Rogh Hatalla: genep rogh, idjâ mengaku Jesus Kristus djari tamâ isi, iâ tâ aton bara Hatalla.

3. Dan genep rogh, idjâ djaton mengaku Jesus Kristus djari tamâ isi, iâ djaton aton bara Hatalla, tapi iâ tâ aton rogh antikrist, idjâ akan indu дума, kilau keton djari mehining; dan to kea iâ tâ aton huang kalunen.

4. O anak! keton aton bara Hatalla, dan keton djari mempala âwen tâ; krana iâ, idjâ aton huang keton, aton hai bara iâ, idjâ aton huang kalunen.

5. Æwen tâ aton bara kalunen, tagal tâ iâ mesanan talo kalunen, dan kalunen, mehining iâ.

6. Ikei aton bara Hatalla; idjâ kasene Hatalla, iâ mehining ikei; idjâ djaton aton bara Hatalla, iâ djaton mehining ikei; awi djeto ikei mengasene Rogh katotohe dan rogh palajange.

7. O keton, idjâ ingilak! bua ikei sinta sama arep ikei, krana sinta tâ aton bara Hatalla, dan genep olo idjâ sinta, iâ djari inakan Hatalla, dan iâ kasene Hatalla.

8. Olo idjâ djaton sinta, dja-

ton djari mengasene Hatalla, krana Hatalla aton sinta.

9. Huang djeto sintan Hatalla, idjâ nintu ikei, djari bakarina, awi Hatalla djari menjoho Anake idjâ tonggal tamä kalunen, nakara ikei belom awi iâ.

10. Djeto aton sinta tä; djaton ikei djari sinta Hatalla, tapi iâ djari sinta ikei, dan djari menjoho Anake indu sapan tagal karâ dosan ikei.

11. O keton idjâ ingilak! amou Hatalla kalotâ djari sinta ikei, patut ikei kea sinta sama arep ikei.

12. Dialo sindâ olo pudji mitâ Hatalla. Amon ikei sinta sama arep ikei, tâ Hatalla melei huang ikei, dan sintan ajue aton tindu huang ikei.

13. Awi djeto ikei katawan, ikei melei huang iâ, dan iâ melei huang ikei, basa iâ djari menenga Rogh ajue akan ikei.

14. Dan ikei djari menampaja tâ, dan ikei aton menjaksi: Bapa djari menjoho Anake, mendjadi Djuru-salamat kalunen.

15. Olo idjâ mengaku, Jesus aton Anak Hatalla, maka Hatalla melei huang olo tä, dan olo tä melei huang Hatalla.

16. Maka ikei djari mengasene dan djari pertjaja sinta tâ, hapan tâ Hatalla sinta ikei. Hatalla aton sinta, dan olo idjâ melei huang sinta, iâ melei huang Hatalla, dan Hatalla melei huang iâ.

17. Huang djeto sinta tâ aton tindu intu ikei, nakara ikei tau menteng atei intu andau hukum, basa kilau iâ tä aton, ikei kea aton kalotâ huang kalunen.

18. Kikâ djaton aton huang

sinta tâ, melainkan sinta awang tindu maharak karâ kikâ: krana kikâ tâ aton kapâhâ; maka olo idjâ mikâ djaton aton tindu huang sinta.

19. Ikei sinta iâ, basa iâ solake djari sinta ikei.

20. Djaka olo hamau: Aku sinta Hatalla,—dan iâ besingi paharie, iâ tâ aton olo penendjaro. Krana olo idjâ djaton sinta paharie, idjâ gitae, kilen iâ tau sinta Hatalla, idjâ djaton gitae.

21. Dan prentah to ikei djari mendino bara iâ, iâ tä: âwe idjâ sinta Hatalla, iâ akan indu sinta paharie kea.

BAGI 5.

Olo idjâ pertjaja djari inakan Hatalla, dan iâ mempala kalunen, tapi olo tä bewe, idjâ tunon augh Hatalla pertjaja huang Jesus.

1. Genep olo idjâ pertjaja Jesus aton Kristus tä, iâ djari inakan Hatalla; dan genep olo idjâ sinta iâ, idjâ djari manak iâ, iâ sinta olo tä kea, idjâ djari inakan awie.

2. Awi djeto ikei mengasene, djaka ikei sinta karâ anak Hatalla, amon ikei sinta Hatalla, dan mahaga karâ prentahn ajue.

3. Krana tâ ikei sinta Hatalla, amon ikei mahaga prentahe, dan prentahn ajue djaton aton bebehahat.

4. Krana genep olo idjâ djari inakan Hatalla, iâ mempala kalunen, dan kapertjajan ikei aton kamanange, idjâ mempala kalunen.

5. Æwe tau mempala kalu-

nen, baja iâ, idjâ pertjaja, Jesus aton Anak Hatalla?

6. Iâ aton idjâ djari duma mimbit danum tuntang daba, iâ tâ, Jesus idjâ aton Kristus tâ; djaton mimbit danum bewe, tapi mimbit danum tuntang daba; dan Rogh tâ aton idjâ menjaksi, Rogh tâ aton katotohe tâ.

7. Krana aton telo idjâ menjaksi hundjuu petak, Rogh, danum tuntang daba, maka idjâ telo tâ hindjâ, mendjadi Idjâ.

8. Dan aton telo idjâ menjaksi huang sorga, Bapa, Augh tâ, tuntang Rogh brasi, maka idjâ telo tâ aton Idjâ.

9. Amon ikei menarima kasaksian olo kalunen, toto, kasaksian Hatalla aton melebien hai bara tâ; krana djeto aton kasaksian Hatalla, idjâ djari injaksie akan Anake.

10. Olo idjâ pertjaja huang Anak Hatalla, iâ mina kasaksian tâ huang arepe; olo idjâ djaton pertjaja Hatalla, menggarâ iâ aton penendjaro, basa iâ djaton djari pertjaja kasaksian, idjâ djari injaksi Hatalla akan Anake.

11. Maka djeto aton kasaksian tâ: Hatalla djari menenga akan ikei pabelom awang katatahi, dan pabelom tâ aton huang Anake.

12. Olo idjâ mimbing Anak tâ, iâ mimbing pabelom; olo idjâ djaton mimbing Anak Hatalla, djaton mimbing pabelom.

13. Talo to aku djari menjurat akan keton, nakara keton katawan, keton idjâ pertjaja huang aran Anak Hatalla, aton mimbing pabelom awang katatahi.

14. Dan kamenteng-atei to ikei aton niutu Hatalla, amon ikei blaku talo en-en tumon kahendak ajue, maka iâ mehining ikei.

15. Dan amon ikei katawan iâ mehining ikei, alo kile-kilen kea talo lakun ikei aton, maka ikei katawan, ikei mendino talo laku, idjâ djari ilaku ikei intu iâ.

16. Amon olo mitâ paharie mawi dosa, idjâ djaton aton akan pampatei, kâlâ iâ blaku doa intu Hatalla, dan iâ tâ karâ menenga pabelom aka, akan olo tâ, idjâ djari mawi dosa djaton akan pampatei. Aton dosa idjâ aton akan pampatei; sabab djeta aku djaton menjoho olo blaku doa.

17. Karâ penggawi, idjâ me-laangka Torat Hatalla, aton dosa, maka aton dosa, idjâ djaton aton akan pampatei.

18. Ikei katawan, genep olo, idjâ djari inakan Hatalla, djaton mawi dosa; tapi idjâ djari inakan Hatalla, iâ mahaga arepe, dan idjâ papa tâ djaton tau menjingkap iâ.

19. Ikei katawan, ikei aton bara Hatalla, dan salepa kalunen aton meuter huang idjâ papa tâ.

20. Tapi ikei katawan, Anak Hatalla djari duma, dan iâ djari menenga kaherati akan ikei, nakara ikei tau mengasene Hatalla idjâ toto; dan ikei aton huang iâ, idjâ toto tâ, iâ tâ, huang Anak ajue, Jesus Kristus; iâ tâ aton Hatalla idjâ toto, dan pabelom idjâ katatahi.

21. O anakku! haga arep keton bara karâ ampin dewa. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ DUÄ.

Johannes mempuđji olo bawi anu tuntang anake, uka iä dâhen mimbing kapertjaja, belâ iä nihau upahe, dan uka iä äla menarima guru idjä salah.

1. Presbiter tâ akan olo bawi, idjä djari inti, dan akan anake, idjä aku sinta huang katotohe, dan djaton aku bewe, tapi olo handiai kea, idjä djari mengasene katotohe,

2. Tagal katotohe, idjä melei huang ikei, dan idjä karâ aton intu ikei palus katatahi.

3. Asi, kasajang dan kasanang aton dengan keton bara Hatalla Bapa, dan bara Tuhan Jesus Kristus, Anak Bapa, huang katotohe dan huang sinta.

4. Aku djari paham hanjak atei, basa aku sondau anakm aton menandjong huang katotohe, kilau ikei djari mendino prentah bara Bapa.

5. Maka to aku blaku intu ikau, o olo bawi, djaton kilau djaka aku menjurat akam prentah taheta, tapi prentah tâ, idjä ikei djari mimbing bara solasolake, iä tâ, ikei akan indu sinta sama arep ikei.

6. Maka sinta tâ aton, amon ikei menandjong tumon karâ prentahn ajue. Djeto aton prentah, kilau keton djari mehining bara sola-solake, mangat keton menandjong huang tâ.

7. Krana arâ olo pelajang djari tamâ kalunen, idjä djaton mengaku, Jesus Kristus djari tamâ isi. Iä tâ aton idjä palajang tâ, dan idjä antikrist tâ.

8. Djaga arepm, belâ ikei nihau talo ikei djari menggawi, tapi mangat ikei genep mendino upah.

9. Genep olo idjä melangka, dan idjä djaton melei huang adjar Kristus, intu iä djaton aton Hatalla; idjä melei huang adjar Kristus, intu iä aton duâ tâ, Bapa tuntang Anak.

10. Djaka olo aton menale keton, idjä djaton mimbit adjar to, äla menduan iä akan human keton, dan äla kea menabe iä.

11. Krana iä, idjä menabe olo tâ, mengarait arep dengan pengawie idjä papa.

12. Aton arâ perkara aku akan indu menjurat akan keton, tapi aku djaton maku hapan kartas dan dawat, melainkan aku harap menale keton, dan hakotak dengan keton njama intu njama, mangat kahanjak ikei aton genep.

13. Anak betaum, idjä inti tâ, aton menabe ikau. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ TELO.

Johannes menara Gajus, basa iä mendeng sega huang katotohe, dan menjarongan karä pandita ; dan iä mengotak Diotrepes, basa iä aton bedjoho dan bangang.

1. Presbiter tâ akan Gajus idjä äka kataungku, idjä aku sinta huang katotohe.

2. O ikau, äka kataungku, aku harap ikau aton mangat dan kälä, kilau hambaruanm aton kälä kea.

3. Krana aku djari paham hanjak, amon karä pahari tâ duma dan menjerita katotohe, idjä aton huang ikau, kilau ikau aton menandjong huang katotohe.

4. Aku djaton aton kahanjake idjä aton hai bara kahanjak tâ, amon aku mehining, anakku aton menandjong huang katotohe.

5. O ikau, äka kataungku, penggawim aton bua huang talo handiai ikau mawi nintu karä pahari, dan nintu karä olo tamuei,

6. Idjä djari menjerita sintam nintu salepa ungkup ; amon ikau mendohop olo tä, kilau djetä aton patut dan aton injoho Hatalla, maka penggawim aton bahalap.

7. Krana olo tä djari hagoet sabab aran Hatalla, dan iä djaton menduan talo en-en bara olo kampir.

8. Maka patut ikei menarima olo kalotä, mangat ikei hadohop ompat begawi akan katotohe.

9. Aku djari menjurat akan

ungkup, tapi Diotrepes, idjä radjin mendjadi membatang intu olo tä, djaton menarima ikei.

10. Tagal tä, amon aku duma, maka aku hendak lepa mariksa karä penggawie, idjä iawie, dan hapan augh papa iä mangang mawi ikei ; dan dengan tä huange hindei terei, tapi iä kabuat djaton menarima karä pahari tâ, tinei iä mengahana iä, idjä hendak menarima iä, dan iä menganan iä bara ungkup.

11. O ikau, äka kataungku, äla ikau menumon talo papa, tapi tumon talo bahalap. Idjä mawi talo bahalap, iä aton bara Hatalla ; tapi idjä mawi talo papa, iä djaton djari mitä Hatalla.

12. Akan Demetrius djari i-nenga kasaksian awang bahalap awi olo handiai, tinei awi katotoh kabuat, dan ikei kea menjaksi aka, dan ikei katawan, kasaksian ikei aton toto.

13. Aku aton arä perkara indu menjurat, tapi aku djaton hendak menjurat akam hapan dawat dan kalam.

14. Tapi aku harap mitä ikau bedjeleng, dan ikei akan hakotak njama intu njama.

15. Kasanang aton dengam. Karä sobat aton menabe ikau. Awi ikau menabe genep sobat.

SURAT RASUL JUDAS.

Judas mempudji olo melei dâhen huang kapertjaja, basa arû guru salah djari lembut ; iâ tã karû bua hukum awang paham.

1. Judas, djipen Jesus Kristus, dan paharin Jakobus, akan karâ olo idjâ irawei, idjâ djari imprasi awi Hatalla Bapa, dan idjâ ihaga awi Jesus Kristus.

2. Kasajang, kasanang dan sinta imparâ akan keton.

3. O keton, äka kataungku, basa aku hantâ aton radjin menjurat akan keton tehiu perkara selamat, idjâ aton ain keton tuntang anggiku, maka angkatku, patut to aku menjurat akan keton, hapan mempudji keton, uka keton mengalahi sabab kapertjaja, idjâ sasindâ djari indjuluk akan olo brasi.

4. Krana isut olo djari tamâ sele-selek, idjâ horan djari inantu akan hukum to, olo darhaka, idjâ hapan penengan asin Hatalla akan kandji, dan idjâ milim Radja Idjâ tâ, Hatalla, tinei Tuhan Jesus Kristus.

5. Maka aku hendak menagorintu keton, alo kea keton katawan tâ, Tuhan, limba iâ djari meliwus ungupe bara tanah Misir, djari merusak tinei olo tâ, idjâ djaton pertjaja.

6. Dan melaikat tâ, idjâ djaton djari mimbing pangkate idjâ solake, tapi idjâ djari melihi puna kalekan ajue, iâ djari inutup, dan imasong dengan pa-

songe idjâ katatahi, penda kakaput, akan hukum andau hai tâ.

7. Kilau Sodom dan Gomorra kea, dan lewu beken baris tanah tâ, idjâ sama kilau iâ tâ djari habaudong, menggoang isi beken, djari ingkes akan sonto, awi iâ menanggung hukum apui awang katatahi.

8. Kalotâ kea tukang-nupi halikâ to mempalikâ isie, mengabelâ pangkat prentah, dan memapa idjâ awang hai tâ.

9. Maka Mighael, mantir melaikat tâ, amon iâ habantah denggan iblis, hatakian hantun Moses, djaton peta menjewut hukum sapa, mawi iâ; baja koan iâ: Tuhan awi mendjara ikau!

10. Maka olo to menjapa talo iâ djaton kasene, dan talo iâ kasene tumon puna dasare, kilau meto awang humong, huang talo tâ iâ merusak arepe kabuat.

11. Pajah iâ! krana iâ djari tamâ djalan Kain, dan bebungu iâ menggoang upah tumon kalajang Bileam, dan iâ djari binasa huang karisange, kilau Korah.

12. Iâ tâ aton purak talo papa huang pengan-sinta keton, amon iâ ompat kuman dengan keton, sambil mempangat arepe haiak iâ djaton tau mikâ; iâ aton baun-andau boang, idjâ tabias

awi karâ riwut; iâ aton kilau upon-kaju waja sadingen, djaton iâ tau memuah, iâ djari matei handuâ, dan djari irukat.

13. Iâ aton riak tasik idjâ mendjudju arepe, sambil haburâ muta kahawâe kabuate; iâ aton bintang-lajang, kakaput awang pidjem djari ina aka sampei kataka-tahi.

14. Dan tehiu olo to Enogh kea, idjâ aton awang udju tâ bara Adam, djari menudjum, koa: "Itâ, Tuhan djari duma impahaiak arâ kojan olo ajue idjâ brasi,

15. "Hendak memutus kadjarian olo handiaj, dan hendak mahukum iâ, idjâ aton darhaka, sabab karâ penggawie idjâ darhaka, idjâ djari iawie tumon kadarhaka, dan sabab karâ augh papa tâ, idjâ djari hapan olo bedosa awang darhaka tâ mawi iâ."

16. Iâ tâ aton olo pengotok, idjâ djaton terei huange dengan puna pangkate, dan idjâ menandjong tumon kipen ajue; dan njamae menjewut kotak awang paham bedjoho, dan iâ mahorumat olo, uka iâ supa ontong.

17. Tapi keton, âka kataungku! awi keton menehiu karâ augh, idjâ djari insanan bihin awi karâ rasul Tuhan ikei Jesus Kristus.

18. Iâ djari mesanan akan ke-

ton, intu waja idjâ harian olo perajap karâ lembut, idjâ menandjong tumon kipen kabuate awang papa.

19. Iâ to aton idjâ memisa dan membaris arepe, olo idjâ aton tumon puna dasare, idjâ djaton aton Rogh.

20. Tapi keton, âka kataungku, awi keton memangun arep keton hundjun kapertjajan keton idjâ brasi haliei, sambil laku doa huang Rogh brasi.

21. Haga arep keton huang sintan Hatalla, dan entei asin Tuhan ikei, Jesus Kristus, akan mendino pabelom awang kataka-tahi.

22. Dan awi keton masi belahela olo tâ, sambil hapan haka-beken ampin akal;

23. Tapi awang beken awi mahaga awi keton mempikâ iâ, dan djidjit iâ bara apui, haiak keton besingi pakeian kea, idjâ djari impurak awi isi.

24. Maka akan iâ, idjâ aton kwasa akan mahaga keton, belâ keton tanggarisang, dan idjâ aton kwasa akan mempendeng keton djaton terkotak intu baun kahain ajue, huang paham kahanjak,

25. Akan Hatalla idjâ kabuat bewe aton pintar, akan Djurusalamat ikei, aton kahai tuntang horumat, kaabas tuntang kwasa, katonto dan palus sampei kataka-tahi. Amen.

SURAT PENGERINA, INJURAT JOHANNES.

BAGI 1.

Johannes hong Patmos djari menjurat surat to akan udju ungkup huang Asia; Jesus mesanan penumae.

1. Surat pengerina Jesus Kristus, idjä djari inenga Hatalla aka, uka iä mesanan akan djipâc talo tä, idjä djaton tau dia mendjadi bedjeleng, dan idjä djari impaite awi melaikat ajue, dan djari insanae akan djipâc, Johannes;
 2. Idjä djari menjaksi augh Hatalla, dan kasaksian Jesus Kristus, dan talo handiai iä djari mitä.
 3. Selamat iä idjä membasa, dan selamat iä idjä mehining karä augh nudjum to, dan idjä mahaga augh to, idjä djari injurat huang surat to; krana wajah djari tokep.
 4. Johannes akan udju ungkup tä, idjä aton huang Asia: Asi aton dengan keton tuntang kasanang bara iä, idjä aton, dan idjä djari aton, dan idjä akan duma, dan bara udju Rogh tä, idjä aton intu baun padadusae;
 5. Dan bara Jesus Kristus, idjä aton Saksi budjur tä, idjä solake djari misik bara olo matei, idjä aton Mantir karä radja kalunen. Akan iä, idjä djari sinta ikei, dan idjä djari menjau ikei
- mendjadi brasi bara karä dosan ikei huang daban ajue,
6. Dan idjä djari mendjadian ikei radja dan imam intu Hatalla, Bapae, akan iä aton kahaie tuntang kwasa palus kata-tahi. Amen.
 7. Itä keton, iä aton duma hundjun baun-andau, dan genep mata akan mitä iä, olo tä kea, idjä djari madjok iä; dan karä djelahan olo kalunen akan menatum iä; toto, Amen.
 8. Jaku aton Alfa dan Omega, Tampara tuntang Kalepahe tä, koan Tuhan, idjä aton, dan idjä djari aton, dan idjä akan duma, idjä paham kwasa tä.
 9. Aku, Johannes, idjä aton paharin keton, dan idjä haiak dengan keton aton bara bagi huang kadjakä, dan huang karadjaan, dan huang kaserenan Jesus Kristus, djari inganan akan pulau, idjä Patmos arae, tagal augh Hatalla, dan tagal kasaksian Jesus Kristus.
 10. Dan aku djari aton huang Rogh hong andau Tuhan, dan aku mehining intu likutku augh awang hai, kilau augh sarunei,
 11. Koa: Jaku aton Alfa dan Omega, idjä solake tä dan idjä rehian halie i tä; maka talo ikau mitä, awi menjurat tä huang surat, dan awi mempait tä akan

udju untkup tâ, idjâ aton hong Asia, iâ tâ: akan Epesus, dan akan Smirna, dan akan Pergamus, dan akan Tiatira, dan akan Sardis, dan akan Piladelpia, dan akan Loadikea.

12. Maka aku mules arepku, hendak mitâ augh, idjâ djari hakotak denganku; dan amon aku djari mules arepku, maka aku mitâ udju tantahan sumbo idjâ bara bulau.

13. Maka intu bentok udju tantahan sumbo tâ aku mitâ idjâ biti, idjâ kilau ampin Anak-olon, idjâ ingkepan dengan badju pandjang, idjâ mimes paie, dan usoke ingkepan dengan babat bulau.

14. Dan takoloke dan balaue aton beputi, kilau bulun tebiri awang beputi, kilau udjan habungkus; dan maœae aton kilau njalan apui.

15. Dan paie aton haginging kilau tambaga taheta, amon djetâ masak pidjir, dan aughe aton kilau augh gotok arâ danum.

16. Dan iâ mimbing udju bintang intu lengâ gentae, dan bara njamae aton blua padang awang benjihi, idjâ kuman sansila, dan baue aton kilau amon matanandau paham mandang.

17. Dan amon aku mitâ iâ, aku lawo intu âka paie, kilau matei ampingku; dan iâ mina lengâe gentae hundjun aku, sambil hamau: Æla mikâ, jaku aton idjâ solake dan idjâ rehan haliei tâ,

18. Dan idjâ belom, dan aku djari aton matei, dan itâ, aku aton belom palus sampei kata-tahi. Amen. Dan aku mimbing

anak-kuntji naraka, dan anak-kuntji pampatei.

19. Awi menjurat talo ikau djari mitâ, dan talo idjâ aton, dau talo idjâ akan mendjadi rebian bara talo to.

20. Riman sahokan udju bintang tâ, idjâ ikau djari mitâ intu lengân gentaungku, tinei riman udju tantahan sumbo idjâ bara bulau tâ. Udju bintang tâ aton melaikat udju untkup tâ, dan udju tantahan sumbo tâ, idjâ djari gitam, aton udju untkup tâ.

BAGI 2.

Surat Tuhan akan panditan untkup hong Epesus, hong Smirna, hong Pergamus, hong Tiatira.

1. Awi ikau menjurat akan untkup olo hong Epesus: To koan iâ, idjâ mimbing udju bintang tâ intu lengâe gentae, idjâ menandjong intu bentok udju tantahan sumbo idjâ bara bulau tâ:

2. Aku kasene karâ penggawim, dan ikau uku begawi, dan ikau aton pandjang atei, dan ikau djaton tau menjerenan olo idjâ papa, dan ikau djari mengkemâ âwen, idjâ mesanan arepe aton rasul, dan iâ djaton aton rasul, dan ikau djari menarang, olo tâ aton penendjaro.

3. Dan ikau djari menjerenan, dan ikau aton pandjang atei, dan tagal arangku ikau djari begawi, dan ikau djaton djari mendjadi häka atei.

4. Tapi aton kea buku aku akan melait ikau, iâ tâ: ikau djari mundur bara sintam idjâ solake tâ.

5. Tâ, bua ikau mingat, bara kwe ikau djari gagar; dau hoba, dan awi melalus penggawi idjâ solake tâ; djaka dia, maka bedjeleng aku hendak menango, mawi ikau, dan aku karâ miuda tantahan sumbom bara kalekae, djaka ikau djaton hoba.

6. Tapi djeto aton bahalap huang ikau, ikau besingi penggawin olo Nikolaitan, idjâ aku kea besingi.

7. Idjâ aton bara pinding, bua iâ mehining augh, idjâ insan Rogh akan karâ ungkup. Idjâ manang, aku hendak menjoho iâ kuman bara upon-pabelom, idjâ aton intu bentok pirdus Hattalla.

8. Dan awi menjurat akan melaikat ungkup idjâ huang Smirna: To koan idjâ solake dan idjâ rehian haliei tâ, idjâ djari aton matei, dan djari mendjadi belom haluli:

9. Aku kasene karâ penggawin, dan ikau injekâ, dan ikau pâhâ belom, (tapi ikau aton tatau,) dan aku katawan augh, idjâ olo tâ hapan memapa ikau, idjâ menggarâ arepe olo Jehudi, dan iâ djaton aton olo Jehudi, tapi iâ aton sinagoge satan tâ.

10. Æla mikâ talo Idjâ karâ perkara tâ, idjâ akan indu injerenam. Itâm, iblis karâ menganan isut bitin keton akan sipir, nakara keton ingkemâ, dan ikau karâ bua kadjakâ sapulu andau katahi: melel ikau tetep sampei pampatei, dan aku hendak menenga akam kapiahn-radja pam-belom.

11. Idjâ aton bara pinding, bua iâ mehining augh idjâ insan Rogh akan karâ ungkup.

Idjâ manang, iâ djaton karâ ing-apâhâ awi pampatei idjâ duâ tâ.

12. Dan awi menjurat akan melaikat ungkup idjâ hong Pergamus: To koan iâ, idjâ mimbing padang benjibi, idjâ kuman sansila tâ:

13. Aku kasene karâ penggawim, dan aku kasene äka ikau melel, iâ tâ äka padadusan satan aton; dan ikau mengaku arangku, dan ikau djaton djari milim kapertjajangku, mahin dia huang andau tâ amon Antipas aton saksingku idjâ budjur, idjâ djari impatei äka keton, äka satan tâ aton melel.

14. Tapi aton kea perkara isut aku akan melait ikau, iâ tâ, aton hetâ olo intu ikau, idjâ manggau adjar Bileam, idjâ djari madjar Balak, uka iâ mendjaka talo penantarang akan olo Israel, nakara olo tâ ompat kuman parapahe idjâ djari iluput akan dewa, dan ompat habandong.

15. Kalotâ aton intu ikau kea, idjâ mahaga adjar olo Nikolaitan; maka aku besingi tâ.

16. Hoba ikau! djaka dia, maka bedjeleng aku hendak menango, mawi ikau, dan hendak mengalahi olo tâ hapan padang njamangku.

17. Idjâ aton bara pinding, bua iâ mehining augh idjâ insan Rogh akan karâ ungkup. Idjâ manang, aku karâ menenga äka indu kinac mauna idjâ besahokan tâ, dan aku karâ menenga äka batu idjâ beputi, dan hundjun batu tâ ara taheta injurat, idjâ djaton kasenan idjâ biti, baja kasenan iâ, idjâ mendino ara tâ.

18. Dan awi menjurat akan

melaikat ungkup hong Tiatira : To koan Anak Hatalla, idjä matae aton kilau njalan apui, dan paie aton haginging kilau tambaga taheta :

19. Aku kasene karâ penggawim, dan sintam, dan kakakal ateim, dan kapertjajam, dan kaserenam, dan karâ penggawim, dan penggawim idjä rehian tä aton labeh bara idjä solake tä.

20. Tapi aton kea perkara isut aku akan melait ikau, iâ tä : olo bawi Isabel tä, idjä menggarâ arepe aton nabi, ikau menjoho madjar olo, dan mempalajang djipengku, sampei iâ tä habandong, dan ompat kuman parapae, idjä djari iluput akan dewa.

21. Dan aku djari menenga endä akan olo bawi tä, nakara iâ hoba, menganau karâ kabandonge, dan iâ djaton djari hoba.

22. Itäm, aku menganan iâ akan sasurohe, dan olo handiai idjä habandong denga, akan paham kadjakâ, djaka iâ djaton hoba bara karâ penggawie.

23. Dan karâ anake aku hendak merusak awi pampatei ; dan karâ ungkup karâ katawan, aku aton, idjä mariksa atein dan hung olon. Dan aku hendak menenga akan genep bitin keton tumon penggawin ajue.

24. Tapi aku hamau dengan keton, dan dengan olo beken tä, idjä aton hong Tiatira, pirâ-pirâ biti idjä djaton mimbing adjar tä, dan idjä djaton djari mengasene kandalem satan tä, kilau koan olo tä : aku djaton hendak mingkes tanggungau beken hun-djun keton.

25. Tapi idjä aton intu keton,

awi keton mahaga tä, sampei aku karâ duma.

26. Dan idjä manang, dan idjä mahaga karâ penggawingku sampei kalepahe, aku hendak menenga aka kwasa nintu olo kapir.

27. Iâ karâ menjakatik olo tä hapan soka sanaman ; kilau saringan tukang blanei olo tä karâ iramok ; kilau aku kea djari mendino kwasa tä bara Apangku.

28. Dan aku hendak menenga aka bintang-sawah tä.

29. Idjä aton bara pinding, bua iâ mehining augh, idjä insan Rogh akan karâ ungkup.

BAGI 3.

Surat Tuhan akan panditan ungkup hong Sardis, hong Piladelpia, dan hong Laodikea.

1. Dan awi ikau menjurat akan melaikat ungkup idjä hong Sardis : To koan iâ, idjä mimbing udju Rogh Hatalla tä, dan udju bintang tä : aku kasene karâ penggawim, ikau inggarâ belom, dan ikau aton matei.

2. Djaga, awi mengarassan tisa idjä bilak matei kea ; krana aku djari mengkemä penggawim, djetä djaton aton kilau patut intu Hatalla.

3. Tagal tä ingat, kilen ikau djari mendino dan djari mehining tä, dan awi mahaga djetä, dan hoba. Maka djaka ikau djaton mendjaga, kilau maling aku karâ menanggo, mawi ikau, dan ikau djaton karâ katawan, djam idjä kwe aku karâ sampei, mawi ikau.

4. Tapi aton intu ikau hong

Sardis kea isut biti, idjâ djaton djari mempurak pakeiae, dan iâ tâ akan menandjong habambeï denganku huang pakeian beputi, krana djetâ aton patut nin-tu olo tâ.

5. Idjâ manang, iâ karâ imakeian dengan pakeian beputi, dan djaton haliei aku hendak menganan arae bara surat pambelom tâ, dan aku hendak mengaku arae intu Apangku, dan intu karâ melaikat ajue.

6. Idjâ aton bara pinding, bua iâ mehining augh idjâ insanan Rogh akan karâ ungup.

7. Dan awi menjurat akan melaikat ungup idjâ hong Pildelpia: To koan Idjâ Brasi tâ, Idjâ Toto tâ, idjâ mimbing anak-kuntji Dawid, idjâ muap, dan dialo idjâ biti tau menguntji, dan iâ menguntji, dan dialo idjâ biti tau muap:

8. Aku kasene karâ penggawim; itâm, aku djari muap lawang akam, dan dialo idjâ biti tau menguntji tâ; krana kaabas awang korik aton intu ikau, dan ikau djari mahaga aughku, dan djaton djari milim arangku.

9. Itâ, aku menjaragh akam isut biti bara sinagoge satan, bara olo tâ, idjâ menggarâ arepe aton olo Jehudi, dan iâ djaton aton olo Jehudi, tapi iâ menendjaro; itâ, aku hendak menjoho iâ menale, dan menjemba intu âka paim, dan iâ karâ mengasene, aku sinta ikau.

10. Basa ikau djari mahaga augh kaserenangku, maka aku kea hendak mahaga ikau intu djam tingkes tâ, idjâ karâ bua salepa kalunen, uka iiningkes

karâ olo idjâ aton mukong pe-tak.

11. Itâ, aku duma bedjeleng; imbing idjâ aton intu ikau, belâ olo menduan kapien-radja ajum!

12. Idjâ manang, aku hendak menampa iâ mendjadi djihi huang human Hatallangku, dan djaton hindei iâ karâ blua bara hetâ, dan aku hendak menjurat hundjun iâ aran Hatallangku, dan aran lewun Hatallangku, iâ tâ: Jerusalem idjâ taheta, idjâ mohon bara sorga, bara Hatallangku, tinei arangku kea idjâ taheta tâ.

13. Idjâ aton bara pinding, bua iâ mehining augh, idjâ insanan Rogh akan karâ ungup.

14. Dan awi menjurat akan melaikat ungup olo Laodikea: To koan Amen tâ, Saksi tâ idjâ budjur dan toto, Mantir karâ tampan Hatalla:

15. Aku kasene karâ penggawim, ikau djaton aton sadingen dan djaton blasut; djaka kea ikau aton sadingen atawa blasut!

16. Tapi to, basa ikau aton koko, djaton sadingen dan djaton blasut, jaku karâ meludja ikau bara njamangku!

17. Krana ikau hamau: Jaku aton tatau, dan aku djari inampa tatau, dan aku djaton tapas talo en-en;—dan ikau djaton katawan, ikau aton tjelaka, dan asi ampie, dan pähâ belom, dan bebutâ, dan halowei.

18. Aku menjoho ikau, awi memili bara aku bulau, idjâ djari ingkeniä awi apui, mangat ikau mendjadi tatau, tinei pakeian beputi, mangat ikau imakeian, dan âla kahawân kaloweim mendjadi bakarina; dan awi mohos ma-

tam dengan tatamba-mata, mang-at ikau tau mitâ.

19. Idjâ äka sintangku, iâ tä aku mempudji dan mendjara; tagal tä, langka-langkap, hoba ikau!

20. Itâ, aku mendeng intu baun-tonggang, dan aku menega; djaka olo karâ mehining aughku, dan muap lawang, aku hendak tamâ huang iâ, dan aku hendak kuman penganan hama-lem tä denga, dan iâ dengangku.

21. Idjâ manang, aku hendak menjoho iâ mondok dengan aku hundjun padadusangku, kilau aku djari manang, dan mondok dengan Apaungku hundjun padadusae.

BAGI 4.

Johannes mitâ padadusan Hatalla huang sorga.

1. Limba tä aku mitâ, dan itâ! lawang djari buap huang sorga; dan augh solake tä, idjä aku djari mehininghakotak deng-angku, idjä kilau augh sarunei, aton hamau: Mendai kanto, dan aku hendak memprahan akam talo idjä akan indu mendjadi rehian.

2. Dan belalu kea aku kilau blua berengku; dan itâ, padadusan djari ina huang sorga, dan aton Idjä awang mondok hundjun padadusan tä.

3. Dan ampin ajue, idjä aton mondok hundjue, aton kilau batu jaspis dan kilau batu sardis; dan liu aton mengaliling padadusan tä, idjä aton sama ampin tampaja kilau batu smaragd.

4. Dan hakaliling padadusan Idjä tä aton duâ pulu âpat padadusan; dan aku mitâ duâ pulu âpat olo bakas mondok hundjun padadusan tä, iâ tä aton imakeian dengan pakeian beputi, dan kapiahn-radja idjä bara bulau aton hundjun takoloke.

5. Dan bara padadusan Idjä tä aton blua kilat, dan augh nja, ho, tinei augh beken; dan udju sumbon-apui aton hanjala intu baun padadusan tä, iâ tä aton udju Rogh Hatalla tä.

6. Dan intu baun padadusan tä aton tasik katja, idjä kilau kristal ampie. Dan intu bentok padadusan tinei hakaliling padadusan aton âpat talo-belom, idjä aton kutoh matae intu baue dan intu likute.

7. Talo-belom idjä solake tä aton padan ampin singa, dan talo-belom idjä duâ aton padan ampin anak-sapi, dan talo-belom idjä telo tä aton baun olon, dan talo-belom idjä âpat tä aton padan ampin burong nasar idjä aton trawang.

8. Dan genep biti âpat talo-belom tä aton djehawen palapas, djetâ aton kutoh mata, hakaliling dan intu huange; dan handau hamalem iâ tä djaton melajan, koa: Brasi, brasi, brasi aton Tuhan Hatalla, idjä paham kwa sa tä, idjä djari aton; dan idjä aton, dan idjä akan duma.

9. Dau amon talo-belom tä menjewut horumat dan tara dan tarimakasi intu iâ idjä mondok hundjun padadusan, idjä belom palus katatahi:

10. Tä duâ pulu âpat olo bakas tä mehingkep intu pain iâ tä, idjä mondok hundjun pada-

dusan, dan menjemba iä, idjä belom palus katatahi, dan mendjaka kapiahn-radja ajue akan pain padadusan, haiak hamau :

11. Patut ikau, Tuhan, mendino karâ horumat, karâ tara, karâ kwasa ; krana ikau djari menampa talo handiai, dan awi kabendak ajum talo tä aton, dan talo tä djari inampa.

BAGI 5.

aton surat, idjä inutup awi udju tjatjak : Anak-tebiri, idjä djari impatei tä, tau membuka tä, dan iä ihorumat awi karâ kawan talo belom hong sorga.

1. Dan aku mitä huang lengän gentaun ajue, idjä mondok hundjun padadusan, aton surat, idjä aton bintike hila huange dan hila ruar, djetä aton inutup awi udju tjatjak.

2. Dan aku mitä melaikat idjä abas, idjä mentehau hapan hai aughe : Æwe aton beguna, uka membuka surat tä, dan uka mengarak karâ tjatjake ?

3. Dan djaton idjä biti idjä huang sorga, atawa idjä hundjun petak, atawa idjä penda petak tau membuka surat tä, dan tau membasa huang djetä.

4. Dan aku paham menangis, basa djaton idjä biti aton beguna, uka iä membuka surat tä, dan djaton kea idjä biti tau mitä huang tä.

5. Dan idjä biti olo bakas tä hamau denganku : Æla menangis ! itäm, Singa idjä bara ungkup Juda tä, Uhat Dawid tä, djari manang, sampei iä tau membuka surat tä, dan tau mengarak udju tjatjak ajue.

6. Maka aku mitä, dan itä ; intu bentok padadusan tä, dan intu bentok âpat talo-belom tä, dan intu bentok olo bakas tä aton mendeng Anak-tebiri, idjä kilau injambali ampie, idjä aton udju tandok dan udju mata, iä tä aton udju Rogh Hatalla tä, idjä injoho akan karâ batang-petak.

7. Maka Anak-tebiri tä du-ma, dan djari menduan surat tä bara lengän gentaun iä tä, idjä mondok hundjun padadusan tä.

8. Dan amon iä djari menduan surat tä, maka âpat talo-belom tä, dan duä pulu âpat olo bakas tä, mehingkep intu pain Anak-tebiri, dan intu genep biti äwen tä aton kitara, dan sarangan bara bulau, idjä aton hesuang garo, iä tä aton karâ laku-doa olo brasi.

9. Dan iä tä menjanji njaujian idjä taheta, koa : Ikau aton beguna akan menduan surat tä, dan akan mengarak karâ tjatjake, krana ikau djari injambali, dan hapan daham kabuatm ikau djari memili ikei akan Hatalla bara karâ ungkup, dan bara karâ bahsa, dan bara karâ utus dan bara karâ djelahan olo.

10. Dan ikau djari menampa ikei meudjadi radja dan imam intu Hatallan ikei ; dan kilau radja ikei akan marentah hundjun petak.

11. Dan aku mitä, dan aku mehining augh arä melaikat, idjä aton hakaliling padadusan, tinei talo-belom tä, tinei olo bakas tä ; maka iä aton sapulu kojan lipet sapulu kojan, dan bakojan-kojan lipet kojan karâe.

12. Dan iä hamau, hapan hai aughe : Patut Anak-tebiri, idjä

djari injambali, menduan kwasa, dan penatau, dan kapintar, dan kaabas, dan horumat, dan kahai, dan tarimakasi.

13. Dan karâ talo belom idjâ aton hong sorga, dan idjâ hundjun petak, dan idjâ penda petak, dan idjâ huang tasik, aku mehining talo handiai idjâ aton huang tâ hainau : Akan iâ, idjâ mondok hundjun padadusan, dan akan Anak-tehiri aton tarimakasi, dan kahai, dan horumat, dan kwasa sampei katatahi.

14. Dan koan âpat talo-belom tâ: Amen. Dan duâ pulu âpat olo bakas tâ mehingkep, dan menjemba iâ tâ, idjâ belom palus katatahi.

BAGI 6.

Djehawen tjatjak surat tâ ingarak.

1. Dan aku mitâ, amon Anak-tebiri djari mengarak idjâ solake bara karâ tjatjak tâ, dan aku mehining idjâ biti bara âpat talo-belom tâ hamau, hapan augh kilau augh njaho awang paham : Tale ikau, itâm !

2. Maka aku mitâ, dan itâ ! aton hadjaran beputi, dan iâ idjâ menongkang tâ aton mimbing panah ; dan kapiahn-radja djari inenga aka, dan iâ hagoet haiak manang, dan nakara iâ manang.

3. Dan amon iâ djari mengarak tjatjak idjâ duâ, aku mehining talo-belom idjâ duâ tâ hamau : Tale ikau, itâm !

4. Dan hadjaran idjâ beken aton blua, idjâ bahandang ampie ; dan akan iâ, idjâ menongkang tâ, inenga kwasa, uka iâ

menduan kasanang bara petak, sampei olo akan mempatei sama arepe ; dan padang awang pandjang inenga aka.

5. Dan amon iâ djari mengarak tjatjak idjâ telo, aku mehining talo belom idjâ telo tâ hamau : Tale ikau, itâm ! Maka aku mitâ, dan itâ ! hadjaran beblem, dan iâ idjâ menongkang tâ aton mimbing timbangan huang lengâe.

6. Dan aku mehining augh blua bara bentok âpat talo-belom tâ, idjâ hamau : Idjâ gantang parei akan idjâ dinar, dan telo gantang djagong akan idjâ dinar ; dan âla memapa undus dan anggor.

7. Dan amon iâ djari mengarak tjatjak idjâ âpat, aku mehining augh talo-belom idjâ âpat tâ, koa : Tale ikau, itâm !

8. Maka aku mitâ, dan itâ ! hadjaran idjâ kawo ampie, dan aran ajue, idjâ menongkang tâ, aton pampatei, dan naraka aton menuntut iâ. Dan kwasa djari inenga aka, nakara iâ mempatei sampei idjâ bagi âpat salepa petak, hapau padang, dan lau, dan pampatei, dan hapan karâ meto besiak, idjâ aton hundjun petak.

9. Dan amon iâ djari mengarak tjatjak idjâ limâ, aku mitâ penda mesbeh liaun olo tâ, idjâ djari impatei tagal augh Hatalla, dan tagal kasaksian, idjâ djari imbinge.

10. Dan iâ tâ mentehau, hapan hai aughe, koa : O Tuhan, idjâ brasi dan toto, kilen katahi ikau djaton mahukum dan djaton memalâ dahan ikei intu olo tâ, idjâ aton mukong petak ?

11. Dan akan genep biti i-

nenga klambi pandjang idjâ beputi, dan iâ injoho melajan hindei isut, sampei karâ djipen beken, idjâ hakola denga, dan karâ paharie kea, idjâ akan indu impatei hindei, sama kilau iâ, djari genep karâe.

12. Maka aku mitâ, amon iâ djari mengarak tjatjak idjâ dje-hawen, dan itâ! petak paham honggâ, dan matanandau mendjadi bebilem kilau benang-andas, dan bulan mendjadi kilau daha ampie.

13. Dan bintang langit gagar akan petak, sama kilau djaka upon sikon menggagar buahe awang mantah, amon djetâ ionggâ awi barat.

14. Dan batang-langit djari hilap, kilau surat idjâ imbaloh olo; dan karâ bukit dan pulau djari inda bara kalekae.

15. Dan karâ radja hong petak, dan karâ olo hai, dan karâ olo tatau, dan karâ mantir, dan karâ olo kwasa, dan karâ djipen, dan karâ olo mardeka menjahokan arepe huang lowang petak dan penda bukit batu.

16. Dan iâ hamau dengan bukit dan dengan batu hai tâ, koa : Sewu akan ikei, dan sahokan ikei bara baun iâ tâ, idjâ mondok hundjun padadusan, dan bara kasangit Anak-tebiri.

17. Krana andau hai kasangit ajue djari sampei, dan äwe tau menanggung tâ ?

BAGI 7.

Melaikat Hatalla mentjatjak karâ olo Hatalla bara utus alo Israel, dan bara utus olo beken, dan karâ olo tâ mendeng intu baun padadusan Hatalla.

1. Maka limba tâ aku mitâ äpat melaikat mendeng intu äpat puting petak, idjâ mimbing äpat riwut tâ, idjâ aton hong petak, belâ riwut aton hong petak, atawa hong tasik, dan uka tâ äla kea menapi karâ upon-kaju.

2. Dan aku mitâ melaikat awang beken aton mendai bara äka matanandau lembut, iâ mimbing tjatjak Hatalla idjâ belom. Dan hapan hai aughe iâ mentehau, menjoho äpat melaikat tâ, akan tâ kwasa djari inenga, nakara iâ memapa petak tuntang tasik,

3. Koa : Äla memapa petak, tasik djaton kea, äla kea karâ upon-kaju, sampei ikei djari mentjatjak karâ djipen Hatallan ikei intu lingkaue.

4. Dan aku djari mehining karâ olo tâ, idjâ djari intjatjak; saratus äpat pulu äpat kojau biti djari intjatjak bara karâ ungup olo Israel.

5. Bara ungup Juda djari intjatjak duâwalas kojau biti; bara ungup Ruben djari intjatjak duâwalas kojau biti; bara ungup Gad djari intjatjak duâwalas kojau biti.

6. Bara ungup Aser djari intjatjak duâwalas kojau biti; bara ungup Naptali djari intjatjak duâwalas kojau biti; bara ungup Manasse djari intjatjak duâwalas kojau biti.

7. Bara ungup Simeon djari intjatjak duâwalas kojau biti; bara ungup Lewi djari intjatjak duâwalas kojau biti; bara ungup Isakar djari intjatjak duâwalas kojau biti.

8. Bara ungup Sebulon djari intjatjak duâwalas kojau biti;

bara ungkup Josep djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara ungkup Benjamin djari intjatjak duäwalas kojan biti.

9. Maka limba tâ aku mitâ, dan itâ, kawan olo awang hai haliei, idjä djaton terisâ olo, idjä bara karâ djelahan olo, bara karâ ungkup, bara karâ utus, bara karâ bahsa, iâ tâ mendeng intu baun padadusan tâ, dan intu baun Anak-tebiri; iâ tâ imakeian dengan klambi pandjang awang beputi, dan dawen korma aton intu lengäe.

10. Dan iâ mentehau hapan hai aughe, koa: Selamat ikei aton awi Hatallan ikei, idjä mondok hundjun padadusan tâ, dan awi Anak-tebiri.

11. Dan karâ melaikat mendeng hakaliling padadusan, dan hakaliling olo bakas dan âpat talo-belom tâ; dan iâ mehingkep intu baue naharep padadusan, sambil menjemba Hatalla,

12. Koa: Amen. Tara dan kahai, dan kapintar, dan tarimaksi, dan horumat, dan kwasa, dan kaabase aton akan Hatallan ikei palus katatahi. Amen.

13. Maka tomba idjä biti olo bakas tâ, sambil hamau denganku: Olo to, idjä imakeian dengan klambi awang beputi, äwe iâ tâ, dan bara kwe iâ djari duma?

14. Maka koangku denga: Tuan, ikau kea aton katawan tâ. Dan iâ hamau denganku: Olo to aton, idjä djari duma bara kadjakâ tâ idjä pahan, dan iâ djari menjau klambie idjä pandjang, dan iâ djari memuti klambie idjä pandjang huang dahan Anak-tebiri.

15. Tagal tâ iâ menaharep padadusan Hatalla, dan menjemba iâ handau hamalem buang human ajue; dan iâ, idjä mondok hundjun padadusan, karâ mengandjungen iâ.

16. Djaton hindei iâ akan blau, dan djaton hindei iâ akan teah belei; lason andau djaton akan mawi iâ, djaton kea lason talo beken.

17. Krana Anak-tebiri, idjä aton intu bentok padadusan, akan menjakatik iâ, dan iâ karâ maga olo tâ akan sungei danum awang belom; dan Hatalla karâ memuaskan karâ djohon-mata bara matan olo tâ.

BAGI 8.

Tjatjak idjä udju tâ ingarah; akan udju melaikat inenga udju sarunei; âpat melaikat mempehiau saruneie.

1. Dan amon iâ djari mengarak tjatjak idjä udju tâ, maka aton suni haliei huang sorga, satenga djam katahi hirah.

2. Dan aku mitâ udju melaikat tâ, idjä mendeng intu baun Hatalla: dan udju sarunei inenga aka.

3. Dan melaikat awang beken aton duma, iâ tâ mendeng dara mesbeh, dan iâ mimbing sarangan hagarö idjä bara bulau; dan arâ garö inenga aka, mangat iâ mingkes tâ, tuntang laku-doaan karâ olo brasi, hundjun mesbeh bara bulau tâ, idjä aton intu baun padadusan.

4. Dan asepe garö tâ tuntang laku-doaan karâ olo brasi mendai akan Hatalla bara lengän melaikat tâ.

5. Dan melaikat tä menduan sarangan hagarö tä, dan menjung tä dengan apui idjä aton hundjun mesbeh tä, dan iä mendjaka tä akan petak; tä, maka mendjadi augh, dan njaho, dan kilat, dan petak paham honggä.

6. Dan udju melaikat tä, idjä mimbing udju sarunei tä, menatap arepe, uka mempehiau tä.

7. Dan melaikat idjä solake djari mempehiau saruneie, tä mendjadi udjan-batu dan apui, idjä habalut dengan daha, dan djetä indjaka akan petak; dan bagi telo karä upon-kaju djari ingähu, dan karä oru awang behidjau djari inusul.

8. Dan melaikat idjä duä tä djari mempehiau saruneie, tä talo idjä kilau bukit awang gantong ampie, idjä bakähu, indjaka akan tasik, dan bagi telo tasik tä mendjadi daha.

9. Dan bagi telo karä talo belom tä, idjä aton huang tasik, djari matei; dan bagi telo karä benama djari rusak.

10. Dan melaikat idjä telo tä djari mempehiau saruneie, dan bintang idjä hai, idjä hanjala kilau sewan, djari gagar hara langit; iä tä lawo akan bagi telo karä batang-danum dan akan karä lowang-danum.

11. Maka aran bintang tä aton absintus; dan bagi telo karä danum mendjadi bepait haliei, kilau absintus; dan arä olo matei awi danum tä, krana danum djari mendjadi bepait.

12. Dan melaikat idjä äpat tä mempehiau saruneie, djetä bua bagi telo matanandau, dan bagi telo bulan, dan bagi telo karä bintang, nakara bagi telo talo tä.

ingaput, dan bagi telo handau tä djaton aton bara blawa, kalotä kea bagi telo hamalem.

13. Dan aku mitä, dan aku mehining melaikat trawang intu bentok langit, iä tä hamau hapan hai augh: Pajah! pajah! pajah iä tä, idjä mukong petak, tagal augh sarunei beken, idjä imbing telo melaikat tä, idjä akan indu mepehiau saruneie hindei.

BAGI 9.

Melaikat idjä limä tä mempehiau saruneie; hadjakä idjä solake tä, sangkalap idjä kilau kala ampie. Melaikat idjä djehawen tä mempehiau saruneie; äpat melaikat idjä imasong mendjadi bengkah.

1. Dan melaikat idjä limä tä mempehiau saruneie, dan aku mitä bintang, idjä djari gagar bara langit akan petak, dan anak-kuntji abissos inenga aka.

2. Dan iä muap abissos tä, maka asepe djari lembut bara abissos, kilau asepe apui awang hai; maka matanandau dan pangara ingaput awi asepe abissos tä.

3. Dan bara äpp tä sangkalap aton blua akan petak, dan kaabase inenga aka, kilau kaabas kala hundjun petak.

4. Maka iä tä injoho, äla iä akan memapa oru hong petak, äla kea karä ampin sajor, äla kea upon-kaju, baja olo tä bewe, idjä djaton aton tjatjak. Hatalla intu lingkaue.

5. Dan kwasa djari inenga aka, djaton uka iä mempatei olo tä, tapi uka olo tä ingapähä awie limä bulan katahi; maka iä

mengapâhâ kilau kala aton mengapâhâe, amon iâ memuntut olo.

6. Maka huang karâ andau tâ olo akan menggau pampatei, dan djaton iâ akan sondau tâ; iâ karâ taharu, hendak matei, tapi pampatei karâ hadari bara iâ.

7. Dan ampin sangkalap tâ aton kilau hadjaran, idjâ aton tatap ompat olo haklahi, dan hundjun takoloke aton kapiahunradja, idjâ kilau bulau ampie, dan baue aton kilau baun olo.

8. Dan iâ aton balau kilau balau olo bawi, maka kasingae aton kilau kasingan singa.

9. Dan iâ hapan sangkarut, idjâ kilau sangkarut sanaman, dan augh palapase aton kilau augh arâ kareta, amon arâ hadjaran haiak hadari, amon olo klahi mentakan musohe.

10. Dan iâ aton ekohe kilau ekohn kala, dan iâ aton bara buntut intu ekohe; dan iâ aton kyasa akan mengapâhâ olo kalunen limâ bulan katahi.

11. Maka melaikat abissos tâ aton radjae; arae aton tumon bahsa Ibrani: Abaddon; dan tumon bahsan olo Hellenes arae aton: Apollion.

12. Kadjakâ idjâ solake tâ djari halau, itâ, duâ kadjakâ akan indu duma hindei limba djetâ.

13. Dan melaikat idjâ djehawen tâ djari mempehiau saruneie, maka aku mehining augh blua bara âpat tandok mesbeh idjâ bara bulau tâ, idjâ aton intu baun Hatalla,

14. Idjâ hamau dengan melaikat idjâ djehawen tâ, idjâ mimbingsarunei tâ: Enggak âpat melaikat tâ, idjâ imasong dara batang-danum lomba, Euprat tâ.

15. Dan âpat melaikat tâ djari enggak, idjâ djari tatap akan djam, dan akan andau, dan akan bulan, dan akan njelo, nakara iâ akan mempatei bagi telo karâ olo kalunen.

16. Dan karâ kawan olo klahi idjâ menongkang hadjaran aton duâ lipet sapulu kojan lipet sapulu kojan karâe; maka aku mehining angka karâe.

17. Dan huang talo gitae to aku mitâ hadjaran tâ kea, dan iâ idjâ menongkang tâ, idjâ hapan sangkarut idjâ bahandang ampie kilau apui, dan biru kilau batang-langit, dan kilau barirang; dan takolok hadjaran tâ aton kilau takolok singa, dan bara njamae aton blua apui, dan asep, dan barirang.

18. Dan awi telo talo tâ bagi telo karâ olo kalunen impatei, iâ tâ, awi apui, dan awi asep, dan awi barirang tâ, idjâ aton blua bara njamae.

19. Krana kaabase aton intu njamae, dan intu ekohe; krana ekohe aton kilau handipâ, dan djetâ aton bara takolok, hapan tâ iâ memapa olon.

20. Dan karâ olo beken tâ, idjâ djaton impatei awi karâ kadjakâ tâ, djaton djari mules arepe bara karâ penggawin lengâe, uka iâ terei menjemba karâ iblis, dan hampatong dewa bara bulau dan bara salaka, dan bara tambaga, dan bara batu, dan bara kaju, idjâ djaton tau mitâ, dan djaton tau mehining, dan djaton tau menandjong.

21. Dan olo tâ djaton kea djari mules arepe bara karâ hadate, iâ tâ: mempatei olo, memuli olo, dan habandong, dan menakau.

BAGI 10.

*Melaikat idjä paham abas mahandar, mimb-
bing surat, dan mesanan, waja melaikat
idjä udju tä akan mempehiau saruneie,
maka karü penggawin Hatalla karä ila-
lus ; Johannes kuman surat tä.*

1. Dan aku mitä melaikat idjä beken, idjä abas, mohon bara langit ; iä aton imakeian dengan baun-andau, dan liu aton hundjun takoloke, dan baue aton kilau matanandau, dan paie aton kilau djihhi apui ampie.

2. Dan intu lengäe aton surat korik, idjä imbuka ; dan iä mingkes paie idjä hila gentaue hundjun tasik, dan paie idjä hila sambil hundjun petak.

3. Dan iä mentehau, hapan hai aughe, sama kilau djaka singa menjakungkong ; dan limba iä djari mentehau, maka udju njaho tä aton memplua aughe.

4. Dan limba udju njaho tä djari memplua aughe, aku hendak menjurat augh tä ; maka aku mehining augh bara langit, idjä hamau dengangku : Awi menutup augh idjä djari injewut udju njaho tä, dan äla menjurat tä.

5. Maka melaikat tä idjä gintangku, idjä mendeng hundjun tasik dan hundjun petak, mengatang lengäe akan langit,

6. Dan haiak menjewut iä, idjä belom palus katatahi, idjä djari menampa langit dan karä talo huange, tinei petak dan karä talo hundjue, tinei tasik dan karä talo huange, maka melaikat tuntang sapa mesanan, dja-ton karä aton endä hindei.

7. Tapi huang karä andau augh melaikat idjä udju tä, amon iä tä mempehiau saruneie, maka

kahendak Hatalla idjä besahokan tä karä mendjadi tulus, kilau iä djari mesanan tä akan djipäe, akan karä nabi tä.

8. Dan augh idjä djari hiningku, idjä bara sorga tä, aton hakotak tinei dengangku, koa : Lius, duan surat korik idjä imbuka tä, idjä aton intu lengän melaikat, idjä mendeng hundjun tasik dan hundjun petak.

9. Dan aku djari menango melaikat tä, dan aku hamau denga : Tenga surat korik tä akangku. Maka koan iä tä dengangku : Duan tä dan kuman djetä tä ; djetä karä menampa knaim mendjadi bepait, tapi huang njamam djetä karä aton manis kilau madu.

10. Maka aku menduan surat korik tä bara lengän melaikat, dan aku kuman tä lepa ; maka djetä aton manis huang njamangku, kilau madu, dan limba aku djari kuman tä, maka knaingku mendjadi bepait awi djetä.

11. Dan iä hamau dengangku : lkau akan indu menudjum tinei menintu arä utus dan arä djelahan olo, dan menintu arä bahsa dan arä radja.

BAGI 11.

*Duä saksi Hatalla ; hadjakä duä tä fjarä
halau ; saruneie idjä udju tä impehiau.*

1. Maka dârâ humbang djari inenga akangku, idjä kilau soka-ukur ampie ; dan melaikat tä mendeng dan hamau : Mendeng, ukur human Hatalla dan mesbeh tä, dan iä tä, idjä aton menjemba huang tä.

2. Tapi tambiran tâ, idjâ aton intu ruar human Hatalla naughe bewe, âla mukur tâ, kraua djetâ djari inenga akan olo kapir; dan olo tâ karâ mehundjeng lewu idjâ brasi âpat pulu duâ bulan katahi.

3. Dan aku hendak menenga kwasa akan duâ saksingku, dan iâ tâ karâ madjar olo sakojan duâ ratus djehawen pulu andau, haiak iâ ingkepan dengan tappi bidak.

4. Iâ tâ aton duâ upon-undus tâ, dan duâ tantahan sumho tâ, idjâ mendeng intu baun Hatalla, Tempon petak.

5. Dan amon olo hendak memapa âwen duâ tâ, apui akan blua bara njamae, dan akan mempalmos karâ musohe; dan amon olo hendak menapa iâ, djaton tau dia olo tâ impatei kalotâ.

6. Æwen tâ aton bara kwasa matep langit, sampei djaton aton udjan karâ andau iâ mesanan augh, dan iâ aton kwasa mawi karâ danum, moba tâ mendjadi daha; tinei sasening iâ maku, maka iâ aton kwasa mawi petak hapan arâ ampin kapâhâ.

7. Dan amon iâ djari melalus kasaksian ajue, maka meto tâ, idjâ mendai bara abissos, karâ mengalahi iâ, dan karâ mempala iâ, samhil mepatei iâ.

8. Dan hantue karâ menter hong djalan lewu hai tâ, idjâ tumon rogh inggarâ Sodom dan Misir, âka Tuhan ikei djari injampalaki kea.

9. Dan olo bara karâ utus, dan bara karâ ungkup, dan bara karâ balisa, dan bara karâ dje-lahan olo karâ mitâ hantu tâ telo

andau dan idjâ pontong andau, dan iâ djaton menjoho hantu tâ ingkes huang kubur.

10. Dan olo idjâ mukong petak karâ hanjak atei tagal âwen duâ tâ, dan iâ karâ busik, dan iâ karâ mepait penenga akan sama arepe, basa duâ nabi tâ djari mengapâhâ iâ, idjâ mukong petak.

11. Dan limba telo andau dan idjâ pontong andau rogh pambelom bara Hatalla djari tamâ âwen duâ tâ, dan iâ misik, mendeng intu paie, dan kikâ awang paham lawo huang olo tâ, idjâ mitâ iâ.

12. Dan âwen duâ tâ mehining augh idjâ hai bara sorga, idjâ hamau denga: Mendai akan to! Dan iâ mendai akan sorga, huang baun-andau; dan karâ musohe mitâ iâ.

13. Maka palus djam tâ kea petak paham honggâ, dan bagi sapulu lewu tâ djari belongkang, dan haiak petak honggâ, maka udju kojan olo djari impatei; dan olo awang beken tâ paham mikâ, dan iâ menenga horumat akan Hatalla, Tempon sorga.

14. Kadjakâ idjâ duâ tâ djar halau, itâ, kadjakâ idjâ telo tâ aton duma bedjeleng.

15. Dan melaikat idjâ udju tâ djari mempehiau saruneie, dan arâ augh awang batarik mendjadi huang sorga, koa: Karâ karadjaan kaluneu djari mendjadi ain Tuhan ikei, dan ain Kristus ajue! dan iâ karâ marentah kilau radja palus katatahi.

16. Dan duâ pulu âpat olo bakas tâ, idjâ mondok hundjun padadusae intu baun Hatalla,

djari mehingkep intu baue, sambil menjemba Hatalla,

17. Koa: Ikei menarimakasi intu ikau, Tuhan, Hatalla idjâ paham kwasa, idjâ aton, idjâ djari aton, dan idjâ akan duma! basa ikau djari menduan kwasam idjâ paham, dan djari marentah kilau radja.

18. Dan karâ djelahan olo djari blait, tapi kalaitm djari sampei, dan wajan olo matei, uka iâ tâ imalâ, dan uka upahe inenga akan karâ djipem, akan karâ nabi, dan akan karâ olo brasi, dan akan olo handiai tâ, idjâ mikâ aram, akan olo korik dan akan olo hai, dan uka ikau merusak olo tâ, idjâ djari merusak petak.

19. Dan human Hatalla idjâ aton huang sorga tâ djari iuap, dan tabalan-djandji djari gitan huang humae; maka mendjadi kilat, dan augh, dan njaho, dan petak honggâ, dan mendjadi udjan-batu awang hai.

BAGI 12.

Olo bawi, idjâ imakeian dengan matanandau, hendak manak; naga hendak menelen iâ; Mighael mengalahi naga; naga inganan akan petak, iâ hendak merusak olo bawi tâ.

1. Maka talo hai gitan hong sorga, iâ tâ, olo bawi, idjâ imakeian dengan matanandau, dan bulan aton penda paic, dan hundjun takoloke aton kapiahn-radja bara duâwalas bintang.

2. Iâ tâ aton betihi, dan iâ paham menangis, basa iâ aton kapahâ, hendak manak.

3. Dan talo beken gitan huang sorga, dan itâ, aton naga

bahandang idjâ hai, intu iâ aton udju takolok, dan sapulu tandok, dan intu takoloke aton udju kapiahn radja.

4. Dan ekohe menamput bagi telo karâ bintang hong langit, dan mendjaka tâ hundjun petak. Maka naga tâ mendeng intu baun olo bawi tâ, idjâ hendak manak, nakara iâ menelen anake, sana iâ djari manak tâ.

5. Maka iâ manak anak hatuâ, idjâ akan menjakatik karâ olo kapir hapan soka idjâ bara sanaman, dan anake ibakan akan Hatalla, dan akan padadusae.

6. Dan olo bawi tâ hadari akan padang, äka tunis, hetâ aton kaleka intu iâ, idjâ injimpan aka bara Hatalla, mangat iâ membelom arepe hetâ sakojan duâ ratus djehawen pulu andau.

7. Maka mendjadi klahi huang sorga; Mighael dan melaikat ajue mengalahi naga tâ, dan naga tuntang melaikat ajue mengalahi kea.

8. Dan iâ djaton tau melawan, dan kaleka djaton aton hindei akan iâ huang sorga.

9. Dan naga hai tâ, iâ tâ handipâ bakas tâ, idjâ inggarâ iblis dan satan, idjâ mepalajang salepa kalunen, iâ tâ djari inganan akan petak, dan karâ melaikat ajue djari inganan haiak denga.

10. Dan aku mehining augh hai huang sorga, koa: To djari impendeng salamat, dan kaabas, dan karadjaan Hatallau ikei, dan kwasan Kristus ajue, krana idjâ pendawa tâ, idjâ handau hamalem djari mendawa paharin ikei intu Hatalla, djari inganan kaliwa.

11. Dan paharin ikei djari

mempala iä awi dahan Anak-tebiri, dan awi augh kasaksian ajue : dan iä djaton djari sinta pambelome, toto, sampei akan pampatei.

12. Tagal tä, hanjak keton, karä sorga, dan keton handiai idjä mele huange ! Pajah olo tä, idjä mukong petak dan tasik ! kрана iblis djari mohon akan keton, dan iä paham blait, basa iä katawan, waja pandak bewe aton intu iä.

13. Dan amon naga tä mitä, iä djari inganan akan petak, maka iä menggoang olo bawi tä, idjä djari manak anak hatuä tä.

14. Maka akan olo bawi tä djari inenga duä palapas burong nasar awang hai, mangat iä trawang akan padang, akan kalekan ajue, äka iä karä pakanan idjä waja, tinei duä waja, tinei sateuga waja, kedjau bara baun handipä tä.

15. Maka handipä tä meludja bara njamae danum, kilau batang-danum, idjä menuntut olo bawi, hendak menamput iä awi batang-danum tä.

16. Maka petak mawat olo bawi, petak muap njamae dan menelen batang-danum, idjä djari iludja naga bara njamae.

17. Maka naga paham besingi olo bawi tä, dan iä lius, nakara iä mengalahi awang beken tä, idjä aton ungkup olo bawi tä, idjä mahaga prentahn Hatalla, dan idjä mimbing kasaksian Jesus Kristus.

BAGI 13.

Meto lembut bara tasik, naga tä menenga kwasae aka ; meto beken lembut, dan menantiring olo, uka iä menjemba meto idjä solake tä.

1. Maka aku mendeng intu pasisir tasik. Dan aku mitä meto lembut bara tasik, intu iä aton udju takolok, dan sapulu tandok ; dan intu karä tandoke aton sapulu kapiahn-radja, dan intu takoloke aton ara idjä menawa Hatalla.

2. Maka meto tä, idjä aku mitä, aton kilau harimau ampie, dan paie aton kilau pain bahuang, dan njamae aton kilau njaman singa ; maka naga tä menenga aka kaabase, dan pada-dusae, dan kwasae awang-paham.

3. Dan aku mitä Idjä bara karä takoloke aton behimang, kilau djaka djetä-akan matei, dan himange tä halit tinei, dan salepa kalunen heiran, menuntut meto tä.

4. Dan iä menjemba naga, idjä djari menenga kwasa akan meto tä ; dan iä menjemba meto tä, koa : Æwe aton kilau meto tä ? Æwe tau mengalahi tä ?

5. Dan njama inenga aka, idjä hakotak augh bedjoho, dan augh idjä menawa Hatalla ; dan kwasa djari inenga aka akan mawi talo kalotä äpat pulu duä bulan.

6. Dan meto tä membuka njamae, uka menawa Hatalla, dan memapa arae, tinei humae, tinei idjä awang mele huang sorga.

7. Dan kwasae djari inenga aka, uka mengalahi olo brasi, sambil mempala iä ; dan kwasae djari inenga aka nintu karä djelahan olo, nintu karä batisa, nintu karä utus olo,

8. Dan olo handiai idjä mukong petak karä menjemba meto tä, olo handiai, idjä arae djaton

djari tersurat huang surat pam-belom Anak-tebiri tâ, idjâ djari injambali, bara katika kalunen djari inampa.

9. Amon olo aton bara pinding, bua iâ mehining!

10. Amon olo maga akan sipir, iâ kabuat akan tamâ sipir; amon olo mempatei hapan padang, iâ akan impatei dengan padang. Heto patut baja kasere-nan dan kapertjaja olo brasi.

11. Dan aku mitâ meto awang beken lembut bara petak, intu djetâ aton duâ tandok, sama ampin tandok Anak-tebiri, dan djetâ hakotak sama kilau naga tâ.

12. Dan djeto hapan karâ kwasan meto idjâ solake tâ intu baun meto idjâ solake tâ, dan djetâ menjoho petak dan olo handiai idjâ mukong petak menjemba meto idjâ solake tâ, idjâ himange, awang akan indu matei tâ, djari halit.

13. Dan djetâ mawi kata awang hai, sampei iâ menjoho apui kea mohon bara langit akan petak, intu baun karâ olo.

14. Dan iâ mempalajang olo tâ, idjâ mukong petak, awi karâ kata, idjâ djari inenga aka akan indu mawi intu baun meto beken tâ; dan iâ menjoho olo, idjâ mukong petak, uka iâ menampa hampatong, tamunan meto tâ, idjâ djari impahimang awi padang, dan idjâ djari belom haluli.

15. Dan kwasa djari inenga aka, nakara iâ menenga rogh akan hampatong, tamunan meto tâ, sampei hampatong meto tâ tau hakotak kea; dan iâ menenga prentah, olo handiai, idjâ djaton hendak menjemba ham-

patong meto tâ, akan indu impatei.

16. Dan iâ menenga prentah, nakara kata inampa akan olo handiai, akan olo korik dan akan olo hai, akan olo tatau dan akan olo pâhâ belom, akan olo mardeka dan akan djipen, intu lengân gentaue, atawa intu lingkaue.

17. Dan dialo idjâ biti tau memilih atawa mendjual, baja iâ, idjâ aton kata tâ, atawa idjâ mahaga aran meto tâ, atawa angkaan arae.

18. Heto aton kapintar tâ: bua olo idjâ pintar mitong angkaan meto tâ, krana djetâ aton angkaan olo, dan angkae aton djehawen ratus djehawen pulu djehawen.

BAGI 14.

Anak tebiri tuntang kawae mendeng hundjun bukit Sion; melaihat mumpuji olo ulla leket intu meto tâ; kalunen inggetem.

1. Maka aku mitâ, dan itâ! Anak-tebiri tâ aton mendeng hundjun bukit Sion, dan haiak denga saratus âpat pulu âpat kohan biti, intu lingkaun olo tâ aran Bapae djari injurat.

2. Dan aku mehining augh bara sorga, kilau augh gotok arâ danum, dan kilau augh njaho awang paham; dan aku mehining augh olo idjâ busik hapan kitara.

3. Dan iâ menjanji njanjian idjâ tabeta intu baun padadusan tâ, dan intu baun âpat talo-belom tâ, dan karâ olo bakas tâ, dan dialo idjâ biti tau adjar njanjian tâ, baja saratus âpat

pulu' apat kojan biti tâ, idjâ djari imili bara petak.

4. Iâ tâ aton, idjâ djaton djari imali awi olo bawi, krana iâ aton budjang toto; iâ tâ aton, idjâ menuntut Anak-tebiri, akan kwe kea iâ hagoet; iâ tâ djari imili bara karâ olo kalunen, mendjadi kawan membatang akan Hatalla dan akan anak tebiri.

5. Dan intu njamae djaton djari aton augh tipu, krana iâ djaton tau terpudji intu baun padadusan Hatalla.

6. Dan aku mitâ melaikat awang beken, idjâ trawang intu bentok langit, dan intu iâ aton Ewangelion idjâ sampei katatahi tâ, uka iâ mesanan tâ akan olo, idjâ aton hong petak, akan karâ djelahan olo, akan karâ ungkup, akan karâ bahsa, akan karâ utus olo.

7. Iâ tâ hamau, hapan hai aughe: Awi keton mikâ Hatalla, dan tenga horumat aka, krana djam hukum ajue djari sampei; dan awi menjemba iâ, idjâ djari menampa langit dan petak, dan tasik, dan karâ batang-danum.

8. Dan melaikat idjâ beken aton menuntut iâ, koa: Iâ djari belongkang, iâ djari belongkang, Babilon, lewu hai tâ, basa iâ djari mempihop karâ utus olo dengan anggor kalait kabandonge.

9. Dan melaikat idjâ telo djari menuntut âweu tâ, idjâ hamau hapan paham hai aughe: Amon olo menjemba meto tâ tuntang hampatonge, dan menarima kate intu lingkaue atawa intu lengâe,

10. Iâ akan indu mihop ang-

gor kalait Hatalla, idjâ halâk djaton habalat asi djari inusu akan sangkir kalaite, dan iâ karâ ingapâhâ awi apui dan awi bari-rang, intu baun melaikat idjâ brasi, dan intu baun Anak-tebiri.

11. Dan asepe kapâhâe lembut palus katatahi, dan iâ djaton aton bara kasanang handau hamalem, iâ, idjâ menjemba meto tâ tuntang hampatonge, dan amon olo menarima katan aran meto tâ.

12. Heto patut baja kasere-nan olo brasi; heto aton olo tâ, idjâ mahaga prentahn Hatalla, dan kapertjajan Jesus.

13. Dan aku mehining augh bara sorga, idjâ hamau denganku: Awi ikau menjurat, salam aton olo matei, idjâ mehotus huang Tuhan, bara katonto kea; toto, koan Rogh, mangat iâ melajan bara kapâhân gawie, dan karâ penggawie aton ompat iâ.

14. Dan aku mitâ, maka itâ! baun-andau idjâ beputi, dan hundjun 'baun-andau tâ aton mondok idjâ awang padan ampi dengan Anak-olon, intu takoloke aton kapiahn-radja bara bulau, dan intu lengâe aton, gentoh idjâ benjihi.

15. Dan melaikat beken aton duma bara sorga, idjâ hapan hai aughe mentehau nintu iâ tâ, idjâ mondok hundjun baun-andau: Hapan gentohm awi menggetem, krana djam getem djari sampei, basa talo inggetem hong petak djari masak.

16. Dan idjâ mondok hundjun baun-andau mempait gentohe akan petak, dan petak tâ inggetem.

17. Dan melaikat beken blua bara human Hatalla idjä aton huang sorga, idjä kabuat kea mimbing gentoh idjä benjihi.

18. Dan melaikat beken blua bara mesbeli, idjä aton kwasa nintu apui; dan hapan augh awang paham iâ mentehau nintu iâ tâ, idjä mimbing gentoh benjihi tâ, koa: Hapan gentohm awang benjihi awi menggetem buah upon-anggor petak, krana buahe djari masak.

19. Dan melaikat tâ menipait gentohe, dan menggetem buah upon-anggor petak, dan mendjaka tâ akan kaleka mahamis kalait Hatalla idjä hai tâ.

20. Maka djetâ ihamis intu ruar lewu, maka daha blua bara kaleka mahamis tâ, sampei akan gandalin hadjaran; sakojan dje-hawen ratus stadia kakedjau daha tâ aton.

BAGI 15.

Udju melaikat tâ, idjä mimbing udju sangkir udju kadjakâ tâ, idjä rehian haliei.

1. Dan aku mitâ talo beken huang sorga, idjä hai dan heiran, iâ tâ, udju melaikat, idjä mimbing udju kadjakâ tâ idjä rehian haliei, krana huang djetâ kalait Hatalla djari genep.

2. Dan aku mitâ, aton kilau tasik katja, idjä habalut apui, dan aku mitâ olo tâ, idjä djari manang, dan djaton djari menurima meto tâ, atawa hampantonge, atawa katae, atawa angkan arae, iâ tâ mendeng dara tasik katja tâ, dan iâ mimbing kitaran Hatalla.

3. Dan iâ menjanji njanjian

Moses, djipen Hatalla, dan njanjian Anak-tebiri, koa: Hai dan heiran aton karâ penggawim, Tuhan, ikau o Hatalla idjä paham kwasa! tetek dan budjur aton karâ djalan ajum, ikau o Radja karâ olo brasi!

4. Æwe djaton akan indu mikâ ikau, Tuhan, dan djaton akan indu mahorumat aram? Krana tikas ikau bewe aton brasi; krana karâ utus olo akan indu duma, dan menjemba ikau, krana karâ hukum ajum djari mendjadi bakarina.

5. Dan limba tâ aku mitâ, maka itâ! huma tabalan-kasaksian huang sorga iuap.

6. Dan udju melaikat tâ, idjä mimbing udju kadjakâ tâ, blua bara huma tâ, imakeian dengan benang idjä brasi dau beputi lenta, dan ingkepan intu usoke dengan babat idjä bara bulau.

7. Dan Idjä bara äpat talo belom tâ menenga akan udju melaikat tâ udju sangkir bara bulau, idjä besuang kalait Hatalla, idjä belom palus katatahi.

8. Dan huma Hatalla injuang asep, idjä lembut bara kahain Hatalla dan bara kwasae; dan dialo idjä biti tau tamâ human Hatalla tâ, sampei udju kadjakâ udju melaikat tâ djari hapus.

BAGI 16.

Melaikat menusu lepa sangkire idjä besuang kalait Hatalla.

1. Dan aku mehining augh awang hai bara huma Hatalla tâ, idjä hamau dengan udju melaikat tâ: Lius, awi menusu lepa

akan petak udju sangkir tâ, âka kalait Hatalla.

2. Dan idjâ solake tâ lius sambil menusu lepa sangkire akan petak : maka lembut butihe idjâ papa dan hai intu olo tâ, idjâ mimbing katan meto tâ, dan idjâ menjemba hampatonge.

3. Dan melaikat idjâ duâ menusu sangkire akan tasik, dan djetâ mendjadi kilau dahan olo matei, dan karâ talo belom handiai idjâ aton huang tasik, djari matei.

4. Dan melaikat idjâ telo menusu sangkire akan karâ batang-danum, dan akan karâ lowang-danum, maka karâ danum mendjadi daha.

5. Dan aku mehining melaikat karâ danum tâ hamau : Ikau aton budjur, o Tuhan, idjâ aton, dan idjâ djari aton, dan idjâ karâ aton, basa ikau djari melalus hukum to.

6. Basa olo djari menusu dahan olo brasi dan dahan karâ nabi, maka daha kea ikau djari menenga aka akan indu ihop ; krana patut olo tâ bua talo kalotâ.

7. Dan aku mehining idjâ awang beken bara hila mesbeh aton hamau : Jo Tuhan, Hatalla idjâ paham kwasa ! karâ hukum ajum aton toto dan budjur.

8. Dan melaikat idjâ âpat menusu sangkire akan matanandau, dan kwasa djari inenga aka akan mengapâhâ olo kilau awi apui.

9. Dan olo kalunen ingapâhâ awi laso awang paham, dan iâ memapa aran Hatalla, idjâ aton kwasa menjoho karâ kadjakâ tâ ; dan iâ djaton hoba, mangat menenga horumat aka.

10. Dan melaikat idjâ lima menusu sangkire akan padadusan meto tâ, dan karadjaan ajue djari ingaput ; dan olo mangkit djelae awi kapâhâe.

11. Dan iâ menjapa Hatalla, Tempon langit, sabab karâ kapâhâe, dan sabab butihe, dan iâ djaton hoba, mapgat melihi karâ penggawie.

12. Dan melaikat idjâ djehawen menusu sangkire akan batang-danum lomba, Euprat tâ ; dan djetâ mendjadi teah, nakara aton tatap djalan akan karâ radja, idjâ akan indu duma bara hila timor.

13. Dan aku mitâ bara njaman naga, dan bara njaman meto, dan bara njaman nabi penendjaro tâ aton blua telo rogh halikâ, idjâ kilau bakatak ampie.

14. Krana djetâ aton rogh karâ iblis, dan iâ mawi kata heiran, dan iâ hagoet menale karâ radja petak dan salepa kalunen, hendak mirak olo akan klahi andau hai Hatalla, idjâ paham kwasa.

15. Itâ, aku menanggo kilau maling. Selamat iâ idjâ mendjaga, dan idjâ mimbing pakeiae, belâ iâ menandjong halowei, dan kahawâe gitan olo.

16. Maka olo tâ djari hapumping intu kaleka, idjâ tumon bahsan Ibrani inggarâ Armagedon.

17. Dan melaikat idjâ udju menusu sangkire akan pangara ; maka augh awang paham blua human Hatalla huang sorga, dau blua padadusan tâ, koa: Djari !

18. Dan arâ augh mendjadi, dan njaho, dan kilat ; dan petak paham honggâ, katahin olo kalunen aton hundjun petak, petak

djaton djari honggâ kalotâ paham.

19. Dan lewu hai tâ djari imbagi telo, dan arâ lewun olo kampir belongkang; dan Hatalla djari mingat Babilon idjâ hai tâ, nakara iâ menjoho iâ mihop sangkir, idjâ besuang anggor kasantit kalaite.

20. Dan karâ pulau hadari, dan karâ bukit djaton aton hindei.

21. Dan udjan-batu awang hai aton lawo bara langit akan olo kalunen, genep kabawak aton behat âpat pulu kati; dan olo tâ menjapa Hatalla sabab kadjakân udjan-batu tâ, krana kadjakâe tâ aton paham.

BAGI 17.

Lontti tâ, iâ tâ lewu Roma, dan pahpa hong Roma, bua hukum.

1. Dan idjâ biti bara udju melaikat tâ, idjâ mimbing udju sangkir bara bulau tâ, menanggo dan hakotak denganku, dan hamau denganku: Kauto ikau, aku hendak memprahau akam hukum lontai tâ, idjâ mondok hundjun arâ danum.

2. Dan karâ radjan petak djari habandong denga, dan olo idjâ mukong petak djari mendjadi bebusau awi anggor kabandonge.

3. Dan iâ maga aku huang rogh akan padang, dan aku mitâ olo bawi idjâ menongkang meto bahandang, djetâ aton arâ ara idjâ menawa Hatalla, dan aton intu iâ udju takolok dan sapulu tandok.

4. Dan olo bawi tâ aton ima-

keian dengan benang purpur dan dengan benang beludu, dan iâ aton imbungas dengan bulau, dan dengan batu hintan, dan dengan mutiara, dan iâ mimbing intu lengâe sangkir bara bulau, djetâ aton besuang talo kabelâ, besuang likân kaban-donge.

5. Dan intu lingkaue aton tersurat arae, iâ tâ: Talo sohokan, Babilon idjâ hai tâ, indun karâ talo habandong dan karâ talo kabelâ hundjun petak.

6. Dan aku mitâ olo bawi tâ aton bebusau awi dahan olo brasi, dan awi dahan karâ saksin Jesus. Dan aku heiran, amon aku mitâ iâ, paham heiran ang-atku.

7. Dan melaikat hamau denganku: Buhen ikau heiran? Aku hendak menarang akam perkara sahokan olo bawi tâ, dan meto tâ, idjâ inongkange, idjâ aton udju takolok dan sapulu tandok.

8. Meto tâ, idjâ djari gitam, djari aton, dan djetâ djaton aton, dan djetâ karâ lembut bara abissos, dan karâ lius akan kabinasa, dan olo idjâ mukong petak karâ heiran, (iâ tâ, idjâ arae djaton djari tersurat huang surat pabelom katika kalunen djari inampa,) amon iâ mitâ meto, idjâ djari aton, dan idjâ djaton aton, alo djetâ aton kea.

9. Heto aton kaherati idjâ aton bara kapintar. Udju takolok tâ aton udju bukit, hundjun tâ olo bawi tâ mondok.

10. Dan djetâ aton kea udju radja; idjâ limâ tâ djari belongkang, dan Idjâ tâ aton, dan idjâ beken tâ hindei djari duma, dan

amon iä djari duma, maka iä akan indu melei isut katika.

11. Dan meto tä, idjä djari aton, dan idjä djaton aton, djetä kabuat kea aton radja idjä hanja, idjä aton sama kilau äwen udju tä, dan djetä lius akan kabinasa.

12. Dan sapulu tandok tä, idjä djari gitam, aton sapulu radja, idjä hindei djari mendino karadjaan, tapi iä tä akan mendino kwasa kilau radja intu djam Idjä, haiak dengan meto tä.

13. Iä tä haiak mampakat, dan iä karä menjaragh kaabase dan kwasae akan meto tä.

14. Iä tä karä mengalahi Anak-tebiri, dan Anak-tebiri karä mempala iä tä, krana iä aton Tuhan karä tuan, dan Radja karä radja; tinei karä olo idjä hindjä Anak-tebiri, iä tä, olo irawei, olo inti, olo idjä pertjaja.

15. Dan iä hamau denganku: Karä danum tä, idjä djari gitam, äka lontäi mondok, aton arä djelahan olo, dan arä kawun, dan arä utus olo, dan arä bahsa.

16. Dan sapulu tandok, idjä djari gitam hundjun meto tä, iä karä besingi lontäi tä, dan iä karä merusak dan memalowe iä, dan iä karä kuman isie, dan karä mengähu iä dengan apui.

17. Krana Hatalla djari madjak ateie, uka iä melalus kahendak ajue, dan uka iä aton sama bahendak Idjä, dan uka iä menenga karadjaan ajue akan meto tä, sampei karä augh Hatalla djari mendjadi tulus.

18. Dan olo bawi tä, idjä djari gitam, aton lewu hai tä, idjä mimbing karadjaan nintu karä radja hong petak.

BAGI 18.

Babilon irusak; olo ungkup Hatalla akan indu minda bara hetä; karä radja dan olo bedagang menatum lewu tä, olo brasi menara Hatalla tagal iä.

1. Dan limba tä aku mitä me-laikat awang beken inohon bara langit, idjä mimbing kwasa hai, dan petak implawa awi kahaie.

2. Dan iä mentehau pehes, hapan hai augh, koa: Iä djari belongkang, iä djari belongkang, Babilon idjä hai tä, dan djari mendjadi äka karä iblis melei, dan äka karä rogh halikä, dan äka karä burong halikä dan papa aton inutup.

3. Basa karä djelahan olo djari mihop anggor kalait kabandonge, dan basa karä radja petak djari habandong denga, dan karä olo bedagang hong petak djari mendjadi tatau awi kutoh karamen ajue.

4. Dan aku mehining augh beken bara langit, koa: Blua bara iä, o ungkup ajungku! uka äla keton habalut dengan karä dosae, dan belä keton mendino bagi dengan karä kadjakän ajue.

5. Krana karä dosae djari indahang sampei mendai akan langit, dan Hatalla djari mingat karä kadarhakan ajue.

6. Awi memalä iä, kilau iä djari memalä keton, dan handuä lipet awi memalä iä tumon karä penggawin ajue. Huang sangkir, äka iä djari menusu akan keton, awi keton menusu aka lipet-melipet karä.

7. Tumon iä djari mempahai arepe, dan tumon iä djari rame-rame, tumon tä awi mengapähä dan mendjakä iä; krana koan iä huang ateie: Aku mondok kilau

radja bawi, dan aku djaton aton balu, dan aku djaton karâ mengkomâ kadjakâ.

8. Tagal tâ karâ kadjakâe karâ bua iâ huang audau Idjâ, iâ tâ: pampatei, dan kadjakâ, dan lau, dan iâ karâ ingâhu awi apui: krana abas aton Tuhan Hatalla, idjâ mahukum iâ.

9. Dan karâ radja kalunen, idjâ djari habandong denga, dan idjâ djari rame-rame denga, karâ menatum iâ, dan karâ aton kapâhâ atei tagal iâ, amou iâ mitâ asepi lembut âka iâ ingâhu.

10. Bara kedjau iâ tâ karâ mendeng, sabab iâ mikâ kapâhâe, sambil hamau: Kaja! kaja! lewu Babilon idjâ hai tâ, lewu idjâ kwasa tâ! krana hukum a- jum djari bua ikau huang djam Idjâ.

11. Dan karâ olo bedagang hong petak karâ menangis sambil menatum iâ, basa dialo idjâ biti memili hindei karâ ramoe.

12. Karâ ramoe bara bulau, dan bara salaka, dan bara hintan, dan bara mutiara, dan bara benang lamos, dan bara purpur, bara sutara, dan bara benang beludu, dan karâ ampin kaju mangat ewaue, dan karâ ampin ramo bara taring gadja, dan karâ ampin ramo bara kaju idjâ paham berega, dan bara tambaga, dan bara sanaman, dan bara batu marmor;

13. Dan kaju manis, dan garo, dan minjak, dan anggor, dan undus, dan tunek tepong, dan parei, dan meto idjâ menanggong talo, dan tebiri, dan hadjaran, dan kareta, dan bereng dan hambaruan olo.

14. Dan karâ buah, idjâ ateim

djari mipen, djari minda bara ikau, dan talo handiai, idjâ aton mangat dan bahalap djari minda bara ikau, dau ikau djaton akan sondau talo tâ hindei.

15. Olo bedagang, idjâ mendjual talo tâ, idjâ djari mendjadi tatau awi iâ, karâ mendeng bara kedjau, sabab iâ mikâ kapâhâe, iâ karâ menangis dan menatum,

16. Sambil hamau: Kaja! kaja! lewu hai tâ! idjâ djari imakcian dengan benang lamos, dengan purpur, dengan beludu, idjâ djari aton imbungas dengan bulau, dengan hintan, dengan mutiara; krana huang djam Idjâ penataum idjâ kalotâ paham tâ djari rusak.

17. Dan karâ tempon benama, dan karâ olo idjâ ompat berajar, dan karâ anak-benama, dan olo handiai idjâ bedagang hong tasik aton mendeng bara kedjau,

18. Sambil mengkeriak, amon iâ mitâ asepi lewu bakâhu tâ, koa: Lewu en djari aton kilau lewu hai tâ?

19. Dan iâ mina kawo hundjun takoloke, dan iâ mengkeriak, menangis dan menatum, koa: Kaja! kaja! lewu hai tâ! olo handiai idjâ tempon benama hong tasik djari mendjadi tatau awi karame-rame ajue; krana huang djam Idjâ iâ djari rusak.

20. Hanjak tagal iâ, o sorga! dan keton, rasul idjâ brasi! dan keton, karâ nabi! krana Hatalla djari melalus augh hukum keton nintu iâ.

21. Dan melaikat idjâ abas menggatang batu, idjâ kilau bindang-batu awang hai, sambil mendjaka tâ huang tasik, koa: Kalotâ pehes Babilon, lewu hai

tä, karâ indjaka, dan iä djaton karâ aton hindei.

22. Dan augh olo idjä musik kitara, dan augh olo penjanji, dan augh olo penjuling, dan augh olo idjä hapan sarunei djaton karâ hining hindei huang ikau, dan dialo tukang idjä bara karâ ampin talo djawet karâ sondau hindei huang ikau, dan augh bindang, aka tepong inampa, djaton hindei karâ terhining huang ikau.

23. Dan blawa sumbo djaton hindei karâ pahalendang huang ikau, dan augh bakal-bana atawa augh piseke djaton hindei karâ terhining huang ikau; krana olo bedagang ajum djari aton tuan hai hundjun petak, krana ikau djari menjeher, mempalajang karâ djelahan olo.

24. Dan huang lewu tâ djari tersondau dahan karâ nabi, dan dahan olo handiai, idjä djari impatei hundjun petak.

BAGI 19.

Kawan talo belum huang sorga menara Hatalla, basa iä djari mahukum lontâi; Jesus buli bara sorga, dan mahukum meto iä.

1. Dan limba tä aku mehining augh hai bara karâ talo-belom huang sorga, koa: Haleluja! selamat, dan kahaie, dan tara, dan kwasa aton intu Tuhan, Hatallan ikei.

2. Krana karâ hukum ajue aton toto dan budjur, basa iä djari mahukum lontâi tä, idjä djari memapa petak awi karâ kbandong ajue, dan basa iä djari memalä dahan karâ djipâe, idjä djari menata lengän lontâi tä.

3. Dan handuâ tiuei koan iä: Haleluja! Maka asep ajue lembut palus katatahi.

4. Maka duâ pulu äpat olo bakas, dan äpat talo-belom tä mehingkep, dan menjemba Hatalla, idjä mondok hundjun padadusan tâ, koa: Amen, Haleluja!

5. Dan augh blua bara padadusan, koa: Awi mahorumat Hatallan ikei, keton, karâ djipâe, dan keton, idjä mikä iä, kadeduä, olo korik dan olo hai.

6. Dan aku mehining kilau augh kawan idjä hai, dan kilau augh gotok arâ danum, dan kilau augh njaho awang paham, koa: Haleluja! krana Tuhan, Hatalla idjä paham kwasa, marentah kilau radja.

7. Bua ikei hanjak atei, dan rame-rame, dan menenga horumat aka, krana pesta mesawä Anak-tebiri djari sampci, dan sawae djari menjimpan arepe.

8. Maka djari inenga aka, uka iä imakeian dengan benang lamos idjä brasi dan haging, krana benang lamos tâ aton katetek olo brasi.

9. Dan iä hamau denganku: Awi menjurat, selamat iä tâ, idjä djari irawei akan pinginan hamalem pesta mesawä Anak-tebiri tâ. Dan iä hamau denganku: Djeto aton augh Hatalla idjä toto.

10. Dan aku mehingkep intu äka paie, hendak menjemba iä; dan iä hamau denganku: Dja-ga, äla gawim kalotâ, aku sama aton djipen Hatalla, kilau ikau, dan kilau karâ paharim, idjä mimbing kasaksian Jesus: semba Hatalla. Krana kasaksian Je-

sus tâ aton rogh karâ augh nudjum.

11. Dan aku mitâ langit buap; maka itâ! hadjaran idjâ beputi, dan idjâ menongkang tâ inggarâ Idjâ Budjur, dan Idjâ Toto, dan iâ mahukem dan mengalahi huang kateteke.

12. Dau matae aton kilau njalan apui, dan hundjun takoloke aton arâ kapiahu-radja, dan arae aton tersurat hong iâ, idjâ djaton kasenan idjâ biti, baja iâ kabuat.

13. Dan iâ imakeian dengan pakeian, idjâ djari insulup huang daha; dan arae inggarâ: Augh Hatalla.

14. Dan karâ kawan talo belom huang sorga menuntut iâ, idjâ menongkang hadjaran beputi, idjâ imakeian dengan benang lamos idjâ beputi dan brasi.

15. Dan bara njamae aton blua padang awang benjihi, nakara iâ mawi olo kapi hapan tâ. Dan iâ karâ menjakatik olo tâ dengan soka sanaman, dan iâ mehundjeng kaleka mahamis anggor kalait dan kasangit Hatalla, idjâ paham kwasa.

16. Dan intu klambie, tinei intu bahae ara to djari injurat: Radja karâ radja, dan Tuhan karâ tuan.

17. Dan aku mitâ melaikat idjâ mendeng huang matanandau; iâ tâ membawa hapan augh awang hai, dan menjoho karâ ampin burong, idjâ trawang intu bentok langit, koa: Kanto, hapumpong keton akan penganan hamalem Hatalla idjâ hai;

18. Nakara keton kuman isin karâ radja, dan isin karâ mantir,

dan isin karâ olo abas, dan isin karâ hadjaran, dan isin karâ olo idjâ menongkang tâ; dan isin karâ olo mardeka dan karâ djipen, mahiu korik mahin hai.

19. Dan aku mitâ meto tâ, dan karâ radja hong petak, dan karâ kawan olo ajue djari hapumpong, hendak mengalahi iâ, idjâ menongkang hadjaran tâ, tuntang kawan olo ajue.

20. Dan meto tâ injingkap, dan haiak denga nabi penendjaro tâ, idjâ djari mawi kata heiran tâ intu baun ajue, hapan tâ iâ djari mempalamjang olo, idjâ djari menarima katan meto tâ, dan idjâ djari menjemba hampatong ajue. Haiak belom âwen duâ tâ djari inganan akan danau apui, idjâ kontep barirang.

21. Dan idjâ awang beken tâ impatei awi padang ajue, idjâ menongkang hadjaran tâ, idjâ blua bara njaman ajue; dan karâ burong mendjadi beso awi isin ajue.

BAGI 20.

Iblis imasong sakojan njelo; belae olo matei misik; iblis lapas tinei, dan menampat arâ olo; limba tâ iâ inganan akan danum apui; olo matei handiai misik.

1. Dan aku mitâ melaikat mohon bara langit, iâ mimbing intu lengâe anak-kuntji abissos, tinei rantei awang hai.

2. Dan iâ meujungkap naga, handipâ bakas tâ, iâ tâ iblis dan satan, dan memasong iâ, uka iâ imasong sakojan njelo.

3. Dan iâ menganan iâ akan abissos, dan menutup iâ hetâ, dan mentjätjak tâ hundjue, belâ

iä akan mempalajang hindei karä djelahan olo, sampei sakojan njelo tä djari lepa. Limba tä iä akan indu ienggak tinei handjulo.

4. Dan aku mitä arä padadusan, dan iä mondok intu hundjue, dan kwasa akan mimbing hukum djari inenga aka. Dan aku mitä liaun olo tä, idjä takoloke djari inetek tagal kasaksian Jesus, dan tagal augh Hatalla, tinei iä idjä djaton djari menjemba meto tä tuntang hampatong ajue, dan idjä djaton djari menarima kata tä intu lingkaue atawa intu lengäe : maka olo tä belom dan marentah kilau radja haiak dengan Kristus sakojan njelo tä katahie.

5. Maka olo matei awang beken djaton mendjadi belom haluli, sampei sakojan njelo tä djari hapus. Djetä aton kamisike idjä solake.

6. Selamat dan brasi aton iä, idjä ompat mendino bagi huang kamisik idjä solake tä; nintu iä pampatei idjä duä tä djaton aton bara kwasa, melainkan olo tä karä aton imam Hatalla dan Kristus, dan olo tä karä marentah kilau radja haiak denga sakojan njelo katahie.

7. Dan amon sakojan njelo tä djari hapus, satan tä karä lapas tinei bara äka iä djari inutup.

8. Dan iä karä blua, nakara iä mempalajang karä djelahan olo, idjä melei intu äpat puting petak, Gog dan Magog tä, nakara iä memumpong iä tä akan klahi; olo tä aton kilau bawak baras hong saran tasik karäe.

9. Dan olo tä djari hagoet akan kalomban petak, dan iä meng-

alingkang äka olo brasi aton belom, dan lewu, äka sintan Hatalla; dan apui lawo bara Hatalla, bara sorga, dan mempalamos olo tä.

10. Dan iblis, idjä djari mempalajang olo tä, inganan akan danau apui idjä kontep barirang, äka meto dan nabi penendjaro tä aton; dan iä karä ingapähä handau hamalem, palus katatahi.

11. Dan aku mitä padadusan hai idjä beputi, dan iä idjä mondok hundjue; bara baun ajue petak tuntang langit nihau lilap, dan djaton djari aton kalekæ tinei aka.

12. Dan aku mitä olo matei, idjä korik dan idjä hai, mendeng naharep Hatalla; dan karä surat imbuka, tinei surat beken imbuka, iä tä, surat pabelom; dan olo matei bua pemaläh tumon talo idjä aton tersurat hong surat tä, tumon talo gawie.

13. Dan tasik melian olo matei, idjä aton huange; dan pampatei dan kubur melian olo matei, idjä aton huange; dan kadjarian olo tä imutus, kadjarian genep biti imutus tumon pengawin ajue.

14. Dan pampatei dan kubur inganan akan danau apui; djetä aton pampatei idjä duä.

15. Dan amon olo djaton aton tersurat huang surat pabelom, iä tä inganan akan danau apui.

BAGI 21.

Langit idjä taheta dan petak idjä taheta; Jerusalem idjä taheta tä.

1. Dan aku mitä langit idjä taheta dan petak idjä taheta;

krana langit idjâ solake dan pe-tak idjâ solake djari halau, dan tasik djaton aton hindei.

2. Dan aku, Johannes, mitä lewu idjâ brasi, Jerusalem idjâ taheta, aton mohon bara Hatalla, bara sorga, simpan kilau piseke, idjâ djari imbungas akan banae.

3. Dan aku mehining augh hai bara sorga, koa : Itä, pasan Hatalla aton dengan olou, dan iä karâ melei denga, dan olo tä karâ aton ungkup ajue, dan Hatalla kabuat karâ melei denga, dan karâ aton Hatallan ajue.

4. Dan Hatalla karâ mempwas karâ djohon-mata bara matan ajue; dan pampatei djaton aton hindei, djaton kea kadjakâ dan tangise, kapähâ djaton kea karâ aton hindei, krana karâ talo idjâ solake tä djari halau.

5. Dan iä, idjâ mondok hundjun padadusan, hamau : Itä, jaku menampa talo handiai mendjadi taheta. Dan iä hamau denganku : Awi menjurat tä, krana augh to aton toto dan budjur.

6. Dan iä hamau denganku : Djari tulus. Aku aton Alpa dan Omega, Tampara tuntang Kalepahe tä. Akan olo idjâ haus belei aku hendak menenga bara sungei danum pambelom tä, inenga be-we.

7. Idjâ manang, iä karâ mendino talo handiai indu penataue, dan aku hendak aton Hatallan ajue, dan iä akan aton anakku.

8. Maka olo pikä, dan olo bantus pertjaja, dan olo kabelä, dan olo pemunoh, dan olo habandong, dan olo penjeher, dan olo penjemba dewa, dan karâ olo penendjaro : bagin olo handiai

tä aton huang danau, idjâ hanjala awi apui dan barirang; djetä aton pampatei idjâ duä.

9. Dan idjâ biti bara udju melaikat tä, idjâ djari mimbing udju sangkir tä, idjâ djari aton besuang udju kadjakâ idjâ harian haliei tä, aton menale aku, dan iä hakotak denganku, koa : Kanto ikau, aku hendak memprahan akam piseke, sawan Anak-tebiri tä.

10. Dan iä maga aku huang Rogh hundjun bukit awang hai dan gantong, dan iä memprahan akangkku lewu hai tä, Jerusalem idjâ brasi, idjâ mohon bara sorga, bara Hatalla.

11. Dan kahain Hatalla aton intu iä, dan pahalendange aton kilau batu idjâ paham bahalap, iä tä, kilau batu jaspis, idjâ pahalendang kilau kristal.

12. Dan iä ingalingkang deng-an kota awang hai dan gantong, hetä aton duâwalas baun-tonggang, dan hundjun baun-tonggang tä aton duâwalas melaikat, dan ara aton tersurat hundjue, iä tä, aran duâwalas ungkup olo Israel.

13. Hila timor aton telo baun-tonggang, hila utara aton telo baun-tonggang, hila salatan aton telo baun-tonggang, hila barat aton telo baun-tonggang.

14. Dan kotan lewu tä aton duâwalas galange, dan hundjun galang tä aton aran duâwalas rasul Anak-tebiri tä.

15. Dan iä, idjâ hakotak denganku, mimbing soka bara bulau, nakara hapan tä iä mukur lewu, dan baun-tonggang ajue, dan kotan ajue.

16. Maka lewu tä aton sägi

âpat ampie, kâmbœ aton sama dengan bukæ; dan iâ mukur lewu tâ hapan sokæ, djadi duâ-walas kojant stadia, kâmbœ dan bukæ dan kagantonge aton sama pandjang.

17. Dan iâ mukur kotæ, djadi saratus âpat pulu âpat hasa, tumon ukur olon, idjâ aton intu melaikat tâ.

18. Maka kota tâ aton bara jaspis; dan lewu tâ aton bara bulau idjâ bahalap haliei, idjâ aton kilau katja awang hagingning.

19. Dan karâ galang kota djari imbungas dengan hakabeken ampin batu idjâ berega. Galang idjâ solake aton jaspis, idjâ duâ tâ aton sapir, idjâ telo aton kalseidon, idjâ âpat aton smaragd.

20. Idjâ limâ aton sardoniks, idjâ djehawen aton sardius, idjâ udju aton krisolit, idjâ hanja aton beril, idjâ djelatien aton topas, idjâ sapulu aton krisopras, idjâ sawalas aton hiasint, idjâ duâwalas aton ametist.

21. Dan duâwalas baun-tonggang tâ aton duâwalas mutiara, genep baun-tonggang aton mutiara Idjâ; dan karâ djalan huang lewu tâ aton bara bulau idjâ brasi, idjâ takining kilau katja.

22. Dan aku djaton mitâ âka sombajang huang lewu tâ, krana Tuhan, Hatalla idjâ paham kwasas, aton âka sombajang olo tâ, tinei Anak-tebiri aton sumbohe.

23. Dan matanandau tuntang bulan djaton aton beguna akan lewu tâ, nakara djetâ mandang huange, krana kabain Hatalla djari memplawa iâ, dan Anak-tebiri aton sumbohe.

24. Dan karâ utus olo idjâ in-

jalamat karâ menandjong huang blawa lewu tâ, dan karâ radja petak mimbit horumat ajue dan kahaie huang lewu tâ.

25. Dan karâ lawang lewu tâ djaton karâ inguntji handau; krana alem djaton aton hetâ.

26. Dan iâ karâ mimbit horumat dan kahain karâ utus olo akan hetâ.

27. Dan dialo olo Idjâ akan tamâ hetâ, idjâ memali, idjâ mawi talo kabelâ, dan idjâ hapan augh tenendjaro, baja olo tâ, idjâ atou tersurat hong surat-pabelom Anak-tebiri.

BAGI 22.

Danum-pabelom dan upon-pabelom. Karâ augh surat to aton toto dan betantu. Jesus karâ duma bedjeleng.

1. Dan iâ memprahan dengangu batang-danum idjâ brasi, idjâ besuang danum-pabelom, idjâ takining kilau kristal, idjâ blua bara padadusan Hatalla dan Anak-tebiri tâ.

2. Intu bentok lewu, tinei sansila batang-danum tâ aton upon-pabelom, idjâ memuah handuâwalas, genep bulan iâ memuah; dan dawen upon tâ aton akan mempakâlâ olo kapir.

3. Dan hetâ djaton hindei aton sapa mawi olo; dan padadusan Hatalla tuntang Anak-tebiri karâ aton huang tâ, dan karâ djipæ karâ menonggo iâ.

4. Dan iâ tâ karâ menampaja baue, dan aran ajue karâ aton intu lingkaun olo tâ.

5. Dan hetâ djaton aton alem, dan dia usa olo hetâ hapan sumbo, blawa matanandau mahin dia: krana Tuhan Hatalla mem-

plawa iâ, dan olo tâ karâ marentah kilau radja palus katatahi.

6. Dan iâ hamau denganku : Karâ augh to aton toto dan budjur ; dan Tuhan, Hatallan karâ nabi idjâ brasi, djari menjoho melaikat ajue, nakara iâ mesanan akan djipae talo, idjâ akan indu mendjadi bedjeleng.

7. Itâ, aku duma bedjeleng ! Selamat iâ, idjâ mahaga karâ augh nudjum surat to.

8. Dan aku, Johannes, aton iâ, idjâ djari mitâ dan djari mehining talo to. Dan limba aku djari mehining dan djari mitâ tâ, maka aku mehingkep, dan hendak menjemba intu âka pain melaikat, idjâ djari menprahan talo to akanku.

9. Maka koan iâ denganku : Djaga, âla gawim kaloto ! krana aku sama aton djipen Hatalla, kilau ikau, dan kilau karâ paharim, nabi tâ, dan kilau olo haudiai, idjâ mahaga augh surat to : awi menjemba Hatalla !

10. Dan iâ hamau denganku : Æla menutup karâ augh nudjum surat to, krana waja djari tokep.

11. Idjâ aton darhaka, naughe iâ mendahang kadarhakaë ; dan idjâ aton halikâ, naughe iâ mendahang likâë ; dan idjâ aton tettek, bua iâ mendahang kateteke ; dan idjâ aton brasi, bua iâ mendahang hindai karasihe.

12. Dan itâ, aku duma bedjeleng ; dan pemalâh, idjâ hapangkuku memalâ olon, aton dengangkuku, nakara aku memalâ genep biti, tumon penggawie aton.

13. Aku aton Alpa dan Omega, Tampara dan Kalepabe, Idjâ Solake dan Idjâ Rehian haliei.

14. Selamat olo tâ, idjâ melalus prentahu ajue, mangat iâ tau menale upon-pabelom, dan mangat iâ tau mehoroë bauntonggang tamâ lewu tâ.

15. Maka intu ruar aton karâ aso, karâ olo penjeher, karâ olo habandong, karâ olo pemunoh, karâ olo penjemba dewa, dan genep biti, idjâ mengilak dan idjâ mawi talo teuendjaro.

16. Aku, Jesus, djari menjoho melaikat ajungku, mangat menjaksi talo to akan keton huang karâ ungkup keton. Aku aton Uhat dan Utus Dawid, Bintang-sawah idjâ haginig tâ.

17. Maka koan Rogh tungtang piseke tâ : Duma ! Dan bua iâ, idjâ mehining tâ, hamau : Duma ! Dan idjâ awang haus belei, kâlâ iâ duma ; dan idjâ awang hendak, kâlâ iâ menduau danum-pabelom inenga bewe.

18. Krana aku menjaksi akau genep olo, idjâ mehining augh nudjum surat to : Amon olo mendahang akan augh to, Hatalla karâ mendahang aka karâ kadjakâ, idjâ djari tersurat hong surat to.

19. Dan amon olo menganan augh bara karâ augh nudjum surat to, Hatalla karâ menganau bagin ajue bara surat-pabelom, dan bara lewu brasi tâ, dan bara talo idjâ djari tersurat hong surat to.

20. Koan iâ, idjâ menjaksi talo to : Toto, aku duma bedjeleng. Amen. Jo, duma, Tuhan Jesus !

21. Asi Tuhan ikei Jesus Kristus awi mepauaiak keton haudiai. Amen.

